Ε. Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

1911

107
2427

ΕΛΕΝΗΣ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΝ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

1911

2427

ΤΟΜΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΕΓΑΛΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΣΑΚΚΟΥΛΙΔΟΥ 1942

ΕΝ ΣΑΜΩ

1911

Σάμος. Τυπογραφεῖον «Μικρασιατικοῦ» Ἑλένης Σ. Σβορώνου.

ΤΟΙΣ ΚΑΛΟΙΣ ΜΟΥ ΘΕΙΟΙΣ

ΝΙΚΟΛΑΩ ΚΑΙ ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΒΕΛΕΓΡΗ

ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

Σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης
δεῖγμα

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 31.
Ἡμέρα ὥρας 10. Νὺξ ὥρας 14.

1	Σ.	Βασιλείου τοῦ Μεγάλου
2	Κ.	Σιλβέστρου Πάπα Ρώμης
3	Δ.	Μαλαχίου τοῦ Προφήτου
4	Τ.	Σύναξις τῶν Ἀποστόλων
5	Τ.	Παραμονὴ τῶν Θεοφ. (Νηστ)
6	Π.	Τὰ Ἅγια Θεοφάνεια
7	Π.	Προδρ. καὶ Βαπτ. Ἰωάν.
8	Σ.	Δομνίκης τῆς ὁσίας
9	Κ.	Πολυεύκτου μάρτυρος
10	Δ.	Γρηγορίου ἐπισκ. Νύσσης
11	Τ.	Θεοδοσίου τοῦ Ἀγαπίου
12	Τ.	Τατιανῆς μάρτυρος
13	Π.	Ἑρμύλου μάρτυρος
14	Π.	Τῶν ἐν Σινᾷ ἁγ. Πατέρων
15	Σ.	Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου
16	Κ.	Προσκ. Ἀλύσεως Ἀπ. Πέτ.
17	Δ.	Ἀντωνίου τοῦ Μεγάλου
18	Τ.	Ἀθανασίου καὶ Κυρίλου
19	Τ.	Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου
20	Π.	Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου
21	Π.	Μαξίμου, Νεοφύτου Ἁγνῆς
22	Σ.	Τιμοθέου τοῦ Ἀποστόλου
23	Κ.	Κλήμεντος ἱερομάρτυρος
24	Δ.	Ξένης τῆς ὁσίας
25	Τ.	Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου
26	Τ.	Ξενοφῶντος τοῦ ὁσίου
27	Π.	Ἰωάννου Χρυσοστόμου
28	Π.	Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου
29	Σ.	Γρηγορίου ἱερομάρτυρος
30	Κ.	Τῶν 3 Ἱεραρχῶν
31	Δ.	Κύρου Ἰωάννου Ἀναρ.

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 28.
Ἡμέρα ὥρας 11. Νὺξ ὥρας 13.

1	Τ.	Τρύφωνος μάρτυρος
2	Τ.	Ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Κυρ.
3	Π.	Συμεὼν τοῦ Θεοδόχου
4	Π.	Ἰσιδώρου τοῦ ὁσίου
5	Σ.	Ἀγάθης μάρτυρος
6	Κ.	Βουκόλου ἐπισκόπου
7	Δ.	Παρθενίου Κοσμᾶ
8	Τ.	Θεοδώρου Στρατ.
9	Τ.	Νικηφόρου μάρτυρος
10	Π.	Χαραλάμπους ἱερομάρτυρ.
11	Π.	Βλασίου ἱερομάρτυρος
12	Σ.	Μελετίου ἐπισ. Ἀντιοχίας
13	Κ.	Ἀπόκρεω. Μαρτιανοῦ
14	Δ.	Τοῦ ἁγίου Θεοδώρου
15	Τ.	Ὀνησίμου Ἀποστόλου
16	Τ.	Παμφίλου μάρτυρος
17	Π.	Τῆς ἁγίας Μαριάμνης
18	Π.	Λέοντος Πάπα Ρώμης
19	Σ.	Ἀχίππου καὶ Φιλήμονος
20	Κ.	Τυρινή. Λέοντος ἐπιτκόπ.
21	Δ.	Τιμοθέου Εὐσταθίου ἐπισ.
22	Τ.	Εὐγενίου μάρτ. Ἀνθούσης
23	Τ	Πολυκάρπου ἐπ. Σμύρνης
24	Π.	Ἡ εὕρε. τῆς Τιμ. κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου
25	Π.	Ταρασίου καὶ Ἀλεξάνδρου
26	Σ.	Τῶν Ψυχῶν. Πορφυρίου ἐπ.
27	Κ.	Τῆς Ὀρθοδοξίας. Προκοπ.
28	Δ.	Βασιλείου καὶ Νέστορος

ΜΑΡΤΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 31.
Ἡμέρα ὥρας 12. Νὺξ ὥρας 12.

1 Τ. Εὐδοκίας ὁσιομάρτυρος.
2 Τ. Ἡσυχίου καὶ Ἀνδρονίκου.
3 Π. Εὐτροπίου μάρτυρος.
4 Π. Γερασίμου ὁσίου.
5 Σ. Κόνωνος μάρτυρος.
6 Κ. Τῶν ἐν Ἀμορίῳ 42 μαρ.

7 Δ. Τῶν ἐν Χερσῶνι ἱερο.
8 Τ. Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου.
9 Τ. Τῶν ἁγίων 40 μαρτύρων.
10 Π. Κοδράτου καὶ Ἀναστασίας
11 Π. Σωφρονίου Πατρ. Ἱεροσ.
12 Σ. Θεοφάνους καὶ Γρηγορίου.
13 Κ. Τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.

14 Δ. Βενεδίκτου τοῦ ὁσίου.
15 Τ. Ἀγαπίου μάρτυρος.
16 Τ. Σαβίνου καὶ Χριστοδούλου.
17 Π. Ἀλεξίου τοῦ ἀνθρ. τοῦ Θεοῦ
18 Π. Κυρίλλου ἀρχ. Ἱεροσ.
19 Σ. Χρυσάνθου καὶ Δαρείας.
20 Κ. Τῶν ὁσίων Πατέρων.

21 Δ. Ἰακώβου τοῦ ὁμολογητοῦ.
22 Τ. Βασιλείου ἐπισκ. Ἀγκύρας.
23 Τ. Νίκωνος.
24 Π. Ζαχαρίου τοῦ ὁσίου.
25 Π. Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτ.
26 Σ. Ἡ Σύν. τοῦ Ἀρ. Γαβριήλ.
27 Κ. Ματρώνης τῆς ἐν Θεσσαλ.

28 Δ. Ἰλαρίωνος τοῦ ὁσίου.
29 Τ. Λάρκου ἐπισκ.
30 Τ. Ἰωάννου τοῦ Συγγραφέως.
31 Π. Ὑπατίου ἱερομ.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 30.
Ἡμέρα ὥρας 13. Νὺξ ὥρας 11.

1 Π. Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας.
2 Σ. Τοῦ Λαζάρου. Τίτου ὁσίου.
3 Κ. Τῶν Βαΐων. Νικήτα ἡγ.

4 Δ. Γεωργίου καὶ Πλάτωνος.
5 Τ. Κλαυδίου.
6 Τ. Εὐτυχίου Κων(πόλεως.
7 Π. Γεωργίου ἐπ. Μιτυλήνης.
8 Π. Ἡρῳδίωνος Ἀποστόλου.
9 Σ. Εὐψυχίου μάρτυρος.
10 Κ. ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ.

11 Δ. Ἀντίπα ἐπισ. Περγάμου.
12 Τ. Βασιλείου ἐπισκ. Παρίου.
13 Τ. Μαρτίνου Πάπα Ρώμης.
14 Π. Ἀριστάρχου ἀποστόλου.
15 Π. Τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.
16 Σ. Ἀγάπης, Εἰρήνης Χιονίας
17 Κ. Τοῦ Θωμᾶ. Συμεὼν ὁσίου.

18 Δ. Ἰωάννου ὁσ., Ἰωάν. μάρ.
19 Τ. Παφνουτίου ἱερομάρτυρος.
20 Τ. Θεοδώρου τοῦ Τριχινᾶ.
21 Π. Ἰανουαρίου καὶ Ἀλεξάν.
22 Π. Θεοδώρου τοῦ Συκεώτου.
23 Σ. Μεγαλομάρ. Γεωργίου.
24 Κ. Τῶν μυροφόρων

25 Δ. Τοῦ ἁγ. Μάρκου.
26 Τ. Βασιλέως ἐπισκόπου
27 Τ. Συμεὼν ἱερομάρτυρος.
28 Π. Τῶν ἐν Κυζίκῳ 9 μαρτύρ.
29 Π. Ἰωάννου καὶ Σωσιπάτρου.
30 Σ. Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου.

ΜΑΪΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 31.
Ἡμέρα ὥρας 14. Νὺξ ὥρας 10.

1 Κ. Ἱερεμίου τοῦ προφήτου.
2 Δ. Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου.
3 Τ. Τιμωθέου καὶ Μαύρας μαρ.
4 Τ. Πελαγίας ὁσιομάρτυρος.
5 Π. Τῆς μεσοπεντηκοστῆς.
6 Π. Ἰὼβ τοῦ πολυάθλου.
7 Σ. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ Σταυροῦ.
8 Κ. Τῆς Σαμ. Ἰωάννου τοῦ Θ.

9 Δ. Ἡσαΐου προφ.
10 Τ. Σίμωνος Ἀποστόλου.
11 Τ. Μωκίου ἱερομάρτυρος.
12 Π. Γερμανοῦ ἀρχιεπ.
13 Π. Γλυκερίας μάρτυρος.
14 Σ. Ἰσιδώρου μάρτυρος.
15 Κ. Τοῦ Τυφλοῦ.

16 Δ. Θεοδώρου τοῦ ἡγιασμένου
17 Τ. Ἀνδρονίκου καὶ Ἰουλίας
18 Τ. Πέτρου καὶ Διονυσίου μάρ.
19 Π. Τῆς Ἀναλήψεως
20 Π. Θαλλελαίου μάρτυρος
21 Σ. Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης
22 Κ. Βασιλίσκου μάρ.

23 Δ. Μιχαὴλ ἐπισ. Συνάδων
24 Τ. Συμεὼν τοῦ ἐν θαυμ. ὄρει
25 Τ. Ἡ εὕρ. τῆς κεφ. Ἰ. Προδ.
26 Π. Κάρπου τοῦ Ἀποστόλου.
27 Π. Ἑλλαδίου ἱερομάρτυρος
28 Σ. Εὐτυχοῦς ἐπισ. Μελιτινῆς
29 Κ. Τῆς Πεντηκοστῆς

30 Δ. Τῆς ἁγ. Τριάδος
31 Τ. Ἑρμείου μάρτυρος

ΙΟΥΝΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 30.
Ἡμέρα ὥρας 15. Νὺξ ὥρας 9.

1 Τ. Ἰουστίνου μάρ. τοῦ Φιλοσ.
2 Π. Νικηφόρου ἀρχ Κων)πόλ.
3 Π. Λουκιανοῦ μάρτυρος
4 Σ. Μητροφάνους ἀρχ. Κων)
5 Κ. Τῶν Ἁγίων Πάντων

6 Δ. Ἰλαρίωνος τοῦ θαυματορ.
7 Τ. Θεοδώρου Ἀγκύρας ἐπισ.
8 Τ. Ἀνακ. λειψ. Θεοδώρου
9 Π. Κυρίλλου ἀρχιεπ. Ἀλεξανδ.
10 Π. Ἀλεξάνδρου καὶ Ἀντωνίνης
11 Σ. Βαρθολομαίου Βαρνάβα ἀπ.
12 Κ. Ὀνουφρίου καὶ Πέτρου

13 Δ. Ἀκυλίνης μάρτυρος
14 Τ. Ἐλισσαίου τοῦ προφ.
15 Τ. Ἀμὼς τοῦ προφήτου
16 Π. Τύχωνος ἐπισ. Ἀμαθοῦντος
17 Π. Ἰσαύρου Μανουὴλ Ἰσμαὴλ
18 Σ. Λεοντίου μάρ. καὶ Θεοδούλ.
19 Κ. Ἰούδα τοῦ Ἀποστόλου

20 Δ. Μεθοδίου ἐπισκ. Τατάρων
21 Τ. Ἰουλιανοῦ τοῦ Ταρσέως
22 Τ. Εὐσεβίου ἱερομάρτυρος
23 Π. Ἀγριπίνης μάρτυρος
24 Π. Τόγεν. τοῦ Προ. Ἰωάννου
25 Σ. Φεβρωνίας ὁσιομάρτυρος
26 Κ. Δαβὶδ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ

27 Δ. Σαμψὼν τοῦ Ξενοδόχου
28 Τ. Κύρου καὶ Ἰωάννου ἀναργ.
29 Τ. Πέτρου καὶ Παύλου Ἀποσ.
30 Π. Ἡ Σύναξις τῶν 12 Ἀποσ.

ΙΟΥΛΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 31
Ἡμέρα ὥρας 14. Νὺξ ὥρας 10.

1 Π. Κοσμᾶ καὶ Δαμιαν. τοῦ Ἀν.
2 Σ. Κατ. τῆς τιμ. ἐσθ. τῆς Θεοτ.
3 Κ. Ἰακίνθου μάρτυρος

4 Δ. Ἀνδρέου ἐπισ. τοῦ Ἱεροσο.
5 Τ. Ἀθανασίου τοῦ ἐν Ἄθω
6 Τ. Σισώη τοῦ Μεγάλου
7 Π. Κυριακῆς μεγαλομάρτυρος
8 Π. Προκοπίου μεγαλομ.
9 Σ. Παγκρατίου ἐπ. Ταυρομεν.
10 Κ. Τῶν ἐν Νικοπόλει. 45 μαρ.

11 Δ. Εὐφυμίας μεγαλομάρτ.
12 Τ. Πρόκλου Ἱλαρ. Βερεν. μάρ.
13 Τ. Ἡ Σύνα..τοῦ Ἀρχ. Γαβριὴλ
14 Π. Ἀκύλα τοῦ Ἀποστόλου
15 Π. Κηρύκου καὶ Ἰουλίτης μαρ.
16 Σ. Ἀθηνογένους ἱερομάρτυρ.
17 Κ. Μαρίνης τῆς μεγαλομ.

18 Δ. Αἱμιλ. καὶ Οὐαλεντίνης μαρ.
19 Τ. Μακρίνης καὶ Δίου τῶν ὁσ.
20 Τ. Τοῦ προφ. Ἠλιοῦ
21 Π. Συμεὼν καὶ Ἰωάννου ὁσίων
22 Π. Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς
23 Σ. Φωκᾶ καὶ Ἰεζεκιὴλ τοῦ πρ.
24 Κ. Χριστίνης μεγαλομάρ.

25 Δ. Ἡ κοίμησις τῆς ἁγ. Ἄννης
26 Τ. Παρασκευῆς καὶ Ἑρμολάου
27 Τ. Τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος
28 Π. Προχώρου καὶ Νικάνορος
29 Π. Καλλινί. καὶ Θεοδότης μαρ.
30 Σ. Σύλα καὶ Σιλουανοῦ Ἀποσ.
31 Κ. Εὐδοκίμου τοῦ Δικαίου

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 31.
Ἡμέρα ὥρας 13. Νὺξ. ὥρας 11.

1 Δ. Ἡ πρόοδος τοῦ Σταυροῦ
2 Τ. Ἀνακ. τοῦ λειψ. Στεφάνου
3 Τ. Ἰσαακίου Δαλμά. Φαύστου
4 Π. Τῶν ἐν Ἐφέσῳ 7 παίδων
5 Π. Εὐσιγνίου καὶ Νόνας μαρ.
6 Σ. Ἡ Μεταμόρφωσις
7 Κ. Δομετίου ὁσιομάρτυρος

8 Δ. Αἱμιλια. ἐπισ. καὶ Μύρωνος
9 Τ. Ματθία τοῦ Ἀποστόλου
10 Τ. Λαυρεντίου καὶ Ἱππουλίτου
11 Π. Εὔπλου μάρτυρος
12 Π. Φωτίου καὶ Ἀνικήτου μάρ.
13 Σ. Μαξίμου. Εὐδοκίας Εἰρήνης
14 Κ. Μιχαίου τοῦ προφήτου

15 Δ. Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου
16 Τ. Τοῦ ἁγίου Μανδηλίου
17 Τ. Μύρωνος καὶ Στράτωνος
18 Π. Φλώρου καὶ Λαύρου μαρ.
19 Π. Ἀνδρέου μάρτυρος
20 Σ. Σαμουὴλ τοῦ προφ.
21 Κ. Θαδαίου τοῦ Ἀποστόλου

22 Δ. Ἀγαθονίκου καὶ Εἰρηναίου
23 Τ. Λούπου καὶ Καλλινίκου
24 Τ. Εὐτυχοῦς ἱερομάρτυρος
25 Π. Βαρθολομ. καὶ Τίτου ἀποσ
26 Π. Ἀδριανοῦ καὶ Ναταλίας
27 Σ. Ποιμένος τοῦ ὁσίου
28 Κ. Μωϋσέως τοῦ ὁσίου

29 Δ. Ἡ ἀποτ. τῆς τιμ. Κεφ. τοῦ [Προδρόμου
30 Τ. Ἀλεξάνδρου ἀρχ. Κων)
31 Τ. Κατάθ. Ζώνης τῆς Θεοτόκ.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 30.
Ἡμέρα ὥρας 12. Νὺξ ὥρας 12

1 Π. Σύναξις τῆς Θεοτόκου
2 Π. Μάμαντος μάρτυρος
3 Σ. Ἀνθίμου ἱερομάρτυρος
4 Κ. Βαβύλα Ἀντιοχείας ἱερομ.

5 Δ. Ζαχαρίου τοῦ προφ.
6 Τ. Ἡ ἀνάμν. θαύμ. Μιχαὴλ
7 Τ. Σώζοντος μάρτυρος
8 Π. Γενέθλιον τῆς Θεοτόκου
9 Π. Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης
10 Σ. Μηνοδώρας Μητροδώρας
11 Κ. Θεοδώρας τῆς ὁσίας

12 Δ. Αὐτονόμου ἱερομάρτυρος
13 Τ. Κορνηλίου Ἑκατ.
14 Τ. Ἡ Ὕψωσ. τοῦ Σταυροῦ
15 Π Νικήτα μάρτυρος.
16 Π Εὐφημίας μεγαλομάρτυρος
17 Σ Σοφίας μάρτυρος
18 Κ. Εὐμενίου τοῦ θουματουργ.

19 Δ Τροφίμου μάρτυρος
20 Τ Εὐσταθίου μεγαλομάρτυρ.
21 Τ. Κοδράτου τοῦ ἀποστόλου
22 Π Φωκᾶ ἱερομάρτυρος
23 Π Ἡ Σύλληψις τοῦ Προδρόμ.
24 Σ- Θέκλης τῆς πρωτομάρτ.
25 Κ. Εὐφροσύνης τῆς ὁσίας

26 Δ. Μετάσ. Ἰωάννου τοῦ Θεολ.
27 Γ. Καλλιστράτου μάρτυρος
28 Τ. Χαρίτωνος τοῦ ὁμολογητ.
29 Π Κυριακοῦ τοῦ Ἀναχωρητοῦ
30 Π Γρηγορίου ἱερομάρτυρος

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 31.
Ἡμέρα ὥρας 11. Νὺξ ὥρας 12.

1 Σ. Ἀνανίου τοῦ ἀποστόλου
2 Κ. Κυπριανοῦ ἱερομάρτυρος

3 Δ. Διονυσίου ἱερομάρτυρος
4 Τ. Ἱεροθέου ἐπισκόπου
5 Τ. Χαριτίνης μάρτυρος
6 Π Θωμᾶ τοῦ ἀποστόλου
7 Π Σεργίου καὶ Βάκχου
8 Σ. Πελαγίας τῆς ὁσίας
9 Κ. Ἰακώβου Ἀλφαίου

10 Δ. Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου
11 Τ. Πρόβου Ταράχου
12 Τ. Εὐλαμπίου καὶ Εὐλαμπίας
13 Π Κάπρου Παπύλου Ἀγαθ.
14 Π Τῶν Ἁγ. Πατέρων
15 Σ. Λουκιανοῦ μάρτυρος
16 Κ. Λογγίνου μάρτυρος

17 Δ. Ὡσηὲ τοῦ προφήτου
18 Τ. Λουκᾶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ
19 Τ. Ἰωὴλ τοῦ προφήτου
20 Π Ἀρτεμίου καὶ Γερασίμου
21 Π Ἱλαρίωνος τοῦ Μεγάλου
22 Σ. Ἀβερκίου τοῦ θαυματουρ.
23 Κ. Ἰακώβου ἀπόστ.

24 Δ. Ἀρέθα μάρτυρος
25 Γ. Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου
26 Τ. τοῦ Μεγαλ. Δημητρίου
27 Π Νέστορος μάρτυρος
28 Π Στεφάνου τοῦ Σαββαΐτου
29 Σ. Ἀναστασίας τῆς Ρωμαίας
30 Κ. Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας μαρ.

31 Δ. Στάχυος καὶ Ναρκίσσου

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 30.
Ἡμέρα ὥρας 10. Νὺξ ὥρας 14.

1 Τ. Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ
2 Γ. Ἀκινδύνου μάρτ.
3 Π Ἀκεψιμᾶ μάρτυρος
4 Π Ἰωαννικίου ὁσίου
5 Σ. Γαλακτίωνος μάρτυρος
6 Κ. Παύλου ἀρχιεπ. Κων)πόλ.

7 Δ. Τῶν ἐν Μελυτινῇ 33 μαρτ.
8 Τ. Σύναξις τοῦ ἀρχ. Μιχαὴλ
9 Τ. Ονησιφόρου καὶ Πορφυρίου
10 Π Ὀλυμπᾶ καὶ Ροδίωνος
11 Π Μηνᾶ Βίκτωρος Βικεντίου
12 Σ. Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος
13 Κ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου

14 Δ. Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου
15 Τ. Γουρία, Σαμωνᾶ, Ἀβίβου
16 Τ. Ματθαίου τοῦ Εὐαγγελιστ.
17 Π Γρηγορίου ἐπισκόπου
18 Π Πλάτωνος μάρτυρος
19 Σ. Ἀββιοῦ τοῦ προφήτου
20 Κ. Γρηγορίου καὶ πρόκλου

21 Δ. Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου
22 Τ. Φιλήμονος τοῦ ἀποστόλου
23 Τ. Γρηγορίου καὶ Ἀμφιλοχίου
24 Π Κλήμεντος πάπα Ρώμης
25 Π Αἰκατερίνης Μεγαλομάρτ.
26 Σ. Στυλιανοῦ καὶ Ἀλυπίου
27 Κ. Ἰακώβου μεγαλομάρτυρ.

28 Δ. Στεφάνου ὁσιομάρτυρος
29 Τ. παραμόνου καὶ Φιλουμένου
30 Τ. τοῦ ἁγ. Ἀποσ. Ἀνδρέου

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Ἔχει ἡμέρας 31.
Ἡμέρα ὥρας 9. Νὺξ ὥρας 14.

1 π. Ναοὺμ τοῦ προφήτου
2 π. Ἀββακοὺμ τοῦ προφήτ
3 Σ. Σοφονίου τοῦ προφήτου
4 Κ. Βαρβάρας μεγαλομάρτυρ.

5 Δ. Σάββα τοῦ Ἡγιασμένου
6 Γ. Νικολάου ἐπισ. Μύρων
7 . Ἀμβροσίου ἐπισκόπου
8 π. παταπίου τοῦ ὁσίου
9 π. Ἡ σύλληψ. τῆς ἁγ. Ἄννης
10 Σ. Μηνᾶ καὶ Ἑρμογένους
11 Κ. Δανιὴλ τοῦ Στυλίτου

12 Δ. Σπυρίδωνος ἐπισκόπου
13 Τ. Εὐστρατίου μάρτυρος
14 Τ. Θύρσου, Καλλινίκου μαρ.
15 π. Ἐλευθερίου ἱερομάρτυρος
16 π. Ἀγγαίου προφήτου
17 . Δανιὴλ προφήτου
18 Κ. Σεβαστιανοῦ μάρτυρος

19 Δ. Βονιφατίου μάρτυρος
20 Τ. Ἰγνατίου ἱερομάρτυρος
21 Γ. Ἰουλιανῆς καὶ Θεμιστοκλέ.
22 π. Ἀναστασίας τῆς Φαρμακ.
23 π. Τῶν ἐν Κρήτῃ 10 μαρτύρ.
24 Σ. Εὐγενίας ὁσιομάρτυρος
25 Κ. Ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ

26 Δ. Ἡ Σύναξις τῆς Θεοτόκου
27 Τ. Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτ.
28 Τ. Τῶν Δισμυρίων μαρτύρων
29 π. τῶν 14,000 ἁγίων Νηπίων
30 π. Ἀνυσίας ὁσιομάρτυρος
31 Σ. Μελάνης τῆς ὁσίας

Ο ΧΡΟΝΟΣ

ΕΙΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝ

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΔΕ ΣΙΜΩΝΕ ΜΠΡΟΥΒΕΡ

Ἀπὸ τῶν παρελθόντων ἐτῶν τὸ «Μικρασιατικὸν» ἔχει τὴν τιμὴν νὰ φιλοξενῇ εἰς τὰς σελίδας του διαπρεπεῖς φιλέλληνας. Μετὰ τὸν Ἐρρῖκον Βάϊλ καὶ τὸν Βερνάρδον Μπουβιὲ ὁ κ. Φραγκίσκος δὲ Σιμῶνε Μπρουβὲρ παρουσιάζεται ἐρέτος ὄχι ὡς φιλέλ-

λην, θιασώτης ἁπλοῦς τοῦ ἀρχαίου μεγαλείου τῆς Ἑλλάδος, γνώστης τῶν κλασικῶν συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος καὶ συμπαθὴς μόνον πρὸς τοὺς ἐπιγόνους εὐκλεῶν προγόνων, ἀλλ' ὡς θερμὸς λάτρης τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐγνώρισεν, ἐξετίμησεν, ἠγάπησε καὶ μεθ' ἧς συνεδέθη διὰ τῶν ἀρρήκτων δεσμῶν τῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν ὁμιλεῖ καὶ γράφει ὡς γνήσιος Ἕλλην.

Ὁ κ. Φραγκίσκος δὲ Σιμῶνε Μπρουβὲρ ἐγεννήθη ἐν Νεαπόλει τῆς Ἰταλίας τῷ 1870, ἐκ πατρὸς Ἰταλοῦ καὶ Ὀλλανδῆς μητρός. Ἀπορφανισθεὶς μικρὸς τῶν γονέων του ἀνετράφη ὑπὸ τῆς θείας του κ. Καρολίνης Μπρουβὲρ, γυναικὸς σπανίων ἀρετῶν, ἥτις ὑπῆρξε δι' αὐτὸν δευτέρα μήτηρ. Τὰς ἐγκυκλοπαιδικάς του σπουδὰς ἔκαμεν εἰς ἰδιωτικὰ σχολεῖα. Κατόπιν ἐνεγράφη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον οὗτινος ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς φιλολογίας λαβὼν καὶ τὸ εἰδικὸν δίπλωμα τῆς Ἰταλικῆς γλώσσης. Ἀμέσως μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν του διωρίσθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καθηγητὴς τῆς Λατινικῆς καὶ τῆς Ἰταλικῆς εἰς τὰ ἐθνικὰ γυμνάσια, ὅπου καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ διδάσκῃ ἀκόμη. Τυγχάνει ἐπίσης καθηγητὴς τῆς ποιητικῆς καὶ δραματικῆς φιλολογίας εἰς τὸ Ὠδεῖον τῆς Νεαπόλεως καὶ εἰς τὴν ἕδραν ταύτην ἀνῆλθε κατόπιν διαγωνισμοῦ εἰς τὸν ὁποῖον ἦλθε πρῶτος.

Διακεκριμένος συγγραφεύς, ἔχει πλουτίσει τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ περιοδικὰ μὲ βιβλιοκρισίας, μελέτας, ποιήσεις καὶ ἄρθρα, ἅτινα συναθροιζόμενα θὰ ἀπετέλουν τόμους ὁλοκλήρους. Πλεῖστα ἐκ τῶν ἔργων τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ θεάτρου καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν συγκριτικὴν φιλολογίαν, εἶνε δὲ μεγάλης ἀξίας.

Ἀλλ' ὅ,τι κατέχει καθ' ὁλοκληρίαν τὴν ποιητικὴν ψυχήν του, εἶνε ἡ ἀγάπη τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος καὶ τῆς συγχρόνου φιλολογίας αὐτῆς, εἰς ἣν ἐνέκυψε μετὰ θέρμης λαβὼν δίπλωμα τοῦ Ἰνστιτούτου τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν. Ἀκούραστος μελετητὴς τῶν ἔργων τῶν νεωτέρων ἑλλήνων λογογράφων καὶ ποιητῶν μεταφράζει τὰ ἔργα αὐτῶν ἐκδίδων ἐτησίαν ἐπιθεώρησιν καὶ καθιστῶν οὕτω γνωστὰ εἰς τὴν Ἑσπερίαν τὰ προϊόντα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας.

Καθ' ὃν χρόνον ἡ Ἑλλὰς μόνον ἐπιτιμήσεις καὶ συμβουλὰς ἀκούει παρ' ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἐποδηγέτησεν ἄλλοτε εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ πολιτισμοῦ, ὁ κ. Φρ. δὲ Σιμῶνε Μπρουβὲρ δὲν ἔχει παρὰ λόγους θαυμασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως δι' αὐτὴν καὶ τὴν στορ-

γήν του ταύτην διατόρως κηρύσσει γράφων ἑλληνιστὶ ἡ περὶ Ἑλλάδος.

Δεκατέσσαρα ἤδη ἔργα του ἀναφέρονται εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐξ ὧν τὸ ἐσχάτως ἐκδοθὲν «La Grecia moderna» εἶνε ἐμβριθέστατη περὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος μελέτη, πολλὰ γνωρίζουσα εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας τὴν μικρὰν αὐτὴν γωνίαν τῆς γῆς, ἥτις, εἶχε. ἔχει καὶ θὰ ἔχῃ πάντοτε τοὺς εὐγενεῖς λάτρεις της καὶ τοὺς εὐλαβεῖς προσκυνητάς της.

Ὁ κ. Σιμῶνε Μπρουβὲρ ἠγάπησε τὴν Ἑλλάδα ὄχι ὡς τι ἰδεώδες καὶ σχεδὸν ἀνύπαρκτον, ἀλλὰ τοὐναντίον μὲ τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν μορφήν της, ὁποία πράγματι εἶνε, διότι ἔζησεν ἐν αὐτῇ, ἐγνώρισεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰς φυσικὰς καλλονάς της, ἐρέμβασεν ἐπὶ τῶν ἀθανάτων μνημείων της, ὡσφράνθη τὸ ἄρωμα τῶν ἀνθέων της καὶ ἐλικνίσθη μὲ τὸ μινύσισμα τοῦ κύματος τῶν μαγικῶν της ἀκτῶν. Ὡμίλησε τὴν ζωντανήν της γλῶσσαν, τὴν ἠσθάνθη, τὴν ἔγραψεν. Τοιοῦτος ὁ ἐνθουσιώδης φιλέλλην, ὅστις μὲ λατρείαν ἰσόθεον περιβάλλει τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἀληθῆ πᾶς Ἕλλην ὀφείλει εὐγνωμοσύνην.

Ὁ κ. Σιμῶνε Μπρουβὲρ ἀπὸ τοῦ 1906 τυγχάνει μέλος τῆς ἐν Παρισίοις «Ἑταιρείας πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἐν Γαλλίᾳ ἑλληνικῶν σπουδῶν» καὶ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ «Ἑταιρείας πρὸς διάδοσιν καὶ ἐνθάρρυνσιν τῶν κλασικῶν σπουδῶν», ἀπὸ δὲ τοῦ 1908 ἐπίτιμον μέλος τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου «Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος».

Ὅ,τι περισσότερον ἀκόμη ἀποδεικνύει τὴν ἑλληνικήν του ψυχὴν εἶνε ὁ κατωτέρω παρατιθέμενος πρόλογος τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀρχαῖον διήγημα» βιβλίου του, εἰς τὸν ὁποῖον ὡς ἐν κατόπτρῳ πιστῶς ἀπεικονίζονται τὰ διὰ τὴν Ἑλλάδα αἰσθήματα καὶ αἱ σκέψεις τοῦ εὐγενοῦς Ἰταλοῦ.

Ε Σ. Σ.

ΑΡΧΑΙΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

«Δὲν ζῇ τὸ ἄνθος
ἄνευ ἡλίου»

Ἡ Ἑλλάς, ἡ γῆ αὐτὴ τῶν τρυφῶν καὶ τῶν τεχνῶν, δύο κατ' ἐξοχὴν αἰσθήματα ἔχει ἐξυψώσει ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων αὐτῆς χρόνων, τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν λατρείαν εἰς τὸ ὡραῖον. Πατρὶς καὶ Ἀγάπη, Ἀγάπη καὶ Πατρίς, εἶνε ἀληθῶς ἡ

ψυχὴ ἥτις πτερυγίζει εἰς τὰ ἑλληνικὰ ᾄσματα, εἴτε εἰς τὰ ἄριστα ὑψηλὰ λυρικὰ τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Χριστοπούλου, εἴτε εἰς τὰ ἡδέα τραγούδια τῶν κλεφτῶν καὶ τῶν παλληκαριῶν. Καὶ μάλιστα δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι αὐτὰ τὰ δύο αἰσθήματα συγχέονται τοσοῦτον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ψυχήν, ὥστε δὲν εὑρίσκεται κανεὶς Ἕλλην ὅστις δὲν εἶνε στρατιώτης τὴν καρδίαν καὶ ἐραστὴς τὴν ψυχήν. Στρατιώτης διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν πατρίδα καὶ δοξάσῃ τὴν χώραν ἥτις εἶνε ἡ ζωή του αὐτὴ καὶ τοῦ προσφέρει θαψιλῶς ἀπείρους εὐχαριστήσεις μὲ τὸν καθαρὸν καὶ αἴθριον οὐρανόν της, τὸ μαγικὸν πανόραμα τῆς ἀπαραμίλλου φύσεώς της ἡ ὁποία μὲ τὸ ἀδιάλειπτον μειδίαμά της μὲ τὰς διαυγεῖς ἡμέρας καὶ τὰς ὀνειρώδεις νύκτας της ἑλκύει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ζωήν· ἐρωτόληπτος πάντων ὅσα παρίστανται ὡραῖα εἰς τὸ βλέμμα του καὶ ἐπαγωγὰ τέρποντα τὸ πνεῦμα καὶ μαγεύοντα τὰς αἰσθήσεις.

Ὀλίγα ἔθνη δύνανται νὰ καυχηθῶσι διὰ τὸ τόσον ἔξοχον πατριωτικὸν αἴσθημα τῶν τέκνων των, τὸ ὁποῖον δὲν συσφίγγεται εἰς τὴν μόνην θυσίαν τοῦ βίου, πρᾶγμα ὄχι εὔκολον καὶ ὅλως ἐξαίρετον. Σπανιώτατοι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας εἶναι οἱ προσφέροντες εἰς τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτῶν περιουσίαν καὶ μόνη ἡ Ἑλλὰς ἔχει πλείστας νὰ ἐπιδείξῃ τοιαύτας θυσίας τῶν τέκνων της. Καὶ πῶς ἄλλως θὰ ἠδύνατο τὸ μικρὸν τοῦτο κράτος διὰ τῶν πτωχῶν προσόδων του ν' ἀναθειχθῇ οὕτω θαυμασίως ὡραῖον εἰς ἑξήκοντα μόλις ἔτη καὶ νὰ παρουσιάσῃ νέας πόλεις, νέας ὁδούς, νέα καὶ μεγαλοπρεπῆ κτίρια καὶ πρῶτον πάντων τὸ γιγάντιον Στάδιον τῶν Ἀθηνῶν, ὅπερ ἐκπλήττει τοὺς ξένους οἵτινες ἔρχονται ἐκεῖ ἵνα τὸ ἴδωσι;

Ὅστις δὲν εἶδε τὴν Ἑλλάδα, δὲν εἶδεν εἰμὴ ἓν μέρος τοῦ ὡραίου, καὶ ὄχι τὸ ἄριστον. Ὁμιλεῖτε μὲ ἕνα Ἕλληνα περὶ τῆς πατρίδος του, περὶ τῶν καλλονῶν της, τῶν γαληνίων δύσεων, τῶν εὐφόρων καὶ ποικίλων κοιλάδων της τῆς κυανῆς θαλάσσης της πάντων ὅσα καθιστῶσι ποιητικωτάτην τὴν ἔξοχον ταύτην χώραν καὶ θὰ ἴδητε τοὺς ὀφθαλμούς του ἐκπέμποντας λάμψεις ἀστραπῆς καὶ ὅλον τὸ σῶμά του τρέμον ἀπὸ ἔνθερμον ἠλεκτρικὴν πνοήν. Κανεὶς δὲν αἰσθάνεται πλέον τοῦ Ἕλληνος τὴν νοσταλγίαν τῆς πατρίδος, τὴν ἄπαυστον ἐπιθυμίαν νὰ ἐπανέλθῃ ἐκεῖ. Πατρὶς καὶ Ἀγάπη εἰσέτι ἀντηχοῦσιν εἰς τοὺς εὐφαντάστους μύθους μὲ τοὺς ὁποίους ἀρέσκεται νὰ βαυκαλίζεται ἡ ἑλληνικὴ ψυχή. Ἄγνωστοι συγγραφεῖς τοὺς συνέλεξαν καὶ εἰς ἀναριθμήτους γλώσσας διεσπάρησαν καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον καὶ τοὺς εὑρίσκομεν ὅπου καθίσῃ εἷς ἀλιεὺς ὅπου διαβῇ εἷς ναύτης: Εἶνε μύθοι οἵτινες μετεβιβάσθησαν διὰ τῶν αἰώνων καὶ ἐπέταξαν, πετῶσι καὶ θὰ πετῶσι πάντοτε ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ ἐπὶ τῶν θαλασσῶν νὰ ἐπαναλάβωσι πανταχοῦ: εὐλογημένον καὶ ἔνδοξον τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος.

Φ ΔΕ ΣΙΜΩΝΕ ΜΠΡΟΥΒΕΡ

Σοφίας Λασκαρίδου

Τὸ Μελτέμι

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

ΤΟ ΜΕΛΤΕΜΙ

Τῷ καλλίστῳ φίλῳ
Κ)ῳ Στεφάνῳ Ἐλευθερίου
Εἰς Ἀθήνας

Ἐξάρωσε τ' ὁλόστρωτο τῆς θάλασσας σεντόνι
Ὅπου νεράϊδες τῶφαναν μὲ γαλανὸ στημόνι,

Κ' ἐκέντησαν τὶς ἄκρες του τεχνίτρες ξακουσμένες,
Ποῦ γλῶσσες δυὸ δὲν εἶχανε παρόμοιες καμωμένες.

Πῆρ' ἀεράκι ἀλαφρὸ καὶ ὅλο δυναμόνει,
Ταράζεται ἡ θάλασσα καὶ κύματα φουσκόνει,

Ἀφίν' ὁ ναύτης τὸ κουπί, τὸ βοιάκι του ἁρπάζει
Καὶ τὸ πανὶ ποῦ κρέμονταν ὁλόγιομο κυττάζει.

Καὶ τραγουδάει ὁλόχαρος καὶ τὸ γλυκὸ τἀγέρι
Τρέχει τὰ λόγια του γοργὰ 'ς τὸ ταῖρί του νὰ φέρῃ.....

Φυσᾷ μελτέμι δυνατὸ καὶ τώρα μοῦδες δένει,
Ξεσχίζ' ἡ βάρκα τὰ νερά, πετάει φτερωμένη,

Τὴν ἀγκαλιάζουν οἱ ἀφροὶ κ' ἐκείνη γέρνει πλαϊ
Κι' ὁ ἄνεμος 'ς τὸ διάβα της διαμάντια τῆς σκορπάει.

Καὶ τρέχει, τρέχει πεταχτή.... Ποῦθ' ἔρχεται, ποῦ πάει;
Ποιός νὰ τὴν κλαίῃ ποῦφυγε καὶ ποιὸς τὴν καρτεράει;

Ποιὲς τὴν ξεκίνησαν εὐχὲς 'ς τοῦ χωρισμοῦ τὴν ὥρα,
Ποῦ μὲ λαχτάρα καὶ χαρὰ τὴν περιμένουν τώρα;....

Ἄχ! μοιάζεις μὲ τὴ μαύρη μας ζωή, βαρκούλα ξένη,
Ποῦ ἔρχεται ἀπ' τἄγνωστο καὶ 'ς τἄγνωστο πηγαίνει.

Χαμογελάει ἀπ' ἐμπρὸς καὶ πίσω δάκρυ χύνει'
Ἐλπίζει σ' ὅ,τι καρτερεῖ καὶ κλαίει ὅ,τι ἀφίνει.

Καὶ πότε νὰ τὴν καταπιῇ τὸ κῦμα φοβερίζει
Καὶ ἄλλοτε μὲ δυνατὸ μελτέμι ἁρμενίζει.

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΤΑ ΚΕΡΑΣΙΑ

Τί σκέπτεσαι δι' αὐτά; μὲ ἠρώτησεν ὁ φίλος μου Ἐπιμενίδης ὁδεικνύων τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ γεύματός μας ἀπομένον ἀκόμη πινάκιον γεμᾶτον ἀπὸ κεράσια ροδοκόκκινα, δροσερά, προκλητικὰ ὡς παρθενικὰ χείλη.

Ὁ φίλος μου εἶχε τὴν κακὴν συνήθειαν, ἴσως πρὸς δικαιολογίαν τοῦ φιλοσοφικοῦ του ὀνόματος, ἀντὶ νὰ παραδίδεται μετὰ τὸ γεῦμα εἰς τὴν μακαρίαν νάρκην τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος, τὴν ὁποίαν τὰ παραγγέλματα τῆς ἀρχαίας καὶ νεωτέρας διαιτητικῆς—Post Prandium stabis— συνιστοῦν ὡς ἐξόχως βοηθητικὴν εἰς τὴν μυστηριώδη λειτουργίαν τῆς πέψεως, νὰ προκαλῇ συζητήσεις ἐπὶ διαφόρων σοβαρῶν θεμάτων καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ λύῃ τὰ μεγάλα φιλοσοφικὰ ζητήματα καὶ τὰ σκοτεινὰ προβλήματα τῆς ζωῆς.

—Σκέπτομαι, ἀπήντησα ἐπίτηδες, θέλων νὰ καταβιβάσω τοὺς συλλογισμούς του εἰς χθαμαλὸν καὶ ἀκίνδυνον ἐπίπεδον, ὅτι στοιχίζουν εἰς τὴν ἀγορὰν 1,60 τὴν ὀκᾶν, ἐνῷ εἰς τὴν χώραν μας τὴν εὔφορον. τὴν προικισμένην μὲ τόσον ἥμερον κλίμα ἔπρεπε νὰ πωλοῦνται εὐθηνότερα.

—Σκέπτεσαι ὡς μανάβης, μοῦ εἶπε μὲ μορφασμὸν περιφρονήσεως. Ἐγὼ σ' ἐρωτῶ διὰ τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον ἠμπορεῖ νὰ ἔχουν αὐτὰ τὰ προϊόντα εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς φύσεως καὶ διὰ τὸν προορισμὸν τὸν ὁποῖον ἐκπληροῦν εἰς τὸν πολυσύνθετον μηχανισμὸν τῆς ζωῆς καὶ τὰς παντοίας μεταξὺ τῶν ὄντων σχέσεις.

Ἐνόησα ὅτι ἐματαιοπόνουν ἐπιχειρῶν νὰ συγκρατήσω τὴν ἀκράτητον ὁρμὴν τῶν θεωριῶν του καὶ ἀφέθην ἀμαχητὶ εἰς τὴν φλυαρίαν του μὲ τὴν ἐγκαρτέρησιν μεθ' ἧς παραδίδεται ὁ καταδικος εἰς χεῖρας τοῦ δημίου ἐπὶ τοῦ ἱκριώματος.

—Διότι δὲν πιστεύω νὰ νομίζῃς, ἐξηκολούθησεν, ὅτι κάθε πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον, καὶ αὐτὸ τὸ ταπεινότατον, δὲν ἔχει τὸν προορισμόν του. Προορισμὸν ἔχει καὶ ὁ μέγας ἐφευρέτης καὶ τὸ

κονοῦπι ποῦ μὲ αὐθάδειαν σαλπίζει περὶ τὰ ὦτά του καθ' ἣν στιγμὴν ἐκεῖνος ἐγκύπτει εἰς τὰς μελέτας του. Προορισμὸν ἔχει καὶ ὁ Παρθενὼν ὅπου βλέπεις καὶ θαυμάζεις ἐκεῖ ἐπάνω καὶ τὸ εὐτελὲς κάρφος ὁποῦ καταπατᾷς χωρὶς νὰ προσέξῃς εἰς τὸν δρόμον. Εἰς τὴν πλάστιγγα ὅπου δοκιμάζει τὸ ὑλικὸν τῶν ἀποκρύφων σχεδίων της ἡ πολύμορφος φύσις ἕνας κόκκος ἄμμου βαρύνει περισσότερον ἐνίοτε ἀπὸ μίαν πυραμίδα ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων καὶ ἕνα πτάρνισμα περισσότερον ἀπὸ ἓν ἔνδοξον πολεμικὸν κατόρθωμα. Κάθε πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον εἶναι αἰτιατὸν ἅμα καὶ αἴτιον· κάτι τὸ ἐδημιούργησε καὶ κάτι δημιουργεῖ καὶ αὐτὸ τὸ ἴδιον. Ὅλα τὰ ὄντα σχετίζονται ἀνάμεσόν των· τὰ συνδέει μία ἄλυσις ἄναρχος καὶ ἀτέρμων, ἥτις ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν ἄβυσσον τοῦ παρελθόντος καὶ εἰσχωρεῖ εἰς τὸ χάσμα τοῦ μέλλοντος. Βλέπομεν ἐνίοτε μερικοὺς κρίκους, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦμέν ποτε σχεδὸν νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ἀλληλουχίαν των.

Ἡ ἐνέργεια τὴν ὁποίαν βλέπομεν σήμερον καὶ τὴν ὁποίαν λογικευόμενοι ἀποδίδομεν εἰς κάποιον πρόσφατον αἴτιον, εἶνε ἀπότοκος πράγματι ἀφορμῆς ἀπομεμακρυσμένης πολλάκις καὶ τὸ σημερινὸν συμβὰν. το ὁποῖον παροῶμεν, ἢ τὸ ὁποῖον θεωροῦμεν λῆξαν ἄνευ συνεπειῶν, θὰ ἔχῃ πιθανῶς τὸν ἀντίκτυπόν του εἰς γεγονότα τοῦ ἀποτέρω μέλλοντος. Γνωρίζεις τὸ περίφημον ρητὸν τοῦ Πασκὰλ περὶ τῆς μύτης τοῦ Κλεοπάτρας· δὲν εἶνε πραγματικῶς ὀρθοτάτη ἡ σκέψις ὅτι ἂν ἦτο κατά τινας γραμμὰς μεγαλειτέρα ἢ ὀλίγον τῆς ἐστεμμένης ἐκείνης ἑταίρας, ἡ τύχη τοῦ κόσμου ἴσως θὰ ἦτο σήμερον ἄλλοία;

Ἐσιώπησε πρὸς στιγμὴν ὡσεὶ θέλων νὰ ἴδῃ τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπροξένει ἡ παράδοξος αὕτη διατύπωσις τῆς θεωρίας τοῦ ντετερμινισμοῦ. Ἔπειτα ἐπανέλαβεν.

—Ὁ Δάρβιν ἀναφέρει ἐν περιέργον παράδειγμα περὶ τῶν ὑπαρχουσῶν ἀποκρύφων σχέσεων μεταξὺ τῶν ὄντων καὶ περὶ τῆς λειθυίας ἀλληλεπιδράσεως εἰς τὴν γενικὴν λειτουργίαν τῆς ζωῆς. Ὅπου ὑπάρχουν πολλοὶ γάτοι, λέγει, ἐκεῖ σπανίζει εἶδός τι τριφυλλίου· τὸ ἀπόφθεγμα φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ὀξύμωρον, διότι οἱ γάτοι, ὡς γνωστόν, δὲν εἶνε ζῶα φυτοφάγα· ἀλλ' ἰδοὺ ἡ ἐξήγησις: οἱ γάτοι ἀρέσκονται νὰ ἐξολοθρεύουσιν τοὺς ποντικούς, οἱκοσίτους τε καὶ ἀγρουραίους, οἱ ποντικοὶ ἀρέσκονται νὰ τρώγουν ἓν εἶδος βρούχων, οἵτινες πάλιν ἀρέσκονται ν' ἀφανίζουν τὸ τριφύλλιον· ἄρα ὅπου πολλοὶ γάτοι ἐκεῖ καὶ ὀλίγοι ποντικοὶ καὶ ἑπομένως πολλοὶ βροῦχοι καὶ ἑπομένως ὀλίγον τριφύλλιον,

« Ἀνάλογόν τι μοῦ ἐνθύμισαν πρὸ ὀλίγου τὰ κεράσια περὶ τῶν ὁποίων σὲ ἠρώτησα. Ἔτυχε κάποτε νὰ μὲ πλησιάσῃ καθ' ὁδὸν καὶ νὰ μὲ χαιρετίσῃ ἄνθρωπός τις ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους γνωρίζομεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν καὶ λησμονοῦμεν κατόπιν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἕως ὅτου κάμμία ἄλλη σύμπτωσις τὸν φέρει ἐμπρός μας εἰς τὸν δρόμον μας. ἐνθυμούμην ἀμυδρῶς ὅτι ἄλλοτε τοῦ εἶχα προσφέρει κάποιαν ἐκδούλευσιν, ἀλλὰ δὲν ἐνθυμούμην οὔτε τὸ ὄνομα οὔτε τὸ ἐπάγγελμά του. Ἡ ἄγνοια τοῦ τελευταίου τούτου εἶνέ τι συνηθέστατον. Ὀλίγοι εἶνε οἱ προνομιοῦχοι οἵτινες φέρουν τὴν μάρκαν τοῦ ἰδιαιτέρου των ἐπαγγέλματος εἰς τὸ ἐξωτερικόν των, ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους δέ, τοὺς πολλοὺς ὁποῦ δὲν φέρουν κανὲν διακριτικὸν γνώρισμα, εἶνε εὐκολώτατον νὰ ὑποπέσῃ τις εἰς κωμικὰ λάθη ὅταν προσπαθῇ νὰ μαντεύσῃ. Μοῦ ἔτυχέ ποτε ἀποβιβασθεὶς εἰς Χαλκίδα ἐν συνοδίᾳ φίλων ἐξ Ἀθηνῶν νὰ συναντήσω ἕνα γνώριμον. Λέγων δὲ γνώριμον ἐννοῶ ἄνθρωπον μεθ' οὗ ἔτυχε νὰ ἐπικοινωνήσω δύο τρεῖς φορὰς ἀλλοτε. Καὶ εἶχε μὲν αὐτὸς τὴν ἀγαθὴν πρόνοιαν νὰ μοῦ ὑπενθυμίσῃ τὸ ὄνομά του, ἀλλ' ὄχι καὶ τὸ ἐπάγγελμα τὸ ὁποῖον ἐπίσης εἶχα λησμονήσει. Δὲν ἠξεύρω πῶς μοῦ εἶχε καρφωθῇ εἰς τὸν νοῦν ἡ ἰδέα ὅτι ἦτο καθηγητὴς καὶ ἐπειδὴ ἔπρεπεν ἐξ ἀβρότητος ν' ἀνταλλάξω μὲ αὐτὸν μερικὰς λέξεις ἤρχισα νὰ τὸν ἐρωτῶ περὶ τοῦ ἐκεῖ Γυμνασίου, περὶ τῶν μαθημάτων καὶ τῶν μαθητῶν, οἱ δὲ συνταξειδιῶταί μου, παρασυρθέντες ἐκ τῶν λόγων μου εἰς τὴν αὐτὴν πλάνην ὑπερεθεμάτιζον εἰς τὰς ἐρωτήσεις. Εἶδα ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐστενοχωρεῖτο, ὅτι ἀπήντα βεβιασμένως καὶ ἤρχισα νὰ ὑποπτεύω ὅτι εἶχα κάμει καμμίαν γκάφαν, ὅτε ὡς ἀπὸ μηχανῆς θεὸς ἐνεφανίσθη εἷς κλητὴρ τοῦ δικαστηρίου προσκαλέσας ἐκ μέρους τοῦ προέδρου τὸν παρ' ἡμῶν ἐκλαμβανόμενον ὡς καθηγητὴν νὰ μεταβῇ εἰς τὸ δικαστήριον διὰ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν συνεδρίασιν. Ὁ ἄνθρωπος ἦτο πρωτοδίκης καὶ τότε ἡμεῖς διὰ νὰ ἐπανορθώσωμεν τὸ σφάλμα, τὸν ἐξετάσαμεν κυριολεκτικῶς προσαγορεύοντες αὐτὸν μὲ τὸν πραγματικόν του τίτλον, ἐρωτῶντες τάχα μετ' ἐνδιαφέροντος αὐτὸν περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Πρωτοδικείου καὶ τῶν δικαστῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων.

» Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

» Ἐπειδὴ ἔπρεπε νὰ εἰπῶ δυὸ λόγια εἰς τὸν γνωστόν μου ἄγνωστον, τοῦ ὁποίου τὸ πενιχρὸν ἐξωτερικὸν ἐμαρτύρει ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὴν ἐργατικὴν τάξιν, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου ἠγνόουν τὸ εἰδικὸν ἔργον, ἀπηύθυνα εἰς αὐτὸν μίαν γενικὴν καὶ ἀόριστον ἐρώτησιν:

ΑΠΟ ΤΗΝ ΞΕΝΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

A. AUBLET

Ὁ Τυφλός

»—Πῶς τὰ περνᾷς;

»—Καλά, μοῦ ἀπήντησε.

»—Καὶ ἡ δουλειαὶς πῶς πηγαίνουν;

»Ἐμόρφασεν ἐκεῖνος καὶ μοῦ ἀπήντησεν:

»—Ἔτσι κ' ἔτσι.

»—Μὰ καλά, ἐπέμεινα ἐγὼ χωρὶς νὰ ἠξεύρω τί ἀκριβῶς ἐννοῶ, τώρα τὸ καλοκαίρι;....

»Ὁ ἄγνωστος ἔλαβεν, ἕνα ὕφος ἐπιζηγηματικόν, ἂν καὶ κάπως μυστηριῶδες.

»—Βλέπετε μοῦ εἶπε, τώρα ἀκόμη εἶνε τὸ κεράσι καὶ μὲ αὐτὸ δὲν γίνεται πολλὴ δουλειά... Ἂν δὲν βγῇ τὸ σταφύλι!...

»Τὸ κεράσι;.. τὸ σταφύλι; Πρὸς στιγμὴν ἐνόμισα ὅτι ἦτο ὀπωροπώλης. Ἀλλ' ἔξαφνα μοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν μιὰ φαεινὴ ἀναμνησις. Ἐνθυμήθην ὅτι πρό τινος χρόνου τῇ παρακλήσει κάποιου φίλου μου, συνετέλεσα διὰ τῆς συστάσεώς μου νὰ προσληφθῇ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἑνὸς τῶν ἱδρυμάτων ἐκείνων τῆς δημοσίας ἀνάγκης ἀνεγερθέντων τότε ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς εἰς διάφορα σημεῖα τῆς πρωτευούσης καὶ τὰ ὁποῖα ἡ Ἀγγλικὴ εὐφημία ἀποκαλεῖ Water—closets, ἡ δὲ συμβολικὴ τῶν ξενοδοχείων σημειώνει μὲ δυὸ ἢ τρία μηδενικά.

»Τὸ μυστήριον ἐλύετο· τὸ κεράσι ἐκ τῆς ἀπόψεως ἐξ ἧς τὸ ἐξήταζεν ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος, περιωρισμένος εἰς τὸν πολὺ στενὸν ὁρίζοντα τοῦ ἐπαγγέλματός του, δὲν ἦτο καρπὸς ὠφέλιμος εἰς αὐτὸν ἐνῷ τὸ σταφύλι, χάρις εἰς τὰς μεγαλειτέρας ὑπακτικάς του ἰδιότητας συνετέλει εἰς.... πῶς νὰ τὸ εἴπω;.. εἰς τὴν αὔξησιν τῆς πελατείας, ἐπομένως δὲ εἰς τὴν αὔξησιν τῶν κερδῶν τῶν διακονούντων εἰς τὰ καταφύγια ἐκεῖνα τῆς εὐμαρείας. Καὶ ἰδοὺ αἱ ὀπῶραι ὄχι αἱ εὐφραίνουσαι τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν οἰσοφάγον ἄ ὄχι πλέον ἀντικείμενα ποιητικῶν περιγραφῶν ἢ ρωπογραφίας, ἀλλὰ βιολογικὸν θέμα περιεργότατον ὡς παρέχουσαι τροφὴν ὄχι μόνον ἄμεσον εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ καὶ ἔμμεσον διὰ τῶν συνεπειῶν των....

—Φθάνει, φθάνει! διὰ τὸν Θεόν! εἶπα δ ακόπτων τὸν φίλον μου μετὰ γέλωτος.

Τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας δὲν ἦτο βεβαίως τὸ μᾶλλον ἁρμόζον κατὰ τὴν ὥραν μάλιστα ἐκείνην τὴν μετὰ τὸ γεῦμα. Ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι τὴν χυδαίαν αὐτοῦ ἀπρέπειαν ἐσκέπαζε τὸ περίεργον φιλοσοφικὸν πόρισμα τὸ ἐξαγόμενον ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ ἰδιοτρόπου φίλου μου, τὸ διδάσκον ὅτι ἡ προνοητικὴ φύσις ἡ δωρήσασα τόσα καὶ τόσα μέσα συνασπισμοῦ καὶ ἀλληλοβοηθείας εἰς τοὺς

ἀνθρώπους ἐφρόντισε τόσον σοφῶς καὶ περὶ τῆς ἀλληλεγγύης τῶν ἐντερικῶν σωλήνων!

Ἀθῆναι

ΜΠΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ

Ο ΝΕΟΣ ΔΙΑΚΟΣ

Ἡ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΛΛΑΣ

ΠΡΩΤΗ ΩΔΗ

Τῶν Μεσσηνιακῶν τοῦ Casimir Delavigne

Μετάφρασις Ἰω. Γ. Φραγκιᾶ

Ἄφες, ὦ πότνια κόρη, μικρὸν τὴν φιλτάτην κοιτίδα,
πένθιμε Μοῦσα, θεὰ εὐγενῶν ὀδυνῶν καὶ δακρύων,
τῆς Μεσσηνίας τὸν μαῦρον δ' ἐκεῖ νεκροκράββατον φθᾶσα,
θρήνει τὰ τόσα δεινὰ κ' εἰς τὸ δάκρυ μας χῦσον ἓν δάκρυ.
Ἄλλοτε, ὡς ἡ Ἑλλάς, κ' ἡ Γαλλία ἐστέναζε δούλη...
Δράμε νὰ κλαύσῃς ἐκεῖ, ὅπου ἔχεις καὶ ἄλλην κοιτίδα,
φίλην ἀγκάλην ἀφοῦ ἡ ὀδύνη κ' ἐκεῖ σοῦ ἀνοίγει.

Μέσῳ τοῦ ὄρους τῆς Εὔας καὶ τοῦ ἀπορρῶγος Ταινάρου
βρέχει ὁ πόντος μ' ἀφρὸν τῆς πενθίμου Κορώνης τὰ τείχη·
(Ὄνομ' ἀπαίσιον, νέον καὶ βάρβαρον εἶναι Κορώνη—
τ' ὄνομα τῆς Κολωνίδος διῶξαν τὸ τόσον ὡραῖον...
Οἴμοι! ἀπώλεσεν ἤδ' ἡ Ἑλλὰς τὴν πλατώνειον γλῶσσαν,
τὴν νικητήριον δάφνην, τὴν τέχνην, τὰ πάντα, τὰ πάντα,
ὡς καὶ αὐτά της τὰ θεῖα ὀνόματα, χάρμα τοῦ κόσμου).

Εἶν ἡ κορώνη τὰ τείχη αὐτά, τὰ ἡμικρημνισμένα
ἐκ τῶν σφαιρῶν τῆς λαμπρᾶς καὶ μεγάλης ποτὲ Ἐνετίας.
Ἡ ἡμισέληνος ἤδη ἠρήμωσε ταύτην τὴν χώραν,
ἡσυχος δ' ἄρχει ἐκεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῶν τάφων ὁ Τοῦρκος.
Βλέπεις τὰς ἄνω τοῦ τείχους αὐτοῦ πλανωμένας κιδάρεις,
Τῆς τὸν Σταυρὸν διωξάσης βεβήλου ἐκείνης σημαίας
βλέπεις τὸν θύσσανον, ὅστις ἐπάνω ἐκεῖ κυματίζει;
Τὴν ἀπαισίως ἠχοῦσαν κραυγὴν τοῦ ἀπίστου ἀκούεις,
μιγνυομένην μὲ τὴν ἰαχὴν τοῦ ποντίου ἀνέμου;
Ἄγρυπνος μένει ἀστράπτει δὲ τ' ὅπλον ἐντὸς τῶν χειρῶν του.

Πρὸς τοῦ γλαυκοῦ οὐρανοῦ ὀλισθαίνων ὁ ἥλιος τ' ἄκρα
βλέπει θρηνῶν τὴν γῆν ταύτην, τὴν ἄλλοτε τόσον ὡραίαν,
οἷος πενθῶν ἐραστής, ὅστις, κλαίων νεκρὰν ἐρωμένην
κ' ἐν τῇ μορφῇ της ζητῶν καλλονῆς ἀποπτάσης τὰ ἴχνη,
κάλλος γλυκύτερον ἔτι εὑρίσκ' εἰς τὸ κρῦόν της πτῶμα.

Ὦ! μετὰ πόνου ὑπόσου, μὲ πόσον ἐγκάρδιον ἄλγος,
ἀπὸ τῆς πάλαι του φίλης χωρίζεται Σύων ὁ Φοῖβος!
Πόσον φαιδρὰ τῆς ἑσπέρας της καὶ μυροβόλος ἡ αὔρα!
Πόσο ἡ θάλασσα λάμπει, καθρέπτης ἡμέρας παγχρύσου!
Ὅμως ἡμέραι χαιδραὶ εἶνε νύκτες δι' ἔθνος δουλεῦον.

Ζεύγους κοπῶν ἴσος κρότος ἐν τούτοις τὸ οὖς μου, προσφαύει,
ὧν ἡ ταὐτόχρονος δύσις τ' ἀργύρεον κῦμ' αὐλακόνει.
Τίς τὴν σιγὴν τῶν νεκρῶν διακόπτει θρασὺς κοπηλάτης;

Λέμβου μικρᾶς ἐπιβαίνων καὶ πρὸς τὴν ἀκτὴν τ' ὄμμα στρέφων
Χριστιανὸς ναυαρὸς τὰ πικράλμυρα ὕδατα σχίζει.
Ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ὑψίστου αὐτὸς ταπεινὸς ὑπηρέτης,
ὀρθιος εἰς τὰς βαθμίδας αὐτοῦ τὸ θυμίαμα φέρει
καὶ τοῦ θεοῦ εὐλαβῶς διανέμει τὸ ἄχραντον αἷμα..

Αἴφνης ἀπὸ τῶν χειρῶν του ἐκφεύγουν αἱ κόπαι συγχρόνως
λύρας δὲ πάλλουν χορδαὶ ἐμμελῶς ὑπ' αὐτοῦ κρουομένης'
ψάλλει..... ὡς πάλαι ποτὲ ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται.

Οὕτως, ὁπόταν ἐν μέσῳ ἀγρίας καὶ λαύρου θυέλλης
Ἡ ἀλκυὼν ἀνακράξῃ, κραυγὴ ἀπαισία τις τότε
πλὴν καὶ γλυκεῖα συνάμ' ἀντηχεῖ μεταξὺ τῶν κυμάτων
καὶ τῶν ὠχρῶν ἐκφοβίζει ναυτῶν τὴν ψυχὴν αἰφνιδίως.

«Ἀθάνατα ἐβάφη, δειλῶς σᾶς ἀτενίζω,
»ἐντεῦθεν δὲ νὰ ψάλλω τὸ κάλλος σας ποθῶν,
»εἰς τὸ μονόξυλόν μου τὴν λύραν μου τονίζω
»τοῦ ᾄσματός μου ἔχων τὸν φλοῖσβον βοηθόν.
»Καθὼς παρὰ τὰ ρεῖθρα ποτὲ τῆς Βαβυλῶνος
»οἱ Ἰουδαῖοι, δοῦλοι, ὑπὸ τὰς ὑψηλὰς
»ἰτέας ἐθρηνῴδουν τὴν πτῶσιν τῆς Σιῶνος,
»ὁμοίως τὰ δεινά σου θρηνῶ κ' ἐγώ, Ἑλλάς.

»Ἀλλ' ἠδύναντο κἂν, Πλάστα, τ' ὄνομά σου νὰ ὑμνῶσι
»καὶ μ' ἐλπίδα ν' ἀτενίζουν μυστικὴν τὸν οὐρανόν,
»ἐκ τοῦ τάφου των ἀφόβως περὶ Σοῦ νὰ ὁμιλῶσι
»καὶ εἰς ἓν τὰ δάκρυά των νὰ συγχέωσι κοινόν.
»Ἀλλ' ἐγώ, ἵνα θρηνήσω, ἐδῶ, ἔνθα τώρα πλέω,
»ἐξορίζομαι καὶ κλαίω.

»Καὶ ἂν ἀπέμειν ἔτι ἓν ράκος νὰ καλύπτῃ
»τὴν χῆρα καὶ τὸ βρέφος τὸ ὀρφανόν, γοργὸς
»καὶ κατ' αὐτοῦ ἀκόμη ἁπλήστως ἐπιπίπτει
»πρὸς λείαν τῆς ὀργῆς Σου ὁ ἅρπαξ ὑπουργός.

»Κ' ἕνα δραπέντα στάχυν τῶν πατρικῶν ἀγρῶν μας
»καὶ τοῦτον ὡς κλαπέντα μᾶς ἀφαιρεῖ λυσσῶν.
»Ἀκόμη καὶ τὸ ὕδωρ, τὸ ὕδωρ τῶν πηγῶν μας,
»μ' ἁβρόν, ὡς ξένοι, μόλις τὸ πίνομεν χρυσόν.

»Μὲ χρυσόν! Πλὴν τῶν ναῶν μας ἀπεγύμνωσαν τὰ τείχη,
»ἤνοιξαν τὸ ἄσυλόν μας καὶ αὐτὸ τὸ νεκρικόν
»καί, τὸ σάβανον τῆς νύμφης σχίσαντες οἱ τυμβωρύχοι,
»τὸν δακτύλιον, Θεέ μου, ἥρπασαν τὸν νυμφικόν,
»ὃν παρέλαβεν ἐκείνη μὲ τὸ σῶμα τὸ ψυχρόν της
»εἰς τὸν νεκροκράββατόν της

»Συμπνίγεται ὦ φύσις, ἐντὸς τοῦ τρόμου τούτου
»καὶ ἡ φωνή σου ἔτι ἡ γογγευτική,
»Ὁ ἀδελφὸς προσβλέπει τὸν φόνον τ' ἀδελφοῦ του
»καὶ δὲν τὸν διασώζει καὶ δὲν τὸν ἐκδικεῖ.

»Τοῦ γέροντος τὴν θύραν ὁ Τοῦρκος ὅταν κρούσῃ
»τῶν τέκνων του τὸν ἄρτον ἁρπάζει ἐν ὁρμῇ'
»ὁπόταν δὲ ἡ μήτηρ τὸ βῆμά του ἀκούσῃ,
»περιδεὴς τὸ κάλλος τῆς κόρης βλασφημεῖ.

»Ὁ λευΐτης εἶνε θῦμα τῆς ἀγρίας των μανίας
»καὶ μαραίνουσι τὸ ἄνθος τῆς νεότητος αὐτοῦ.
»Ἐὰν δὲ γογγίσῃ οὗτος εἰς στιγμὴν ὀργῆς ἁγίας,
»πιστὸς μάρτυς τῆς θρησκείας τοῦ μεγάλου Λυτρωτοῦ,
»ὑπὸ τὴν καθημαγμένην πίπτει σπάθην εἰς τὸ μνῆμα,
»μαύρου μίσους λευκὸν θῦμα.

»Κ' ἐνῷ αἱ συμφοραί μας σωτῆρας προσκαλοῦσι
»τοὺς βασιλεῖς, ἐκεῖνοι κινοῦνται φειδωλῶς,
»ὅμως ἐρήμους χώρας ἀλλοῦ διεκδικοῦσι
»καὶ χύνουν τόσον αἷμα ἐκεῖ ἀνωφελῶς!

»Καὶ φέρουν τὸν Σταυρόν Σου, Θεέ μου, εἰς τὸ στέμμα
»καὶ ὡς ἀμνοὺς μοιράζουν τὰ ἔθνη ἐν πυρί,
ἐνῷ ὑπὸ τὸ ξίφος τῶν τέκνων Σου τὸ αἷμα,
»κατὰ χειμάρρους ῥέον, τὴν γῆν Σου πλημμυρεῖ.

»Μάτην ἡ ἠχὼ πρὸς τοὺτους ἀναγγέλλει τὰ δεινά μας
»εἰς κουφὰ λαλοῦσα ὦτα καὶ εἰς στήθη ἀκηδῆ.
»Εἰς τὰς τόσας οἰμωγάς μας, εἰς τὰ τόσα δάκρυά μας
»τέρψιν τῶν αὐλῶν εὑρίσκει ἡ ἀργία καὶ χλιδή.
»Ἀποθνήσκοντας μᾶς βλέπουν ἀπαθεῖς ἀπέναντί μας,
»κ' εἶναι οὗτοι ἀδελφοί μας!

»Κἂν τὸ πτηνὸν τοῦ δάσους εἰς τὴν γενέτειράν του
»ἐν ἄσυλον εὑρίσκει, Θεέ μου, φωλεάν·
»ὁ λαγωὸς εἰσδύει εἰς τὴν αὐλακιάν του
»καὶ ἡ δορκὰς προσφεύγει εἰς θάμνου τὴν σκιάν.

»Τὸν σκώληκα διβάσκει τοὐλάχιστον ὁ τρόμος,
»νὰ φύγ' ὑπὸ τὸ φύλλον ποῦ ἔρριψ' ὁ χειμών,
»ὁσάκις προσεγγίζει διώκτης ποῦς· ἀλλ' ὅμως
»μόνος ὁ τάφος εἶναι τὸ ἄσυλον ἡμῶν!

»Εὐτυχὴς ὁ ἀποθνήσκων εἰς τοῦ Ἰησοῦ τὴν πίστιν!
»Πλάστα μου, διὰ σιδήρου μεταστρέφουν καὶ πυρὸς
»τὰς καρδίας ἐκεῖ, ἔνθα τὴν φωνήν Σου τὴν ὑψίστην
»διηρμήνευεν ὁ θεῖος τῶν ἁγίων Σου χορὸς
»καὶ διὰ δεσμῶν ἐντὸς μας ἐκραταίωσεν ἀρρήκτων
»τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν οἶκτον.

»Κ' ἐπὶ τῆς γῆς μας ταύτης, ἐφ' ἧς ὁ τῶν εἰδώλων
»ἠγείρετο τὸ πάλαι ἀνόσιος βωμός,
»ἐβλάστησ' ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν, τῶν φωτοβόλων,
»ἡ θεία Σου λατρεία: ὁ Χριστιανισμός.

»Ἀλλὰ τὸ δένδρον τοῦτο, ἐρήμου τέκνον θεῖον
»καὶ μέλλον νὰ σκιάσῃ ὁλόκληρον τὴν γῆν,
»πικροὺς καρποὺς παράγει ἐδῶ ἀπ' ἐρειπίων
»καὶ θνήσκ' εἰς ρίζας φέρων θανάσιμον πληγήν.

»Δὲν Σ' ἐδόξαζεν, εἰσέτι, ὦ Χριστέ μου, ἡ Ἑλλάς Σου
»ὅτε ἔζη ἐλευθέρα, ὅτε ἤκμαζε κλεινή·
»τώρα λάθρα καὶ ἐν τρόμῳ ἀνυμνεῖ τὸ ὄνομά Σου,
»τὸ σεπτόν, διότι εἶναι δούλη καὶ χριστιανή.
»Κἂν δὲν θὰ τὴν σώσῃς τώρα ὅσον ἄλλοτ' οἱ ψευδεῖς της,
»Σύ, Θεός ὁ ἀληθής της;

Ἐφαλλεν οὕτω θρηνῶν, ὅτ' ἐξαίφνης ἐκ γειτονος πύργου
ἔνοπλος Τοῦρκος ὀρθοῦται καὶ σπεύδων πρὸς τ' ἄσμα προβαίνει.

Τὸ πυροβόλον ἐγγίζει ἡ κίδαρις κλίνασα τότε,—
θρῴσκει σπινθὴρ φασινός, ἀναδίδει καπνὸν ἡ πυρῖτις,
εἷς συριγμὸς τοῦ ἀέρος, κραυγή... καὶ τὸ ἄσμα ἐκπνέει.
Τίς ὁ ἀφείς τὴν κραυγήν; Μὴ ἐξῆλθ' ἐκ τῆς λέμβου σου, νέε;
Μήπως ἐστέναξας σύ, ἀοιδέ; Εἶν' ἡ λύρα σου αὐτη,
ἥτις, ἠχοῦσα ἀκόμη, τὰς χεῖράς σου φεύγει καὶ πίπτει;

Ἤδη νυκτὸς ζοφερᾶς ἐξαπλοῦται ὁ μαῦρος μανδύας,
μέσῳ δ' ὁμίχλης πυκνῆς βαθμηδὸν βυθισθεῖσα ἡ λέμβος
ἄνευ ἐρέτου, χωρὶς ὁδηγοῦ, εἰς τὴν τύχην ἀφέθη,
ἄφωνος πλέον βωβή, καὶ ἐχάθη, ἐχάθ' εἰς τὰ σκότη.
Τρικυμιώδης ὑπῆρξεν ἡ νύξ. Πρὶν δὲ λάμψ' ἡ ἡμέρα,
βλέμματι τρόμου μετρῶν τὸ κυάνεον ὕδωρ τοῦ κόλπου,
κάτω τοῦ πύργου μονήρης, λευκόθριξ προσμένει πρεσβύτης.

Αἴφνης ἐν μέσῳ ἀφροῦ λύρα πλέουσα τ' ὄμμα του πλήττει,
λύρα, ἣν σφαῖρα θανάτου ἐν μέσῳ διάτρητον εἶχε,
κ' ἔμεινε μία χορδή, καὶ αὐτὴ χαλαρῶς τεταμένη,
κάθυγρος καὶ ἐρυθρᾶ ἀπὸ αἷμα ἀκόμη ἐμμένον.
Πρὸς τὸ ἐρείπιον τοῦτο ὁρμᾷ, ψηλαφεῖ αὐτὸ κύψας....
φρίκης δ' ἐπώδυνον ψῦχος τὰ μέλη του πάντα παγόνει.
Πρὸς τῆς Κορώνης τοὺς πύργους ὑψοῖ βλέμμα ἄγριον τότε.
Θέλει ν' ἀφήσῃ κραυγήν... ἀλλ' ἐκπνέ' εἰς τὰ χεῖλ' ἡ κατάρα
Τρέμ' εἰς τήν θέαν αὐτῶν καὶ θρηνῶν ἀποστρέφει τὴν ὄψιν.
Εἶχε νικήσει αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἡ βαθεῖα ὀδύνη.
Φεύγει σκληροὺς ὀφθαλμοὺς ὀχληροὺς εἰς τὸ μέγα του ἄλγος,
τὸν οὐρανὸν δὲ προσβλέπων τοῦ πόνου του μάρτυρα μόνον,
καὶ τῶν ροχθούντων κυμάτων τὴν ὄχθην περῶν, ψιθυρίζει:
—Σὲ ἐπερίμενον χθές, πολὺν χρόνον σ' ἐπρόσμενον μάτην·
οἴμοι! δὲν ἔρχεσαι πλέον, ἀλλὰ μὲ προσμένεις σὺ τώρα!—

Ι Γ ΦΡΑΓΓΙΑΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΡΑΜΜΑΤΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Ἐξάδελφε Εὐάγγελε καὶ Νικήτα. Πρῶτον ἔρχομαι νὰ ἐρωτήσω διὰ τὴν ἐμὴν ὑγείαν σας καὶ δεύτερον ἐὰν ἐρωτᾶτε καὶ δι' ἐμὲ ὀρθῶς ὑγιαίνω. Μετ' ὀλίγον ἡμερῶν ἔρχεται αὐτόσε ἀπὸ ἐνταῦθα ἄνθρωπος, ὅστις ἐπισκέπτεται πρὸ ἐμοῦ τοὺς ἀσπασμούς σας, καίτοι δὲν ἦλθεν. Δέδοικα μήπως παιθάνω; ; Οὖν ὁπόταν λάβητε τὴν ἐπιστολήν μου ἀπαντήσατε περὶ ἁπάντων τῶν συγγενῶν καὶ πατρίδος. Γράψατε δὲ τοῦ Λεωνίδα ἀδελφὸς Ἰωάννης καὶ θὰ ἔλθωμεν ὁμοῦ ἀμφότεροι.

Ἐσωκλείστως σᾶς πέμπω τὰ ὑποδήματά μου τὰ ὁποῖα νὰ δώσετε εἰς ἕνα Τσαγκάρην Μεντσεσόλειον. Ἐπιδώσατε τοὺς ἀσπασμούς μου Τυγχάνοντος ἀδελφικῶς διακείμενος.

. . . . . .

ΙΑΤΡΙΚΟΝ ΘΑΥΜΑ
ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ
ΤΟ ΑΝΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΚΛΕΟΥΣ (1)

Τὸ ἐνταῦθα ἀπεικονιζόμενον ὡραῖον μνημεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου τῶν Ἀθηνῶν, εἶναι ἀνάγλυπτος πίναξ πεντελησίου μαρμάρου, τεθραυσμένος εἰς δύο τεμάχια, ἀκριβῶς προσαρμοζόμενα, εὑρεθέντα δ' ἐν ἔτει 1885 κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἐπιδαύρου μετὰ πολλῶν ἄλλων, ἰδίως ἀγαλμάτων Νικῶν, ἐνφκοδομημένων εἰς μεταγενέστερον τοῖχον, κειμένον μεταξὺ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ ἀμέσως πρὸς Β αὐτοῦ τετραγώνου οἰκοδομήματος. Ὕψος 0,38, πλάτος 0,59, πάχος 0,06. Τεχνοτροπία ἡ κατὰ τὰ μέσα τῆς Δ)ης ἑκατονταετηρίδος ἀττική, καὶ δὴ ἡ ἀσκουμένη ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ ὑπὸ τῶν χάριν αὐτοῦ ἐπιτοπίως ἐργαζομένων Ἀθηναίων καλλιτεχνῶν. (2)

---

1 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Καββαδίας: Ἀρχ. Ἐφημ. 1885, σ. 44, 51 (τὸ δεξιὸν τεμάχιον).

Ἀρχαιολ. Δελτίον 1886 (Σεπτέμβριος—Δεκέμβριος), τὸ δεξιὸν τεμάχιον.

Ath. Mitt. 1886 S. 455, 4 (τὸ δεξιὸν τεμάχιον).

Ziehen. Studien zu den Asklepiosreliefs: Ath. Mitt. 1892 S. 244 fig. 8 (τὸ δεξιὸν τεμάχιον).

Kjellberg. Asklepios II S. 37.

Ch. Blinnenberg, Epidaurische Weihgeschenke: Ath. Mitt. XXIV (1899) S. 294—309, Taf. X.

Σβορῶνος: Διεθνὴς Ἐφημ. Νομισμ, Ἀρχ. Δ' (1901 σ. 417—420 εἰκὼν 18.

Π. Καστριώτης: Γλυπτὰ τοῦ Ἐθν. Μουσείου Α' S. 251, 1426.

V. Stais, Marbres et bronzes du Musée Nation. I. S. 203, 1426 et I)2 245, 1426.

(2) Blinkenberg ἔ. ἀ.S. 305. Τὰ τεμάχια ταῦτα ἐκομίσθησαν διαδοχικῶς εἰς Ἀθήνας καταγραφέντα ὑπὸ δύο διαφόρους ἀριθμοὺς (1426 καὶ 1720). Κατ' ἀρχὰς ἐξεβίβετο μόνον τὸ δεξιὸν τεμάχιον τοῦ πίνακος, κατόπιν δὲ πρῶτος ὁ Blinkenberg ἐδημοσίευσε τὸ μνημεῖον ἄρτιον.

Ἀναθηματικὴ πλάξ εἰς τὸν Ἀσκληπιόν

Ὁ πίναξ πλαισιοῦται μόνον κατὰ τὸ ἄνω καὶ κάτω αὐτοῦ μέρος, ἄνω μὲν ὑπὸ διμεροῦς γείσου, κάτω δὲ ὑπὸ τῆς τὸ ἔδαφος δηλούσης ταινίας, ἧς κάτω κατὰ τὸ μέσον σῴζεται ἔμβολον πρὸς ἐνσφήνωσιν τοῦ πίνακος εἰς στήλην.

Ἡ ἐπὶ τοῦ πίνακος εἰκονιζομένη παράστασις ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐγχώριον ἐπιδαυριακὴν λατρείαν καὶ διατηρεῖται τελείως, πλὴν τῶν κεφαλῶν πασῶν τῶν μορφῶν, ὧν φανατικός τις κατέστρεψε τὰ πρόσωπα.

Εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον τοῦ πίνακος εἰκονίζονται βαδίζοντες πρὸς ἀριστερὰ δύο ἱκέται, ἀνὴρ καὶ γυνή, ἀμφότεροι ἐν τῇ συνήθει περιβολῇ καὶ στάσει τῶν τῇ δεξιᾷ σεβιζόντων τοὺς θεοὺς ἱκετῶν. Σημειωτέον δ' ὅτι τὸ μέγεθος αὐτῶν εἶναι ἀσυνήθως σμικρὸν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ τῶν θεῶν. Πρὸ αὐτῶν εὕρηται βωμός τετράγωνος, ἀμέσως δὲ μετὰ τοῦτον ἵσταται ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ποδὸς βαίνων ὁ Ἀσκληπιός, τὸ σῶμα ἔχων κατενώπιον καί τι πρὸς τοὺς ἱκέτας ἐστραμμένον. Φέρει ἱμάτιον καλύπτον πᾶν τὸ σῶμα αὐτοῦ πλὴν τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ στήθους καὶ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος. Τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ ἐρείδει ἐπὶ τῆς ὀσφύος, τὴν δὲ δεξιάν, μὴ φέρουσαν βακτηρίαν, ἔχει πρὸς τὰ κάτω κρεμαμένην καὶ ἀπρακτοῦσαν ἐπὶ τοῦ μηροῦ, ἑτοίμην ὅμως ἵν' ἀναλάβῃ τὸ χειρουργικὸν ὄργανον, ὅπερ προσεκόμισεν ἤδη, ἐν τῇ ἀριστερᾷ κρατῶν ὁ ὄπισθεν αὐτοῦ ἱστάμενος νεαρὸς καὶ ἀγένειος υἱὸς αὐτοῦ χειρουργὸς Μαχάων, ὄργανον ὅπερ μετὰ προσοχῆς θεῶνται ὅ τε Ἀσκληπιὸς καὶ ὁ κρατῶν αὐτὸ ἀσκληπιάδης. Ὁ τελευταῖος οὗτος εἰκονίζεται πρὸς τὸν Ἀκληπιὸν καὶ τοὺς ἱκέτας ἐστραμμένος, βαίνων δ' ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ποδός, γυμνός καὶ ἔχων τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἐρριμένον ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου. Ὄπισθεν δὲ τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς αὐτοῦ ἐμφανίζεται πρὸς δεξιὰ κύων ἰχνηλατῶν κατενώπιον.

Οἱ δύο οὗτοι θεοὶ φαίνονται ἕτοιμοι νὰ προσέλθωσιν εἰς βοήθειαν τῶν παρὰ τὸν βωμὸν σεβιζόντων αὐτοὺς ἱκετῶν, πρὸς οὓς εἶναι καὶ ἐστραμμένοι· ἀλλ' οἱ ἑπόμενοι τέσσαρες, μέλη πάντες τῆς αὐτῆς θείας οἰκογενείας, ἀποχωρίζονται τῶν προηγουμένων διὰ τῆς μεταξὺ τῶν δύο υἱῶν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀντινώτου κενῆς καθέτου γραμμῆς καὶ φαίνονται ὡς ἰδιαιτέρως ἐν τῷ βάθει τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ συσκεπτόμενοι πάντως περὶ τῆς αὐτῆς δεήσεως τῶν ἱκετῶν τῆς εἰς δυσχερῆ τινα θεραπείαν ἀναφερομένης. Ὁ ῥηθεὶς δηλαδὴ δεύτερος υἱὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ (Ποδαλείριος;), στρέφων τὰ νῶτα αὐτοῦ πρὸς τὸν πρῶτον, προσέχει πρὸς τὴν ἐν τῷ βάθει τοῦ ἱεροῦ χώρου καθημένην μητροπρεπῆ θεάν, προφανῶς τὴν σύζυγον τοῦ Ἀσκληπιοῦ Ἠπιόνην, παρ' ἣν ἵστανται δύο τῶν θυγατέρων αὐτῆς, πάντως αἱ στερεοτύπως ἐπὶ τῶν πλείστων μνημείων ἀκολουθοῦσαι αὐτὴν καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν θυγατέρες αὐτῶν Πανάκεια καὶ Ἰασώ. Ἡ Ἠπιόνη κάθηται ἐπὶ κυλινδρικοῦ ἀντικειμένου, μεγάλου καὶ ὑψηλοῦ, ὁμοιάζοντος πρὸς περιστόμιον φρέατος μᾶλλον ἢ πρὸς τὴν συνήθη κίστην, φέρει δὲ διπλοῦν ποδήρη δωρικὸν χιτῶνα καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐπίβλημα, οὗ μέρος καλύπτει τὴν ἕδραν, ἐφ' ἧς κάθηται. Τὴν δεξιὰν αὐτῆς ἀναπαύει ἐπὶ τῶν γονάτων, ἐν ᾧ ἐν τῇ προτεταμένῃ ἀριστερᾷ ἀνέχει τὴν συνήθη αὐτῇ μικρὰν πυξίδα τῶν ἡπίων φαρμάκων, ἣν παρουσιάζει τῷ Ποδαλειρίῳ. Οὗτος δὲ προσέχων εἰς τὴν προσφερομένην πυξίδα καὶ τῶν λόγων τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἀκούων, ἀνέχει περὶ τὸν βραχίονα τῆς ἀριστερᾶς τὸ περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ ἐρριμμένον καὶ μέχρι τῶν γονάτων κατερχόμενον ἱμάτιον, ἐνῷ τὴν πρὸς τὰ κάτω κρεμαμένην δεξιὰν αὐτοῦ, δι' ἧς εὐθὺς κατόπιν μέλλει νὰ ἀναλάβῃ τὴν πυξίδα τῆς Ἠπιόνης, λείχει ἀνατείνων τὴν κεφαλὴν εἰς τῶν συνοδευόντων αὐτὸν δύο ἱερῶν κυνῶν, ὧν ὁ ἕτερος ὀσφραίνεται τὸ πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ἀσκληπιάδου ἔδαφος. Αἱ δὲ κατὰ τὴν σκηνὴν ταύτην παριστάμεναι δύο θυγατέρες τῆς Ἠπιόνης καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀπεικονίζονται ὡς παρθένοι, φέρουσαι ἀμφότεραι ἰωνικὸν χιτῶνα καὶ ἐπ αὐτοῦ ἐπίβλημα ἀκάλυπτον καταλεῖπον τὸν δεξιὸν ὦμον, ἀνερχόμενον δ' ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ. Ἀλλήλων δὲ διαφέρουσι μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ μὲν πρώτη ἔχει τὴν κώμην πρὸς τὰ κάτω κρεμαμένην, ἡ δὲ ἀναδεδεμένην. Καὶ ἡ μὲν πρώτη (Πανάκεια) ἵσταται ἀπρακτοῦσα ὄπισθεν τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ θεᾶται τὴν ἐν τῇ χειρὶ τῆς Ἠπιόνης πυξίδα, ἀναπαύουσα τὴν μὲν ἀριστερὰν αὐτῆς χεῖρα ἐπὶ τῆς ὀσφύος τὴν δὲ δεξιὰν ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς μητρός. Ἡ δὲ δευτέρα (Ἰασώ,) ὀλίγῳ μᾶλλον πρὸς τὰ δεξιὰ ἱσταμένη καὶ δὴ εἰς τὸ βάθος τῆς ὅλης εἰκόνος, κομίζει ἐν τῇ προτεταμένῃ ἀριστερᾷ λαγωόν, πρὸς ὃν καὶ προσέχει, ἑτοίμην ἔχουσα παρ' αὐτῷ τὴν δεξιὰν ἵνα μὴ οὗτος ἀναπηδήσας αἴφνης ἀποδράσῃ.

Ὁ κάλλιστα πάντων περιγράψας καὶ σχολιάσας τὸ παρὸν μνημεῖον Δανὸς ἀρχαιολόγος Blinkenberg βλέπει ἐνταῦθα τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἀσκληπιοῦ διῃρημένην εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ μὲν ἀποτελεῖ αὐτὸ τὸ ἰατρεῖον τοῦ θεοῦ ἀσχολούμενον περὶ τῆς δεήσεως τῶν δύο ἱκετῶν, τὸ δὲ εἰκονίζει ἁπλῶς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ, τὸν γυναικῶνα, ἀδιαφοροῦν περὶ τῶν δεινῶν τῶν ἐν λόγῳ ἱκετῶν. Ἀλλ' ἡ σκέψις, νομίζω, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἦν περιττή· ἡ ἀπεικόνισις τοῦ δευτέρου τούτου μέρους ἐπὶ τοῦ ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν ἐν λόγῳ ἱκετῶν ἀνατεθέντος πίνακος, ἄγει εἰς τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς συμπέρασμα, πρὸς ὃ σαφῶς συμφωνεῖ καὶ ὁ τρόπος, καθ' ὃν παρέχει ἡ Ἠπιόνη τῷ ἑτοίμῳ νὰ στραφῇ πρὸς τὸν παριστάμενον Ἀσκληπιὸν δευτέρῳ τῶν υἱῶν βεβηῶν αὐτοῦ τὴν πυξίδα τῶν ἡπίων φαρμάκων, ἀπαραιτήτων μετὰ τὴν μέλλουσαν ἐγχείρησιν, ἣν δηλοῖ τὸ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ πρώτου τῶν Ἀσκληπιαδῶν χειρουργικὸν ὄργανον. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει δέον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι καὶ ὁ ὑπὸ τῆς ἑτέρας τῶν θυγατέρων τοῦ Ἀσκληπιοῦ προσκομιζόμενος λαγωός, ἴσως δὲ καὶ οἱ ἐξαιρετικῶς πολυπλεθεῖς ἱεροὶ κύνες δὲν ἀπεικονίσθησαν ἄνευ σχέσεώς τινος πρὸς τὴν δύσκολον θεραπείαν, περὶ ἧς συσκέπτεται καὶ δι' ἣν παρασκευάζεται ὁ Ἀσκληπιὸς μεθ' ὅλου τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

Ἐπὶ τοῦ πίνακος οὐδεμία ὑπάρχει ἐπιγραφή, οὐδ' ὑπάρχει πιθα-

ΕΘΝΙΚΗ ΜΕΓΑΛΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΩΡΕΑΣ ΣΑΚΚΟΥΛΙΟΥ 1942

νότης τις ὅτι ὑπῆρξέ ποτε χρώματι γεγραμμένη ἐπὶ τοῦ ἄριστα διατηρουμένου γείσου, μὴ ἔχοντος ἀρκετὸν χῶρον μηδὲ πρὸς τὴν συνήθη ἁπλῆν ἀναγραφὴν τῶν ὀνομάτων τῶν ἀπεικονιζομένων προσώπων. Ἀλλ' ἂν ἐσῴζετο αὐτὴ ἡ στήλη, ἐφ' ἧς, ὡς σαφῶς δεικνύει τὸ ἔμβολον τοῦ πίνακος, ἦν ἐνεσφηνωμένος ὁ ἔξοχος οὗτος ἀναθηματικὸς πίναξ, βεβαίως θὰ ἐμανθάνομεν, ἐκ τῆς ἐπ' αὐτῆς ἐπιγραφῆς, περί τίνος θαύματος τοῦ θεοῦ πρόκειται, ἀκριβῶς ὅπως προκειμένου περὶ τῆς στήλης τοῦ Ἱππολύτου. Νῦν δὲ τὸ μόνον ὅπερ δυνάμεθα νὰ πράξωμεν εἶναι τὸ νὰ ζητήσωμεν ὅπως μαντεύσωμεν τὸ εἶδος τοῦ θαύματος ἐκ μόνον τῶν στοιχείων, ἅτινα παρέχει ἡμῖν μόνος ὁ πίναξ, στοιχείων ἀρκετῶν, ὡς νομίζω, ἵνα βασίσωμεν ἐπ' αὐτῶν εὔλογον εἰκασίαν, καὶ δὴ τὴν ἑξῆς:

Οἱ ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν θεὸν τῆς Ἐπιδαύρου ἀναθέσαντες ἐν τῷ ἱερῷ τὸν πίνακα ἱκέται εἶναι δύο, ἀνὴρ καὶ γυνή, προφανῶς ζεῦγος συζύγων, προβεβηκυίας ἤδη ἡλικίας. Ἡ παρ' αὐτοῖς ἔλλειψις τῶν τόσον συχνάκις ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀσκληπιακῶν πινάκων εἰκονιζομένων παιδίων τῶν ἱκετῶν καὶ ὁ τρόπος δι' οὗ ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι οὗτοι σεβίζουσι συγχρόνως τὸν θεόν, ἐνδεικνύουσιν ὅτι πρόκειται, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, περὶ κοινῆς ἱκεσίας ἀτέκνων συζύγων. Ἐξ ἄλλου ἡ πρωτοφανὴς ἐν τῇ χειρὶ τῆς ἑτέρας τῶν θυγατέρων τοῦ Ἀσκληπιοῦ παρουσία τοῦ λαγωοῦ, πασιγνώστου συμβόλου τῆς εὐτοκίας (1) καὶ ἡ ἐπίσης πρωτοφανὴς τὸ πλῆθος παρουσία τῶν ἱερῶν κυνῶν, οἵτινες πλὴν τῆς ἰατρικῆς αὐτῶν δυνάμεως ἦσαν, μάλιστα ἐν τῇ Ἀργολίδι ἐν ᾗ καὶ ἡ Ἐπίδαυρος, τὰ κατ' ἐξοχὴν σύμβολα τῆς ῥαστώνης τῆς λοχείας,(2) ἐνδεικνύουσι σαφῶς τίνος ἐστερεῖτο καὶ τίνος μετὰ ἱκεσίαν τυχὸν εὐχαριστεῖ τοὺς θεοὺς τὸ συζυγικὸν ζεῦγος τῶν ἱκετῶν. Ἐξ ἄλλου δὲ τὸ χειρουργικὸν ὄργανον, ὅπερ προσκομίζει τῷ Ἀσκληπιῷ ὁ εἷς τῶν βοηθῶν αὐτοῦ, καὶ τὰ ἤπια φάρμακα, ἅτινα παρέχει ἡ Ἠπιόνη τῷ Ἀσκληπιῷ διὰ τοῦ ἑτέρου τῶν υἱῶν, ἐνδεικνύουσιν ἐπίσης σαφῶς, ὅτι καὶ ῥαστώνης τῆς λοχείας καὶ τῆς εὐτοκίας ἔτυχεν ἡ ἱκέτις μετὰ χειρουργικὴν καὶ φαρμακευτικὴν ἐπέμβασιν τοῦ θεοῦ.

Ὅτι ὁ Ἀσκληπιὸς τελεσφόρως ἐθαυματούργει ὡς μαιευτὴρ καὶ χειρουργὸς ἐπὶ δυστόκτων, στείρων ἢ καὶ ψευδεγκύων γυναικῶν, γνωρίζομεν ἐκ πληθύος παραδειγμάτων ἀναγραφομένων ἐν ταῖς περιφήμοις ἐξ ἐπιδαύρου στήλαις τῶν ἰαμάτων τοῦ Ἀσκληπιοῦ.(3) Νομί-

(1) Πρβλ. τὴν παροιμίαν: «Ὁ λαγὼς τὰ μὲν τέτοκε, τὰ δὲ τίκτει, τὰ δὲ κύει» καὶ Αἰλιανοῦ, περὶ ζῴων Β', 12: «Ἔχει μέντοι καὶ ὁ λαγὼς συμφυεῖς ἰδιότητας... φέρει δὲ καὶ ἐν τῇ νηδύι τὰ μὲν ἡμιτελῆ, τὰ δὲ ὠδίνει, τὰ δὲ ἤδη οἱ τέτεκται».

(2) Πλουτάρχου Ῥωμαϊκὰ 52: «Ἀργείους δὲ Σωκράτης φησὶ τῇ Εἰλειθυίᾳ κύνα θύειν διὰ τὴν ῥαστώνην τῆς λοχείας».

(3) Ἐπιγραφὴ Α' στίχ. 3—9 θεραπεία δυστοκίας (ἴδε κατωτέρω), στίχ. 9—22 θεραπεία στειρώσεως καὶ δυστοκίας.—Ἐπιγραφὴ Β'

ζω μάλιστα ὅτι τὸ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν στηλῶν τούτων πρῶτον ἀναγεγραμμένον ἰατρικὸν θαῦμα αὐτοῦ ἀναφέρεται εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν πίνακα ἡμῶν! Ἀναγράφεται δὲ τοῦτο διὰ τῶν ἑξῆς λέξεων:

[Κλ]εὼ πένθ' ἔτη ἐκύησε.— αὖτα πέντ' ἐνιαυτοὺς ἤδη κύουσα ποὶ τὸν [θε]ὸν ἱκέτις ἀφίκετο καὶ ἐνεκάθευδε ἐν τῷ ἀβάτῳ· ὡς δὲ τάχισ[τα] ἐξῆλθε ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἰαροῦ ἐγένετο, κόρον ἔτεκε, ὃς εὐ[θ]ὺς γενόμενος αὐτὸς ἀπὸ τὰς κράνας ἐλοῦτο καὶ ἅμα τῇ ματρὶ [π]εριῆρπε. τυχοῦσα δὲ τούτων ἐπὶ τὸ ἄνθεμα [ἐ]πεγράψατο. «Οὐ μέγε [θο]ς πίνακος θαυμαστέον, ἀλλὰ τὸ θεῖον, | πένθ' ἔτη ὡς ἐκύησε ἐγ γασ[τρ]ὶ Κλεὼ βάρος, ἔστε | ἐγκατεκοιμήθη, καί μιν ἔθηκε ὑγιῆ».

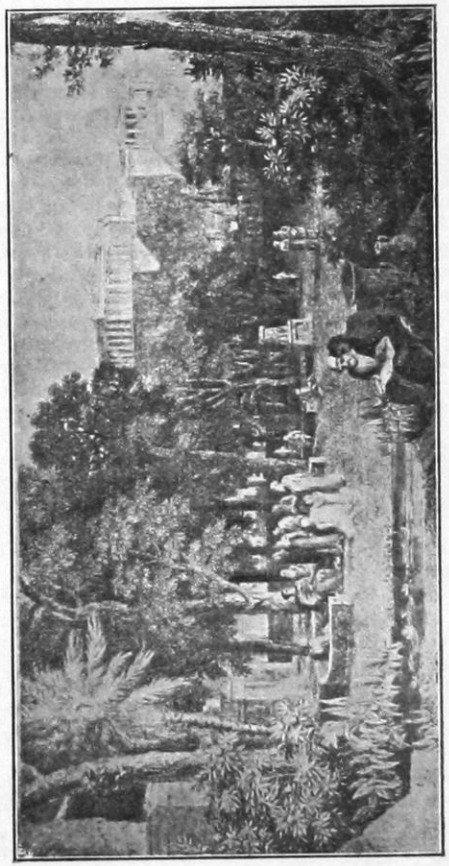
Ἡ ἐν μόνῃ τῇ περιπτώσει τοῦ θαύματος τούτου μνεία τοῦ ἀναθηματικοῦ τῆς στήλης πίνακος, καὶ δὴ πίνακος μετρίου μεγέθους ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ ἱδρυμένου, πρὸς δὲ τὸ πασίγνωστον γεγονὸς ὅτι τὰ ἐπὶ τῶν στηλῶν τῶν ἰαμάτων ἀναγεγραμμένα θαύματα τοῦ θεοῦ κατεγράφησαν, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ Δ)ου αἰῶνος π. Χ., περισυλλεχθέντα ἐκ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ ἀνεστηλωμένων ἀναθηματικῶν πινάκων, οἷος καὶ ὁ κατὰ δεκάδας τινὰς ἐτῶν ἀρχαιότερος τῶν στηλῶν τῶν ἰαμάτων πίναξ ἡμῶν, καθιστῶσι νομίζω, πιθανώτατον, ἂν μὴ βέβαιον, ὅτι ὁ πίναξ οὗτος, οὗ ἡ παράστασις σαφῶς διὰ τῶν ἐν αὐτῷ συμβόλων δηλοῖ ἱκεσίαν δυστόκου γυναικὸς ὑπὲρ ῥαστώνης λοχείας καὶ εὐτοκίας, ταυτίζεται πρὸς τὴν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῶν ἰαμάτων ἀναφερομένην περίπτωσιν τῆς θαυμαστὸν ὅσον δυστόκου Κλεοῦς, τῆς ἀμέσως τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἐγκυμήσεως τυχούσης παρὰ τοῦ θεοῦ ταχίστης λοχείας· πρὸς δὲ καὶ θαυμαστῆς εὐτοκίας διὰ τῆς γεννήσεως παιδίου τόσον ἀνεπτυγμένου καὶ ἰσχυροῦ, ὥστε ἀμέσως νὰ βαδίζῃ καὶ λούηται!

Ἡ ἐπιγραφὴ τῶν ἰαμάτων σιωπᾷ ἐντελῶς καὶ παρὰ τὸ σύνηθες περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐνήργησε τὴν νύκτα ἐπὶ τῆς ἐγκυμηθείσης δυστόκου Κλεοῦς ὁ Ἀσκληπιός. Ἀλλὰ τὸ χειρουργικὸν ὄργανον τοῦ θεοῦ καὶ ἡ πυξὶς τῶν φαρμάκων τῆς Ἠπιόνης, τὰ ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου ἡμῶν, ἐνδεικνύουσι σαφῶς ὅτι ὁ θεὸς τῆς Ἐπιδαύρου δηλαδὴ οἱ τοῦ Ἱεροῦ ἰατροὶ ἱερεῖς, οὐδὲν ἄλλο ἔπραξαν ἢ νὰ ἐφαρμώσωσι τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς χειρουργικὴν καὶ φαρμακευτικὴν κατὰ τῆς δυστοκίας μέθοδον, ἣν ἐφήρμοζε μὲν ἡ Ἱπποκράτειος ἰατρικὴ τὸ πάλαι, ἐφαρμόζει δὲ καὶ ἡ νῦν ἰατρικὴ ἐπιστήμη, ἡ διὰ μαλάξεων καὶ φαρμάκων, οἷον ἡ ἐρυσιβώδης ὄλυρα (secale cornutum), προκαλοῦσα τὸν τοκετὸν καὶ συγχρόνως δι' ἀ-

στίχ. 26—35 θεραπεία ψευδοὺς ἐγκυμοσύνης. Στίχ. 60—63 θεραπεία στειρώσεως. Στίχ. 82—86 ἐπίσης. Στίχ. 116—119 εὐτοκία Στίχ. 129—132 ἐπίσης. Πρβλ. Α. Π. Ἀραβαντινοῦ ἰατροῦ, Ἀσκληπιὸς καὶ Ἀσκληπιεῖα, Λειψία 1907, σελ. 152 (Νοσοκομειακὸς πίναξ τοῦ Ἀσκληπιείου τῆς Ἐπιδαύρου).

κινδύνου μικρᾶς ἐγχειρήσεως διανοίγουσα τῷ παιδίῳ τὴν παρὰ φύσιν στενὴν ἔξοδον. Βεβαίως ἡ κύησις οὐδέποτε δύναται νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πέντε ἔτη, οὐδὲ τὸ ἀρτίτοκον παιδίον δύναται ἀμέσως νὰ περιπατῇ καὶ λούηται! Ταῦτα ὅμως πάντα οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ αἱ συνήθεις ὑπερβολαί, δι' ὧν οἱ εὐψυεῖς ἱερεῖς τῶν ἀσκληπιείων προσέβιδον χαρακτῆρα θαύματος εἰς θεραπείας βασιζομένας ἁπλούστατα ἐπὶ τῆς ἰατρικῆς αὐτῶν ἐπιστήμης, ὡς καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, ἥτις δυνατὸν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς νέον τρανὸν τεκμήριον περὶ τῆς ἀπὸ βάσεως ἐσφαλμένης καὶ πρὸς τὰς ἀρχαίας μαρτυρίας ἄντικρυς ἀσυμφώνου γνώμης τοῦ Καββαδίου, ὅτι ἐν τοῖς ἀρχαίοις Ἀσκληπιείοις τῶν κλασικῶν χρόνων οὐδεμία ἠσκεῖτο θεραπευτικὴ τέχνη, ἀλλὰ μόνον τσαρλατανισμὸς ἀμαθῶν ἀπατεώνων καὶ ψευστῶν ἱερέων, παρουσιαζόντων θαύματα τόσον ψευδῆ, ὅσον καὶ τὰ ἐν τοῖς συναξαρίοις τῶς ἁγίων! Οἱ ταῦτα γράφοντες οὐ μόνον ὑποτιμῶσιν, ἄνευ οὐδενὸς δικαιώματος, τὰς κατὰ πάντα ἀξιοπίστους μαρτυρίας τοῦ Στράβωνος καὶ Πλινίου (1) ὅτι αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ἐδιδάχθη ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἀσκληπιείῳ τῆς Κῶ ἀνακειμένων στηλῶν θεραπειῶν τὰ περὶ τὰς διαίτας, ἀλλὰ καὶ δὲν κατανοοῦσι τὸ ἁπλούστατον καὶ λογικώτατον πρᾶγμα, ὅτι ἡ ἔνδοξος ἐποχὴ τοῦ Δ'. αἰῶνος π. Χ. δὲν ἦν πρόσφορος ὡς ἐκ τῆς ἐκτάκτου εὐφυΐας καὶ ἀναπτύξεως τῶν τότε ἀνθρώπων, πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ εὐδοκίμησιν θεραπευτηρίων ἐπὶ τῆς ἀπάτης καὶ τερατολογίας βασιζομένων. Ἵνα ταῦτα τύχωσι τῆς θαυμαστῆς φήμης αὐτῶν, ἔδει πράγματι νὰ θεραπεύωσι τοὺς εἰς αὐτὰ προσφεύγοντας πάσχοντας, ὡς καὶ πράγματι ἐθεράπευον, καθὰ μαρτυρεῖ τὸ μέγα καὶ λαμπρὸν πλῆθος τῶν ἀναθημάτων τῶν ἰαθέντων. Τοῦτο δ' ὅμως ἦν φύσει ἀδύνατον ἄνευ ὑπάρξεως ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐξόχων ἰατρῶν ἱερέων. Ἂν δὲ οἱ ἱερεῖς οὗτοι, ἰδίως οἱ τῆς Ἐπιδαύρου, ἀπέφευγον ἐκ συστήματος νὰ ἀναγράψωσι τὸν ἀληθῆ ἐπιστημονικὸν τρόπον, δι' οὗ ἐπετύγχανον τὰς ἑκάστοτε ἰάσεις, ἀντὶ δὲ τούτου ἐκ συστήματος παρίστων αὐτὰς ὡς ἐπακόλουθα θαυμάτων τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὁ λόγος ἦν καὶ εἶναι εὐνόητος καὶ συγγνωστὸς παρὰ τοῖς ἀνεπτυγμένοις τῶν τε νῦν καὶ τῶν πάλαι ἀνθρώπων. Διότι τίνα λόγον θὰ εἶχε π. χ. ὁ ἐν Ἰταλίᾳ ἢ ἐν τῇ Κυρηναϊκῇ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ ἄκρῳ τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου οἰκῶν ἀφελὴς Ἕλλην νὰ μεταβῇ εἰς Ἐπίδαυρον, ἂν ἐγνώριζε σαφῶς ἢ ἂν ἐδηλοῦτο αὐτῷ ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι οὐχὶ αὐτὸς ὁ θεός, ἀλλ' οἱ ἔξοχοι ἰατροὶ ἱερεῖς αὐτοῦ θὰ ἐθεράπευον αὐτὸν δι' ἐπιστημονικῶν μεθόδων; Ἐξόχους ἰατροὺς ἠδύνατο νὰ εὕρῃ ὁ πάσχων καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι ὅτε κατ' ἀκολουθίαν θὰ ἔκρινε περιττὴν τὴν εἰς Ἐπίδαυρον μετάβασιν, καταστρεφομένου οὕτω καὶ παρακμάζοντος τάχιστα τοῦ Ἱεροῦ. Τοῦτο δ' ὅμως δὲν συνέφερεν εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ ἀναγκάσαν αὐτοὺς νὰ περιβάλλωσι τὴν ἰδίαν ἐπιστήμην διὰ τοῦ πέπλου τοῦ θείου. Ἔπραττον δὲ τοῦτο

(1) Στράβωνος ΙΔ'. 657.—Πλινίου N. H. 29, 4.

Η Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνος

βεβαίως τῇ σιωπηρᾷ συγκαταθέσει τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν εὐπαιδεύτων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαιότητος, τῶν πάντων εὔλογον κρινόντων καὶ συμφέρον αὐτοῖς τοῖς πάσχουσιν τὸ νὰ ἑλκύωνται οὗτοι διὰ παντὸς τρόπου πρός τοιαῦτα κέντρα ἀληθῶς ἐπιστημονικῶν ἐξοχοτήτων, οἷοι βεβαίως ἦσαν οἱ ἀληθεῖς εὐεργέται τῶν πασχόντων Ἱερεῖς τῆς Ἐπιδαύρου. Ἡ παρὰ τοῦ Καββαδίου καὶ ἄλλων σύγκρισις καὶ ἐξίσωσις τῶν ἰαμάτων τοῦ Ἀσκληπιοῦ τῆς Ἐπιδαύρου πρὸς τὰ θαύματα τῆς Παναγίας τῆς Τήνου ἢ ἄλλων νέων Ἑλληνικῶν ἢ ξένων κέντρων λατρείας εἶναι ἐντελῶς ἄτοπος καὶ οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν. Ἀληθῶς, ἐνῷ π. χ. τὰ θαύματα τῆς Παναγίας τῆς Τήνου βασίζονται ἐπὶ μόνης τῆς πίστεως πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ θείου, τοῦ οὐδέποτε λαμβάνοντος ἀνάγκην ἐγχειρήσεων ἢ φαρμάκων, τὰ τῆς Ἐπιδαύρου ἰάματα βάσιν εἶχον κατ' αὐτὴν τὴν συχνὴν ὁμολογίαν τῶν Ἱερέων, τὴν χειρουργικὴν ἐπέμβασιν τοῦ θεοῦ καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ παρεχόμενα φάρμακα, ποτὰ καὶ παστά, καὶ τὰς ἰατρικὰς συμβουλάς. Τοῦτο ἄλλως τε ἄριστα κατέδειξαν ὅτε ἰατρὸς Κωστομύρης ἐν τῇ ἀρίστῃ αὐτοῦ συγγραφῇ (1) καὶ ὁ ἰατρὸς κ. Ἀραβαντινός ἓν πρὸς ἓν μελετήσας τὰ ἰάματα τῶν στηλῶν τῆς Ἐπιδαύρου καὶ ἀναγνωρίσας ὀρθῶς τὴν ἄλλοτε μὲν σαφῶς, ἄλλοτε δὲ μεταξὺ τῶν γραμμῶν δηλουμένην ἐπιστημονικήν, ἱπποκρατείαν ἰατρικὴν μέθοδον δι' ἧς ἐπετεύχθησαν, περιβληθέντα κατόπιν δι' οὓς ἐξεθέμεθα λόγους διὰ τοῦ γοήτρου τοῦ θείου θαύματος, τοῦ ἄλλως καὶ συντελεστικοῦ πρὸς τὰς θεραπείας διά τε τῆς ὑποβολῆς καὶ τῆς ἐξυψώσεως τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀσθενῶν. Καὶ μόνον δὲ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ θεὸς τῆς Ἐπιδαύρου ἀπῄτει τὰ ἴατρα πάντοτε μετὰ τὴν θεραπείαν, ἀρκεῖ, διὰ πάντα εὐφυᾶ ἄνθρωπον, ἵνα καταδείξῃ, ὅτι οἱ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱερεῖς δὲν ἦσαν ἀγύρται καὶ θαυματοποιοί, ὡς ἐχαρακτήρισεν αὐτοὺς ὁ Καββαδίας, ἀλλ' ἰατροὶ σοφοί, ἔχοντες ἄκραν πεποίθησιν εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτῶν γνώσεις. Ἂς ἀπὸ σκοποῦ ἀπέκρυπτον ἵνα αἱ θεραπεῖαι αὐτῶν φαίνωνται θαύματα τοῦ θεοῦ τῆς Ἐπιδαύρου. Περὶ τούτων πάντων θέλομεν πραγματευθῇ λεπτομερῶς ἐν τῇ περὶ Ἐπιδαύρου γενικῇ ἡμῶν συγγραφῇ, ὅτε θὰ προσκομίσωμεν καὶ πλῆθος ἄλλο τρανῶν ἀρχαίων μαρτυριῶν περὶ τῆς πᾶν ἄλλο ἢ εὐφυοῦς καὶ βασίμου γνώμης τῶν κοινοὺς ἀπατεῶνας θεωρούντων τοὺς ἱερεῖς τῶν Ἀσκληπιείων.

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὸν πίνακα ἡμῶν δέον νὰ σημειώσωμεν ὅτι μικράν τινα μόνον ἀσυμφωνίαν πρὸς τὴν ταύτισιν αὐτοῦ πρὸς τὸ ἀνάθημα τῆς Κλεοῦς παρουσιάζει τὸ γεγονός, ὅτι ἐπὶ τοῦ πίνακος συνοδεύει αὐτὴν ὁ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῶν ἰαμάτων μὴ ἀναφερόμενος σύζυγος αὐτῆς. Ἀλλ' εἶναι τόσον εὐνόητον τὸ διαφέρον τοῦ ἀνδρὸς ὑπὲρ τοῦ τοκετοῦ τῆς συζύγου αὐτοῦ, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ ἡ παρουσία αὐτοῦ ὡς συνικέτου κατὰ τὴν πρὸς τὸν θεὸν εὐχαριστήριον δέησιν, ὥστε ἠδύνατο νὰ ἀπεικονισθῇ ἐπὶ τοῦ πίνακος καίπερ παρελήφθη ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ὡς δευτερεῦον ἐν τῷ θαύματι πρόσωπον.

Ι. Ν ΣΒΟΡΩΝΟΣ

(1) Περὶ ὀφθαλμολογίας καὶ ὠτολογίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μέχρις Ἱπποκράτους. Ἀθῆναι 1887 σελ 86.

Η ΚΑΛΟΓΡΗΑ

Ψυχοπονιστή, σκυμμένη, λευκοφόρα,
Στὴν Ἅγια Πύλη, στὰ πόδια τοῦ παπᾶ,
Ξεχνάει κόσμο, ἀγάπες, ὅλα τώρα
Γιὰ νὰ γενεῖ καλογρηά.

Τοῦ κόσμου τρόμαξε τὶς τρικυμίες,
Σὰν τὸν πρωτόβγαλτο καραβοκύρη.
Κ' ἀρνιέται μάννα, κύρη καὶ φιλίες,
Καὶ πάγει γυρεύοντας τὸ μοναστήρι.

Τὰ νιάτα της θὰ πνίξει ἡ κόρη ἐκείνη
Μέσα στὸ μαῦρο ράσο ποὺ θὰ βάλει,
Καὶ ἁμαρτίες, κρίματα θὰ πλύνει'
Μὲ νήστια, ἀγρύπνιες, μὲ σκυφτὸ κεφάλι.

Ποιὰ εἶνε; Ποῦθεν ἔρχεται; Ποῦ σύρει;
Ζητάει τὸ ράσο γιὰ νὰ βρεῖ μετάνια;
Καὶ δὲν τῆς λένε: Μέσ' στὸ μοναστήρι
Βρίσκεται μόνο ἡ μαύρη ὀρφάνια!

Ὀρφάνια, κόρη, ἡ ψυχή σου θαῦρει
Στὸ μοναστήρι, μέσ' στὴ μοναξιά σου!
Ἡ νιότη σου θὰ μαραθεῖ καὶ μαύρη,
Σὰν μαῦρο ράσο, θὰ γενεῖ ἡ καρδιά σου.

Θέλεις λοιπὸν νὰ σώσῃς τὴν ψυχή σου,
Συγχώρεσι νὰ βρεῖς ἀπ' τὸ Θεό σου;
Τὴ νιότη σου ἀρχήτερα λυπήσου,
Καὶ Μάννα μέσ' στὸν κόσμο πελαγώσου!

ΧΡ ΒΑΣΙΛΑΚΑΚΗΣ

ΣΗΜ. Αὐτὸ τὸ τραγοῦδι τὸ ἐμπνεύσθηκα ἀπὸ μιὰν ὡραία ζωγραφιὰ τοῦ Ε. Ἰωαννίδου, τοῦ γνωστοῦ Ζωγράφου. Ἡ ζωγραφιὰ αὐτὴ παράστηνε τὴ χειροτονία μιᾶς καλογρηᾶς στὴν ἐκκλησιὰ τῆς Πάτμου, ἀγοράστηκε δὲ σὲ καλὴν τιμὴ ἀπὸ τὸ μακαρίτη Μαρασλῆ.

ΕΞΕΧΟΥΣΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΖΩΗΡΟΣ ΠΑΣΣΑΣ

Ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1841 ἐν Βηρυττῷ. διῆλθε τὴν παιδικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν ἐν Φιλιππουπόλει καὶ Κωνσταντινουπόλει, διήνυσε τὰς ἐγκυκλίους καὶ Πανεπιστημιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἰταλίᾳ καὶ συνεπλήρωσεν αὐτὰς ἐν Παρισίοις. Διδάκτωρ τῆς Ἰατρικῆς κατὰ τὸ 1863, κατέλαβε κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος τὴν θέσιν Ὑφηγητοῦ τῆς Παθολογικῆς Κλινικῆς ἐν τῇ Αὐτοκρατορικῇ Ἰατρικῇ Σχολῇ Κων)πόλεως, διαπρέψας ἐν τῷ ἐπὶ τούτῳ γενομένῳ διαγωνισμῷ. Κατὰ τὸ 1865, ἐπὶ τῇ ἐνσκήψει τῆς χολέρας, διωρίσθη γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῆς πρὸς ἀποσόβησιν αὐτῆς καταρτισθείσης ἐκτάκτου ἰατρικῆς ὑπηρεσίας, ἀμέσως ἔπειτα καθηγητὴς τῆς Γενικῆς Παθολογίας καὶ ἔτη τινὰ μετὰ ταῦτα καθηγητὴς τῆς Κλινικῆς καὶ γενικὸς γραμματεὺς καὶ μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Διευθύνσεως τῶν Ἰατρικῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων τοῦ Κράτους καὶ τῆς Δημοσίου ὑγιεινῆς. Περὶ τὰ 24 ἔτη ὑπῆρξε Πρόεδρος τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἐξ ἀλλοδαπῶν Πανεπιστημίων προερχομένων ἰατρῶν. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη διετέλεσεν ἰατρὸς τῶν Ἀνακτόρων καὶ τῶν τέκνων τοῦ Σουλτὰν Ἀζήζ. Ἀπεστάλη ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ὀθωμ. Κυβερνήσεως εἰς τὰ συνέδρια Κοπεναγης, Χάγης, Λονδίνου (δὶς) εἰς Βουδαπέστην καὶ εἰς τὴν ἐν Ρώμῃ κατὰ τὸ 1885 ὑγειονομικὴν σύσκεψιν τῶν Κυβερνήσεων. Κατὰ τὸ 1886 ἐκόμισε καὶ ἐπέδωκε εἰς τὸν ἐν Παρισίοις περίδοξον ἐπιστήμονα Pasteur τὸ παράσημον Μεδζηδιὲ Α'. τάξεως καὶ 10000 φράγκα κυβερνητικὴν δωρεὰν διὰ τὸ θεραπευτήριον αὐτοῦ. Μετὰ πολύμηνον ἐν Παρισίοις διατριβὴν καὶ ἐμβριθῆ μελέτην τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ Pasteur ἐπανελθὼν εἰς Κων)πολιν ὑπέβαλε τῷ Σουλτάνῳ ἔκθεσιν λεπτομερῆ περὶ αὐτῶν καὶ κατ' ἐντολὴν Αὐτοῦ ἀνέλαβε καὶ διωργάνωσε τὸ πρῶτον ἐν τῇ Ὀθωμ. Πρωτευούσῃ λυσσιατρεῖον καὶ βακτηριοδολογικὰ ἐργαστήρια διευθύνας αὐτὰ ἐπὶ 13 ὅλα συναπτὰ ἔτη.

Εἶναι Ὀθωμανὸς ἀντιστράτηγος (Φερὴκ=général de division μέλος τακτικὸν τῆς ἐν Παρισίοις Δημοσίου Ὑγειονολογικῆς Ἑταιρείας, ἐπίτιμον τῆς Ἰατρικῆς ἀκαδημίας Ρώμης καὶ τοῦ Sanitary Institute τοῦ Λονδίνου. Ἐξελέγη τρὶς εἰς ἐκ τῶν Ἐπιτίμων Προέδρων τοῦ ἐν Παρισίοις περιοδικῶς πρὸς μελέτην τῆς Φθίσεως συνερχομένου ἰατρικοῦ Συνεδρίου καὶ πολλάκις καὶ ἐπανειλημμένως Πρόεδρος τῆς ἐν Κων)πόλει Ἰατρικῆς Ἑταιρείας.

Εἶναι τετιμημένος διὰ τῶν παρασήμων Ὀσμανιὲ καὶ Μεδζηδιὲ Β'. τάξεως, τοῦ Ἰμτιὰρ καὶ τοῦ Ἰφτιχάρ, Ταξιάρχης τοῦ Δανικοῦ παρασήμου Danibrog καὶ ἀξιωματικὸς τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς.

Ἔγραψε κατὰ τὴν νεανικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν ποιήματα ὧν πολλὰ τονισθέντα εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν ὑπῆρξαν πο-

λὺ δημοφιλῆ—δράματα, πολλάκις διδαχθέντα ἐν Κων)πόλει ἀπὸ σκηνῆς, γεωγραφικὴν καὶ ἐθνολογικὴν μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον «Περιηγητικὸν ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ Μαυροβουνίῳ—ἀπὸ Ποτγορίτσης εἰς Θεσσαλονίκην διὰ ξηρᾶς», πλείστας ἐπιστημονικὰς μελέτας, δημοσιευθείσας εἰς ἐπιστημονικὰ γαλλικὰ περιοδικὰ καὶ εἰς ἰδιαίτερα τεύχη, καὶ σπουδὴν περὶ Pasteur, τοῦ βίου καὶ τῶν ἀνακαλύψεων αὐτοῦ.

Ἐχρημάτισεν ἐπανειλημμένως Ἔφορος τῶν ἐν Κων)πόλει φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ἱδρυτῶν τοῦ Φιλολογικοῦ καὶ Θρακικοῦ Συλλόγου καὶ εἷς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐνεπνεύσθησαν καὶ εἰργάσθησαν διὰ τὴν ἵδρυσιν καὶ διοργάνωσιν τοῦ Ζαππείου Παρθεναγωγείου, οὗ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διετέλεσεν Ἔφορος καὶ καθηγητὴς τῆς Ὑγιεινῆς.

Εἰς τὰς βάσεις τοῦ ναοῦ τοῦ Ὡραίου, τοῦ Ἀληθοῦς καὶ τοῦ Ἀγαθοῦ, ὃν ἐγείρουσιν οἱ αἰῶνες ἐν συνεργασίᾳ διαδοχικῇ καὶ ἀδιακόπως ἀνανεουμένῃ ἀπὸ τῆς κυοφορίας τοῦ ἀνθρωπίνου εἴδους τὸ ἔργον τοῦ Ζωηροῦ Πασσᾶ κατέχει περιφανὲς ἤδη μέρος. Εἰργάσθη μετὰ πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὴν ἐξευγένησιν καὶ πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀπὸ τῶν ἐπισήμων αὐτοῦ θέσεων ἐσκόρπισε πλούτη ἰδεῶν τῆς ἐπιστήμης, θησαυροὺς ἐνεργείας παραγωγικῆς τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως, ἥτις δὲν δύναται νὰ ἀπολεσθῇ, ἧς ἐπωφελήθησαν οἱ νεώτεροι, καὶ ἐδείχθη φέρων ἀείποτε ἐμπρὸς καὶ περαιτέρω ἡ ἐκεῖνος οὓς διεδέχθη ἐν τῇ κοινωνικῇ καὶ ἐπιστημονικῇ δράσει τὴν ἄσβεστον λαμπάδα τῆς Ἀληθείας.

Πρότυπον πατρὸς καὶ συζύγου, ὑπόδειγμα ἀρετῆς, τάξεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐργασίας, χαρακτὴρ εὐγενοῦς καὶ ἀκραδάντως μεγάλου, θάρρους καὶ θελήσεως ἐξόχου, νοημοσύνης, ἐμβριθείας, περισκέψεως καὶ ἐπιβολῆς θαυμασίας, ὁ Ἀλέξανδρος Ζωηρὸς Πασσᾶς κατὰ τὴν μακρὰν κοινωνικὴν αὐτοῦ σταδιοδρομίαν παρέχει ἀνεκτιμήτους εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν ὑπηρεσίας καὶ ἐνέγραψε τὸ ὄνομά του εἰς τὰς ὡραιοτέρας τῆς ἱστορίας της σελίδας. Ἀνομολογοῦσα αὕτη καὶ διακηρύττουσα τὸν θαυμασμόν της, τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην της πρὸς τὸν ὑπέροχον ὁμογενῆ ἐν Κ)πόλει πρεσβύτην, συνεχίζει τὰς ἐθνικὰς αὐτῆς παραδόσεις, ἀρδεύει καὶ διαιωνίζει τὸ θάλος τῆς πρασίνης Ἑλληνικῆς δάφνης.

ΤΗΜΚΟΒΣΚΗ

Η ΑΜΑΞΟΣΤΟΙΧΙΑ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ

Κάτω εἰς τοὺς πρόποδας κρημνοῦ—ἕλος νεκρωθέντος βάλτου. Ἔχει ἐκτασιν μακράν, χάνεται ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς, συγχέεται μὲ τὴν ἄκραν τοῦ ὁρίζοντος.. ..

Ἅπαξ μόνον τοῦ ἔτους— κατὰ τὰ κωφὰ καὶ σκοτεινὰ μεσάνυκτα— ζωντανεύει ὁ βάλτος. Μικραὶ φλόγες ἀναφλέγονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀκούεται ὑπόκωφος ὁμιλία τεραστίου πλήθους, ὑψόνεται βοὴ κατηφής.. .

Καὶ προσδοκᾷ καὶ ἀναμένει τὸ ἕλος.....

Εἰς στενὴν ἐπάνω λωρίδα κάτω ἀπὸ τὸν κρημνὸν σίδηρα σιδηροδρομικὰ ἔχουν στρωθῇ—ἔχουν σκωριάσει ἀπὸ τὴν πολυκαιρίαν....

Μόνον ἅπαξ τοῦ ἔτους— ἀκριβῶς κατὰ τὰ μεσάνυκτα— ὡς ἀστραπὴ περνᾷ ἐπάνω ἀπὸ τὰ σίδηρα ἡ ἀμαξοστοιχία τῆς Εὐτυχίας.

Ἀπὸ ποῦ ἔρχεται; ποῦ πηγαίνει; Κανεὶς δὲν γνωρίζει.

Ἀπὸ μακρυσμένα μέρη, ἀπὸ λησμονημένας γωνίας οἱ ἄνθρωποι συναθροίζονται εἰς τὸν κρημνόν.

Ὅλοι περιμένουν τὴν ἀμαξοστοιχίαν τῆς Εὐτυχίας.

Ποιὸς θὰ κατορθώσῃ νὰ τῆς προσκολληθῇ, νὰ φύγῃ μαζύ της;

Ἕνα μόνον βῆμα καὶ ἔπεσεν ἀπὸ τὸν κρημνόν...

Μία μόνη στιγμὴ καὶ τὸν παρέσυρε τὸ ἕλος.....

...Ἀπὸ ἡδονὴν θὰ καγχάσῃ ὁ βάλτος καὶ ὁ καγχασμός του θὰ μεταδοθῇ εἰς ὅλους, ὅσοι ἔμειναν κάτω ἀπὸ τὸν κρημνόν.

Ἰδοὺ λάμπουν μακρὰν δύο ἀστραπαί— δύο ὀφθαλμοί.

..Ἔρχεται.. ἔρχεται....

Ἀπὸ μακρὰν φαίνεται ἡ ἀμαξοστοιχία τῆς Εὐτυχίας.

Ὡσὰν νὰ εἶναι ἀπὸ χρυσὸν ἀστράπτουν οἱ τροχοί

Ὡσὰν νὰ εἶναι ἀπὸ ἀδάμαντας φλέγεται ἡ καπνοδόχος.

Ὡσὰν μουσικὴ εὔθυμος ἀκούεται τὸ σφύριγμα καὶ ὁ παφλασμός.

Ὅλοι ἀνέστειλαν τὴν ἀναπνοήν. Περιμένουν—δὲν θά τους περιμένουν. Δὲν βλέπουν πλέον τίποτε γύρω των οὐδ' αὐτοὺς τοὺς γείτονάς των, ποῦ ἔπεσαν ἀπὸ τὸν κρημνόν, ποῦ φέρονται κάτω πρὸς τὸ ἕλος.

Ἅδου καγχασμός τοὺς ἐξέπληξεν ὡς ἦχος κρυστάλλου ποτηρίων.

Ὡς ὅραμα παραδείσου φαίνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς των ὁ σηπόμενος βάλτος

Πλησίον τώρα κροτοῦν οἱ τροχοί. Φέρεται τὸ τέρας ἴσα πρὸς τὸ πλῆθος.

...Ἰδοὺ ἐβρόντησαν οἱ τροχοί Ἔτριξαν, ἔγιναν θρύμματα τῶν πεσόντων τὰ ὀστᾶ. Ὡς νὰ ἐφύτησεν ἄνεμος ἀνθρωπίνων κραυγῶν καὶ στόνων. Ἡ Εὐτυχία φέρεται ἐπὶ πτωμάτων δυστυχῶν.

Ἐβόμβησε τὸ ἕλος, καταβροχθίζον ὅλους, ὅσοι ἔπεσαν κάτω ἀπὸ τὸν κρημνόν. Καγχάζει ὁ βάλτος.

Μόνον ὁ στεναγμὸς μένει....

Ἡ ἁμαξοστοιχία φεύγει καὶ φεύγει μακράν....

Ποῦ; Ποιὸς εἶναι μαζί της, ποιὸς κατώρθωσε νὰ της προσκολληθῇ;

Γνωρίζει κανείς;

Εὗρον τὸν ὄλεθρον ὅσοι ἐπλησίασαν εἰς τὴν ἁμαξοστοιχίαν τῆς Εὐτυχίας.

Μέρος, πιθανόν εἶναι, νὰ στενάζῃ ἀκόμη εἰς τὸ ἕλος. Ἄλλοι ἐσταμάτησαν εἰς τὰ σιδηροδρομικὰ σίδηρα καὶ βλέπουν μὲ θνῆσκον βλέμμα τὴν φεύγουσαν μακρὰν Εὐτυχίαν.

Ἀλλὰ ποῦ εἶναι οἱ χρυσοὶ της τροχοί; Ποῦ ἐκρύβη τόσος καλλωπισμός; Ποῦ εἶναι οἱ ἀδάμαντες;....

Εἶναι ὅλη σκεπασμένη ἀπὸ θρόμβους.

Καὶ οἱ θρόμβοι αὐτοὶ εἶναι ἀπ᾽ ἀνθρώπου αἷμα.

Αἱματωμένοι στρέφονται οἱ τροχοί. Ἀσπρίζουν τῶν καταπατηθέντων τὰ ὀστᾶ. Φέρεται μακρὰν ὡς στιγμὴ αἵματος ἡ Εὐτυχία.

Μόνον ἅπαξ τοῦ ἔτους περνᾷ ἀπὸ τὸ μέρος αὐτὸ ἡ ἁμαξοστοιχία..

Καιρὸς θὰ παρέλθῃ— Καὶ θὰ ξηρανθοῦν εἰς τὰ σιδηροδρομικὰ σίδηρα αἱ κυλίδες τοῦ αἵματος.

Τὰ πτώματα τῶν ἀπολεσθέντων θὰ γίνουν βορὰ τῶν ὀρνέων, θὰ τὰ παρασύρουν εἰς τὸν βάλτον αἱ βροχαί, θὰ τὰ διασκορπίσουν αἱ λαῖλαπες καὶ οἱ τυφῶνες.

Εἰς τὸν μακρυνὸν δρόμον θὰ σφογγισθοῦν ἀπὸ τὰ αἵματα οἱ τροχοὶ καὶ θὰ ἐκπέμψῃ ἀστραπὰς πάλιν ἡ ἐπιχρύσωσις.

Καὶ ὑπὸ τὸν ἦχον τοῦ κρυστάλλου τῶν ποτηρίων κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους, εἰς τὴν εὔθυμον συνομιλίαν διὰ τὴν Εὐτυχίαν, χρυσῇ, εἰς ὅλην αὐτῆς τὴν ἐκθαμβοτικὴν ὡραιότητα θὰ φανῇ ἔξαφνα πάλιν ἡ ἁμαξοστοιχία τῆς Εὐτυχίας.

Δὲν θὰ δῇ κανεὶς αἵματα ἐπάνω της, δὲν θὰ μάθῃ ὅτι περνᾷ ἐπάνω ἀπὸ πτώματα δυστυχῶν ἀδελφῶν, φίλων καὶ γνωστῶν.

Ἅπαξ μόνον τοῦ ἔτους— ἀκριβῶς κατὰ τὰ μεσάνυχτα— ἀπὸ τὸν κρημνὸν περνᾷ ἡ ἁμαξοστοιχία τῆς Εὐτυχίας. . . . . .

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΒΑΣΣΑΡΔΑΚΙΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΝ

Οἱ ἀναγνῶσται τοῦ «Μικρασιατικοῦ», οἱ ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐμφανίσεως ἐντρυφήσαντες εἰς τὰ πλήρη ἀττικοῦ ἅλατος λογογραφήματα τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν φίλου καὶ συνεργάτου κ. Στεφάνου Ἐλευθερίου, μὲ πολλὴν χαρὰν θὰ ἴδουν ἐκπληρουμένην τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, νὰ γνωρίσωσι καὶ τὴν συμπαθῆ αὐτοῦ φυσιογνωμίαν. Ὁ κ. Σ. Ἐλευθερίου ἐγεννήθη ἐν Κέᾳ, τῇ πατρίδι τοῦ Σιμωνίδου, Βαθυκλείδου, Ἀρίστωνος καὶ τόσων ἄλλων διαπρεπῶν τῆς ἀρχαιότητος ἀνδρῶν, τῷ 1881 καὶ ἐσπούδασε τὰ νομικὰ ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Μὲ τὴν ἀρτίαν ἐπιστημονικὴν του μόρφωσιν συνδυάζων πλοῦτον γνώσεων ἐγκυκλοπαιδικῶν, πνεῦμα γοργὸν καὶ περισσὴν λόγου χάριν, χειρίζεται τὴν γραφίδα μετὰ σπανίας δεξιότητος, καί τοι οὐδέποτε ἐσκέφθη νὰ διεκδικήσῃ δάφνας φιλολογικάς. Τοὐναντίον ὅπως εὐχαριστήσῃ τοὺς φίλους του καὶ ἐν ὥραις σχολῆς μόνον λογογραφῶν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς, ὡς ἀρέσκεται νὰ λέγῃ, δικηγορεῖ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἐν Ἀθήναις, κατέχων, καίπερ νεώτατος, ἐπίζηλον μεταξὺ τῶν συναδέλφων του θέσιν.

Ὅ,τι πλὴν ἄλλων διακρίνει τὸν κ. Ἐλευθερίου εἶνε ἡ ἄκρα πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα Κέαν ἀγάπη, τὴν ὁποίαν περιτράνως ἀποδεικνύει ἡ ἀκάματος ἐργασία του ὡς γραμματέως τοῦ ἐν Ἀθήναις συνδέσμου τῶν Κείων, τοῦ λαμπροῦ τούτου σωματείου, ὅπερ ἀπὸ τριετίας συνέστη καὶ ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰς ἐνεργείας του. Διὰ τὸν Σύνδεσμον τῶν Κείων ὁ κ. Ἐλευθερίου ἐδείχθη αὐτόχρημα ἀλτρουϊστής, ἀόκνως, παρ᾽ ὅλας τὰς ἐπαγγελματικάς του ἀσχολίας, ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς του ἐργαζόμενος, ψυχὴ δὲ αὐτοῦ καὶ κινητήριος ἐν παντὶ μοχλὸς τυγχάνων.

Ποιητὴς τὸ αἴσθημα, χωρὶς καμμίαν νὰ ἔχῃ σχέσιν μὲ τοὺς σημερινοὺς στιχοπλόκους, ἀφίνει νὰ φανῇ ὅλη ἡ καλλιτεχνικὴ του ψυχὴ καὶ ἡ λεπτή του ἀντίληψις εἰς τὸ κάτωθι πεζὸν ποίημά του, ἀναφερόμενον εἰς τὴν προσφιλῆ του πατρίδα, εἰς ἣ μὲ ἀριστο-

τεχνικὸν χρωστῆρα καὶ ἁρμονικώτατα χρώματα ζωγραφίζει τὰς ἀπερίττους καλλονάς της καὶ τὰ δι' αὐτὴν συναισθήματά του.

ΚΕΑ

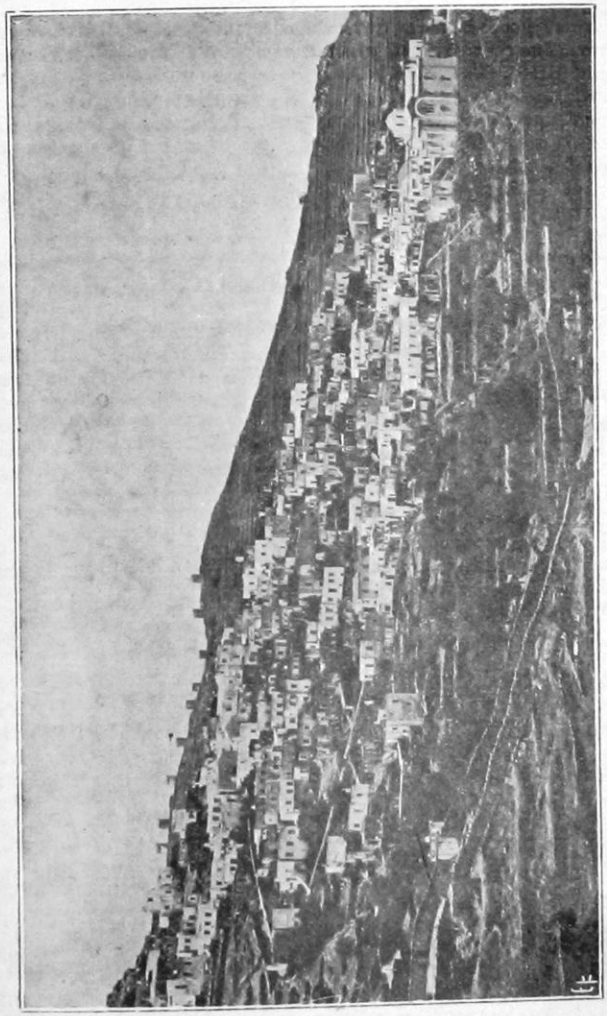
(Νοσταλγία)

Ὅσον καὶ ἂν παρέρχωνται τὰ χρόνια, ὅσον καὶ ἂν ἡ πεζότης τοῦ βίου, καὶ τῆς βιοπάλης ὁ ὁλισμὸς καθιστῶσι σὺν τῷ χρόνῳ τοὺς ἀνθρώπους τῶν μεγαλουπόλεων, ἀναλγήτους καὶ ἀδιαφόρους πρὸς τὰς συγκινήσεις τὰς ὁποίας προκαλεῖ ἡ ἀνάμνησις μιᾶς παλαιοτέρας ἐποχῆς, δι' ἐμὲ τὸν ὁποῖον οὔτε αἱ φροντίδες τῆς ζωῆς, οὔτε τῆς βιοπάλης ἡ πεζότης κατώρθωσαν νὰ μεταβάλωσι, δι' ἐμὲ τὸν ἀδιόρθωτον αἰώνιον ὀνειροπόλον, εὑρίσκονται πάντοτε ὀλίγα δάκρυα τὰ ὁποῖα μὲ ἐντροπὴν καὶ παρθενικὴν δειλίαν, κρυβόμενος εἰς μίαν γωνίαν τοῦ βαποριοῦ, ποῦ μὲ μεταφέρει μιὰ μέρα τοῦ καλοκαιριοῦ κάθε χρόνο στ' ἀγαπημένο νησάκι τῆς γεννήσεώς μου, μακρὰν ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν περιέργων καὶ τῶν ἀδιαφόρων ἀπομάσσω, ὅταν τὸ βαπόρι κάμπτον τὸν κάβο τῆς μακρονήσου, ἀφίνει νὰ γίνεται διακρατὸ εἰς ἕνα ἄμορφον ὄγκον ἀρχικῶς, εἰς μίαν ὁμιχλώδη ξέραν, τὸ ἐπίμηκες νησὶ τῆς Τζιᾶς, τῆς ἰδιαιτέρας μου πατρίδος.

Καρδιὰ ποῦ τῆς ἐνέκρωσαν τοὺς παλμοὺς τὰ διαρκῶς σβυνόμενα ὀνειρά της, ψυχὴ ποῦ τὴν ἐβηλητηρίασαν αἱ πικρίαι μιᾶς βασανισμένης ζωῆς, ἐντείνουν ἀγωνιωδῶς ὅσας ταῖς ἀπέμειναν χορδὰς αἰσθημάτων, καὶ ὅταν ἀντικρύζω τὸ νησί μου, αἰσθάνομαι πάντοτε μέσα μου κάποια ἀλλοιώτικα αἰσθήματα, καὶ ἐπανευρίσκω ἐν ἐμαυτῷ τὸν παλαιὸν ὀνειροπόλον μιᾶς περασμένης ζωῆς λησμονημένων παιδικῶν χρόνων. . . . . .

Καὶ ὅσον τὸ βαπόρι πλησιάζει, καὶ ἡ ὁμίχλη διαλύεται, τὸ σχῆμα τῆς πατρίδος μου, τὸ ᾠειδές, τὸ ἀνώμαλον, ἀρχίζει νὰ διαγράφηται, τὸ ἄμορφον πετρῶδες ὑποχωρεῖ, καὶ σιγὰ σιγὰ προβάλλουν καθιστάμεναι ὁραταὶ αἱ φυτεῖαι, τὰ περιτειχισμένα ἀμπέλια της, τὰ δένδρα της, αἱ βλαστήσεις της, ὅλα εὐδιάκριτα, ὅλα γνωστά. Ψηλὰ στὴν μέση ἐξηπλωμένη ἐπάνω σὲ δύο κωνοειδεῖς λόφους, ἀνάμεσα στὰς ὀρεινὰς ῥειράδας τῆς νήσου, ἡ κωμόπολις τῆς Κέας προβάλλει μὲ τὰς καταλεύκους οἰκίας της τὰς ἐπαλλήλως βοτρυδὸν ἐκτισμένας, καὶ γύρω της καὶ λίγο ὑπερθεν εἰς γραφικὴν γραμμὴν στρατιωτικῆς παρατάξεως, μία σειρὰ ἀνεμομύλων ἀντικαθιστᾷ τοὺς φρουροὺς τῶν τειχῶν τῆς κωμοπόλεως, ἕτοιμος εἰς κάθε ἄμυναν κατὰ παντὸς νεωτέρου Δὸν—Κιχώτου.

Καὶ ὅσον τὸ βαπόρι πλησιάζει, δὲν ἠξεύρω καὶ ἐγὼ τί πάλη γίνεται ἐντός μου καὶ νοιώθω νὰ γίνωμαι πάλιν παιδί! Μιὰ ἀόριστος καὶ ἀκατανίκητος ἐπιθυμία μὲ σπρώχνει νὰ πετάξω στοὺς βράχους

ΚΕΑ

τοῦ νησιοῦ μου, νὰ τρέξω στοὺς ἀγρούς, στοὺς δρόμους, στὰ σοκάκια του, ὅπως ἔτρεχα στὰ παιδικά μου χρόνια! Νοιώθω νὰ γίνωμαι πάλιν παιδί! . . . . . .

. . . . . .

Νάτο! προβάλλει ἀντικρύ, ἐπάνω σένα ξηρὸ βραχάκι τὸ μικρὸ ἐρημοκκλῆσι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τὸ βαπόρι ἠρέμα μπαίνει στὸ Λιβάδι, τὸν λιμένα τῆς νήσου, τὸ Νέον Φάληρον τῆς Κέας, διότι ἔχει καὶ Παλαιὸν Φάληρον τὸ νησί μου, τὸ Βουρκάρι του, ὅπου τὸ κῦμα σπάζει ἀπ' εὐθείας στὰ βραχάκια καὶ στὴν ἀμμουδιά του καὶ τὸ φωτίζει τῆς νύκτες τὸ ἀσημένιο φῶς τῆς σελήνης καὶ ἡ ἀστροφεγγιά, ἐνῷ προσδευτικὸ τὸ Λιβάδι ἔχει καὶ αὐτὸ τὸ quai του, μίαν μικρὰν ὡραίαν προκυμαίαν, ἕνα εὔμορφο λιμενοβραχίονα καὶ φωτίζεται μὲ ἀσετυλίνην καὶ οἰνόπνευμα. Οἱ νόμοι τῆς πρόοδου δὲν ἠδύναντο νὰ φεισθοῦν καὶ τὸ εὔμορφο λιμενάκι μας, ὅπως ὁ συρμὸς δὲν ἐφείσθη τὰ κορίτσια καὶ τὰ χωρικόπαιδα τοῦ νησιοῦ μου, καὶ δὲν τὰ ντύνει πλέον ὅπως ἐντύνοντο ἄλλοτε ἀλλ' ἄκομψα καὶ ἀκαλαίσθητα εἰς μίαν παρῳδίαν Εὐρωπαϊκοῦ συρμοῦ, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν χάνεται ἡ χάρις καὶ ἡ σεμνότης τῆς ἁπλῆς παλαιᾶς νησιώτικης ἀμφιέσεως (1). Καὶ ἡ βράκα τὸ τοπικὸν ἀνδρικὸν ἔνδυμα, περιφρονούμενον ἀπὸ τὴν σύγχρονον γενεὰν τῶν χωρικοπαίδων, ταχέως θὰ καταληξῃ εἰς μίαν ἱστορικὴν ἐντοπίαν ἀνάμνησιν.

***

Βγαίνω στὴν προκυμαία, καὶ ἐνῷ ὅλα τὰ εὑρίσκω ὅμοια καὶ ἀπαράλλακτα, ὅπως τὰ εὕρισκα καὶ πρίν, ὅπως τὰ εὑρίσκω πάντοτε, ἕνα δὲν βραδύνω νὰ ἐννοήσω.

Ὅτι ἐγὼ δὲν εἶμαι πλέον ὅμοιος καὶ ἀπαράλλακτος ὁ ἄνθρωπος τῶν παιδικῶν μου χρόνων. ὅτι ἐγὼ ἄλλαξα, ἄλλαξεν ἡ μορφή μου, ἄλλαξεν ἡ ψυχή μου, ἄλλαξεν ἡ καρδιά μου! . . . . . .

Τοὺς παιδικούς μου φίλους, μὲ τοὺς ὁποίους περνοῦσα ἀφρόντιδα τὰ παιδικά χρόνια, τοὺς βρίσκω καὶ αὐτοὺς ἀλλοιώτικους καὶ μεταβεβλημένους. Ἄλλους παντρεμμένους καὶ κύπτοντας ὑπὸ τὰς μερίμνας καὶ τὰς φροντίδας τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Ἄλλους ἀνύπαντρους ἀλλὰ κουρασμένους καὶ τούτους ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Τῆς φίλες μου τῆς παιδικές, τὰ κορίτσια ποῦ ἔπαιζα καὶ μ' αὐτά, ὅλα τὰ τρελλὰ παιδικὰ παιχνίδια, ποῦ παντρεύαμε τῆς κοῦκλές μας, καὶ παντρευόμασθε καὶ μεῖς ἡ ζωντανὲς κοῦκλες— χωρὶς νὰ καταλαβαίνωμεν ὅτι τὸ ἀνόητο αὐτὸ παιχνίδι, ποῦ παίζεται ἐκ τοῦ

1. Κατὰ τοὺς Thevenot (1655) καὶ Tournefort (1700) τὰ φορέματα τῶν Κείων γυναικῶν κατήρχοντο μόνον μέχρι τοῦ γόνατος, ἔφερον δ' ἀλλεπάλληλα ἕξ ἢ ἑπτὰ ὥστε ἐφαίνοντο παχεῖαι ὑπὸ τὰ φορέματα ἔφερον τὸ ὑποκάμισον κατερχόμενον μέχρι τῆς κνήμης· ἔφερον δὲ καὶ κάλτσας ὡραίας καὶ λευκάς. Τὴν κεφαλὴν περιέβαλλον διὰ καλύμματος, ὅπερ κατερχόμενον ἐκάλυπτε καὶ τὸ στῆθος (Α. Μηλιαράκη Ἱστορ. Περιγ. σελ. 198).

φυσικοῦ ὅταν μεγαλώσωμεν, ἔπρεπε νὰ τὸ ἀποφεύγωμεν καὶ στὰ ψέμματα ἀκόμη— τῆς εὑρίσκω καὶ αὐτὲς ἀλλοιώτικες καὶ ἀγνώριστες, ἄλλες κορίτσια χλωμὰ καὶ μαραμμένα, χωρὶς τὴν παλαιὰ ζωή των, χωρὶς τὰ παιδικὰ τριαντάφυλλα στὰ χείλη των, ἄλλες συζύγους καὶ μητέρας, μὲ τοὺς ἄνδρες των καὶ τὰ παιδιά των. Ἄλλους εὑρίσκω πεθαμμένους, ἄλλους ξενιτεμένους, ἄλλους χαμένους!.....

Καὶ ὅταν ἀρχίζω νὰ πειράζω τὰς Κυρίας πλέον τοῦ νησιοῦ μου, τὰς ἄλλοτε παιδικάς μου φίλας καὶ ἀρχίζουν νὰ μὲ πειράζουνε καὶ αὐτὲς μὲ ὅλον τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀφέλειαν τῶν παιδικῶν δεσμῶν καὶ τῶν παιδικῶν ἀναμνήσεων καὶ ἀναπολοῦμεν τὰ παλαιά μας καὶ λέμε τὸ παιδιακίσια μας, προσπαθῶ νὰ ἐνθυμηθῶ πόσες ἀπ' αὐτὲς μεγαλείτερες στὴν ἡλικία μὲ ρήμαξαν στὸ ξύλο καὶ στῆς ..... τσιμπλές! ἄλλοτε γιὰ νὰ διασκεδάζουν μὲ τὰ κλάμματά μου καὶ νὰ κάνουνε γοῦστο μὲ ἕνα γρινιάρικο παιδί, ἄλλοτε διότι πράγματι ἤμην ἄτακτος καὶ μοῦ ἔπρεπεν αὐτὸς ὁ σωφρονισμός, καὶ ἄλλοτε πάλιν, ὅταν τοὺς ἐφαίνετο, ὅτι ἤμην εὔτακτο καὶ καλὸ παιδὶ μὲ περιποιοῦντο μὲ τὰ χάϊδια των καὶ μὲ ἐγέμιζαν μέ..... τὰ φιλιά των μὲ τὰ ὁποῖα—τότε δυστυχῶς—ἐστενοχωρούμην περισσότερο καὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ ξύλο! . . . . . .

. . . . . .

Ὅταν μὲ πέρνανε μαζύ των, στὸ μπάνιο, τὸ μονόκριβο πέτρινο μπάνιο τοῦ Λιβαδιοῦ, καὶ μὲ ἔκαναν νὰ ὑφίσταμαι ριγῶν καὶ κλαίων τὰ μαρτύρια μιᾶς ἀκουσίας ὑδροθεραπείας καὶ καθαριότητος, καὶ μὲ βουτούσανε στὴ θάλασσα μὲ τὸ ζόρι, καὶ γελοῦσαν μὲ τὰ κλάμματά μου, καὶ διεσκέδαζον μὲ τὸν φόβο μου. . . . . .

. . . . . .

Χρόνια λησμονημένα! Χρόνια ὡραῖα! ποῦ ἔσβυσαν καὶ αὐτά, ὅπως σβύνουν ὅλα τὰ ὡραῖα. Ἡ ὡραίες Τζιωτοπούλες τῶν παιδικῶν μου χρόνων δὲν μοὶ φαίνονται πλέον τοιαῦται καὶ δὲν τῆς εὑρίσκουν τὰ μάτια μου στῆς σημερινὲς γυναῖκες τοῦ νησιοῦ μου.

***

Ἀνεβαίνω στὴν πόλιν καβάλλα στὸ μουλάρι. Τὸ μουλάρι, αὐτὸς ὁ τετράπους φίλος μου, μοῦ φαίνεται μόνον πῶς δὲν μετεβλήθη διόλου. Ἀνευρίσκει τὸ ἀγαθὸν τετράπουν τὸν παλαιὸν γνώριμόν του, τὸν ἄλλοτε καθημερινὸν φίλον του καὶ χαίρεται διότι τὸν ἐπαναβλέπει καὶ τὸν αἰσθάνεται ἐπὶ τῆς ράχεώς του. Κανὲν σημεῖον ἀνταρσίας δὲν δείχνει πρὸς ἐμέ, ἐνῷ τὸ πονηρὸν Τζιότικο τετράποδο κατενθουσιάζεται νὰ τυραννῇ κυριλεκτικῶς, ἐκείνους ποῦ μπορεῖ καὶ τοὺς πέρνῃ τὸν ἀέρα. Ἀλλοίμονον δὲ σ' ἐκείνους ποῦ πρώτην φορὰν δοκιμάζουν νὰ τὸ μεταχειρισθοῦν καὶ ν' ἀναβοῦν ἐπάνω στὴν ράχιν του, τὸν ἀνηφορικὸν δρόμον πρὸς τὴν κωμόπολιν τῆς Κέας. Ὅταν δὲν προτιμᾷ νὰ τοὺς ξαπλώσῃ κάτω, στὰ μαλακὰ πάντοτε—διότι τὰ ἔνστικτά του εἶνε ἥμερα νησιώτικα—τότε ἔχει διαφόρους τρόπους διασκεδάσεως εἰς βάρος των. Μὲ τοὺς προστρίβει ἐπάνω στῆς πέτρες τῶν περιτοιχισμάτων τῶν ἀμ-

πελιῶν καὶ τῶν χωραφιῶν, ποῦ κλείουν τὴν πρὸς τὸ βάθος πλευρὰν τοῦ δρόμου, καὶ τοὺς τσακίζει τὰ πόδια των καὶ τοὺς καταμαδᾷ τὰ παπούτσια των, μιὰ τοὺς φέρει ἀποτόμως εἰς τὴν ἀντίθετον πλευρὰν τῆς ὁδοῦ ποῦ τὴν χωρίζει ἕνα μικρὸ τοιχαράκι ὀλίγων ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου ἀπὸ τοὺς κάτωθεν κρημνούς καὶ ἐκεῖ στὸ ἀκρότατον σημεῖον ἀρχίζει τὸ βραδὺ καὶ νωχελὲς βῆμά του ἄνωθεν τῶν ὑποκειμένων χαραδρῶν. Καὶ γελᾷ καθ' ἑαυτὸ τότε τὸ νοήμον τετράπουν ρίχνον πλάγιον βλέμμα πρὸς τὰ κάτω καὶ γύρω του, ὅταν ὁ δυστυχὴς ποῦ τῷ ἐνεπιστεύθη τὸ σαρκίον του ἰλιγγιᾷ καὶ ὀρύεται νομίζων ὅτι ὑπέστη τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου του. Ἀλλοίμονον δὲ ἂν ὁ ἐπιβάτης συμπέσῃ νὰ εἶνε κυρία! Ἀναίσθητον πρὸς τὰ θέλγητρα τοῦ ὡραίου φύλου τὸ πεισματάρικο τετράπουν, οὐδεμίαν αἰσθάνεται συμπάθειαν πρὸς αὐτό, οὐδένα οἶκτον· καὶ δικαίως—μουλάρι γάρ. Ὁ ἀγωγιάτης, ὁ πονηρὸς καὶ ὑπομονητικὸς Τζιώτης, ποῦ ἔχει συνειθίσει πλέον σ' αὐτὴν τὴν διασκέδασιν, καὶ συμμερίζεται πληρέστατα τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ ζῴου, ἐπεμβαίνει τότε φαρισαϊκώτατα ὅπως καὶ ὁ καμαρότος στὰ βαπόρια καὶ τὰ πράγματα ἀποκαθίστανται πρὸς στιγμὴν διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ εὐθὺς μετ' ὀλίγον ἡ σκηνή.

***

Μιᾶς ὥρας δρόμος χωρίζει ἀπὸ τὴν παραλίαν τοῦ Λιβαδιοῦ τὴν παλαιὰν Ἰουλίδα ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ὁποίας εἶνε ἐκτισμένη ἡ σύγχρονος Κέα. Ὡραία καὶ εὐρεῖα νέα ὁδὸς σχεδὸν ἁμαξιτὴ μέχρι τοῦ μέσου της τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἐκεῖθεν πλακόστρωτος καὶ ἀνηφορικὴ μέχρι τῆς πόλεως, συνδέει τὸν λιμένα μὲ τὴν κωμόπολιν. Καὶ τὸν δρόμον αὐτὸν πέρνεις ὀνοδρομῶν καὶ ἡμιονοδρομῶν, χαίρει δὲ πράγματι τὸ μάτι σου μὲ τῆς εὐμορφιὲς τῆς νησιώτικης φύσεως, ὅσας συναντᾷς δεξιὰ καὶ ἀριστερά σου ἀνερχόμενος τὰς ὀρεινὰς δειράδας τῆς νήσου. Τί τὰ θέλετε ὅμως! ὁ νέος αὐτὸς δρόμος ἰδίως τὸ τμῆμα τὸ ἐπίπεδον μέχρι τῶν περιβολιῶν τοῦ Μυλοποτάμου, δὲν μὲ ἐμπνέει ὅπως ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος ποῦ ἀντεκατέστησε διὰ μέσου τῆς ρεμματιᾶς τοῦ Ἐλίξου, ὅπου τὸν περνοῦσες μπερδευόμενος ἀνάμεσα στῆς ἀνθισμένες λιγαριὲς καὶ τῆς βλόβροσες ροδοδάφνες μὲ τὰ κατακόκκινα τριαντάφυλλά των. Καὶ κάμπτων τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ἑνὸς κομψοῦ Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ ναϊδρίου εἰς ἀπόστασιν τετάρτου ἀπὸ τῆς εἰσόδου τῆς πόλεως, ποῦ ἀνήγειρε μαζὺ μὲ ἄλλα ἐκεῖ ὡραῖα σύγχρονα μνημεῖα πρό τινων ἐτῶν ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ ἐξωραϊστικὴ δρᾶσις τοῦ πρὸ μικροῦ ἐκλιπόντος ἀλησμονήτου Δημάρχου Κέας Γρηγορίου Ἱερομνήμονος, ἀντικρύζω τὴν ἐσχάτην Β Δ πλευρὰν τῆς κωμοπόλεως τὸ Κ ά σ τ ρ ο της τὴν Ἀκρόπολιν τῆς Κέας, ἕνα λοφίσκον μὲ σωζόμενα λείψανα ἑνὸς μεταγενεστέρου ἀλλὰ παλαιοῦ τείχους ποῦ τὸν περιέβαλε καὶ τέσσαρα ἀπὸ τὰ μεγαλείτερα καὶ τὰ παλαιότερα σπήτια τῆς Τζιᾶς, ἐπιβλητικῶς προβάλλοντα ἐπάνω ἀπὸ τὰ χαλάσματα τοῦ γκρεμισμένου τείχους διαμαρτυρόμενα ἀφώνως καὶ μὲ τὴν

μελαγχολικήν των ὄψιν, κατ' ἐκείνων οἵτινες τὰ ἐγκατέλειψαν, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐποχῆς ποῦ παρῆλθε. Ἐκεῖ ἀπὸ τῆς Ἐνετοκρατίας ἦτο καθιδρυμένον τὸ ἀρχοντολόγι τῆς Κέας, οἱ ἐκλαμπρότατοί της (1) καὶ διῳκοῦντο ἐν αὐτῷ ἀπόγονοί του μέχρι καὶ πρὸ ὀλίγων ἀκόμη ἐτῶν, ὁπότε τὸ ἐγκατέλειψαν καὶ οἱ τελευταῖοι ἐξ αὐτῶν, φεύγοντες τὴν καταδρομὴν τῆς τύχης καὶ τοῦ χρόνου. Καὶ πρῶτο, πρῶτο στὰ ὀλίγα αὐτὰ σπήτια τὸ μᾶλλον ἀναπεπταμένον καὶ τὸ πλέον ἐμφανὲς διακρίνω τὸ σπῆτι τῆς γεννήσεώς μου, ὅπου εἶδαν τὰ μάτια μου τὸ φῶς, ἐδῶ καὶ εἴκοσι ὀκτὼ τώρα χρόνια, ἡμιγκρεμισμένο καὶ ἀκατοίκητο, ἐρείπιον ποῦ τὸ κατήντησε τοιοῦτο ἡ ἐγκατάλειψίς του ὑπὸ τῶν δεσποτῶν του.

***

Μπαίνω στὴν πόλιν τῆς Κέας. Τὴν εὑρίσκω καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν πάντοτε. Πλὴν ὀλίγων νέων οἰκοδομῶν, καὶ διαφόρων ἐξωραϊστικῶν ἔργων, ὀφειλομένων εἰς τὴν προοδευτικὴν καὶ φιλοπόλιδα δρᾶσιν τοῦ προμνησθέντος Δημάρχου τοῦ πρὸ ἡμερῶν ἀποβιώσαντος αἰφνιδίως πολυκλαύστου Γρηγορίου Ἱερομνήμονος, ὅλα τὰ εὑρίσκει κανεὶς τὰ ἴδια. Τ ὰ σ τ ε γ ά δ ι α, ὅπως ὀνομάζουν ἐκεῖ τὰς σκοτεινὰς στοὰς ποῦ συνδέουν καὶ συγκρατοῦν τὰ ἐπαλλήλως ἐκτισμένα σπήτια τῆς κωμοπόλεως ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ τοιαῦτα τῆς Π ι ά τ σ α ς τῆς μικρᾶς παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως διὰ τῆς ὁδοῦ Κορρησίας πλατείας, καὶ οἱ πλακόστρωτοι ἀνώμαλοι δρόμοι σὲ ὁδηγοῦν στὴν κεντρικὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου. Ἐκεῖ εἰς τὴν μεγάλην πλατεῖαν παρατηρεῖται μία σημαντικὴ μεταβολὴ καὶ ἴσως εἶνε ἐκεῖ τὸ μόνον μέρος ὅπου ματαίως ἀνερευνᾷς ἵνα ἀνακαλύψῃς σημεῖα καὶ ἴχνη ἐνθυμίζοντα τὰ παιδικά μας χρόνια καὶ ἐπαναφέροντα εἰς τὴν μνήμην τὰς παλαιὰς ἀναμνήσεις μας.

Τὸ παλαιὸν καὶ ἱστορικὸν σχολεῖον ἐπὶ τῆς πλατείας ταύτης, ὅπου ἐκομματιάσθησαν ἐπάνω στὴν ράχιν μας ὅλες ἡ λιγαριὲς καὶ ὅλοι οἱ κλῶνοι τῶν δένδρων τῆς νήσου, χιλιάδες β ί τ σ ε ς, ὅπως τῆς ὠνόμαζαν οἱ δασκάλοι μας, καὶ μᾶς ὑπεχρέωναν νὰ τῆς κόβωμε καὶ τῆς φέρνωμε στὸ σχολεῖον μόνοι μας κατὰ δέσμας, οἱ δασκάλοι μας αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ποῦ δὲν ἠσθάνθησαν ποτὲ στοργὴν οὔτε πρὸς τὰ δένδρα οὔτε πρὸς τὴν ράχιν μας, καὶ μᾶς ἠνάγκαζον νὰ κουβαλοῦμε μόνοι μας τὰ μέσα τοῦ σωφρονισμοῦ μας, ἐνθυμίζοντες τὸν θεάνθρωπον μεταφέροντα ἐπὶ τοῦ ὤμου του τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου του, ἐκρημνίσθη καὶ ἐπὶ τοῦ χώρου ἔνθα ὑψοῦτο, προέβαλε ἀπὸ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἐτῶν ἕνα κομψὸν καὶ πάλευκον δημοτικὸν Κατάστημα. Ἡ μικρὰ καὶ ἄμορφος πλατεῖα ηὐρύνθη καὶ ἐπλακοστρώθη, δένδρα ἐφυτεύθησαν, καὶ τὸ πᾶν ἐν γένει ἐκεῖ μετέβαλεν ὄψιν.

Μεταβολὰς μικρὰς εὑρίσκεις καὶ ἀλλαχοῦ, τὸ σύνολον ὅμως ἀμετάβλητον καὶ γυρίζοντας τὰ σοκάκια τῆς πόλεως καὶ ἀνερχόμενος τοὺς ἀνηφορικοὺς δρόμους της καὶ γλυστρῶντας στὰ καλδιρίμια

(1) Ἐπὶ Τουρκοκρατίας αἱ ἀρχοντικαὶ οἰκογένειαι τῆς νήσου προσηγορεύοντο διὰ τοῦ τιτλου τοῦ ἐκλαμπροτάτου.

της, νομίζεις ὅτι ὅλα τὰ ἄψυχα τὰ ἐφείσθη ὁ χρόνος καὶ μᾶς τὰ ἐφύλαξεν ἀναλοίωτα, ἵνα τὰ ἐπαναβλέπωμεν μὲ τὴν εὐχαρίστησιν ποῦ μᾶς παρέχει ἡ γνωριμία των.

Τὰ πρόσωπα μόνον ἄλλαξαν. Σ' αὐτὰ πράγματι ἡ μεταβολὴ εἶνε διηνεκὴς καὶ εὐδιάκριτος.

Τοὺς παιδικούς μου φίλους, δὲν τοὺς ἐπανευρίσκω πλέον, καὶ ὅσους ἐπανευρίσκω εἶνε ἀγνώριστοι ἀπὸ τὴν παραλλαγήν.

Ἡ ὡραῖες Τζιωτοποῦλες τῶν χρόνων ἐκείνων ἐξέλιπον ἀνεπιστρεπτεί.

. . . . . .

Ἀγαπημένο μου νησί! Μ' ὅλας τὰς ἀλλαγάς σου εἶσαι σὺ πάντοτε ἡ ἀγαπημένη μου γλυκειὰ πατρίδα ποῦ λαχταρᾷ γιὰ σὲ πάντοτε ἡ καρδιά μου. καὶ ὅταν σὲ ἐπισκέπτωμαι ἀνυπομονῶ τὴν στιγμὴν ποῦ θὰ πατήσῃ τὸ πόδι μου τὸ χῶμα σου τὸ πολυαγαπημένο. Τὸ δροσερὸ ἀεράκι σου θὰ εἶνε πάντοτε βάλσαμο γιὰ τὴν κουρασμένη μου ψυχή, καὶ τὴν σκοτισμένη μου διάνοια. Τὸ κρυστάλλινο καὶ καθάριο κρύο νεράκι σου θὰ ἀνακουφίζῃ πάντοτε τὸ πονεμένο μου κορμί. . . . . .

Γλυκειὰ πατρίδα! Τίποτε δὲν μοῦ ἀφίνει τὴν ἐλπίδα, πῶς θὰ μπορέσω ποτὲ νὰ περάσω κοντά σου, τῆς ἡμέρες τῆς προσωρινῆς ζωῆς, τῆς ζωῆς τῆς βασανισμένης, γιὰ νὰ γλυκαίνῃς μὲ τὴν μητρική σου ἀγάπη τῆς πίκρες της καὶ νὰ βαλσαμώνῃς μὲ τὰ χάϊδια σου τὰ βάσανά της.

Μὰ καὶ μόνη μοῦ ἀπέμεινε παρηγοριά. Ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα, ποῦ σὲ λίγο χῶμά σου ἀγαπημένο, κάτω ἀπὸ τὰ κλαριὰ μιᾶς ἰτιᾶς σου, σ' ἑνὸς μελαγχολικοῦ κυπαρισσιοῦ σου τὸν ἴσκιο, θὰ σοῦ φέρω νὰ ἡσυχάσῃ γιὰ πάντα τὸ κουρασμένο μου κορμί. . . . . .

Ἐν Ἀθήναις Ἰανουάριος 1910.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Ν. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΚΙΣΣΟΥ

Στὸ φίλο μου Κ. Σπάθη

Ἀγαπημένε μου κισσέ, ὅπου σφιχταγκαλιάζεις
Τὸ κάθε γέρικο κορμὸ καὶ τοῖχο μὲ στοργή
Κι' ὡς τὴ στερνή τους τὴ στιγμὴ σὰν μάννα τὰ σκεπάζεις
Καὶ πέφτεις καὶ σωριάζεσαι μαζύ μ' αὐτὰ στὴ γῆ.

Κισσέ μου βαθυπράσινε ζηλεύω τὴ καρδιά σου
Ποῦ δὲν ἀλλάζει ἰδανικά, παρὰ παντοτεινή
Δείχνουνε ἀφοσίωσι τὰ λυγερὰ κλαδιά σου
Σὲ μιὰν ἀγάπη μοναχὰ καὶ πρώτη κ' ὕστερνή.

ΣΥΛΒΙΟΣ

Μ. Σκούφου — Μυρσίνη

ΑΛΟΓΩΝ ΖΩΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ὁ φιλόσοφος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος εἶπεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀρέσκεται νὰ ζῇ μὲ προλήψεις, εἶχε πολὺ δίκαιον, διότι ἐν πολλοῖς ἐξεταζομένη ἡ πολιτεία τοῦ ἀνθρώπου φαίνεται μία σειρὰ προλήψεων. Μία ὅμως ἀπὸ τὰς παραδοξοτέρας καὶ φρικωδεστέρας τοῦ ἀνθρώπου προλήψεις, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνέκαθεν προσεκολλήθη, εἶνε ἡ διαγωγή του ἀπέναντι τῶν ζώων, τὰ ὁποῖα ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ θεωρῇ ὡς ἄλογα καὶ στερούμενα παντελῶς λογικοῦ. Πᾶσα παρατήρησις καὶ περαιτέρω ἔρευνα ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐθεωρήθη παρὰ τοῦ ἀνθρώπου ματαία καὶ περιττή, μόνον δὲ ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ ἡ φιλοσοφικὴ λυχνία ἐπειράθη ἐπὶ τούτῳ νὰ διαφωτίσῃ τὴν κοινὴν γνώμην καὶ ἀπαλλάξῃ ὁπωσδήποτε τὰ κακόμοιρα ζῶα ἀπὸ τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐδεσμεύθησαν ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγωϊσμοῦ. Ἐν τῇ πεφωτισμένῃ μάλιστα Ἑσπερίᾳ ἐδρύθησαν καὶ Ἑταιρεῖαι εἰδικαὶ σκοποῦσαι καὶ ἐπιδιώκουσαι τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως αὐτῶν καὶ διασκέδασιν τῆς βαθείας καὶ πυκνῆς ὁμίχλης, ἡ ὁποία περιβάλλει ἀκόμη τὰ κατὰ τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν θέσιν τῶν ζώων. Καὶ πράγματι εἶνε ἀληθές, ὅτι οἱ ἄνθρωποι μόνον ὑπὸ τῆς φιλαυτίας ὁδηγούμενοι φρονοῦσι περὶ τῶν ἄλλων ζώων ὅτι εἶνε παντελῶς ἄλογα θέλοντες νὰ δηλώσωσι διὰ τῆς ἀλογίας τὴν παντελῆ στέρησιν τοῦ λόγου. Καὶ ὅμως, διὰ νὰ εἴπωμεν μίαν ἀναμφισβήτητον ἀλήθειαν, ὄχι μόνον ὁ λόγος ὑπάρχει εἰς τὰ ζῶα, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἔχει καὶ τάσιν πρὸς τελειοποίησιν.

Ὁ λόγος, συμφώνως πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς φυσιολογίας καὶ ψυχολογίας παραδεδεγμένα, ὑπάρχει ὄχι μόνον ἐν τῇ προφορᾷ καὶ τῇ φωνῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ διαθέσει. Καὶ ἀποδίδεται μὲν συνήθως ὁ λόγος καὶ ἐξωτερικεύεται διὰ τῆς φωνῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐκδηλοῦνται τὰ ἐντὸς τῆς ψυχῆς φαινόμενα καὶ συμβαίνοντα, ἀλλὰ καὶ ἡ διάνοια εἶνε ἡ μήτηρ τῆς σκέψεως, τὸ κέντρον ὅπου σχηματίζεται ἑκάστη ἔννοια, μία τέλος φωνὴ

καὶ αὕτη, ἡ ὁποία φωνεῖται καὶ λαλεῖται ἐντὸς τῆς ψυχῆς σιωπηλῶς.

Ἀλλὰ καθὼς οἱ ἄνθρωποι εἶνε λογικοί, δηλαδὴ ἔχουσι λόγον, ἀπαραλλάκτως καὶ τὰ ζῶα εἶνε μέτοχα τοῦ λόγου, δηλαδὴ εἶνε λογικά, διότι οἱ μὲν ἄνθρωποι ὁμιλοῦν συμφώνως πρὸς τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους καὶ τὰ γνωρίσματα τῆς φυλῆς των, τὰ δὲ ζῶα ὁμιλοῦν ἀναλόγως τῶν ἰδιαιτέρων νόμων, τοὺς ὁποίους ἕκαστον ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς φύσεως. Οἱ ἄνθρωποι ἀπέφυγον μετὰ πείσματος τὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἔρευναν καὶ ἀγνοοῦν ἢ μᾶλλον θέλουν ν' ἀγνοῶσι καὶ διατείνονται, ὅτι τὰ ζῶα στεροῦνται τοῦ λόγου. Καὶ ὅμως τὰ ζῶα κατὰ γένη συνεννοοῦνται ἀναμεταξύ των καὶ ἐννοοῦν πᾶσαν συνομιλίαν καὶ τὸ ζήτημα περὶ οὗ πρόκειται, μόνον δὲ οἱ ἄνθρωποι ἀκούουν ἕνα ἁπλοῦν ψόφον, προερχόμενον παρὰ τῶν ζώων, τοῦ ὁποίου δὲν δύνανται νὰ δώσωσι τὴν σημασίαν καὶ ἑρμηνείαν.

* * *

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ μετ' αὐτῶν οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Φοίνικες καὶ ἄλλοι εἶχον περισσοτέραν ὀξυδέρκειαν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ ἐξήτασαν μετὰ μεγαλειτέρας προσοχῆς καὶ εὐμενείας αὐτό. Ἡ θρησκεία μάλιστα τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν ἐν πολλοῖς ἐτίμησε τὰ ζῶα καὶ ἐθεώρησεν αὐτὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ λογικά, ἐν κατωτέρᾳ μόνον μοίρᾳ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Τριπτόλεμος, παλαιότατος νομοθέτης τῶν Ἀθηναίων, τοῦ ὁποίου ἐσώζοντο εἰς Ἐλευσῖνα τρεῖς νόμοι, νομοθετῶν εἶπε «γονεῖς τιμᾶν θεοὺς καρποῖς ἀγάλλειν, ζῶα μὴ βλάπτειν».

Κατὰ τὴν μυθολογικὴν ἤδη ἐποχήν, εἰς τὸ μεταίχμιον αὐτῆς καὶ τῆς ἱστορίας, ἀναφέρονται ὁ Μελάμπους καὶ ὁ σοφὸς μάντις Τειρεσίας καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι ὡς δυνάμενοι νὰ ἀντιληφθῶσι καὶ ἐννοήσωσιν ἐπακριβῶς τὴν ὁμιλίαν καὶ τὴν φωνὴν τῶν ζώων. Περὶ Ἀπολλωνίου δὲ τοῦ Τυανέπη, πολὺ μεταγενέστερον, λέγουσιν ὅτι ἐκάθητό ποτε μετὰ φίλων του συνδιαλεγόμενος· ἐπειδὴ δὲ πάντες οἱ ἑταῖροι ἤκουσαν μίαν χελιδόνα τερετίζουσαν μὲ ἄλλο ἢ τὸ σύνηθες ὕφος, ἠρώτησαν αὐτὸν—διότι ἐφωράθη προσέχων εἰς τὸ τερέτισμα—περὶ τῆς σημασίας τοῦ ᾄσματος· ὁ δὲ Ἀπολλώνιος εἶπε ὅτι ἡ χελιδὼν αὕτη εἰδοποιεῖ εἰς τὰς ἄλλας, ὅτι πρὸ τοῦ ἄστεως ἔχει πέσει ὄνος βαστάζων φορτίον σίτου, ὁ ὁποῖος ἐχύθη εἰς τὴν γῆν ἅμα ὡς ἔπεσεν ὁ φέρων αὐτόν, τοῦθ' ὅπερ ἐξηκριβώθη ἀμέσως ὡς γεγονός. Ὁ δὲ Νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος Πορφύριος διηγεῖται ἐπίσης ὡς

γεγονός, ὅτι εἷς φίλος του κατώρθωσε ν' ἀποκτήσῃ ὡς ὑπηρέτην μικρὸν παιδίον, τὸ ὁποῖον ἐνόει ὅλας τὰς φωνὰς τῶν ὀρνίθων, αἱ ὁποῖαι ἦσαν μαντικῆς φύσεως καὶ τοῦ μετ' ὀλίγον μέλλοντος ἀγγελτικαί. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μήτηρ του ἐφοβήθη μήπως τυχὸν ἀποσταλῇ τὸ παιδίον ὡς δῶρον εἰς τὸν βασιλέα, ἀφήρησε τὴν ἰδιοφυΐαν τοῦ παιδὸς οὐρήσασα εἰς τὸ οὖς του, ἐνῷ ἐκοιμᾶτο.

Πολλὰ τοιαῦτα παραδείγματα ἀναφέρουν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς ἀνθρώπων ἐννοούντων τὴν φωνὴν τῶν ζώων. Οἱ Ἄραβες ἐθεωροῦντο ὅτι ἤκουον καὶ ἐνόουν τοὺς κόρακας καὶ οἱ Τυρρηνοὶ τοὺς ἀετούς. Οἱ οἰωνισταὶ καὶ οἰωνοσκόποι εἶχον ἤδη σημειώσει τὴν διαφορὰν τῆς φωνῆς καὶ ὁμιλίας τῆς κορώνης καὶ τοῦ κόρακος. Παρὰ δὲ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπεδίδετο θρησκευτικὴ σημασία εἰς τὴν φωνὴν τῶν πτηνῶν καὶ πρὸ πάντων τῶν οἰωνῶν.

* * *

Ὅτι δὲ ὑπάρχει πραγματικὴ διαφορὰ εἰς τὴν φωνὴν τῶν ζώων, εἶνε γνωστὸν εἰς πάντας ὅτι τὰ ζῶα ἄλλως πως ἀκούονται φθεγγόμενα ὅταν φοβῶνται, ἄλλως κλαίουν, ἄλλως προκαλοῦν εἰς τροφήν, ἄλλως φιλοφρονοῦν ἢ φιλοφρονοῦνται. ἄλλως ὅταν ἑτοιμάζωνται ἢ προκαλῶνται εἰς μάχην, καταδιώκωσιν ἢ καταδιώκωνται.

Ὅταν τὰ ζῶα ὁμιλῶσιν ἢ φθέγγωνται πρὸς ἄλληλα εἶνε λογικὰ καὶ συνεννοοῦνται. Μιμοῦνται μάλιστα πολλὰ ἐξ αὐτῶν καὶ τὸν ἄνθρωπον. Εἶνε γνωστόν, ὅτι οἱ κόρακες, αἱ κίσσαι, οἱ ἐριθακοὶ καὶ οἱ ψυττακοὶ ὄχι μόνον μιμοῦνται τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἐνθυμοῦνται καλῶς ὅσα ἐδιδάχθησαν καὶ ὑπακούουσιν εἰς τοὺς διδασκάλους των, πολλὰ δὲ ἐξ αὐτῶν ἔχουσι τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ ἀναίδειαν νὰ ὑποδεικνύωσι δι' ὅσων ἐδιδάχθησαν τὰ σφάλματα καὶ τὰ παραπράγουδα τῶν οἰκείων. Ἡ Ἰνδικὴ ὕαινα μάλιστα καὶ ἄνευ διδασκάλου ὁμιλεῖ ὡς ἄνθρωπος εἰς τοιοῦτον τέλειον τρόπον, ὥστε ἔρχεται εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἀνθρώπων καὶ προσκαλεῖ τὸν εὐνοϊκῶς καὶ φιλοφρόνως πρὸς αὐτὴν φερόμενον, πολλάκις δὲ ἔξωθεν τῆς θύρας ἱσταμένη μιμεῖται τινα τῶν προσφιλῶν, ὥστε νὰ ἐξαπατῶνται οἱ Ἰνδοὶ διὰ τὴν καταπληκτικὴν ὁμοιότητα τῆς φωνῆς καὶ νὰ ἐξέρχωνται. Ὁ κροκόδειλος μιμεῖται τὴν φωνὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ κλαίει ὡς νήπιον διὰ νὰ ἐξαπατήσῃ τοὺς παρὰ τὴν ὄχθην εὑρισκομένους καὶ τοὺς προσελκύσῃ εἰς τὸ φοβερὸν στόμα του.

Βεβαίως ὅλα τὰ ζῶα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ μιμηθοῦν τὸν ἄνθρωπον, οὔτε ὅλα εἶνε τόσον εὐμαθῆ καὶ τοῦτο διότι ὅλα τὰ ζῶα δὲν διδάσκονται, ἄλλα δὲ ἐμποδίζονται καὶ ὑπὸ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων των.

Ἀναφέρουσι δέ, ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἀφθόγγων καὶ ἀλλάλων τινὰ ὑπακούουν εἰς τοὺς κυρίους των. Κράσσος ὁ Ρωμαϊκὸς εἶχε μύραιναν, ἡ ὁποία προσκαλουμένη ἤρχετο πλησίον του. Ἐπένθησε δὲ τὸν θάνατόν της τόσον, ὅσον διὰ τὰ τρία ἀποθανόντα τέκνα του.

Ὅτι δὲ ὑπάρχει διαφορὰ εἰς τὴν φωνὴν τῶν ζώων καὶ δὲν εἶνε αὕτη στερεότυπος, ὡς κοινῶς νομίζεται, τὸ ἀντιλαμβάνονται καθ' ἑκάστην οἱ κυνηγοὶ ἀπὸ τὴν διάφορον τῆς φωνῆς ὑπάκρισιν τοῦ κυνός, ὅστις ὑλακτεῖ κατὰ διάφορον καὶ ποικίλον τρόπον ὅταν ζητεῖ τὸν λαγωόν, ὅταν τὸν εὕρῃ ἢ τὸν διώκῃ, ὅταν πλανᾶται ἢ τὸν συλλάβῃ. Ὁ βουκόλος ἐννοεῖ ὅτι ἡ βοῦς πεινᾷ ἢ διψᾷ, ὅτι ἐκουράσθη ἢ ὀργᾷ ἢ ζητεῖ τὸ μοσχαράκι της. Ἀλλὰ καὶ τὰ ζῶα ἀμέσως ἀντιλαμβάνονται, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀργίζεται, ἀγριοκυτταζει, φιλοφρονεῖ, χαϊδεύει, προσκαλεῖ, καταδιώκει, ζητεῖ, δίδει καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ὁ Ἀριστοτέλης λέγει ὅτι τὰ ζῶα ὁμιλοῦν καθὼς καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ ὅτι πολλὰ μὲν μανθάνουν παρ' ἀλλήλων, πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, τὸ ὁποῖον ἐπικυρόνει καὶ ἡ καθ' ἡμέραν παρατήρησις. Ἐκτὸς δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους, ὁ Πλάτων, ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Δημόκριτος, ὁ Πορφύριος καὶ ἄλλοι φιλόσοφοι ὑπεστήριξαν, ὅτι τὰ ζῶα μετέχουν τοῦ λόγου.

* * *

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τὰ ζῶα εἶνε πλουσίως ἐφωδιασμένα καὶ εὐμοιροῦσι πολλῶν καὶ ἀδιαφορονικήτων στοιχείων, ἡ δὲ αἴσθησις, ἡ κατὰ σάρκα καὶ ἡ τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνωσις εἶνε διατεθειμένη ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ὁμοιότης αὕτη παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰς ἀσθενείας· διότι ὁ ὄνος καταλαμβάνεται ὑπὸ κατάρρου καὶ πνευμονιᾷ, ὁ ἵππος ἐμπυΐσκεται καὶ φθίνει, ὡς ὁ ἄνθρωπος ἢ τὸν καταλαμβάνει ὁ τέτανος, ἡ ποδάγρα καὶ ὁ πυρετός· ὁ βοῦς πυρέσσει καὶ μαίνεται, ὡς καὶ ἡ κάμηλος· ἡ μᾶλις εἶνε ἀσθένεια κοινὴ τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ εὐλογία αὐτοῦ καὶ τοῦ προβάτου, ὁ ἄνθραξ τοῦ προβάτου καὶ τοῦ ἀνθρώπου· ἡ κορώνη λεπριᾷ καὶ ψωριᾷ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς καὶ ὁ κύων καὶ ἡ αἴξ· ὁ κύων λεπριᾷ, ποδαγριᾷ καὶ λυσσᾷ· ἡ ὗς βρογχιᾷ, ὡς καὶ ὁ κύων καὶ τὸ πάθος ἀπὸ τοῦ κυνὸς ὠνομάσθη κυνάγχη.

Εἰς τὴν αἴσθησιν πολλὰ ζῶα ὑπερτεροῦν τὸν ἄνθρωπον. Οὐ-

δεὶς ἄνθρωπος βλέπει ὅσον ὁ λύγξ καὶ δράκων, ὅθεν καὶ τὸ βλέπειν οἱ ποιηταὶ ἀπεκάλεσαν δρακεῖν. Τὸν ἀετὸν «καὶ ὑψόθ' ἑόντα οὐκ ἔλαθε πτὼξ» κατὰ τὸν ἀθάνατον ποιητήν. Ποῖος ἀκούει τόσον, τίς εἶνε ὀξυηκοώτερος τῶν γεράνων, οἱ ὁποῖοι ἀκούουν ἀπὸ αἰθέρια ὕψη; Ἡ μέλισσα ἀπομακρύνεται μίαν ὥραν ἀπὸ τὴν κυψέλην της καὶ μόνον διὰ τῆς ὀσφρήσεως ἐπανέρχεται εἰς αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ μήρμυγξ ἐν μικροτέρᾳ κλίμακι. Εἰς τὴν ὄσφρησιν πλεονεκτοῦν καὶ ὑπερτεροῦν τὰ ζῶα τόσον, ὥστε μόνον διὰ τῆς ὀσφρήσεως ἐξακριβόνουν καὶ ἀπορρίπτουν τὰ νοσηρὰ καὶ δηλητηριώδη ὡς ἐπιβλαβῆ χωρὶς νὰ κάμουν ἀναλύσεις τῶν φαγητῶν ὡς οἱ ἰατροί. Οἱ κύνες ἐπανευρίσκουν τοὺς κυνηγοὺς διὰ τῆς ὀσφρήσεως, ἡ δὲ γαλῆ ἀκούει καὶ τὸν ἐλάχιστον θόρυβον. Τὰ ζῶα ἔχουν μεγάλην τῶν αἰσθήσεων ἐν γένει τελειότητα. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἀποφαίνεται, ὅτι τὰ εὐαισθητότερα ἐκ τῶν ζώων εἶνε συγχρόνως καὶ φρονιμώτερα.

Ἐπίσης ὁ Σταγειρίτης φιλόσοφος παρετήρησεν ὅτι ἡ φρόνησις εἰς τὰ ζῶα εἶνε πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ δι' αὐτῆς φροντίζουν νὰ ἐξευρίσκωσι τὰ ἀπαραίτητα πρὸς τὸν βίον ἐφόδια καὶ νὰ κατασκευάζωσι καταλλήλως τὰ οἰκήματά των.

Ἡ φρόνησις τῶν ζώων δὲν εἶνε φυσικὴ συνέπεια τοῦ ἐνστίκτου τῆς φυσικῆς ὁρμῆς ἢ τοῦ ὁρμεμφύτου αὐτῶν, ἀλλ' εἶνε ἀπόρροια τῆς ψυχικῆς αὐτῶν ὀντότητος καὶ καταστάσεως, ἡ ὁποία τροποποιεῖται ἀναλόγως τῶν ἐξωτερικῶν αἰτίων καὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ περιβάλλοντος. Ὅστις δὲ ἐπιμένει λέγων ὅτι φύσει ὑπάρχουν αἱ ἰδιότητες εἰς τὰ ζῶα, ἀγνοεῖ ὅτι φύσει εἶνε λογικὰ τὰ ζῶα.

Βεβαίως τὰ ζῶα ἔχουσι τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας των, πολλὰς δὲ τοιαύτας ἀπέκτησαν παρὰ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἡ κακία τῶν ζώων εἶνε ἐλαφροτέρα τῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἰδού, ἐπὶ παραδείγματι, τί λέγει ἀρχαῖος Πλατωνικὸς φιλόσοφος ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. «Ὁ ἄνθρωπος νήφων οἰκοδομεῖ θεμέλια, ὑγιαίνων ναυπηγεῖ, γεωργὸς εἰδήμων γεωργεῖ καὶ φυτεύει ἄμπελον· παιδοποιοῦνται δὲ σχεδὸν πάντες μεθύοντες. Τὰ ζῶα ὅμως ζωολέαν, οὔτε αὐτὰ ἐπιβαίνειν ἐπιχειροῦσιν, οὔτε τὸ θῆλυ ἀνέχεται».

Τοὐναντίον αἱ ἀρεταὶ τῶν ζώων εἶνε ἐκσεσημασμέναι καὶ πολὺ ἐπιδεικτικαί. Ὁ ἱπποτικώτατος ἀλέκτωρ περιποιεῖται τὰς ὄρνιθας καλλίτερον παντὸς τζέντλεμαν καὶ συνωδίνει μὲ τὰς ὄρνιθας κατὰ τὴν γέννησιν ἑκάστου ᾠοῦ. Τὰ πλεῖστα δὲ τῶν

πτηνῶν συνεκλέπουν μὲ τὴν θήλειαν τοὺς νεοσσοὺς καὶ προνοοῦν ὡς φιλόστοργοι πατέρες περὶ τῶν μικρῶν. Ἡ περιστερὰ καὶ ἡ τρυγὼν δεικνύουν τὴν μεγαλειτέραν καὶ θερμοτέραν στοργὴν πρὸς τὴν θήλειαν σύντροφον καὶ τοὺς νεοσσοὺς αὐτῶν. Αἱ φάσσαι εἶνε σωφρονέσταται καὶ φροντίζουν διὰ τὴν τιμιότητα τῶν γειτόνων των περισσότερον ἢ ὁ Μεσσήνιος διὰ τὴν ἀδελφήν του καί, ἐὰν συλλάβουν τὸν μοιχεύσαντα, τὸν φονεύουν κακὸν κακῶς καὶ αὐθωρεί. Ἡ αὐτὴ πολιτεία καὶ αὐστηρότης διακρίνει καὶ τοὺς φιλοσόφους πελαργούς. Ἡ δικαιοσύνη τῶν μηρμύκων καὶ μελισσῶν εἶνε ἀμέριστος καὶ ἀσυλλήπτου διὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐστηρότητος· παρ' αὐτοῖς δὲν ὑπάρχει ἐλαστικότης τῆς συνειδήσεως, σέβονται καὶ περιποιοῦνται τὰ νεογνὰ καὶ τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν, τὰ δὲ συσσίτιά των εἶνε τελειότερα καὶ δικαιότερα ἀπὸ τὰ τῶν Σπαρτιατῶν. Οἱ πελαργοὶ σέβονται καὶ ὑπακούουν εἰς τοὺς γονεῖς των καὶ ὅταν γηράσωσιν. Ἐν γένει δὲ εἰς ἕκαστον ζῶον ἐνυπάρχει καὶ ἐξέχει μία τοὐλάχιστον ἀρετή, διὰ τὴν ὁποίαν ἐπαίρεται τοῦτο καὶ διακρίνεται.

Πᾶσα δὲ κακία, πᾶσα προσβολὴ ἐκ μέρους ζώου τινος προέρχεται μόνον ἕνεκα τῆς ἀνάγκης τῆς αὐτοσυντηρήσεως. Ὁ νόμος τοῦ στομάχου ὑπερισχύει βεβαίως εἰς αὐτὰ πάσης ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ὑποχρεώσεως. Καὶ ἐν τούτῳ ὅμως ἀληθεύει καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν ἡ παρατήρησις τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅτι ἐὰν τὰ ζῶα εἶχον ἀφθονίαν τροφῆς οὔτε πρὸς ἄλληλα, οὔτε πρὸς τοὺς ἀνθρώπους θὰ διέκειντο ἀγρίως καὶ ἐχθρικῶς. Διότι ἕνεκα ταύτης ὑφίστανται ἀνέκαθεν ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἔχθρα καὶ ἡ φιλία, αἱ προστριβαὶ καὶ αἱ φιλοφρονήσεις. Τὸ μῖσος κοιμᾶται, εἶπεν ὁ Οὐγκώ, εἰς τὸν πυθμένα τῆς πείνης καὶ ἡ ῥήτρα αὕτη τοῦ μεγάλου Γαλάτου φιλοσόφου θὰ ἔχῃ κῦρος αἰώνιον διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Πόσον ἄραγε ἀγριώτεροι θὰ ἦσαν τῶν νομιζομένων ζώων, ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἦσαν περικεκλεισμένοι ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας; Μήπως ὀλίγα ἔχομεν παραδείγματα ἀλληλοφαγίας ἀνθρώπων μεταξὺ ἀγρίων φυλῶν ἢ ἐν περιπτώσει ναυαγίων καὶ ἀτυχῶν περιπλανήσεων; Καὶ ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ πόσοι δὲν ἐξαγοράζουν τὴν συντήρησιν καὶ ὑπαρξίν των δι' ἐξευτελισμῶν ἀναξίων εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ δι' ἐκφαυλισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως!

* * *

Οἱ ἀρχαῖοι ἐτίμων τὰ ζῶα περισσότερον τῶν νεωτέρων. Ὁ Σωκράτης ὕμνυεν ἐν πεποιθήσει εἰς τὰ ζῶα καὶ πολὺ πρὸ αὐτοῦ ὁ σοφὸς τῆς Κρήτης Ραδάμανθος. Οἱ Αἰγύπτιοι μάλιστα

ἐνόμισαν αὐτὰ θεοὺς καὶ παρέστησαν τὰ εἴδη τῶν θεῶν βουπρόσωπα καὶ ὀρνιθοπρόσωπα. Οἱ Ἕλληνες ἔστησαν τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς μὲ κέρατα κριοῦ, τοῦ Διονύσου μὲ κέρατα ταύρου, τὸν Πᾶνα συνέθηκαν ἐξ ἀνθρώπου καὶ αἰγός, ἐπτέρωσαν δὲ τὰς Μούσας, τὰς Σειρῆνας, τὴν Νίκην, τὴν Ἶριν, τὸν Ἔρωτα καὶ τὸν Ἑρμῆν. Ὁ ὑψιπέτης Πίνδαρος τοὺς θεοὺς καταδιωκομένους ὑπὸ Τυφῶνος ὡμοίωσε πρὸς ἄλογα ζῶα. Ὁ Ζεὺς ἐρασθεὶς τῆς Πασιφάης ἔγινε ταῦρος, κύκνος καὶ ἀετός, συνηθέσταται δὲ ἦσαν αἱ τοιαῦται μεταμορφώσεις τοῦ Ὀλυμπίου Ἰεχωβὰ χάριν τῶν ἀτελευτήτων ἐρώτων του. Τὸν Δία ἔθρεψεν αἴξ κατὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν του. Εἰς τοὺς Κρῆτας ὑπῆρχε νόμος τοῦ ἀδεκάστου Ραδαμάνθυος νὰ ὁρκίζωνται εἰς ὅλα τὰ ζῶα. Καὶ ὁ Σωκράτης δὲ δὲν ὡρκίζετο χάριν παιδιᾶς εἰς τὸν κύνα καὶ τὴν χῆνα, οὔτε χάριν ἀστειϊσμοῦ ἀπεκάλει τοὺς κύκνους ὁμοδούλους.

Δι' ὅλων δὲ τούτων συλλήβδην οἱ ἀρχαῖοι ἐφανέρονον τὴν τιμήν, μεθ' ἧς περιέβαλλον τὰ ζῶα. Ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα παράδοσις, τηρηθεῖσα σεβαστὴ καθ' ὅλους τοὺς μετέπειτα αἰῶνας, ὅτι τὰ ζῶα εἶνε ὁμόψυχα μὲ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἦσαν πάλαι ποτὲ φωνήεντα, ὡς οἱ ἄνθρωποι καὶ ὅτι ὀργισθέντες οἱ θεοὶ κατ' αὐτῶν τὰ μετέβαλον εἰς ζῶα—ἀπαραλλάκτως δηλαδὴ ὅπως ὑπάρχει δοξασία ὅτι οἱ στασιάσαντες ἄγγελοι μετεμορφώθησαν εἰς δαίμονας—καὶ ὅτι ἀφοῦ τὰ μετεμόρφωσαν ἐξηκολούθησαν νὰ ἀγαπῶσι καὶ βοηθῶσι αὐτά.

* * *

Προκύπτει δὲ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὡς συμπέρασμα, ὅτι τὰ ζῶα εἶνε πάντοτε λογικά, ὅτι ὁ λόγος εἶνε μὲν ἀτελὴς εἰς τὰ περισσότερα ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ μηδέποτε ἐλείπει παντελῶς.

«Οἱ ἐξοχώτεροι τῶν φυσιολόγων, λέγει ὁ Χαῖκελ, πρεσβεύουν ὅτι ἡ ψυχὴ τῶν ζώων κατ' οὐδὲν διαφέρει ποιοτικῶς τῆς ἀνθρωπίνης, ἀλλὰ ποσοτικῶς. Ἡ γνώμη δὲ ὅτι τὰ ζῶα ἀμοιροῦσιν ἰδεῶν. κρίσεως καὶ λογικῆς διεψεύσθη ὑπὸ τῆς πείρας».

Τὰ ζῶα ἐπομένως σκέπτονται, μανθάνουν, διακρίνουν καὶ συλλογίζονται, καθὼς οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' εἰς βαθμὸν πολὺ κατώτερον τούτων. Μόνον ἡ ἄγνοια τῶν ἀνθρώπων ἠδύνατο νὰ χαρακτηρίσῃ πᾶσαν πρᾶξιν, πᾶσαν λογικὴν τάσιν τῶν ζώων ὡς προερχομένην ἐξ ὁρμεμφύτου καὶ ὄχι ἐκ ψυχικῆς καὶ σκοπίμου διαθέσεως. Τὰ ζῶα μανθάνουν καὶ μορφόνονται ὑπὸ τῶν γονέων καὶ τοῦ περιβάλλοντος, καθὼς ὁ ἄνθρωπος. Τὰ πτηνὰ διδάσκουν τοὺς νεοσσούς των νὰ ψάλλουν καὶ νὰ πετοῦν, ἀπαραλλάκτως ὡς ὁ ἄνθρωπος ὁδηγεῖ τὸν νήπιον νὰ περιπατῇ καὶ νὰ ἀρθρώνῃ λέξεις. Ἡ ἀηδὼν εἰς τὸν χλωρὸν φράκτην της εἶνε ὁ μουσικοδιδάσκαλος τῶν τέκνων της καὶ παύει τὸ ᾆσμά της ἅμα ὡς συμπληρώσῃ τὴν ᾠδικὴν μόρφωσιν τῶν νεοσσῶν της.

Τὰ ζῶα ὁμιλοῦν ἐξ ἴσου μὲ τὸν ἄνθρωπον τὴν γλῶσσάν των, ἀδιάφορον ἂν αὕτη εἶνε πολὺ περιωρισμένη. Μήπως οἱ ἠλίθιοι γνωρίζουν περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τὰ ζῶα; Ἀφρικανικαὶ τινες φυλαὶ καὶ ἰθαγενεῖς τῆς Νέας Ὁλλανδίας δὲν εἶνε γλωσσικῶς ἀνώτεροι τῶν ζώων, οὔτε πολὺ ὑπέρτεροι πνευματικῶς τοῦ εὐγενοῦς ἵππου, τοῦ εὐφυοῦς κυνός, τοῦ νοήμονος ἐλέφαντος καὶ τοῦ πονηροῦ πιθήκου. Διαιτῶνται ἀγεληδὸν εἰς μέρη νοσηρὰ καὶ ἑλώδη προσβαλλόμενοι καὶ δεκατιζόμενοι ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ καὶ ἄλλων ἀσθενειῶν. Ἐνῷ ἡ ἀλώπηξ, εὐφυεστέρα τῶν ἀνθρώπων τούτων, ἱδρύει κατοικίαν μὲ δύο ἐξόδους, διὰ νὰ δύναται νὰ διαφύγῃ καταδιωκομένη καὶ κλέπτει, ὅταν γνωρίζῃ ἀσφαλῶς ὅτι λείπει ἢ κοιμᾶται ὁ κύριος τῶν ὀρνίθων. Κανονίζονται δὲ ὅλα ταῦτα κατόπιν ἀκριβοῦς ὑπολογισμοῦ καὶ μεμετρημένης σκέψεως. Μεγάλην ἰδιοφυΐαν ἐπίσης ἔχει ὁ δελφὶν καὶ αἱ κορῶναι.

Αἱ μέλισσαι καὶ οἱ μήρμυκες εἰδοποιοῦν τοὺς συντρόφους των, ὅτι ὑπάρχει εἴς τι μέρος τροφὴ χυμένη δι' αὐτοὺς καὶ ἀμέσως ἐκστρατεύουν, διὰ νὰ τὴν συνάξουν. Οἱ πίθηκοι ἐκλέγουν ὁδηγοὺς εἰς τὰς ἐκστρατείας των καὶ διορίζουν φύλακας, διὰ νὰ προστατεύωνται ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ἐχθρῶν. Τὸ ἴδιον κάμνουν καὶ οἱ γερανοὶ ἀκολουθοῦντες τοὺς πολυπείρους ἀρχηγούς των, καθὼς καὶ οἱ πελαργοὶ καὶ αἱ χελιδόνες.

Διηγοῦνται, ὅτι ζεῦγος χελιδόνων ἐπιστρέψαν ποτὲ ἐκ τῆς ἀποδημίας εὗρε τὴν φωλεάν του κατειλημμένην ὑπὸ στρουθίων· κατανοήσασαι δὲ αἱ χελιδόνες ὅτι πᾶσα ἀπόπειρα πρὸς ἀποδίωξιν τῶν ἐπιδρομέων θὰ ἦτο ματαιοπονία, ἀπεφάσισαν νὰ ἐκδικηθοῦν τοὺς σφετεριστάς. Ἤρχισαν λοιπὸν νὰ συνάζωσι διὰ τοῦ ράμφους των λάσπην καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέκλεισαν ἐντὸς τῆς φωλεᾶς ἐντελῶς τοὺς ἅρπαγας! Προέρχεται λοιπὸν καὶ ἡ ἐργασία αὕτη ἐξ ἐνστίκτου, μετεβιβάσθη καὶ αὕτη εἰς αὐτὰς κληρονομικῶς καὶ ὁρμεμφύτως ἢ εἶνε ἀπόροια λογικῆς καὶ κρίσεως;

Ὅσάκις μεταξὺ χελιδόνων γειτόνων ἀναφυῇ διαφορὰ περὶ κυριότητος φωλεᾶς, λύεται αὕτη διὰ συνεδρίου καὶ ἀποφάσεως ἄλλων χελιδόνων ἐπὶ τούτῳ προσκαλουμένων.

Ἀναφέρουν ἐπίσης, ὅτι χὴν ἀσθενήσασα κατὰ τὴν ἐπώασιν

προσεκάλεσε μίαν φίλην της καὶ ἀνέθηκεν εἰς αὐτὴν τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ καθήκοντός της· αὕτη εὐχαρίστως ἀπεδέχθη τὴν πρότασιν καὶ ἐκάθησεν εἰς τὴν παραχωρηθεῖσαν φωλεάν, ἐνῷ ἡ δυστυχὴς ἀσθενὴς προσῆλθε πλησίον τῆς φίλης καὶ ἐτελεύτησε πλησίον τῶν ἐπωαζομένων τέκνων της! Ὁπόσον θαυμασία φιλοστοργία ζώου!

* * *

Ἀναρίθμητα εἶνε τὰ γεγονότα καὶ ἐπεισόδια τοῦ λογικοῦ καὶ τῆς φρονήσεως τῶν ζώων. Ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ἀπέφυγε τὴν ἔρευναν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ἐθεώρησεν αὐτὸ ἄξιον περιφρονήσεως καὶ ἐν τῷ ἐγωϊσμῷ της ἐχαρακτήρισε τὰ ζῶα ὡς ἄλογα, ὡς στερούμενα λόγου καὶ κρίσεως, χωρὶς νὰ θελήσῃ νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὴν οὐσιαστικὴν διάταξιν τῶν ὄντων, τὰ ἀποῖα ὅλα ἐπλάσθησαν ἐν σοφίᾳ. Ὁ Ἀριστοτέλης ἔλεγεν, ὅτι πᾶσα γνῶσις, διὰ νὰ εἶνε ἀκριβής, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν τελείαν ἐξήγησιν τῶν ἐνδοτέρων φαινομένων τῶν περιεχομένων ἐν αὐτῇ. Ὅταν δὲν ἐκζητεῖται ὁ ἐνδότερος λόγος τῶν πραγμάτων, κατ' οὐδὲν ὠφελεῖταί τις, τότε οὐδεμία ἀσφαλὴς παραμένει γνῶσις, ἀπαραλλάκτως δηλαδὴ ὅπως ἐφρόνει ὁ φιλόσοφος Καρνεάδης λέγων ὅτι «ἕκαστον τῶν φύσει γεγονότων ὅταν τοῦ πρὸς ὃ πέφυκε καὶ γέγονε τυγχάνῃ τέλους, ὠφελεῖ».

Ἐν Σουφλίῳ

Κ. Γ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ
Ἰατρός.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΜΟΥ

ΣΤΗ ΣΗΜΑΙΑ ΜΑΣ

Ὅταν ἐτὴ μέση ξεπροβαίνῃς
Καὶ κυματίζεις γαλανή,
Χίλιες ἐλπίδες ἀνασταίνεις
Μεγάλη δύναμι, τρανή.

Κι' ὅταν μὲ χάρι κατεβαίνῃς
Καὶ τὸ κοντάρι σου φιλῇς,
Στοὺς στοχασμούς μας μέσα μπαίνεις
Καὶ μὲ τοὺς πόθους μας μιλεῖς.

Ὅταν τἀγέρι σὲ ψηλόνῃ
Καὶ ἀνεμίζεις καὶ πετᾷς,
Εἶν' ὁ σταυρός σου ποῦ σ' ἑνώνει
Μὲ τὸν Θεὸ ποῦ χαιρετᾷς.

Κι' ὅταν γαλήνη σὲ διπλώνῃ
Κι' ἀκουμπισμένη μᾶς θωρῇς
Δόξα παληὰ σὲ στεφανόνει
Καὶ δόξα νέα καρτερεῖς.

Π. ΜΠΑΚΑΝΑΚΗΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΜΙΑ ΣΕΛΙΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

Τὰ δύο πρόσωπα, τὰς συμπαθεῖς τῶν ὁποίων φυσιογνωμίας σεμνύνεται γνωρίζον σήμερον εἰς τοὺς πολυπληθεῖς ἀναγνώστας του τὸ «Μικρασιατικόν», δὲν εἶνε ἄγνωστα εἰς τοὺς κύκλους τῶν λογίων καὶ τῶν ἐγγραμμάτων ἁπλῶς ἀνθρώπων. Αἱ εἰκόνες των καὶ σχετικαὶ σημειώσεις ἔχουν ἤδη δημοσιευθῆ εἰς τὸ «Ἡμερολόγιον τοῦ Αἰγαίου» (Σάμος 1906), εἰς τὰς «Ἀναμνήσεις» (Κων)πολις 1906-1907), εἰς τὸ «Ἐθνικὸν ἡμερολόγιον» (Ἀθῆναι 1907), ἐννοεῖται δὲ ὅτι μὲ τὴν διάδοσιν, τὴν ὁποίαν ἐν τῷ κύκλῳ της εἶχεν ἑκάστη τῶν τριῶν αὐτῶν φιλολογικῶν ἐπετηρίδων, δὲν ἔμεινε σχεδὸν γωνία γῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ νὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι τῆς σκέψεως καὶ τῆς μελέτης, ὅπου νὰ μὴ εἰσῆλθεν ἓν τοὐλάχιστον ἐκ τῶν τριῶν τούτων βιβλίων καὶ νὰ μὴ ἐγνώρισεν εἰς ἕνα κύκλον Ἑλλήνων τὴν ἐθνωφελῆ δρᾶσιν τῶν κ. κ. Κούσκουρα καὶ Μπήτου, οἱ ὁποῖοι ἀγωνιζόμενοι ἐπὶ τῶν πρώτων ἐπάλξεων τοῦ Μακεδονικοῦ ἑλληνισμοῦ πρὸ πολλοῦ ἐξησφάλισαν εἰς ἑαυτοὺς τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὴν ἀγάπην ὄχι μόνον τοῦ εὐρέως κύκλου, ἐν τῷ ὁποίῳ κινοῦνται καὶ δρῶσιν, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους.

Ι. ΚΟΥΣΚΟΥΡΑΣ
Διευθυντὴς «Ν. Ἀληθείας»

Τὸ «Μικρασιατικόν» ἐρχόμενον τέταρτον εἰς τὴν ἀπότισιν τοῦ φόρου τῆς ὀφειλομένης τιμῆς πρὸς τοὺς εὐγενεῖς καὶ ἀφωσιωμένους τούτους ἐργάτας τοῦ καλοῦ καὶ πρωταθλητὰς τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος

δὲν θὰ ἀσχοληθῇ πλέον μὲ τὰ πρόσωπα, ἀλλὰ θὰ ἀνασκοπήσῃ διὰ βραχέων τὸ ἔργον αὐτῶν, ἐφ' ὅσον τοὐλάχιστον γνωρίζει τοῦτο, καταρτίζον οὕτω τὴν πρώτην—ἔστω καὶ ἀτελῆ—σελίδα τῆς νεωτέρας μακεδονικῆς γραμματολογίας, μὲ τὴν γλυκεῖαν ἐλπίδα ὅτι ἐπὶ τῶν πρώτων αὐτῶν βάσεων ἄλλοι εἰδικώτεροι θὰ δυνηθῶσι βραδύτερον νὰ στηριχθῶσι, διὰ νὰ συμπληρώσωσι τὸ ἔργον, προσθέτοντες τοιουτοτρόπως ἕνα ἔτι κρίκον εἰς τοὺς ἐθνικοὺς δεσμούς, οἱ ὁποῖοι συνδέουσι τόσον ἰσχυρῶς τὴν Μακεδονίαν μετὰ τοῦ λοιποῦ ἑλληνισμοῦ.

***

Τὸ ἔτος 1903 εἶχεν ἐνσκήψει, τρομερὸν ἐπὶ τῆς ἐνδόξου γῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Βουλγαρικαὶ ὁρδαὶ πλημμυρήσασαι τὴν ἑλληνικωτάτην Μακεδονίαν ἐτρομοκράτουν αὐτὴν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου. Ἑκατόμβαι ὅλαι ἑλλήνων ἱερέων, διδασκάλων, προκρίτων ἐθυσιάζοντο εἰς τὸν Μολὼχ τῆς Βουλγαρικῆς Μεγάλης Ἰδέας, ἡ ὁποία θαμμένη ὑπὸ τὴν παχεῖαν κόνιν, ἥτις ἐκάλυπτε τὴν συνθήκην τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ἀνίστατο καὶ ἐπεζήτει διὰ τοῦ αἵματος νὰ καταπνίξῃ πᾶν ὅ,τι ἑλληνικὸν εἶχεν ἡ Μακεδονία, νὰ κλείσῃ τὰ ἑλληνικὰ Σχολεῖα, νὰ ἁρπάσῃ τὰς ἑλληνικὰς ἐκκλησίας, νὰ ἐξαναγκάσῃ πάντας τοὺς Ἕλληνας νὰ προσχωρήσωσιν εἰς τὸ σχίσμα.

Ι. ΜΠΗΤΟΣ
Ἀρχισυντάκτης «Ν. Ἀληθείας»

Ἡ Τουρκία ἐν ἀποσυνθέσει εὑρισκομένη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀνωφελῶς ἐντελῶς προέβαλεν ἀντίστασιν, πρὸ τῆς ἐπικειμένης δὲ τότε ἐπεμβάσεως τῶν ξένων ἠναγκάσθη νὰ παραχωρήσῃ μεταρρυθμίσεις εἰς τὴν Μακεδονίαν, διὰ νὰ συνηθῇ οὕτω νὰ τὴν συγκρατήσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον καὶ ἀνακόψῃ κατὰ τὸ ἐνὸν τὸ ἀπαίσιον ἔργον τῶν Βουλγάρων. Τὸ πρῶτον ὁπωσδήποτε τὸ ἐπέτυχε, τὸ δεύτερον ὄχι. Αἱ συμμορίαι, βλέπουσαι ὅτι ταῖς φράσσεται ὁ δρόμος πρὸς τὴν πραγματοποίησιν τῶν σχεδίων των, ἐνέτειναν τὰς δυνάμεις των καὶ ἡ Μακεδονία μετεβλήθη τότε εἰς κλαυθμῶνα ἀπέραντον. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐκεῖ διήρχετο κρίσιν φοβερὰν. Ὁ Εὐρωπαϊκὸς τύπος ἐξαγορασθεὶς ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, ἔψαλλε παιάνας εἰς τοὺς «προμάχους τῆς ἐλευθερίας Βουλγάρους» καὶ ἐξήγγειλεν ὡς ἡρωϊκὰς πράξεις πάντα τὰ φρικαλέα κακουργήματα, ὧν θύματα ἔπιπτον οἱ ἑλληνικοὶ πληθυσμοί, Περὶ Ἑλληνομακεδόνων οὔτε λόγος. Ἡ στατιστικὴ τοὺς εἶχε διαγράψει. Ὁ ἐπιτάφιος τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ εἶχε συνταχθεῖ. Τὸ πένθος εἶχεν ἁπλώσει τὰ μαῦρα πτερά του ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς περιμαχήτου χώρας.

Ὁ τύπος τῆς Κ)πόλεως καὶ τῆς Σμύρνης σφαδάζων ὑπὸ τὴν ἀπηνῆ ψαλλίδα τῆς λογοκρισίας ἐσίγα νεκρικὴν σιγήν. Ἐν Θεσ)νίκῃ ὑπῆρχεν ἀπὸ τριακονταετίας σχεδὸν ἐκδιδομένη ἡ ἑλληνικὴ ἐφημερὶς «Φάρος τῆς Θεσσαλονίκης». Οἱ ἱδρυταί του, ὑπήκουοι Ἕλληνες ὄντες εἶχον καταστραφῆ κατὰ τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1897 καὶ μετὰ πολλῆς δυσκολίας κατώρθουν νὰ συγκρατήσωσι τὸ ἔργον των ἔχοντες νὰ παλαίσωσι κατὰ μυρίων δυσχερειῶν. Οἱ κ. κ. Γκαρπολᾶ ἐπωφελούμενοι τῆς ὑπὸ τῶν μεταρρυθμίσεων ἀφεθείσης σχετικῆς ἐλευθεροτυπίας διεξῆγον ἄπελπιν ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν πατρίων. Ἀλλ' ἡ φωνὴ τῆς ἐφημερίδος των, περιωρισμένης εἰς μικρὸν κύκλον, δὲν ἐπήρκει νὰ ἐξυπερετήσῃ τελείως τὰ ἀπειλούμενα ἐθνικὰ συμφέροντα. Καὶ τὸ σκότος ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν πραγμάτων ἐπυκνοῦτο ὁλονὲν καὶ κατεκάλυπτεν ὑπὸ τὰς παχείας πτυχάς του πᾶσαν ἔκφανσιν ἐθνικὴν καὶ κοινωνικὴν τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ ἑλληνισμοῦ.

Τότε παρουσιάσθησαν εἰς τὸ μέσον οἱ κ. κ. Κούσκουρας καὶ Μπῆτος. Ἀμφότεροι διδάσκαλοι, ἐκ τοῦ πλησίον μελετήσαντες τὴν κατάστασιν τῆς Μακεδονίας, ἀλγοῦντες διὰ τὰ δεινά, ἅτινα κακὸς δαίμων ἐπέκλωσεν ἐπὶ τῆς Μακεδονίας, σφριγῶντες δι' ἐργασίαν καὶ κεκτημένοι πάντα τὰ ἐφόδια διὰ τὴν τελεσφόρον διεξαγωγὴν ἑνὸς εὐγενοῦς ἀγῶνος ὑπὲρ τῶν τιμαλφῶν ἐθνικῶν συμφερόντων μετεπήδησαν ἀποτόμως ἀπὸ τῆς διδασκαλικῆς ἕδρας εἰς τὸ δημόσιον βῆμα ἐκδώσαντες κατ' Ἰούλιον τοῦ 1903 τὴν «Ἀλήθειαν», ἧς τὸ προνόμιον εὑρισκόμενον εἰς χεῖρας ξένου παρ' ὀλίγον περιήρχετο εἰς τοὺς Βουλγάρους ἢ τοὺς Ρουμούνους, ὁπότε ἀνυπολόγιστοι θὰ ἦσαν αἱ ἐθνικαὶ ζημίαι, ἀφ' οὗ δι' ἑλληνικῆς φωνῆς θὰ διεδίδοντο ἀνὰ τὴν Μακεδονίαν βουλγαρικαὶ ἢ καὶ ρουμουνικαὶ ἰδέαι.

Ποίας ὑπηρεσίας προσέφερεν ἡ «Ἀλήθεια» εἰς τὸ ἔθνος κατὰ τὰς δεινὰς ἐκείνας περιστάσεις ἐννοεῖ εὐθὺς ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῶν ἑξῆς γραμμῶν διὰ τῶν ὁποίων τὸ «Ἡμερολόγιον τοῦ Αἰγαίου» (1906) ἐξήγγειλλεν ἀνὰ τὸ πανελλήνιον τὴν εἰς τὸν δημοσιογραφικὸν ὁρίζοντα τῆς Μακεδονίας ἐμφάνισιν τοῦ φύλλου τούτου.

«Ἐκεῖ ἔνθα ἡ σιγὴ κατεκάλυπτε τὰς κακουργίας ἐπαράτου καὶ μυσαροῦ Σλαυϊκοῦ στοιχείου συνησπισμένου εἰς λῃστρικὰς συμμορίας, ὁπόθεν αἱ δολοφονίαι καὶ οἱ ἐμπρησμοὶ καὶ αἱ ἀνασκολοπίσεις, καὶ αἱ τερατώδεις ἐνγένει πράξεις αὐτοῦ ἐξηγγέλλοντο ἀνὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τύπον ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ χρυσοῦ ὡς ἡρωϊσμοὶ ἐμπνεόμενοι ὄθεν ἐκ τοῦ ζήλου πρὸς ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν τῆς Μακεδονίας, εἰλικρινὴς καὶ ἀπερίφραστος καὶ βροντώδης ἀνυψώθη ἡ φωνὴ τῆς «Ἀληθείας» δι' ἄρθρων συνεχῶν καὶ περιγραφῶν καὶ λεπτομερειῶν μεταδιδούσης πιστὴν τῶν γεγονότων ἀφήγησιν. Ἐκεῖ, ἔν-

θα κακόβουλοι καὶ ὑπερφίαλοι ἀξιώσεις διεκήρυττον ἀνεξελέγκτως τὴν τε ἀριθμητικὴν ὑπεροχὴν των καὶ τὴν πληθώραν ἀνυπάρκτων σχολῶν καὶ μαθητῶν, φαεινὴ ὡς ὁ ἥλιος διέλαμψεν ἡ ἀλήθεια, ἐξαγγελθεῖσα ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς «Ἀληθείας» δι' ἐπισήμων στατιστικῶν πινάκων τῆς ἐκπαιδευτικῆς κινήσεως καὶ τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς ἑκάστης τῶν φυλῶν, τῶν κατοικουσῶν τὴν Μακεδονίαν, ἐκ τῶν ὁποίων πολυαριθμότερα μετὰ τὴν Τουρκικὴν ἀπεδείχθη ἡ ἡμετέρα. Διὰ τῶν περιγραφῶν ἀφ' ἑτέρου καὶ τῶν συνεχῶν ἀνταποκρίσεων γενικεύονται βαθμηδὸν αἱ περὶ τῆς χώρας γνώσεις καὶ ἀποσοβεῖται ὁ κίνδυνος, ὁ δημιουργούμενος διὰ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης.

»Τὰ πλήρη σθένους καὶ δυνάμεως ἄρθρα τῆς «Ἀληθείας» ἐμπνεόμενα ἀπὸ ἁγνὸν πατριωτισμὸν καὶ ἀπὸ τὴν βαθεῖαν συναίσθησιν τοῦ προορισμοῦ, ὃν ἡ ἐφημερὶς αὕτη ἐκλήθη νὰ ἐκπληρώσῃ, ἐξήγειραν τὸ ὑπνῶττον φρόνημα τῶν ὁμογενῶν καὶ μετέδωκαν αὐτοῖς τὴν ἰδέαν τῆς ἀμύνης κατὰ τῶν ἐνεργειῶν τῶν δίκην μυκήτων πρό τινων ἐτῶν ἀναφιέντων διὰ τοῦ χρυσοῦ εἰς ἐδάφη ἀλλότρια παρεισάκτων ἀργομίσθων.»

Τὴν ἰδέαν δὲ τῆς ἀμύνης ὑπὲρ τῶν πατρίων ἐκαλλιέργησεν κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἡ «Ἀλήθεια» ὥστε μετὰ δύο ἔτη ἐπαύετο ἐπ' ἀόριστον ὑπὸ τοῦ τότε δικτάτορος τῆς Μακεδονίας Χουσεὶν Χιλμῆ πασσᾶ. Ὅταν μετά τινας ἡμέρας παρεκλήθη ὁ πανίσχυρος μεγιστὰν νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἐκδόσεως.

—Περιττόν, εἶπεν. Ἡ «Ἀλήθεια» ἐπετέλεσε τὸν προορισμόν της.

—!;

—»Ἤθελε νὰ ἐπαναστατήσῃ τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Μακεδονίας. Τὸ ἐπέτυχε. Εἶνε πλέον περιττὸν νὰ ἐκδίδεται!

Ἐδέησε νὰ καταβληθῶσιν ἰσχυρὰ μέσα διὰ νὰ σιγήσῃ ἡ φωνὴ τοῦ μακεδονικοῦ ἐκείνου Μέντορος. Μετὰ ἓν ἔτος νέα παῦσις τῆς «Ἀληθείας» ὡς πολιτευομένης ἀντιθέτως καὶ ἐπιζημίως πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους καὶ ὡς ὑποβαυλιζούσης τὸ φυλετικὸν μῖσος μεταξὺ τῶν διαφόρων φυλῶν καὶ θρησκεύματος ὑπηκόων τῆς Αὐτοκρατορίας». Καὶ τὰ Ἀθηναϊκὰ φύλλα ἐξαγγέλλοντα τότε μετ' εἰλικρινοῦς λύπης τὴν παῦσιν τοῦ «ἐγκριτοῦ καὶ εὐθαρσοῦς φύλλου» ἐπέλεγον: «Εἶνε τόσον τιμητικοὶ οἱ λόγοι τῆς παύσεως, ὥστε δὲν ἠξεύρομεν ἂν πρέπῃ νὰ συλλυπηθῶμεν ἢ νὰ συγχαρῶμεν τὴν συνάδελφον.»

***

Τὰ ὀλίγα ταῦτα ἀπὸ γενικῆς ἐθνικῆς ἀπόψεως. Ὅ,τι ἐγράφη τότε ἄλλως τε δύναται νὰ ἐπαναληφθῇ καὶ σήμερον, διότι μέχρι τῆς ἀνατολῆς τῆς 10ης Ἰουλίου 1908 ἐν τῷ πολιτικῷ ὁρίζοντι τῆς Τουρκίας, ἡ «Ἀλήθεια» παυομένη καὶ ἐπαναλαμβάνουσα τὴν ἔκδοσίν της, πίπτουσα δηλ. καὶ ἀνεγειρομένη κατὰ ἄνισα διαστήματα χρόνου, ἐξηκολούθησεν ἀνενδότως τὸ μέγα ἔργον της, ὁμοία κατὰ τοῦτο πρὸς τὸν Ἀνταῖον τῆς ἀρχαιότητος, ὅστις ἐκ τῆς πτώσεώς του ἤντλει νέας δυνάμεις διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς πάλης.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως μεγάλας ὑπηρεσίας προσέφερεν ἡ ἐφημερὶς αὕτη. Διὰ τῶν συστάσεων καὶ τῶν σωφρόνων προτροπῶν τῆς «Ἀληθείας», εἰς τὰς στήλας τῆς ὁποίας οἱ Ἕλληνες τῆς Μακεδονίας διεῖδον ὡς ἐν κατόπτρῳ ὅλην τὴν ἠθικὴν δύναμιν, ἣν τέως ἀφῆκαν ἀχρησιμοποίητον, ζωηρὸν ἐξηγέρθη τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον· τὴν ἀδράνειαν διεδέχθη ἡ κίνησις καὶ τὴν ἀδιαφορίαν ἡ ζέσις. Τὴν ἐθνοφθόρον διαίρεσιν καὶ τὴν κομματικὴν ἐμπάθειαν ἀντικατέστησεν ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ὁμόνοια καὶ ἡ κοινὴ συνεργασία πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἐπικλωσθέντων κινδύνων. Τὰ σχολικὰ πράγματα ἐβελτιώθησαν ἐπαισθητῶς, ἱδρύθησαν δὲ πανταχοῦ σωματεῖα καὶ σύλλογοι καὶ ἀδελφότητες διαφόρους ἐπιτελοῦσαι κοινωνικοὺς καὶ φιλανθρωπικοὺς σκοπούς. Τὸ πρωτεῖον δὲ εὐαγγέλιον εἰς τὰς στήλας τῆς «Ἀληθείας» ἦτο ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις καὶ ἡ ἐμμονὴ εἰς τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Μετὰ τὴν μεταπολίτευσιν οἱ κ. κ. Ι. Κούσκουρας καὶ Ι. Μπῆτος καὶ ἡ μετ' αὐτῶν εὐγενὴς χορεία τῶν συντακτῶν καὶ συνεργατῶν, τῇ ὑποστηρίξει τοῦ μεγαλεπηβόλου κ. Ἀθ. Κούσκουρα, ἐγκατέλειψαν τὸ ξένον ὄργανον καὶ ἵδρυσαν τὴν «Νέαν Ἀλήθειαν» (1 Ἰουνίου 1909) μὲ τὸ αὐτὸ ἀπαράλλακτον πρόγραμμα, μὲ τὰς αὐτὰς ἀπαρεγκλίτους ἀρχὰς καὶ ἰδέας. Ἡμερησία ἡ ἐφημερὶς αὕτη, εἰς τὸ σχῆμα τῶν Ἀθηναϊκῶν φύλλων, μὲ πλουσίαν τηλεγραφικὴν ὑπηρεσίαν, μὲ ὅλην πάντοτε ἄφθονον καὶ ποικιλωτάτην ἐθνικὴν καὶ πολιτικήν, ἵσταται εἰς τὸ ὕψος περιωπῆς πρώτης τάξεως δημοσιογραφικοῦ ὀργάνου ἀπολαύουσα γενικῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἀγωνιζομένη πάντοτε εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν μὲ τὴν παρρησίαν, ἥτις καὶ ὑπὸ ἀπαίσιον πολίτευμα τὴν ἐχαρακτήριζε καὶ μὲ τὴν δύναμιν, ἣν ἀντλεῖ ἐκ τῆς ἐλευθερίας τοῦ γραπτοῦ λόγου. Μὲ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ πολιτεύματος μετεβλήθησαν καὶ αἱ συνθῆκαι τοῦ ἑλληνισμοῦ ἡ δὲ «Νέα Ἀλήθεια» ἔχει σήμερον νὰ ὑπεραμυνθῇ τῶν ἐθνικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν προνομίων, πράττει δὲ τοῦτο μετὰ θάρρους ἀπαραμίλλου, κινοῦσα πολλάκις εἰς θαυμασμὸν διὰ τὸ ἀπερίφραστον τῆς γνώμης αὐτῆς.

***

Εὐνόητον ὅτι μὲ τοιαύτας βάσεις ἡ «Ἀλήθεια» καὶ ἡ «Νέα Ἀλήθεια» συνεκέντρωσαν περὶ αὐτὰς πάντας τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ καλάμους. Ἄλλοι ἐξ αὐτῶν ἐλλείψει μέσου ἔμειναν ἄγνωστοι, ἄλλοι δὲ ἐδημιουργήθησαν παρουσιασθείσης τῆς εὐκαιρίας. Ὁ ἐπιστήμων, ὁ λόγιος, ὁ ποιητής, ὁ διδάσκαλος εἰς τὰς στήλας τῆς ἐφημερίδος ταύτης ὡς εἰς φιλόξενον οἶκον κατέφευγον διὰ νὰ μεταλαμπαδεύσωσιν εἰς τὸν ἑλληνισμὸν τὸν σπινθῆρα, ὅστις διεθέρμαινε τὴν ψυχήν των. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης εἶνε ἀνυπολόγιστος ἡ ὑπηρεσία, τὴν ὁποίαν προσέφερεν τὸ ὄργανον τῶν κ. κ. Κούσκουρα καὶ Μπήτου ὑπὸ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην προσωνυμίαν εἰς τὰ ἑλληνικὰ καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὰ ἑλληνομακεδονικὰ γράμματα. Ἐν πρώτοις διέπλασσεν ὄψος. Ἀρκεῖ νὰ ῥίψῃ τις ἓν βλέμμα εἰς τὸν πρῶτον

τόμον τῆς «Ἀληθείας» καὶ ἂν εἰς τοὺς κατόπιν τόμους διὰ νὰ ἴδῃ ποία διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν πρώτων πνευματικῶν προϊόντων τῶν διαφόρων συνεργατῶν της κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος ὑπὸ ἔποψιν ὕφους καὶ τῶν κατόπιν ἐτῶν.

Καὶ ἦλθον οὕτω εἰς φῶς ἄγνωστοι τέως χειρισταὶ τοῦ καλάμου καὶ ἐδημιουργήθησαν νέοι. Χάρις εἰς τὴν «Ἀλήθειαν» —Νέαν Ἀλήθειαν» ἔμαθε πρῶτον ἡ Μακεδονία καὶ κατόπιν μέγα μέρος τοῦ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνισμοῦ ὅτι ἡ Θεσσαλονίκη εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ, ἐκτὸς τοῦ κορυφαίου τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ πανευρωπαϊκῆς φήμης ἀπολαύοντος κ. Π. Παπαγεωργίου, τὸν ὡς εἰσηγητὴν εἰς τοὺς ἄλλους χρησιμεύσαντα σθεναρὸν ἀρθρογράφον καὶ χαριτωμένον λογογράφον κ. Ι. Μπῆτον, τοὺς κ. κ. Π. Περίδην, Ἰατρόν, διακρινόμενον διὰ τὴν ρητορικήν του δεινότητα καὶ τὴν χάριν τῆς γραφίδος, τὸν κ. Γ. Χατζικυριακοῦ, καθηγητὴν καὶ ἀκάματον ἐργάτην τοῦ γραπτοῦ λόγου, τὴν φέρελπιν λογογράφον καὶ ποιήτριαν δ)δα Ἑλένην Ζουζακίδου, τὸν Μουσοτραφῆ ποιητὴν κ. Αἰμ. Ἐλευθεριάδην, τὸν ἀλήστου μνήμης διηγηματογράφον καὶ ποιητὴν— Κ. Σταματόπουλον καὶ τὴν καλλιτέχνιδα ἐστεμμένην ζωγράφον δ)δα Ἑλένην Σταματοπούλου, τὸν γηραιὸν μύστην τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων κ. Ι. Τσικόπουλον, τὸν πολιτικολόγον κ. Θ. Ράμμον, τὸν ἄνδρὸν εἰς τὴν διατύπωσιν τῶν διανοημάτων του κ. Δ. Ρίζον· τὸ Μοναστήριον τὸν πολυγραφώτατον κ. Ἀν. Ζάλλην, τὸν δεξιὸν χειρουργὸν τῆς γραφίδος κ. Α. Χρηστίδην, ἰατρόν, τὸν ἐνθουσιώδη καὶ τὸν ποιητὴν κ. Γ. Σαγιαξῆν· ἡ Βελβενδὸς τὸν χαριτωμένον λογράφον καὶ ποιητὴν κ. Ἰ. Γ. Ἀντωνιάδην καὶ τὸν ἠθογράφον κ. Ν. Δ. Χαρισίου τὸ Τσοτύλιον τὸν περιγραφικώτατον καὶ δροσερώτατον κ. Δ. Χατζόπουλον, καθηγητὴν· ἡ Κοριτσᾶ τὸν κ. Κ. Σκενδέρην· τὰ Σκόπεια τὸν κ. Ι. Γοῦδον, ἰατρόν· τὰ Γρεβενὰ τὸν κ. Γ. Μπούσιον, βουλευτὴν νῦν Σερβίων· τὸ Ἅγιον Ὄρος τὸν κοινωνιολόγον κ. Κοσμᾶν Ἁγιοπαυλίτην· τὰ Γενιτσὰ τὸν πολιτικολόγον ἰατρὸν κ. Σ. Γκοτζαμάνην· ἡ Ξάνθη τὸν διηγηματογράφον καὶ ποιητὴν κ. Κ. Σνῶκ· τὸ Σουφλὶον τὸν βαθὺν φιλόσοφον καὶ ἐμπνευσμένον λογογράφον κ. Κ. Κουρτίδην ἰατρόν.

Ὑπάρχουσι βεβαίως πολλοὶ ἄλλοι, ἀλλὰ περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὰνωτέρω ὀνόματα, διότι ταῦτα ὑπέπεσαν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὀκταετοῦς ζωῆς τῆς «Ἀληθείας—Νέας Ἀληθείας» περισσότερον εἰς τὰ βλέμματά μας καὶ ἐνεχαράχθησαν πιστότερον εἰς τὴν μνήμην μας.

Διὰ τῆς πνευματικῆς ἐργασίας ὅλων αὐτῶν τῶν παραγόντων ἡ ἄγνωστος τέως ἑλληνικὴ Μακεδονία ἤρχισε νὰ προσελκύῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν μερῶν. Αἱ «Ἀναμνήσεις» τῆς Κων) πόλεως, τὸ «Ἡμερολόγιον τοῦ Αἰγαίου» ἐν Σάμῳ, τὸ «Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον» ἐν Ἀθήναις ἐθεώρησαν ἐπιβεβλημένον καθῆκόν των νὰ κοσμήσωσι τὰς σελίδας αὐτῶν μὲ ὀνόματα Μακεδόνων λογογράφων.

Τοιουτοτρόπως ἡ Μακεδονία συνεδέθη πνευματικῶς μὲ τὰ ἄλλα τμήματα τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀποδείξασα ὅτι δὲν λείπουν παρ' αὐτῇ οἱ ἄνθρωποι τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς ἰδέας.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ ἐξαρθῇ ὁ βόλος τὸν ὁποῖον ἔπαιξεν ὁ κ. Μπῆτος, ὁ ἀκραιφνὴς αὐτὸς καὶ εἰλικρινὴς πατριώτης, εἰς τὴν γνωριμίαν τῶν Μακεδόνων λογογράφων εἰς τὸν ἔξω ἑλληνισμόν. Λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς θέσεώς του ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ τῆς Θεσσαλονίκης προσεκαλεῖτο εἰς συνεργασίαν πάντοτε ὁ πρῶτος καὶ ὁ μόνος. Οὐδέποτε ὅμως ἠθέλησε μόνος νὰ φανῇ, οὐδὲ τῆς τιμῆς τὸ γέρας μόνος νὰ λάβῃ. Ἐπιθυμῶν ἡ Μακεδονία νὰ καταλάβῃ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον μέρος εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν τοῦ Ἔθνους, ἔσπευδεν ἀμέσως νὰ συστήσῃ καὶ ἄλλους ἐπαινῶν τὸ ἔργον των καὶ προτρέπων νὰ προτιμηθῶσιν ἐν ἀνάγκῃ τὰ δημοσιεύματα τῶν ἄλλων ἀπὸ τὰ ἰδικά του. Ἀλτρουϊστὴς εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἐφρόντιζε ποῦ νὰ ἀνακαλύψῃ κανὲν κεκρυμμένον ἢ μόλις ἐκκολαπτόμενον τάλαντον διὰ νὰ τὸ φέρῃ εἰς φῶς ἢ νὰ τὸ ἐνθαρρύνῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξίν του. Τὸ ὄνειρόν του εἶνε νὰ δημιουργηθῇ πρωτότυπος μακεδονικὴ φιλολογία. Ὅ,τι δὲ ἔγινε μέχρι τοῦδε ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτὸν καὶ μόνον εἰς αὐτόν. Καὶ ἐνθυμούμεθα τὸν εὐγενῆ αὐτὸν σημαιοφόρον τῆς ἰδέας, τὸν ὁποῖον πρὸ διετίας ηὐτυχήσαμεν καὶ προσωπικῶς νὰ γνωρίσωμεν, μὲ πόσον ἐνθουσιασμὸν μᾶς ἀνέπτυσσε τὰ σχέδιά του, πῶς μᾶς ἐζωγράφει τοὺς εὐγενεῖς πόθους του, πόσον μαγικὸν μᾶς παρίστα τὸ μέγα ὄνειρόν του μιᾶς φιλολογίας καθαρῶς Μακεδονικῆς, ὄνειρον ὡραῖον, εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ὁποίου θυσιάζει ὅλας τῆς ζωῆς του τὰς στιγμάς, ὅλας τῆς ψυχῆς του τὰς δυνάμεις.

Δὲν εἶνε βεβαίως μέγα ἀκόμη τὸ συντελεσθὲν ἔργον, ἀλλ' ὅταν ἀναλογισθῇ τις ὅτι ἐκεῖ ἔνθα πρὸ 8 ἐτῶν δὲν ἐπίστευέ τις ὅτι εὑρίσκονται ἄνθρωποι δυνάμενοι νὰ σύρωσι μίαν γραμμήν, ὑπάρχουσι σήμερον ποιηταί, δημοσιολόγοι, κοινωνιολόγοι, χρονογράφοι, δημοσιογράφοι καὶ εὐθυμογράφοι, θὰ εὕρῃ ὅτι ἡ γενομένη ἐργασία εἶνε ἀξιόλογος καὶ ὅτι δὲν ἀποκλείονται αἱ ἐλπίδες γενναιοτέρων καὶ τελειοτέρων πνευματικῶν ἔργων.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀτελῶν αὐτῶν γραμμῶν φρονοῦμεν ὅτι μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ παραθέσωμεν καὶ τὸν ἑξῆς κατάλογον τῶν καθαρῶς φιλολογικῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα ἐδημοσιεύθησαν κατὰ καιροὺς εἰς διαφόρους φιλολογικὰς ἐπετηρίδας ὑπὸ τῶν Μακεδόνων λογίων.

Κ. Κουρτίδης: Συναϊτικαὶ Ἀναμνήσεις, ποιητικώταται σελίδες («Μικρασιατικὸν» 1908 καὶ 1909), Ὁ δεύτερος καν δυλανάπτης σκαλάθυρμα μὲ πολὺ χιοῦμορ (1910) Ἀλόγων ζώων πολιτεία (1911) Πρὸς τούτοις ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐξεδόθησαν ἐν ἰδιαιτέρῳ τόμῳ τὰ «Ἅπαντα» σειρὰ ἐκλεκτῶν διηγημάτων του καὶ ἄλλων λογογραφημάτων.

Π. Περίδης: Ψυχὴ καὶ ἔρως, ὡραιοτάτη ἀλληγορία (Μικρασιατικὸν 1907), Προσόντα γάμου (1908) Περίεργος προσωπικότης (1909) Ἐρωτολογικὸν σκαλάθυρμα (1910)

Ι. Μπῆτος: Ἀτυχὴς Ἔρως («Ἀναμνήσεις» 1905) Ἡ ξενομανία (1906—1907) Τὸ Δίλημμα λογογραφικὸν κομψοτέχνημα, (Αἰγαῖον 1906), Ἡ Δίντα διήγημα κοινωνικὸν (Μικρασιατικὸν 1907), Νὰ φύγῃς ὡραιοτάτη ἠθογραφία (Ἐθνικὸν Ἡμερολόγιον 1907), Μαχαὸς καὶ Κοτοφέτσης χαριέστατον μυθογράφημα (Μικρασιατικὸν 1909), Κακὸ ὄνειρο καλλιεπέστατον εὐθυμογραφικὸν διήγημα (1910) καὶ τὸ ἐν τῷ παρόντι τόμῳ χαριτωμένον σκαλάθυρμα Δὲν ἔχω καιρόν.

Ἑλ. Ζουζακίδου: Ἦλθεν ἀπῆλθεν (Ἀναμνήσεις 1906—1907) Ἡ Πλάτανος ἀληθὲς πεζὸν ποίημα (Αἰγαῖον 1906), Ἡ ποιμενὶς (Μικρασιατικὸν 1907). Τηλεπάθεια (1908), Στὸν Ἔσπερο (1909).

Ι. Γ. Ἀντωνιάδης: Τ' ἀπρόοπτα τῆς Ἀποκρηᾶς (Ἀναμνήσεις 1905), Ἡ ἐκπεσοῦσα (1906—1907), Μὴ φύγῃς Μικρασιατικὸν 1907), Ἡ πρώτη ἀγάπη κομψογραμμέναι σελίδες (Ἐθνικὸν 1908), Ἦθη καὶ ἔθιμα (1910).

Κ. Σταματόπουλος: Στὸ καϊκάκι (Αἰγαῖον 1906), Στὰ κρογιάλι (Μικρασιατικὸν 1907), Κλεοπάτρα (1908), Ἡ ἐλπίδα τοῦ Καπετὰν Γεώργη (1910) διήγημα μὲ πολλὴν περιγραφικὴν δύναμιν.

Γ. Χατζικυριακοῦ: Μακεδονικαὶ σελίδες (Μικρασιατικὸν 1907), («Ἐθνικὸν» 1908 καὶ 1909). Ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐξεδόθησαν ἐν ἰδίῳ τόμῳ: Σκέψεις καὶ ἐντυπώσεις ἐκ Μακεδονίας.

Π. Ν. Παπαγεωργίου: Φιλολογικαὶ καὶ ἀρχαιολογικαὶ πραγματεῖαι μεγίστης ἐπιστημονικῆς ἀξίας (Μικρασιατικὸν 1907 καὶ 1908). Πλεῖσται δ' ὅσαι ἄλλαι ἐπιστημονικαὶ πραγματεῖαι, μελέται καὶ συγγράμματα ἔχουν ἐκδοθῇ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ τούτου φιλολόγου καὶ ἀρχαιολόγου, καθηγητοῦ νῦν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

Ἐπίσης τοὺς διαφόρους τόμους τοῦ «Μικρασιατικοῦ» στολίζουσιν ἔργα ὡς τοῦ κ. Κ. Σνὼκ «Ἔρως φονιᾶς» τοῦ κ. Ν. Δ. Χαρισίου «Ὁ γάμος ἐν Βελβενδῷ» καὶ τὸ «Πρωτοχρονιάτικο δῶρο» τοῦ κ. Ν. Χ. Γεωργιάδου ἐκ Μοναστηρίου, ὅπου ἤδη ἐκδίδεται καὶ ἐφημερὶς τὸ «Φῶς», τοῦ κ. Κ. Σκενδέρη, ἐκδίδοντος νῦν ἐν Κορυτσᾷ τὴν ἐφημερίδα «Πελασγὸς» καὶ τοῦ κ. Ι. Τσικοπούλου.

Δὲν δυνάμεθα δυστυχῶς νὰ περιλάβωμεν εἰς τὰ στενὰ ὅρια τοῦ βιβλίου μας καὶ πάντα τὰ γνησίως φιλολογικὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα κατὰ καιροὺς ἐδημοσιεύθησαν εἰς τοὺς 8 ὀγκώδεις τόμους τῆς «Ἀληθείας—Νέας Ἀληθείας». Ἐκ τοῦ παρατεθέντος ὅμως πίνακος φαίνεται ἡ συντελουμένη ἐκεῖ, παρὰ τὰ γαλανὰ νερὰ τοῦ Θερμαϊκοῦ, ἐργασία. Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἡ ἐργασία αὕτη δὲν εἰνέ τι μέγα ἀλλὰ καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ τι μεγαλείτερον. Οἱ αὐστηροὶ λογοτέχναι ἴσως θὰ μειδιάσωσιν ἐξ οἴκτου, τὰ ἀνεπηρέαστα ὅμως πνεύματα καὶ τὰ ἐκ περιωπῆς ἐπισκοποῦντα τὰ πράγματα πρέπει ἀνεπιφυλάκτως νὰ ἐκδηλώσωσι τὸν θαυμασμόν των διὰ τὴν ἐκ τοῦ μηδενὸς εἰς τὸ σημερινὸν εἶναι ἀναχθεῖσαν πρωτότυπον Μακεδονικὴν φιλολογικὴν ἐργασίαν καὶ ἐκτιμῶντες τὸ ἔργον νὰ ἀποδώσωσι τὸν δίκαιον ἔπαινον εἰς τοὺς πρωτεργάτας.

Αἱ βάσεις ἐτέθησαν· τὸ οἰκοδόμημα ἐθεμελιώθη. Ἡ ἀμερόληπτος ἱστορία ὅταν θὰ ὁμιλήσῃ μίαν ἡμέραν θὰ ἀπονείμῃ τὸ ἀνῆκον εἰς τὸν κ. Κούσκουραν, τὸν ἀκαταπόνητον τοῦτον τοῦ καλοῦ ἀθλητὴν καὶ εἰς τὸν κ. Ι. Μπῆτον, τὸν πιστὸν καὶ ἀφωσιωμένον λάτρην τοῦ ὡραίου, τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἰδέας. Εἶνε ἀμφότεροι πρωτεργάται καὶ δημιουργοὶ καὶ ἀκάματοι σφυρηλάται τοῦ κρίκου, ὅστις συνέδεσε τὴν Μακεδονίαν μετὰ τοῦ λοιποῦ Ἑλληνισμοῦ. Ποῖος δὲν θὰ ἐζήλευε τὸ ἔργον των καὶ ποῖος δὲν θὰ ἐφιλοδόξει τὴν δάφνην, ἥτις ἀνήκει εἰς τοὺς εὐγενεῖς αὐτοὺς ἀγωνιστὰς τῆς ἰδέας;

Ἤδη ἐπὶ τῶν τεθέντων θεμελίων ἀρχίζει νὰ ἐγείρεται βαθμηδὸν ἡ καθαρὰ μακεδονικὴ ἐργασία, εἶνε δὲ ἀρκετὰ χαρακτηριστικὸν τὸ σύμπτωμα ὅτι διεκδικεῖ σήμερον ἐν Θεσσαλονίκῃ τὰ πρωτεῖα τοῦ καθημερινοῦ χρονογραφήματος καὶ τοῦ μακεδονικοῦ διηγήματος ὁ νεαρὸς δημοσιογράφος κ. Βασίλειος Μεσολογγίτης.

Ἡ διὰ τῆς «Ἀληθείας—Νέας Ἀληθείας» βοηθεῖσα ὥθησις εἰς τὰ γράμματα ἐμφαίνεται ἀκόμη ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἦλθε στιγμὴ καθ' ἣν ἐξεδίδοντο πέντε ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες ἐν Θεσσαλονίκῃ: Ὁ «Φάρος τῆς Θεσσαλονίκης», ἡ «Ἀλήθεια», ὁ «Ἀστήρ», τὸ «Σύνταγμα», ἡ «Νέα Ἀλήθεια», καὶ τὰ σατυρικὰ «Κουνοῦπι» καὶ «Βέλος», τὸ τελευταῖον τοῦτο τοῦ κ. Βελλίδου, τὸ ὁποῖον εἶνε ὡραία 8σέλιδος ἑβδομαδιαία σατυρικὴ ἐπιθεώρησις, ἀξία πολὺ καλλιτέρου περιβάλλοντος.

Ἤδη ἡ «Ἀλήθεια» καὶ τὸ «Σύνταγμα» ἔπαυσαν ἐκδιδόμεναι, μὴ δυνηθεῖσαι νὰ ἀνθέξωσιν, ὁ «Φάρος» δὲ ἐπαύθη ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν, διότι κατὰ κακὴν τύχην εὑρέθη νὰ μὴ εἶνε ἐντελῶς σύμφωνος μὲ τὰς νέας διατάξεις τοῦ περὶ τύπου νόμου. Οὕτω μένουν τώρα δύο μόνον ἐφημερίδες καὶ τὰ δύο σατυρικά.

***

Εἶνε σημειώσεις πετῶντι καλάμῳ, ἁπλαῖ γραμμαὶ μόνον τὰ περὶ Μακεδονικῆς γραμματολογίας γραφέντα ἐνταῦθα, ἀλλ' εἰς τὰς ἀτελεῖς αὐτὰς γραμμὰς ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης θὰ διέβη ἓν μέγα ἐθνικὸν ἔργον ὀφειλόμενον κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸν κ. Ι. Κούσκουραν, διευθυντὴν τῆς «Ν. Ἀληθείας» καὶ τὸν κ. Ι. Μπῆτον ἀρχισυντάκτην αὐτῆς.

Ἡ φιλολογία εἶνε τὸ μεγαλείτερον γνώρισμα ἑνὸς λαοῦ. Τὰ ἔτη παρέρχονται, οἱ αἰῶνες σβύνουν εἰς τὸ ἀχανὲς τοῦ χρόνου. Ἡ γέννησις, ἡ ἀκμή, ἡ παρακμὴ καὶ ὁ θάνατος ἐφαρμόζονται ἐπὶ πᾶσι. Μεγάλοι ἄνδρες, ἔξοχα πνεύματα ἦλθον καὶ ἀπῆλθον· ἰσχυρὰ καὶ μεγάλα κράτη ἀνεφάνησαν καὶ ἐξηφανίσθησαν. Ἡ τέχνη καὶ ἡ φι-

λολογία ἠγωνίσθη πρὸς τὸν πανίσχυρον χρόνον καὶ ἐπέζησαν πάντων. Δόξα εἰς τὸν ζωννύμενον τὸ ξίφος καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν προσφέροντα τὴν ζωήν του εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, μείζων ὅμως δόξα εἰς τὸν διὰ τῆς γραφίδος ὑπεραμυνόμενον τῶν δικαίων της καὶ ἀναδεικνύοντα αὐτήν. Ὅταν αὕτη εἰς ἐρείπια καταρρεύσῃ, ὅταν τὸ πᾶν ἐκλείψῃ τὸ ὄνομα μόνον καὶ ἡ φιλολογία της θὰ ἐπιζήσωσιν. Οἱ δύο τῶν ὁποίων αἱ συμπαθεῖς μορφαὶ πλαισιοῦνται ὑπὸ τῶν γραμμῶν τούτων ἀνήκουσιν εἰς τὴν εὐγενῆ χορείαν τῶν μεγάλων αὐτῶν ἀγωνιστῶν. Ἡ ἱστορία θὰ χαράξῃ τὰ ὀνόματά των εἰς τὰς σελίδας της ἀνεξιτήλοις γράμμασι θὰ εἶνε δὲ τοῦτο μία δικαία ἀμοιβή, τὴν ὁποίαν καὶ οἱ ἐχθροί των ἀκόμη δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ τοὺς ἀρνηθῶσιν.

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ «ΓΑΔΗΝΗΝ»

ΤΟ ΠΕΤΑΧΤΑΡΙ

Τέτοια Αὐγουστιάτικη βραδυὰ
Μαζὶ μέ'σένα θέλω πάλι
Νἄρθωμε ἐδῶ σ' τὴν ἀμμουδιὰ
Καὶ νὰ ψαρέψω σ' τ' ἀκρογιάλι

Ἐγὼ τ' ἀγκίστρι νὰ κρατῶ
Καὶ σὺ μὲ τέχνη καὶ μὲ χάρη
Τὸ τρίκλωνο, τὸ δυνατὸ
Νὰ μοῦ δολώνῃς πεταχτάρι.

Κι' ἅμα σαλεύῃ σ' τὰ νερὰ
Καὶ σπαρταρᾷ καὶ κἄτι σέρνει,
Μὲ καρδιοχτύπι καὶ χαρὰ
Νὰ καρτεροῦμε τί μᾶς φέρνει.

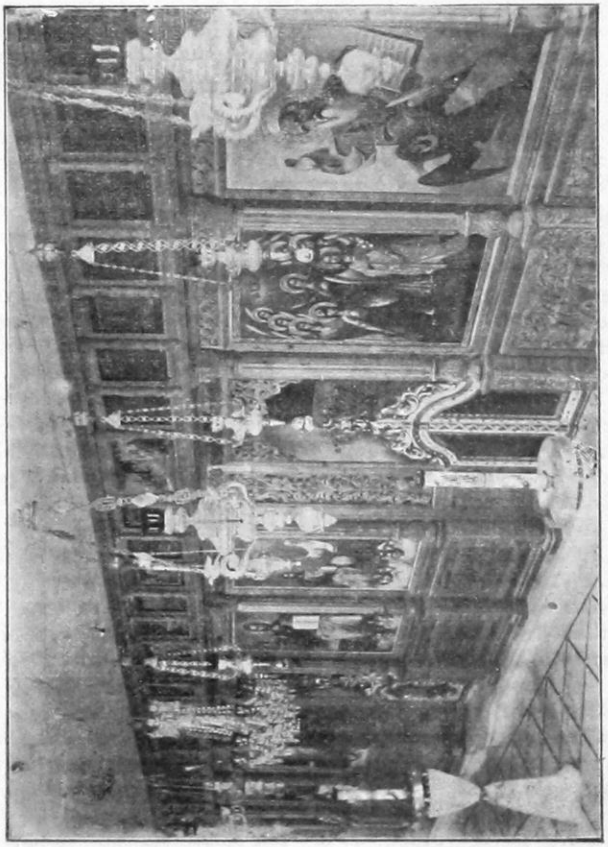
Κι' ἂν ἴσως ψάρι δὲν πιαστῇ
Κι' ἀνασυρθῇ τ' ἀγκίστρι μόνο
Νὰ μὲ κυττάζῃς γελαστὴ
Κ' ἐγὼ μαζί σου νὰ θυμώνω.

Κι' ἂν ἴσως ψάρι ζηλευτὸ
Σπαράζει σ' τ' ἀγκιστριοῦ τὴν ἄκρη,
Ἐγὼ νὰ χαίρωμαι γι' αὐτὸ
Καὶ σὺ νὰ χύνῃς πόνου δάκρυ.

Κ' ἔτσι, ξεχνῶντας μιὰ φορὰ
Καὶ τωρινὰ καὶ περασμένα,
Νὰ μὲ θαρρῇς σωστὸν ψαρᾶ,
Ποῦ ψαροπούλα του ἔχει ἐσένα.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΙΔΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΛΑΧΕΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ 1ην ΣΕΛΙΔΑ

Τὸ εἰκονοστάσιον τοῦ ἐν τῷ ὄρει Σιὼν ὑπογείου ναοῦ τοῦ Γέροντος Ἱερασίμου.

ΣΚΑΛΑΘΥΡΜΑ

ΔΕΝ ΕΧΩ ΚΑΙΡΟΝ

«Ἀγαπητὴ φίλη,

»Ὡρισμένως δὲν θὰ ἠμπορέσω ἐφέτος νὰ συμμορφωθῶ μὲ »τὴν ἐπιθυμίαν σας νὰ συνεισφέρω τὰ πενιχρά μου πνευματι»κὰ προϊόντα εἰς τὴν πλουσίαν πανδαισίαν, τὴν ὁποίαν κατὰ »πᾶν ἔτος παραθέτετε προφρόνως εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Μι»κρασιατικοῦ».

»Εἰλικρινῶς λυποῦμαι ὅτι δι' ἀρνήσεως ἀπαντῶ εἰς τὴν τό»σον κολακεύουσάν με πρόσκλησίν σας· βεβαιωθῆτε ὅμως, σᾶς »παρακαλῶ, ὅτι τὸ τοιοῦτον δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν »καλῆς θελήσεως, ἀλλ' εἶνε ὑπαγόρευσις ἀδήριτου ἀνάγκης, »δὲν ἔχω καιρόν».

—Ραβασάκι γράφεις;

Ἡ ἀπροσδόκητος αὐτὴ ἐρώτησις ἔγινεν ἀπὸ ἕνα στενόν μου φίλον, ὁ ὁποῖος ἔχει χρυσῆ καρδιά, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐλάττωμα νὰ εἶνε περίεργος σὰν γυναῖκα καὶ μὲ τὴν ἀφορμὴ νὰ πάρῃ τὰ σπίρτα ἀπὸ τὸ γραφεῖό μου εἶχεν ἁρπάξει τὴν ἐπιγραφὴ στὰ πεταχτά.

—Ραβασάκι; εἶπα μειδιάσας γλυκυπίκρως. Μήπως νομίζεις, πῶς εἴμαστε ἀκόμη στὸ Γυμνάσιο; Πέταξαν, καϋμένε, τὰ χρόνια ἐκεῖνα...

Καὶ καταπίξας ἕνα στεναγμὸν εἰς τὴν ἀνάμνησιν τοῦ εὐτυχοῦς μαθητικοῦ βίου ἐπανέλαβα.

—Γράφω τῆς Σβορώνου.

—Καὶ τί τῆς γράφεις; ἂν δὲν εἶνε ἀδιακρισία, ποῦ ρωτῶ.

—Καθόλου ἀδιακρισία. Μὲ προσεκάλεσε καὶ πάλιν εἰς συνεργασίαν καὶ τῆς λέγω, πῶς δὲν ἔχω καιρὸν ἐφέτος νὰ τῆς γράψω τίποτε.

—Ἄ!..

Τόσο μόνον ἔκαμεν ὁ φίλος μου καὶ ἐσιώπησεν. Ἔτριψε σιγὰ-σιγὰ ἕνα σπίρτο στὴ ράχη τοῦ κουτιοῦ, ἄναψε τὸ τσιγάρο

του, ἐρρόφησε μὲ ἡδονὴν τὸν πρῶτον καπνόν, τὸν ἐτίναξε κατόπιν μὲ ὁρμὴν εἰς τὸ ταβάνι. περίμενε νὰ καῇ ὁλόκληρο τὸ σπίρτο καὶ ἀφ' οὗ αὐτὸ ἔσβυσε μὲ μιὰ μικρὴ ἀναλαμπή, ὁ φίλος μου τὸ ἔρριξε στὴ στακτοδόχη καὶ σηκώθηκεν ὄρθιος. Ἐγὼ ἐν τῷ μεταξὺ ἀπετελείωσα τὴν ἐπιστολὴ καὶ ἑτοιμαζόμην νὰ τὴν κλείσω ἐντὸς φακέλλου.

—Καί... δὲν μοῦ λές· θὰ τὸ στείλῃς αὐτὸ τὸ γράμμα; ἠρώτησεν ὁ φίλος μου θέτων τὴν παλάμην του εἰς τὸν ὦμόν μου.

—Θὰ τὸ παραστείλω μάλιστα, ἀφ' οὗ τὸ ἔγραψα.

—Δὲν σὲ πιστεύω.

—Νόστιμος εἶσαι! Γιὰ νὰ πεισθῇς, νά, ποῦ κολλῶ καὶ τὸ γραμματόσημο. Εἶσαι τώρα εὐχαριστημένος;

Ὁ συνομιλητής μου ἀπέσυρε τὸ χέρι του ἀπὸ τὸν ὦμό μου, ἐστήριξε τὰ δάκτυλά του εἰς τὰς γωνίας τοῦ γραφείου μου, ἔσκυψε τόσο, ὥστε τὰ βλέμματά μας νὰ ἔλθουν εἰς τὴν ἰδίαν γραμμὴν καὶ μὲ τόνον παράδοξον μοῦ εἶπε:

—Αὐτὸ τὸ γράμμα δὲν θὰ γύγῃ.

—Κι' γιατί, σὲ παρακαλῶ;

—Γιατί... ἔτσι.

—Ὡραία ἐξήγησις.

—Ἂν θέλῃς καλλιτέραν, ἰδού: δὲν μ' ἀρέσει νὰ λέγῃς ψέμματα.

—Ἐγὼ ψέμματα; Διαμαρτύρομαι.

—Μὴ ταράττεσαι· ξέρεις πῶς μαζύ σου δὲν φορῶ ποτέ μου γάντια. Στὸ γράμμα σου αὐτὸ λέγεις ἕνα μεγαλο ψέμμα. Καὶ τὸ σφάλμα σου εἶνε τόσο περισσότερον ἀσυγχώρητο, ὅσον τὸ λέγεις τῆς Σβορώνου, γιὰ τὴν ὁποίαν κάθε μέρα μοῦ ψάλλεις τόσα καλά.

--Μά, σοῦ ὁρκίζομαι. πῶς εἶνε ἀλήθεια ὅτι δὲν ἔχω καιρό.

—Αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἐν ἐπιγνώσει παραβαίνεις μίαν ἐντολὴν ἀπὸ τὰς πλάκας τοῦ Μωϋσέως.

—Σὲ βεβαιῶ...

—Βρέ, ποιουνοῦ τὰ πουλεῖς αὐτά; Σ' ἐμένα;

—Ἀκριβῶς σύ, ποῦ παρακολουθεῖς τὴν ἐργασίαν μου ἐκ τοῦ πλησίον, εἶσαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζῃς καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον, πόσον εἶμαι ἀπησχολημένος. Ἀπ' τὸ πρωῒ ὡς τὸ βράδυ στὸ γραφεῖο μὲ τὴν πέννα στὸ χέρι. Ποῦ καιρὸς γιὰ καλλιτεχνικὴ ἐργασία!

Ἕνα δυνατὸ γέλοιο ὑπῆρξεν ἡ ἀπάντησις τοῦ φίλου μου. Φουρκιστήκα.

—Γιατὶ γελᾷς; Ψέμματα εἶνε πῶς ἔτσι ποῦ ἔρχονται ἀλλεπάλληλα τὰ ζητήματα, δὲν ἔχω καιρὸ νὰ ἀνασάνω; Ψέμματα

εἶνε ποῦ οὔτε μιὰ στιγμὴ ἡσυχία δὲν βρίσκω μὲ τὴν ἀρθογραφία, τὰς μεταφράσεις, τὰς συνεντεύξεις, τὸν καταρτισμὸν τῆς ὕλης...

—Πῶς κατορθώνεις τότε νὰ εἶσαι κάθε βράδυ στὴ μπίρα καὶ στὸν κινηματογράφο;

—Μὲ θερμόμετρο εἰς τοὺς 35 θέλεις νὰ κλεισθῶ στὸ σπίτι μου ἀπ' τὰς ἑπτά;

—Δὲν θέλω νὰ 'πῶ αὐτό. Ἀλλ' ἂν ἐθυσίαζες μιὰ δύο βραδυὲς τὸν κινηματογράφο καὶ σηκώνουσαν μιὰ-δυὸ φορὲς στὰς πέντε τὸ πρωΐ, μοῦ φαίνεται πῶς κάτι θἄφκιανες καὶ γιὰ τὴ δόλια μακεδονικὴ φιλολογία, διήγημα, εὐθυμογράφημα.

—Εὐθυμογράφημα; Ἔτσι τἄχεις τοῦ λόγου σου τὰ εὐθυμογραφήματα; Μὲ τὰ φαρμάκια, ποῦ ποτιζόμαστε κάθε τόσο, ὄρεξι γιὰ εὐθυμογραφήματα μᾶς πῆρε! Ἔπειτα καὶ νὰ βιάσῃ κανεὶς τὸν ἑαυτόν του κάτι νὰ γράψῃ, θέλει καιρό. Καὶ ὁ καιρὸς εἶνε ἴσια-ἴσια τὸ πρᾶγμα ποῦ μὲ λείπει

– Εἴπαμε Δούλεψε τὴν ὥρα ποῦ διασκεδάζεις.

--Σοῦ φαίνεται πῶς διασκεδάζω. Αὐτὸ ποῦ λέγεις σὺ διασκέδασιν, εἶνε γιὰ μένα ὥρα ἀναπαύσεως. Ὅταν βγαίνω ἀπὸ τὸ γραφεῖο εἶμαι κουρασμένος, ἀφανισμένος, συντετριμμένος. Μὲ τοιαύτας συνθήκας γράφεται, νομίζεις, ἕνα φιλολογικὸ ἔργο; Ἔπειτα ἂν δὲν ξεκουρασθῶ πῶς θ' ἀνακτήσω δυνάμεις διὰ τὴν ἐργασίαν τῆς ἐπαύριον; Καὶ μὴ λησμονῇς ὅτι τὸ μυαλὸ εἶνε σὰν τὴ χορδὴ τοῦ τόξου: ἂν τὸ κρατῇς ὅλο εἰς ἔντασιν, σ' ἀφίνει γεια,

--Μά, γιὰ μιὰ φορά, ποῦ θὰ καταβάλῃς λίγο κόπο περισσότερο, δὲν θὰ 'πῇ πῶς θὰ χαλάσῃ ὁ κόσμος.

--Ἔτσι θαρρεῖς. Ὅσα ξέρ' ὁ νοικοκύρης, δὲν τὰ ξέρ' ὁ μουσαφίρης. Καὶ προκειμένου γιὰ τὸ δικό μου τὸ μυαλό, ὁ μουσαφίρης εἶσαι σύ. Ἔχεις δουλειὰ ποῦ δὲν σὲ κουράζει διανοητικῶς. Ἄς ἦσουν στὴ θέσι μου καὶ βλέπαμε πῶς θἀ μιλοῦσες.

—Ὥστε ἂν σὲ πιστέψῃ κανείς, σὺ εἶσαι σὲ χειρότερη θέσι ἀπὸ τὸν Χασὰν ἀγᾶ.

– Ποιόν... Χασὰν ἀγᾶ; ἠρώτησα περιέργως. Δὲν ἐννοῶ.

Ὁ φίλος μου ἔσκασε τὰ γέλοια.

—Δὲν τὴν ξέρεις τὴν ἱστορία τοῦ Χασὰν ἀγᾶ; Ἄκουσέ την λοιπὸν καὶ ὕστερα κάμε ὅπως σὲ φωτίσῃ ὁ Θεός.

* * *

Ὁ φίλος μου ἄναψε δεύτερο τσιγάρο, ξαπλώθηκε σὲ μιὰ πολυθρόνα καὶ ἄρχισε νὰ λέγῃ:

—Μιὰ μέρα, ἕνα βράδυ μᾶλλον χειμωνιάτικης μέρας ὁ μουεζίνης τοῦ τσαμιοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καταβαίνοντας ἀπὸ τὸν μιναρέ του μετὰ τὴν ἑσπερινὴ πρόσκλησι τῶν πιστῶν εἰς τὴν προσευχὴν ηὗρε καθισμένον στὴν ἐξώπορτα ἕνα ξένον. Ὁ ἄνθρωπος ἦτο πολὺ κουρασμένος. Ἐφαίνετο πῶς ἤρχετο ἀπὸ μακρυὰ καὶ εἶχε κάμει τὸ δρόμο του πεζός. Τὰ παληά του φορέματα καὶ τὰ τριμμένα του παπούτσια μαρτυροῦσαν φτώχεια διαβολεμμένη.

Ὁ μουεζίνης τὸν ἐπλησίασε καὶ τὸν ἐρώτησε ποιὸς εἶνε καὶ πόθεν κατεβαίνει.

—Μὲ λὲν Χασάν, εἶπεν ὁ ξένος. Ἔρχομαι ἀπὸ τὴν Ἀρβανιτιά. Πεινῶ. Γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Προφήτου, δόσε μου λίγο ψωμὶ καὶ λίγο νερό.

—Καὶ πῶς ἐδῶ;

—Ἦρθα νὰ βρῶ δουλειά. Εἶχα στὴν πατρίδα ἕνα ζαλίμη καὶ κουβαλοῦσα ξύλα. Ψόφησε τὸ ἔρημο καὶ ποῦ παράδες ν' ἀγοράσω ἄλλο. Ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ καὶ ἀπὸ πολιτεία σὲ πολιτεία γυρεύοντας δουλειὰ καὶ μὴν εὑρίσκοντας πουθενὰ ἔφθασα ἐδῶ. Θὰ σοῦ φιλήσω τὰ πόδια, ἂν μοῦ βρῇς δουλειὰ νὰ βγάζω τὸ ψωμί μου.

Ὁ μουεζίνης ἔξυσε τὸ κεφάλι του, συλλογίστηκε μιὰ στιγμὴ καὶ ὕστερα εἶπε:

—Ὁ Προφήτης σ' ἔρριξε στὴν πόρτα μου. Χθὲς ἴσα—ἴσα μιὰ ἐνορίτισσά μου, ἡ Ἀσημὲ ἀμπλά, ποῦ χήρεψε τρεῖς μῆνες τώρα, μοῦ εἶπε νὰ τῆς εὕρω ἕναν ἄνδρα γερὸ καὶ δουλευτάρη σὰν τὸν μακαρίτη. Αὐτή, ποῦ λές, ἔχει τὸ δικό της: σπίτι, σπιτομάζωμα, ἀγελάδες καὶ παραδάκια. Ἂν τὴν θέλῃς γιὰ γυναῖκά σου, στὸ χέρι μου εἶνε. Τί λές;

Τί νὰ 'πῇ ὁ Χασὰν ἀγᾶς. Ἔβλεπε πῶς τοῦ ἔπεφταν στὸ κεφάλι ὅλες ἡ χάρες τοῦ Προφήτου μονεμιᾶς. Ἕνας βαθὺς τεμενᾶς καὶ ἕνα φίλημα στὸν τζουμπὲ τοῦ μουεζίνη ὑπῆρξαν ἡ εὐγλωττοτέρα ἀπάντησις.

—Γεννηθήτω τὸ θέλημα τοῦ Προφήτου, εἶπε.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ γάμος ἦτο καμωμένος. Κατὰ τὴν δύσι τοῦ ἡλίου ὁ γαμβρὸς ἐν συνοδείᾳ τοῦ μουεζίνη κίνησε γιὰ τὸ σπίτι τῆς ἀγνώστου νύμφης. Στὴν ἐξώπορτα ὁ μουεζίνης ηὐχήθη «καλὰ τέλη» τοῦ γαμβροῦ καὶ τὸν ἀπεχαιρέτησεν.

Ὁ Χασὰν κτύπησε τὴ θύρα. Ἡ καρδιά του ἔπαλλεν ἀπὸ τὴν προσδοκίαν ἑνὸς καλοῦ φαγητοῦ καὶ ἑνὸς μαλακοῦ σοφᾶ.

--Ποιὸς εἶνε;

--Ἐγὼ ὁ Χασάν, ὁ ἄνδρας σου.

--Στάσου μιὰ στιγμή.

Σὲ λιγάκι μισάνοιξεν ἡ πόρτα. Ὁ Χασὰν ἀνεστέναξεν ἀπὸ εὐχαρίστησιν. Ἐκίνησε τὰ πόδια του νὰ ἔμβῃ μέσα. Τότε ὅμως ἐπροβάλλεν ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα τῆς πόρτας ἕνα χέρι μὲ ἕνα χονδρὸ ξύλο.

--Πάρε τὴ σόπα—τοῦ εἶπε πίσω ἀπ' τὴν πόρτα μιὰ φωνή, ἡ φωνὴ τῆς χανούμ. Ὁ μακαρίτης ἤτανε πασβάντης. Τὴν ἴδια δουλειὰ θὰ κάνῃς καὶ σύ. Γύρισε στὸ μαχαλᾶ καὶ τέσσαρα τὰ μάτια σου στοὺς κλέφτες. Κατὰ τὸ γλυκοχάραγμα ἔλα σπίτι. Πάρε αὐτὴν τὴν προβιὰ νὰ σκεπαστῇς. Νά, κι' αὐτὸ τὸ ψωμοτύρι νὰ φᾷς ὅταν πεινάσῃς.

--Εὐλογημένο τὸ ὄνομα τοῦ Προφήτου εἶπεν ὁ Χασὰν καὶ πῆρε πόδι. Καὶ τὸ πασβαντλίκι δουλειὰ εἶνε.

Τὰ χαράγματα κατάκοπος καὶ ξυλιασμένος ἀπὸ τὸ κρύο ὁ Χασὰν ἐγύρισε στὸ σπίτι του μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἀναπαυθῇ. Μόλις ὅμως κτύπησε τὴν πόρτα, πρόβαλε πάλι τὸ χέρι, τοῦ πῆρε τὴν ῥάβδον καὶ τοῦ δίνει εἰς ἀνταλλαγμα ἕνα δοχεῖο μὲ σαλέπι κ' ἕνα ἄλλο μὲ φλυτζάνια.

--Εἶνε ἡ ὥρα, ποῦ πάει ὁ κόσμος στὶς δουλειές του. Φρόντισε πρῶτα νὰ πουλήσῃς τὸ σαλέπι κ' ὕστερα ἔρχεσαι.

--Ἂς εἶν' κι' αὐτό, εἶπεν ὁ Χασὰν μὲ ἐγκαρτέρησιν καὶ πῆρε τοὺς δρόμους διαλαλῶντας τὸ ἐμπόρευμά του.

Εἶχε χημερώσει πειὰ καὶ τὸ σαλέπι ἐτελείωσε.

--Πιστεύω νὰ τελείωσαν τὰ βάσανά μου, ἐσκέφθη ὁ Χασὰν καὶ τράβηξε κατὰ τὸ σπίτι του. Στὴν πόρτα νέα τὸν περίμενεν ἀπογοήτευση.

--Πάρε αὐτὸν τὸν τενεκὲ μὲ τὸ γάλα καὶ κάμε μιὰ βόλτα στὴ γειτονιά. Ὅλοι ἐδῶ γύρω ἀπὸ μᾶς πέρνουν γάλα.

Μετὰ μιὰν ὥρα τὸ γάλα εἶχε πουληθῇ.

Ὁ Χασὰν τρίβοντας τὰ χέρια ἀπὸ εὐχαρίστησι ξανακτύπησε τὴν πόρτα. Δυστυχία του!.. Μόλις θέλησε νὰ βάλῃ τὸ πόδι στὴν αὐλή, ἡ γυναῖκά του τὸν ἐσταμάτησε καὶ ἀφ' οὗ τὸν φόρτωσε μ' ἕνα τσεκοῦρι: καὶ ἕνα πριόνι τοῦ εἶπε:

--Τόρα τὸν χειμῶνα ἡ δουλειὰ δὲν λείπει. Ἐδῶ ὁ κόσμος καίει πολλὰ ξύλα στὴ σόμπα. Βάλε αὐτὸ τὸ κομμάτι τὸ ψωμὶ στὸ ζουνάρι σου καὶ μὲ τὸ βασίλεμμα τοῦ ἥλιου γυρίζεις πίσω.

Μέσα σ' αὐτὸν τὸν φαῦλο κύκλο στρέφονταν ὅλο τὸν χειμῶνα ὁ Χασὰν ἀγᾶς, χωρὶς νὰ μπορέσῃ νὰ δῇ μιὰ στιγμὴ τὴ γυναῖκά του, χωρὶς νὰ πατήσῃ τὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ της. Ὁ φουκαρᾶς ἔγινε πετσὶ καὶ κόκκαλο ἀπ' τὴ δουλειὰ καὶ ἀπ' τὴν κακοπέρασι. Καὶ τὸν ὕπνο του ἀκόμη τὸν ἔκλεβε, πότε σὲ καμμιὰ γωνιὰ τὴ νύκτα, πότε πίσω ἀπὸ κανένα τοῖχο τὴν ἡμέρα. Ἤλπιζε πῶς ἅμα περάσῃ ὁ χειμῶνας, θὰ ἡσύχαζε.

--Ὑπομονή! ἔλεγε μέσα του. Αὐτὸς ὁ χειμῶνας θὰ τελειώσῃ ἐπὶ τέλους. Τὸ καλοκαῖρι οὔτε σαλέπι θὰ πίνουν, οὔτε ξύλα θὰ καῖν οἱ ἄνθρωποι. Ἐν τῷ μεταξὺ θὰ ἔχωμε τὴν ἄνοιξι.....

Τὸ κλῖμα τῆς Θεσσαλονίκης ξέρεις, δὲν ἔχει κάποτε μεταβατικὰς περιόδους. Ἀπὸ τὸ κρύο τὸ πολὺ μεταπίπτομεν ἀμέσως στὴ ζέστη τὴ μεγάλη. Αὐτὸ συνέβη καὶ τότε. Τὴν ἐργασία τοῦ νυκτοφύλακος καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γαλακτοπώλου δὲν ἠμποροῦσε βέβαια νὰ τ' ἀποφύγῃ. Τὸ σαλέπι ἐν τούτοις ἔγινε λεμονάδα ὡς τ' ἀπόγευμα καὶ γιαούρτι ὡς τὸ βράδυ.

--Τοὐλάχιστον τὶς μέρες τοῦ μπαϊραμιοῦ δὲν θὰ τὶς γιορτάσωμε; ἠρώτησε μιὰ βραδυὰ δειλὰ-δειλὰ τὴν γυναῖκά του ὁ δυστυχὴς Χασάν.

--Φτωχοὶ ἄνθρωποι ἡμεῖς γιὰ πανηγύρια εἴμαστε; ἀπήντησεν ἐκείνη κλείουσα ἀνοικτιρμόνως τὴν θύραν.

Καὶ ἔτσι ἡ δουλειὰ πήγαινε κορδόνι, ὁ δὲ Χασὰν ἀγᾶς σὰν ἀληθὴς πιστὸς ἀκολουθοῦσε τὴ μοῖρά του χωρὶς νὰ διαμαρτύρεται, χωρὶς νὰ μεμψιμοιρῇ.

Κάποτε στὰς περιπλανήσεις του συνήντησε τὸν Μουεζίνην.

--Τί γίνεσαι, βρὲ ἀδελφέ, τὸν ἠρώτησεν ὁ τελευταῖος οὗτος μὲ τόνον ἐπιπλήξεως. Ἔτσι γλήγορα λησμονοῦν τοὺς φίλους. Εἶσαι τοὐλάχιστον καλά, νὰ χαίρουμαι;

Ὁ Χασὰν ἀφῆκε μιὰ στιγμὴ τὸ τενεκέ του, ἐσκούπισε τὸ μέτωπό του μὲ τὸ ἀνάστροφον τῆς παλάμης, ἐκούνησε μελαγχολικῶς τὸ κεφάλι του καὶ εἶπε:

--Ἂς εἶνε εὐλογημένο τὸ ὄνομα τοῦ Προφήτου. Φαίνεται ὅμως πῶς ἔχω κάποιαν ἁμαρτία καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὲ παιδέψῃ.

--Τί τρέχει;

--Δὲν ἔχω καιρὸ νὰ στέκωμαι. Ἂν θέλῃς περιπατοῦμε καὶ στὸ δρόμο στὰ λέω.

Διακοπτόμενος πότε πότε ἀπὸ τοὺς παροδικοὺς πελάτας του ὁ Χασὰν ἀγᾶς διηγήθη εἰς τὸν μουεζίνην τὴν ὁδήσειάν του.

Κατάπληκτος ὁ μουεζίνης τοῦ λέγει.

--Καὶ πῶς βάσταξες, εὐλογημένε, τόσον καιρό; Νὰ τὴν χωρίσῃς.

--Νὰ τὴν χωρίσω; Ἕνας λόγος εἶνε. Θέλει νὰ πάγω στὸν κιατίπη νὰ μοῦ γράψῃ ἀναφορά. Ὕστερα πρέπει νὰ πάγω στὸν

χαθῆν. Αὐτὲς αἱ δουλειὲς θέλουν καιρό. Κ' ἐγὼ καιρὸ δὲν ἔχω. Ποῦ νὰ τὸν εὕρω ἀφ' οὗ δουλεύω νύχτα-μέρα;

Καὶ ὁ Χασὰν ἀναλαβὼν τὸν τενεκέν του ἐχάθη εἰς τὰς στενωπούς.

Σ' ἐρωτῶ: εἶσαι στὴ θέσι τοῦ Χασὰν ἀγᾶ, γιὰ νὰ παραπονῆσαι πῶς δὲν ἔχεις καιρό; Ἔσο εἰλικρινής.

--Ἔχεις δίκηο, εἶπα.

Ὑπέγραψα τὴν καταδίκην μου βέβαια, ἀλλ' ἀδιάφορον. Δὲν εἶμαι καθόλου μετανοημένος.

Θεσσαλονίκη Ἰούλιος

Ι. ΜΠΗΤΟΣ

ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ

Ὄμορφη πατρίδα μου, μάν' ἀγαπημένη
Ξεύρω ποιός τὰ στήθη σου πόνος τὰ μαραίνει·
Ξεύρω πῶς ἐσβύστηκεν ἡ χρυσῆ χαρά σου,
Ξεύρω πῶς ὠρφάνεψες ἀπὸ τὰ παιδιά σου.

Μακρυά σου φεύγουνε μέρα μὲ τὴ μέρα,
Στὲς κορφές σου σώπασε τοῦ βοσκοῦ ἡ φλογέρα,
Στ' ἄσκαφτα χωράφια σου χόρτο μόνο βγαίνει,
Λυώνει κ' ἡ ψαρόβαρκα ἔξω τραβηγμένη.

Ὅσες δόξες γνώρισες 'ς τὰ παληὰ τὰ χρόνια
Τόση σὲ ποτίζουνε τώρα καταφρόνια,
Μὰ καὶ μὲ τὴ φτώχεια σου καὶ τὴν ὀρφανιά σου
Ἔχε τὴν ἐλπίδα σου πάντα 'ς τὰ παιδιά σου.

Μακρυὰ ἂν φύγανε δὲν σὲ λησμονοῦνε,
Γιὰ τὰ σὲ δουλεύουνε γιὰ τὰ σένα ζοῦνε,
Κ' ἔχουν ἕνα ὄνειρο νὰ σ' ἰδοῦν μεγάλη
Καὶ 'στὸ ἅγιο χῶμά σου νὰ γυρίσουν πάλι.

ΔΗΜ. ΦΛΕΓΓΑΣ

ΙΔΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΑΧΕΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ 1ην ΣΕΛΙΔΑ

ΕΙΚΩΝ ΜΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ

[Μία παλαιὰ καὶ σθανερὰ τῆς γραφίδος ἐργάτις, ἡ γνωστὴ λογία καὶ συγγραφεὺς κ. Σωτηρία Ἀλιμπέρτη, ἥτις ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ πεμφιλημένου συζύγου αὐτῆς εἶχε παύσει νὰ δημοσιεύῃ, ἐνδίδουσα εἰς θερμὴν παράκλησίν μας ἀποστέλλει ὑμῖν ἐκ τῆς ἀνεκδότου συγγραφῆς της περὶ τῶν «Διαπρεπῶν Ἑλληνίδων» δύο βιογραφίας τῆς Ἑλένης Ἀρμένη, Κομήσσης Μοντζενίγου καὶ τῆς Ἐλισάβετ Καστρισίου. Δημοσιεύομεν τὴν τελευταίαν, ἣν ἔχομεν ὑποσχεθῇ εἰς τοὺς ἐν Θεσ)νίκῃ φίλους τοῦ «Μικρασιατικοῦ», ἐπιφυλαττόμενοι νὰ δημοσιεύσωμεν τὸ ἐπιὸν ἔτος τὴν πρώτην. Καίτοι συντετμημένη πολὺ ἡ δημοσιευομένη βιογραφία, ὡς ἐκ τοῦ στενοῦ τῶν ὁρίων ἑνὸς ἡμερολογίου, ἀφίνει ἐν τούτοις νὰ φαίνεται ὅλη ἡ γλαφυρότης καὶ χάρις μεθ' ἧς χειρίζεται πάντοτε τὸν κάλαμον ἡ λογία ἡμῶν φίλη, ἥτις εἶνε γνωστοτάτη εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον ἐκ τῶν διαφόρων συγγραφῶν της καὶ τῆς βιογραφίας τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἑλλάδος Ἀμαλίας καὶ ὡς διευθύντρια τοῦ περιοδικοῦ «Πλειάς».]

Τίτλους εὐγενείας καὶ περγαμενὰς οἰκογενειακὰς δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ ἀείμνηστος Ἐλισάβετ Καστρισίου. Οἱ εὐγενέστεροι καὶ τιμαλφέστεροι δι' αὐτὴν τίτλοι εἶνε ὅτι οἱ γονεῖς αὐτῆς κατάγονται ἐκ τῆς ἡρωϊκῆς Ἠπείρου. Ἡ μήτηρ της ἦτο Σουλιῶτις καὶ ὅτι ἀνῆκον εἰς τὴν εὐγενῆ ἐκείνην χορείαν τῶν τέκνων τῆς Ἑλλάδος, ἅτινα ἐν τῇ ξένῃ γῇ διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἐντίμου ἐργασίας των, δοκιμάσαντα, κύριος γινώσκει, πόσας πικρίας, στερήσεις καὶ ἐξευτελισμούς, ἐπλούτισαν, καὶ διὰ τῶν δωρεῶν αὐτῶν εὐηργέτησαν καὶ τὴν μεγάλην πατρίδα τὸ ἔθνος. Τίς γινώσκει πόσων μεγάλων εὐεργετῶν αἱ δωρεαὶ διὰ τὰ ὀρφανὰ καὶ τὰς χήρας, διὰ τοὺς πάσχοντας καὶ τοὺς ἀσθενεῖς, δὲν εἶνε μία ἀπήχησις τῆς δοκιμασθείσης ψυχῆς των ἐν μέσῳ τῆς βιοπάλης! μία πιστὴ ἀπεικόνισις τῶν ἰδίων παθήσεων;

Οἱ γονεῖς τῆς Ἐλισάβετ κατέφυγον ἐκ τῆς Ἠπείρου εἰς τὴν Δακίαν ὅτε ἤκμαζεν ἔτι ὁ ἑλληνισμὸς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν φαναριωτῶν. Ὁ πατήρ της, Γκιάτζας καλούμενος, ἐπεδόθη εἰς τὴν γεωργίαν ὅπως συνήθως ἔπραττον οἱ πλεῖστοι τῶν ὁμοεθνῶν. Ὁ Γκιάτζας εἶχεν ἐνοικιάσει γαίας ἀπὸ ἡγουμένους ἑλληνικῶν μοναστηρίων καὶ

ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΑΣΤΡΙΣΙΟΥ

σὺν τῷ χρόνῳ ἔγινεν ὄχι μόνον ἐκμισθωτὴς κτημάτων (Μοσίας) ἀλλὰ ἑκατομμυριοῦχος γαιοκτήμων. Ἔκτοτε ὁ οἶκός του ἦτο τὸ ἄσυλον τῆς φιλοξενίας πρὸς τοὺς συμπολίτας του πλουσίους καὶ πτωχούς. Ἐτιμᾶτο δὲ καὶ παρὰ τῶν ἀρχόντων τῆς Δακίας, διότι νοήμων, ἐπιχειρηματίας καὶ ἀντιληφθεὶς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του ἐγνώριζε νὰ συμπεριφέρεται πρεπόντως πρὸς τοὺς Ρουμάνους, οἵτινες τότε ἐκολακεύοντο νὰ συναναστρέφωνται μὲ Ἕλληνας, νὰ ὁμιλῶσι τὴν ἑλληνικὴν καὶ συνοικέσια μετ' αὐτῶν νὰ συνάπτωσιν.

Πλήν, ἀλλ' ὅμως, αἱ εὐνοϊκαὶ τῆς τύχης περιστάσεις καὶ αἱ κοιναὶ σχέσεις τῶν συζύγων Γκιάτζα οὐδόλως κατίσχυσαν ὥστε ἐπιλήσμονες νὰ γίνωσι τῆς καταγωγῆς των καὶ ἀρνησιπάτριδες. Ἐντεῦθεν καὶ εἰς τὰ τέκνα των ἔδωκαν ἐθνικὴν ἀγωγὴν καὶ παίδευσιν καὶ διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος ἐνέπνευσαν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν τὴν φιλοπατρίαν.

Ἡ θυγάτηρ των Ἐλισάβετ, ὡς ὁμολογοῦσιν οἱ γνωρίσαντες αὐτήν, διεκρίνετο διὰ τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς καὶ τὰ φυσικὰ της χαρίσματα. Ἦτο φιλόστοργος, νοήμων, εὐπροσήγορος, φιλόξενος. Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐξασκηθεῖσα εἰς τὸν τρόπον τῆς διοικήσεως μεγάλων κτημάτων, ἐγένετο ὁ δεξιὸς βραχίων τοῦ συζύγου αὐτῆς Κα-

στρισίου, καταγομένου ἐκ Μακεδονίας. Δυστυχῶς ἐκ τοῦ γάμου της δὲν ἀπέκτησε τέκνα. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Καστρισίου ἡ ἰδία διηύθυνε τὰς ὑποθέσεις τῶν πολλῶν καὶ προσοδοφόρων κτημάτων αὐτῶν καὶ τὴν ὄντως μεγάλην περιουσίαν ἣν ἐπηύξησεν οὕτω ἡ Σάφτα ἡ Βουέρισσα (Ἀρχόντισσα). Ἐθαυμάζετο ὄχι μόνον διὰ τὴν ἑλληνικὴν καλλονήν της, ἡ ὡραία Γιαννιώτισσα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς της. Διῆλθε τὸν βίον της ὡς εἰκὼν φωτεινὴ καὶ μαγευτικὴ διασκορπίσασα τὴν ἀκτινοβολίαν εἰς τοὺς περὶ αὐτήν. Οἱ σύγχρονοί της καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς κατεῖχοντο ὑπὸ τοῦ γοήτρου, ὅπερ ἐξήσκησεν ἐν τῇ ζωῇ της. Ἔφερε μετὰ σπανίας φιλοκαλίας τὴν τότε γραφικὴν ἐνδυμασίαν τῶν ἀριστοκρατίδων τῆς Μολδοβλαχίας. Ἡ πλουσία καὶ ἐνδεδωδυμένη κόμη της ἐπλαισιοῦτο διὰ τοῦ ἐγχωρίου τουρπάνι, διαστίκτου ἐξ ἀδαμάντων καὶ ἄλλων τιμαλφῶν λίθων. Ἐδέχετο μεθ' ὅλης τῆς μεγαλοπρεπείας τὸν μὲν χειμῶνα ἐν τῇ πλουσίᾳ αὐτῆς οἰκίᾳ κατὰ τὴν ὁδὸν Μογοπόϊ ἐν Βουκουρεστίῳ τὸ δὲ θέρος εἰς τὴν ἐξοχικὴν ἔπαυλίν της «Κούρτην». Ὅλη ἡ ἀριστοκρατία τῆς ἐποχῆς της, Ρουμάνοι καὶ Ἕλληνες συνηντῶντο ἐν ταῖς αἰθούσαις αὐτῆς. Ἔβιδε μεγαλοπρεπῆ γεύματα καὶ ἑσπερίδας, ἔζη ὡς ἀληθὴς ἡγεμονίς. Ἡ εὔνοια τῆς τύχης πᾶν ἀγαθὸν εἶχεν ἐπιβαψιλεύσει εἰς αὐτήν. Ἀλλ' ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἡ ἔξοχος θρησκευτικότης ἀνέδειξαν αὐτὴν φιλάνθρωπον καὶ εὐεργέτιδα.

Λυποῦμαι διότι δὲν μοὶ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία ὅταν διέμενον ἐν Ρουμανίᾳ ὅπως ζητήσω λεπτομερεῖς πληροφορίας καὶ ἐγγράφους πηγὰς περὶ τῆς Ἐλισάβετ Καστρισίου. Βεβαίως διασώζεται καὶ νεκρολογία αὐτῆς, δημοσιευθεῖσα εἰς ἐφημερίδας τοῦ Βουκουρεστίου καὶ ἐπίσημα ἔγγραφα εἰς τὸ ἐκεῖ Ἑλληνικὸν Προξενεῖον, εἰς τὰς ἐκκλησίας τὰς ὁποίας ἀναφέρει εἰς τὴν διαθήκην της καὶ ὅσα ἄλλα ἔγγραφα ὑπῆρχον ἐν σιδηρῷ κιβωτίῳ, ὡς σημειώνει ἐν τῇ διαθήκῃ. Τί ἄρα ἐγένοντο ὅλα ταῦτα; Δι' αὐτῶν πολλὰ ἤθελον ἔλθει εἰς φῶς, ὅσον ἀφορᾷ τὸν βίον τῆς Ἐλισάβετ Καστρισίου καὶ τῶν συγγενῶν αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ μάλιστα τοὺς συμπολίτας αὐτῆς ὅπως περισυλλέξωσιν ὅλα ταῦτα. Εἶνε τοῦτο ἱερὸν καθῆκον πρὸς τὴν μνήμην τῆς μεγάλης εὐεργέτιδος καὶ φιλοπάτριδος Ἑλληνίδος, ἥτις ἔχει δικαιώματα ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Πανθέῳ, καὶ ἀνήκει εἰς αὐτὴν ἡ ἰδία τιμητικὴ θέσις, τὴν ὁποίαν κατέχουσιν ὁ Ζώης Κ. Κασλάνης, ὁ Ἀρσάκης, ὁ Ριζάρης, ὁ Βαρδάκης, οἱ Ζωσιμάδαι, οἱ Ζάππαι, οἱ Ζαρίφαι καὶ Στεφάνοβικ καὶ ὅλη ἡ ἔνδοξος χορεία τῶν μεγάλων εὐεργετῶν τοῦ Ἔθνους ἡμῶν. Ἀλλ' αἱ δωρεαὶ καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν εἰς μαρμαρίνους ἐνεχαράχθη πλάκας. Καὶ ἀνδριάντες ὑψώθησαν καὶ προτομαὶ ἐλαξεύθησαν, ἡ δὲ φήμη διεσάλπισε τὰς εὐεργεσίας καὶ τὰ ὀνόματα α ὐτῶν διὰ τῶν πανηγυρικῶν λόγων καὶ τῶν ἐπαθυράμβων ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Τῆς Ἐλισάβετ Καστρισίου αἱ μεγάλαι δωρεαὶ καὶ τὸ ὄνομα εἶνε

ἄγνωστον ὄχι μόνον εἰς τὸν ἔξω ἑλληνισμὸν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα. Τύχῃ ἀγαθῇ ὅτι ἡ ἐλαιογραφικὴ αὐτῆς εἰκὼν ἀνάκειται ἐν τοῖς Σχολείοις τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῆς Θεσ)νίκης καὶ πρὸς αὐτὴν ἀτενίζοντα τὰ ἐκπεδευόμενα ἑλληνόπαιδα ζωηρότερον αἰσθάνονται τὸ ἐπιβαλλόμενον αὐτοῖς καθῆκον τῆς ἀγαθοεργίας καὶ φιλοπατρίας.

Ὅτε συνέγραφον τὴν σύντομον ταύτην βιογραφίαν τῆς Μεγάλης Εὐεργέτιδος, ἐπιθυμοῦσα νὰ ἔχω ὑπ' ὄψιν λεπτομερεστέρας πληροφορίας ἔγραφα τὸ 1894 πρὸς τὴν κοινότητα Ἰωαννίνων ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἐκεῖθεν ἤθελον λάβει τοιαύτας πλὴν εἰς ἀπάντησιν ἔλαβον τὸ ἑξῆς ἔγγραφον.

Ἐλέῃ Ἰωαννίνων
ἀριθμὸς 862

Ἐν Ἰωαννίνοις τῇ 28 Ἀπριλίου 1894
Ἀξιότιμος κυρία Σωτηρία Ἀλιμπέρτη
Εἰς Ἀθήνας

Εὐχαρίστως ἐλάβομεν τὴν ὑμετέραν ἐπιστολὴν ἀπὸ 7 λήγοντος μηνὸς καὶ ἔγνωμεν ὅσας πληροφορίας ζητεῖτε νὰ μεταδώσωμεν ὑμῖν περὶ τῆς ἀειμνήστου εὐεργέτιδος τῆς πατρίδος μας Ἐλισάβετ Καστρισίου, χρησιμευούσας ὑμῖν εἰς τὸ παντὸς λόγου ἄξιον ἔργον, ὅπερ ἐπεχειρήσατε νὰ φέρητε εἰς φῶς.

Εἰς ἀπάντησιν λυπούμεθα, Εὐγενεστάτη Κυρία, δηλοῦντες ὑμῖν ὅτι δυστυχῶς δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἱκανοποιήσωμεν τὴν ὑμετέραν αἴτησιν καθὸ διατελοῦντες ἐν ἀγνοίᾳ τῶν γεγονότων· τὸ μόνον ὅπερ δυνάμεθα νὰ σᾶς προσφέρωμεν εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς μακαρίτιδος καὶ ἐὰν τοῦτο ἐπαρκῇ ὑμῖν, εὐαρεστήθητε νὰ γνωρίσητε ἡμῖν ἵνα σᾶς πέμψωμεν αὐτήν.

Διατελοῦμεν ἐπὶ τούτοις μετ' ἐξαιρέτου ὑπολήψεως

Οἱ Ἔφοροι τῶν Ἐκπαιδευτηρίων
Γεώρ. Κ. Τζέτζος
Ε. Κ. Πατζῆς
Ἐμμ. Δ. Ζαλοκώστας

Ὁ Γραμματεύς
Ν. Φίλιος

Ἀλλ' οὔτε ἐκ Θεσσαλονίκης ἠδυνήθησαν νὰ ἀποστείλωσι πληροφορίας, ὅτε καὶ πρὸς ταύτην τὴν Κοινότητα ἀπετάθημεν.

Ἠσφάλλοντο μεγάλως οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς Διαθήκης καὶ μάλιστα ὁ ἐξ ἀδελφῆς ἀνεψιὸς καὶ κληρονόμος μεγάλου μέρους τῆς περιουσίας αὐτῆς ὁ Ἄρχων Σερδάρης Βασίλειος Πάππας. Ἠθελον λοιπὸν νὰ γράψωσιν λεπτομερείας τοῦ βίου τῆς μεγάλης εὐεργέτιδος καὶ νὰ δημοσιεύσωσι μετὰ τῆς Διαθήκης καὶ τὴν Βιογραφίαν αὐτῆς ὅπως ἀποστείλωσι εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Κοινότητας τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, ἃς εὐηργέτησε, καθὼς καὶ εἰς τὰ διάφορα φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα καὶ ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, διὰ τὰ ὁποῖα μεγάλα διέθεσε ποσά.

Ἡ διαθήκη τῆς Ἐλισάβετ Καστρισίου, ἥτις εἶνε καὶ τὸ καθαρὸν κάτοπτρον ἐν ᾧ ἀνταυγάζουσιν αἱ εὐγενεῖς τῆς ψυχῆς της ἐφέσεις

συνετάχθη τὴν 6 Μαρτίου τοῦ 1857 ἔτους ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἐδημοσιεύθη δὲ μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Βλαχικοῦ πρωτοτύπου Ἑλληνιστὶ τὴν 4 Νοεμβρίου 1863. Ἐκ τῆς ἐπισήμου ταύτης μεταφράσεως ἔλαβον ἀντίγραφον ὅτε διέμενον ἐν Ρουμανίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1892. Συμπεριελήφθη δὲ ἡ Διαθήκη τῆς Ἐλισάβετ Καστρισίου εἰς τὰς Διαθήκας τῶν Ἀειμνήστων Εὐεργετῶν τῶν Ἰωαννίνων, αἵτινες ἐδημοσιεύθησαν τὸ 1887 ἔτος ὑπὸ τῆς Ἐφορείας καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ἐλεῶν τῆς Πόλεως.

Τὰς ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῆς ἐτησίους καθαρὰς προσόδους διῄρει εἰς δύο ἴσα μέρη ἐκ τούτων ὥριζε τὸ ἥμισυ διὰ τὸν ἐξ ἀδελφῆς αὐτῆς ἀνεψιὸν Β. Πάππαν, εἰς ὃν ἐκληροδότει καὶ τὴν οἰκίαν καὶ τὰς ἄλλας οἰκοδομὰς ἐν Βουκουρεστίῳ, καθὼς καὶ ὅλην τὴν κινητὴν περιουσίαν αὐτῆς. Τὸ δὲ ἄλλο ἴσον ἥμισυ διένειμε πάλιν εἰς δύο ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν διέθεσε διὰ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα καὶ ἐκκλησίας διαφόρων πόλεων τῆς Ρουμανίας ἤτοι Βουκουρεστίου, Πλοεστίου, Τζερνίκων, Πάσαρι, Γοεγκαΐον, Ροσιόρη Πριδιάλον, Τζιγενέστι καὶ Ρακοτέστι Τριακόσια φλωρία διέθετε διὰ οἰκογενείας πτωχάς. Εἰς ὑποτροφίαν νέου σπουδαστοῦ εἰς Εὐρώπην ἐπὶ πενταετίαν διακόσια εἴκοσι φλωρία εἰς ὑπανδρείαν πτωχῆς κόρης φλωρία ἑκατὸν πεντήκοντα, εἰς τοὺς ἱερεῖς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Δημητρίου φλωρία εἴκοσι, εἰς τοὺς τρεῖς ἐκτελεστὰς τῆς Διαθήκης ἤτοι τὸν ἑκάστοτε Πανιερώτατον Μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας καὶ τοὺς 2 συνεπιτρόπους διακόσια τεσσαράκοντα φλωρία. Ὅλα δὲ ταῦτα ἐτήσια.

Τὸ δὲ ἄλλον ἴσον ἥμισυ τῆς περιουσίας ἐκληροδότει εἰς τὰ Σχολεῖα καὶ τὰ Νοσοκομεῖα τῶν Κοινοτήτων Ἰωαννίνων καὶ Θεσσαλονίκης. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐν Θεσσαλονίκῃ συγγενεῖς τοῦ συζύγου αὐτῆς διέθεσε μεγάλα ποσά.

Ἡ ἀκίνητος περιουσία τῆς ἀοιδήμου Ἐλισάβετ Καστρισίου συνίστατο ἐξ ὀκτὼ κτημάτων, ἐκτὸς τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ οἰκοδομῶν καὶ νεοκτίστου μεγάλης οἰκίας. Ἂν δὲ ὑποτεθῇ ὅτι ἡ ἀξία τούτων ἀνῆρχετο τότε εἰς ἓξ μόνον ἑκατομμύρια φράγκων, εἰς πόσον ἄρα δέον νὰ ὑπολογισθῇ σήμερον, ὅτε τῶν ἐν Ρουμανίᾳ κτημάτων ἡ ἀξία ἐδεκαπλασιάσθη. Ποίας δ' ἐτησίους προσόδους ἤθελον ἔχει αἱ Κοινότητες Ἰωαννίνων καὶ Θεσσαλονίκης πρὸς συντήρησιν τῶν φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων.

Ἐπὶ εἴκοσι συνεχῆ ἔτη, ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς εὐεργέτιδος Ἑλληνίδος, οἱ ὅροι τῆς Διαθήκης ἐξετελέσθησαν ἀνελλιπῶς. Ἀλλ' ὅτε τὸ 1884 ἀπεβίωσεν ὁ κληρονόμος αὐτῆς Βασίλειος Πάππας ἄγαμος, τὸ Δημόσιον τῆς Ρουμανίας ἔβαλε χεῖρα ἄθικον ἐπὶ τῆς περιουσίας καὶ ἐδήμευσεν αὐτὴν ὡς δῆθεν ἀδέσποτον! Ἤγειρεν ἀγωγὴν ἡ Κοινότης Ἰωαννίνων, πλὴν μάτην. Μήπως τὰ Ἑλληνικὰ μοναστηριακὰ κτήματα δὲν ἐδημεύθησαν, ὡς καὶ τόσαι ἄλλαι ἰδιωτικαὶ ἑλληνικαὶ περιουσίαι δὲν διηρπάγησαν ὑπὸ τῆς βίας τοῦ ἰσχυροτέρου διὰ τοῦ σφετεριστικοῦ Νόμου ὃν ἐθέσπισεν ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις!

Μήπως ὅλη ἡ περιουσία τοῦ ἀοιδίμου Εὐαγγέλου Ζάππα, συγκειμένη ἐκ πέντε μεγάλων κτημάτων μετὰ τοῦ ἱστορικοῦ Βροσθενίου δὲν κατεσχέθη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐξαδέλφου αὐτοῦ Κ. Ζάππα, ἰδρυτοῦ τοῦ Ζαππείου; Καὶ ἡ περιουσία αὕτη ἐκληροδοτήθη εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος εἰς ἐποχήν, καθ' ἣν οὐδεμία ἀπαγόρευσις κτήσεως διὰ διαθήκης ἢ ἄλλων κινητῶν καὶ ἀκινήτων ἐν Ρουμανίᾳ ὑπῆρχεν. Ὁπόταν οὔτε τὸ ὑπάρχον Σύνταγμα ἐν Ρουμανίᾳ, οὔτε ὁ κώδιξ τοῦ μισέλληνος ἡγεμόνος Κούζα ἴσχυον. Ὅθεν παρανόμως ἐθημεύθησαν τόσαι ἑλληνικαὶ περιουσίαι καθὼς καὶ τῆς εὐεργέτιδος Ἠπειρώτιδος Ἐλισάβετ Καστρισίου, τῆς ὁποίας τὰ κληροδοτήματα καὶ ὅλη ἡ περιουσία εἰς πολλὰ ἀνέρχεται ἑκατομμύρια φράγκων καὶ οὐδόλως εἶνε κατωτέρα τῆς τοῦ ἀοιδίμου Εὐαγγέλου Ζάππα.

Παρῆλθον πλέον οἱ εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι χρόνοι ὁπόταν ἐπιστεύετο ὅτι ὑπῆρχεν εἰλικρινὴς ἀγάπη καὶ ἐκτίμησις τῶν Ρουμάνων καὶ αὐτῆς τῆς Ἑλληνοαλβανίδος Δώρας Δ' Ἰστρίας· διεφεύσθησαν αἱ χρυσαῖ ἐλπίδες αὐτῶν διὰ τὴν ἀδελφοποίησιν τῶν δύο λαῶν ὑπὲρ ἱερωτέρου καὶ γενικωτέρου σκοποῦ. Παρῆλθον οἱ χρόνοι καθ' οὓς ἡ ἑλληνικὴ παίδευσις καὶ ἡ ἐκπολιτιστικὴ δύναμις τοῦ ἑλληνισμοῦ τοσαύτην εἶχον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν παριστρίων χωρῶν, ἡ δὲ ἱκανότης καὶ φερονία τοῦ Ἕλληνος ἦσαν σεβαστά! Τίς οἶδεν ἂν αὐτὰ ταῦτα τὰ ἠθικὰ προσόντα καὶ ὁ ἐκ τούτων πλουτισμὸς δὲν ἐγέννησαν τὸ μῖσος καὶ τὸν φθόνον τῶν Ρουμάνων πρὸς τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον καὶ ἐνετεῦθεν ὁ φανατικὸς καὶ ἄγριος καταδιωγμός, ὁ ὑπερβαίνων πᾶν ὅριον πολιτισμοῦ καὶ καταπατῶν τὰ διεθνῆ δίκαια!

Ἀλλ' αἱ ἑλληνίδες πρὸς τὰς χριστιανικὰς ἀρετὰς καὶ τὴν φιλοπατρίαν τῆς Εὐεργέτιδος ἀποβλέπουσαι, ἀποδίδομεν τὸν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν ἱερὰν μνήμην αὐτῆς.

Ἐν Ἀθήναις

ΣΩΤΗΡΙΑ Ι. ΑΛΙΜΠΕΡΤΗ

Η ΣΚΛΑΒΑ

ΧΙΑΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Ἔκαιεν ἔτι τῆς Χίου ἡ πόλις εἰς ὅλα τὰ μέρη.....
Οἱ στεναγμοὶ κι' οἰμωγαὶ γυναικῶν καὶ γερόντων ἀθρόαι,
ἐς τῆς Ἐρυθραίας τοὺς βράχους ἀντήχουν, καρδίας δονοῦσαι,
εἰς δὲ τὴν Πόλιν, ἐκεῖ, σωρηδὸν ἐπωλοῦντο ὡς κτήνη,
τόσαι τῆς Χώρας παρθένοι, τῶν πέριξ χωρίων αἱ κόραι,
ὅσας, ὡς λείαν πολέμου, τὰ πλοῖα μετέφερον τότε.

Δρᾶκα φλωρίων χρυσῶν εἰς τὴν χεῖρα ἑνὸς μεταπράτου
ἔθεσεν αἴφνης Γενίτσαρος εἷς, ἀγοράσας ὡς δούλην
μίαν παρθένον σεμνήν, εὐγενοῦς τινος γένους τῆς νήσου,
ἔχουσαν ἔξοχον κάλλος, μορφὴν συμπαθῆ καὶ γλυκεῖαν.

***

Θόρυβος μέγας, φωναὶ κα χαρὰ τῶν οἰκείων καὶ δούλων,
τοῦ Γενιτσάρου τοὺς γάμους ἐδήλουν λαμπροὺς ὡς τὸ Κονάκι.
Εἰς τὸ Χαρέμι κομμώτριαι δύο τὴν σκλάβαν μὲ πέπλους
λίαν λεπτοὺς καὶ καφτάνι χρυσοῦν καὶ σαλβάρι μετάξης,
τῆς Ἐνετίας λαμπρὰ ἐμπορεύματα, πλούσια ὄντως,
σπεύδουσ' ἐστόλιζον νύμφην, τὴν τάλαινα μάρτυρα κόρην,

***

Ἐπὶ σοφᾶ ἐστρωμμένου μὲ τάπητα λεῖον, χνοώδη
εἶχε καθίσει Ἀλῆς ὁ Γενίτσαρος· τούτου πλησίον
ἔχουσα ὄψιν ὠχράν, ὡς τὸ κρῖνον, καὶ ὄμμα δακρύον
βλέμμα ρεμβῶδες, θεινοῦ μαρτυρίου φρικώδη τὸν τύπον,
εἰς τὴν γωνίαν ἐκάθησ' ἡ νύμφη, σιγῶσα τελείως.
Τέλος εἰπέ μοι, τῇ λέγει ἠπίως, ναὶ λύσον τὴν γλῶσσαν,
τίς ὁ πατήρ σου, ἡ μήτηρ, ὁποῖον δὲ ὄνομα φέρεις;
Εἷς στεναγμὸς ἐξεχύθη βαθὺς ἐκ τοῦ στόματος ταύτης:
Ἦτ' εὐγενὴς Ἐνετὴ καὶ ἐλέγετ' ἡ μήτηρ μου Σαύτα,
ὁ δὲ πατὴρ τῶν ἀρχόντων ὁ πρῶτος καὶ τ' ὄνομα Λέκας.
Δάφνην ἐκάλουν ἐμὲ τὴν ἀθλίαν καὶ τὸν ἀδελφόν μου,
(δίδυμον εἶχον καὶ ἓν' ἀδελφὸν ἁρπαγέντα παιδίον),
Νώτην.— Πῶς; Νώτην, ἀνέκραξεν αἴφνης συσπάσας τὴν ὄψιν,
Κλίνε ὡς τὸ στῆθός μου Δάφνη, εἰς τοῦ ἀδελφοῦ σου τὸ στῆθος!

***

Αἴφνης μὲ νέφη πυκνὰ ἐκαλύφθ' ὁ ὁρίζων· συνάμα
σείουν βρονταὶ ἠχηραὶ τὸ στερέωμα σύμπαν ἀγρίως
καὶ ἀστραπαὶ διασχίζουν θειναὶ τὸ οὐράνιον σκότος.
Πίπτουν παντοῦ κεραυνοὶ φοβεροί, τοῦ θανάτου τὰ βέλη
καὶ τῶν χειμάρρων ὁ ροῦς παρασύρει ἐκ ρίζης τὰ πάντα.
Εἶχε παρέλθει ἡ νὺξ τρομερά· τὴν πρωΐαν δὲ ὅτε, τὰ πάντα,
φῶς τῆς ἡμέρας ἐχύθη λαμπρὸν καὶ φωτίζον τὸν κόσμον
τοῦ Γενιτσάρου τὸν οἶκον οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ
καὶ εἰς τὸ ῥεῦμα, πλησίον χειμάρρου εὑρέθησαν δύο
πτώματα· ἦτο τοῦ Νώτη τὸ ἓν καὶ τῆς Δάφνης τὸ ἄλλο.

ΜΙΧΑΗΛ ΤΣΑΚΥΡΟΓΛΟΥ

ΟΙ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΤΟ ΦΙΛΗΜΑ

Ἀπὸ καταβολῆς γυναικός, τὸ φίλημα ὑπῆρξεν καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ ὅλας τὰς φυλὰς ἡ ποιητικωτέρα, ἀγνοτέρα, ἡ γλυκυτέρα, ἡ φυσικωτέρα ἐκδήλωσις τῆς ἀγάπης. Ἀπὸ τῆς μητρός, ἡ ὁποία φιλεῖ τὸ τέκνον της μέχρι τοῦ ἐραστοῦ, ὅστις τὰ μεσάνυκτα μετὰ παλμῶν φόβου ἐναγκαλίζεται τὴν ἐρωμένην του, ἀπὸ τῆς εἰκόνος ἐφ' ἧς ἐπιθέτομεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς πίστεως μέχρι τῆς κυρίας ἡ ὁποία εἰς τὸν δρόμον ἀνταλλάσσει ἐκ συνηθείας ἡχηρὸν φίλημα ἀντὶ χαιρετισμοῦ, τὸ φίλημα εἶνε ἡ πλέον ἀναμφισβήτητος ἀπόδειξις τῆς φιλίας, τοῦ ἔρωτος.

Ὁ Παράσχος μᾶς βεβαιοῖ εἰς ἕνα στίχον του ὅτι μ' ἕνα φίλημα γεννώμεθα, μ' ἕν φίλημα γεννῶμεν· ἐπειδὴ δὲ ἦτο ὑπεραγαν ρωμαντικὸς μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι καὶ ἕν φίλημα λαμβάνομεν ὁπόταν τελευτῶμεν. Ἀλλ' ὁ ποιητὴς ἔζη εἰς ἐποχήν, καθ' ἣν δὲν εἶχε προοδεύσῃ ἡ ἐπιστήμη. Καὶ ὅπως ὅλαι αἱ ποιητικαὶ ἐκφράσεις ὑφίστανται ὁλονὲν ὀβαρίαν καὶ ἀπογυμνοῦνται χάρις εἰς τὰ σκληρὰ καὶ πεζὰ διδάγματα τῆς ἐπιστήμης, καὶ τὸ φίλημα τείνει εἰς χρεωκοπίαν.

*
* *

Ἓν ὡραῖον δειλινόν, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἥλιος ἐσκόρπιζε τὴν φλογισμένην ἀλουργίδα του πίσω ἀπὸ τὰ πένθιμα φυλλώματα τῶν κυπαρίσσων, συνωμιλοῦσα μὲ μίαν δεσποινίδα ἡ ὁποία ἦτο ἐνδεδυμένη κατὰ τὸν τελευταῖον συρμόν, ὡμίλει ἀπταίστως τὴν Γαλλικὴν καὶ ἠσθάνετο δυσφορίαν διὰ κάθε πρᾶγμα. Μιὰ ἀφελὴς φλυαρία καὶ ἀπονήρευτος ἐκράτει τὸν ἕνα πλησίον τοῦ ἄλλου.

Ἐπέρασεν ἔξαφνα ἕνας γνωστὸς κύριος γνωστώτερος διὰ τὸν ρωμαντικόν του ἔρωτα πρὸς μίαν ὥριμον κυρίαν.

Ἐγέλασεν ἐκείνη καὶ παρεξενεύθη διότι δὲν συνεμερίσθην τὸν γέλωτά της.

--Γελᾶτε γι' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον; τῆς εἶπα.

--Μὰ δὲν ξέρετε· ὅταν τὸν ἴδω δὲν μπορῶ νὰ κρατηθῶ. Μοῦ φαίνεται τόσον κωμικός!...

--Ν' ἀγαπᾷ στ' ἀλήθεια. . . . . .

--Καλὲ αὐτὸς ἀγαπᾷ σὰν τοὺς ἱππότας τοῦ Μεσαίωνος. Ἅμα τὸν ἰδῆτε, σᾶς φαίνεται ὅτι τώρα μόλις ἔφυγε ἀπὸ κανὲν rendez vous.

--Ἐγὼ νομίζω ὅτι εἶνε γενικώτερον τὸ αἴσθημα τῆς περιφρονήσεώς σας. Δὲν ἀγαπᾷ νεωτεριστικῶς. Ἡ ἀγάπη του εἶνε παλαιϊκή. . . . . .

--Δηλαδή;

--Ἀληθινή. Σήμερον τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος ἀπαιτεῖ φλέρτ, ἐπιφυλακτικώτητα, προῖκα... σκάνδαλα... μέθην...

--Ἀδικεῖτε τὴν νοημοσύνην σας ἢ μᾶλλον τὴν ψυχολογικήν σας δύναμιν, ἂν μὲ νομίζετε ἱκανὴν διὰ τοιαύτην ἀντίληψιν.

--Μὲ συγχωρεῖτε.

--Σᾶς συγχωρῶ διότι ὁμιλεῖται μὲ εἰλικρινῆ ἀφέλειαν, ἀλλὰ πλανᾶσθε. Δὲν νομίζω ὅτι ὁ ἔρως εἶνε ὅπως τὸν παριστάνετε διότι. . . . . .

--Ἔρως δὲν ὑπάρχει...

--Ἀκριβῶς. Ὁμιλῶ διὰ τὸν ἐκφυλισμὸν τοῦ ἀνθρώπου.

--Εἶσθε νευρολόγος;

--Ὄχι, παρατηρῶ ἁπλῶς. Ὁ ἔρως εἶνε ἀρρώστια. Εἶνε μία ὑποβολή. Εἶνε μία αὐταπάτη. Εἶνε μία ἀνισορροπία ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων. Εἶνε ἓν παθολογικὸν φαινόμενον.

--Δικαιολογία ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος δὲν μπορεῖ ν' ἀγαπήσῃ.

--Σᾶς συμβουλεύω νὰ διαβάσητε ἐπιστημονικὰ βιβλία. Ἄλλοτε συνέβαινον φρικώδη ἐρωτικὰ δράματα, μονομαχίαι διὰ ψύλλου πήδημα, δολοφονίαι, στραγγαλισμοί. Τὸ αἷμα ἐχύνετο ποταμηδόν. Σήμερον ἕνα ντουὲ ἔχει πολὺ θετικώτερα ἀποτελέσματα.

--Καὶ ὅμως ἓν φίλημα δύο ἐρωτευμένων εἶνε ἀσυγκρίτως πολυτιμώτερον ἀπὸ ὅλας αὐτὰς τὰς νεωτεριστικὰς θεωρίας. Εἶσθε μία νέα γυναῖκα...

--Ἡ ὁποία οὔτε καπνίζει οὔτε ψηφίζει, μοῦ εἶπε μὲ ἕνα πλατὺν γέλωτα. Εἴπατε πρὸ ὀλίγου τὴν λέξιν φίλημα. Καὶ ἔπειτα παραπονεῖσθε διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῶν νόσων. Ἡ ὑγιεινὴ διαμαρτύρεται διὰ τὸ βάρβαρον αὐτὸ ἔθιμον τῆς συγκολλήσεως τῶν χειλέων. Εἶνε λείψανον ἀνθρωποφαγίας.

--Μὰ τί εἶνε αὐτὰ ποῦ λέτε;

--Τὰ χείλη σας τὰ τόσον λεπτὰ καὶ κόκκινα καὶ γλυκὰ διὰ-

μαρτύρονται δι' αὐτὰ τὰ λόγια ποῦ κολλᾶ ἐπάνω των ἡ γλῶσσα σας.

--Λοιπὸν δὲν εἶσθε διόλου πρακτικὸς ἄνθρωπος, τὸ φίλημα εἶνε φορεὺς μικροβίων. Αὐτὸ θὰ τὸ ξέρετε δά; Θὰ ξεύρετε ἐπίσης ἐκ πείρας ἴσως, ὅτι ἡ καλλυντικὴ βιομηχανία παρασκευάζει χιλίων εἰδῶν ἀλοιφὰς καὶ ὑγρά, κάθε ἄλλο βέβαια ἢ ἀθῶα.... Δὲν-λησμονεῖτε ὅτι εἰς τὰ χείλη εὐκολώτατα ἐπικολλᾶται κάθε βακκύλιον. Μιὰ ἀπομύζησις λοιπὸν τῶν χειλέων τί θέλετε νὰ σᾶς δώσῃ; ἀσθενείας.... Ἄ, οἱ Γερμανοὶ εἶνε οἱ σοφώτεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου.

--Αὐτοὶ δὲν φιλιοῦνται;

--Αὐτοὶ πρὸ παντός, κύριέ μου, δὲν ἐννοοῦν νὰ διακυβεύσουν τὴν ζωήν των, διὰ μίαν στιγμιαίαν καὶ αὐτὴν ἀπατηλὴν πολλάκις ἀπόλαυσιν. Ἀπηγόρευσαν οἱ ὑγιεινολόγοι τὸ φίλημα, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτό, ὡς ἐκ τοῦ φυσιολογικοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶνε δυστυχῶς καταρθωτόν, ἐφεῦρον ἐν ἀντιφιλικὸν φίμωτρον...

--Ἡ ὀνομασία εἶνε ἐπιτυχεστάτη.

--Δέχομαι συγχαρητήρια· εἶνε ἰδική μου.

--Εἶμαι περίεργος νὰ ἰδῶ ἂν ἡ ἐφεύρεσις εἶνε τόσον ὡραία ὅσον καὶ ὁ τίτλος της.

Ἡ δεσποινὶς ἐκινήθη ἀποτόμως. Ἀπὸ ἓν ἀργυροῦν πλεκτὸν σακκίδιον ἔβγαλε ἕνα λεπτὸν λεπτὸν μεταξωτὸν μανδηλάκι...

Ἅμα τὸ εἶδα τῆς εἶπα.

--Συνεκινήθητε; Πόσον θὰ ἤθελα νὰ ἔβλεπα μερικὰ μαργαριτάρια μετανοίας.

--Θὰ ἰδῆτε κάτι ἄλλο πολὺ πρακτικώτερον. Τὴν βλέπετε αὐτὴν τὴν διαφανῆ γάζαν.

--Πολὺ τὸ φοβοῦμαι. Θὰ εἶνε κανὲν ἀλεξιφίλημα.

--Τὸ ἐμαντεύσατε, ἀλλὰ εἶνε περιττὸν νὰ φοβεῖσθε, διότι δὲν πρόκειται νὰ χρησιμοποιηθῇ τὴν στιγμὴν αὐτήν.....

--Λυποῦμαι πολὺ διὰ τὴν καταδίκην αὐτήν.

--Οἱ Γερμανοὶ λοιπὸν ἐφεῦρον κάτι πρακτικόν. Μόλις πρόκειται νὰ φιληθοῦν παρενθέτουν μεταξὺ τῶν χειλέων μίαν λεπτὴν μεμβράνην ἡ ὁποία εἶνε ἐμπεποτισμένη μὲ ἀπολυμαντικὰς οὐσίας. Δὲν ἔχει καμμίαν ὀσμήν, δύναται μάλιστα νὰ ἀρωματισθῇ μὲ Jasmin, Muquet, μὲ Fleurs d'amour, μὲ gloire de Paris, χωρὶς νὰ χάσῃ τὰς ἀπολυμαντικὰς ἰδιότητάς της. Τὸ μηχάνημα ὁμοιάζει τῆς ρακέτας τοῦ Λὸν Τένυς. Κατ' αὐτὸν τὸν

τρόπον ἱκανοποιοῦνται καὶ ὁ πόθος τοῦ φιλήματος καὶ αἱ ἀξιώσεις τῆς ἐπιστήμης.

--Μ' αὐτὸ εἶνε ἐξευτελισμὸς τοῦ φιλήματος... Θὰ πεθάνῃ τὸ δυστυχισμένο....

--Καθόλου· ὅσοι ἔχουν τὴν συνήθειαν νὰ φιλοῦν συχνὰ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ θ' ἀποφεύγουν τὰ μολύσματα, συνεπῶς τὸν θάνατον καὶ ἐπειδὴ θὰ παρατείνεται ἡ ζωή, θὰ δίδονται περισσότερα φιλήματα.

—Τὸ ἐπιχείρημά σας ὑπενθυμίζει τοὺς δικολάβους..... Ἐγώ, σᾶς βεβαιῶ, προτιμῶ νὰ μὴ δώσω κανὲν φίλημα στὴ ζωή μου, παρὰ νὰ τὸ δώσω διὰ μέσου αὐτοῦ τοῦ πανιοῦ. Εἶνε φοβερόν..

- Εἶνε σωτήριον. . . . .

—Καὶ ὁ ἔρως ἡ στοργή; Ἡ πίστις; Θὰ χρεμασθοῦν ἀπὸ αὐτὴν τὴν μεμβράνην;

Ἡ ἐρώτησίς μου ἔμεινεν ἄνευ ἀπαντήσεως. Τὸ μεταξωτὸ μανδηλάκι ἀπεκρύβη, ἐγὼ δὲ ἐβύθισα τὸ βλέμμα εἰς τὴν Δύσιν παρακολουθῶν τὰ δύο τρία συννεφάκια τὰ ὁποῖα ἦσαν κατακόκκινα, θὰ ἔλεγέ τις ἀπὸ θυμόν, ὡσὰν νὰ εἶχαν ἀκούσῃ τὰ λόγια τῆς ὡραίας δεσποινίδος.

Ἀθῆναι.

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

(Σονέττο)

Μοῦ φόρτωσ' ἡ Ἀνάμνησι βαρὺ σταυρὸ στὸν ὦμο
Καὶ πῆρα πάλι τὸ παληὸ τὸ ξεχασμένο δρόμο,
Καὶ γύρισα στὰ εὔμορφα τ' ἀγαπημένα μέρη
Ἐκεῖ ποῦ ἡ καρδοῦλά μου σοῦ ἔστηνε καρτέρι.

Μὲ κύτταζαν ἀμίλητα τὰ δένδρα καὶ οἱ βράχοι
Κ' οἱ λόγγοι ποῦ μᾶς εἶχαν δεῖ τόσες φορὲς μοναχοί·
Μόνο ἡ λεύκα ἡ ψηλὴ τὸ ὄνομά σου λέει.

Ἕνα πονετικὸ πουλὶ ἐκεῖ στὴ πάνω στράτα,
Μ' ἀρώτησε: «τί γίνεται ἡ κόρη ἡ μαυρομμάτα;»
Καὶ μιὰ βρυσούλα ἀρχίνησε σιγά, σιγὰ νὰ κλαίῃ.....

Σμύρνη.

ΣΥΛΒΙΟΣ

ΛΕΥΚΩΜΑ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΔΩΝ

ΣΟΦΙΑ ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ Εἶνε ἡ κατ' ἐξοχὴν μύστις τοῦ ἑλληνικοῦ τοπίου. Ἡ πρώτη μεταξὺ τῶν ἑλληνίδων τοπιογράφων. Ἡ τεχνοτροπία της νεωτεριστικὴ συγκρατεῖ ἐπὶ τοῦ ἀφθόνου χρώματος τοὺς ἁβροτέρους τόνους. Εἶνε ποιητικὴ ἐν τῇ τέχνῃ ὅπως καὶ ἐν τῇ ζωῇ. Θυγάτηρ τῆς μεγάλης Ἑλληνίδος παιδαγωγοῦ κ. Αἰκατερίνης Λασκαρίδου, ἀπόγονος μεγάλου Βυζαντινοῦ οἴκου, διακρίνεται διὰ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν γλωσσομάθειάν της. Δεκαεπταέτις ἐξέθεσεν ἔργα της εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Ζαππείου, ἔκτοτε δὲ τακτικῶς εἰς ὅλας τὰς ἐκθέσεις Ἀθηνῶν, Καΐρου καὶ Σμύρνης, ἐπανειλημμένως δὲ καὶ εἰς τὰς κυριωτέρας ἐκθέσεις τῆς Δύσεως, πάντοτε ἐπαινουμένη διὰ τὰ ἐκτεθέντα ἔργα της. Ἰδιαιτέραν ἔκθεσιν κατήρτισε μετὰ τῆς δ)ος Θαλ. Φλωρᾶ ἐν τῷ Φιλ. Συλλ. Παρνασσῷ τὸ 1907 καὶ τὸ ἐπιὸν ἔτος πάλιν ἐν τῷ Παρνασσῷ ἀποκλειστικῶς ἰδικῶν της ἔργων. Πλέον τῶν 100 ἔργων της ἀνέδειξαν αὐτὴν ἤδη τελείαν ζωγράφον, ἄοκνον καὶ φίλεργον ζηλωτὴν τῆς ὡραίας τέχνης της!

Πτυχιοῦχος τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ 1907, εἰργάσθη ὑπὸ τοὺς καθηγητὰς Λύτραν καὶ Ἰακωβίδην, ἐν Παρισίοις δὲ κατὰ τὸ 1900 μὲ τοὺς διασήμους ζωγράφους Ben Constant καὶ J Paul Laurant. Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1908 ἐστάλη ὑπότροφος τοῦ Ὑπουργείου τῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς Εὐρώπην καὶ εἰργάσθη ἐν Μονάχῳ μὲ τοὺς διασημοτέρους προσωπογράφους ὡς καὶ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν κυριῶν (Künstlerinnen Verein) ὅπου ἐπαξίως ἀντεπροσώπευσε τὴν Ἑλληνικὴν τέχνην καὶ ἠξιώθη βραβείου κατὰ τὸν τελευταῖον διαγωνισμόν. Ἐφοίτησεν πρὸς τούτοις εἰς τὴν σχολὴν συνθέσεως τοῦ διασήμου γερμανοῦ ζωγράφου Leo Putz. Τὰ παρὰ τῶν καθηγητῶν της χορηγούμενα αὐτῇ ἐνδεικτικὰ ἦσαν ἄριστα αἱ δὲ ἐφημερίδες τοῦ Βερολίνου καὶ Μονάχου, ὅπου ἐξέθετεν ἔργα της, εὐνοϊκώτατα ἐκφραζόμεναι περὶ αὐτῆς ἔγραφον: «Τὰ τοπεῖα τῆς ἑλληνίδος ζωγράφου Σοφίας Λασκαρίδου καταλέγονται μεταξὺ τῶν ἀρίστων

ἔργων τῆς ἐκθέσεώς μας, διακρίνονται δὲ μάλιστα διὰ τὴν ζωηρότητα καὶ διαύγειαν αὐτῶν, διὰ τὴν λεπτότητα καὶ φαιδρότητα τοῦ χρωματισμοῦ καὶ ἰδίως διὰ τὴν παρατηρητικότητά της ἐν τῇ ἀντιλήψει».

Ἤδη ἐπεσκέφθη δι' ὀλίγον τὰς Ἀθήνας καὶ ἀναχωρεῖ προσεχῶς εἰς Παρισίους ὅπως συνεχίσῃ τὰς σπουδάς της ἐπιδίδουσα εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ζωγραφικῆς. Μία θαυμασία θαλασσογραφία της «τὸ μελτέμι», ἀγορασθεῖσα παρὰ τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης Ὄλγας καὶ δημοσιευομένη εἰς τὰς πρώτας σελίδας τοῦ ἡμερολογίου, γνωρίζει εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας καλλίτερον τῶν ὅσων γράφομεν τὴν ἔξοχον ἑλληνίδα ζωγράφον.

ΙΟΥΛΙΑ ΣΚΟΥΦΟΥ Εἶνε ἡ ἑτέρα τῶν διακεκριμένων γλυπτριῶν μας, θυγάτηρ τοῦ συνταγματάρχου Σκούφου καὶ ἀδελφὴ τῆς ζωγράφου Μαρίας Σκούφου.

Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1903 προήγετο ἐκ τῆς Δ'. τάξεως τοῦ Πολιτεχνείου μὲ τὸν βαθμὸν ἄριστα.

Τὸ θέρος τοῦ 1904 προήγετο εἰς τὴν ΣΤ' τάξιν ἐλθοῦσα πρώτη.

Τὴν δὲ ἄνοιξιν τοῦ 1905 μετασχοῦσα τοῦ Ἀβερωφείου διαγωνίσματος ἐν τῇ πλαστικῇ τῆς Σ1' τάξεως ἔλαβε τὸ α'. βραβεῖον.

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἰδίου ἔτους ἐκθέσασα ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ «Παρνασσοῦ διάφορα ἔργα της ἐνεποίησε ἔκπληξιν διὰ τὰς ἁλματικὰς προόδους της. Ἡ «νὺξ» της, νεωτεριστικὴ χαλκόχρους κεφαλή, πολλάκις ἀπεικονισθεῖσα καὶ ἐπὶ δελταρίων ἔτι, ἐκρίθη ἀξία πολλῆς προσοχῆς, πλασμένη μὲ πολλὴν δύναμιν καὶ ποιητικὴν συγχρόνως ἔκφρασιν.

Τὸ θέρος τοῦ 1905 ἤρχετο καὶ πάλιν πρώτη, ἀριστεύσασα, ἐκ τῆς ΣΤ' εἰς τὴν Ζ' τάξιν τῆς πλαστικῆς.

Οὕτω ἡ δ)ὶς Σκούφου ἀποτελεῖ τὸ σπάνιον φαινόμενον τῆς διαρκῶς καὶ ἐπαισθητῶς βελτιουμένης καλλιτέχνιδος. Ἐν τῷ Πολυτεχνίῳ δὲ ἀείποτε ἠρίστευεν!

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1906 ἀπεφοίτα τοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνίου, πρώτη αὐτὴ Ἑλληνὶς διπλωματοῦχος γλύπτρια ἀναδειχθεῖσα.

Ἐν τῇ Καλλ. Ἐκθέσει τοῦ Ζαππείου κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1907 ἀναδεικνύεται διὰ τῆς «Ἀμαρυλλίδος» της τεχνίτις ἀρίστου μέλλοντος, ὅπερ ἐπικυροῖ τὴν φιλότιμον ἐργασίαν της, τὸ δὲ κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1908 ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Ζαππείου ἐκτεθὲν ἔργον της «Κόσμος ὀνείρων», ἀπέσπασε τὸν εἰλικρινῆ θαυμασμόν.

Ἤδη εὑρίσκεται ἐν Καΐρῳ ὅπου μετὰ λατρείας ἐγκύπτουσα πάντο-

τε εἰς τὴν τοῦ Φειδίου θαυμασίαν τέχνην, δίδει ζωὴν μὲ τὸ γλύφανόν της εἰς τὸ ψυχρὸν μάρμαρον ἀναδεικνυομένη ὁσημέραι ἡ πρώτη τῶν ἑλληνίδων γλυπτριῶν καὶ ἔξοχος καλλιτέχνις. Εἰς ἣν ἀτελὲς ἀκόμη ἔργον της «ἐκ τοῦ κόσμου τῶν ὀνείρων» δημοσιευόμενον ἐν τῷ παρόντι τόμῳ χαιρετίζομεν μετὰ χαρᾶς τὴν ἠῶ μιᾶς νέας δόξης τῆς ἑλληνικῆς Καλλιτεχνίας.

ΜΑΡΙΑ ΣΚΟΥΦΟΥ Εἶνε θυγάτηρ τοῦ συνταγματάρχου Σκούφου ἐξ ἀρχαίας οἰκογενείας. Ἀπὸ τῆς νεαρωτάτης ἡλικίας της ἐξεδηλώθη ἡ καλλιτεχνική της φύσις. Ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ζωγραφική, ὁ χρωστὴρ καὶ τὸ τόξον ἐζωντάνευσαν εἰς τὰς ἁβρὰς της χεῖρας τὰ ὡραιότερα τῆς ψυχῆς της ἰδανικά. Τὰ πρῶτα μαθήματα τῆς μουσικῆς ἔλαβεν παρὰ τῆς μητρός της, γυναικὸς ὑπερόχου μορφώσεως· τῆς ζωγραφικῆς εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον ὑπὸ τὸν καθηγητὴν Ροΐλόν. Εἰς ἀμφότερα διεκρίθη καὶ ἦτο πάντοτε ἡ πρώτη μαθήτρια.

Τὰ πρῶτα πέντε ἔργα της pastels, ἐξ ὧν τρεῖς προσωπογραφίαι, ἐκτεθέντα εἰς τὴν πρώτην ἔκθεσιν τῆς Καλ. Ἑταιρείας ἐν Ἀθήναις μὲ τὸ ψευδώνυμον Μυρσίνη ἐνεποίησαν μεγάλην αἴσθησιν εἰς δὲ τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκθεσιν ἐβραβεύθησαν. Ἔκτοτε ἐξέθηκεν εἰς τὰς διαφόρους Ἀθηναϊκὰς ἐκθέσεις pastels καὶ ἐλαιογραφίας ὑπὸ τὸ ἀληθὲς ὄνομά της. Εἰς τὴν κατὰ τὸν 9θριον ἔκθεσιν τοῦ Παρνασσοῦ μία τοπογραφία της καὶ μία κεφαλὴ ἐγένοντο δεκτὰ μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Διὰ τῆς προσωπογραφίας ταύτης ἀναδεικνύεται ἱκανὴ προσωπογράφος, ὑπερτέρα πολλῶν συνθετῶν. Ἡ προσωπογραφία τῆς ἀδελφῆς της εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Παρνασσοῦ ἦτο ἕνας ἀληθὴς θρίαμβος. Ἤδη εὑρίσκεται εἰς Παρισίους ὅπου εἰργάσθη ὑπὸ τοὺς μεγάλους διδασκάλους Jules Lefèvre, Robert Fleury, Humbert. ὅστις εὐρὺ διαβλέπων τὸ μέλλον τῆς ἑλληνίδος καλλιτέχνιδος εἶπε δι' αὐτήν: elle a du chemin à faire. elle ira loin la geune greque:

ΜΑΡΙΑ ΙΓΓΛΕΣΗ Μία ἀκόμη σεμνὴ ἱέρεια τῆς τέχνης. Ἐγεννήθη ἐν Μυκόνῳ καὶ ἐγεννήθη μὲ καλλιτεχνικὰ ἔνστικτα. Διαχειμάζουσα ἐν Ἀθήναις ἐλάμβανε κατ' οἶκον μαθήματα ζωγραφικῆς, οὐδέποτε ὀνειρευθεῖσα καλλιτεχνικὰς δάφνας, ἀλλ' ἁπλῶς ὅπως συμπληρώσῃ τὴν μόρφωσίν της. Σὺν τῷ χρόνῳ ὁ ἔρως της πρὸς

τὴν τέχνην ηὔξανε καὶ αὐτὸν καὶ μόνον ἔχουσα σύντροφον ἀπῆλθεν εἰς Ἰταλίαν ὅπως ἐπισκεφθῇ τὰ μουσεῖα, μελετήσῃ καὶ σπουδάσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ ἔργα τῶν μεγάλων διδασκάλων. Ἐκεῖ λησμονήσασα ἑαυτὴν ἐπεδόθη μετὰ πάθους εἰς τὴν σπουδήν. Εἰσελθοῦσα ἡ τελευταία εἰς τὴν ἀκαδημίαν, μετὰ ἑξάμηνον εὑρίσκετο εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἐπαινουμένη ὑπὸ τοῦ ἰδίου καθηγητοῦ της, ὅστις ἐνώπιον πάντων ἔλεγεν: Τ ὁ π ο ν ε ἰ ς τ ὴ ν ἑ λ λ η ν ί δ α: Ἐπὶ δύο συνεχῆ ἔτη ἐξηκολούθησεν τὴν ἀκαταπόνητον ταύτην μελέτην της, ἐπισκεφθεῖσα διαφόρους πόλεις τῆς Ἰταλίας. Κατάκοπος ἐπέστρεψε εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπου διωργάνωσεν ἰδίαν ἔκθεσιν ἐν τῷ Παρνασσῷ στεφθεῖσαν ὑπὸ μεγάλης ἐπιτυχίας. Τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων της εἶνε Peysage πολὺ ἀρέσαντα καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ εἰς τὴν ἐν Καΐρῳ ἔκθεσιν. Ὡς τοιαῦτα δὲ προτιμᾷ τὰ ἔχοντα ἀρχαιότητας, δι' ὃ καὶ ἐπὶ τρίμηνον εἰργάσθη ἐν Πομπηΐᾳ καθὼς καὶ ἐν Via Appia, ἔνθα οἱ τάφοι τῶν αὐτοκρατόρων. Πρὸς τούτοις ἐπιδίδει εἰς τὴν προσωπογραφίαν μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν. Ἔχει πεποιθησιν εἰς ἑαυτὴν καὶ λατρείαν εἰς τὴν τέχνην της, χάριν τῆς ὁποίας χωρίζεται προσφιλοῦς μητρὸς καὶ ἀδελφῆς μεταβαίνουσα κατ' ἔτος εἰς Πομπηΐαν καὶ ἐργαζομένη ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ ὑπὸ τὸν θερμὸν ἥλιον τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας. Ἓν πομπιανὸν ἔργον της δημοσιευόμενον εἰς τὸν παρόντα τόμον, ὅπερ ἠγοράσθη ἐν τῇ ἐκθέσει της ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Κοκκίδου, γνωρίζει καλλίτερον τῶν γραμμῶν τούτων εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας τὴν ἑλληνίδα ζωγράφον.

ΕΛΕΝΗ ΓΕΩΡΓΑΝΤΗ Ἐγεννήθη ἐν Σμύρνῃ καὶ τὴν παιδικήν της ἡλικίαν διήνυσεν ἐν Κυδωνίαις. Ἀνατραφεῖσα εἰς τὴν ἐν Νάξῳ σχολὴν τῶν Οὐρσουλινῶν, ἐνωρίτατα ἔδειξε δείγματα τῆς πολλαπλῆς καλλιτεχνικῆς της φύσεως. Ἡ μουσική, ἡ λογογραφία, ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ γλυπτικὴ τὴν ἀπησχόλησαν ἐκ περιτροπῆς καὶ ὑπερίσχυσεν ἡ τελευταία. Δὲν ἀφωσιώθη ὅμως εἰς αὐτὴν καθ' ὁλοκληρίαν καὶ συνάμα καταγίνεται εἰς τὴν διακοσμητικὴν ἐπεξεργασίαν δέρματος καὶ μετάλλου ἀναγλύφου au refousse χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ τὸ ἄσμα. Ἡ κ. Γεωργαντὴ εἶνε ἐκ τῶν παλαιοτέρων μαθητριῶν τοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου, φοιτήσασα ἐν αὐτῷ πολὺ πρὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Καλλ. Σχολῆς τῶν φιλοτέχνων. Καθηγητὰς εἶχε τὸν ἀείμνηστον Λύτραν, Βρουτὸν καὶ Ἰακωβίδην.

Συζευχθεῖσα τὸν γλύπτην Ν. Γεωργαντῆ ἀνεχώρησε μετ' αὐτοῦ πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν της εἰς Νεάπολιν, Ρώμην καὶ Παρισίους καὶ ἐφοίτησεν εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Καλῶν Τεχνῶν ὑπὸ τοὺς καθηγητὰς Marqueste καὶ Humbert καὶ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἀκαδημίαν ὑπὸ τὸν καθηγητὴν καὶ διαπρεπῆ γλύπτην Jujalbert. κατὰ τὰ δύο ἔτη τῆς ἐν Παρισίοις διαμονῆς της μοιράζεται καὶ αὐθις μεταξὺ τῆς γλυπτικῆς καὶ διακοσμητικῆς· χάριν τῆς τελευταίας ταύτης ἐφοίτησεν εἰς τὴν Σχολὴν τῶν βιομηχανικῶν τεχνῶν. Ἐπιστρέψασα ἐκ Παρισίων ἐπανήρχισε τὴν τακτικὴν εἰς τὸ Μετσόβειον φοίτησίν της πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ πτυχείου. Ὡς καλλιτέχνις ἐνεφανίσθη τὸ 1907, ἔργα της δὲ ἐξετέθησαν εἰς τὴν ἐν τῷ Ζαππείῳ Ἑλλ. Καλλιτεχνικὴν Ἔκθεσιν εἰς τὸ ἐν Παρισίοις Salon officiel Français καὶ εἰς τὴν Ἔκθεσιν τῆς Art au Foyer. Τὸ μέλλον φαίνεται νὰ προσμειδιᾷ τῇ καλλιτέχνιδι, παρὰ τὸ πλευρὸν δὲ τοῦ συζύγου της ἐργαζομένη βεβαίως πολλὰς ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἐπιτυχίας ἐὰν μάλιστα παραιτουμένη τῆς ἐπιδόσεώς της πρὸς οἱονδήποτε ἄλλον τῆς καλλιτεχνίας κλάδον ἀφοσιωθῇ ὁλοψύχως εἰς τὴν γλυπτικήν.

ΟΛΓΑ ΠΑΠΑΔΗΜΑΚΗ Ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις. Θυγάτηρ τοῦ μεγάλου ἐκ Κερκύρας ζωγράφου Προσαλέντη. Τὴν ζωγραφικὴν ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ πατρός καὶ τοῦ ἀδελφοῦ της, ζωγράφου ἐπίσης, τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ἀποθανόντος Παύλου Προσαλέντη, καθὼς καὶ παρὰ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Λάντσα. Κληρονόμος καλλιτεχνικῶν ἐνστίκτων καὶ εἰς καλλιτεχνικὸν περιβάλλον ἀνατραφεῖσα, ἀπὸ τῆς νεαρωτέρας της ἡλικίας ἐνεπνεύσθη τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν τέχνην καὶ ταχέως ἀνεδείχθη ἀνταξία κόρη καὶ ἀδελφὴ διακεκριμένων ζωγράφων. Τὰ ἔργα της εἶνε πάμπολλα, τόσα ὥστε καὶ ἡ ἰδία ἀδυνατεῖ νὰ τὰ ἀπομνημονεύσῃ. Ἐν ἐκ τῶν καλλιτέρων ἔργων της εἶνε εἰκὼν θαυμασίας ἐκτελέσεως καὶ ἐντελοῦς φαντασίας παριστῶσα τὸν Σταϊνόπουλον τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ

εὑρισκομένη ἐν τῷ φρουραρχείῳ τοῦ Ναυπλίου. Τὸ εἶδος εἰς ὃ ἐπιδίδει εἶνε κυρίως τὸ genre, ἐν τούτοις πλεῖσται προσωπογραφίαι καὶ ἁγιογραφίαι της ἀνηρτημέναι εἰς διαφόρους αἰθούσας ἢ κοσμοῦσαι ἐκκλησίας προκαλοῦσι τὸν θαυμασμόν. Πολλαὶ προσωπογραφίαι της ὑπάρχουσιν εἰς τὸ πρῶτον σύνταγμα τοῦ πεζικοῦ, παριστῶσαι τοὺς εἰς Κρήτην πεσόντας ἀξιωματικούς, ἄξιαι δὲ ἰδιαιτέρας προσοχῆς ἁγιογραφίαι της εἶνε αἱ ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ καὶ τῷ Ἁγίῳ Γεωργίῳ Καρύτσῃ.

Εἰς τὴν τρικυμίαν τῆς ζωῆς, εἰς τὸν σάλον τὸν ὁποῖον ἤγειρεν ἐν τῇ ψυχῇ τῆς καλλιτέχνιδος ὁ θάνατος λατρευομένου συζύγου ἀρκετὸν ἀντιπερισπασμὸν ἔφερεν ἡ πρὸς τὴν τέχνην ἀγάπη της, καὶ αὐτὴν συνδυάζουσα μὲ τὰ ὑψηλὰ καθήκοντα τῆς μητρὸς τὴν βλέπομεν ἐν τῷ ἀτελιέ της ἀφίνουσαν τὸν χρωστῆρα ὅπως λάβῃ εἰς τὰς ἀγκάλας της τὸν μικρόν της υἱὸν σπουδάζοντα τὰ πρῶτα γράμματα.

ΕΛΕΝΗ ΠΡΟΣΑΛΕΝΤΗ Θυγάτηρ τοῦ ζωγράφου Προσαλέντη καὶ ἀδελφὴ τοῦ ἀποθανόντος Παύλου Προσαλέντη καὶ τῆς ἀνωτέρω κ. Ὄλγας Παπαδημάκη, ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις καὶ ἐδιδάχθη μετὰ τῆς ἀδελφῆς της τὴν ζωγραφικὴν παρὰ τοῦ πατρός της καὶ τοῦ ἀδελφοῦ της ὡς καὶ παρὰ τοῦ καθηγητοῦ Λάντσα. Δίδυμοι τῆς τέχνης ἀδελφαὶ ἐπεδόθησαν ἀμφότεραι εἰς τὸ genre, τὴν προσωπογραφίαν καὶ τὴν ἁγιογραφίαν ἐξ ἴσου ἐπιτυχῶς. Ἡ ἐν ἄλλαις σελίσι τοῦ ἡμερολογίου δημοσιευομένη «Παναγία» τῆς δ)ος Προσαλέντη ἀναδεικνύει αὐτὴν ζωγράφον πρώτης

δυνάμεως εἰς τὸ εἶδος τοῦτο, τόσο μᾶλλον καθόσον ἡ ἁγιογραφία ἐν τῇ ἐκδηλώσει τῆς καθαρᾶς τέχνης δὲν ἦτο ποτὲ ἐν Ἑλλάδι τοῦ συρμοῦ. Τὸ ἔργον τοῦτο πρωτότυπον διὰ τὴν τεχνοτροπίαν του, τὴν ἔμπνευσιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων, ἀγνώστων μέχρι τοῦδε εἰς τὴν ἁγιογραφίαν ἐπροξένησεν αἴσθησιν βαθυτάτην καὶ μέγαν θαυμασμόν. Ἡ ἱστορία τῆς εἰκόνος ταύτης εἶνε περίεργος. Τοιαύτην τὴν ὡραματίσθη ἐν ἡμιεγρηγόρσει σοβαρὰ καὶ ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερουσῶν ἐν Ἀθήναις δεσποινῶν, διηγήθη τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ζωγράφον, αὐτὴ δέ, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς δραματισθείσης, ἤτις ἐπὶ μῆνας συνειργάσθη μετὰ τῆς καλλιτέχνιδος ἀναπαριστῶσα αὐτῇ τὰ ἐν τῇ διανοίᾳ της ἐντετυπωμένα χαρακτηριστικά, ἐπέτυχε τόσον νὰ ζωντανεύσῃ τὴν Παναγίαν τοῦ δράματος, μὲ τὰ ἄγνωστα μέχρι τοῦδε εἰς τὴν ἁγιογραφίαν ποικίλματά της, ὥστε νὰ προκα-

λῇ θαυμασμὸν μυστηριώδη. Ἡ εἰκὼν αὕτη ἐξετέθη τὸ 1907 εἰς τὴν διαρκῆ Καλλιτεχνικὴν Ἔκθεσιν, ἀλλὰ τὸ γεγονὸς ὅπερ προὐκάλεσεν αὐτὴν καὶ ἡ τελεία ἐπιτυχία προσείλκυσαν πλῆθος θαυμαστῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς ζωγράφου, οἵτινες εἰς τὸ λαμπρὸν τοῦτο ἔργον ἔβλεπον ἀνανακλώμενον τὸ εὐρὺ μέλλον τῆς ἑλληνίδος καλλιτέχνιδος.

ΕΚ ΤΩΝ ΜΥΘΩΝ ΤΟΥ ΑΙΣΩΠΟΥ

ΛΕΩΝ ΤΑΥΡΟΣ ΚΑΙ ΣΥΑΓΡΟΣ

Τὸ λιοντάρι κοιμισμένο ἕνας ταῦρος τὸ σιμώνει,
Μὲ τὰ δυὸ τὰ κέρατά του τὸ τρυπᾷ καὶ τὸ σκοτώνει.
Καὶ τὴ μάνα του σὰν εἶδεν ἀγριόχοιρος νὰ κλαίῃ
Ἀπὸ μακρυὰ ἐστάθη καὶ μὲ φρόνησι τῆς λέει:
—Πόσες μάνες σὰν ἐσένα τάχα ἔκαμε νὰ κλάφουν,
Πόσους ἐσπάραξεν ὁ γυιός σου πρὶν κι' αὐτὸν νὰ τὸν σπαράξουν.
Μάθε πῶς ἔς τὸν κόσμον τοῦτον π' ὅλα στρέφουν καὶ γυρνοῦνε
Μὲ τὸ μέτρο ποῦ μετροῦμε καὶ οἱ ἄλλοι μᾶς μετροῦνε.

ΚΑΛΑΜΙΕΣ ΚΑΙ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ

Πλάϊ-πλάϊ ἐφυτρώναν καλαμιὲς καὶ κυπαρίσσια
Βεργολύγιστες ἡ πρῶτες καὶ τὰ ἄλλα ὁλοΐσια.
Καὶ ἐμιλούσανε καὶ ἐλέγαν τοὺς καϋμούς, τὰ βάσανά τους,
Σὰν γειτόνισσες ποῦ βγαίνουν ἀπὸ τὰ παράθυρά τους.
Εἶχανε καϋμὸ μεγάλο τὰ ψηλὰ τὰ κυπαρίσσια
Πῶς οἱ ἄνεμοι φυσόντας τὰ ξερρίζωναν περίσσια,
Καὶ ἐρωτοῦσαν τὰ καλάμια πῶς τ' ἀδύνατο κορμί τους
Ἠμποροῦσε νὰ ξεφεύγῃ τὴ μανία καὶ ὁρμή τους.
Καὶ τοὺς εἶπαν τὰ καλάμια: Σὲ μιὰ δύναμι μεγάλη
Ὁ τρελλὸς τὴν ἀντιστέκει, γέρνει ὁ φρόνιμος κεφάλι.

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΜΙΑ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ Γ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

Εἰς τὸ περσινὸν προσφιλέστατον «Μικρασιατικὸν» ἡμερολόγιον τῆς λογίας φίλης δεσποινίδος Ἑλένης Σ. Σβορώνου, ἀνέγνωμεν ὀλίγας λέξεις γραμμένας ἀπὸ τὴν ἰδίαν χαριτωμένην φίλην μας, μὲ τὴν ἐπιγραφήν, ἣν καὶ ἡμεῖς θέτομεν εἰς τὸ σημείωμα τοῦτο, ὅπως ὑπομνήσῃ εἰς τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων ὅτι τῇ 1 Μαΐου τοῦ 1911 συμπληροῦνται 100 ἔτη ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἀνδρέα Λασκαράτου, καὶ προτείνει οὕτω τὸν πανηγυρισμὸν τῆς ἑκατονταετηρίδος ταύτης.

Ἀλλὰ δυστυχῶς, μέχρι τῆς ὥρας καθ' ἣν γράφομεν τὸ παρὸν σημείωμα, οὐδεὶς λόγος γίνεται περὶ ἑορτασμοῦ. Ἐλπίζομεν ὅμως ὅτι αἱ χρυσαῖ λέξεις τὰς ὁποίας ἐκεῖ γράφει ἡ δεσποινὶς Σβορώνου νὰ ἠχοῦσι τοὐλάχιστον εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, διότι, νομίζομεν, ὅτι θὲν ὑπάρχει δευτέρα γνώμη ὅτι ὁ Λασκαράτος ἦτο ἐκ τῶν διασημοτάτων Κεφαλλήνων, ἐκ τῶν θρασάντων προσωπικοτήτων τῆς Ἑπτανήσου, ἐκ τῶν εὐψυεστάτων συγγραφέων καὶ ποιητῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, οἱ ὁποῖοι ἐτίμησαν τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν καὶ τινὲς σάτυραί του θὰ ζήσουν ὅσον ἡ Ἑλλάς, καὶ ἐκ τῶν προνομιούχων ἐκείνων ἀνδρῶν τοῦ κόσμου ὅλου, οἵτινες ὑπὲρ μιᾶς ἰδέ-

ας ὑπέφερον, νομίζοντες ὅτι ὠφελοῦσι τὴν ἀνθρωπότητα. Συνεπῶς δικαιοῦνται νὰ καυχῶνται οἱ Κεφαλλῆνες διὰ τοιοῦτον συμπολίτην καὶ ὑποχρεοῦνται νὰ μὴν ἀφήσουν νὰ παρέλθῃ ἐνσιγῇ ἡ πρώτη Μαΐου 1911.

***

Ὁ Schelling λίαν ὀρθῶς εἶπεν ὅτι ἡ σάτυρα εἶνε ἡ ἀληθὴς Νέμεσις, ἡ ἀκαταμάχητος ἐχθρικὴ δύναμις τοῦ ἐνεστῶτος καὶ σύμμαχος τοῦ μέλλοντος. Ἀλλ' ὁ σατυρίζων, ὁ θέλων νὰ γίνῃ διδάσκαλος, νὰ σκώπτῃ, νὰ μυκτηρίζῃ, νὰ μαστίζῃ τὰς ἐπικρατούσας μωρίας, τὰς κακὰς ροπὰς τὴν κακὴν κατάστασιν τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας διὰ νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἄρσιν τούτων, πρέπει κατὰ πρῶτον νὰ εἶνε τίμιος ἐνάρετος καὶ ἠθικός, καὶ οὐχί—ἵνα φέρωμεν ἓν μόνον παράδειγμα— καὶ οὐχὶ ὡς ὁ Λουδοβίκος Σεργράδης, ὁ ἐκδόσας ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Quinto Settano λαμπρὰς Λατινικὰς σατύρας δριμυτάτας ἐλησμόνει ὅτι ἐν ᾧ ἐμαστίγωνε τὰς κακίας καὶ τὰ ἐλαττώματα, ὁ βίος αὐτοῦ δὲν ἦτο παραδειγματικὸς καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἡ κακία καὶ τὸ ἐλάττωμα ἐνεφώλευεν. Ὁ Λασκαράτος ὅμως ὑπερηφάνως ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας τὴν ἰουβεναλειον μάστιγα καὶ εἰς τὰ χείλη εἶχε τὸν λουκιάνειον γέλωτα, ἀνηλεῶς καὶ μέχρις αἵματος μαστιγῶν καὶ περιγελῶν ἀσπλάγχνως τὸ κακὸν ἐπειδὴ ἦτο ἐνάρετος, τίμιος καὶ ἠθικός καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἐβασίλευεν ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἀρετή.

***

Ὁ Ἀνδρέας Λασκαράτος ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ ἐκ πατρὸς συνετοῦ καὶ πνευματώδους τοῦ Γερασίμου Λασκαράτου καὶ μητρὸς Στυλιανῆς Μάνεση. Ὁ μικρὸς Ἀνδρέας ἦτο τύπος ἀτάκτου παιδίου, τὸ διαβολάκι τῆς οἰκίας καὶ τῆς συνοικίας. Πάντοτε ἐθορύβει, ἐσατύριζεν, ἔσκωπτεν. Ἐστέλλετο εἰς τὸ σχολεῖον ἀλλ' οὔτε οἱ γονεῖς οὔτε ὁ διδάσκαλος ἠδύναντο νὰ πειθαναγκάσωσι τὸ ζωηρότατον παιδὶ τοὐλάχιστον νὰ μελετᾷ. Ὁ θεῖός του Δημήτριος Δελλαβέτσιμας ὁ γνωστὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑπτανήσου, ἐννοήσας τὰ φυσικὰ χαρίσματα τοῦ μικροῦ ἀνεψιοῦ, τὸν παρέλαβεν εἰς Ἀργοστόλιον, ὅπου ἔμαθε τὰ Ἰταλικὰ πρῶτον ἀπὸ τὸν ἰταλὸν Ἰωάννην Βαπτιστὴν Βαρτολότσι, τὸν ὁποῖον ὁ Λασκαράτος ἠγάπησε, καὶ ἔπειτα μὲ δυσαρέσκειαν ἔγινε μαθητὴς τοῦ γνωστοῦ Νεοφύτου Βάμβα. Ὅτε ὁ εὐεργέτης τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ὁ Λόρδ Γύλφορδ παρεστάθη εἰς τὴν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων τοῦ νεοσυστηθέντος ἐν Κάστρῳ σχολείου, ὁ Βάμβας παρουσίασε τὸν Λασκαράτον ὡς ταραξίαν, ἄτακτον καὶ φιλόνεικον. Ὁ δὲ ἄγγλος, ὀξυδερκὴς ὡς ἦτο, ἐνηγκαλίσθη τὸ διαβολάκι, εἰπών: «Αὐτὰ τὰ παιδιὰ μοῦ ἀρέσουν». Ὁ Γυλφόρδ ἐγνώρισε τὰ φυσικὰ χαρίσματα τοῦ Λασκαράτου τοῦ μὴ ὑποκύπτοντος εἰς τὴν σχολαστικότητα μεθ' ἧς ἐβιβάσκοντο καὶ διδάσκονται ἔτι τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Ἔπειτα ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας τοῦ ἔκαμνε κακὸ τὸ ῥάσον. Συνεπῶς ὁ Λασκαράτος δὲν ὠφελήθη ἀπὸ τὸν σοφὸν Βάμβαν, διότι ὁ μὲν μαθητὴς ἔτρεφεν ἀντιπάθειαν εἰς τὸν διδάσκαλον, ὁ δὲ διδάσκαλος δὲν ἠγάπα τὸν δυσυπότακτον μαθητήν, οὐδὲ ἠνόησε τὸ πνεῦμά του. Ὁ Λασκαράτος ἦτο ὁ ἐπαναστάτης τοῦ ἐν τῷ κάστρῳ σχολείου, τὸ ὁποῖον ἡσύχασεν ὅταν αὐτὸς ἔφυγεν θραῦσας ἓν ὀστοῦν ἐνῷ ἔτρεχεν. Τέλος ἔφθασεν εἰς ἡλικίαν 16 ἐτῶν καὶ ἐνόησεν ὅτι ἔπρεπε νὰ μάθῃ γράμματα.

Τῷ 1828 ὁ θεῖός του Δελλαβέτσιμας τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Κέρκυραν ὅπου ἤκουσε μαθήματα ἀπὸ τὸν σοφὸν ἰταλὸν Βικέντιον Ναρούτσην καὶ ἀπὸ τὸν ποιητὴν Κάλβον. Γενόμενος γερουσιαστὴς ὁ θεῖός του τὸν διώρισεν ὑπάλληλον εἰς τὴν Γερουσίαν διὰ νὰ μάθῃ πειθαρχίαν καὶ τὸν ἐνέγραψεν εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Ἰονίου Πανεπιστημίου. Ἀκολούθως μετετέθη ὡς πρωτοκολλητὴς εἰς τὸ Εἰρηνοδικεῖον Ἀργοστολίου. Ἀλλ' ὁ Λασκαράτος ἦτο πάντοτε Λασκαράτος. Εὐφυὴς ἀλλὰ φυγόπονος καὶ ἀπειθὴς ἠγάπα τὰς τερπνὰς μελέτας, τὰς διασκεδάσεις καὶ αἰωνίως ἐστιχούργει μεταφράζων ἰταλικὰς ποιήσεις ἢ σατυρίζων. Ὡς φοιτητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Κερκύρας ἔμεινεν ἐπὶ ἓν ἔτος, ἔπειτα μετεγράφη εἰς τὸ τῆς Πίζης, ὅπου ἐγένετο διδάκτωρ τῆς Νομικῆς. Ἐπιστρέψας εἰς τὸ Ληξοῦρι ἔκαμεν ἐπ' ὀλίγον τὸν δικηγόρον, κατόπιν διωρίσθη δικαστικὸς πάρεδρος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐπιστήμη αὕτη δὲν ἦτο διὰ τὸν Λασκαράτον, τὸ 1843 παρητήθη τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος.

Ἀγορεύων οὐδέποτε ὡμίλησεν ἰταλιστί, κατὰ τὴν τότε συνήθειαν, ἀλλὰ πάντοτε ἑλληνιστί, προσεποιεῖτο μάλιστα καὶ ἄγνοιαν μιᾶς γλώσσης, τῆς ὁποίας ἦτο πολὺ κάτοχος, διὰ νὰ ὑποχρεώσῃ τοὺς ἀντιδίκους καὶ δικαστάς του νὰ τῷ διερμηνεύσωσι τὰ ἰταλιστὶ λεγόμενα, ἵνα δῇθεν τὰ ἐννοήσῃ καὶ αὐτὸς καὶ τὸ ἀκροατήριον. Ἐκπληρῶν ποτὲ χρέη δικαστοῦ ἐξέδωκεν ἀπόφασιν εἰς στίχους.

Ἠρνήθη πάντοτε καὶ τὰς ἐπισημοτέρας δημοσίας θέσεις διὰ νὰ εἶνε ἐλεύθερος εἰς τὰς σκέψεις καὶ εἰς τὰς πράξεις του, διότι ἐκ φύσεως εἰς οὐδένα καὶ εἰς οὐδὲν ὑπέκυπτεν.

***

Τὰ ἔκτακτα πνεύματα δὲν εἶνε εὔκολον νὰ τὰ ἐννοήσῃ οἱοσδήποτε, συνεπῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρανοοῦνται καὶ παρεξηγοῦνται. Διὰ τοῦτο εἴδομεν ὅτι ὁ Λασκαράτος ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας παρενοήθη. Ὁ Γύλφορδ ὅμως ἠνόησε τὸν μέλλοντα νὰ δράσῃ Λασκαράτον καὶ ὁ Βύρων ὅστις κατὰ τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ διαμονήν του ἐσύχναζεν εἰς τοῦ Δελλαβέτσιμα καὶ ἐγένετο ὁμοτράπεζος ηὐχαριστεῖτο νὰ συνομιλῇ μὲ τὸν Λασκαράτον, τὸ ἄτακτο παιδί. Τὴν τύχην αὐτὴν ἔλαβεν ὁ Λασκαράτος μέχρι τοῦ θανάτου του, διότι ἀπὸ τοὺς πλείστους παρενοήθη, παρεξηγήθη, ἐξυβρίσθη, ὑπέστη διωγμοὺς καταδρομάς. Ἀλλὰ εἰς τοῦτο πολὺ συνέτεινεν βεβαίως ὁ ὀξύθυμος καὶ φιλόνεικος χαρακτήρ του. Ἤρέσκετο νὰ εὑρῃ τὴν ἄκραν, ἦτο πάντοτε εἰς πόλεμον. Ὢν φιλοδίκαιος, ἠναγκάζετο νὰ εἶνε φιλόδικος. Οὐδέποτε ὑπεχώρει. Παρουσιάζουν ὁ βίος του καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ συμπτώματα νευρασθενικῆς καταστάσεως, ἐνίοτε καὶ

ψυχώσεις, αἵτινες τὸν ἐκυρίευον μέχρι τέλους τῆς πολυτίμου ζωῆς του. Ἦτο ἄριστος ψυχολόγος, ἐρευνητὴς τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ὅπως ἐπ' αὐτῶν μελετήσῃ τὸν ἄνθρωπον.

Ὁ Λασκαράτος ὑπῆρξε φίλος μας καὶ τηροῦμεν τὴν ἀλληλογραφίαν του. Γράφων ἡμῖν ποτὲ περὶ τῶν σπουδῶν του μᾶς ἔλεγε:«... Ἐμαθήτευσα εἰς Παρισίους καὶ εἰς τὴν Τοσκάνην ἀλλ' ἀπέτυχα βιασμένος ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου νὰ σπουδάσω ἐπιστήμην τὴν ὁποίαν ἀντιπαθοῦσα (νομικά). Ἔλαβα ὅμως τὸ δίπλωμά μου, ἐπειδὴ τότε στὴν Πίζα ἐγίνετο εὐκολία, εἰς τὸ 1839». Ἀλλην φορὰν μᾶς ἔγραφεν: «ἕναν πρῶτον χρόνον ἐσπούδασα εἰς τὸ Παρίσι, ἀκροάσθηκα τὸνDuranton, καὶ δύο χρόνια ἔπειτα στὴν Πίζα ὅπου ἔλαβα τὸ πτυχίον τοῦ δικηγόρου μὲ ἕνα Penitus· θηλαδὴ διὰ πλειονοψηφίας, ἕνεκα ἀσυμφωνίας τῶν καθηγητῶν».

Νυμφευθεὶς ὁ Λασκαράτος ἔλαβεν ἀρίστην σύζυγον, τὴν εὐπαίδευτον καὶ ἐνάρετον Πηνελόπην Κοριαλένια ἐκ Ζακύνθου. Ἀπέκτησε τέκνα ἀξιόλογα καὶ ἀξιότιμα. Ἦτο ἄριστος σύζυγος καὶ φιλόστοργος πατήρ.

***

Ὁ Λασκαράτος ἦτο ὑπὲρ τῆς ζώσης γλώσσης τῆς δημοτικῆς. Ἐχθρὸς ἀσπονδος τῶν λογιωτάτων, τοὺς ὁποίους ἀπεκάλει στρεβλωτὰς τῆς γλώσσης. Τὸ 1880 ὁ ἱκανότατος φίλος μου κ. Ἀνδρέας Ν. Κεφαλληνός, νῦν Γυμνασιάρχης Κερκύρας, εἶχε μεταφράσει καὶ δημοσιεύσει τὴν Ὀδυσσειαν. Τοῦ εἴχαμε γράψει ὅτι θὰ τοῦ στείλωμε τὴν μετάφρασιν ταύτην, ἥτις εἶνε εἰς δημοτικὴν γλῶσσαν καὶ πιστὴ καὶ ὡραία. Ἀμέσως διὰ τοῦ ἑπομένου ἀτμοπλοίου μᾶς ἀπήντησε «....Τὴν μετάφρασιν τοῦ Ὁμήρου εὐχαρίστως ἤθελα τὴν ἰδῶ, ἂν πραγματικῶς εἰς δημοτικὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ἂν εἰς τὴν λογιοτατιστικὴ.... μὴ κάμετε τὸν κόπον, φίλε μου, νὰν τὴ στείλετε, ἐπειδὴ κανεὶς στὸ σπίτι μου δὲν διαβάζει λογιοτατίστικα. Τὸν Ἔξω μεταφρασμένον εἰς τὸ Ἰταλικὸ ἀπὸ τὸν Cesaro Hi.» Ἅμα τὴν ἔλαβε εὐχαριστήθη πολύ.

Ὅπως πλουτίσῃ τὴν γλῶσσά του καὶ μορφώσῃ ὦφος τῷ 1845 ἐταξείδευεν εἰς τὴν Κρήτην διὰ νὰ συνάξῃ τὰ δημοτικὰ τραγούδια, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ Ἐρωτοκρίτου εἶνε κατάλληλος διὰ ποίησιν καὶ πεζογραφίαν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μετέβη εἰς Πειραιᾶ, Ἀθήνας, Κόρινθον, Πάτρας Μεσολόγγιον, Σύρα, ἀλλ' ἐπέστρεψεν ἀπογοητευμένος, διότι εὗρε παντοῦ λογιωτάτους. Ἀδιάφορον. Ἠδύνατο νὰ κάμῃ τὰς μελέτας του ἐπὶ τόπου, ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι διὰ τοιαύτας σοβαρὰς γλωσσικὰς μελέτας δὲν ἦτο, διὰ τοῦτο δὲν ἠδυνήθη νὰ μορφώσῃ γλῶσσαν καὶ ἠγνόει τὸν μέγαν πλοῦτον τῆς δημοτικῆς μας. Ἐν πολλοῖς ἡ γλῶσσά του ἐπιχωριάζει, εἶνε ὅμως ρέουσα, ἁπλῆ τὸ ὕφος, σαφὴς τὴν ἔκφρασιν.

Δὲν ἦτο εὔκολος εἰς τὸ γράφειν. Μᾶς ἔγραφε τῇ 21 Μαΐου τοῦ 1886, ἀπαντῶν εἰς παράκλησίν μας νὰ στείλῃ διὰ τὴν «Κυψέλην», περιοδικόν, τὸ ὁποῖον ἐξέδιδεν ἐν Ζακύνθῳ τότε ὁ ῥέκτης καὶ ἱκανὸς φίλος κ. Ὄθων Ρέντζος, τὰ ἑξῆς. «Μὴ βὰ ἀπατηθῆτε εἰς τὴν φαινουμενικὴ εὐκολία ποῦ παρουσιάζουνε τὰ γραφήματά μου, ἐπειδὴ ἡ εὐκολία ἐκείνη εἶναι a forza di difficoltà superata ἀποχτημένη. Ἐγὼ τὰ δουλεύω τὰ γραφήματά μου καὶ κοπιάζω δουλεύοντάς τα ὑπὸ ὅλας τὰς ἐπόψεις».

Ἐλθωμεν τώρα εἰς τὰ ἔργα του. Ἄρθρα κατ' ἀρχὰς ἤρξατο δημοσιεύων εἰς ἰταλικὰς καὶ ἑλληνικὰς ἐφημερίδας οἷον portafoglio Maltese καὶ ἄλλας πολλάς. Ἐξηκολούθει ὅμως νὰ γράφῃ καὶ εἰς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας χρείας τυχούσης. Εἰς τὰ 1883 φεβρ. 22 μᾶς ἔγραφεν: «Μοῦ εἶνε δύσκολον νὰ σημειώσω τὰς ἐφημερίδας εἰς τὰς ὁποίας ἔγραφα ἐπὶ ζωῆς μου. Εἰς τὸν «Ἑωσφόρον» τῶν Κορφῶν τὰ 1860. Ὡσαύτως εἰς τὸν Παρατηρητὴ τῶν Κορφῶν τὰ 1860 εἰς τὸν Αἰῶνα τῶν Ἀθηνῶν τὰ 1859, εἰς τὴν Ἀποθήκην τοῦ Δαβόλου στὴν Κεφαλονιὰ τὰ 1860. Εἰς τὴν Σφογγαρίαν τῶν Κορφῶν τὰ 1860. Εἰς τὸ Δίκαιον τοῦ Ἀργοστολίου 1867. Εἰς τὴν Σφίκα τοῦ Ἀργοστολίου. Ἔγραφα πάλιν εἰς τὸν Ἀστέρα τῆς Ἀνατολῆς πολλὲς φορές. Καὶ ὑστερότερα πάλιν ἔγραφα καὶ κάποτε ἀπὸ φορὰ τὴ φορὰ γράφω ἐδῶ κ' ἐκεῖ σὲ ἐφημερίδες, ἀλλὰ δὲν βαστῶ λογαριαμόν. Τὰ ἄρθρα μου ὅμως ὅλα ἔχουν πάντοτε κοινωφελῆ σκοπόν».

Καὶ εἰς πολλὰ περιοδικὰ ἐδημοσίευσε ποιήσεις καὶ διατριβάς.

Τῷ 1836 ἀπεφασίσθη εἰς τὸ Ληξοῦρι νὰ γίνῃ ὁ λιμενοβραχίων (μόλος), ἀλλὰ δὲν εἶχε προσδιορισθῆ καὶ ἡ θέσις, ὥστε ἕκαστος ἐπεθύμει νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν οἰκίαν του, ὅπως αὐτὴ ἐκτιμηθῇ περισσότερον. Ἀκολούθως τὸ ζήτημα κάπως ἐγενικεύθη καὶ οἱ μὲν Ποταμιόται τὸν ἤθελαν εἰς τὸ Ποτάμι, οἱ δὲ Δεμπονερόται εἰς τὰ Δεμπονεράτα. Ἡ ἀσυμφωνία εἶχε φθάσει μέχρι τοῦ γελοίου. Τέλος οἱ Ποταμιόται ἐνίκησαν πανηγυρικῶς, κουβαλῶντες πέτρας εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶνε σήμερον ὁ Μόλος. Τὰς ἔρριξαν εἰς τὴν θάλασσαν ὡς θεμέλιον καὶ τὸ ζήτημα ἐλύθη. Ὁ Λασκαράτος ἔπειτα ἐνεθυμήθη τὴν Secchia rapita τοῦ Τασώνη, ὅστις τὴν ἔγραψε ἕνεκα τῆς διαμάχης τῆς γενομένης τῷ 1325 ἐν Σκαπολίνῳ μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς Βονωνίας καὶ Μοδένης, πλησίον ἑνὸς φρέατος, καὶ οἱ νικηταὶ ἀπέκτησαν ξύλινον κάδον. Ὁ ἰταλὸς Τασώνη ἔγραψε τὸ ἡρωϊκοκωμικὸν ποίημα τοῦ Ἁρπαγέντος κάδου ὅπως διὰ τοῦ γέλωτος ἐξυπνήσῃ τοὺς Ἰταλοὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διὰ γενναῖα κατορθώματα.

Ὁ Λασκαράτος ἔπειτα σκεφθεὶς καλὰ τὸ πρᾶγμα ἤρχισε νὰ γελᾷ καὶ νὰ προξενήσῃ τὸν γέλωτα εἰς τοὺς ἀναγνώστας, διότι τὰ δάκρυα εἶνε ἴδιον τῶν παιδίων καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἔχασαν τὸ αἴσθημα τῆς ἀξιοπρεπείας. Οὕτως ὁ Λασκαράτος εἰς τὰς Ἀθήνας ἐδημοσίευσε τῷ 1845 «Τὸ Ληξοῦρι εἰς τὰ 1836», ποίημα ἀξιόλογον. Ὁ Λασκαράτος ἐξηκολούθησε νὰ γελᾷ δημοσίως ἔκτοτε διὰ νὰ φέρῃ τὴν θεραπείαν τῶν ὅσων ἐνόμιζε κακῶς ἐχόντων.

Ἐξηκολούθησε νὰ εἶνε μέγας γελαστὴς μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ βίου του, νὰ γελᾷ καὶ δι' αὐτὰ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἰς τινας εἶνε ἱερὰ καὶ ἄξια θαυμασμοῦ. Γνωστὸν εἶνε τὸ τῶν ἡγεμόνων τῶν γελαστῶν τῆς ἀρχαιότητος ὃ σύ τε θαυμάζεις, ἀλλοις ἐστὶ γέλως. Ὁ Ὁράτιος.

Rebiculum acri

Fortius et melius magnas plerumque secat res καὶ ὁ Ραβελαί: Mieux est de risque de larmes escripre. pour ce que rire est le propre de l' homme.

Ὁ προπαρελθὼν αἰὼν ἐγέλα μετὰ τοῦ σαρκασμοῦ τοῦ Βολταίρου, ὁ παρελθὼν διὰ τοῦ σαρκασμοῦ τοῦ Βύρωνος, τοῦ Ἄϊνε, τοῦ Λασκαράτου. Ὁ γέλως οὗτος βεβαίως δὲν μᾶς κάμνει εὐτυχεῖς· δὲν εἶνε ἀθῷος. Εὐχαριστεῖ τὸν ἀναγνώστην, ἀλλ' ἡ καρδία του καταθλίβεται, ὁ ἐνθουσιασμὸς χάνεται καὶ ἐνίοτε μετὰ τὸν γέλωτα γίνεταί τις μισάνθρωπος.

Ὁ Λασκαράτος διὰ τοῦ ποιήματος «Τὸ Ληξοῦρι εἰς τὰ 1836» ἀπέκτησεν ὄνομα. Τὸ ἀναδημοσίευσεν εἰς τὰ «Στιχουργήματα διάφορα» τὰ ὁποῖα ἐξεδόθησαν τῷ 1872 ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀφερεθειῶν ὅμως ἀσέμνων τινῶν φράσεων καὶ μετριασθεισῶν ἄλλων τῆς πρώτης ἐκδόσεως. Ὁ Λασκαράτος ἐξηκολούθησεν νὰ γράφῃ ποιήματα. Ἄλλα ἐδημοσίευεν, ἄλλα ἐχάριζεν ἐν χειρογράφῳ εἰς φίλους, ἄλλα ἔπειτα κατέστρεφε διὰ τοῦ πυρός.

«Ὁ Πνίχτης», «Γιατὶ τὰ τάλαρα τὰ λένε τάλαρα», «Ὁ Λάζαρος», «ἡ Γέννησι μου», «ἡ Βάρκα κανονιέρα,» εἶνε πολὺ ὡραῖα. Ὁ δὲ «Καυγᾶς μεταξὺ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως» εἶνε ἀπὸ τὰς ἐκλεκτοτέρας παρῳδίας ὅσαι ἐγράφησαν εἰς ὅλας τὰς γλώσσας. Τινὰ μικρὰ λυρικά του εἶνε καὶ χαριέστατα, ἐξ ὧν «Τ' ἀηδόνια νὰ σωπάσουνε» καὶ «Σ' ἕνα μικρὸ καϊκάκι» μελοποιηθέντα ὑπὸ τοῦ Κεφαλλῆνος Γ. Λαμπίρη ἔγειναν δημοτικώτατα. Τὰ ποιήματά του, ὡς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ ὀρθότατα, εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γραμμένα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μελέτης εἰς τὴν ἰταλικὴν ποίησιν καὶ αὐτὰ τὰ μέτρα εἶνε ἰταλικά.

Ὁ Λασκαράτος μὲ τὰς σατύρας του ἐνίοτε πικρῶς καταφέρεται ἐναντίον ἀντικειμένων καὶ προσώπων, ἅτινα τοῦ ἔφεραν ζημίαν μᾶλλον παρὰ ὠφέλειαν. Πολλάκις κατεφέρετο ὄχι κατὰ τῆς κακίας, τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ κατὰ τοῦ κακοῦ, τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

Τὸ 1856 ἐδημοσίευσεν ἐν Κεφαλληνίᾳ «Τὰ μυστήρια τῆς Κεφαλονιᾶς ἢ σκέψεις ἀπάνου στὴν οἰκογένεια, στὴ θρησκεία καὶ στὴν πολιτικήν». Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο συνειργάσθη καὶ ἡ εὐπαίδευτος σύζυγός του. Τοῦ ἔργου τούτου προξενήσαντος δικαίως θόρυβον καὶ σκάνδαλον, ὁ συγγραφεὺς ὄχι μόνον παρὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ μαστιγωθέντων ἐδακτυλοδεικνύετο ὡς ἄθεος, ἀλλὰ καὶ δημοσία προσέβαλον αὐτὸν καὶ τέλος τὸν ἀφώρισαν.

Οὕτως ἐβιπλασιάσθησαν αἱ προσβολαί, ἰδίως ὑπὸ τοῦ ὄχλου πάσης τάξεως. Ἔκτοτε ἠναγκάζετο νὰ ὑπομείνῃ τὰς δημοσίας προ-

σβολὰς ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποφέρῃ καρτερικῶς τὸ ἄλγος τῆς καρδίας διὰ τὰς προσβολὰς κατὰ τῆς σεβαστῆς κυρίας του καὶ τῶν ἀθώων τέκνων του, ἅτινα ἐλιθοβολοῦντο. Ἔγινεν ἀντικείμενον κρίσεων καὶ ἐπικρίσεων, ἀλλ' αὐτὸς ὡς βράχος ἔμενεν ἀκλόνητος εἰς τὰς ἰδέας του, διότι εἶχε πεποίθησιν εἰς τὸν ἑαυτόν του καὶ ἐξηκολούθει προκαλῶν ταραχὰς καὶ δημιουργῶν ζητήματα. Ἡ κυρία Ἰουλία Lamber ὀρθῶς ὠνόμασε τὸν Λασκαράτον Batailleur, διότι ὡς εἴπομεν ἦτο φιλόνεικος καὶ ἡ φιλονεικία τὸν ἔτρεφε, τοῦ ἔδιδεν ζωὴν καὶ ἐμπνευσιν.

Κατόπιν τούτων φεύγων ἐκ Κεφαλληνίας κατέφυγεν εἰς Ζάκυνθον, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶχεν ἐκδώσει κατ' αὐτοῦ ἀφορισμόν. Ἠναγκάσθη νὰ καταλίπῃ καὶ τὴν Ζάκυνθον καὶ ἐζήτησεν ἄσυλον εἰς τὸ κοινὸν καὶ παγκόσμιο καταφύγιο, στὴν Ἀγγλία. Εἰς Λονδῖνον κατέγινεν εἰς φιλοσοφικὰς καὶ φιλολογικὰς μελέτας. Εὗρεν ἄγγλους σημαίνοντας νὰ τὸν ὑποστηρίξουν, διότι ἐθαύμαζον τὸν σταθερὸν χαρακτῆρά του καὶ τὴν πεποίθησιν εἰς τὰς ἰδέας του. Καὶ τὸ 1851 εἶχε μεταβῇ εἰς τὸ Λονδῖνον καὶ εἰς τὴν Κανταβριγίαν μετερχόμενος τὸν διδάσκαλον τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἰταλικῆς καὶ τὸν δικηγόρον εἰς τὸ ἐκεῖ ἑλληνικὸν προξενεῖον. Ἀλλὰ τὰ κέρδη δὲν ἦσαν ἀνάλογα πρὸς τὰς δαπάνας, δι' ὃ ἐπέστρεψεν εἰς Ζάκυνθον ὅπου ἤρχισαν νέαι περιπέτειαι, νέαι καταδρομαί,

Τῇ 5 Μαΐου 1859 ἤρχισε τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐφημερίδος «Λύχνος» εἰς σχῆμα ὄγδοον ἐκ σελίδων 8. Ὁ ἴδιος μοῦ ἔγραφε τῷ 1883 δηλ. μετὰ 24 ἔτη. «Ὁ Λύχνος μου ἐπρωτοβγῆκε οἰκογενειακός. Ἀλλ' ἔπειτα ἐκατηγορήθη ἀπὸ τοὺς κατεργαραίους ὡς ἄθρησκος καὶ ἀνήθικος. Ἀκολούθως ἔγραψα σ' αὐτοὺς νὰν τοὺς χτυπήσω καὶ ὁ Λύχνος μου ἔγινε τότε διαπληχτικός· κ' ἐπολέμησα τόσον ἀπροφυλάχτως κατὰ τῶν γαλιότων τῆς Ζακύνθου ὥστε κ' ἐφυλακίσθηκα ἐδῶ στὴν Κεφαλονιά». Καὶ πράγματι ἦτο φωτοβόλος ὁ Λύχνος ἀλλὰ κατὰ καιροὺς ἔρριπτε καυστικὰς σπίθας ἐπικινδύνους ὥστε ἔφερε πυρκαϊάν. Ὁ Λύχνος ἤρχισεν ἐν Ζακύνθῳ, κατόπιν εἰς Κεφαλληνίαν, ἐκ νέου εἰς Ζάκυνθον καὶ ἔπαυσεν τὸ 1868 εἰς Κεφαλληνίαν. Εἰς ὅλον τοῦτο τὸ χρονικὸν διάστημα ἐξεδόθησαν 49 φύλλα. Ὁ Λύχνος ἀπὸ τοὺς ἀριθμοὺς 14-18 μετωνομάσθη Λυχνιάς. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ περιέχει λαογραφικά, ποιήσεις καὶ οἰκογενειακὰ ἀναγνώσματα. Δυστυχῶς ἡ ὑπόλοιπος ὕλη δὲν εἶνε ἀνταξία τοῦ Λασκαράτου. Διὸ καταδιωχθεὶς ὑπὸ τοῦ Λομβάρδου κατεδικάσθη εἰς τετράμηνον φυλάκισιν. Αἱ νέαι αὐταὶ καταδρομαὶ ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς δύο νέα ἔργα του, Τὸ μὲν τυπωθὲν τὸ 1860 ἐν Κεφαλληνίᾳ: Le mie sofferenze et mie ossorvazioni nelle prigioni di Cefallonia, ἀξίας ἱστορικῆς, τὸ δὲ τῷ 1862, τὸ δριμύτατον «Ἡ καταδρομές μου ἐξαιτίας τοῦ Λύχνου» ἐπίσης ἐν Κεφαλληνίᾳ τυπωθέν.

Καὶ ἄλλας δὲ ἐκ τοῦ Λύχνου ἐδοκίμασε πικρίας, διότι περὶ αὐτοῦ ἐγένετο λόγος εἰς τὴν Ἰόνιον Βουλήν. Ὁ Ἀρ. 49 ἔκαμε θό-

ρυβον θεωρηθείς ὑβριστικὸς κατὰ τοῦ βασιλέως. Ἀλλ' ὁ Λασκαράτος ἰδὼν τὴν παρεξήγησιν, ἀπέστειλε τὸ φύλλον εἰς τὸν βασιλέα μετὰ ἐκθέσεως καὶ οὕτω ἀπέφυγε τὴν ποινικὴν καταδίωξιν. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι οἱ ἐχθροί του διὰ κάθε ψύλλου πήδημα προσεπάθουν νὰ τὸν κατηγορήσουν. ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἔχανε τὸ θάρρος του. Αἱ καταδρομές τοῦ ἔβιδαν ζωήν.

Τὸ 1867 ἐδημοσιεύθη ἡ ἀπόκρισις εἰς τὸν ἀφορεσμὸν τοῦ Κλήρου τῆς Κεφαλονιᾶς τοῦ 1856, εἰς τὴν ὁποίαν τοὺς ἀντιπάλους του δάκνει μέχρις αἵματος. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν εὐφυεστέρων τῆς ἡμετέρας γραμματολογίας, ἅμα δὲ ἄξιον μελέτης. Τοῦτο προϋξένησεν φοβερὰν ἐντύπωσιν καὶ νέας καταδρομὰς καθότι ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἐνόμισε καλὸν νὰ τιμωρήσῃ τὸν Λασκαράτον ὡς ἐκφράζοντα ἀρχάς, δοξασίας, φρονήματα ἀντιβαίνοντα εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν. Ἡ δίκη του συνεζητήθη τῷ 1868 ἐν Κεφαλληνίᾳ. Οὐδεὶς δικηγόρος ἐδέχθη νὰ τὸν ὑπερασπίσῃ, δι' ὃ ἐξ ἐπαγγέλματος διωρίσθη ὁ Νικόλαος Βαλσαμάκης. Οἱ ὁρκωτοὶ τὸν ἠθῴωσαν καὶ ἡ δίκη αὐτὴ ἔδωκεν αὐτῷ ἀφορμὴν διὰ νέον βιβλίον «Ἡ δίκη μου μὲ τὴ Σύνοδο» τυπωθὲν τὸ 1869, θριμέως καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἀντεπεξελθόντος κατὰ τῶν ἀντιπάλων του. Ἀλλ' ὁ Λασκαράτος ὅλως θρυμύτερος ἐγένετο καὶ περισσότερον κατεφέρετο κατὰ τῶν θρησκευτικῶν ἐθίμων. Ἰδοὺ τί λέγει ἐν τῷ τελευταίῳ τούτῳ ἔργῳ του: «Μοῦ ἐφώναξεν ὁ Εἰσαγγελεὺς ὅτι πέρνω διὰ πρόφασή μου τὲς κατάχρησες τῶν παπάδων καὶ ὅτι πραγματικός μου σκοπὸς εἶνε νὰ χτυπήσω τὴ θρησκεία· ἄθλιον ἐπιχείρημα! Ἐγὼ τὲς κατάχρησες τῶν παπάδων τὲς ἐχτύπησα στὰ «Μυστήριά» μου. Τότες ἂς ἤθελε ποῦνε τοῦτο. Ἀλλ' ἀπὸ τότες μὲ τὲς καταδρομές τους μ' ἐσπρώξανε σ' ἕνα βῆμα περσότερο. Ἐγὼ τώρα τὲς κατάχρησές τους δὲν τὲς χτυπῶ, παρὰ ἐν παρόδῳ· τώρα χτυπῶ τὰς παραδόσεις χάρ.ν τῶν ὁποίων ἐξέκλιναν ἀπὸ τὴν θρησκείαν. Ἐκεῖ λοιπὸν νὰ μοῦ ἀποκρίνονται».

Ὁ ἐξετάζων σήμερον τὰ ἔργα τοῦ Λασκαράτου περὶ θρησκείας ἀποφαίνεται ὅτι αὐτὸς ἦτο καινοτόμος κλίνων εἰς τὸν προτεσταντισμόν. Σατυρίζει τινὰ θρησκευτικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα ὡς προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίας καὶ ἐλέγχει σφοδρότατα τὰς καταχρήσεις καὶ ἤθη τοῦ κλήρου, ὡς ἀντικείμενα εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου.

Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τὰ Μυστήρια τῆς Κεφαλληνίας καὶ ὁ ἀφορισμὸς συνέτειναν νὰ γίνῃ πλειότερος θόρυβος ἀπὸ ὅ,τι ἠξιζον. Τὸν θόρυβον τὸν ηὔξησεν ἔπειτα ἡ Σύνοδος διὰ τῆς καταγγελίας. Ὁλιγώτερος λόγος θὰ ἐγίνετο περὶ τῆς «Παπίσσης Ἰωάννας» τοῦ Ροΐδου Ραγκαβῆ.

Τὸ 1868 εἶχε δημοσιεύσει τὴν «Εὐρωπαϊκὴν δημοσιογραφίαν ἀντιπαραταγμένην στὲς ὑστερινώτερες θρησκευτικὲς καὶ πολιτικὲς καταδρομὲς τοῦ Λασκαράτου» ἔνθα μετέφρασεν ὅ,τι ὑπὲρ αὐτοῦ ἐγράφη ὑπὸ ἡμεδαπῶν καὶ ξένων ὡς καὶ ἀποσπάσματα τινὰ τῶν κατ'

αὐτοῦ γραφέντων. Σκοπὸς τῆς δημοσιεύσεως ταύτης ἦτο νὰ μετριάσῃ νέας καταδρομὰς ἀπὸ μερικοὺς ποταποὺς ἀντιπάλους του.

Τῷ 1886 ἐδημοσίευσεν ἐν Κεφαλληνίᾳ τόμον πολύτιμον ἔχοντα ἐπιγραφὴν «Ἰδοὺ ὁ Ἄνθρωπος». Τὸ βιβλίον τοῦτο κατὰ τὰ γραφόμενα τοῦ γερμανοῦ Ἔγγελ εἶνε ἄξιον τοῦ Θεοφράστου καὶ εὐφυέστερον τοῦ Λα-Βρυέρ. Ὁ Λασκαράτος φαίνεται ἀνατόμως τῆς καρδίας καὶ κλειδοῦχος τῶν ἀπορρήτων τῆς κοινωνίας. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ἐννοήσας ὅτι τὸ ἔργον του δὲν εἶνε πλῆρες ἐν τοῖς προλεγομένοις αὐτοῦ λέγει. «Λίγοι καὶ πτωχοὶ θὰ βρεθοῦνε, φυσικῷ τῷ λόγῳ οἱ χαρακτῆρές μου, ἐπειδὴ μικρὴ ἡ κοινωνία μέσα στὴν ὁποίαν ἐγενήκανε καὶ μοῦ ἔλειπε ἀκολούθως ἡ πληθὺς τῆς ὕλης καὶ ἐκλογῆς τῶν προσώπων». Εἰς τοὺς χαρακτῆρας ὑπάρχουν ὑπαινιγμοὶ καὶ ἀπεικονίζονται πρόσωπα τὰ ὁποῖα στηλιτεύων λαμβάνει αὐτὰ καὶ ὡς τύπον χαρακτῆρος. Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ ψυχολογικοῦ τούτου καὶ ἠθικοῦ ἔργου, ἅμα δὲ καὶ πνευματώδους ἐμβριθείας πολλὴ ἡ ὠφέλεια. Οἱ χαρακτῆρες οὗτοι θὰ εἶνε πηγή, ἀφ' ἧς ὁ μεταγενέστερος ἀσφαλῶς θὰ ἀντλήσῃ πληροφορίας διὰ τὴν σύγχρονον κοινωνικὴν ἡμῶν κατάστασιν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ ἄνθρωπος τοῦ Λασκαράτου δὲν εἶνε πάντων τῶν τόπων καὶ χρόνων ὡς ὁ τοῦ Montaigne ἢ τοὐλάχιστον τοῦ Ροσεφουκόλ. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Λασκαράτου εἶνε σύγχρονος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὡς ὁ τοῦ Λα-Βρυέρ εἶνε τοῦ αἰῶνος τοῦ Λοδοβίκου ΙΔ'.

Ἀπέθανεν ὁ Λασκαράτος ἐν Ἀργοστολίῳ τῇ 23 Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1901 καὶ εὐτυχῶς ἐκηδεύθη ἐκκλησιαστικῶς διότι ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας Γεράσιμος Δόριζας, ὅστις πολὺ ἐξετίμα τὴν ἱκανότητα, τὴν εὐφυΐαν καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ Λασκαράτου, ἐφρόντισεν ὅπως ἡ Ἱερὰ Σύνοδος πεισθῇ νὰ ἄρῃ τὸ ἐπιτίμιον τὸ 1900 ἄνευ ὑποβολῆς λιβέλλου ὁμολογίας πίστεως, καθ' ἃ ἀπῄτει ἡ ἑτέρα Σύνοδος καὶ ὁ Λασκαράτος ἠρνήθη δικαίως διότι δὲν ἦτο τῆς ἀξιοπρεπείας του.

Ἀφῆκε πολλὰ ἀνέκδοτα ἔργα ἐν οἷς καὶ «Ἤθη, ἔθιμα καὶ δοξασίαι τῆς Κεφαλλονιᾶς», «Τέχνη τοῦ δημιουργεῖν καὶ συγγράφειν», «Τὰ Μυστήρια ἀναθεωρημένα τὸ 1882, 1883 καὶ σημειώσεις τῶν κοινωνικῶν μεταβολῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεώς των»—Δοκίμιον ποιητικῆς καὶ στιχουργικῆς ἀναθεωρημένον—«Cenni Biografia» (αὐτοβιογραφία) «Ἡ ἄδικη κατάρα ἢ ὁ ἀφορισμός μου», ποιήσεις, μεταφράσεις κλπ. Ἐλπίζομεν να δημοσιευθοῦν τάχιστα τὰ ἀνέκδοτα ταῦτα ἔργα του.

Τοιοῦτος ἐν ὀλίγοις ἦτο ὁ Λασκαράτος, τοῦ ὁποίου ἡ ἑκατονταετηρὶς τῆς γεννήσεως, ὡς ὀρθῶς πέρισυ παρετήρησεν ἡ διαπρεπὴς δεσποινὶς Ἑλένη Σ. Σβορώνου, δὲν πρέπει νὰ παρέλθῃ ἐν σιγῇ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΩΣΚΟΛΟΝ

Στὴν σκιὰν τῶν Κυπαρίσσων καὶ σὲ Τάφους
Βυθισμένους ἀπὸ δάκρυ' ἀγαπημένα,
Θὰν ἤμαι τάχα ἐγὼ ποῦ ἐκεῖ θὰ κείττομαι;
Ὄχι, ὄχι, Φώσκολε, ὄχι ἐκεῖ δὲν θἆναι
Παρὰ ἡ θήκη μου· ἐκείνη ἡ φθαρτὴ θήκη
Ποῦ ζωντανὸν μ' ἐβάσταξε στὸν Κόσμο.
Μ' ἀπολευθερωμένος ὅχ τὴν ὕλη,
Καὶ πνεῦμα τότε καθαρὸν ὁμοιόθεον,
Λεύθερα θὰ πετῶ στὴν Οἰκουμένη.
Καὶ πάλε, βέβαια, ζῇ στὸν Κόσμο ὁ ἄνθρωπος
Τελειώτερος τοῦ δένδρου, ποῦ ἐκεῖ ζῇ
Μέσα στὴ γήϊνη θήκη τὴ δικήτου
Μὰ ζῇ κ' ἐκεῖνος ὅμοια θεμένος
Μέσα στὸ σῶμα θήκητου, καὶ μόνον
Μία θήκη διαφέρει ἀπὸ τὴν ἄλλη,
Ποῦ ἡ μία εἶναι φερτή, καὶ ἡ ἄλλη ὄχι.
Ἀλλὰ μέσα σ' αὐτὴν φυτρώνει ὁ ἄνθρωπος
Ὡσκαθῶς καὶ τὸ δένδρο μέσ' στὴ γῆ.
Καὶ σὰν ξερριζονόμενο τὸ δένδρο,
Πεθαίνει ὁλοτελῶς χωρὶς περαίτερον,
Ἔτσι μπορεῖ νὰ τελευτᾷ καὶ ὁ ἄνθρωπος,
Ὁπόταν ξερριζόνεται ὅχ τὸ σῶματου.
Κι' ὡς καὶ αὐτὸς στερημένος περαιτέρου,
Νὰ μὴν ὑπάρχῃ, σὰ νὰ μὴν ὑπῆρξε,
Καὶ σὰν κερὶ σὲ φύσημα νὰ σβυέται.
Ἀπελπισία καὶ φρίκη ποῦ δειλιάζει!
Πῶς τὸ πνεῦμα νὰ σβυέται! Μὰ δὲν εἶναι
Πνεῦμα ὁ Θεός· καί, καθὸ πνεῦμα, ἀθάνατος.
Πῶς λοιπὸν κ' ἐγὼ πνεῦμα, νὰ πεθάνω,
Ἐνῷ σὰν πνεῦμα πρέπει νἆμαι ἀθάνατος;

Πῶς δὲν θὰ στρέψω στὸ ὁλικὸ ἐκεῖ πνεῦμα
Ποῦ θεότητα τὸ ὀνόμασεν ὁ κόσμος.
Καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖον, γιὰ ν' ἄλθω ἐδῶ, ἀποσπάσθηκα;
Κι' ὁ Θεός, ὁποῦ στὴν πλάσημας φιλάνθρωπος,
Σ' ἐμᾶς δανείζει χνοῦδι ἀπὸ τὸ πνεῦματου,
Δὲν θὰν τὸ ξαναλάβει ὡς ἐδικότου
Ὅταν τὸ βγάνῃ μέσα ἀπὸ τὸ σῶμα μας.
Σὰν ἀθανατο μέρος ἰδικότου;
Κἂν ὅταν δὲν τὸ κάμωμεν ἀνάξιο
Γιὰ τὴν ἐπάνοδόντου εἰς Λυτόν;
Φιλάνθρωπον σ' ἐμᾶς παρηγορίαν
Ἡ θρησκεία παρέχει, καὶ καλότυχος
Ὅποιος μπορεῖ ἀναπτύσσοντας το πνεῦματου.
Νὰ τὴν διατηρήσῃ στὸν ἑαυτόντου.
Ζῇ, λέγουν, ἡ ψυχὴ τοῦ ἀποθαμένου,
Κ' ἐπιστρέφει στὸν Πλάστη της καὶ κρίνεται,
Κατὰ ποῦ ἀξίζει, σὲ χαρὰν αἰώνιαν
Ἢ σ' αἰώνιαν θλίψιν. Ἄμποτε, ἄμποτε!
Ἀλλ' ἂν ὑπάρχουν ἡ ψυχὲς ἀσώματες,
Ἀδιάφορο τὸ πῶς, βέβαια θὰν ἦναι
Ὡς καὶ τὴν περαιτέρωτους ὑπόστασιν
Τέτοιες, ὁποῖες καὶ στὴ Γῆ ἐσταθήκανε·
Κρίση δὲ καὶ ἀνταπόδοση γι' αὐτὲς
Θέλ' εἶναι τότε-πλέον τὸ ποιόντους,
Ὁποῖον αὐτὲς τὸ ἐκάμανε στὸν Κόσμομας.
Ἀλλά, καὶ νὰ πεθαίνῃ καὶ νὰ ζῇ
Μετὰ τὸν θάνατόνμας ἡ ψυχήμας,
Δὲν εἶν' ποτὲ τὸν ἄνθρωπον ποῦ χόνουμε.
Στοὺς τάφους ἀπιθώνουν οἱ ἐπιζῶντες,
Μόνον τ' ἀπαφημένα σώματάμας.
Περιβολὴ ἐκείνη ποῦ ἀποβάλλουμε,
Κ' ἐσπλαγχνικὰ κ' εὐγνώμονα ἀποδίδουμε
Στὴ Γῆ, τ' ὅσον ἡ Γῆ μᾶς εἶχε δώσει,
Ὅπως αἰσθητοποιούμενοι στὴν ὕπαρξη,
Κ' ἐπαισθητοὶ γενόμενοι ἀμοιβαίως
Ν' ἀμοιβογαιρομάσθε καὶ σὰν πλάσματα,
Καθὼς εἰς τὴν ψυχήμας, καὶ στὸ σῶμαμας.
Ἀλλὰ τὸ ξαναφέρνουμε στὴ Γῆ,
Ἐκειὸ ποῦ ἡ Γῆ μᾶς δίνει, ἢ μᾶς δανείζει,
Ὡς εἰς κοινὴν φιλόστοργον μητέρα,

Ὅπου ζῶντας, μὰς θρέφει μὲ τὰ δῶρατης
Καὶ πεθαμένους μᾶς ἀνοίει τσ' ἀγκαλεστης.
Σχέση, συγγένεια ἱερή, μᾶς γένεται
Μὲ τὴ γῆ ποῦ σκεπάζει τοὺς δικούσμας,
Βλέποντες εἰς τὸ μνῆμα τῶν λειψάνωντους,
Ὕστερο ἀγαπημένομας ἐνθύμημα.
Ἐκεῖ, γεννηέται μέσα στὴ ψυχήμας
Σὰν τρυφερὴ ἀνταλλαγὴ αἰσθημάτων,
Μεταξὺ ζῶντος, καὶ μορφῆς ποῦ ἐτάφη.
Οὐράνια, καθὼς εἶπες, ἀμοιβαιότης!
Ποῦ βανει σὲ στενὴ συγκοινωνία
Δύο φύσες τόσο μεταξύ τους διάφορες!
Ποῦ μὲ κάνει νὰ βλέπω μὲ τὸν νοῦμου
Τὸν πολυαγαπημένον ποῦ ἐστερήθηκα.
Νὰν τοῦ 'μιλῶ 'σὰ νἄτανε ἐμπροστάμου
Νὰ λογιάζω πῶς ἴσως ἡ ψυχήτου
Μέσαθε ἀπὸ τὸν τάφοτου μὲ ἀκούει
Καὶ πῶς λαβαίνει κάποιαν ἀνακούφισιν
Βλέποντας πῶς πονῶ νιὰ τὸ χαμότου.
Καὶ ν' ἀποχαιρετῶ πάλε τὸν τάφοτου,
'Σὰ νἄπερνα ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἐγὼ 'ξανάσασῃ.
'Αλλὰ καὶ ἀπάνω στοὺς ἐνδόξους τάφους
Μεγάλων ποιητῶν κ' ἐπιστημόνων,
Ὁποῖες μεγάλες ἔμπνευσες! Καὶ πῶς
Τ' ἀριστουργήματάτους ἐνθυμούμενος.
Νὰ μὴ θρέψω τὸ πνεῦμαμου στὸ πνεῦματους;
Ὢ νὰ ἦσαν θύρες ἄλλης ζωῆς οἱ Τάφοι,
Καὶ ἀσφαλὴς ἡ γλυκυὰ παρηγορία.
Ὅποῦ ἡ θρησκεία φιλάνθρωπα μᾶς δίνει!
Ἔπαυε νάναι φοβερὸς ὁ θάνατος·
Καὶ ποιὸς ἐξεναντίας δὲν ἤθε' βλέπει
Στὸ τέλος τῆς ἐδῶ δοκιμασίαστου,
Τὴν ἐλευθέρωσήτου ἀπὸ τὰ 'μπόδια,
Γιὰ νὰ πετάξῃ ἐλεύθερα στὸ κάλλιστου;
Τότε, θεόμοια πνεύματα κ' ἐμεῖς,
Τὸ Πᾶν θὰν ἦτον ἡ ἐπέκτασήμας,
Καὶ ἡ ἀπειρότης σύμπασα σ' ἐμᾶς,
'Σὰ μόρια καὶ ἐμεῖς τῆς ὅλης Θεότητος
Ἤθε βλέπουμε, κ' ἤθελε ἐχπληττόμεθα,
Ὅτι ὑπάρχουνε κι' ἄλλες, κι' ἄλλες φύσες,

Ἐχτὸς τῆς Γῆϊνης ἐδικῆσμας φύσεως,
Τὸ πᾶν θὰ ἐπεριτρέχαμε θαυμάζοντες
Τὲς διάφορες φύσες εἰς τὸ ἄπειρον
Καὶ σοφώτεροι τότε, θὰν ἐβλέπαμε
Ὅπως ἐμεῖς, παιδιάστικοι φιλόσοφοι,
Ἐκρίναμε τὴν ὕπαρξη τοῦ Πλάστημας,
Μὲ τοὺς ὅρους ὑπάρξεως ποῦ ὁ Πλάστησμας
Ἔβαλε γιὰ τὰ μόνα πλάσματάτου
Εἰς σὲ μόνην τὴ σφαῖρα τὴ 'δικήμας
Καί, μωροί, τὸν εὑρίσκομεν ἀνύπαρκτον!
Πῶς ἦθε' μᾶς φανεῖ, στὸν Ἥλιο μέσα
Ὄντα διάφορα, διάφορης οὐσίας,
Διάφορης φύσεως, ἄλλης ὑποστάσεως,
Νὰ φλογίζονται μέσα σ' ἄγριες φλόγες,
Κ' ἐκεῖ νὰ ζοῦν, καὶ ἴσως ζωὴν ἀνώτερην
Ὀχ τοὺς κατοίκους τοῦ ἐδικοῦμας Κόσμου!
Γιατὶ ὅσο σπουδαιώτερα τὰ Οὐράνια,
Τόσο καὶ οἱ κάτοικοί τους σπουδαιώτεροι,
Μὰ τῶν ὄντων ἐκείνων θέλει ἡ φύσητους
Γιὰ νὰ 'μποροῦν νὰ ζοῦν, νὰ ζοῦν στὴ φλόγα
Γιὰ ὅσο δὲ τελειότερα καὶ ἀνώτερα,
Κ' ἐκεῖνα ὅμως τὰ ὄντα εἶναι θνητά·
'Αθάνατος δὲν εἶν' πασὰ ἕνας μόνος.
Ὁ Δημιουργὸς τῆς ὅλης Οἰκουμένης.
Πῶς τὰ ὄντα ἐκειὰ γεννηῶνται, πῶς 'πεθαίνουνε;
Εἶναι ὑπεράνω πάσης φαντασίας.
Πάσης ἀνθρώπου διανοίας καὶ σκέψεως.
Τῶν 'Ηλιακῶν τὴν φύσιν δὲν γνωρίζουμε:
Οὔτε ἀκολούθως τὰ τῆς φύσεωστους
'Αλλὰ βεβαίως ὡς κ' ἐκεῖ θὰ ὑπάρχουν
Λογικὰ ὄντα, καὶ ὕπαρξες ἀνώτερες
Τῶν κομπαζόντων Γηΐνων ἐδικῶνμας.
Τίποτες ἀκατοίκητο στὸ Πᾶν,
Ποῦ βρίθει πανταχῶθε ἀπὸ ζωήν.
Δὲν ἔχει, λέει, κατοίκους τὸ Φεγγάρι,
'Επειδὴ ἀέρα καὶ νερὸ δὲν ἔχει!
Σὰν πῶς νὰ πρέπῃ καὶ στὲς ἄλλες σφαῖρες
Νἄχουν ὅρους ὑπάρξεως σὰν τούτους
Ποῦ ἀπαιτοῦνται σὲ τοῦτον τὸν Πλανήτημας.
Ὁ Πλάστης, πολυποίκηλος εἰς τὰ ἔργατου,

Δὲν ἤθελε τὴν ἴδια φύσι σ' ὅλα.
Σὲ τοῦτον τὸν Πλανήτη τὸν 'δικόνμας
Ἔβαλε ὅρους ὑπάρξεως ὁποῦ ἴσως
Νὰ μὴν ἔχῃ βαλμένους σ' ἄλλους κόσμους
Κατώτερους καὶ ἀνώτερους τοῦ κόσμουμας
Ὅπου καὶ ὄντα ἀνάλογα θὰ ἦναι·
'Αλλοῦ 'πεθαίνουν, κ' ἴσως νὰ μὴν ἔχουνε
Χρεία γιὰ τάφους ὅπως εἰς ἐμᾶς.
Ἴσως ἐκεῖ ἀναλήπτονται στὸν Πλάστηντους
Τὰ ὄντα ἐκειὰ τ' ἀλλοιῶς πλασμένα, ἢ καὶ ἀσώματα
'Αλλὰ γιὰ ἐμᾶς οἱ τάφοι εἶν' ἀπαραίτητοι
Σὰν ὁποῦ φιλανθρώπως ἀποδέχονται
Τὰ μόνα ποῦ πεθαίνοντες ἀφίνομε,
Μορφὴν καὶ σῶμα· καὶ ποῦ μόνα ἐκεῖνα
Εἶδε ὁ κόσμος σ' ἐμᾶς, καὶ μᾶς ἐγνώρισε.
Ναί, Τάφοι, οἱ δειλοὶ μόνοι σὰς φοβοῦνται,
Κ' οἱ οὐτιδανοὶ τοῦ Κόσμου, καὶ οἱ κακοῦργοι.
'Αλλὰ ὁ νοήμων εὐσεβής, σὰς βλέπει
Ὡς φιλάνθρωπον τόπον ἀναπαύσεως,
Γιὰ τὰ βεβαρημένα κούκκαλάτου·
Καλότυχος ἐκειὸς ποῦ ἀφοῦ τελειώσει
Το στάδιόντου ἐντίμως εἰς τὸν Κόσμον,
Ἔλθει νὰ σᾶς ζητήσῃ φιλοξένειαν.
Περσσότερο καλότυχος ἀκόμη
'Εκειὸς ποῦ ἦθε 'μπορεῖ στὸ μάρμαρότου
Νὰ σημειώσῃ κάποιοτου εὐεργέτημα
Στὴν ἀνθρωπότητα ὅλην, ἢ στὸ Ἔθνοςτου,
Ἢ καὶ σὲ μόνον τὸν γενέθλιον Τόποντου.
Μόνοι οἱ τοιοῦτοι δὲν σᾶς ἀποστρέφονται
'Επειδὴ συνειδότες τὴν ἀξίαντους.
Προαισθάνονται τὸν φόρον τῆς τιμῆς
Ποῦ μιὰ 'μέρα ὁ διαβάτης θὰν τοῦς δώσῃ,
'Επισκεπτόμενόσσας ὅσιοι Τάφοι.

† ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

ΙΔΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΛΑΧΕΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ 1ην ΣΕΛΙΔΑ

ΙΕΡΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

ΕΛΕΝΗ Κ. ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ

Ἡ δέσποινα σεβαστή, εὐγενὴς ὕπαρξις, ἀριστοκράτις τὸ αἴσθημα καὶ ἡγεμονὶς τὴν καρδίαν ὡς ἦτο καὶ τὸ γένος, ἡ 'Ελένη Κ. Μακρυγιάννη σύζυγος τοῦ συνταγματάρχου κ. Κίτσου Μακρυγιάννη, ἀπέθανεν ἐν 'Αθήναις κατὰ τὸν παρελθόντα Μάρτιον. Φυσιογνωμία ἐκ τῶν σπανίων τὰς ὁποίας εἶχε νὰ ἐπιδείξῃ ἡ 'Αθηναϊκὴ κοινωνία, κόρη στρατιωτικοῦ ἀρτίας μορφώσεως, ἐγγονὴ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Σάμου Λογοθέτου Λυκούργου καὶ ἀνεψιὰ τοῦ ἀοιδίμου 'Αρχιεπισκόπου Σύρου καὶ Τήνου 'Αλεξάνδρου Λυκούγρου, οὗτινος ἡ δρᾶσις ἐστόλισε τὴν ἐκκλησιαστικὴν τοῦ ἔθνους ἱστορίαν, ἡ 'Ελένη Μαργέλου ἤνωσε τὴν τύχην αὐτῆς μετὰ τοῦ ὑστεροτόκου υἱοῦ τοῦ στρατηγοῦ Μακρυγιάννη, τοῦ γενναίου ἀγωνιστοῦ καὶ ἀγνοῦ πατριώτου, κ. Κίτσου Μακρυγιάννη, συνταγματάρχου.

Ὁ θάνατός της δὲν ἐστέρησε μόνον τὴν οἰκογένειάν της

σπανίας συζύγου καὶ μητρός, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀθηναϊκὴν κοινωνίαν ἐπιλέκτου μέλους αὐτῆς καὶ τὴν Σάμον μιᾶς ἐξόχου κόρης της, πρὸς ἣν ὑπερηφάνως ἠτένιζεν. Ἦτο εὐγενὴς καὶ αἱ περγαμηναὶ τῆς εὐγενείας της ἐγράφησαν διὰ τοῦ αἵματος τῶν ἡρώων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. Μὲ τίτλους τοιαύτης εὐγενείας, κτηθείσης δι' ἡρωϊκῶν πράξεων, μὲ τὰς οἰκογενειακάς της παραδόσεις, βαδίζουσα ἐπὶ τῶν ἀσβέστων ἰχνῶν τῶν μεγάλων προγόνων της, ἡ μεταστᾶσα διήνυσε τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς πρότυπον ἀρετῆς, σεμνότητος καὶ εὐποιΐας, προσηλωμένη εἰς τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη, ἀφ' ὧν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀπεμακρύνετο ἡ σκέψις της.

Ἀνταξία κόρη τῶν εὐκλεῶν προγόνων της, ἀφιέρωσεν ὁλόκληρον τὸν βίον της εἰς ἀνάδειξιν ἑνὸς ἀληθοῦς ἑλληνικοῦ οἴκου. Οἱ πόθοι αὐτῆς δὲν ἐξῆλθον ποτὲ πέραν τοῦ προορισμοῦ, ὃν τὸ παράδειγμα τῶν προγόνων της καὶ ἡ φύσις τῇ ἐχάραξαν. Σύζυγος ἀφωσιωμένη μέχρις αὐταπαρνήσεως, μήτηρ πονοῦσα μέχρι μαρτυρίου, δέσποινα εὐγενὴς μέχρι λατρείας.

Ἀπὸ καταγωγῆς, ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως, ἀπὸ χαρακτῆρος καὶ αἰσθημάτων, ἡ μεταστᾶσα ἦτο ἓν ἐκ τῶν ἀγλαῶν σεμνωμάτων τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος, καὶ ὁ οἶκός της ἦτο τὸ ἱερὸν ἐνδιαίτημα ὅπου ἡ πατρὶς καὶ ἡ θρησκεία ἐλατρεύθησαν καὶ ἐδοξάσθησαν. Τὸν θάνατόν της ἐθρήνησεν ὁλόκληρος ἡ Ἀθηναϊκὴ κοινωνία. Μαργαρῖται δακρύων θερμῶν, ὡς ἀδάμαντες ψυχικῆς δρόσου ἐσταλάχθησαν ἐπὶ τοῦ ἀμαράντου στέμματος τῶν ἀρετῶν τῆς ἀειμνήστου νεκρᾶς. Τὸ ἐγκώμιον δὲ τῶν προγονικῶν της καὶ τῶν ἰδίων της ἀρετῶν ἔπλεξεν εἰς καλλιεπέστατον ἀποχαιρετηστήριον λόγον ἐν τῷ νεκροταφείῳ ὁ διαπρεπὴς ὑφηγητὴς τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ κ. Γ. Λαμπάκης.

Εἰς τὸ κενὸν τὸ ὁποῖον ὁ θάνατος τῆς λατρευομένης συζύγου, τῆς πολυτίμου μητρός, τῆς ἐκλεκτῆς δεσποίνης, κατέλιπεν εἰς τὴν καρδίαν συζύγου καὶ τέκνων, τὰ ἄνθη τῆς ἀναμνήσεως εὐθαλῆ ἐφύτευσαν. Ποτίζει αὐτὰ τῶν οἰκείων τὸ δάκρυ, ἵνα μήποτε μαρανθῶσι, καὶ τῆς Σάμου, τῆς πρώτης πατρίδος της ἡ μυροβόλος αὔρα, διερχομένη διὰ μέσου τῶν ἐρειπίων τοῦ Πύργου τοῦ Λυκούργου, τὰ θωπεύει ψιθυρίζουσα ὡς γλυκὺ νανούρισμα. Κοιμοῦ τὸν αἰώνιον ὕπνον σου ἐγγονὴ τοῦ Λυκούργου. Κοιμοῦ ἥσυχος ἀφοῦ εὐόρκως ἐξεπλήρωσας τὸ καθῆκόν σου ὡς ἑλληνὶς καὶ ὡς μήτηρ. Ἐφ' ὅσον ἡ Σάμος ζῇ τὸ τετιμημένον ὄνομα τοῦ ἐλευθερωτοῦ αὐτῆς πάππου σου καὶ τοῦ οἴκου του θὰ ζήσῃ καὶ ἡ μνήμη του θὰ εὐλογεῖται καὶ θὰ δοξάζεται.

Η ΑΠΑΡΗΓΟΡΗΤΟΣ ΧΗΡΑ

[Διακεκριμένη φιλολογικὴ προσωπικότης ἐν Κων)πόλει, ὁ κ. Γ. Ἀποστολίδης εὐηρεστήθη νὰ κοσμήσῃ τὸν παρόντα τόμον διὰ τῆς πολυτίμου συνεργασίας του. Ὁ κ. Ἀποστολίδης, διαπρεπὴς δικηγόρος ἐν τῇ βασιλευούσῃ, παρὰ τὸ πολυάσχολον τῆς ἐργασίας του δὲν παύει θεραπεύων τὰς Μούσας, μεγάλη δὲ φιλολογικὴ ἐργασία του εἶνε ἐγκατεσπαρμένη εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας. Πρό τινος πολλὰ ἔργα του συλλεγέντα ἐν ἰδίῳ τόμῳ ἐξεδόθησαν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀνάλεκτα» γενόμενα ἐνθουσιωδῶς δεκτὰ ὑπὸ τοῦ φιλολογοῦντος κοινοῦ. Ἡ διεύθυνσις τοῦ «Μικρασιατικοῦ» σεμνύνεται αὐξάνουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν εὐγενῶν συνεργατῶν αὐτοῦ μὲ ἕνα ἀκόμη ἀνεγνωρισμένης ἀξίας λογογράφον, σοβαρὸν χαριτολόγον, ὡς εἶνε ὁ κ. Γ. Ἀποστολίδης]

Ὑπὸ τὴν μαύρην σημαίαν τῆς ἀπαρηγορήτου χήρας λεγεῶνας νεαρῶν γυναικῶν κατατάσσει ὁ θάνατος, ὁσάκις ὑπούλως εἰσδύει κατὰ τὴν συνήθειάν του εἰς τὰς τάξεις τῆς ἀνυπόπτου νεότητος καὶ ἁρπάζει σκληρότατα τὸν ἄνδρα ἀπὸ τὴν ἀγκάλην φιλτάτης συζύγου.

Ἀπορεῖ κανεὶς τότε ποῖον νὰ κλαύσῃ περισσότερον, τὸν νεκρὸν ἢ τὴν ἐπιζῶσαν. Μολονότι θύματα τοῦ θανάτου εἶνε μᾶλλον οἱ ἐπιζῶντες παρὰ οἱ νεκροί, δὲν πρέπει νὰ κλαίωμεν τόσον οὔτε τοὺς μὲν οὔτε τοὺς δέ, ὅσον τὴν καταστροφὴν ζωντανῆς εἰκόνος ἑνὸς εὐτυχισμένου ἀνδρογύνου. Καὶ πρέπει νὰ χύνωμεν τὸ πικρότερόν μας δάκρυ, διότι τόσον ὀλίγον ἔζησε μία τόσον ὡραία εἰκών.

Πέπρωται ἡ δόξα καὶ ἡ εὐτυχία, διὰ νὰ ἦνε τέλειαι καὶ ἀμιγεῖς, ν' ἀποθνήσκουν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς νεότητος.

Ὅπως ὁ ἥρως Ἀχιλλεύς, ὅπως ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, οὕτω καὶ ἓν σπάνιον σύμπλεγμα ἀνδρογύνου πρέπει ν' ἀποθάνῃ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θριάμβου τῆς εὐτυχίας του καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς χαρᾶς, ποῦ λάμπει τόσον εὔμορφα εἰς τὰ νέα πρόσωπα. Καὶ πίπτει αἴφνης νεκρὸς ὁ νέος ἀνήρ, καὶ θρύμμα ἐλεεινὸν καὶ ἄμορφον τοῦ συμπλέγματος κεῖται ἡ ἄμοιρος χήρα.

Μὲ αὐτοὺς τοὺς δύο παγκάλους νεανίας, τὸν Ἀχιλλέα καὶ τὸν Ἀλέξανδρον, ἡ ἐποποιΐα καὶ ἡ ἱστορία ἐκλέϊσαν ἀλλὰ καὶ κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν ἔκλεισαν τοὺς μυθικοὺς καὶ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους τῆς Ἑλλάδος. Οὕτω ποίησις καὶ ἱστορία ὁμοφώνως μᾶς διδάσκουν ὅτι κάλλος, δόξα καὶ νεότης ἑνούμεναι ἐν τριάδι εἰς μίαν κεφαλὴν ἀποτελοῦν τὴν ἀληθῆ λατρείαν καὶ τὸ αἰώνιον χάρμα τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ἐπειδὴ λατρεία ἄνευ θυσίας δὲν ὑπάρχει, θυσιάζεται ὁ ἥρως τῆς τριάδος καὶ ἀποθνήσκει εἰς τὸ ἄνθος τῆς νεότητος.

Τὸ δίδαγμα τοῦτο ἀπηχεῖ εἰς τὴν ψυχήν μας μελαγχολικώτατα,

ὡς ἐὰν ἐκρούετο ἡ ἡρωϊκὴ (eroica) σονάτα τοῦ Βετχόβεν. Ἀλλὰ ἡ μελαγχολία, ποῦ εἶνε ἡ ὁμίχλη τῆς ψυχῆς, διαλύεται καὶ αὐτὴ ὡς ἡ ὁμίχλη, ὅταν σκεφθῶμεν ὅτι ὁ θάνατος, ὁ ταλανιζόμενος ὡς πρόωρος, ἔρχεται ἴσως ἐπικαιρότατος. Προλαμβάνει τὰ πιθανὰ πλήγματα τῆς ἀστάτου τύχης καὶ τὰ βέβαια τῆς παρακμῆς καὶ τοῦ γήρατος, καὶ δὲν ἀφίνει καιρὸν νὰ προβάλῃ ἡ καραδοκοῦσα ἀχαριστία τοῦ κόσμου, ποῦ ἔρχεται ἀκάθεκτος, ὡς μετὰ μακρὰν εὐδίαν ἡ θύελλα, μὲ βροντὰς συκοφαντιῶν καὶ μὲ ὄμβρους φαρμακερῶν λόγων. Διὰ τοῦτο βλέπομεν τὸν ἔνδοξον στρατηλάτην, ὅταν ἀνδρωθῇ ἐν τῇ δόξῃ, νὰ πίπτῃ ὑπὸ τὰ ἐγχειρίδια τῶν φίλων του Βρούτων, ἢ ἐξόριστος ν' ἀπάγηται εἰς τὴν Ἁγίαν Ἑλένην, διὰ ν' ἀναμασᾷ ἐκεῖ περασμένα μεγαλεῖα ὑπὸ τὸν χλευασμὸν χυδαίων δεσμοφυλάκων.

Ἀλλ' ὅταν ἡ ἄμοιρος χήρα, τὸ ἐλεεινὸν καὶ ἄμορφον θρύμμα τοῦ συντριβέντος συμπλέγματος, ἐπιζῇ μετὰ τοιαύτην συμφοράν, πρέπει ἀράγε νὰ τὴν ὀνομάσωμεν ἀπαρηγόρητον; Τὴν λέξιν αὐτήν, τῆς ὁποίας μεγάλη χρῆσις καὶ κατάχρησις γίνεται, οἰκειοποιοῦνται σχεδὸν ὅλαι αἱ χῆραι, καὶ μάλιστα μετὰ μείζονος ἐπιδειξεως ὅσαι ὀλιγώτερον ἁρμονικῶς συνέζησαν μὲ τοὺς μακαρίτας. Τὸ πρᾶγμα ὅμως δὲν εὑρίσκεται ἐν τῇ λέξει, ἐνόσῳ ἡ χήρα ἐπιζῇ, Τοῦτο κηρύττει ὁ Βουδισμὸς κατά τε θεωρίαν καὶ κατὰ πρᾶξιν, ἡ δὲ ψυχολογικὴ ἔρευνα καταλήγει εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα, ὅτι δηλαδὴ ὁ μετὰ μεγάλην θλῖψιν ἐξακολουθῶν νὰ ζῇ εἶνε ἤδη παρηγορημένος· διότι τί ἄλλο εἶνε ἡ ζωή, παρὰ ἡ πρὸς τὸ περιβάλλον διηνεκὴς προσαρμογὴ καὶ ἁρμονία. Ἐὰν παύσῃ διὰ μίαν στιγμὴν ἡ ἁρμονία αὕτη καὶ προσαρμογή, ἐπέρχεται ἀμέσως ὁ θάνατος.

Φαίνεται δὲ βέβαιον ὅτι αἱ ἐκ τῶν ψυχικῶν παθῶν καὶ θλίψεων μεγάλαι ἀναστατώσεις θέτουν τὴν ζωὴν εἰς ὀλιγώτερον κίνδυνον, παρὰ τὰ τὸν ὀργανισμὸν προσβάλλοντα ὑλικὰ αἴτια. Οὕτως ἓν ἀόρατον μικρόβιον τύφου καὶ φθίσεως ἢ μηνιγγίτιδος ἢ ἄλλης ἐπιδημικῆς νόσου εἶνε πολὺ φοβερώτερος ἐχθρὸς τῆς ζωῆς μας, παρὰ τὰ ἠθικὰ αἴτια τὰ προσβάλλοντα καιρίως καὶ βαθύτατα τὴν στοργὴν ἢ τὴν εὐθικτον φιλοτιμίαν ἢ τὸν σφοδρὸν ἔρωτά μας.

II

Μόνος ὁ Βουδισμὸς ἐγνώρισε τὴν λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀπαρηγόρητον χήραν καὶ μόνος τὴν περὶ αὐτῆς γνώμην του ἀνεστήλωσεν ὡς δόγμα γρανιτῶδες εἰς τὰ ἤθη τῶν Ἰνδῶν.

Εἰς τὰς Ἰνδίας ἡ χήρα παρακολουθεῖ λυσίκομος τὴν πομπὴν τῆς κηδείας· καὶ ὅταν ἀνάπτεται ἡ πυρὰ διὰ τὴν ἀποτέφρωσιν τοῦ νεκροῦ, ὁρμᾷ ἐκείνη πίπτει εἰς τὰς φλόγας διὰ νὰ καῇ ζωντανὴ καὶ συνακολουθήσῃ τὸν νεκρὸν εἰς τὸ τελευταῖον ταξείδιόν του πρὸς τὴν Νιρβάναν. Αἱ φλόγες δὲν τὴν τρομάζουν, οἱ δὲ παριστάμενοι ἐντρυφοῦν μετὰ θρησκευτικῆς κατανύξεως εἰς θέαμα παρέχον ὑψίστην κάθαρσιν εἰς τὰς ψυχάς των. Διότι τὰ ἤθη ἰσχυρότερα καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐνστίκτου τῆς αὐτοσυντηρησίας ἀναγκάζουν τὴν μὲν χήραν νὰ θεωρῇ τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς ἀπείρως ὀδυνηροτέραν τοῦ

διὰ πυρὸς θανάτου, τοὺς δὲ συμπολίτας συγγενεῖς καὶ μὴ νὰ θεωροῦν ἐσαεὶ ἄτιμον, οὐτιδανήν, καὶ περίτριμμα τῆς κοινωνίας τὴν ἐπιζῶσαν καὶ μὴ τολμῶσαν νὰ συναποτεφρωθῇ μὲ τὸν σύζυγον.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι οἱ προϊστάμενοι τῆς πομπῆς τοῦ ὁλοκαυτώματος ἱερεῖς κινοῦντες ὡς δαίμονες τῆς κολάσεως μακρὰς σιδηρᾶς ἁρπάγας προσποιουνται ὅτι ὑποδαυλίζουν τὴν πυράν, ἐνῷ κυρίως δι' αὐτῶν ἀγκυλώνουν καὶ συγκρατοῦν ἐντὸς τῶν φλογῶν τὸ ἑκούσιον θῦμα ἀγωνιωδῶς συστρεφόμενον διὰ ν' ἀπαλαχθῇ καὶ τιναχθῇ ἔξω μὲ ἡμικαύστους σάρκας. Φοβερὰ πάλη καθήκοντος κοινωνικοῦ κατὰ τοῦ ἰσχυροτάτου τῶν ἐνστίκτων. Καὶ βλέπομεν τότε ἐν σύμπλεγμα ζωῆς καὶ θανάτου πολὺ τραγικώτερον τῆς Ἀντιγόνης τὴν ὁποίαν ζῶσαν ἔρριψεν ὁ Κρέων εἰς τὸν τάφον, ἓν κρᾶμα τερατῶδες πανηγυρικῆς αὐτοκτονίας καὶ πανηγυρικωτέρας δολοφονίας.

Αἱ ἁρπάγαι αὐταὶ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἱερέων συμβολίζουν κατὰ τρόπον θαυμασίως ἁπαίσιον, πόσον ὁ κλῆρος ἦτο ἀνέκαθεν κεκηρυγμένος πολέμιος τοῦ ἐνστίκτου τῆς ζωῆς χάριν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, προκειμένου περὶ τῆς ζωῆς τοῦ ποιμνίου καὶ οὐχὶ τῆς ἰδικῆς του.

Οἱ Σκῦθαι τοὐναντίον, οὐδὲν κοινὸν ἔχοντες μὲ τὸν Βουδισμὸν οὔτε ἀντιλαμβανόμενοι τὸν ἰδεαλισμὸν αὐτοῦ, βαναύσως καὶ ἀπανθρώπως ἐπέβαλον εἰς τὰς χήρας τῶν ἀρχηγῶν καὶ τῶν ἐπισήμων πολεμιστῶν νὰ θεωροῦν ἑαυτὰς ἀπαρηγορήτους καὶ διὰ τῆς βίας νὰ συναποθάνουν μὲ τοὺς συζύγους των. Τὰ ἤθμα ἀπῄτουν νὰ συνθάπτωνται μετὰ τοῦ ἐνδόξου νεκροῦ ὁ πολεμικός του ἵππος μὲ τὰ φάλαρα, τὰ ὅπλα του καὶ πάντα τὰ πολύτιμα κοσμήματά του. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ μὴ ὑστερήσῃ καὶ ἡ χήρα, τὴν ὁποίαν ἔρριπτον εἰς τὸν χαίνοντα μέγαν λάκκον ὡς ἓν τῶν κοσμημάτων ἢ ἀθυρμάτων τοῦ νεκροῦ.

Εἰς τὴν πομπὴν ὅμως αὐτὴν ἡ χήρα δὲν εἶχεν οὔτε τὰ δευτερεῖα· διότι προηγεῖτο ὁ ἵππος καὶ εἵποντο τὰ ὅπλα. Οἱ Σκῦθαι ἐθαύμαζον καὶ ἐλάτρευον περισσότερον αὐτὰ παρὰ τὴν γυναῖκα. Ἄλλως τε γυναικεῖον κάλλος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἐνόσῳ ἡ γυνὴ εἶχε θέσιν καὶ καθήκοντα ὑποζυγίου τρέχουσα εἰς τὰς στέππας μὲ δύο βρέφη κρεμασμένα ἐκ τῶν ὤμων καὶ ἐν ἢ δύο παιδάρια συρόμενα ἐκ τῆς χειρός. Αἱ χῆραι τῶν μὴ ἐπισήμων ἦσαν εὐτυχέστεραι. Ἀπηλλάσσοντο ταχιστα τῆς ζηρείας ἀκολουθοῦσαι τὸν ἵππον τοῦ πρώτου τυχόντος Σκύθου. Διετέλουν ὅμως ὑπὸ διαρκῆ φόβον, μὴ τυχὸν δοξασθῇ εἰς τὰς μάχας ὁ σύζυγος· διότι τότε θὰ ἐπλήρωνον αὐταὶ διὰ τῆς ἰδικῆς των ζωῆς τὴν δόξαν ἐκείνου, καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς κηδείας του.

Ἐν Κων)πόλει 1910

ΓΕΩΡΓ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

δικηγόρος.

Ἡ νίκη τοῦ Παιωνίου ἐν Ὀλυμπίᾳ.

Τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΜΒΛΗΜΑ

ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Ποῖον τὸ ἐπίσημον ὄνομα ὑπὸ τὸ ὁποῖον φέρεται τὸ ἀνώτατον ἡμῶν ἐκπαιδευτικὸν καθίδρυμα; Καὶ τίνα τῆς μεγάλης αὐτοῦ σφραγῖδος τὰ ἐμβλήματα;

Ἡ ἐρώτησις πρόκειται βεβαίως ἄγαν ἁπλοϊκή· ἀφοῦ τὸ Ἔθνος ὁλόκληρον, ἐλεύθερον καὶ ὑπόδουλον, γνωρίζει τοῦτο ὡς «Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον»· πάντες δὲ οἱ εἰς πνευματικὴν ἢ ἄλλην ἐπικοινωνίαν πρὸς τοῦτο ἐλθόντες οὐδὲν ἀγνοοῦσιν ὅτι ἡ μεγάλη αὐτοῦ σφραγὶς φέρει ὡς ἔμβλημα τὴν γλαῦκα, τῆς Ἀθηνᾶς ὡς θεᾶς τοῦ φωτὸς καὶ τῆς σοφίας, τὸ ἐκφραστικώτατον σύμβουλον.

Ἀλλ' ἴσως εἰς οὐδένα ἐδόθη ποτε ἀφορμὴ νὰ ἐξετάσῃ ἂν εἶνε νόμιμος ἡ ὑπὸ τοιοῦτο ὄνομα καὶ ὑπὸ τοιαύτην σφραγῖδα ἐπίσημος τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ἐμφάνισις.

Τὴν τοιαύτην ὅμως ἔρευναν, περίεργον καθ' ἑαυτήν, ἐμφανίζουσιν ἤδη ὡς οὐχὶ παντὸς ἐνδιαφέροντος ἐστερημένην καὶ αἱ περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας διατελοῦμεν.

Διότι εὑρισκόμεθα εἰς τὴν ἐπαύριον μιᾶς ἐπαναστάσεως, ἥτις καὶ τοῦ Πανεπιστημίου τὸ κῦρος καὶ τὴν ὑπόστασιν ἔπληξεν. Ἡ ἰδιότης αὐτοῦ ὡς ἑστίας φωτὸς καὶ σοφίας, ἣν ἡ γλαῦξ ἐκλήθη νὰ συμβολίσῃ, πανταχόθεν ἠμφεσβητήθη. Καὶ νόμος εἰδικός, ἐπαναστατικὸς καὶ οὗτος, ἐξεδόθη πρὸς συντέλεσιν τῆς ἐκκαθαρίσεως αὐτοῦ.

Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις ἄκων ἀναμιμνήσκεταί τις τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1862. καὶ μετ' αὐτῆς σημείων τινῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἀναφερομένων, ἅτινα, καίτοι μικρὰ καθ' ἑαυτά, συμπληροῦσιν οὐχ' ἧττον τὸν καθ' ὅλου χαρακτιρισμὸν τοιούτων ἀνωμάλων ἐθνικῶν περιόδων.

* *
*

Καὶ τὸ ὄνομα καὶ ἡ σφραγὶς τοῦ Πανεπισ.ημίου μετὰ τοῦ ἐμβλήματος αὐτῆς, ἔχουσι τὴν περιπετειώδη ἱστορίαν των.

Ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τοῦ περὶ ταύτης νόμου καθωρίσθησαν τό τε ὄνομα καὶ ἡ σφραγὶς αὐτοῦ.

Τὸ σχετικὸν βασιλικὸν διάταγμα, τὸ ἰσχὺν νόμου ἔχον, τῆς 14 Ἀπριλίου 1837 ὥρισεν ὅτι «Θέλει συστηθῇ δι' ὅλον τὸ Κράτος Πανεπιστήμιον εἰς Ἀθήνας περιλαμβάνον ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἀνωτάτης ἐπιστημονικῆς ἐκπαιδεύσεως. Πρὸς μνήμην δὲ τοῦ συστήσαντος αὐτό, θέλει φέρει τὴν ἐπωνυμίαν **Πανεπιστήμιον Ὄθωνος.**

Διὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ νόμου ὡρίσθη ὅτι «τὰ διπλώματα ὑπογράφονται ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως, προσυπογραφομένου τοῦ Γραμματέως καὶ ἐπιτιθεμένης τῆς σφραγίδος, φερούσης ἐν τῷ μέσῳ τὰ βασιλικὰ ἡμῶν παράσημα, πέριξ δὲ τὰς λέξεις «Βασιλικὸν Πανεπιστήμιον Ὄθωνος».

Ἀλλ' εἰς τοὺς μακροὺς καὶ πολλαπλοῦς ἀγῶνας, οἵτινες παρεσκεύασαν τὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 1862 οὐδαμῶς παρέμεινεν ἀμέτοχον τὸ ἀνώτατον ἡμῶν ἐκπαιδευτήριον.

Καὶ μία τῶν πρώτων πράξεων τῆς κατὰ τὴν ἐπανάστασιν κατασταθείσης προσωρινῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξε τὸ ἀπὸ 20 8βρίου 1862 θέσπισμα φέρον τὰς ὑπογραφὰς τῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας Ὑπουργοῦ Ἐπαμ. Δεληγεώργη, καὶ ἔχον οὕτω.

Η ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

«Ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργοῦ τὸ ἐν Ἀθήναις μέχρι τοῦδε Ὀθώνειον καλούμενον Πανεπιστήμιον ἐγκρίνομεν νὰ μετονομασθῇ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον ὡς ἵδρυμα κοινὸν ὁλοκλήρου τοῦ Ἔθνους».

Τὸ ἐπαναστατικὸν πνεῦμα δὲν ἐβράδυνε νὰ μεταδοθῇ καὶ εἰς τῆς ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου τὰς τάξεις. Καὶ Πρυτανεύοντος τοῦ ἀειμνήστου Παπαρρηγοπούλου συνῆλθεν αὕτη εἰς συνεδρίαν κατὰ τὴν 22 Ὀκτωβρίου 1862 καὶ ἀπεφάσισε «νὰ γίνῃ σφραγὶς τοῦ Πανεπιστημίου ἔχουσα ἔμβλημα τὴν γλαῦκα καὶ κύκλῳ τὰς λέξεις «Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον».

Ἔκτοτε αὐτὴ ἡ σφραγὶς καὶ τὸ ὄνομα ἐκεῖνο ἀποτελοῦσι τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἀνωτάτου ἡμῶν ἐκπαιδευτικοῦ ἱδρύματος. Τὸ Ὀθώνειον Πανεπιστήμιον ἐξέλιπεν ὅπως σβεσθῇ καὶ ἡ μνήμη τοῦ συστήσαντος τοῦτο πρώτου ἡμῶν Βασιλέως. Τὰ βασιλικὰ παράσημα ἠφανίσθησαν καὶ ἡ γλαῦξ ἀπὸ τῆς ἐπισήμου σφραγίδος τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀπὸ τῶν διπλωμάτων προβάλλουσα, συμβολίζει διὰ τῶν μεγάλων αὐτῆς ὀφθαλμῶν τοῦ ἱδρύματος τὴν ὑπόσχεσιν, νὰ διαλύσῃ τῆς ἀμαθείας τὰ σκότη διὰ τοῦ φωτὸς τῆς σοφίας, τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐκπορευομένου.

Ἀλλ' εἶνε ἀρά γε νόμιμος ἡ τοιαύτη τοῦ Πανεπιστημίου ἐπίσημος ἐμφάνισις;

*
* *

Ὅτι τὸ ἀπὸ 20 8βρίου 1862 θέσπισμα ἐξεδόθη ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἐξουσίας τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως δὲν δύναται βεβαίως νὰ φιλονεικηθῇ.

Διότι διὰ τοῦ ἐπαναστατικοῦ Ψηφίσματος τῆς 10 8βρίου 1862 δι' οὗ κατηργήθη ἡ Βασιλεία τοῦ Ὄθωνος καὶ ἐκλήθη Ἐθνικὴ Συνέλευσις πρὸς σύνταξιν τῆς Πολιτείας, κατεστάθη ὑπὸ τὸ ὄνομα Προσωρινῆς Κυβερνήσεως ἀρχή, ἥτις περιεβλήθη πάσας τὰς ἐξουσίας τοῦ Ἔθνους ἐπομένως καὶ τὴν νομοθετικήν. Ἠδύνατο ἄρα καὶ νὰ καταργήσῃ τοὺς ὑφισταμένους νόμους καὶ ἄλλους νὰ θέσῃ.

Τὸ δὲ περὶ τοῦ Πανεπιστημίου θέσπισμα τῆς 20 8βρίου 1862 καίτοι φέρει τὴν ἐξωτερικὴν μορφὴν διατάγματος (καθόσον οἱ νόμοι τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως ἐκαλοῦντο ψηφίσματα,) οὐχ ἧττον ὡς ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ εἶνε πρᾶξις τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, ἤτοι νόμος καταργῶν τὴν ἐναντίαν διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 1 τοῦ περὶ συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου νόμου τοῦ 1837, δι' οὗ ὠνομάζετο τοῦτο Πανεπιστήμιον Ὄθωνος.

Ἀλλ' ὅμως ὅπως ἰσχύσῃ τὸ θέσπισμα τοῦτο ὡς νόμος τοῦ Κράτους ἔδει νὰ δημοσιευθῇ εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως», συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ τότε ἰσχύοντος ἀστυκοῦ νόμου τοῦ 1856, καθ' ὃν ὁ νόμος καθίσταται ὑποχρεωτικὸς ἀφ' ἧς δημοσιευθῇ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, κατὰ τὰς εἰδικωτέρας ἐν αὐτῷ ἀναγραφομένας προθεσμίας καὶ διατυπώσεις.

Παραδόξως ὅμως, ἐν ᾧ πᾶσαι αἱ νομοθετικαὶ πράξεις τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως ἐδημοσιεύθησαν συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἀστυκοῦ νόμου τοῦ 1856, ὅστις βεβαίως οὐδαμῶς

διὰ τῆς Ἐπαναστάσεως κατηργήθη, εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, τὸ περὶ οὗ πρόκειται θέσπισμα, τὸ ἀφορῶν τοῦ Πανεπιστημίου τὴν μετονομασίαν οὐδαμῶς φαίνεται δημοσιευθὲν ἐν αὐτῇ.

Ἕνεκα τοῦ λόγου τούτου οὐδέποτε τὸ θέσπισμα ἐκεῖνο ἔλαβεν ἰσχὺν νόμου, καὶ δι' αὐτοῦ οὐδαμῶς κατηργήθη ἡ ἀντίθετος διάταξις τοῦ νόμου τοῦ 1837.

Παρὰ τὸν νόμον ἑπομένως ἐφέρετο ἀπὸ τοῦ ἔτους 1862 καὶ ἐφεξῆς τὸ ἀνώτατον ἡμῶν ἐκπαιδευτήριον ὡς «Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον». ἐν ᾧ καὶ μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν πρώτων ἡμῶν Βασιλέων, παρὰ τὴν ἐκδηλωθεῖσαν τῶν ἐπαναστατῶν θέλησιν, παρέμεινε κατὰ τὸν νόμον «Πανεπιστήμιον τοῦ Ὄθωνος», ὡς ζῶσα διαμαρτυρία κατὰ τῆς ἐπαναστατικῆς ἀποφάσεως, ἥτις ὤφειλε νὰ σεβασθῇ «τὴν μνήμην τοῦ συστήσαντος αὐτό».

Καὶ τώρα ἀκόμη ἂν μὴ ἐφέρετο τοῦτο εἰς νεώτερα, ἄλλου περιεχομένου, νομοθετήματα ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον», θὰ ἦτο διοικητικῶς ἐπιβεβλημένη ἡ ἀναβίωσις τοῦ πρώτου αὐτοῦ ὀνόματος εἰς μνήμην τοῦ Μεγάλου ἡμῶν Βασιλέως.

*

Ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπερ ἐξ οὐδεμιᾶς ἀπόψεως δύναται νὰ δικαιολογηθῇ εἶνε τῆς μεγάλης τοῦ Πανεπιστημίου σφραγῖδος τὸ ἔμβλημα.

Διότι ἡ ἀπόφασις τῆς Ἀκαδημαϊκῆς συγκλήτου, συνεπείᾳ τῆς ὁποίας ἐτέθη ὡς τοιοῦτο ἡ γλαῦξ ἀντίκειται διαρρήδην εἰς τὸν περὶ συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου νόμον τοῦ 1837, καθ' ὃν ἡ σφραγὶς δέον νὰ φέρῃ ἐν μέσῳ «τὰ βασιλικὰ παράσημα», καὶ οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ ἰσχύν. Δὲν γνωρίζω δὲ μεταγενέστερον νόμον ἀμέσως ἢ ἐμμέσως κυροῦντα τὴν ἀπόφασιν ταύτην.

Ἡ γλαῦξ ἑπομένως, ἥτις ὑπὸ τὴν αἰσιοδοξίαν τῆς συγκλήτου ἐκλήθη νὰ συμβολίσῃ τὴν μέλλουσαν τοῦ Ἐκπαιδευτηρίου δρᾶσιν, δὲν εἶνε τὸ νόμιμον αὐτοῦ ἔμβλημα Ἐν τῇ ἐπισήμῳ Πανεπιστημιακῇ σφραγῖδι παρανόμως ἀπετυπώθη. Καὶ ἡ ἐκφραστικὴ αὐτῆς μορφὴ ἀπὸ τῶν διπλωμάτων προβάλλουσα, προκαλεῖ εἰς τὸν παρατηρητὴν διὰ τῆς παρανόμου αὐτῆς ἐμφανίσεως σκέψεις ἐπὶ τῶν μορφαίων συμπτώσεων, καὶ συναισθήματα θλιβερώτερα καὶ αὐτῆς τῆς φωνῆς της.

Ἀπρίλιος 1910.

ΝΙΚ. Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ι. Σκούφου.

Εκ τοῦ κόσμου τῶν ὀνείρων.

(ἔργον ἀτελὲς ἀκόμη)

ΟΛΓΑ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἰδιος καὶ σπάνιος τύπος λογίας καὶ καλλιτέχνιδος. Συναρπάζει διὰ τοῦ ἄσματός της, γοητεύει διὰ τῆς γραφίδος της. Ἁρμονικώτατος συνδυασμὸς μουσικῆς καὶ ποιήσεως. Δισυπόστατος, ὡς εἶπε περὶ αὐτῆς ὁ κ. Diamand. Ἡ κ. Ὄλγα Παπαδιαμαντοπούλου ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις καὶ ἐξεπαιδεύθη ἐν τῷ Ἀρσακείῳ. Τὰς μουσικάς σπουδάς της συνεπλήρωσεν ἐν Μάλτᾳ καὶ Ἰταλίᾳ. Ἰδιαίτερον γνώρισμα τοῦ ἄσματός της εἶνε ἡ ἔκφρασις, τοῦ πνεύματός της ἡ λεπτότης καὶ ἡ δεικτικότης. Θωπεύει διὰ τῆς φωνῆς καὶ πληγώνει διὰ τῆς γραφίδος. Μὲ τὴν διττὴν μορφήν της ἡ ἑλληνὶς λογία καὶ καλλιτέχνις εἶνε γνωστὴ εἰς τὸν φιλολογικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν κόσμον ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ρεβέκκα. Τὰ χρονογραφήματα καὶ εὐθυμογραφήματά της διστάζει ὁ ἀναγνώστης νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐξῆλθον παρὰ λεπτοφυοῦς γυναικείας χειρός, τόσον εἶνε τὸ σθένος τῆς χαριτολόγου συγγραφέως. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἄσμά της μία προσωπικότης. Ἡ φωνή της μέταλλον πολύτιμον. Φωνὴ soprano lyrique μὲ διαύγειαν, μὲ ἔντασιν καὶ μὲ ἔκτασιν ἀσυνήθη καὶ ἐκπλήττουσαν. Ἰδιαίτερον γνώρισμα τοῦ ἄσματός της εἶνε ἡ ἔκφρασις. Ἐκφράζει ὅσον οὐδεμία ἴσως Ἑλληνὶς καὶ ὅσον πολὺ ὀλίγαι ξέναι ἐξοχότητες.

Τὴν ἐξαιρετικὴν ταύτην καλλιτέχνιδα καὶ λογίαν εὐτυχήσαντες νὰ καταλέξωμεν εἰς τὰς εὐγενεῖς τοῦ «Μικρασιατικοῦ» συνεργάτιδας, μεθ' ὑπερηφανίας τὴν γνωρίζομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ διὰ τῆς κάτωθι ὡραίας μεταφράσεώς της «Οἱ Πιερρότοι», μεταφράσεως ἥτις ὅτε κατὰ τὸ παρελθὸν ἀνεβιβάσθη εἰς τὴν σκηνὴν ὑπὸ τοῦ Θιάσου Νίκα εἰς τὸ Θέατρον τοῦ Συντάγματος, ἐχαρακτηρίσθη ὡς μία σπανία φιλολογικὴ ἐπιτυχία.

ΟΙ ΠΙΕΡΡΟΤΟΙ

ΚΩΜΙΚΟΝ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑΤΙΟΝ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΚΟΛΟΜΠΙΝΑ ΠΙΕΡΡΟΤΟΣ

ΣΚΗΝΗ

Κῆπος. Ἀριστερᾷ τὸ σπῆτι τῆς Κολομπίνας μὲ παράθυρον. Ἡ θύρα ὑποτίθεται ἔσωθεν τῆς σκηνῆς. Ἕνας μπάγκος ἀπέναντι τοῦ παραθύρου.

(Κατὰ τὴν σκηνὴν τοῦ παραθύρου ἡ Κολομπίνα φορεῖ μάσκαν διὰ νὰ κρύπτῃ τὸ πρόσωπόν της ὡς καὶ κάλυμμα ἐπὶ κεφαλῆς. Φέρει ἐπίσης ἕνα κορσὰζ χρωματιστὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατόπιν φορεῖ ἀμέσως τὴν μπλοῦζα τοῦ Πιερρότου.)

Κολομπίνα (μόνη εἰς τὸ παράθυρον καὶ παρατηροῦσα μακράν. Γελῶσα.)

Ἄ! τὸν φτωχὸ τὴν ἔπαθεν ὁ Ἀρλεκῖνος πάλι
Ἂν κ' εἶχε στὴν ἀγάπη μου πεποίθησι μεγάλη.
Ἀκοῦτ' ἐκεῖ αὐθάδεια! Ναρθῇ νὰ μὲ φιλήσῃ!!
Μὰ ἐπὶ τέλους ἔφυγε... Ἀλλὰ γιὰ νὰ μ' ἀφήσῃ
ἐδῶ στὴν ἡσυχία μου, κάτι ἔπρεπε νὰ γίνῃ.
Καὶ τοὔβρα κάποια πρόφασι καὶ τοὔπα νὰ τοῦ δίνῃ
Τοὔπα νὰ μὴ τὸν ξαναδῶ, νὰ μὴ ξαναγυρίσῃ
Ἂν δὲν πλουτίσῃ.
Καὶ ὁ καλός σας τοῦ δωσε καὶ πάει πεπεισμένος
γιὰ τὴν ἐπιτυχία του, κατενθουσιασμένος!
Εἶν' ἡ ἀλήθεια πῶς αὐτὸ καὶ γι' ἄλλον ἔχει γίνει
Καὶ τοῦ Πιερρότου ζήτησα νὰ φέρῃ τὴν Σελήνη,
ἂν καὶ ἡ παρουσία του δὲν μ' ἐνοχλεῖ καθόλου
καὶ μοῦ εἶνε προτιμώτερη ἀπὸ τοῦ κόσμου ὅλου
Ἀλλὰ σ' αὐτόνε τῶκαμα γιὰ νὰ τὸν δοκιμάσω
καὶ δὲν παραξενεύομαι καὶ δὲν θὰ θαυμάσω
ἂν τὸν ἰδῶ καὶ γρήγορα νὰ μοῦ ξαναγυρίσῃ
κρατῶντας μεσ' τὰ χέρια του αὐτὸ ποὖχω ζητήσει
Γιατί εἶναι τόσω τολμηρός! Καρδιὰ πολὺ μεγάλη!
ποῦ.... Μπᾶ θαρρῶ πῶς εἶν' αὐτὸς ξαναγυρίζει πάλι.
Δὲν πρέπει νὰ μὲ ἰδῇ ἐδῶ, γιατὶ θὰ τοῦ σκαρώσω
κάτι γιὰ νὰ βεβαιωθῶ τὸν λόγο μου πρὶν δώσω.
(κλείει τὸ παράθυρον)

(Εἰσέρχεται ὁ Πιερρότος μὲ μίαν κιθάραν ἐπ' ὤμου καὶ διευθύνεται πρὸς τὸν μπάγκον. Κάθηται καὶ τραγουδεῖ.)

Πιερ. Παραθῦρι πάντα κλεισμένο

γιὰ μὲ μόνο τὸν δυστυχῆ
ἐμὲ διώχνεις πάντα θλιμμένο
κι' αὐτὸν εὐτυχῆ.
Τόση βρίσκει στὸν Ἀρλεκῖνον
νειότη, χάρι, καρδιὰ χρυσῆ,
ὥστε θέλει μόνον ἐκεῖνον
κ' ἐμένα μισεῖ;
Κολομπίνα φεύγω σ' ἀφίνω
Χαῖρε σὺ κ ἐγὼ ἂς πονῶ
μέρα νύχτα δάκρυα χύνω
γιὰ σένα θρηνῶ.

(Μετὰ τὸ ἄσμα ὁ Πιερρότος μένει σκεπτικός. Ἡ Κολομπίνα εἰσέρχεται μετημφιεσμένη εἰς Πιερρότον μὲ ἓν μανδολῖνον ἐπ' ὤμου καὶ ὑποκρινομένη ὅτι δὲν τὸν βλέπει. Στρέφουσα πρὸς αὐτὸν τὰ νῶτα, ἵσταται πρὸ αὐτοῦ, ἀπέναντι τοῦ παραθύρου της καὶ τραγουδεῖ.)

Κολομ. Σὲ ξαναβρίσκω πάλι ἐδῶ
καὶ ἡ καρδιά μου σπαρταρᾷ
καὶ τὴν ἀγάπη τραγουδῶ
ὅλος χαρά.
Σὲ καρτερῶ ἔλα μαζύ μου
Ὦ Κολομπίνα μου, χρυσῆ μου..
. . . . . .
. . . . . .

(Ὁ Πιερρότος ἐνῶ τραγουδεῖ ἡ Κολομπίνα, ἐγείρεται θυμωμένος καὶ λαμβάνων αὐτὴν ἐκ τῆς χειρὸς τὴν ἐμποδίζει νὰ τελειώσῃ τὸ τραγουδί της.)

Πιερ. Αὐθάδη, βαγκαπόνταρε, ψευδοπιερρότε, στάσου.
Κολομ. Θὰ σοῦστρεψε μοῦ φαίνεται δὲν εἶσαι στὰ σωστά σου.
Πιερ. Γκρεμοτσακίσου ἀπ' ἐδῶ.
Κολομ. Ἀλήθεια! τὸν καῦμένο!
Νὰ φύγω 'γώ, νὰ μείνῃ αὐτός! Ἀκοῦς... ἐδῶ θὰ μένω
Πιερ. Ἀφοῦ ὁ Πιερρότος εἶμ' ἐγώ.
Κολομ. Ὁ φεύτικος
τὰ λόγια, φιλαράκο μου. Μὴ χάνῃς
Πιερ. Ἔ! νὰ λοιπόν.

(Μεταχειριζόμενος ὡς ὅπλον τὴν κιθάραν του ἐπιχειρεῖ νὰ τὴν κτυπήσῃ.)

Κολομ. Τί κάνεις;
Πιερ. Ὑπερασπίσου ἄθλιε,
Κολομ. Πῶς;
Πιερ. Μὲ τὸ μαντολῖνο..
Μοῦ φόρεσες, παλιγάνθρωπε, τὸ φόρεμα ἐκεῖνο

Κ' ἐθάρρεψες ὅτι μ' αὐτὸ θὰ μοῦ τὴν ξεγελάσῃς
τὴν Κολομπίνα... Ναί, ἀλλὰ χωρὶς νὰ λογαριάσῃς
τὸν ξενοδόχο, φαίνεται, ποῦ ἔρχεται γιὰ 'κείνη.
Κολομ. Τὸν ξενοδόχο; Δηλαδή; Γιὰ πές; Ἐσέ;... Δὲν δίνει
ἐκείνη τὴν ἀγάπη της σ' ἀνθρώπους σὰν καὶ σένα
ποὖχουνε, τὸ ζουνάρι τους γιὰ γκρίνιες ἁπλωμένα.
Ρίξε τ ἀγκίστρι κάπου ἀλλοῦ καὶ δὲν τσιμπᾷ τὸ ψάρι
Ἐμένα μόνον ἀγαπᾷ κ ἐμένανε θὰ πάρῃ.
Πιέρ. Ἢ φεύγεις ἤ, μὰ τὸ Θεό, ἀλλοίμονο στὴ ράχη
ἐκείνου ποὺ στὸ δρόμο μου γι' ἀντίστασί μου λάχῃ
Κολομ. (Ἡ Κολομπίνα τοῦ ὁμιλεῖ διαρκῶς μὲ εἰρωνίαν, ἀδιαφορίαν καὶ ἐμπαικτικῶς.)
Λίγο νεράκι στὸ κρασὶ νὰ ρίξῃς παλληκάρι
νὰ λιγοστέψῃς τὸ θυμό κ' ἐγώ, ἀπ' αὐτὸ χαμπάρι
δὲν πέρνω κι οὔτε γιὰ ψευτοπαληκαράδες
Δὲν δίνω δυὸ παράδες
Ἐγώ, μὲ σένα νὰ πιαστῶ!.
Πιερ. Ἄ! ἔτσι φοβισμένος
κυττᾶς νὰ μοῦ ξεφύγῃς ἔ!....
Κολομ. Σᾶν νάσαι γελασμένος
Πιερ. Ἐρωτευμένος καὶ δειλός! ἀταίριαστα...
Κολομ. Τὸν φίλο!
Δὲν ξεύρει; Ἔρωτας θὰ πῇ παιχνίδια κι' ὄχι ξύλο
Πιερ. Εἶναι προφάσεις τῶν δειλῶν
Κολομ. Τ' αὐτί μου δὲν ἰβρώνει
Κι' αὐτὰ τ' ἀκούω βερεσὲ
Πιερ. Λοιπὸν καλὰ καὶ σώνει
ἀντεραστής μου γίνεσαι κανάγια μὲ τὴ βία
Κολομ. Ἄ! ὄχι αὐτὸ θὰ στῶλεγε κι' αὐτὴ ἡ φωτογραφία

(Ἐξάγει ἐκ τοῦ κόλπου της μίαν φωτογραφίαν τὴν ὁποίαν δὲν τὸν ἀφίνει νὰ τὴν παρατηρήσῃ καὶ τὴν κρύπτει πάλιν)

ποῦ ἡ Κολομπίνα μοῦδωσε, ἂν τὸ χαρτὶ μιλοῦσε.
Κ' ἔχω τρανὴ ἀπόδειξι μ' ἐμὲ πῶς δὲν γελοῦσε
καθὼς καὶ μ' ἄλλους ἔκαμε. Σὲ μένανε δὲ δίνει
παραγγελίες ἀδύνατες. Νὰ φέρω τὴ σελήνη
σὰν κάποιο βλάκα ποὔστειλε ἤ καὶ γιὰ νὰ πλουτίσω
καθώς, τὸν Ἀρλεκῖνό της, ἀλλοιῶς νὰ μὴ γυρίσω.
Πιερ. (κατ' ἰδίαν) Τὰ ξέρει ὅλα τὸ λοιπὸν (ἀπογοητευμένος) Ἡ [ἄπιστη μ' ἀφίνει
Κολομ. Καὶ ἡ μονομαχία μας ἂν θέλῃς γιὰ νὰ γίνῃ
Εἶμ' ἕτοιμος
Πιερ. Κ' ἐγὼ
Κολομ. Ἀλλ' ἐξαιροῦμε
τὰ ὄργανα ὡς ὅπλα μας
Πιερ. Ἔ νὰ στραγγαλιστοῦμε

ὡς ποῦ ὁ ἕνας ἀπ' τοὺς δυὸ νεκρὸς στὸ χῶμα πέσῃ
Κολομ. Αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα καθόλου δὲν μ' ἀρέσει
Τὸ θέλω λογικώτερο τὸ θέλω πειὸ μεγάλο.
Ν' ἀφίσῃ ὁ ἕνας ἀπ' τοὺς δυὸ τὴ θέσι του στὸν ἄλλο.
Πιερ. Ἐκεῖνος δὲν θὰ εἶμ' ἐγώ.
Κολομ. Ἀλλ' οὔτ ἐγώ. Θὰ δοῦμε.
Πιερ. Μιὰ λύσι μένει τὸ λοιπόν, τὸ ν' ἀλληλοπνιγοῦμε
Κολομ. Ποτέ! Τὸ μέσον βρέθηκε κι' αὐτὸ θ' ἀποφασίσῃ
ποιὸς ἀπ τοὺς δυὸ στὸν ἄλλονε τὴ θέσι του θ'ἀφίσῃ.
Πιερ. Ποιὸ μέσον;
Κολομ. Τὸ τραγοῦδί μας
Πιερ. Καναγια, δὲν κρατοῦμαι
Κολομ. Δὲν χωρατεύω, πρόσεξε κι' ἀμέσως ἐξηγοῦμαι
θὰ τραγουδήσωμε κι' οἱ δυὸ εἰς τὸ παράθυρό της
κι' ὅταν θ' ἀκούσῃ καὶ τοὺς δυὸ θ' ἀνοίξῃ στὸν καλό της
καὶ θὰ φανῇ ὅτι σ' αὐτὸν προτίμησι θὰ δείξῃ
σ' ὁποιου τραγοῦδι τὸ κλειστὸ παράθυρο ἀνοίξῃ
Τὸ δέχεσαι;
Πιερ. (Μετὰ δισταγμοῦ)Νὰ τὸ σκεφθῶ
Κολμ. (κατ' ἰδίαν) Θὲ νὰ τ' ἀποφασίσῃ.
Τί πεισματάρης!
Πιερ. Ἔ! καὶ ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυὸ θ' ἀρχίσῃ;
Κολομ. Νὰ στάσου ἐκεῖ... Ἐκεῖ καλά... (Ἡ Κολομπίνα τὸν τοποθετεῖ εἰς τὸ ἕνα ἄκρον τῆς σκηνῆς ἀπομακρύνεται δέκα βήματα ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἵσταται.) Ἔ! τώρα προχωροῦμε
βῆμα πρὸς βῆμα καὶ οἱ δυὸ καὶ ὕστερα θὰ ἰδοῦμε
στὸ τέλος ὅποιος εὑρεθῇ τὸ πόδι του ἀπὸ-ἐπάνω
αὐτὸς νικᾷ καὶ ὁ νικητής....
Πιερ. Παιχνίδια ἐγὼ δὲν κάνω
Κολομ. Μὰ πρόσεξε... κι' ὁ νικητὴς θὰ πρωτοτραγουδήσῃ
Ἐμπρὸς λοιπὸν μὴ στέκεσαι.

(Βαδίζουν μὲ μικρὰ βήματα ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον ἕως νὰ ἐγγίσουν τὰ καπέλλα των. Κατὰ τὰ πρῶτα βήματα δὲν ὁμιλοῦν.)

Πιερ. Αὐτὸς θὰ μὲ κερδίσῃ.
Δεκαεπτὰ-Κολομ. Δεκαοκτὼ-Πιερ. Δεκαεννέα-Κολομ. Ἐγώ.
Πιερ. Καθόλου! δὲν τὸ δέχομαι. Ἀπ' τὴν ἀρχὴ καὶ πάλι
Κολομ. Ὁρίστε μας! Ἀκοῦς ἐκεῖ! Τώρα θὰ κάμωμ' ἄλλη
καινούρια συμφωνία; Δὲν τῶπαμε ὡρισμένως;
(Ἡ Κολομπίνα ἑτοιμάζεται νὰ τραγουδήσῃ)
Πιερ. (κατ' ἰδίαν) Θὰ φύγῃ γρήγορα ἀπ' ἐδῶ καὶ ξυλοφορτωμένος.
Κολομ. (ἄδουσα). Γιὰ σέν' ἀγάπη μου. ἄκουσέ με.
Ἄχ! γιὰ σέ τραγουδῶ
Ἀπ' τὸ τραγοῦδι γνώρισέ με
Εἶμ' ἐδῶ- εἶμ' ἐδῶ.
Ἀπόψε εἶμαι φλογισμένος

Ἀπ' ἀγάπη τρελλή
Ποτὲ δὲν ἤμουν πικραμένος
πειὸ πολὺ- πειὸ πολύ.
Ἐνῶ πονῶ γελᾷ κρυμμένη
Τὴν ποθῶ, μὲ μισεῖ
Ἀπὸ τοὺς δυὸ μετανοιωμένη
θάσαι σὺ- θάσαι σύ.

(Ὁ Πιερρότος ἀποσύρεται πρὸς στιγμὴν καὶ ἐπιστρέφει ἀπαρατήρητος ἐφ' ὅσον ἡ Κολομπίνα τραγουδεῖ, παρατηρῶν μετ' ἐνδιαφέροντος τὸ παράθυρον. Προχωρεῖ σιγὰ τρίβων τὰς χεῖρας ἐκ χαρᾶς διότι δὲν βλέπει τὸ παράθυρον ἀνοιγόμενον. Ἡ δὲ Κολομπίνα ὑποκρίνεται ὀργὴν διὰ τοῦτο, ἐνόσω τραγουδεῖ. Μετὰ τὸ ἄσμα ὁ Πιερρότος τὴν πλησιάζει καὶ ἐκσπᾷ εἰς γέλωτας.)

Πιερ. Χαχά! στὴν πήτα πάτησες. Εἶν' ἡ σειρά μου τώρα!
Κολομ. Ναί, βέβαια.
Πιερ. Ἀλλὰ καὶ σὺ νὰ πᾷς γιὰ λίγη ὥρα
παράμερα καθὼς κ' ἐγὼ καὶ μόνο νὰ μ' ἀφήσῃς.
Κολομ. Θὰ δοῦμε τ' ἀποτέλεσμα καὶ σὺ, σᾶν τραγουδήσῃς.
(Τοῦ παραχωρεῖ τὴν θέσιν καὶ ἐξέρχεται ἀριστερᾷ).

(Ὁ Πιερρότος χορδίζει τὸν κιθάραν του καὶ ἀρχίζει τὸ τραγοῦδί του ἀφοῦ βεβαιωθῇ ὅτι εἶναι μόνος.)

Πιερ. Ν' ἀκούσῃς ἔβγα τί φτερὰ
ὁ ἔρωτάς σου ποῦ μοῦ δίνει
Νὰ μὴν γελᾷς ἄλλη φορὰ
σᾶν λὲς νὰ φέρω τὴ σελήνη
Καὶ εἶν' ἀλήθεια αὐτὴ τρανὴ
πῶς κάθε ἕνας δὲν τὸ κάνει
Ἀλλὰ μι' ἀγάπη ἀληθινὴ
φτερὰ στὸν ἀγαπῶντα βάνει
Εἰς τὸ καμπαναρειὸ ψηλὰ
κρυφὸ καρτέρι ἐγὼ τῆς κάνω
κι' ἐνῶ στὸν οὐρανὸ κυλᾷ
αὐτή, πετιέμαι καὶ τὴν πιάνω.
Τὴν σφίγγω τόσο δυνατὰ
τὴν κάνω σᾶν μαργαριτάρι
μικρή, καὶ τὴν κρατῶ σφικτὰ
τὸν δρόμο της μὴ ξαναπάρῃ.
Γιὰ δές την εἶναι λαμπερὴ
μὲ τὰ χαρίσματα ἐκεῖνα
ποῦ ὅποιος κι' ἂν τὴ δῇ θαρρεῖ
μὲ σὲ πῶς μοιάζει ὦ Κολομπίνα!

(Βλέπων ὅ,τι τὸ παράθυρον δὲν ἀνοίγει τελειώνει τὸ ἄσμα του κλαίων.)

Πιερ. (περίλυπος) Δὲν φαίνεται! Ἀλλοίμονο, τὸ λογικό μ' ἀφίνει!

Δὲν εἶμ' ἐγὼ ὁ Πιερρότος της κι' ἡ Κολομπίνα ἐκείνη;
Δὲν εἶν τὸ σπῆτί της αὐτὸ καὶ τὸ παράθυρό της;
Ὁ πάγκος ποῦ χαρούμενος καθόμουν στὸ πλευρό της;
Ἐκεῖ, δὲν ὡρκιζόμαστε κι οἱ δυό μας κάθε βράδυ
ἀγάπη αἰώνια καὶ πιστὴ στῆς νύχτας τὸ σκοτάδι;
Τὸ μυστικό μου τὸ φιλὶ δὲν ἔστελνα κρυμμένο
μέσα σὲ τριαντάφυλλο, σὲ 'κεῖνο τὸ κλεισμένο
τὸ παραθῦρι, πάντοτε καὶ νύχτα καὶ ἡμέρα;
Ὅλα θαρρῶ ὅτι μιλοῦν γιὰ 'κείνην ἐδῶ πέρα.
Καὶ τὰ λουλούδια, ὁ ἄνεμος σᾶν νᾶχουνε παρμένα
ἀπ' τὴ ψυχή της κᾶτι τι κ ἐκεῖνα σᾶν κ' ἐμένα
γι' αὐτὸ κι' αὐτὰ τὴν ἀγαποῦν τὴν πολυαγαπημένη.
Ἀλλοίμονον! ἀναίσθητη εἰς τὴ φωνή μου μένει.
Ἄχ! Κολομπίνα λατρευτή! (Κάθηται. Στρέφει ἱκετευτικὸν βλέμμα πρὸς τὸ παράθυρον τὸ ὁποῖον ἀνοίγεται καὶ φαίνεται ἡ Κολομπίνα)

Αὐτὸς ποῦ βλέπω εἶναι;

(Τὴν βλέπει. Ἐγείρεται ἔξαλλος διευθυνόμενος πρὸς τὸ παράθυρον ἀλλ' ὑποχωρεῖ ἡ ὀργὴ εἰς τὴν θλῖψίν του καὶ ἐπαναπίπτει ἐξηντλημένος ἐπὶ τοῦ καθίσματος μὲ τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν κλαίων μὲ λυγμούς.)

Πιερ. Πιερρότε δύστυχε, καὶ σὺ ἀπ' ἔξω τώρα μεῖνε.
Κολομ. (Στρεφομένη πρὸς αὐτὸν θωπευτικῶς.)
Πιερρότε....
Πιερ. (κατ' ἰδίαν) Τί αὐθάδεια!
Κολομ. Πιερρότε μου, χρυσέ μου.
Πιερ. Καὶ νὰ μοῦ στείλῃ ἀντ' αὐτῆς, ἐκεῖνον!
Κολομ. Μίλησέ μου!
Πιερ Αὐτὸ δὲν ὑποφέρεται
Κολομ. (κατ' ἰδίαν) Καλὲ στ' ἀλήθεια κλαίει!
Πιερ. Καὶ πῶς μποροῦσε ψεύτικες ἀγάπες νὰ μοῦ λέγῃ;

(Ἡ Κολομπίνα κατέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν τὸν πλησιάζει καὶ τὸν κτυπᾷ θωπευτικῶς εἰς τὸν ὦμον. Ὁ Πιερρότος στρέφεται καὶ τὴν βλέπει.)

Πιερ. Αὐτός! (Ἐγείρεται ἀπειλητικὸς) Ἔ! φύγε ἄτιμε
Κολομ. Γιὰ στάσου,.. ἄκουσέ με.
Πιερ. Παλιάνθρωπε σοῦ δείχνω 'γὼ (τὴν λαμβάνει ἐκ τοῦ λαιμοῦ)
Κολομ. (προσπαθοῦσα ν' ἀπαλλαγῇ) Πιερρότε, ἄφησέ με
Πιερ. Δὲν θὰ μοῦ φύγῃς ἀπ' ἐδῶ
Κολομ. Μὰ δὲν μ' ἀναγνωρίζεις;
Εγὼ μαι ἡ Κολομπίνα σου
Πιερ. Μὴ μὲ παρασκοτίζεις
μ αὐτήν.
Κολομ. Αλήθεια εἶμ' ἐγὼ

Πιερ. Ἐκείνη εἶν' ἕνα ψεῖδι
Κολομ. (ἀπαλλασσομένη) Καλέ μου, ἦτον ψέμματα
Πιερ. Πολὺ κακὸ παιχνίδι
μαζύ μου παίζεις.
Κολομ. Ἄκου με καὶ θὰ σὲ βεβαιώσω
Μὲ ὅ,τι τώρα θὲ νὰ δῇς σ' αὐτὸ ποῦ θὰ σοῦ δώσω
(Ἐξάγει τὴν φωτογραφίαν της καὶ τὴν δεικνύει).
Νά ἡ φωτογραφία μου.
Πιερ. Ποῦ σοῦχει αὐτὴ δοσμένα
Κολομ. Ἀνοησίες! Κύτταξε... Δὲν μοιάζει αὐτὴ μ' ἐμένα
μ' ἀλεῦρι πειὸ λιγώτερο... Σᾶν τὴν καλοκυτταξῃς
Πιερ. (λαμβάνων τὴν φωτογραφίαν καὶ παρατηρῶν ἐναλλὰξ αὐτὴν καὶ τὴν Κολομπίναν)
Ἀλήθεια. Καὶ γιατὶ λοιπὸν μ' αὐτὸ νὰ μὲ τρομάξῃς
(δεικνύων τὰ φορέματά της)
Κολομ. Γιὰ νὰ ζηλέψῃς καὶ γιὰ νὰ δοκιμασθῇς λιγάκι
Πιερ. Λοιπὸν μὲ τόσα βάσανα, καϋμοὺς καὶ μὲ φαρμάκι
σ' αὐτὸν τὸν κόσμον γίνεται κανεὶς εὐτυχισμένος!
Κολομ. Ἀγάπη χωρὶς βάσανα...
Πιερ. Καὶ τώρα πεπεισμένος
Νὰ ἤμαι στὴν ἀγάπη σου; Ἀγάπη μου, λυπήσου
τὸ τόσο μου μαρτύριο, τοὺς πόνους συλλογίσου
Ποῦ τράβηξα σᾶν ἔβλεπα γυρμένο στὸ πλευρό σου
τὸ διάβολοΠιερρότο αὐτὸν μεσ τὸ παράθυρό σου.
Ὦ Θεέ μου! Δὲν θὰ νοιώσῃς σὺ ποτὲ τὸ σπαραγμό μου,
Τὴ φλογισμένη μου καρδιά τὸν πύρινο καϋμό μου
στὸ θεαμά σας, ἐκεῖ δά... Μὲ μάτια δακρυσμένα
σᾶν ἔβλεπα περίλυπος.
Κολομ. Ἂν πρόσεχες σὲ μένα
λιγάκι περισσότερο θὰ μ' εἶχες ἐννοήσει.
Πιερ. Μὰ ἡ παλαβομάρα μου μποροῦσε νὰ μ' ἀφήσῃ;
Ἤμουν τρελλὸς γιὰ δέσιμο.
Κολομ. Ἀπ' τὴν ἀγάπη σου ἴσως;
Πιερ. Ἀπ' τὴ μεγάλη ζήλεια μου καὶ πειὸ μεγάλο μίσος.
Κολομ. Ὅπου θὰ πῇ δὲν δέχεται Σωσίαν ὁ Πιερρότος
Πιερ. Πρὸ πάντων δὲ ἀντεραστήν... τί ἔγινεν ὁ πρῶτος
ἀντεραστής μου;
Κολομ. Ποιός;
Πιερ. Τί ποιός! ὁ Ἀρλεκῖνος
Κολομ. Πάει
Ἐπῆρε τὸν ἀγύριστο καὶ δὲν ξαναγυρνάει
Δὲν σοῦπα πρὶν τὸν ὅρον μας... Νὰ μὴ ξαναγυρίσῃ
Ἂν δὲν πλουτίσῃ;
Καὶ σὺ καταλαβαίνεις πειά.....
Πιερ. Καθόλου .... δὲν τὸ ξέρω

Θὰ πίστευες ἐσὺ ποτὲ κι' ἐγὼ πῶς θὰ σοῦ φέρω
ἐκεῖνο ποῦ μοῦ ζήτησες;

Κολομ. Αὐτὸ δὲν τὸ πιστεύω

Πιερ. Νά, τὴ σελήνη ('Εξάγει ἐκ τῆς τσέπης του ἕνα δακτυλίδι καὶ τῆς τὸ προσφέρει.) Κύτταξε

Κολομ. ('Αδιαφοροῦσα) Καλὰ

Πιερ. Δὲ χωρατεύω

Κολομ. (λαμβάνει τὸ δακτυλίδι καὶ τὸ παρατηρεῖ.)
Τί δακτυλίδι! Θησαυρός! Μ' ἕνα μαργαριτάρι
ποῦ θέλει χρήματα πολλὰ κανεὶς γιὰ νὰ τὸ πάρῃ

Πιερ. Καὶ τἄδωσα

Κολομ. Ἐσύ; Καὶ πῶς; μπορῶ νὰ σ' ἐρωτήσω;

Πιερ. Ἐπούλησα τὸ κτῆμά μου γιὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω.
λουλούδια μόνον ἦτανε τὰ εἰσοδήματά του.
Καὶ τὸ μαργαριτάρι μου μ' αὐτὰ τὰ χρώματά του
λουλούδια πάλι πειὸ πολλὰ καὶ πειὸ καλὰ μοῦ δίνει,
ἀφοῦ ἡ χαρά σου ἡ παιδικὴ γι' αὐτό, καλή μου, ἀφίνει
ν' ἀνθίζουνε χαμόγελα στὰ δλόθρουσά σου χείλη
σὰν πασχαλιὲς τ' Ἀπρίλη
Χαράστονε τὸν θεριστὴ σ' αὐτά. Χαρὰ σ' ἐμένα

Κολομ. Χαρὰ σ' ἐσένα ἀγάπη μου, ποῦ τἄχεις κερδισμένα
μὲ τέτοιο θῶρο σὰν κι' αὐτό. Καὶ σὲ περιφρονοῦσα,
γιατί ἡ ἀλήθεια εἶν αὐτὴ ποτὲ δὲν σ' ἐκτιμοῦσα.

Πιερ. Ἀλήθεια... Κ' ἕνα χάρισμα μιὰ κρίσι μεταβάλλει;

Κολομ. Γιατί σ' ἐνόμιζα ἄστατο

Πιερ. Κανεὶς δὲν ἀμφιβάλλει
πῶς ἤθελες μὲ πρόφασι γιὰ τὴ σελήνη τἄχα
νὰ μοῦδινες τὸ δρόμο μου... Καὶ 'γὼ νὰ ζῶ μονάχα
γιὰ τὴν ἀγάπη σου!

Κολομ. Γι' αὐτὸ μὴ μοῦσαι κακιωμένος
Κι' ὁ 'Αρλεκῖνος μοῦλεγε πῶς εἶν' ἐρωτευμένος
Κ' εἶταν σωστὸ τὸν ἕνα σας νὰ τὸν ἀπομακρύνω.

Πιερ. Νὰ προτιμήσῃς ἔπρεπε σ' αὐτὸ τὸν 'Αρλεκῖνο
νὰ πάῃ στὸν ἀγύριστο κι' ἀκόμη παρὰ πέρα

Κολομ. Ἐγὼ ἔκαμα ὅ,τι ἔκαμα τοῦ μύθου ἡ περιστέρα.
(ἄδουσα) Μιὰ περιστέρα ζοῦσε μιὰ φορὰ
Μεσ' στὴ φωλίτσα της εὐτυχισμένη
καὶ πέρναγε ἡ ζωή της μιὰ χαρὰ
ζωὴ ἀξένοιαστη καὶ ζηλεμένη.
Νειὸ περιστέρι μὲ λευκὰ φτερὰ
Τὴν βλέπει καὶ σιμά της φτερουγίζει,
Ὦ! «σὲ λατρεύω» λέει τρυφερὰ
Στὰ μάτια μου τὸ δάκρυ πλημμυρίζει.
Κ' ἕνα ἀγριοπερίστερο φιλιὰ
γυρεύει καὶ παιχνίδια περιμένει

Κι' αὐτὴ γιὰ δοκιμὴ ζητεῖ φωλιὰ
χρυσόπλεκτη καὶ συννεφοστρωμένη
Εἰς τὸ κακὸ θὲ νὰ παραδοθῇ
ἂν τὰ χρυσᾶ τὰ κλαδιὰ θὰ τῆς φέρῃ
καὶ τ' ἄλλο ποῦ θὰ εὐκολοβρεθῇ
ζητεῖ ἀπ' αὐτὸ ποῦ προτιμᾷ γιὰ ταῖρι.

Πιερ. Κι' ἀπὸ τοὺς δυὸ ποιὸς ἦρθε νικητής;

Κολομ. Τὸ ταπεινὸ τὸ πολὺ ἡμερωμένο
ποῦ μοῦ εἶναι ἐδῶ θριαμβευτὴς

Πιερ. Καὶ τ' ἄλλο;

Κολομ. Αὐτὸ θάναι τώρα σκασμένο.

Πιερ. Εἶμ ἐγὼ νικητὴς καὶ γλυκειά μ' εἶσαι σὺ
τῆς ζωῆς μου ζωή, περιστέρα χρυσῆ.
Ἔλα γλυκειὰ περιστερά μου

Κολομ. Ἔλα καὶ σὺ χρυσὸ πουλὶ

Πιερ. Στὰ μάτια γιὰ δὲς τὴ χαρά μου
Πῶς σ' ἀγαπῶ

Κολομ. Κ' ἐγὼ πολὺ

Πιερ. Κολομ. Σὰν δυὸ πουλιὰ ζευγαρωμένα
θὰ ζοῦμε μαζὺ
Κι' εὐτυχισμένο τὸ καθένα
μὲ τ' ἄλλο θὰ ζῇ

Πιερ. Σὺ τοῦ μύθου τὸ περιστέρι

Κολομ. Καλό του σὺ ταῖρι
σ' ὁλόχαρη φωλιὰ

Πιερ. Ποῦ διψᾷ γιὰ φιλιὰ

Πιερ. Κολομ. Τί χαρὰ ποῦνε κρυμμένη ἡ σελήνη
χάρι δική μας δὲν θὰ βγῇ
Χωρὶς ντροπή μας νὰ δώσωμε ἀφίνει
χίλια φιλιὰ ὡς τὴν αὐγή

Πιερ. Δός καλή μου φίλη
τὰ γλυκά σου χείλη
Νὰ τ' ἀρνηθῇς μπορεῖς

Κολομ. Θὰ τ' ἀρνηθῶ θαρρεῖς;

Πιερ. Κολομ. Σὰν δυὸ πουλιὰ ζευγαρωμένα
θὰ ζοῦμε μαζὺ
Κ' εὐτυχισμένο τὸ καθένα
μὲ τ' ἄλλο θὰ ζῇ.

ΤΕΛΟΣ

('Εκ τοῦ Γαλλικοῦ)

ΡΕΒΕΚΚΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΕΓΑΛΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΒΕΛΕΤΙΟΥ ΣΑΚΚΟΥΛΙΔΟΥ 1942

ΠΕΡΙ ΣΥΝΔΙΑΛΕΞΕΩΣ

Ἀ! ἐὰν ἐγνώριζον νὰ συνδιαλέγωμαι, μοὶ ἔλεγεν ἡμέραν τινὰ εὐφυεστάτη τις κυρία ἔχουσα τὴν ὑπερηφάνειαν τῆς μετριοφροσύνης, πόσα ὡραῖα πράγματα δὲν ἤθελον σᾶς διηγηθῇ!»

Καὶ ἀληθῶς μοὶ φαίνεται ὅτι οἱ λίαν μεγαλοφώνως ἐπαναλαμβάνοντες ὅτι «ἡ σιωπὴ εἶνε χρυσός, ἐν ᾧ ὁ λόγος δὲν εἶναι παρὰ ἄργυρος» ἀδικοῦν πολὺ τὸν τελευταῖον.

Δὲν εὑρίσκετε, ἀγαπηταὶ κυρίαι, ὅτι ὁ πτωχὸς αὐτὸς λόγος ὁ τόσον ἐλαφρῶς ὑπὸ τῶν ἠθικολόγων δυσφημηθεὶς ἔχει ἐπίσης τὰ θέλγητρά του καὶ ὅτι διευθυνόμενος ὀλίγον ὑπὸ τῆς λογικῆς καὶ τοῦ πνεύματος ἀξίζει πολὺ περισσότερον τῆς φήμης του; Καὶ ἐν πρώτοις μὴ τυχὸν ὑποθέσητε ὅτι ἐκ κακοβούλου προθέσεως ἀπευθύνομαι πρὸς τὰς γυναῖκας. Φρονῶ ὅτι μόνον αἱ καλαὶ γλῶσσαι ἀπέλωσαν καὶ ἀποδίδουν εἰς τὸ φῦλόν μας μίαν ὑπερβολικὴν ἀκρασίαν, λόγου καὶ τῆς ὁποίας δὲν πιστεύω ποσῶς νὰ ἔχωμεν τὸ μονοπώλιον, διότι, καθὼς τὸ λέγει καὶ ὁ Γάλλος μυθογράφος: La Fontaine:

Je sais même sur ce fait
bon nombre d' hommes qui sont femmes.

Ὥστε δὲν εἶναι, ὡς βλέπετε ἀπολύτως ἀποδεδειγμένον ὅτι οἱ κύριοι κατέχουν περισσότερον ἡμῶν τὸ τάλαντον τοῦ σιωπᾶν— Ἄλλως τε τὸ λαλεῖν δὲν ἔχει οὐδὲν τὸ κοινὸν μὲ τὸ συνδιαλέγεσθαι.

Πόσοι ἄνθρωποι ὁμιλοῦν χωρὶς νὰ λέγουν τίποτε ἢ ὅπερ καὶ μᾶλλον ὀχληρὸν διὰ νὰ κακολογοῦν! Ἐν ᾧ ἀπεναντίας ἡ συνδιάλεξις διὰ τὸν γνωρίζοντα τὴν χρῆσιν αὐτῆς εἶνε ἐν ταὐτῷ μία τέχνη καὶ μία ἐπιστήμη: μία τέχνη ὅσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ὀφείλει τις νὰ ἐκφράζῃ τὰς σκέψεις του, μία ἐπιστήμη ὅταν πρόκειται νὰ δώσῃ τὸν λόγον εἰς τοὺς ἄλλους. Ἀλλ' ἡ τέχνη αὕτη καὶ ἡ ἐπιστήμη, μὴ τὸ λησμονῆτε, δὲν πρέπει νὰ ἔχουν οὐδὲν τὸ προσποιητόν. Τὸ ἐπιτετηδευμένον τὰς ἀφαιρεῖ πᾶν θέλγητρον.

Ἅπασα ἡ χάρις τῆς συνδιαλέξεως ἔγκειται ἐν τῇ φυσικότητι Ἡ πλέον ὑψηλὴ καὶ ἐνδιάφορος ἔννοια, ἐκφραζομένη μὲ ὕφος ὑπέρογκον καὶ προσπεποιημένον ἀποτυγχάνει τοῦ σκοποῦ καὶ καταντᾷ ἀνούσιος καὶ ἀηδὴς Ἐν ᾧ τοὐναντίον ἡ μικροτέρα ἔννοια διὰ τῆς ἀφελοῦς καὶ γλυκείας ἐκφράσεως λαμπρύνεται καὶ ἐμπνέει τὸ μεγαλείτερον ἐνδιαφέρον.

Ἐπίσης ὀφείλει τις νὰ μὴ λέγῃ εἰς ἕνα ἕκαστον παρ' ὅ,τι δύναται νὰ τὸν ἐνδιαφέρῃ καὶ νὰ τὸν εὐχαριστῇ. φροντίζων ἐπιμελῶς ν' ἀποφεύγῃ πᾶν ὅ,τι ἐνδέχεται νὰ προξενήσῃ σύγκρουσιν ἢ προσβολὴν εἰς τὸ φρόνημα ἐκείνου μεθ' οὗ τυχὸν ἀναστρέφεται. Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οὐ μόνον τὴν ἀληθῆ ἐκτίμησιν ἀλλὰ καὶ τὴν εἰλικρινῆ πάντων ἀγάπην θέλει προσελκύει. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἰς πᾶσαν ἰδίαν γυναῖκα ἐνυπάρχει ἔμφυτος ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀρέσκειν, ἐπιθυμία, ἥτις ἐὰν δὲν εἶναι ὑπερβολική, εἶναι εἰς αὐτὴν ἓν ἐπὶ πλέον προσόν, ἕπεται ὅτι καὶ ἰδιαιτέρως ὀφείλει αὕτη νὰ καταβάλλῃ προσπαθείας διὰ τὴν ὅσον ἔνεστι τελειοτέραν ἐκμάθησιν τῆς τέχνης τοῦ «καλῶς συνδιαλέγεσθαι» καθόσον δι' αὐτῆς θὰ δύναται νὰ ἀρέσκῃ παντοῦ καὶ πάντοτε ἄνευ ἀντιζήλων καὶ νὰ ἑλκύῃ καὶ συγκρατῇ τὰς συμπαθείας πάντων τῶν περικυκλούντων αὐτὴν χωρὶς μάλιστα νὰ ἀτενίζῃ τρέμουσα τὸ γῆρας, διότι, καθὼς πολὺ ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ εἷς Γάλλος ποιητής:

.....si la beauté plait, c' est l' esprit qui captive

* * *

....Καὶ τώρα πόθεν ἄρχεται καὶ ποῦ λήγει τὸ πνεῦμα;

Τίς ἤθελε τολμήσει ἐπακριβῶς νὰ τὸ προσδιορίσῃ; Τὸ πνεῦμα εἶναί τι δυνάμενον νὰ ὑπ.ρχῃ ἐν παντὶ καὶ πανταχοῦ δυνάμενον ἐκ παντὸς νὰ προέλθῃ καὶ εἰς πᾶν νὰ συμφωνήσῃ. Τὸ σπουδαῖον εἶναι νὰ ἔχῃ τις πνεῦμα καὶ νὰ μὴ ζητῇ νὰ δεικνύῃ ὅτι ἔχει, ὅπερ εἶναι καὶ ἡ καλυτέρα ἔνδειξις πολλοῦ πνεύματος.

Ἐκεῖνος ὅστις ἐξέρχεται τῆς συναναστροφῆς σας εὐχαριστημένος ἐκ τοῦ πνεύματός του εἶναι πληρέστατα καὶ ἀπὸ τὸ ἰδικόν σας.

Ὅθεν δὲν πρέπει τις νὰ δεικνύῃ τὸ πνεῦμα τὸ ὁποῖον ἔχει, παρ' ἀφοῦ παρέξῃ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἐπιδείξουν τὸ πνεῦμα ὅπερ εἰς αὐτοὺς μαντεύει. Ἡ ἀδιάκοπος ἰδία τῆς γυναικὸς μελέτη δέον νὰ συνίσταται **εἰς τὸ νὰ κατορθοῖ νὰ τῇ σύγχωροῦν πᾶν ὅ,τι γνωρίζει.**

Εἴτε λοιπὸν ὀρθῶς σκέπτεται αὕτη, εἴτε πεπλανημένως οὐδέποτε ὀφείλει νὰ ἐπιμένῃ ἐν τῇ συζητήσει, νὰ προφυλάσσηται δὲ

ἰδίᾳ ἀπὸ ἀλόγων καὶ ἀνοήτων ὑπαινιγμῶν δυναμένων νὰ ἐρεθίσουν ἢ νὰ προσβάλλουν.

Οὐδεὶς πρέπει νὰ ἔχῃ ὅσον αὕτη εὐθύτητα, ἀβρότητα καὶ ἐπιείκειαν. Πάντοτε γλυκεῖα ἀγαθὴ καὶ συγκαταβατικὴ ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ πολλά, ἵνα πρὸς ἕνα ἕκαστον λέγει ὅ,τι ὀφείλει νὰ εἴπῃ καὶ ὅπως δύναται νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς κάθε συνομιλίαν χωρὶς ὅμως νὰ ἐπιδεικνύηται καὶ ὡς πανδαήμων καὶ δοκησίσοφος. Καὶ τώρα θέλετε ἐρωτήσει: Τὸ πνεῦμα λοιπὸν διὰ μίαν γυναῖκα εἶναι ἡ εὐπροσηγορία καὶ ἡ γλυκύτης;

Διατὶ ὄχι, ὅταν αὕτη συνδυάζῃ καὶ τὴν εὐφυΐαν τῆς συνδιαλέξεως χωρὶς ὅμως νὰ ἐπικρατῇ ταύτης, ὅταν γνωρίζῃ νὰ περιφρονῇ τὰς χάριτας τὰς ὁποίας παρέχει, καὶ ἐνῷ δίδει, νὰ φαίνηται ὅτι λαμβάνει, καὶ τέλος ὅταν οὐδέποτε ἐν τῇ συνομιλίᾳ ὑπαινίσσεται κακόν τι, ὅπερ δὲν τολμᾷ νὰ εἴπῃ μετὰ παρρησίας;—

ΙΟΥΛΙΑ Ι ΚΑΡΑΛΗ

ΣΕ ΧΡΟΝΙΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

Ποῦ εἴσθε ὄνειρα χρυσᾶ
ὄνειρ' ἀγνὰ σβυσμένα;
Σᾶς ἐνθυμοῦμαι μὲ παλμοὺς
καὶ μάτια βακρυσμένα.

Ποῦ πήγατε τῆς νειότης μας
χαραῖς στεφανωμέναις
Μὲ χίλι' ἀγάπης λούλουδα
κ' ἐλπίδες χρυσομέναις;

Τί ἐγίνατε γεννήματα
χαρᾶς μαζὺ καὶ πόνου;
Μήπως στὸ γοργοκύλισμα
πνιγῆκατε τοῦ χρόνου;

Σ' ὅλους ὁ χρόνος ποῦ γυρνᾷ
τὸν θάνατο θ' ἀφίσῃ
Κι' ἔτσι μὲ τῆς ἐλπίδες μας
κι' ὁ πόνος μας θὰ σβύσῃ!

Η ΒΙΡΓΙΝΙΑ

Τῇ ἀγαπητῇ Μαρίᾳ Σβορώνου.

ΕΝΑ ΤΑΞΕΙΔΙ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Δὲν γνωρίζω ἂν ἄλλος ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὸ χωριό του τόσον ὅσον ἐγώ!....

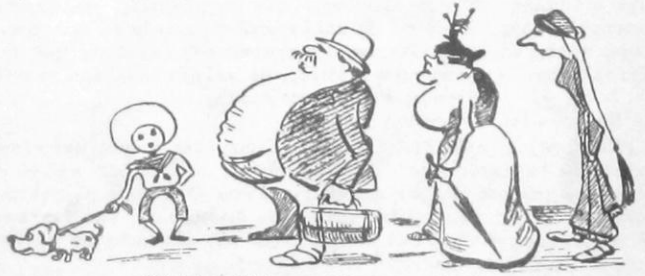
Τὸ ἀγαπῶ καὶ τὸ ἀγαπῶ πολὺ τὸ χωριό μου.

Τὸ χωριουδάκι μου μὲ τὰ μικρά, τὰ ἄσπρα τὰ καθαρὰ σπιτάκια του, τὰ βουτηγμένα μέσα στὴν πρασινάδα τῶν δένδρων, τῶν περιβολιῶν καὶ τῶν κτημάτων, τὸ χωριουδάκι μου τὸ στεφανωμένο καὶ σιδηροζωσμένο τὸ ἀρχαῖο ἐνετικό του φρούριο τὸ θεριακωμένο κάστρο, ποῦ ξαπλωμένο καθὼς εἶναι ἀπὸ τὸ βουνὸ ὡς τὴ θάλασσα, φαίνεται σὰν θεώρατος γίγαντας ποῦ ἔχει τρυφερὰ ἀγκαλιασμένη, τὴν ἐρωμένη του, τὴν πόλι.....

Ναὶ τὸ χωριό μου εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ρωμαντικώτερα καὶ πρασινώτερα χωριὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, μεγάλα καὶ μικρά.

Αὐτὸ δὲν τὸ λέω μοναχὰ ἐγώ.

Τὸ λέει τὸ ἀτελεύτητο τῶν ἀμπελιῶν, τῶν πορτοκαλιῶν, τῶν λεμονιῶν καὶ τῶν ἄλλων δένδρων ποῦ τὸ περιστοιχίζουν, τὸ δείχνει τὸ μενεξεδένιο χρῶμα τῶν γύρω βουνῶν, τὸ ψιθυρίζουν παίζοντα κι'

Τὸ λένε οἱ ξένοι ποῦ ἔρχονται ἐκεῖ.

ἀλληλοκυνηγούμενα τὰ γαλανὰ καὶ ἀφροστεφανωμένα κυματάκια τοῦ Κορινθιακοῦ ποὺ ξεψυχοῦν στὴν ἀμμουδιά, τὸ μαρτυροῦν ἡ λυγαριές, ἡ βάφνες καὶ τὰ ἄλλα λουλούδια ποὺ ἀνθίζουν στοὺς δρόμους, στὰ χωράφια, σταὶς πλαγιὲς καὶ σταὶς φράχτες, τὸ διαλαλάει μὲ χίλια στόματα τὸ μυρωμένο ἀπὸ βουνὰ καὶ θάλασσα ἀέρι, καὶ τὸ πιστοποιοῦν οἱ ξένοι ποῦ ἔρχονται καὶ παραθερίζουν ἐκεῖ καὶ οἱ ὑπάλληλοι ποὺ δὲν τοὺς κάνει καρδιὰ νὰ ξεκολλήσουν.

Καὶ οἱ ὑπάλληλοι ποῦ δὲν τοὺς κάνει καρδιὰ νὰ ξεκολλήσουν

Καὶ ἔπειτα πῶς νὰ μὴ τὸ ἀγαπῶ ἐγὼ τὸ χωριό μου;

***

Φαντασθῆτε λοιπὸν τὴν λύπη μου ὅταν ἀναγκάστηκα νὰ φύγω ἀπὸ κεῖ, ν' ἀφήσω τοὺς φίλους μου, τοὺς δικούς μου, τοὺς συγγενεῖς μου, τὸ σπίτι μου, νὰ ἐγκαταλείψω τὰ παιδικά μου παιχνίδια γιὰ νἄρθω στὴν Ἀθήνα νὰ ἐξακολουθήσω τὰς σπουδάς μου.—

Καὶ φαντασθῆτε τὴν χαρά μου, ὅταν μετὰ τόσων μηνῶν ἀπουσίαν μοῦ ἐδόθη καὶ πάλι περίστασις νὰ τὸ ἐπισκεφθῶ.

Τὸ ηὗρα ὅπως καὶ τὸ ἄφησα.

Τίποτε, μὰ ἀπολύτως τίποτε δὲν ἄλλαξε.

Ὅλα μοῦ φαίνονται τὰ ἴδια καὶ μόνον στὸν ἑαυτόν μου αἰσθάνομαι μιὰ μεταβολὴ μεγάλη. Μεταβολὴ τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπιβάλλει διὰ τῆς βίας ἡ κοινωνικὴ πρόληψις καὶ ὁ κακῶς ἐννοούμενος πολιτισμός.

Περίεργο τόσο πολὺ μὲ ἄλλαξε ὀλιγοχρόνιος διαμονή μου στὴν Ἀθήνα;

Ἔφυγα ὅπό ἐκεῖ, ἀπεσπάσθην διὰ τῆς βίας σχεδόν, ὁπό τὰ παιγνίδια καὶ ταῖς παιδικὲς τρέλλες καὶ ἐγύρισα πίσω σοβαρός, σοβαρὸς καὶ ἀκίνητος σὰν γερουσιαστής, σὰν συγκλητικός, θωρακισμένος μέσα σὲ κολλαρισμένα πουκάμισα καὶ στενὰ πανταλόνια καὶ σφιγμένος σὰν κατάδικος, τοῦ πολιτισμοῦ κατάδικος, μὲ σκληρὰ κολλάρα, καθὼς ἁρμόζει εἰς ἕνα σπουδαστήν.

Περίεργο, τί νὰ ἔπαθα;

Κάθε τοῖχος, κάθε δένδρο, κάθε γωνία, κάθε δρόμος καὶ κῆπος καὶ κάθε «κατατόπι» μοῦ φαίνεται σὰν νὰ μὲ φωνάζουν καὶ νὰ μ' ἀνοίγουν μπροστὰ στὰ συγκεκινημένα μάτια μου, ἕνα ἀλλοιώτικο βιβλίο, μέσα εἰς ταῖς σελίδες τοῦ ὁποίου διαβάζω καὶ ἀπὸ ἕνα παιδικό μου ἐπεισόδιο καὶ ἀπὸ μία ἀνάμνησι τῶν ἀλησμονήτων χρόνων τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας.

Διέρχομαι μέσα ἀπὸ τοὺς διαφόρους δρόμους, τοὺς δρόμους μὲ

τὰ καλδερίμια, τοὺς δρόμους τοὺς σκεπασμένους ἀπὸ τὰ ἐξέχοντα κλαδιὰ τῶν περιβολιῶν, ποῦ μοῦ φαίνονται σὰν νὰ μὲ καλοῦν νὰ σκαρφαλώσω στὸν τοῖχο καὶ ν' ἀρχίσω τὸ μάζευμα.

Συγκεκινημένος περνῶ ἀπὸ ταῖς παληὲς αὐτὲς ἐρωμένες ποῦ ἐλεηλάτουν, χωρὶς ὅμως τώρα νὰ ὑπακούω εἰς τὴν πρόσκλησίν των.

Περνῶ ἀπὸ τὰ σπιτάκια τῆς γειτονιᾶς μου. Τὰ ἴδια εἶνε πάντοτε, μικρά, λευκά, καὶ καθαρά. Δύω—τρία ἀπὸ αὐτὰ ἔχουν μισοκλεισμένα τὰ παράθυρά τους· ἐρωτῶ γιατί:

—Ἔχουν πένθος, πόσοι πέθαναν τώρα ποῦ ἔλειπες! μοῦ λέγει ὁ ἀδερφός μου ποῦ εἶχε 'ρθῆ κάτω στὸ λιμάνι νὰ μὲ ὑποδεχθῆ.

Τόσο πολὺ μὲ ἄλλαξε!

Νὰ ἡ γειτονοπούλες μου μὲ ταῖς ὁποίαις ἔπαιζα ὅταν ἤμουνα μικρός. Σοβαρὲς τώρα καὶ αὐτὲς οὔτε μοῦ μιλοῦν κἄν.

Ἔρημη καὶ ἡ πλατεῖα τοῦ λιμένος, μὲ τὸ πράσινο ἀπὸ χλόη καὶ χαμομήλια χαλί της, ποῦ ἀντηχοῦσε μιὰ φορὰ ἀπὸ ταῖς φωνὲς καὶ τὰ παιγνίδια μας.

Νομίζω ὅτι θ' ἀκούσω ἀκόμα τὰ τρελλὰ γέλοια καὶ ταῖς χαρούμενες φωνὲς τῶν φίλων μου, μὲ τοὺς ὁποίους ἔπαιζα μιὰ φορά.

Τίποτε ὅμως!

Ἡ νεολαία τῆς πατρίδος μου ἄλλαξε καὶ αὐτή, τώρα, ἐσοβαρεύτηκε καὶ δὲν παίζει πειά.

Καὶ μόνον ἐκεῖ στὴν ἄκρη κάτω ἀπὸ τὴν παχειὰ σκιὰ τῶν πλατάνων καὶ παρὰ τὸ καφενεῖο τοῦ Ντοῦλα, κάθεται ἡ αὐτή, ἡ αἰώνιος Γερουσία τῆς πατρίδος μου, πιστὴ εἰς τὸ καθῆκον της, συζητοῦσα καὶ σχολιάζουσα τὴν παγκόσμιον κίνησιν.

Σοβαρὲς τώρα κι' αὐτές.

Ὁποία μεταλλαγὴ ὅμως!

Καὶ εἰς αὐτὴν ὁ χρόνος ἔχει ἀνοίξει σπουδαῖα ρήγματα. Λείπουν τόσοι καὶ τόσοι γερουσιασταί.

Συζητοῦσα καὶ σχολιάζουσα τὴν παγκόσμιον κίνησιν.

Ποῦ εἶνε ὁ Καζανᾶς, ὁ Σαβούλης, ὁ Μπαρμπα—Χαράλαμπος, ὁ Μιμάκιας καὶ τόσοι ἄλλοι σοφοὶ καί..... ἄγρυπνοι φρουροὶ τῶν ἐθνικῶν δικαίων!...,

Ἄλλοι ἀπέθαναν καὶ ἄλλοι ἐξεπατρίσθησαν.

***

Νὰ καὶ τὸ σπίτι μου μὲ τὸ κίτρινο χρῶμα του, μὲ τὰ μπλὲ παραθύρια του καὶ μὲ τὴν πλακοστρωμένη καὶ πρασινοσκεπασμένη αὐλή του.

Τὸ σπίτι μου!

Πόσα λέγει αὐτὴ ἡ λέξις εἰς τοὺς ζήσαντας οἰκογενειακὴν ζωὴν καὶ γνωρίσαντας οἰκογενειακὴν εὐτυχίαν!

Κάτω στὴν εἴσοδο τῆς αὐλῆς μπροστὰ στὸ περικοκλάδι στέκονται ἡ μητέρα μου, ὁ θεῖός μου, τ' ἀδέρφια μου, ὁ μικρός μου ἀδελφὸς ὁ Γῶγος μὲ τὸν κόκκινό του σκοῦφο, τὸ σκυλάκι μου ἡ «Φλόξ», τὰ γατάκια νομίζεις πῶς κι' αὐτὰ κατεβῆκαν γιὰ νὰ μὲ ὑποδεχθοῦν.

Ὁ Γῶγος μὲ τὸν κόκκινό του σκοῦφο.

Διακρίνω μίαν συγκίνησιν στὸ πρόσωπόν των, συγκινοῦμαι καὶ ἐγώ, μοῦ ἔρχεται μιὰ ντροπὴ γιατί διακρίνω μέσα ἀπὸ τὲς γρίλιες τῶν παραθυριῶν τὰ πονηρὰ

μάτια τῶν γειτόνων νὰ μὲ παρατηροῦν μὲ περιέργειαν· πῶς νὰ ἦταν δυνατὸν νὰ γυρίσω πίσω καὶ ὅμως προχωρῶ καὶ πέφτω στὴν ἀγκαλιὰ τους, μὲ ἀγκαλιάζουν καὶ αὐτοί, μὲ φιλοῦν, μὲ περιποιοῦνται, ὁ Γῶγος κρεμασμένος ἀπὸ τὸ πανταλόνι μου κλαίει, ἡ Φλὸξ πηδᾷ γιὰ νὰ μοῦ γλύψῃ τὸ πρόσωπο.

Μὲ ἀνεβάζουν ἐπάνω, μὲ βάζουν νὰ καθίσω στὴν καλλίτερη μεριά, μοῦ φέρουν καφέ, γλυκό, ὅ,τι ἔχουν καὶ ὅπως ἔκαμναν στὸν πατέρα μου ὅταν γύριζε ἀπὸ τὸ στρατό.

Βλέπω τὸ βάζο τοῦ γλυκοῦ καὶ συλλογίζομαι μετὰ συγκινήσεως τὴν στιγμὴν ποῦ τὸ ἔπερνα μὲ τὸ σπαθί μου.

Νοστιμώτερο ἦτανε τότε!

Ἀπὸ τὸ παράθυρό μου βλέπω κάτω ἕνα σμῆνος παιδιῶν νὰ παίζῃ καὶ νὰ θορυβῇ. Ἄ! πῶς ἤθελα νὰ πηδήσω ἔξω νὰ ριχτῶ στὸ παιγνίδι καὶ ἐγώ.....

***

Βγαίνουμε ἔξω.

Γνωρίζω τὰ διάφορα «κατατόπια» εἰς τὰ ὁποῖα ἔβρασα.

Πόσαι ἀναμνήσεις δὲν ζοῦν μέσα σ' ἐκεῖνα τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου, στὰ στενὰ καλδερίμια, στὰ μισοχαλασμένα σπιτάκια καὶ σταῖς πρασινάδες τῶν ἐρημωμένων περιβολιῶν.....

Νὰ τὸ περιβόλι τῆς Πάσχαινας, τὸ καλύβι τοῦ μουρλο—Χρήστου, ἡ κληματαργιὰ τῆς Πέπως, ὁ κῆπος τοῦ Δυσσέα, ὁ «ὄχτος», τὸ παληὸ σχολειό, τὰ στοιχειωμένα χαλάσματα τοῦ Φωτομάρα.

Πῶς ἤθελα νὰ πηδήσω μέσα καὶ ὅμως τί εἶναι αὐτὸ ποῦ μ' ἐμποδίζει;

Ἡ καρδιά μου σφίγγεται. Δὲν βαστάω πλέον.

—Πᾶμε, λέγω στὸν ἀδελφό μου.

Τραβᾶμε ἔξω πρὸς τὰ κτήματα.

Ἄλλαι ἀναμνήσεις ἐκεῖ. Ἐδῶ εἶναι οἱ τόποι τῶν μεγάλων παιχνιδιῶν καὶ τῶν πετροπολέμων.

Ποῦνε οἱ παλαιοί μου συμμαχηταί;

Σκορπισθήκανε καὶ αὐτοί. Ἄλλοι ἐτράπησαν πρὸς εὕρεσιν τύχης καὶ ἄλλοι σπουδάζουν ἀκόμη. Πῆρα μιὰ πέτρα νὰ ρίξω. Οἰκτρὰ ἀποτυχία. Ἀκόμη μὲ πονάει τὸ χέρι μου ἀπὸ τὴν δύναμι ποῦ ἔβαλα!

Περνᾶμε ἀπὸ τὸ Νεκροταφεῖο.

—Ν' ἀνάψωμε ἕνα κερὶ τοῦ μπαμπᾶ καὶ τῆς βάβας!

Κυττάζω τὰ μνήματα. Κάτω ἀπὸ τὸν σωρὸν ἐκεῖνον τοῦ χώματος ποῦ σκεπάζεται ἀπὸ ἀγριολούλουδα καὶ πρασινάδες εἶνε θαμμένο ὅ,τι ἀγαπητότερο ἔχει ἕνας ἄνθρωπος.

Τίς οἶδε τί σκουλήκια γλύφουν τώρα κάτω ἐκεῖ στὴ γῆ τὰ χέρια ἐκεῖνα ποῦ τόσες φορὲς μὲ χάϊδεψαν καὶ τόσες φορὲς μὲ συγκίνησι τὰ φίλησα.

Δὲν βαστάω πλέον, δάκρυα μοῦ ἔρχονται στὰ μάτια καὶ φεύγω, φεύγω μακρυά.

Δὲν θὰ πᾶμε στὴ σταφίδα, μοῦ φωνάζει ὁ Χαρίλαος.

—Ὄχι πᾶμε μέσα στὴν πόλι.

Ἀλλάξαμε διεύθυνσι καὶ τραβήξαμε γιὰ μέσα.

Εἶναι ἀπόγιομα. Ὁ ἥλιος κρέμασε πρὸς τὴ δύσι του καὶ γέρνει νὰ κρυφτῇ πίσω ἀπὸ τὰ βουνὰ σκορπίζοντας στὴν πόλι κάτι μεγάλες καὶ μακρυὲς σκιές.

Σταῖς τελευταῖες ἀχτίδες σύννεφα ἀπὸ μικρὰ ἔντομα χορεύουν καὶ περιστρέφονται εἰς τὸν ἀέρα καὶ οἱ δρόμοι ἀρχίζουν ν' ἀντηχοῦν ἀπὸ τοὺς ἐπιστρέφοντας ἐκ τῶν κτημάτων ἐργάτας.

Κάθονται ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὰ καταστήματα.

Διασχίζουμε τὴ πλατεῖα καὶ τραβᾶμε γιὰ τὴν ἀγορά.

Τὰ ἴδια πάλι καὶ κεῖ.

Οἱ πατριῶτες μου, ἀγαθοὶ καὶ ἀνοιχτόκαρδοι, κάθονται ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὰ καταστήματά των στὸ καταβρεγμένο μέρος τῆς γῆς, ποῦ μυρίζει χωματίλα καὶ συζητοῦν ἀναμεταξύ των.

Μὲ χαιρετοῦν σᾶν νὰ ἤμουνα κανένας μεγάλος.

—Τί κάνετε!..... πότε ἤλθατε.....θὰ μείνετε πολλὲς μέρες ἐδῶ;

Ὅλα αὐτὰ μοῦ χτυποῦν κακὰ στ' αὐτιά.

Κυτάζομαι νὰ ἰδῶ πότε ἔγεινα μεγάλος καὶ σοβαρὸς ἐν σοβαροῖς. Φέρω ἀσυνειδήτως τὸ χέρι μου εἰς τὸ ἐπάνω χεῖλος νὰ στρίψω τὸ μουστάκι μου. Σκληρὰ ἀπογοήτευσις καὶ ἀπὸ αὐτοῦ.

Τί ἔπαθαν λοιπὸν οἱ πατριῶτές μου;

—Πᾶμε νὰ φύγουμ' ἀπὸ δῶ, οἱ πατριῶτές μου εἶνε σοβαροὶ καὶ ἐγὼ τὸ χωριό μου τὸ ἔχω συνδέσει μὲ ἄλλα πράγματα στὸ μυαλό μου καὶ δχι μὲ σοβαρά.

Τί κάνετε.... πότε ἤλθατε;

Ἀπὸ σοβαρότητα ἐχόρτασα.

Πηγαίνω νὰ ἐπισκεφθῶ τοὺς θείους καὶ ταῖς θειές μου.

Τὰ ἴδια καὶ ἐδῶ.

—Ὁρίστε, ὁρίστε κὺρ Τάκη, ἀπ' ἐδῶ, ἀπ' ἐδῶ παρακαλῶ.

«Κὺρ Τάκη» τί κακὰ ποῦ χτυπάει αὐτὸ στ' αὐτί.

Ἔγεινα καὶ «κὺρ Τάκης» ἐγὼ ποῦ δὲν μὲ θέλανε πρὸ ὀλίγου ἀκόμη στὰς ἐκδρομὰς καὶ στὰς διασκεδάσεις των, γιὰ νὰ μὴ τοὺς χαλάσω τὴ διασκέδασι μὲ ταῖς τρέλλαις μου.

***

Πηγαίνουμε στὴν ἀκροθαλασσιά.

Εἶνε νύχτα πλέον. Πίσω ἀπὸ τὸ βουνὸ σηκώνεται σὰν πύρινο μπαλόνι τὸ φεγγάρι.

Ὁ ἀέρας «οὔτ ἀνασασμὸ δὲν πέρνει» καθὼς λένε καὶ οἱ ναυτικοί μας. Ἡ θάλασσα «τόκα», λάδι, σᾶν ἕνας ἀπέραντος καθρέφτης. Ὁ γέρω-Βοϊδιᾶς ἀπέναντι μὲ φιλαρέσκεια γεροντοπαλλήκαρου, καθρεφτίζεται μέσα. Γύρω- γύρω σᾶν κορνίζα ἡ παραλία μὲ τὰ ἄσπρα καὶ καθαρὰ πετράδια της.

Ἡ φωνὲς τῆς νύχτας ἔρχονται ἀπὸ παντοῦ. Νεροχελῶνας λάλημα ἀκούεται, κλαίει ὁ Γκιώνης στὰ χαλάσματα καὶ ξεκουφαίνουν οἱ τριγμοὶ τῶν τριζωνιῶν. Χιλιάδες, ἀναρίθμητες πυγολαμπίδες παίζουν μέσα στὰ δένδρα τῶν κτημάτων.....

Ἄ! Ἐπὶ τέλους μόνος μου ἐδῶ, νύχτα, μακρυὰ ἀπὸ τὴν ψευτοσοβαρότητα τοῦ κόσμου.

Θὰ γίνω πάλι παιδί.

Ἡ θάλασσα φαίνεται σᾶν νὰ μὲ προσκαλῇ.

Βγάζω τὸ σακκάκι μου, πετῶ τὰ κολλάρα, ξεσφίγγω τὸ λεμοδέτη μου.

—Τί κάνεις αὐτοῦ, θὰ κολυμπήσῃς χωρὶς σεντόνι, καὶ ὁ κόσμος τί θὰ πῇ; Μοῦ φωνάζει μὲ κάποια ἔκπληξι ὁ ἀδελφός μου.

Τότε σκέφτηκα καλλίτερα.

—Ναὶ ἔχεις δίκαιο, τοῦ εἶπα γελῶντας πικρά, τώρα ὁ κόσμος μὲ παρεξηγῇ χωρὶς σεντόνι. Πῆγα στὴν Ἀθήνα βλέπεις! Πᾶμε καλλίτερα στὸ σπίτι.

Καὶ ἐπιστρέψαμε σιωπηλοὶ καὶ σοβαροί.

Ὅταν ἐμβαίναμε στὴν αὐλὴ ἡ Φλόξ ἐρρίχτηκε ἀπάνω μου ζητῶντας παιγνίδια ὅπως πρῶτα.

Ἐγὼ τὴν ἐχάιδευσα λίγο καὶ τὴν ἀπώθησα σιγὰ- σιγὰ γιὰ νὰ μὴ μοῦ λερώσῃ τὰ ροῦχα.

Τώρα δὲν εἴμαστε σᾶν πρῶτα.—

***

Τὸ βράδυ ποῦ καθήσαμε στὸ τραπέζι ὁ θεῖός μου τὸν ὁποῖον ἐθεωροῦσα ὡς θεὸν τῆς σοφίας καὶ τὸν συνεβουλευόμουνα γιὰ κάθε τι μοῦ ὁμιλεῖ σᾶν ν' ἀπευθύνεται σὲ κανέναν πεπειραμένον γέροντα.

Μ' ἐρωτᾷ διάφορα ζητήματα πολιτικά, ἐθνικά, μοῦ ὁμιλεῖ γιὰ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος, γιὰ τὴν Μακεδονία, γιὰ τὸ σταφιδικὸ ζήτημα καὶ εἰς κάθε κουβέντα προσθέτει: «τί ἰδέα ἔχεις σύ;» ἢ «σὺ τί λές;».

—Ἐγὼ τί λέω; Μὰ σᾶν τί μὲ νομίζει;

Ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὰ τσάμια τῆς γαλαρίας φαίνονται μακρυὰ μέσα στὸ ἀβύνατο φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, σὰν μεγάλη ἀπέραντος σκιαγραφία, τὰ πέρατα τῆς πόλεως, γαρνιρισμένα ἀπὸ τὰ ὀδοντωτὰ πυργώματα τοῦ Κάστρου, τὰ πυργώματα ποῦ φαντάζουν, σὰν μεγάλη μαύρη ταντέλα πάνω σὲ μουντὸ φόντο μπλὲ καὶ φαντάζουν μυστηριωδῶς τὰ ντουβάρια καὶ αἱ καμινάδες τῶν σπιτιῶν καὶ αἱ κορυφὲς τῶν δένδρων.

Τὸ χωριὸ κοιμᾶται μέσα σὲ ἄπειρον γαλήνην. Κάπου- κάπου φαίνεται κανένα φωτισμένο παράθυρο ποῦ σβύνεται σὲ λίγο καὶ αὐτὸ σὰν νυσταγμένο μάτι ποῦ κλεῖ νὰ κοιμηθῇ.

Μέσα στὸ μισοφώτισμα ἐκεῖνο διακρίνω τὰ κατατόπια τῶν παιδικῶν μου χρόνων. Μοῦ φαίνεται σὰν νὰ μὲ καλοῦν μὲ χίλια στόματα καὶ αἰσθάνομαι μιὰ παράξενη ἔλξι νὰ μὲ τραβάῃ πρὸς τὰ ἐκεῖ.

Δὲν ἐκρατήθηκα πλέον:

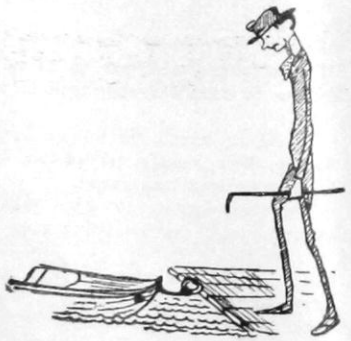
—Μαμᾶ, τὸ ξέρετε, λέγω, φεύγω αὔριο.

Ὅλοι ἐπάγωσαν γιὰ μιὰ στιγμή.

—Ἔλα ἄστα αὐτὰ μοῦ λέγει ὁ ἀδελφός μου, σὲ ξέρουμε.

—Ὄχι ἀλήθεια φεύγω· δὲν σᾶς τὸ εἶπα ἀμέσως γιὰ νὰ μὴ σᾶς λυπήσω, περαστικὸς ἤμουν ἀπὸ ἐδῶ δουλειὰ σπουδαία μὲ ἀναγκάζει νὰ μὴ ἀναβάλω τὸ ταξεῖδί μου οὔτε λεπτό.

Ἔλεγα—ἔλεγα δὲν θυμοῦμαι καὶ ἐγὼ τί ἔλεγα. Ὅταν τελείωσα τά μάτια ὅλων ἦσαν βουρκωμένα.

Τὴν ἑπομένην ἔφυγα.

Εἰς μάτην προσεπάθησαν νὰ μὲ πείσουν νὰ μείνω λίγο ἀκόμη.

Ἡ ἀπόφασίς μου δὲν ἐγύριζε πίσω, τελείωσε, θὰ φύγω, δὲν μπορῶ πλέον νὰ μένω ἐκεῖ, ποῦ ὅλα μοῦ φαίνονται σὰν νὰ μὲ καλοῦν καὶ ὅλα σὰν νὰ μὲ διώχνουν.

Τὸ εἶπα καὶ τὸ ἔκαμα.

Τὴν ἑπομένην διεπεραιώθην εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην καὶ σὲ λίγο κλεισμένος σ' ἕνα βαγόνι τοῦ ψυχοβγάλτου Σ.Π.Α Π. ἐρχόμουνα στὴν Ἀθήνα γεμᾶτος ἀπὸ μιὰ μελαγχολία, μελαγχολία ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος βλέπει τὴν εὐτυχία του νὰ φεύγῃ διὰ παντός, ἀφίνουσα πίσω της, ὡς μόνα της ὄχνη γλυκόπικρες ἀναμνήσεις, ποῦ σοῦ σφίγγουν χειρότερα τὴν καρδιά.. .....

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ

ΤΟ ΑΔΕΙΟ ΣΠΙΤΙ

Τῇ ἀγαπητῇ μου
Βέρᾳ Χριστοπούλου

Πῆγα 'ς τὸ σπίτι τἀδειανὸ ἀκόμη μιὰ φορά,
Κεῖ ποῦ γελοῦσεν ἄλλοτε ἡ ὥμορφη χαρά,
Ἐκεῖ ποῦ σπέρνονταν εὐχὲς κ' ἐφύτρονταν ἐλπίδες
Κι' ἀγάπη ἀνθολόγαε μ' ὁλόχρυσες πλεξίδες.

Ἄνοιξ' ἡ πόρτα ἡ κλειστή· μ' ἐδέχθη σιγαλιὰ
Κεῖ ποῦ μὲ καλοσώριζαν μὲ γέλοια καὶ φιλιά,
Κι' ἀπὸ τὴν θύρα π' ἄνοιξε κι' ἀπ' τὸ φεγγίτη μόνο
Ἔμπαινε λιγοστὸ τὸ φῶς καὶ 'κύτταζε με πόνο.

Γυμνοὶ οἱ τοῖχοι ποὖτανε εἰκόνες κρεμαστές,
Ἄδεια ἡ κάθε μιὰ γωνιὰ κ' ἡ πόρτες σφαλιστές.
Οὐτ' ἕνα ἀπ' τὰ ἔπιπλα τὰ γνώριμα σ' ἐμένα,
Οὐτ' ἕνα ἀπ' τὰ πρόσωπα ἐκεῖ τἀγαπημένα.

Ἡ θέση ποῦ καθότανε ἡ μάνα ἡ καλή,
Κεῖ ποῦ ἡ κόρη κένταγε μὲ προσοχὴ πολλή,
Ὁ τόπος ποῦ ἐδιάβαζε σκυμμένος ὁ πατέρας,
Κεῖ ποῦ τ' ἀγόρια 'λέγανε τὰ νέα τῆς ἡμέρας.

Ἔρμο τὸ σπίτι κι' ἀδειανό, δὲν ἔμεινε κανεὶς
Ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλονε 'πεθάναν οἱ γονεῖς,
Καὶ λυπημένα τὰ παιδιὰ 'φύγαν ἀπελπισμένα
Νὰ βροῦνε τὸ γλυκὸ ψωμὶ στὰ πικραμένα ξένα.

Καὶ κάθε πρᾶγμα γνώριμο, καὶ καθ' ἀγαπητό,
Ποῦ χρόνια σφιχτοδένονταν μὲ τὴ ζωὴ κι' αὐτό,
Τὸ πῆραν ξένοι μὲ χαρά.... τὸ βιὸς ποῦ ἐκεῖ πέρα
Μ' οἰκονομίες 'μάζευσε τὸ χέρι τοῦ πατέρα...

Πῆγα 'ς τὸ σπίτι τ' ἀδειανό, ποὖταν χαρᾶς φωλιά,
Καὶ τώρα μαύρη ἐρημιὰ καὶ τάφου σιγαλιά.....
Πόσο 'ς τὸ σπίτι τἀδειανὸ μοιάζεις καρδιὰ θλιμμένη
Ποῦ εἶσαι ἀπὸ ὄνειρα κ' ἐλπίδες γυμνωμένη!...

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΧΗΝ

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐν τῇ ἐξοχῇ δὲν ὑπάρχουν οἱ κομψοὶ ἐκεῖνοι ἐσυρμοὶ καὶ τὰ ἑταιρικὰ ἐπιτηδεύματα τοῦ ψευδοπολιτισμοῦ, ἅτινα οἰωνεὶ λεπτύνουσι τὴν ἀληθῆ ἑκάστου πραγματικότητα:

Ἀλλ' ἀπεναντίας ἥρεμος ἁπλότης ἠθῶν καὶ εἰλικρίνεια ἀνεπιτήδευτος. Ἐδῶ τὸ μέτωπον εἶναι τὸ ἀλάνθαστον κάτοπτρον τῆς διαθέσεως καὶ ἡ ὁμιλία ὁ καθολικὸς τῆς καρδίας διερμηνεύς.

Ἐν τῇ ἐξοχῇ σπανίως γινόμεθα μάρτυρες τῶν προσπαθειῶν τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης· πανταχοῦ παρουσιάζονται μεγαλοπρεπῆ καὶ δεσποτικὰ τὰ ἔργα τῆς θείας παντοδυναμίας.

Εὐωδιάζοντες καὶ ἀνθοστόλιστοι λειμῶνες πανταχόθεν ὑπὸ κελαρυζόντων ἀνησύχων ρυακίων διαρρεόμενοι, προτείνουσιν ἀνοικτοὺς τοὺς μυροβόλους καὶ γραφικοὺς αὐτῶν κόλπους, ἐπὶ τῶν ὁποίων βόσκουσι, τρέχουσι πηδῶσι καὶ παίζουσιν ἀγέλαι φαιδρῶν καὶ ἀκάκων ποιμνίων, τῶν ὁποίων ἡ τερπνὴ καὶ χαρίεσσα παρουσία συμβολίζει τὴν πανοτοτεινὴν γαλήνην τὴν αἰωνίαν ἀθωότητα.

Δάση σκιόεντα καὶ οὐρανομήκη ὑπερβαίνουσι πᾶν ὅ,τι ἡ ἐλαστικὴ φαντασία τοῦ ἀνθρώπου δύναται νὰ συλλάβῃ. Ἐνῶ καταπληκτικαὶ ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν αἱ ἀχανεῖς τοῦ οὐρανοῦ ἐκτάσεις, νῦν μὲν φωτιζόμεναι ὑπὸ ἀναριθμήτων ἀστεροέντων λύχνων, νῦν δὲ ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων λαμπρυνόμεναι, σχηματίζουσι τὸ θαυμάσιον ἐπιστέγασμα ἐν ᾧ ἡ γλυκεῖα τῆς πρωΐας αὔρα καὶ οἱ δροσεροὶ τῆς ἑσπέρας ζέφυροι, διώκοντες τὰς ὑγρασίας τῆς ἀπελθούσης αὐγῆς καὶ τὰς λιμώδεις ἀναθυμιάσεις καυστικῆς ἡμέρας, ἐπιχέουσιν εἰς ἡμᾶς ἀφθόνους καὶ δαψιλεῖς τὰς ἡδονὰς καὶ τὴν εὐτυχίαν.

Ἐν τῇ ἐξοχῇ δὲν ἀκούεται συνεχῶς ἡ παθητικὴ τοῦ ἐρωτικοῦ ἄσματος ἁρμονία, ἡ συγκινοῦσα καὶ μεταδίδουσα εἰς τὰ ἀνύποπτα τοῦ ἀκροωμένου στήθη τὸ ὀλέθριον δηλητήριον τοῦ μικροῦ τῆς Κύπριδος, οὐδὲ κατακυλοῖ τὰ ὠτά μας ἡ μαγευτικὴ

τῆς κιθάρας ἢ τοῦ βιολίου χορδή, ἥτις διαλύουσα ὡς σκιὰν ἀποιχομένου ὀνείρου τὰς ἀποφάσεις τῆς ἀρετῆς, καταλείπει ἀντ' αὐτῶν ὀρέξεις καὶ ἡδυπαθῆ ραθυμίαν!

Ἀλλ' ἐνταῦθα τὰ πεδία μυκῶνται, οἱ λόφοι βελάζουσι καὶ τὰ κοῖλα σπήλαια ψάλλουσι παγκόσμιον ὕμνον!

Κάθε φάραγξ ἀντηχεῖ τὸν θόρυβον δαιμονιόντος καταρράκτου καὶ πᾶς βράχος ἀπομιμεῖται τὸ κελάρυσμα ὀφιοειδοῦς ρύακος:

Πτηνὰ πολυποίκιλα καὶ παντοειδῆ χαιρετίζουσιν ἀπὸ τῶν κλάδων παμπαλαίας φυγοῦ μὲ ἁπαρχμίλλως γλυκυτάτην μελῳδίαν τὴν ροδοδάκτυλον βασίλισσαν τῆς ἀνατελούσης Ἠοῦς ἢ τὴν χρυσόπεπλον δέσποιναν τῆς ἀπιούσης ἡμέρας....

Καὶ τίς ποτὲ ἁρμονία θὰ δυνηθῇ νὰ φθάσῃ τὸ ὕψος τοῦ ἀτέγνου μὲν ἀλλὰ φυσικοῦ αὐτῶν τερετίσματος;

Ἰδοὺ λοιπόν, πρὸ τῶν ποδῶν μας κεῖται πᾶσα τέρψις! πᾶσα ἡδονή! πᾶσα εὐχαρίστησις εἰλικρινὴς καὶ ἀθῶα, ἄνευ τινὸς ἐπιβουλῆς διὰ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτῆρός μας ἢ τὴν καθαρότητα τῆς φαντασίας μας:

Μικρὸν δὲ καὶ ἀγροῖκον θὰ ἦναι τὸ ἀμβλὺ ἐκεῖνο πνεῦμα τὸ ἀναισθητοῦν εἰς τὰς καλλονὰς τῆς σιωπηλῆς, ἡσύχου καὶ μυριοθελγήτρου ἐξοχῆς.

Ὦ! σεῖς πεδία χλοερὰ τὰ μὲ πολυδρόσους σκηνογραφίας περιστοιχιζόμενα καὶ σεῖς βρυώδεις καλύβαι καὶ μυροβόλοι σκιάδες! Ποσάκις ἔξοχα πνεύματα δὲν εὗρον εἰς τοὺς κόλπους σας γαληνιαίαν καὶ εὐπρόσδεκτον ἀνάπαυσιν!

Ποσάκις καρδίαι ἀλγοῦσαι δὲν ἀνεκούφισαν τοὺς κατατρύχοντας αὐτὰς πόνους, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ μυστηριώδους θελγήτρου τῶν σοβαρῶν σας δασῶν καὶ τῶν δρυμώνων, τῶν ψιθυριζόντων εἰς τὴν τρέμουσαν τοῦ ἀνέμου πνοήν, ὡς κρημνὸν ὑπερκείμενον μαύρου χειμάρρου;

. . . . . .

Εὑρισκόμην μετὰ φίλης μου εἰς ἐξοχικὸν τοπεῖον ἀπαραμίλλως γοητευτικόν.

Εἶναι ὡραία θερινὴ τοῦ Αὐγούστου νύξ! Ἐπάνω λάμπουσιν οἱ ἀστέρες, ἡ θάλασσα μεγαλοπρεπὴς ὡς τάπης ἐξ ὁλοσειρικοῦ ἁπλοῦται λεία, πρὸ τοῦ κάλλους της ὁ νοῦς ἐνδάλματα ἀναπλάττει.

Ἡ παραλία δὲν χύνει στόνους, τὸ κῦμα μένει ἀθόρυβον:

Ἐπὶ τῶν λόφων ὁ θῦμος διαχέει μῦρον γοητείας καὶ ὁ ρύαξ εἰς μικροὺς καταρράκτας πίπτων, διέρχεται ἀπὸ πυκνὰ φυλλώματα ἀγρίων κισσῶν, κυλαρίζων μελλωδικώτατα.

Ὦ! νύξ! ὁπόσα τῇ ἐνθυμίζεις... ἡ σιωπή σου λαλεῖ εἰς τὴν ψυχήν της, ἐνῶ εὐτυχεῖς στιγμαὶ προβάλλουσι θάλλουσαι ἐνώπιόν της.

Ἓν μόνον ὄνειρον σελαγίζει εἰς τοὺς ρεμβασμούς της, ὡς εἷς διαπρεπὴς ἀστὴρ εἰς ἀδαμαντόστικτον οὐρανόν.

Ὡς δὲ ὁ μακρόθεν ἐρχόμενος ἀποκαμὼν ὁδοιπόρος, πρὶν ἢ διέλθει τὰς πύλας χώρας τινὸς ἀγνώστου, καθίζει καὶ ἀναπαύεται· ἐκεῖ δὲ ἡ ἡδύτης τῆς αὔρας τέρπει αὐτὸν πρὸς στιγμήν, οὕτω καὶ τὴν ψυχήν της ἐβαυκάλιζε θωπευτικῶς εἰς τὰς ἄβρὰς πτέρυγάς του, δροσερὸς καὶ εὔοσμος ὁ ἀὴρ τοῦ παρελθόντος της.

Τὸ παρελθόν της!... λέξις τόσον τὴν ψυχήν της ἠλεκτρίζουσα καὶ ἥτις ἐπαναφέρουσα ἀναμνήσεις ἡδείας, τῇ ἔδιδε τὸ δικαίωμα νὰ ἀτενίσῃ μίαν μικρὰν ἀναλαμπὴν τῆς ζηλευτῆς αὐτῆς ἐποχῆς, τώρα ὅτε ἐκείνη κατὰ τὸ πλεῖστον εἶχε χρυβῆ εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ χρόνου, αἱ ἐλπίδες εἶχον καταστῇ ὑπόπτεροι καὶ τὰ ὄνειρα βαρὺ παραπέτασμα σκεπάζον τὰ ἄδυτα τοῦ παρελθόντος, ὅπερ ἐπιμόνως ἠρεῖτο ἐνώπιόν της, ὡς λίκνον εἰς κύματα φωτὸς καὶ αἴγλης, εἰς ρεύματα λαμπηδόνος καὶ ὀνειρώδους γλυκύτητος.....

Μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος τὸ ἅρμα τοῦ χρόνου τὴν ἐπανέφερεν εἰς τὸν ὁρίζοντα τῆς πραγματικότητος.

Ἡ ζωηρὰ διαγραφὴ τῶν ἀκρωρειῶν τῶν λόφων ἡ διαφαινομένη ἐπὶ τοῦ σαπφειρίνου περιγράμματος τοῦ ἀπείρου, ἡ προσφιλὴς φωνὴ προσώπου φίλου καὶ ἀγαπημένου ἐν ἁρμονίᾳ μὲ τὸ ἄρωμα τὸ ἐκχεόμενον ἐκ τῶν δασῶν καὶ ἀνθέων, περιέβαλλον τὴν ὕπαρξίν της ὁλόκληρον μὲ κάποιον θέλγητρον τόσον γλυκὺ καὶ ρεμβῶδες διὰ τὸ παρόν:

Ὥστε αἴφνης εἷς πέπλος ἐσχίσθη πρὸ τῆς διανοίας της, ἠσθάνθη ἐντός της ἀπεριόριστον τὴν βεβαιότητα ὅτι σβέννυται πλέον ἀπὸ τὴν ζωήν της, ἐκεῖνο, ὅπερ, μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἶχε πιστεύσει μᾶλλον ἢ ἐπιθυμήσει:

Ἡ καρδία της κατελήφθη ὑπὸ αἰσθήματος ὑψίπτης χαρᾶς, ἀπεράντου ἐλπίδος...

Κῦμα θερμῶν δακρύων ἀνέβλυσεν ὁρμητικῶς ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της καὶ συλλαβοῦσα μὲ στοργὴν βαθεῖαν τὴν φιλικὴν χεῖρα ἥτις ἐζήτει τὴν ἰδικήν της, ἀνέκραξεν ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ πονεμένου στήθους της, κλαίουσα ὡς μικρὸν παιδίον.

»Εἶναι ἀληθές! εἶναι ἀληθές, ὅτι ὅπως τὴν χρυσῆν ἐσπέραν διαδέχεται ἡ ροδίνη πρωΐα, οὕτω καὶ ἡ ψυχή μου ρίπτουσα τὴν στιγμὴν αὐτὴν ὕστατον βλέμμα ἀποχαιρετισμοῦ εἰς τὸ παρελθόν, χαιρετίζει μειδιῶσα τὴν ἀνατολὴν τοῦ μαγευτικοῦ αὐτοῦ παρόντος, ὅπερ διὰ τῆς γοητείας του εἶχε τὴν δύναμιν νὰ βυθίσῃ εἰς τὸ ἄπειρον τῆς αἰωνιότητος, ὅ,τι ὁ χρόνος δὲν ἴσχυσε μέχρι τοῦδε νὰ ἀπαλείψῃ ἀπὸ τοῦ βιβλίου τοῦ ὁλεθρίου πεπρωμένου μου'»

M. M.

LEON UALLADE

ΣΤΟΝ ΤΑΦΟΝ ΜΟΥ

Ὅταν τὸ κουρασμένο μου κορμί,
Γύρω στὴ σκοτεινή σου τὴν ἀγκάλη
Καὶ ἀκούσεις νὰ τριζοβολοῦν τὰ κόκκαλα
'Απ' τοῦ φιλιοῦ της τὴ θέρμη καὶ τὴ ζάλη,
Αἴ!.. τότε τόση νά 'ναι ἡ παγωνιά σου
Ποῦ νά βρω τὴ δροσιὰ στὴν ἀγκαλιά σου.

Τόσο νὰ γίνῃς, τάφε μου, βωβός
Ποῦ τῶν βημάτων της ὁ ἦχος νὰ μὴ φθάσῃ
Τὸν ὕπνο ποῦ γυρεύω, τὸ γαλήνιο,
Στὴν παγωμένη ἀγκαλιά σου νὰ ταράσσῃ....
Καὶ ἡ φωνή της ποῦ μοῦκλεψε τὴ νειότη
Μὴ φθάσῃ εἰς τὰ τρίσβαθά σου σκότη!....

Νὰ γίνῃς θέλω τόσο σκοτεινός.
Ποῦ μέσ' 'στὴ σκοτεινιά σου νὰ χαθοῦνε
Τὰ ὄνειρα ποῦ τόσο μ' ἐπλανέσανε,
Ποῦ εἶδα τὴ ζωή μου νὰ γελοῦνε....
Καὶ αἰώνια νὰ μισῶ τὰ δυό της μάτια,
ποῦ τὴν καρδιά μου ἔκαμαν κομμάτια....

Μὰ θέλω κι' ἀπὸ ὅλα ποιὸ πολύ,
Δάκρυ ποτὲ κανένα μὴν περάσῃ
Τὴν παγωμένη πλάκα καὶ τὰ χώματα
Τὴν πονεμένη μου καρδιὰ νὰ φθάσῃ....
Γιατὶ ὅσο ἡ καρδιά μου καὶ ἂν βασταξῇ
Ἕνα δικό της δάκρυ θὰ τὴν κάψῃ.

ΜΑΡΙΚΑ ΚΑΡΑΚΑΣΗ (Πίπιζα)

I. LEFEBRE

Ἡ ἐγκαταλελειμμένη

Η ΕΓΓΟΝΗ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ

Ὀπισθεν τῶν μελαινῶν πευκῶν τοῦ δάσους τῆς Νεμέας ὁ ἥλιος καταβιβάζει βραδέως εἰς τὸν ὁρίζοντα τὸν πυρρὸν καὶ αἱμόχρουν δίσκον του.

Οἱ γηραιοὶ κορμοὶ τῶν δένδρων τείνουσι πρὸς τὸν οὐρανὸν τοὺς πολυγωνίους κλάδους, οἵτινες διαγράφονται σκοτεινοὶ ἐπὶ τῆς ἀναλαμπούσης δύσεως, καὶ μερικοὶ ἐξ αὐτῶν ὁμοιάζουσι μὲ ἀνατεταμένους νευρώδεις βραχίονας προσπαθοῦντας νὰ συγκρατήσωσιν εἰς τὴν ἀκάθεκτον αὐτῆς φοράν, τὴν εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ ὁρίζοντος κατακρημνιζομένην πυρσοβόλον σφαῖραν.

Εἰς τὴν διαύγειαν τῆς ἀτμοσφαίρας, εἰς τῶν γραμμῶν τὴν καθαρὰν καὶ ἁπαλὴν ἐκτύλιξιν, ἀναγνωρίζεται ἡ ἁρμονία τῶν ἑλληνικῶν τοπίων.

Μικρὰ κατάφυτος πεδιάς, ἐστιγμένη μὲ ἀραιὰ ἐλαιόδενδρα ἀντιτάσσει τὴν πρασίνην της ἔκτασιν πρὸς τὴν κυανῆν τοῦ οὐρανοῦ. Ἐν ἀπόψει δεξιᾷ φαίνονται τὰ τείχη τῆς πόλεως Νεμέας. Ἀριστερᾷ ὁ πευκών. Πλατεῖα λεωφόρος ἄγει πρὸς νότον καὶ ἐξαφανίζεται εἰς ἀπρόοπτον χαμήλωμα τοῦ ἐδάφους.

Χλοερὸς λοφίσκος ἐδῶ φέρει ἐπὶ τῶν πρασίνων νώτων του ὅλην τὴν τρυφερὰν ἐαρινὴν βλάστησιν, καὶ ἐξαπατᾷ πρὸς μικρὸν τὸ ὄμμα τοῦ διαβάτου, λησμονοῦντος ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ φθινοπώρου. Εἰς τὰ κλίματα αὐτά, ὅπου ἡ εὐκρασία ἐπικρατεῖ, τὰ φυτὰ δὲν ἀναπτύσσουσι κατὰ τὴν ἄνοιξιν ὅλους αὐτῶν τοὺς κάλυκας, ἀλλά, ὡς εἰ τὸ αἰμύλον τῆς γλυκείας φύσεως τοῖς ὑπηγόρευε τὴν λεπτὴν ταύτην φροντίδα, ἵνα καταστήσουν ὀλιγώτερον ἄχαρι τὴν ἀναμενομένην προσέγγισιν τοῦ χειμῶνος, κρύπτουσι προνοητικῶς εἰς τοὺς τρυφεροὺς κόλπους των ὀλίγους κάλυκας, διὰ νὰ τοὺς ἐκτυλίξωσι μὲ ὑπερηφάνειαν κατὰ τὸ φθινόπωρον, καὶ στολισθῶσιν ἀναμένοντα μὲ τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χείλη τὴν πρώτην παγερὰν πνοὴν τοῦ βορρᾶ.

Καὶ ἰδοὺ λευκάνθεμα, καὶ ἴα, καὶ ἀνεμόναι εἰσέτι καταστίζουσι τὴν σμαραγδίνην χλόην ἐνῷ οἱ θυσανώδεις θάμνοι τοῦ κυτίσου στολίζουσι τὴν βαθεῖαν πρασίνην χαίτην μὲ τὰς χρυσᾶς βότρυς τῶν ἀνθέων των, προσφιλὲς τῶν αἰγῶν λίχνευμα.

Κάμπτουσα τὴν δεξιὰν κλιτὺν τοῦ λοφίσκου τούτου, τόρα ἐπεφάνη μορφὴ πεπλοφόρος, βραδέως προβαίνουσα. Εἶνε γυνή, καὶ αἱ

ρυθμικαὶ αὐτῆς κινήσεις, αἱ μεγαλοπρεπεῖς καὶ ὑπερήφανοι στάσεις τοῦ ἀγαλματώδους κορμοῦ, ἡ ξανθὴ εἰς κομψοὺς κορύμβους ἀναδεδεμένη κόμη, τὸ ἥρεμον τοῦ βλέμματος, καὶ ἰδίως τὸ βάδισμα, τὸ βάδισμα ἐκεῖνο. δι' οὗ αἱ πρὸς μικρὸν καταλειποῦσαι τὸν Ὄλυμπον θεότητες θέτουσι τὴν γῆν μας, ὅλα αὐτὰ μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ πεπλοφόρος δὲν εἶνέ τις ἐκ τῶν κοινῶν.. Ἐν τούτοις, ὁ παρατηρῶν αὐτὴν προσεκτικῶς, οὐδὲν ἴδιον τοῦ πλούτου χαρακτηριστικὸν θ' ἀνεκάλυπτε· οὐδὲ βαρύτιμον καὶ χρυσοπάρυφον πέπλον, οὐδὲ κροκωτόν, οὐδ' ὅρμον, οὐδὲ βραχιόνια ἢ στρεπτούς, ἢ ζώνην χρυσῆν, ἢ πόρπας. Ἁπλοῦς ποδήρης λευκὸς πέπλος περιβάλλει αὐτὴν ἀφίνων μόνον ἐλευθέρους τοὺς βραχίονας, στιλπνοὺς ὡς ἐκ Πεντελησίου μαρμάρου.

Εἰς τὰς ἀγκάλας κρατεῖ βρέφος, καὶ προσβλέπει αὐτὸ μετὰ τρυφερότητος.

Μὴ εἶνε βούλη;

Ἀλλὰ τὸ τοπίον φαίνεται γνωρίζον αὐτὴν καλῶς. Τὰ χόρτα, εἰς τὴν διάβασίν της κύπτουν καὶ φιλοῦν τοὺς πόδας της, αἱ λευκαὶ μαργαρῖται, ὑπερανοίγουν εἰς τὴν θέαν της τοὺς χρυσοῦς των ὀφθαλμούς, καὶ αἱ κορυφαὶ τῶν ἐλαισδένδρων σείουν εἰς φιλικὸν χαιρετισμὸν τὰς ξανθὰς κεφαλάς.

Ἡ ἐλαφρὰ τοῦ ζεφύρου πνοὴ ἐχύθη ἀνὰ τὴν πρασίνην πεδιάδα. Θαρρεῖς τόρα τὰ χόρτα, τὰ φθινοπωρινὰ ἄνθη, οἱ φυλλωμένοι κλῶνοι ψιθυρίζουν:

—«Χαῖρε Ὑψιπύλη! χαῖρε βασίλισσα τῆς Λήμνου, ἣν θεία μοῖρα ὥρισεν ὅπως ἐγκαταλείπουσα τὴν βραχώδη νῆσόν της, τὸ οἰκητήριον τοῦ χωλοῦ Ἡφαίστου, καὶ κατερχομένη τὰς βαθμίδας τοῦ θρόνου, ὅπου ἐγεννήθη, ἔλθῃ εἰς τὴν Νεμέαν διὰ νὰ γαλουχήσῃ τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως μας. Χαῖρε Ὑψιπύλη, τοῦ θείου Διονύσου ἐγγονή!

Χαῖρε Ὀφέλτα! μέλλον βασιλεῦ! Λυκοῦργος ὁ πατήρ σου, καὶ ἡ μήτηρ Εὐρυδίκη ἐγνώριζον καλῶς εἰς ποίους φιλοστόργους βραχίονας ἐνεπιστεύσαντο τὸν τρυφερὸν βλαστόν των. Χαῖρε Ὀφέλτα! θὰ γίνῃς μέγας καὶ διὰ σοῦ τοῦ γένους σου ἡ δόξα θὰ ὑπερπηδήσῃ τὰ τῶν αἰώνων ὅρια.»

Πλὴν οἱ ἀπατηλοὶ λόγοι τοῦ ζεφύρου ἐσβέσθησαν εἰς τὴν πεδιάδα, καὶ οὐδὲν ἀνθρώπινον οὖς ἀντελήφθη αὐτῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἂν τοὺς ἤκουε;.....

Τίς θὰ βασισθῇ εἰς ὅσα ψάλλουν οἱ λειμῶνες, ὅταν γλυκεῖα αὖρα ταλαντεύῃ τὰς ἀνθισμένας τῶν θάμνων κεφαλάς; Καὶ τίς θὰ πτοηθῇ ὅταν εἰς τοὺς δρυμοὺς μαινόμενος βορρᾶς ἐκσπᾷ ἀγρίας ἀπειλὰς ἀπὸ τὰ κούφαρα τῶν γηραιῶν πλατάνων;

Τὸ πεπρωμένον ψυχρὸν καὶ ὑπερήφανον κωφεύει εἰς τὰς φωνὰς τῆς φύσεως, καὶ καταφέρει τὰ πλήγματά του, ἢ διανέμει τὰ χαρίσματα αὐτοῦ εἰς τοὺς θνητοὺς μὲ τὴν αὐτὴν ἀδιαφορίαν, χλευάζον ἴσως ὁπότε τῶν στοιχείων αἱ βαρεῖαι ἀπειλαὶ γεννῶσι φρίκην εἰς τῶν ἀνθρώπων τὰς ψυχάς, ἢ ὅτε τὰ χαριτωμένα τῶν θάμνων

ἀνθοστέφανα σκορπίζουσι γελῶσας ἐλπίδας εἰς τὰς καρδίας, ἐνῷ αὐτὸ καὶ μόνον ἔχει τὴν ἰσχὺν νὰ δικαιολογήσῃ τοὺς φόβους μας, νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς εὐχάς μας.

Καὶ ἔψαλλε δυνατώτερα τόρα ὁ ἄνεμος:

—«Ὀφέλτα, θὰ γίνῃς μέγας βασιλεύς!

Πλὴν ἡ πνοὴ αὐτοῦ ἐχάθη καὶ πάλιν εἰς τὸ ἄπειρον, χωρὶς νὰ θίξῃ τὸ χαλύβδινον τοῦ πεπρωμένου οὖς.

Ἡ τροφὸς ἀκολουθεῖ ἀνὰ τὴν ἀνθισμένην πεδιάδα τὴν πορείαν της, καὶ εἰς τὰς ἰδίας σκέψεις βυθισμένη, προχωρεῖ βραδέως.

Τόρα ἰδοὺ ἵσταται πρὸς στιγμὴν παρατηροῦσα τὸν αἱματώδη δίσκον τοῦ ἡλίου.

Λύπη σκιάζει τὸ μαρμαρῶδες μέτωπον, καὶ αἱ γωνίαι τῶν χειλέων κάμπτονται εἰς ἐλαφρὰς πτυχάς.

Καὶ ἡ τροφὸς προχωρεῖ.....

Πλησίον θάμνου λευκακάνθης, ἡ χλόη εἶνε πυκνοτέρα..... Παρέκει μερικοὶ τοῦ βάσους πρόδρομοι, κισσοί, βάτοι, ράμνοι, ἀγριοσέλινα. Ἐδῶ εἰς ἐλαφρόν τι ὕψωμα τοῦ ἐδάφους, ἡ γυνὴ ἐκάθησε, καὶ εἰς χεῖρας πάντοτε τὸ νεογνὸν κρατοῦσα, ἤρξατο ν' ἀπευθύνῃ πρὸς αὐτὸ τὰς ἐνδομύχους σκέψεις της.

—«Θὰ γίνῃς βασιλεύς, μικρέ μου;.....

Ναί, θὰ γίνῃς... Εἰπέ, θὰ ἐνθυμεῖσαι τότε τὴν τροφόν σου, ἥτις θὰ ἦναι γραία πλέον, καὶ ἥτις θὰ κλίνῃ πρὸ τῆς λαμπούσης δόξης σου τὴν κεφαλὴν αὐτήν, ἣν ὁ χρόνος καὶ αἱ λύπαι θὰ λευκάνουν;.... Θὰ τὴν προσατενίζῃς τότε μὲ οἶκτον σύ, ὁ εὐσταλής μου ἥρως..... Θὰ γίνῃς δυνατός!.... Ὦ Ζεῦ! φύλαξον τὸ βρέφος τοῦτο..... Πῶς μ' ἐνθυμίζει τὸν μικρόν μου Νεβροφόνον!! Παιδίον, σ' ἀγαπῶ διότι εἰς τοὺς κυανοῦς σου ὀφθαλμοὺς νομίζω ὅτι βλέπω νὰ πτερυγίζῃ πάλιν ἡ ἐλπίς..... Θὰ ζήσω διὰ σέ, θὰ ζήσω..... Ἀπὸ τὸν βίον μου, ἄχρις ὥρας, ὡς ἀπὸ κατηραμένου δένδρου, πικροὺς μόνον ἔδρεψα καρπούς....»

Καὶ κλίνουσα τὴν εὔγραμμον κεφαλὴν εἰς θελκτικὴν στάσιν, ἡ Ὑψιπύλη ἐβύθιζε τὴν σκέψιν της εἰς ὅλον αὐτῆς τὸν παρελθόντα βίον, καὶ ἐπανέβλεπε μετὰ φρίκης τὴν ἀγρίαν τύχην, ἥτις ἀδυσώπητος καὶ ἀμείλικτος ἠκολούθει αὐτὴν βῆμα πρὸς βῆμα, ἀρὰς μόνον καὶ ἀπειλὰς ἐκστομοῦσα.

Καὶ ἀνεπόλει εἰς τὴν μνήμην της τὴν μακρυνὴν πατρίδα της Λῆμνον, ὅπου ὁ πατὴρ αὐτῆς Θόας, γέννημα τῆς Ἀριάδνης καὶ τοῦ Διονύσου, ἐβασίλευεν ἐπὶ τόσα ἔτη κραταιός. Κατόπιν, τὰ παράδοξα ἐκεῖνα γεγονότα, τὰ ὁποῖα συνέβησαν εἰς τὴν πατρίδα της, ὁπότε αἱ συμπατριώτιδές της παρώργισαν τὴν θείαν Ἀφροδίτην, ἀρνούμεναι τὴν θέουσαν εἰς τοὺς βωμοὺς αὐτῆς λατρείαν, καὶ τότε δεινῶς ἐτιμωρήθησαν ὑπὸ τῆς θεᾶς. διὰ νόσου βδελυρᾶς, συνεπείᾳ τῆς ὁποίας οἱ ἄνδρες τὰς ἐγκατέλειψαν καὶ προσέλαβον ἑταίρας ἐκ Θράκης.....

Ἀλλὰ διατί νὰ ἀσεβήσωσι πρὸς τὴν θεάν; Δὲν ἐγνώριζον ἄραγε

τὴν πανίσχυρον ὀργήν της; Ποῖος ἐτόλμησε ποτέ, θνητός, νὰ καυχηθῇ ὅτι δὲν φοβεῖται τοὺς θεούς; Ἢ τίς ὑπῆρξε ἀρκετὰ μωρός, ὥστε νὰ θελήσῃ νὰ μετρήσῃ τὴν ἀνίσχυρον πυγμήν του μὲ τὰς παντοδυνάμους χεῖράς των;

Βαρέως φέρουσαι τὴν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν προσβολὴν τότε αἱ Λήμνιαι γυναῖκες, ἀπεφάσισαν συνασπισθεῖσαι νὰ φονεύσωσιν ἐν μιᾷ νυκτὶ ἀδελφούς, συζύγους, καὶ πατέρας.... Ὢ πόσον αἷμα ἐχύθη τότε!..... Θεοί!.... μήπως ὁ Φοῖβος ἔσυρε τὸ ἅρμα του εἰς τὰς καθημαγμένας πέτρας τῆς Λήμνου καὶ ἔκτοτε τοσοῦτῳ ἐκοκκίνισε;

Πόσον ἐχύθη αἷμα τότε!..... Οἴμοι!.... Οἴμοι!.... Καὶ ἐπανέφερεν εἰς τὴν μνήμην της τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν καθ' ἣν καὶ αὐτή, τοῦ βασιλέως κόρη, ἠναγκάσθη νὰ ὁμόσῃ μετὰ τῶν ἄλλων γυναικῶν, ὅτι θὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν φόνον.....

Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ἀντιστῇ εἰς τοσοῦτον πλῆθος παραφόρων γυναικῶν, αἵτινες μαινόμεναι ὡς τίγρεις, ἀπῄτουν ἐκδίκησιν καὶ ἐδίψων αἷμα; Καὶ ἀνέζησε, μίαν πρὸς μίαν, ὅλας τὰς φρικώδεις ὥρας τῆς αἱμοβαροῦς ἐκεί ης ἡμέρας. Ναί, ὤμωσεν εἰς τοὺς θεοὺς ὅτι θὰ ἐθανάτωνε τὸν γηραιὸν πατέρα της! Πλήν, ὦ θεοί! Μὴν εἰσθε τόσον αὐστηροὶ τιμωροὶ πρὸς τὴν ἐπίορκον.

Πῶς ἠδύνατο αὐτή, ἡ πλήρης ἀγάπης τρυφερὰ κόρη νὰ ἐγείρῃ δολοφόνον χεῖρα κατὰ τοῦ προσφιλοῦς πατρός;

Τὸν ἔκρυψε, τὸν ἔστειλε κρυφίως εἰς Οἰνόην, τὸν ἔσωσε.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐκδίκησιν αἱ Λήμνιαι δὲν ἠδύναντο νὰ ζήσωσιν ἄνευ ἀνδρῶν.

Καὶ μόλις ἡ πολύκωπος Ἀργὼ ἐπεφάνη εἰς τὸν γλαυκὸν ὁρίζοντα, πλέουσα πρὸς τὸν μοιραῖον πλοῦν της εἰς τὴν Κολχίδα καὶ αἱ καρδίαι των ἐσκίρτησαν, καὶ κατώρθωσαν διὰ μυρίων μαγειῶν καὶ τεχνασμάτων νὰ ἑλκύσουν τοὺς ἀργοναύτας εἰς τὴν νῆσόν των.

Τότε ἀνεμνήσθη καὶ τὸν ἀτρόμητον ἥρωα, ὅστις διηύθυνε τὴν ἐκστρατείαν ἐκείνην, ὅστις τόσον ἠράτο αὐτῆς, καὶ τὸν ὁποῖον καὶ ἐκείνη τρυφερῶς ἠγάπησε διὰ τὴν ἀνδρείαν του, τὸν ὡραῖον ὡς θεὸν Ἰάσονα, μεθ' οὗ συνέζησε δύο ὁλόκληρα ἔτη, καὶ ἀπέκτησε δύο υἱούς. Πλήν, ἀλλοίμονον! Πόσον ταχέως παρῆλθον τὰ δύο ἐκεῖνα ἔτη εὐτυχίας!

Ἔπειτα ἡ Ἀργὼ εἵλκυσε καὶ πάλιν εἰς τοὺς ξυλίνους κόλπους της τὸν ξανθὸν ἥρωα, καὶ τὸν ἀπήγαγεν εἰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις, εἰς περιφανεῖς δόξας καὶ νέους ἔρωτας, καὶ οὐδὲ τὸν ἐπανεῖδεν ἡ Ὑψιπύλη πλέον.

Κατόπιν ἄλλα δεινά. Αἱ Λήμνιαι γυναῖκες ἔμαθον ὅτι ἡ Ὑψιπύλη τὰς ἠπάτησε σώσασα τὸν πατέρα της, καὶ ἀγανακτοῦσαι διὰ τὸν δόλον, κατώρθωσαν νὰ θανατώσουν τὸν Θόαντα, αὐτὴν δέ, μὲ ἀγρίαν λύσσαν, μὲ ὕβρεις καὶ ἀρᾶς, τὴν ἐξεδίωξαν ὡς τὴν ἔσχατην, καὶ ἐπλανᾶτο ἐν ἀπογνώσει εἰς ξένας χώρας, αὐτὴ ἡ ἄλλοτε βασίλισσα.

Ἀλλ' οἱ θεοὶ δὲν ἠρκέσθησαν εἰς τοῦτο μόνον. Ἔστειλαν ἀπέναντί της πειρατάς, οἵτινες τὴν συνέλαβον καὶ τὴν ἐπώλησαν ὡς δούλην εἰς τὸν βασιλέα τῆς Νεμέας.

—«Ὀφέλτα, τέκνον μου, ἐπανέλαβε μὲ τὴν θωπευτικὴν φωνήν της ἡ ἐγγονὴ τοῦ Διονύσου, τὸ πᾶν σὺ εἶσαι τόρα δι' ἐμέ... . Οἱ ἰδικοί μου θύσμοιροι υἱοί, ὧν ἡ καρδία μου θρηνεῖ πικρὰ τὴν στέργησιν, ἀγνοῶ ποίαν τύχην εὗρον.... Θὰ μοῦ τοὺς διαφυλάξουν ἄρα οἱ θεοί;..... Ὀφέλτα, τέκνον μου! ὅταν θὰ μεγαλώσῃς, ὅταν θὰ σὲ ἴδω ξανθὸν ἔφηβον νὰ τανύσῃς διὰ πρώτην φορὰν τὴν νευρὰν τοῦ τόξου, ὦ ποία ἀγαλλίασις θὰ κατέχῃ τότε τὴν ψυχήν μου! Ἡ μήτηρ σου θὰ χαίρῃ διότι εἶσαι ἰδικόν της τέκνον, πλὴν καὶ ἡ ἰδική μου χαρὰ θὰ εἶναι ἐξ ἴσου μεγάλη, ὅταν θ' ἀναλογίζωμαι ὅτι οἱ ζείδωροι χυμοὶ τοῦ στήθους μου ἐχύθησαν θερμοὶ καὶ ἄφθονοι εἰς τὸ βασιλικόν σου αἷμα καὶ τὸ ἐδυνάμωσαν, καὶ δι' αὐτὸ θὰ βλέπω νὰ πάλλῃ ζωὴ σφριγηλὴ εἰς τὰς φλέβας σου, καὶ εἰς τὸ γλυκύ σου ὄμμα νὰ φωσφορίζῃ ἡ ἀκτὶς τῆς ἐρατεινῆς ὕβης.... Θέλω νὰ γίνῃς δυνατὸς τέκνον μου!.. Ὀφέλτα μου, θὰ γίνῃς;. ....»

Τὸ βρέφος ἐμειδία εἰς τοὺς γλυκεῖς φθόγγους τῆς οἰκείας αὐτῷ φωνῆς, καὶ εἰς τὰς θωπευτικὰς ἐκφράσεις, ὡσεὶ ἠσθάνετο τὴν ἔννοιαν τῶν τρυφερῶν λόγων.

Ἔπειτα ἡ τροφὸς ἔψαλλε γλυκύ τι ἆσμα τῆς πατρίδος της, λικνίζουσα ἁβρῶς τὸ βρέφος εἰς τοὺς εὐτόρνους βραχίονας, ἕως ὅτου ἀπεκοιμήθη.

Τότε ἔκλινε καὶ ἐκείνη τὴν κεφαλὴν καὶ ἀφέθη πάλιν εἰς τοὺς πικροὺς ρεμβασμούς της.

—«Οἴμοι, ἐσκέπτετο, εἶναι φρικτὸν ἀνρσιούργημα νὰ ἀθετήσῃ τις τὸν ὅρκον του εἰς τοὺς θεούς, καὶ αἰσθάνομαι βαρεῖαν τὴν ἀρὰν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου· ἀλλὰ ἂν ἐφόνευα τὸν πατέρα μου, δὲν θὰ ἦτο ἄραγε ἀκόμη φρικτότερον;»

Ὁ ἥλιος ἐχαμήλωνεν ὁλονὲν εἰς τὸν ὁρίζοντα.

Αἴφνης μακρυνός τις θόρυβος ἔπληξε τὰς ἀκοάς της, ἀόριστος καὶ συγκεχυμένος κατ' ἀρχὰς πλὴν ἐντὸς ὀλίγου μᾶλλον εὐδιάκριτος. Ἤρχετο ἀπὸ νότου, καὶ ἦτο ποδοβολητὸς ἀνδρῶν προχωρούντων ἐν τάχει.

Ἡ Ὑψιπύλη ἔστρεψε τὰ βλέμματα. Πράγματι ὅμιλος πολεμιστῶν ἐφαίνετο προχωρῶν ἐκεῖσε ἐνῶ πυκνὸν στῖφος ὁπλιτῶν ἠκολούθει αὐτοὺς εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν. Εἰς τὰ χαλκήλατα κράνη ἔλαμπε τὸ λεῖον μέταλλον, καὶ αἱ ἱππουρίδες ἐσείοντο μὲ εὐρεῖς πλαταγισμοὺς εἰς τὸν αἰθέρα. Τὰ δόρατα καὶ αἱ ἀσπίδες ἐξηκόντιζον ψευδεῖς ἀστραπάς, εἰς τὰς κινήσεις τῶν εὐκάμπτων μυώνων.

Οἱ πολεμισταὶ ἐβάδιζον ὁλονὲν ταχύτερον.

Ἦσαν ὅλοι εὐσταλεῖς καὶ ρωμαλαῖοι. Ἡ κούρασις τῆς μακρᾶς ὁδοιπορίας, μόλις ἠλλοίωνε τὸν ἐλαστικὸν τοῦ πέλματος βηματισμόν.

Ἡ Ὑψιπύλη ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι ἦσαν ξένοι.

Οἱ πολεμισταὶ ἐπλησίασαν περισσότερον.

Τώρα διέκρινέ τις τὸν κάματον εἰς τὰ βεβαρημένα μέλη των.

Ἦτο μακρὰ συνοδία ὁπλιτῶν, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν διεκρίνοντο ἑπτὰ πολεμισταί, οὓς ἐκ τῆς πανοπλίας, καὶ τοῦ ὑπερηφάνου βλέμματος, ἀνεγνώριζέ τις ἀμέσως ὡς ἡγεμόνας.

Ὁ εἷς τὴν παρετήρησε.

—«Ἴσως ἡ γυνὴ αὐτὴ δύναται νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς καμμίαν κρήνην, εἶπε.»

«Γύναι προσέθεσε ἀποτεινόμενος πρὸς αὐτήν, εἴμεθα ξένοι διαβάται, καὶ μᾶς εἶναι ἄγνωστα τὰ μέρη ταῦτα. Εἰπέ, χάριν τοῦ ξενίου Διός, γνωρίζεις ἂν ὑπάρχῃ ἐδῶ πλησίον πηγή, εἰς ἣν νὰ δροσίσωμεν τὰ ἀπὸ τὸν κάματον βαρέα μέλη μας καὶ νὰ εὐφράνωμεν τὸ φλέγον στῆθός μας;»

Ἡ Ὑψιπύλη ἠγέρθη κρατοῦσα πάντοτε εἰς τὰς ἀγκάλας της τὸ κοιμώμενον βρέφος, οὗτινος εἶχε καλύψει κατὰ τὸ ἥμισυ τὸ τρυφερὸν σῶμα μὲ μίαν ἄκραν τοῦ λευκοῦ πέπλου της.

—«Τίνος τὸ βρέφος γύναι; εἶπε πάλιν ὁ πρῶτος.

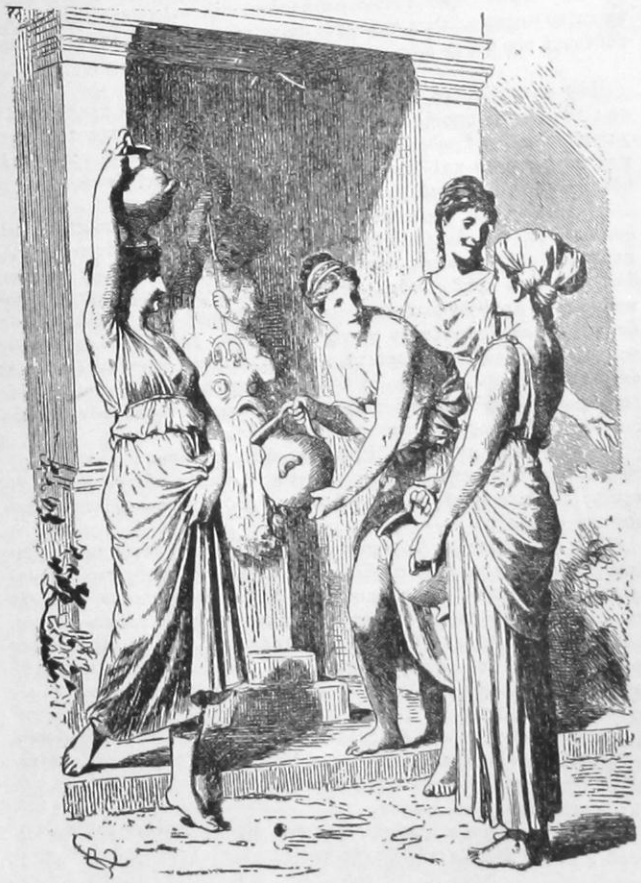
—«Εἶνε ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Νεμέας Λυκούργου, καὶ εἰμὶ ἡ τροφός του. Ἔλθετε ξένοι. Φαίνεται ὅτι ἔρχεσθε ἀπὸ μακράν.»

—«Ἐξεκινήσαμεν ἀπὸ τὸ λαμπρὸν Ἄργος, ἵνα βοηθήσωμεν τὸν Πολυνείκην, οὗτινος ἀδίκως παρακρατεῖ τὸν θρόνον εἰς Θήβας ὁ παράνομος ἀδελφός. Εἶμαι ὁ Ἄδραστος τοῦ Ἄργους βασιλεύς, καὶ βλέπεις τοὺς ἡγεμόνας τούτους, οἵτινες συνεμάχησαν μὲ τὸν Πολυνείκην καὶ ἐμὲ διὰ τὸν εὐγενῆ σκοπὸν νὰ ἐπανορθώσωμεν ἓν μέγα ἄδίκημα; Εἶναι ὁ Τυδεύς, ὁ Ἀμφιάραος, ὁ Καπανεύς, ὁ Ἱππομέδων, ὁ Παρθενοπαῖος.»

—«Ἂς εἶναι βοηθοὶ οἱ Θεοί, εἶπεν ἡ Ὑψιπύλη. Ἤκουσα περὶ τῆς ἐκστρατείας, ἣν ἀνέλαβον ἐξ ἡγεμόνες τῆς Πελοποννήσου διὰ νὰ βοηθήσουν τὸν Πολυνείκην, σύζυγον τῆς θυγατρός σου, Ἄδραστε. Εἴθε εἰς τὴν κλαγγὴν τῶν ὅπλων σας, ὁ κραταιὸς Ἄρης νὰ προστρέξῃ καὶ νὰ ποδηγετήσῃ ὑμᾶς μὲ βῆμα σταθερὸν εἰς τὸν βωμὸν τῆς θείας Νίκης. Ὅσον καλῶς καὶ ἂν φυλαχθῇ ὁ Ἐτεοκλῆς ἐντὸς τῶν ἐρυμνῶν Θηβῶν, οἱ θεοὶ θά τιμωρήσωσι δεινῶς τὸν ἀνομήσαντα, καὶ θὰ βραβεύσωσιν τὴν εὐγενῆ σας τόλμην.

Ἡ πηγὴ ἥτις θὰ δροσίσῃ τὰ δειψῶντα χείλη σας, ἀνδρεῖοι πολεμισταί, δὲν εἶναι μακράν.... Βλέπετε, ἐκεῖ, ὅθεν στρέφῃ ὁ δρόμος πρὸς τ' ἀριστερά;..... ὄπισθεν τῆς συστάδος τῶν δένδρων..... Ὄχι ἐκεῖ ποῦ βλέπεις..... Πρὸς ἐδῶ. .... Πλὴν ἔρχομαι καλλίτερα μαζύ σας, δὲν εἶνε μακράν. Ὁ μικρὸς κοιμᾶται..... Τὸν ἀποθέτω πρὸς στιγμὴν παρὰ τὴν θυσανωτὴν αὐτὴν ρίζαν τοῦ ἀγριοσελίνου, ἣν ὡς λίκνον τοῦ ἔστησε θαρρεῖς ἐδῶ, κομμία φιλόστοργος δρυάς.... Ἀγωμεν ξένοι.»

Καὶ κύψασα μὲ πολλὴν προφύλαξιν ἐξήπλωσε τὸ βασιλικὸν βρέφος ἐπὶ τοῦ φουντωτοῦ φυτοῦ. Τὰ φύλλα τοῦ ἀγριοσελίνου μὲ τὰς βαθείας ἐντομὰς ἐκάμφθησαν ὑπὸ τὸ βάρος. Ἄλλα πάλιν κύπτοντα ἄνωθεν τοῦ ὑπνώττοντος νεογνοῦ, ἐσχημάτιζον χαριτωμένην σκιάδα.

Δοῦλαι παρὰ κρήνην

—«Ἄγωμεν ξένοι.» ἐπανέλαβεν ἡ Ὑψιπύλη. Καὶ κρατοῦσα τὸν πέπλον διὰ τῆς ἀριστερᾶς, εὐθυτενὴς καὶ ἥρεμος διηυθύνθη πρὸς τὴν κρήνην, ἐνῶ οἱ πολεμισταί, λησμονοῦντες πρὸς στιγμὴν κάματον καὶ δίψαν ἠκολούθουν μαγευμένοι τὴν θελκτικὴν ἐκείνην γυναικείαν μορφήν, ἥτις ὑπέσχετο αὐτοῖς τὰ δροσερὰ νάματα, ἅτινα σβύνουσι τὴν δίψαν .....

. . . . . .

Πῶς ἐλησμόνησες, γλυκεῖα Ὑψιπύλη τὸν φοβερὸν χρησμόν! Δὲν σὲ εἶχον προειδοποιήσει ὅτι δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ ἀφίσῃς τὸ βρέφος χαμαί; Καὶ δὲν ἐγνώριζες ἄρα ὅτι ζηλότυπος δράκων φρουρεῖ τὴν κρήνην ἐκείνην καὶ δὲν ἐπιτρέπει εἰς κανέναν ξένον νὰ κλέπτῃ τὸ ὕδωρ του ἀτιμωρητεί;

Ὦ θεοί! ὁποῖον ὕδωρ ἐπότισες τοὺς ἀτυχεῖς πολεμιστάς! Τὸ ρεῖθρον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐκπηδᾷ γοργὸν ἀπὸ τοὺς σκοτεινοὺς κόλπους τῆς γῆς, φέρει εἰς τὰ κρυσταλλώδη νάματά του ὡς ὑπούλως ἀναλελυμένον βραδὺ πλὴν ἀσφαλὲς δηλητήριον, τὴν κατάραν τοῦ κακοποιοῦ κρηνούχου δράκοντος. Θὰ ἐκδικηθῇ φρικτὰ τοὺς ξένους, ὅσοι ἔκλεψαν ἢ ἐμόλυναν μὲ τὴν κόνιν τῶν ποδῶν των τὸ διαυγές του ὕδωρ, θὰ ἐκδικηθῇ φρικτὰ καὶ τὴν ἄφρονα γυναῖκα, ἥτις τοὺς ὡδήγησε εἰς τὴν κρήνην ἣν ὁ ζηλότυπος δράκων, ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἔκρυπτε βαθύτερα ὑπὸ τοὺς φυλλωμένους κλώνους τῶν θάμνων, ἵνα μόνος ἐκεῖνος δύναται νὰ τὴν ἀπολαμβάνῃ ἀνέτως.

Ἰδοὺ οἱ ξένοι μετὰ τῆς Ὑψιπύλης ἀπεμακρύνθησαν, καὶ μόλις ἔφθασαν εἰς τὴν κρήνην ὥρμησαν μὲ πόθον πρὸς αὐτήν, καθὼς ῥίπτεταί τις εἰς τὰς ἀγκάλας φίλου ποθητοῦ, ὃν ἐπαναβλέπει μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν.

Μόνος ὁ Ἄδραστος δὲν ἔσπευσε εἰς τὴν πηγήν, μόνος ἐκεῖνος δὲν ἐπρόφθασε νὰ πίῃ. Εἶχε τὸ βλέμμα ἐστραμμένον πρὸς τὴν ἀπομακρυνομένην μορφὴν τῆς γυναικός, ἥτις ἐλαφρῶς ψαύουσα τὴν γῆν διὰ τοῦ καλλισφύρου ποδὸς ἐπανήρχετο πρὸς τὸ βασιλικὸν βρέφος.

Πλήν, ὢ φρίκη!..... Ὦ θέαμα ἀποτρόπαιον!.... Ὅτε ἐπλησίασεν πρὸς τὴν ῥίζαν τοῦ ἀγριοσελίνου, θροῦς μεταξὺ τῶν φύλλων τὴν ἔκαμε ν' ἀνασκιρτήσῃ..... Πράσινον σῶμα ἕρπον ἀπεμακρύνετο. Αἱ εἰδεχθεῖς του σπεῖραι, αἱ φολίδες ποῦ ἐκάλυπτον τὸ σῶμά του. τὸ δμμά του τὸ ψυχρὸν καὶ βλοσυρόν, ἡ κεντροφόρος ἰοβόλος γλῶσσα, ἣν ὡς ἀκόντιον λιχμώμενον ἐκσφενδονίζει.....—Ὦ φρίκη..... πάντα ταῦτα τῇ ἐμαρτύρουν τὴν τρομερὰν ἀλήθειαν!.... Ὁ δράκων.... ὁ ὄφις κατεσπάραξε τὸ βρέφος.

Ἡ Ὑψιπύλη ἔρριξε κραυγὴν διάτορον εἰς ἣν συνεκεντροῦτο ὅλη ἡ φρίκη καὶ ἡ ἀγωνία τῆς ψυχῆς της.

. . . . . .

Τίς δύναται νὰ περιγράψῃ τὸν θρῆνον τῆς βασιλίσσης Εὐρυδίκης; Τίς τὴν ὀργὴν καὶ λύσσαν τοῦ Λυκούργου, καὶ τὰς ἀράς, ἃς ἐξεστόμισε κατὰ τῆς ἀτυχοῦς τροφοῦ; Τίς τὴν ἀπελπισίαν τῆς ἰδίας του τροφοῦ, ἥτις ἐλάτρευε τὸ βρέφος, καὶ ἥτις μετὰ πόνου μητρικοῦ ἐσκέπτετο ὅτι ἔγινε αἰτία τοῦ θλιβεροῦ του τέλους; Ὁ Λυκοῦργος ἠθέλησε νὰ τὴν τιμωρήσῃ δεινῶς διὰ τὴν ἀπερισκεψίαν της· ἐν τῇ παραφορᾷ του ὡμίλει περὶ τοῦ θανάτου ὡς μόνης δικαίας τιμωρίας διὰ τὴν ἄφρονα.

Ἀλλ' ὁ Ἄδραστος, ὅστις μετὰ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων ἀνέκοψε τὴν πορείαν του ἐπί τινας ἡμέρας, ἐμεσίτευσε παρὰ τῷ ὠργισμένῳ πατρὶ καὶ ἔσωσεν ἀπὸ τὸν θάνατον τὴν Ὑψιπύλην.

—«Ἡμεῖς καὶ ὄχι αὐτή, εἴμεθα ὑπαίτιοι τοῦ θανάτου τοῦ μικροῦ Ὀφέλτου, ἔλεγε πρὸς τὸν Λυκοῦργον. Πλὴν τόρα, ἄφες νὰ τιμήσωμεν τὸν υἱόν σου βασιλικῶς. Εἰς τὰ μέρη ταῦτα τῆς Νεμέας, ἀπὸ τῆς αὔριον ἀγῶνας θὰ συστήσωμεν πρὸς τιμήν του, εἰς οὓς θὰ λάβωμεν ὅλοι μέρος, καὶ εἰς τὸ μέλλον θὰ συρρέουν πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν οἱ νέοι εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους, ὡς εἰς περιφανῆ πανήγυριν. Οἱ ρωμαλαιώτεροι τῶν νέων θὰ κατέρχωνται εἰς τὴν κονίστραν καὶ θὰ θεωρῶσιν ὡς ὑπερτάτην δόξαν τὸ νὰ βραβευθῶσιν ἀγωνιζόμενοι.

Οἱ ἑλλανοδίκαι θὰ φέρωσιν ἔνδυμα πένθους εἰς μνήμην τοῦ Ὀφέλτου, καὶ τὰ φύλλα τοῦ ἀγριοσελίνου τὰ ὁποῖα ἐχρησίμευσαν ὡς ὑστάτη κοιτὶς τοῦ τρυφεροῦ υἱοῦ σου, θὰ στεφανοῦσι τοῦ λοιποῦ τοὺς νικητὰς τῶν Νεμεαίων ἀγώνων. Οὕτω οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ θὰ διαιωνίσουν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἅπασαν τὸ ὄνομα τοῦ προσφιλοῦς υἱοῦ σου.»

—«Σοὶ εἶμαι εὐγνώμων, Ἄδραστε, ἔλεγεν ὁ Λυκοῦργος, πλὴν εἰς τὴν πατρικήν καρδίαν μου τὸ πένθος θὰ διαιωνίζεται ἐνόσῳ θὰ βλέπω τοὺς ἐφήβους νὰ δριμῶσιν εὐσταλεῖς εἰς τὸν στίβον, θὰ βλέπω τὰ νέα σώματα νὰ ἀγωνίζωνται εἰς τὸ ἀκόντιον, τὸν δίσκον ἢ τὴν ἁρματοδρομίαν, τὴν πάλην ἢ τὸ παγκράτιον, καὶ θὰ προσκαλῶ εἰς μάτην καὶ τὸν ἰδικόν μου υἱόν, τὸν ὁποῖον οἱ Ὀλύμπιοι μοῦ ἀνήρπασαν.....»

—«Πλήττουν σκληρὰ ἐνίοτε οἱ θεοί, πλὴν πάντες εἴμεθα ὡς παίγνια εἰς τὰς ἐπιθυμίας των ἔλεγεν ὁ Ἀμφιάραος... Τίς οἶδε πόσοι ἐξ ἡμῶν θὰ ἐπανίδουν τὰς πατρίδας των, Λυκοῦργε! Τὴν τολμηρὰν καὶ ῥιψοκίνδυνον στρατείαν μας αὐτήν, ἀνελάβομεν μόνον καὶ μόνον διά νὰ ὑποστηρίξωμεν ἕνα ἀδικούμενον. Πλὴν ἐνῶ ἡμεῖς μὲ τὰς ἀσθενεῖς δυνάμεις μας οἱ ἄθλιοι θνητοὶ ἀποδυόμεθα εἰς εὐγενεῖς ἀγῶνας διά νὰ ὑπερισχύσῃ τὸ δίκαιον, πόσον σπανίως οἱ θεοὶ βραβεύουσι τὰς προσπαθείας τῶν μοχθούντων διὰ τὸ καλόν! Ἰδοὺ φρονῶ ὅτι εἰς ἡμᾶς πάντας κακὸν μέγα προοιωνίζεται ὁ θάνατος τοῦ μικροῦ σου υἱοῦ, τὸν ὁποῖον ἡμεῖς καλοῦμεν Ἀρχέμορον. διότι δι' ἡμᾶς πάντας ἀρχὴ μόρου ἔσεται!»

II

Οἱ ἑπτὰ ἡγεμόνες, μετά τινας ἡμέρας ἠκολούθησαν τὴν πρὸς τὰς Θήβας ἄγουσαν.

Ἡ Ὑψιπύλη παρέμεινεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Λυκούργου, πλὴν ἡ ζωή της ἦτο καθημερινὴ βάσανος. Προσεπάθει νὰ κρύπτῃ τὴν πα-

ρουσίαν της από τα ὄμματα των ατυχών γονέων, διότι ἡ θέα της και μόνη ἤρκει διά νά ἐρεθίζῃ τήν πληγήν των.

Ἡ κακοδαιμονία εἶχε περιτυλίξει αὐτήν καί πάλιν εἰς τούς σκοτεινούς πέπλους της Τά βλέμματα ὅλων στρεφόμενα πρός αὐτήν ἐξέφραζον μίαν μομφήν, ἐξηκόντιζον μίαν ἀράν.

Καί πρός τό ἑσπέρας συχνάκις ἐγκαταλείπουσα τά ἀνάκτορα ἤρχετο εἰς τόν συνήθη περίπατόν της πρός τήν κρήνην, εἰς τό μέρος ὅπου τό ταλαίπωρον βρέφος εἶχε κατασπαραχθῇ, καί ἐστέναζε σιωπηλά διά τήν οἰκτράν της τύχην.

—«Οἴμοι, πόσον πικρά καί ἄχαρις εἶναι δι' ἐμέ ἡ ζωή, ἐσκέπτετο. Ὁσάκις ὠνειροπόλησα τήν εὐτυχίαν, πάντοτε ἀντ' αὐτῆς ἡ κακοδαιμονία πρόθυμος προσέβραμε. Ὁσάκις ηὐχήθην ἐνθέρμως διά τό καλόν τῶν ἄλλων, συμφοράς μόνον ἔσπειρα καί κατάρας συνεκόμισα..... Μέ τιμωροῦσιν οἱ θεοί διά τήν ἀνόσιον ἐπιορκίαν μου!»

Ἐνίοτε ἡ σκέψις της ἐπανήρχετο εἰς τούς γενναίους ἐκείνους πολεμιστάς, εἰς τούς ὁποίους ηὐχήθη νίκην καί δόξαν.

Τί ἀπέγιναν ἄραγε; Ναί, τί ἀπέγιναν οἱ ἑπτά ἀνδρεῖοι ἡγεμόνες;....

. . . . . .

Καί ἰδού ἑσπέραν τινά ἡ Ὑψιπύλη πάλιν περιδιαβάζουσα εἰς τήν πεδιάδα. Ἔφθασε πλησίον τῆς κρήνης ὅπου ἔστη πρός μικρόν μέ τήν σκέψιν κενήν καί ἄτονον, μέ τήν ψυχήν βεβαρημένην.

Τό ὕδωρ τῇ ἐφαίνετο ὀλιγώτερον διαφανές ἐκείνην τήν ἑσπέραν, καί αἱ πτέριδες ὡσεί νά ἔσειον μετά φρίκης τά ὀδοντωτά φύλλα των. Οὐδέ ὁ οὐρανός, οὐδέ ἡ γῆ προσεμειδία πρός αὐτήν, καί ἡ καρδία της συνεσφίγγετο ὡς ὑπό τό αἴσθημα ἀορίστου φόβου.

Σμῆνος πτηνῶν διαβατικῶν διέσχιζεν εἰς ὕψος τόν αἰθέρα.

—«Ἔρχεσθε ἀπό τάς Θήβας πελαργοί; Τί γίνονται οἱ γενναῖοι πολεμισταί ἐκεῖνοι; Νικοῦν, ἡττῶνται; ἔχουσι βοηθόν τήν Τύχην, ἤ ἔστρεψε πρός αὐτούς τά νῶτα ἡ ἰδιότροπος θεά;»

Πλήν κρωγμοί μόνον ἀπήντησαν εἰς τήν ἐρώτησίν της.

Ὁ ἥλιος αἱμοσταγής πάντοτε κατῆλθεν ὑπό τόν ὁρίζοντα: τά σκότη ἠπλοῦντο ἀνά τήν πεδιάδα. Τό δάσος τῆς Νεμέας ἐφαίνετο μακρόθεν ὡς εὐρεῖα μελανή κηλίς. Ἡ Ὑψιπύλη ἔστρεψε τά βλέμματά της πάλιν πρός τήν κρήνην. Εἷς τι μέρος τά ὕδατα ἀθροιζόμενα εἶχον σχηματίσει λιμνίον ὑπεστρωμένον μέ διαλάμποντας χάλικας.

Πλήν πλησίον ἐκεῖ, συσπειρωμένος παρά πέτραν πρασίνην ἀπό τά ἐπ' αὐτῆς βρύα, φρῦνος εἰδεχθής ἀνεπήδησεν αἴφνης.

Ἡ Ὑψιπύλη ἀνεσκίρτησε καί ἐκίνησε διά νά ἐπιστρέψῃ.

Ἡ καταπράσινος πεδιάς ἐφαίνετο τόρα θαμβή καί ἄχρους. Τό κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ μετετρέπετο ἀνεπαισθήτως εἰς φαιόν.

Ὁ ἄχρις ὥρας χλιαρός ἄνεμος ἐφύσα ἐνίοτε ἐκ τῶν σπλάγχνων του μίαν παγεράν πνοήν.

Ἡ Ὑψιπύλη ἠκολούθει βραδέως τήν διατέμνουσαν τήν πεδιάδα στενήν ἀτραπόν. Εἷς μέρος ὅπου αὐτη διεσταυροῦτο μέ τήν πρός

νότον ἄγουσαν πλατεῖαν λεωφόρον, συνήντησε μείρακα δδεύοντα ἐν σπουδῇ.

Χιτών πεπαλαιωμένος ἐκάλυπτεν αὐτόν μέχρι τῶν γονάτων, πέτασος ἔκρυπτε κατά τό ἥμισυ τήν οὐλότριχα κεφαλήν, αἱ χεῖρες ἐκράτουν ῥάβδον καί μικρόν δέμα.

—«Ποῦ βαδίζεις τόσον βιαστικός μικρέ;» ἠρώτησεν ἡ Ὑψιπύλη.

Τό μειράκιον ἔστη.

—«Ἀνάγκη νά εὑρίσκωμαι εἰς Ἄργος πρίν ἤ ὁ φοῖβος δδηγήσῃ τό ἅρμά του διά δευτέραν φοράν ὄπισθεν τῶν ὀρέων. Εἶμαι ἀπεσταλμένος τοῦ Ἀδράστου διά νά φέρω εἰδήσεις εἰς τόν οἶκόν του.»

—«Ὥστε ἔρχεσαι ἀπό τάς Θήβας; Εἰπέ μοι τί γίνεται ἐκεῖ; Ἔλῃξεν ὁ πόλεμος; Ποία τύχη εὗρε τούς πολεμιστάς; Ὁ Πολυνείκης ἀνέκτησε τόν θρόνον του;»

Τό μειράκιον ἀπήντησε:

—«Δέν ἔμαθες τήν φοβεράν καταστροφήν; Ὁ πόλεμός των ἦτο ἐπικατάρατος. Οἱ θεοί δέν ἠθέλησαν νά βοηθήσουν τόν Πολυνείκην, καί ὅσοι συνεξεστράτευσαν μετ' αὐτοῦ εἰς μάτην συνέτριψαν τά ὅπλα των πρό τῶν ὀχυρῶν τειχῶν τῆς ἑπταπύλου πόλεως. Οὔτε ὁ Πολυνείκης, οὐδέ ὁ Ἐτεοκλῆς θά βασιλεύουν τοῦ λοιποῦ εἰς Θήβας. Κατά τήν συμπλοκήν ὁ Πολυνείκης ὥρμησε μέ λύσσαν κατά τοῦ ἀδελφοῦ του καί ἀλληλοεσπαράχθησαν. Καί τόση ἦτο ἡ ἔχθρα των, ὥστε καί ὁ κάπνός ὅπου ἀνέβαινε ἀπό τά σώματά των, ὅταν τά ἔθεσαν ὁμοῦ εἰς τήν πυράν, δέν ἀνεμίχθη.

—«Ὦ φρίκη! καί οἱ ἄλλοι ἥρωες;

—Τόν Ἱππομέδοντα, τόν τοῦ Ἀδράστου ἀνεψιόν ἐφόνευσεν ὁ Ἴσμαρος. Τόν Παρθενοπαῖον τόν Ἀρκαδόν ἐφόνευσε μέ λίθον ὁ Πολυκλυμένης, εἶπεν ὁ μεῖραξ

—Ὁ Τυδεύς;

—Τόν Τυδέα ἐπλήγωσε βαρέως ὁ Μελάνιππος παρά τάς πύλας Προιτίδας.

Ἀλλ' ἡ Ἀθηνᾶ ἠθέλησε νά τοῦ δωρήσῃ βάλσαμον δι' οὗ θά ἐγίνετο ἀθάνατος. Τό μῖσος ὅμως τοῦ Ἀμφιαράου δέν τό ἐπέτρεψε.....

Τί νομίζεις ὅτι ἔκαμε;..... Διά νά ἐξωθήσῃ τόν Τυδέα εἰς πρᾶξιν βάρβαρον τρέχει καί τοῦ φέρει τήν κεφαλήν τοῦ ἐχθροῦ ποῦ τόν ἐπλήγωσε, τοῦ Μελανίππου. Ὁ Τυδεύς τότε ἥρπασε μέ λύσσαν τήν κεφαλήν, τήν ἔκοψε εἰς δύο καί ἔφαγε τόν ἐγκέφαλον. Καί λέγουσιν ὅτι ἐξ αἰτίας τῆς ἀποτροπαίου ταύτης πράξεως ἡ Ἀθηνᾶ δέν τοῦ ἔδωσε τό βάλσαμον τῆς Ἀθανασίας καί τόν ἀφῆκε νά ἀποθάνῃ οἰκτρῶς.

—Ἀλλοίμονον εἶπεν ἡ Ὑψιπύλη, οὐδείς θά ἐπίστευε ὅτι θά εὑρίσκετό τις ἱκανός νά καταρρίψῃ ἐκεῖνον τόν γίγαντα..... Καί ὁ Ἀμφιάραος τοῦ Οἰκλέους, εἰπέ μοι, νέε, τί ἀπέγεινε;

—Τόν Ἀμφιάραον τόν ἀτρόμητον ἡ γῆ κατέπιε, διότι οὕτω διέταξεν ὁ Ζεύς.

—Οἴμοι τό προεγίνωσκεν ἐκεῖνος, εἶπεν ἡ Ὑψιπύλη, καί δέν ἠ-

θελε νὰ ἐκστρατεύσῃ μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ ἡ σύζυγός του τὸν ἠνάγκασε, καὶ τοῦτο χάριν ἑνὸς χρυσοῦ κοσμήματος ποῦ τῇ ἐδώρησεν ὁ Πολυνείκης..... Καὶ ὁ Καπανεὺς τοῦ Ἱππονόου ὁ υἱός;

—Οὗτος ὥρμησε μὲ λύσσαν κατὰ τῆς πόλεως καὶ προσέβαλεν αὐτὴν ἀπὸ τῶν Ἠλεκτρίδων πυλῶν, καὶ ἔκραζε μεγαλαυχῶν: «Εἴτε θέλουσιν, εἴτε μὴ θέλουσιν οἱ θεοὶ θὰ ἐξολοθρεύσω τὴν πόλιν!» Ἀλλὰ τὸν ἐκεραύνωσεν ὁ Ζεὺς διὰ τὴν τόλμην καὶ θρασύτητά του.

—Οἴμοι καὶ αὐτὸς ἀπέθανε; Ὁ δὲ Ἄδραστος;

—Ἐκ τῶν ἑπτὰ ἡρώων μόνος ὁ Ἄδραστος θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ πόλεμος ἔληξε καὶ ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Ἄδραστος εἰς Ἄργος. Οὕτως ἠθέλησαν οἱ θεοί..... Πλὴν τόρα ἀνάγκη νὰ σπεύσω διότι ὑπεσχέθην νὰ μὴ βραδυπορῶ· ἀναμένουσιν οἱ ἰδικοί του ἐκεῖ κάτω μὲ ἀγωνίαν τὸ ἄγγελμα.» Καὶ ὁ μεῖραξ ὡσεὶ διὰ νὰ ἀνακτήσῃ τὸν κατὰ τὴν συνομιλίαν σπαταληθέντα χρόνον, μὲ δύο τρία ἅλματα ἀπεμακρύνθη, ἐνῶ οἱ εὐκίνητοι πόδες του ἤγειρον μικρὰ νέφη κονιορτοῦ εἰς τὴν πλατεῖαν ὁδόν. Ἡ Ὑψιπύλη ἔμεινε στιγμὰς τινὰς σκεπτικὴ καὶ παρετήρει τὴν νεαρὰν μορφήν, ἥτις ἐξηφανίζετο εἰς τὸν ἀμφίβολον φωτισμὸν τῆς ἑσπέρας. Οἱ λόγοι τοῦ μείρακος ἀντήχουν εἰσέτι εἰς τὰς ἀκοάς της καὶ ἐνόμιζε ὅτι ἀκούει αὐτὸν νὰ ἐπαναλαμβάνῃ μὲ τὴν δροσερὰν παιδικήν φωνήν του, τὸ ἄγγελμα τοῦ οἰκτροῦ τέλους τῶν ἀνδρείων ἡρώων, καὶ ᾐσθάνετο ἀνανεούμενον εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς της τὸν αὐτὸν ἀλγεινὸν κλονισμόν.

—«Ἰδοὺ λοιπόν!.... Ὄχι μόνον τὸν ὄλεθρον τοῦ μικροῦ μου Ὀφέλτου ἔφερα..... Εἶναι φανερόν, ὅτι μὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ἐκείνης ἐπότισα πικρὰν εἰμαρμένην τοὺς ἀνδρείους πολεμιστάς!..... Ἕως πότε θὰ βαραίνῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου ἡ ὀργὴ τῶν Ὀλυμπίων;....Ἕως πότε θὰ ἀποτίω τὴν πικρὰν ποινὴν τῆς ἐπιορκίας μου;.... Καὶ ὅμως δὲν μεταμελοῦμαι, διότι τὸ ἔκαμα ἵνα σώσω τὸν πατέρα μου.... Καὶ μὲ τὰ βραδέα βήματά της. ὡς θεὰ λιποῦσα τὸν Ὄλυμπον, εὐθυτενὴς καὶ ὑψικάρηνος ὑπὸ τὴν θείαν ἀράν, ἡ ἐγγονὴ τοῦ Διονύσου ἐπέστρεψεν ἀργὰ εἰς Νεμέαν.

Ἐν Κῳ(πόλει 3 Μαρτίου 1910.

ΕΥΡΥΔΙΚΗ Ζ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

Ἐγὼ ὀρφανὸς γεννήθηκα· χρυσάφι ἐγὼ δὲν ἔχω
φίλους ἐπίσης· καὶ παντοῦ ὁ θάνατος μὲ πιάνει
Μὰ ὅταν στὰ ματάκια σου τὰ φωτισμένα τρέχω
ὅλα τὰ ἔχω! Θαύματα κάθε ματια σου κάνει

ΓΡ Ι ΜΑΗΔΩΝΗΣ

ΗΡΩΙΔΕΣ ΤΟΥ ΣΑΙΚΣΠΗΡ

ΕΛΕΝΗ

[Πόσον ὁ ὕψηλὸς τοῦ «Μικρασιατικοῦ» σκοπὸς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος κατανοεῖται καὶ ἐκτιμᾶται καταφαίνεται ἐκ τῆς ὁλονὲν πυκνουμένης φάλαγγος τῶν εὐγενῶν συνεργατῶν του ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων καὶ γνωστοτέρων τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ἀλλαχοῦ λογίων. Παλαίμαχος τῆς γραφίδος καὶ σθεναρὸς τῶν γραμμάτων ἐργάτης, συγγραφεὺς πλείστων διδακτικῶν βιβλίων καὶ κομψὸς ἅμα λογογράφος ὁ ἐν Ἀθήναις κ. Ἀρ. Κουρτίδης εὐηρεστήθη νὰ κοσμήσῃ τὸν παρόντα τόμον διὰ τῆς κάτωθι ὡραίας μελέτης του περὶ μιᾶς τῶν ἡρωΐδων τοῦ Σαίκσπηρ. Περὶ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Κουρτίδου, γνωστοῦ καὶ διακεκριμένου λογίου, ὅ,τι καὶ ἂν γράψῃ τις θὰ εἶνε ὀλίγον. Ἀρκούμεθα νὰ ἐκφράσωμεν αὐτῷ καὶ ἐντεῦθεν τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὴν πολύτιμον αὐτοῦ εἰς τὰ ἡμερολόγιόν μας συμβολήν, τὴν τόσῳ εὐγενῶς παραχωρηθεῖσαν καὶ τὴν οὕτῳ ἐνδεικνυμένην εἰς τὸ ἔργον μας ἐκτίμησίν του, δι' ἣν ἀληθῶς ὑπερηφανευόμεθα.]

Ὀνομαστὸς ψυχολόγος τῶν συναισθημάτων τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν παρέβαλε πρὸς τὸν Ἄδην τῶν ἀρχαίων, τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος ἦτο σκοτεινή, Πληρεστέρα θὰ ἦτο ἡ παρομοίωσις ἐὰν προσέθετεν ὅτι ὅστις κατέλθῃ εἰς τὰ σκοτεινὰ βάθη του, ὅπως ὁ ὁμηρικὸς Ὀδυσσεύς, θὰ ἴδῃ σκιὰς διερχομένας. Αἱ δὲ σκιαὶ αὗται εἶναι ἔτι ἀοριστότεραι, ἔτι ἀσυλληπτότεραι ἐν τῇ γυναικείᾳ ψυχῇ!

Ἀλλ' ὁ Σαίκσπηρ εἶναι εὐτυχὴς Ὀδυσσεύς. Τὰς εἶδε, τὰς ἐκράτησε πλησίον του, συνωμίλησε μαζύ των. Οὐδεὶς εἰσέδυσε βαθύτερον εἰς τὸ μυστήριον τῆς γυναικείας ψυχῆς ὅπως οὗτος, ὁ καρδιογνώστης. Οὐδεὶς ἔπλασε γυναικείας μορφὰς ἀθροτέρας, ἰδανικωτέρας, ἡδυπαθεστέρας, τρομερωτέρας. Γυναῖκας τὰς ὁποίας ἐξήμεσεν ἡ Κόλασις καὶ γυναῖκας εἰς τῶν ὁποίων τοὺς ὤμους ἀναζητοῦμεν τὰς πτέρυγας, ἃς εἶχον πρὶν κατέλθουν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. 1)

***

Ἐκ τῆς ψυχολογίας γνωρίζομεν ὅτι ὁ πνευματικὸς βίος τῆς γυ-

1) Πρβλ. Ἀριστοτέλους Κουρτίδου, ἡρωΐδες τοῦ Σαίκσπηρ- Μιράνδα. Παναθήναια 15 Μαρτίου 1909.

ναικὸς ἐκδηλοῦται μᾶλλον κεντροφερῶς· ἡ γυνὴ συγκρατεῖ τὰς ἐντυπώσεις καὶ τὰς θερμαίνει εἰς τὴν ἑστίαν τοῦ θυμικοῦ αὐτῆς, ἀντιθέτως πρὸς τὸν πνευματικὸν βίον τοῦ ἀνδρὸς ἐκδηλούμενον φυγοκέντρως, ἐκρηγνύμενον πρὸς τὰ ἐκτὸς ὡς ἐνέργειαν καὶ πρᾶξιν. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐπιβεβαιοῦσι, πλὴν ἄλλων, καὶ δύο ὑπέροχοι γυναῖκες ἐκ διαφόρων εἰσόδων κατελθοῦσαι εἰς τὸν «Ἅδην» τῆς γυναικείας ψυχῆς, ἡ γερμανὶς ψυχολόγος Σωσάνα Ρουμπίνσταϊν καὶ ἡ βαθεῖα ἑρμηνεύτρια τῶν ἡρωΐδων τοῦ Σαίκσπηρ Μὶς Τζαίημσον.

Ἡ νεαρὰ κόρη γνήσια καὶ αὐτοφυῆ χαρακτηριστικὰ τῆς γυναικείας αὐτῆς φύσεως ἔχει συνήθως τὴν ἀθωότητα, τὴν αἰδήμονα συστολήν, τὴν χάριν, τὴν περιπάθειαν. Ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ δύναμις, ἧς εἶναι ἱκανή, μένει λανθάνουσα, κεκρυμμένη, ὅπως τὸ ἄρωμα εἰς τὴν κάλυκα πρὶν ἀνοίξῃ. Τὴν εὐτυχίαν τὴν ἀναμένει, δὲν τὴν ζητεῖ. Τὸ κρύφιον καὶ θελκτὸν ἰδεῶδές της εἶναι ὄχι τόσον ν' ἀγαπήσῃ ὅσον ν' ἀγαπηθῇ. Δι' αὐτὴν ὁ ἔρως δὲν εἶναι ἀγών· εἶναι ἡ γλυκυτάτη αἰχμαλωσία.

Ἐντὸς τῶν τοιούτων ψυχῶν ἡ ἀγάπη μένει ἁπλοῦν συναίσθημα, εὐωδιάζον σωπηλῶς ὡς ἀγνοούμενον ἴον τῶν ἀγρῶν.

Ὁ Σαίκσπηρ ἐδημιούργησε δύο τοιούτους ἄβρους γυναικείους τύπους· περισσότερον μὲ ὄνειρον παρὰ μὲ σάρκα· θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι μόλις ἐγγίζουν τὴν γῆν. Τὴν Ὀφελίαν καὶ τὴν Μιράνδαν.

Τὰ εὐθραυστα ταῦτα ὄντα ἂν ἐκτεθοῦν εἰς τὴν ὁρμὴν τραχείας καὶ ἐχθρικῆς τύχης, ἄνευ δυνάμεως πρὸς ἀντίστασιν, ἄνευ ἰσχύος πρὸς ἐγκαρτέρησιν, ὠθοῦνται μοιραίως εἰς θλιβερὰν καταστροφὴν ὡς ἡ δυστυχὴς κόρη τοῦ Λαέρτου. Ὁ χαρακτήρ της καὶ τὸ σῶμά της μόλις ἔχουν σχηματισθῇ, καὶ τὸ ἄβρὸν ἄνθος δὲν εἶναι προωρισμένον ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν χάλαζαν καὶ τὴν καταιγίδα. Εὑρεθεῖσα μεταξὺ ἐγκλήματος καὶ ἐκδικήσεως κατασυντρίβεται· ὁ πόνος της δὲν ἐκσπᾷ εἰς λόγους, ἀλλὰ μόνον εἰς σιωπηλὰ δάκρυα, εἰς τοὺς σταλάζοντας γόους περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ ὁ ἀρχαῖος τραγικός. Ἡ ἀνέκφραστος χάρις της τὴν παρακολουθεῖ μέχρι τοῦ θανάτου. Πρὸς λουτρὸν νύμφης συνέκριναν τὴν αὐτοκτονίαν της. «Τὸ ἐρωτικὸν τραγοῦδι, τὸ ὁποῖον ὑπομέλπει ἀποφυλλίζουσα τὸν ἐξ ἀνθέων στέφανόν της, περιίπταται ἀκόμη εἰς τὰ χείλη της ὅταν εἰσολισθαίνῃ εἰς τὸ παφλάζον ὕδωρ».

Ἀλλ' ἂν ἡ μοῖρα τὸ τοιοῦτο πάναγνον καὶ ἄβρὸν ἂν περιβάλῃ δι' ἀπαλῶν θωπειῶν, τότε γεννᾶται ἓν ἰδεῶδες, ἀνεκφράστως ἐπίχαρι, ὑπέρκαλον καὶ εὐτυχὲς πλάσμα ὡς ἡ Μιράνδα, ἡ Γαλάτεια τῆς Φύσεως, ἤτις «δὲν ἐξέρχεται ὅπως ἡ ἀρχαία νύμφη ἀπὸ ἀναίσθητον μάρμαρον, ἀλλ' ἀπὸ τὸν φρίσσοντα κόλπον τῶν δασῶν καὶ τὴν δροσερότητα τῶν ῥεόντων ὑδάτων.»

***

Εἰς μίαν μελέτην μου περὶ τῆς συγχρόνου γυναικὸς ἔγραφον πρό τινος: «Ἂν δὲν εἶναι εἰς αὐτὴν (τὴν γυναῖκα) πεπρωμένη ἡ γλυκεῖα

ὑποτέλεια εἰς προσφιλῆ κυριαρχίαν, ἂν ἡ μοῖρα δὲν ἐπιφυλάττῃ εἰς αὐτὴν κελαδήματα λίκνου, ἀλλὰ τὴν ὠθεῖ ἐκτὸς τοῦ οἴκου εἰς τὴν τραχεῖαν βιοπάλην τῆς ἀναζητήσεως ἄρτου δι' ἑαυτὴν καὶ διὰ τοὺς ἄλλους, τότε τὴν ἀχρησιμοποίητον ἀγάπην ἀναγκάζεται νὰ μεταβάλῃ εἰς ἀγωνιζόμενον σθένος. Μὴ ἔχουσα βραχίονα νὰ στηριχθῇ πρέπει νὰ στηριχθῇ ἐφ' ἑαυτῆς. Μὴ ἔχουσα τύχην νὰ γείνῃ κισσός, πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ ὀρθωθῇ ἐπὶ τοῦ ἰδίου της κορμοῦ. Νὰ ἐμπιστευθῇ ἑαυτὴν εἰς ἑαυτήν. Νὰ ὑψώσῃ τὴν κορυφὴν ἑτοίμην εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς θυέλλης καὶ τὰ κτυπήματα τοῦ κεραυνοῦ.»

Τοιαύτη γυνή, πρόδρομος τῆς νεωτέρας γυναικὸς κατὰ τὴν ἀβάσταστον αὐτοπεποίθησιν, ἐξ ἑαυτῆς ἀναμένουσα τὴν εὐτυχίαν καὶ δημιουργοῦσα αὐτὴν διὰ τῶν ἰδίων της χειρῶν, εἶναι ἡ Ἑλένη τοῦ «Ὅλα εἶναι καλὰ ὅταν τελειώνουν καλά.» (All's well that ends Well.) Ἀλλ' ἐν αὐτῇ δὲν μεταβάλλεται εἰς ἀγωνιζόμενον σθένος ἡ ἀχρησιμοποίητος ἀγάπη, ἀλλ' ἡ ἀγάπη ἡ ἐπίμονος, ἡ βλαστήσασα διὰ νὰ γιγαντωθῇ, ἡ ῥίψασα τὰς ἰσχυρὰς ῥίζας της εἰς τὰ βαθύτατα τῆς ὑπάρξεώς της διὰ νὰ ζήσῃ.

***

Ἡ Ἑλένη θυγάτηρ ἰατροῦ ἐκ Ναρβόννης, ὅστις ὡς μόνην κληρονομίαν ἀφῆκεν εἰς αὐτὴν θαυματουργούς τινας συνταγὰς ἀγαπᾷ σφοδρῶς τὸν νεαρὸν κόμητα τοῦ Ρουσιγιών. Εἶχεν ἀνατραφῇ μαζί του εἰς τὸ οἰκογενειακὸν αὐτοῦ μέγαρον ὅπου διέμενεν ὁ πατήρ της ὡς ἰατρὸς τῆς εὐγενοῦς οἰκογενείας. Ἡ ἀγάπη της ἀνεπτύχθη μαζὶ μὲ τὴν ζωήν της. Ἡ ἐκρίζωσις τῆς ἀγάπης της θὰ ἦτο ἐκρίζωσις τῆς ζωῆς της.

Ἀλλ' ἀγαπᾷ χωρὶς νὰ ἐλπίζῃ. Γνωρίζει ὅτι κοινωνικὴ ἄβυσσος τὴν χωρίζει ἀπὸ τὸν ἀγαπημένον της, «εἶναι λέγει, σὰν ν' ἀγαπᾷ ἕνα λαμπρὸ ἀστέρι· εἶναι πολὺ ὑψηλότερά μου καὶ δὲν τὸ φθάνω. Ἡ ἐλαφροπούλα ποῦ θέλει νὰ γίνῃ ταῖρι ἑνὸς λιονταριοῦ εἶναι καταδικασμένη νὰ λυώσῃ ἀπὸ ἀγάπη.»

Ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἐνόσει τότε μυστηριώδη καὶ ἀνίατον νόσον. Οἱ ἐπισημότατοι τῶν ἰατρῶν ἐκλήθησαν πανταχόθεν· ἀλλὰ πάντες ἠττήθησαν ὑπὸ τῆς ἀγνώστου νόσου.

Ἡ Ἑλένη, ἐν αἰφνιδίᾳ ἐκλάμψει ἐλπίδος, σπεύδει εἰς Παρισίους, παρουσιάζεται εἰς τὸν ἑτοιμοθάνατον ἄνακτα καὶ δηλοῖ ὅτι ἀναλαμβάνει νὰ τὸν σώσῃ. Ὁ βασιλεὺς δυσπιστεῖ, ἀρνεῖται· ἡ Ἑλένη ἐπιμένει, ἱκετεύει· ὡς ἐγγύησιν προσφέρει τὴν ζωήν της· ἂν ἀποτύχῃ ἂς τὴν θανατώσῃ δι' ὀδυνηροῦ καὶ ἐξευτελιστικοῦ μαρτυρίου· ἀλλ' ἂν τὸν σώσῃ, ζητεῖ μίαν χάριν.

—Τί ζητεῖς; ἐρωτᾷ ὁ βασιλεύς.

—Θὰ μοῦ δώσῃς μὲ τὸ βασιλικόν σου χέρι τὸν ἄνδρα ποῦ θὰ ἐκλέξω. Μακρυὰ ἀπὸ μένα ἡ αὐθάδεια νὰ ζητήσω κανένα ἀπὸ βασιλικὸν γένος. Ἕνα ὑποτελῆ σου θὰ ἐκλέξω, ποῦ νὰ ἔχῃς τὸ δικαίωμα νὰ μοῦ τὸν δώσῃς.

Ὁ βασιλεὺς ὀρκίζεται καὶ ἡ Ἑλένη τὸν ἰατρεύει. Τώρα μέλλει

ὁ βασιλεὺς νά ἐκτελέσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του. Εἰς σκηνὴν θαυμασίως παραστατικὴν καὶ μεγαλοπρεπῆ βλέπομεν τοὺς μεγιστάνας τοῦ βασιλείου τῆς Γαλλίας συγκεκλημένους ἅπαντας εἰς τὴν ἐπίσημον αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων. Ὁ βασιλεὺς κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ προσκαλεῖ πλησίον του καὶ τὴν Ἑλένην.

—Ἔλα, γιάτρισσά μου, κάθησε σιμὰ 'στὸν ἄρρωστό σου· καὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ γιατρεμμένο χέρι, ποῦ τοῦ ξαναδωκες πίσω τὴν φευγάτη αἴσθησι, δέξου ἄλλη μιὰ φορὰ τὴν ἐπιβεβαίωσι τοῦ ὅρκου μου..... Ἰδέ τους· ὅλοι εἶναι ἀπὸ εὐγενικὸ γένος· διάλεξε ὁποιον θέλεις· κανένας δὲν ἔχει τὴν ἐξουσία νὰ πῇ: ὄχι!

Ἡ Ἑλένη κατέρχεται τοῦ θρόνου καὶ διέρχεται τὰς τάξεις τῶν εὐπατριδῶν. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ κόρη τοῦ λαοῦ κυριαρχεῖ τῆς ἱεραρχίας τοῦ τιμαριωτικοῦ κόσμου· ἡ χείρ της δεσπόζει τῶν κεφαλῶν κομήτων καὶ βαρόνων.

Κυρία ἑαυτῆς, λελογισμένως ρυθμίζουσα καὶ λέξεις καὶ κινήσεις ἀποτείνεται εἰς τοὺς παρατεταγμένους εὐγενεῖς μὲ εὐφυᾶ εἰρωνείαν, δοκιμάζουσα τὰς καρδίας. ἐμβάλλουσα εἰς τρόμον τὰς ἀλαζονείας.

—Κύριε, λέγει εἰς νεαρὸν εὐπατρίδην, ἡ λάμψις τῶν ὡραίων ματιῶν σας, πρὶν ἀκόμη ὁμιλήσω, μοῦ δίδει ἀποθαρρυντικὴν ἀπάντησιν.

Πλησιάζει εἰς ἄλλον, ὅστις νομίζει ὅτι ἐπ' αὐτὸν ἔπεσεν ἡ ἐκλογή της.

—Μὴ τρομάζετε ποῦ πιάνω τὸ χέρι σας. Δὲν θέλω νὰ σᾶς κάμω κακόν. Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ πάρετε σύντροφο αὐτὴν ποῦ ἐδιάλεξεν ἡ καρδιά σας.

Τέλος φθάνει πλησίον τοῦ Βερτράνδου, τοῦ νεαροῦ κόμητος τοῦ Ρουσιγιών. Ἡ παιγνιώδης εὐφυΐα της τὴν ἐγκαταλείπει διὰ μιᾶς· ἡ καρδία της πτοεῖται· ἡ φωνή της τρέμει. Μὲ περιπαθῆ ταπείνωσιν ἐκδηλοῖ πρὸς αὐτὸν τὴν ἐκλογή της.

—Δὲν τολμῶ νὰ εἰπῶ πῶς σᾶς παίρνω· ὄχι· παραδίδομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν σας διὰ νὰ σᾶς ὑπηρετῶ ὅλην μου τὴν ζωήν.

Καὶ στρεφομένη πρὸς τὸν βασιλέα: Αὐτὸς εἶναι! λέγει.

—Πάρε την, νεαρὲ Βερτράν, προστάσσει εὐμενῶς ὁ βασιλεύς, αὐτὴ εἶναι ἡ γυναῖκά σου!

Ἀλλ' ὁ εὐπατρίδης τὴν ἐκλογὴν ἐκείνην δέχεται ὡς ράπισμα. Παρὰ τὴν ὀφειλομένην εἰς τὸν κυρίαρχον ὑπακοὴν ἐξεγείρεται κατὰ τοῦ ἐπιβαλλομένου γάμου.—Τὴν γνωρίζω..... ἀναφωνεῖ· μὲ τοῦ πατρός μου τὰ χρήματα ἀνετράφη. Ἡ κόρη ἑνὸς πτωχοῦ ἰατροῦ, γυναῖκά μου! Δὲν ἠμπορῶ οὔτε θέλω νὰ τὴν ἀγαπήσω!

Ἡ Ἑλένη κατ' ἀρχὰς παραζαλίζεται ἀπὸ τὴν προσβολὴν καὶ συντετριμμένη εὑρίσκει μόνον τὴν δύναμιν νὰ εἴπῃ μὲ ἐγκαρτέρησιν πρὸς τὸν βασιλέα:

—Μεγαλειότατε, ἐγὼ χαίρω ποῦ ἰατρεύθητε· τὰ ἄλλα ἀφήσατέ τα.

Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἀπειλεῖ ἐν ἀγανακτήσει τὸν «ἀλαζόνα νεανίαν» ἂν δὲν ὑπακούσῃ, ἐπισείει κατ' αὐτοῦ τὴν δυσμένειαν καὶ τὴν ἐξορίαν. Τότε μόνον ὁ Βερτρὰν τείνει τὴν χεῖρα πρὸς τὴν Ἑλένην.

Ἀλλὰ προτιμᾷ νὰ ἐξορισθῇ ἑκουσίως παρὰ νὰ τὴν λάβῃ σύζυγόν του. Τὴν στέλλει εἰς τὸν πύργον τῶν Ρουσιγιών, εἰς τὴν μητέρα του· αὐτὸς δὲ ἀπέρχεται εἰς τὸν πόλεμον τῆς Τοσκάνας. Φεύγων ρίπτει κατ' αὐτῆς ἓν ἀπὸ τὰ πάρθεια ἐκεῖνα βέλη τὰ τραυματίζοντα θανασίμως· ὡς ἐπιστολὴν στέλλει πρὸς αὐτὴν τὴν ἑξῆς ὕβριν:

«Ὅταν φορέσῃς εἰς τὸ χέρι σου τὸ δακτυλίδι τὸ ὁποῖον φορῶ καὶ τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν βγαίνει ἀπὸ τὸ δάκτυλόν μου· ὅταν θὰ μοῦ δείξῃς ἕνα παιδὶ γεννημένο ἀπὸ τὰ σπλάχνα σου, τοῦ ὁποίου ἐγὼ νὰ εἶμαι ὁ πατέρας, τότε νὰ μὲ ὀνομάσῃς ἄνδρα σου· ἀλλ' αὐτὸ τότε ἐγὼ τὸ λέγω π ο τ έ!»

Πῶς ἡ Ἑλένη ἀγαπᾷ τοιοῦτον ἄνθρωπον; ἐρωτοῦν κριτικοί τινες.

Ἀλλ' ἀκριβῶς ἐδῶ, ὅπως καὶ παντοῦ, ὁ Σαίκσπηρ εἶναι ὁ βαθὺς βυθοσκόπος τῆς ψυχῆς, ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρούς. Γινώσκει κάλλιστα ὅτι λογικὴ καὶ συναίσθημα εἶναι ὅλως διάφορα πράγματα, ἢ μᾶλλον ὅτι τὸ συναίσθημα ἔχει τὴν ἰδικήν του λογικήν. Τοῦτο ἐπιβεβαιοῖ καὶ ἡ πεῖρα τῆς ζωῆς. Αἱ μᾶλλον ἀξιολάτρευτοι γυναῖκες, ἐστολισμέναι μὲ ὅλα τὰ θέλγητρα τοῦ σώματος, μὲ ὅλα τὰ χαρίσματα τοῦ πνεύματος ἀγαποῦν ὄχι σπανίως ἀνθρώπους ἀναξίους των· ὁμοιάζουν πρὸς τὰς ἐξαισίας ἐκείνας θρησκολήπτους τῆς Ἀνατολῆς, αἵτινες ὑπὸ τόσῳ μεγαλυτέρας λατρείας ἐπυροῦντο, τόσῳ προθυμότερον ὥρμων εἰς τὸ ἱερὸν μαρτύριον ὅσῳ σκληρότερος καὶ ψευδέστερος ἦτο ὁ Θεός των. Τὸ συναίσθημα δὲν ἀφίνει τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ ἐξετάσουν λεπτολόγως τὸ εἴδωλον· ἡ λατρεία προσθέτει ψυχὴν εἰς τὸν λίθον καὶ τὸν ζωογονεῖ.

***

Ἡ ἀμείλικτος περιφρόνησις τοῦ κόμητος ἐκδηλοῦται ὡς ἀειφυγία· τὸ μῖσός του τὸν ἐλαύνει μακράν, εἰς τοὺς κινδύνους· σταγὼν οἴκτου δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν καρδίαν του.

Ἡ λύπη εἶναι ἐγωκεντρική· ὁ σωματικὸς ὅπως καὶ ὁ ψυχικὸς πόνος συγκεντρώνει αὐτομάτως ὅλην τὴν σκέψιν μας εἰς τὸ πονεμένον ἐγώ μας. Ὅταν μᾶς κτυπήσουν ὁρμεμφύτως τείνομεν νὰ ὑπερασπίσωμεν τὸν ἑαυτόν μας. Ἡ ἄμυνα αὐτὴ κεῖται τόσον βαθέως εἰς τὴν ὕπαρξίν μας ὥστε καταντᾷ στοιχεῖον τῆς ὁρμῆς τῆς αὐτοσυντηρήσίας. Ἀλλ' ἡ ἀγάπη, ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη, εἶνε ἡ μετατόπισις τοῦ ἐγώ μας εἰς ἄλλο ἐγώ. Διὰ τοῦτο ἡ Ἑλένη, δὲν λυπεῖται ἑαυτήν, ἐκεῖνον λυπεῖται.

—Δυστυχῆ αὐθέντα μου! ἀναφωνεῖ ἐγὼ σ' ἐξορίζω ἀπὸ φαιδρὰν αὐλὴν ὅπου ἦσο τὸ κέντρον τῶν ὡραιοτέρων ματιῶν διὰ νὰ γείνῃς σημάδι τῶν τουφεκιῶν. Ὦ σεῖς μολύβδινοι ταχυδρόμοι, ποῦ πετᾶτε ἐπάνω εἰς τὰ ὁρμητικὰ πτερὰ τῶν φλογῶν, χάσετε τὸν δρόμον σας καὶ μὴ ἐγγίσετε τὸν αὐθέντην μου!

Ἀλλ' ἡ Ἑλένη δὲν εἶναι ἀπὸ τὰς θαπανώσας τὴν ψυχικήν των δύναμιν εἰς λόγους· τὸ πάθος της δὲν ἐκσπᾷ εἰς ἐκθαμβωτικὰς εἰκόνας, εἰς τὰς πυρίνας φράσεις ἄλλων ἐρωτευμένων τοῦ Σαίκσπηρ. Αὐτὴ ὅλον τὸ σθένος της, συγκεντρώνει εἰς ἓν μόνον σημεῖον, εἰς

σκοπὸν σχεδὸν ἀκατόρθωτον· ὅλην τὴν ψυχικὴν ἔντασίν της εἰς ἀποφασιστικότητα. Δὲν περισσεύει δύναμις δι' ἄλλο τι.

Τώρα ἀφυπνίζεται ὅλη ἡ ἀδάμαστος ἐνέργεια τοῦ χαρακτῆρός της. Ἡ ἐγκαταλελειμμένη, ἡ ὑβρισμένη ἀνορθοῦται ἀγωνίστρια τοῦ ἔρωτος διὰ ν' ἀγωνισθῇ καὶ κατακτήσῃ τὴν εὐτυχίαν της.

***

Ἀφοῦ τὸ ὅρος δὲν ἤρχετο εἰς τὸν προφήτην, ἐπορεύθη ὁ προφήτης εἰς τὸ ὅρος· καὶ ἀφοῦ ὁ ἀγαπώμενος ἔφευγε τὴν ἀγαπῶσαν, ἐπορεύθη αὐτὴ πρὸς αὐτόν.

Μετημφιεσμένη εἰς προσκυνήτριαν ἀπέρχεται εἰς Φλωρεντίαν. Ὅλη ἡ πόλις διαφημίζει τὰ ἡρωϊκὰ κατορθώματα τοῦ κόμητος Ρουσιγιών, εἰς τὸν ὁποῖον διὰ τὴν ἀνδρείαν του ἀνετέθη ἡ διοίκησις τοῦ ἱππικοῦ. Ἐν σκηνῇ γραφικῇ ἐν μέσῳ τῶν ἤχων τῶν στρατιωτικῶν σαλπισμάτων καὶ τοῦ ποδοβολητοῦ τοῦ πλησιάζοντος ἱππικοῦ, πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Φλωρεντίας συναντᾶται μὲ μίαν φλωρεντινὴν χήραν καὶ τὴν περικαλλῆ θυγατέρα της Διάναν.

—Μοῦ φαίνεται πῶς ἔρχεσαι ἀπὸ τὴ Γαλλία λέγει ἡ γραῖα πρὸς τὴν Ἑλένην.— Ναί, ἀποκρίνεται αὕτη.—Ἐδῶ εἰμπορεῖς νὰ ἰδῇς ἕνα συμπατριώτη σου ποῦ ἐφάνηκε πολὺ γενναῖος.—Τὸ ὄνομά του;— Κόμης Ρουσιγιών. Μήπως τὸν γνωρίζεις;— Ἐξ ἀκοῆς· τὸν ἐπαινοῦν πολὺ— ἐξ ὄψεως δὲν τὸν γνωρίζω.— Ὅπως καὶ ἂν εἶναι, ἐδῶ ἐφάνηκε ὁ πλειὸ ἀνδρεῖος. Λέγουσιν πῶς ἔφυγε ἀπὸ τὴν πατρίδα του γιατὶ ὁ βασιλεὺς τὸν ὑπάνδρευσε μὲ τὴ βία, χωρὶς τὴν θέλησίν του. Τὸ πιστεύεις σὺ αὐτό;— Εἶναι ἀλήθεια· γνωρίζω τὴ γυναῖκά του.

Ἡ Ἑλένη ξενίζεται εἰς τὸν οἰκίσκον τῆς χήρας. Ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου μανθάνει ὅτι ὁ Βερτρὰν ἀγαπᾷ μετὰ πάθους τὴν Διάναν, ὅτι ἐζήτησεν ἐρωτικὴν συνέντευξιν παρ' αὐτῆς καὶ ὅτι ἡ πτωχὴ ἀλλ' ἔντιμος κόρη ἀπέκρουσεν ἐπιμόνως τὰς προτάσεις του. Ἡ Ἑλένη μὲ τὴν γοργήν, τὴν ἀκοίμητον ὀξύνειάν της διαβλέπει, ὡς ὑπὸ τὸ φῶς ἀστραπῆς, μοναδικὴν εὐκαιρίαν πρὸς ἐκπλήρωσιν ἴσως τῶν εἰς αὐτὴν τεθέντων ἀνεφίκτων ὅρων. Ἀποκαλύπτεται εἰς τὰς γυναῖκας καὶ ὑπισχνεῖται ὡς ἀμοιβὴν πλουσίαν προῖκα εἰς τὴν Διάναν ἂν τὴν βοηθήσουν. Συνομοσία πρὸς «ἔντιμον ἀπάτην» ἐξυφαίνεται ὑπὸ τῶν τριῶν γυναικῶν. Τὸ στρατηγικὸν σχέδιον καταστρώνεται.

—Πάρε αὐτὸ τὸ πουγγί· εἶναι γεμᾶτο χρυσάφι· λέγει ἡ Ἑλένη εἰς τὴν χήραν. Σὰν μοῦ δώσητε τὴ φιλική σας βοήθεια, θὰ σᾶς δώσω δέκα φορὰς παραπάνω. Ὁ Κόμης πολιορκεῖ μὲ τὸν πόθο του τὴν εὐμορφιὰ τῆς κόρης σου καὶ θέλει νὰ τὴν κυριεύσῃ. Ἂς δείξῃ αὐτὴ πῶς τέλος ὑποχωρεῖ τάχα. Καὶ τότε τὸ φλογερό του αἷμα δὲν θὰ τῆς ἀρνηθῇ ὅ,τι καὶ ἂν τοῦ ζητήσῃ. Ὁ κόμης φορεῖ ἕνα δακτυλίδι ποῦ πηγαίνει κληρονομικῶς ἀπ' τὴν οἰκογένειά του ἀπὸ τὸν ἕνα υἱὸ εἰς τὸν ἄλλο, καὶ τὸ φόρεσαν πέντε γενεὲς ἕως τώρα ἀπὸ τότε ποῦ τὸ ἐπρωτοφόρεσε ὁ πρῶτος πατέρας. Αὐτὸ τὸ δακτυλίδι τὸ ἔχει πολύτιμο· μὰ εἰς τὴ φλόγα τῆς ἐπιθυμίας του θὰ τὸ δώσῃ γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν πόθο του· κι' ἂς μετανοῇ ὕστερα.

Ἡ Διάνα ὑποκρίνεται τὴν καμφθεῖσαν καὶ εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ὑπερτάτης θυσίας λαμβάνει τὸν πολύτιμον δακτύλιον· ὁρίζει δ' εἰς τὸν κόμητα συνέντευξιν.

—Τὰ μεσάνυκτα κτύπησε τὸ παράθυρόν μου· ἂν κατακτήσῃς τὴν παρθενική μου κλίνη, νὰ μοῦ ὑποσχεθῇς πῶς θὰ τὸ φυλάξῃς μυστικό... Στὸ δάκτυλό σου θὰ βάλω ἀπόψε ἕνα ἄλλο δακτυλίδι, ποῦ νὰ μαρτυρῇ τὴν ἕνωσί μας.

Ἐν τῇ σκοτίᾳ τῆς νυκτὸς ἡ Ἑλένη ἀντικαθιστᾷ τὴν Διάναν· ἡ παρθένος σύζυγος ὑπεισέρχεται ὡς ἐρωμένη εἰς τὴν νυμφικὴν παστάδα ὅπως ἐξέλθῃ μήτηρ νομίμου υἱοῦ.

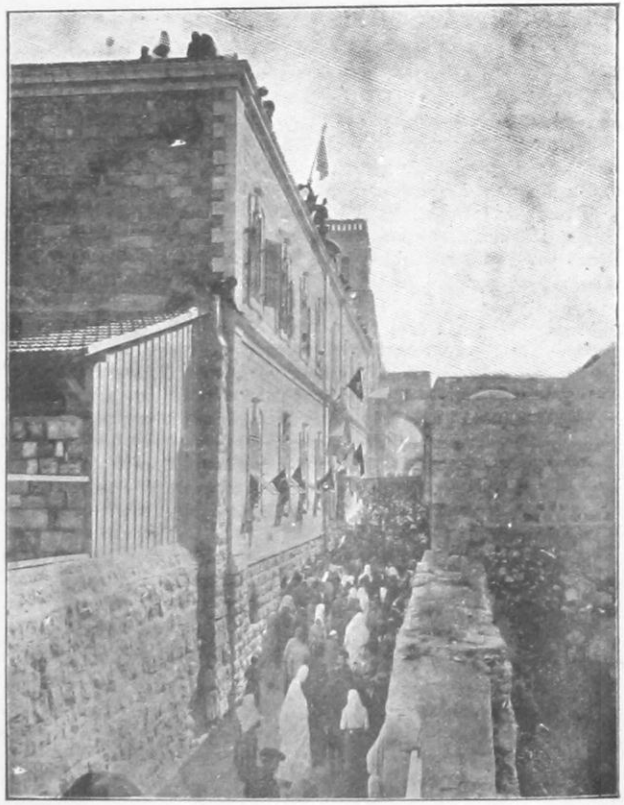
Ἔπειτα ἀπέρχεται τῆς Φλωρεντίας καὶ παραλαμβάνει ὡς πολυτίμους μάρτυρας τὴν Διάναν καὶ τὴν μητέρα της· κρύπτεται διὰ νὰ ἐμφανισθῇ τὴν κατάλληλον στιγμήν. Διαβίβει τὴν εἴδησιν τοῦ θανάτου της, τὸν ὁποῖον ἐπιβεβαιοῖ ἡ ἐξαφάνισίς της. Ὁ κόμης δύναται τώρα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Γαλλίαν· παρεμερίσθη τὸ ἐμπόδιον τὸ ἀποφράσσον τὸν δρόμον πρὸς τὴν γενέθλιον γῆν. Ἡ Ἑλένη μετὰ τῶν δύο φλωρεντινῶν φθάνει ἄγνωστος εἰς τὸ μέγαρον τῶν Ρουσιγιών· ἐκεῖ συναντᾶται ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ δαφνοστεφοῦς ἐκ Τοσκάνας ἐπανακάμψαντος κόμητος. Μετά τινας παρεξηγήσεις ἀποκαλύπτεται ἡ ἀλήθεια. Ἡ νεκρὰ ἐμφανίζεται ζῶσα, καὶ ἀποδεικνύει ἀναμφισβητήτως ὅτι οἱ ὅροι ἐξεπληρώθησαν. Φορεῖ εἰς τὸν δακτυλόν της τὸ δακτύλιον τοῦ Ρουσιγιὼν καὶ ἔχει τέκνον εἰς τὰ σπλάγχνα της τοῦ ὁποίου ἐκεῖνος εἶνε ὁ πατήρ, καὶ ὁ Ρουσιγιὼν εἰς τὸν δάκτυλον φέρει τὸν δακτύλιον τὸν ὁποῖον εἶχε δωρήσει εἰς αὐτὴν ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας.

Ἡ ἀποκάλυψις αὕτη δὲν ἀνατινάσσει πλέον ὡς πληγωμένον ἐκ τῆς ὕβρεως τὸν κόμητα. Μεταβολὴ ἐπῆλθεν εἰς τὴν ψυχήν του. Ὁ τολμηρὸς καὶ ἀκατάβλητος ἥρως ἐνόησε τὴν τόλμην καὶ τὸ ἀκαταδάμαστον τοῦ ἔρωτος τούτου. Προσέτι ἡ εἴδησις τοῦ θανάτου της τὸν εἶχε συγκινήσει. Πρὸ τοῦ τάφου ἡ φαντασία παριστάνει μὲ ζηλιάζουσαν ἐνέργειαν τὴν εὐμορφιὰν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν

Ὁ ἄνθρωπος ποθεῖ μὲ καθυστεροῦσαν πολλάκις ἔντασινἀγάπης ὅ,τι νομίζει ὡς ἀνεπιστρεπτεὶ ἀπολεσθέν. Διὰ τοῦτο τώρα δὲν τείνεται πλέον, μὲ συγκατάβασιν, ἡ χεῖρ του, ἀλλ' ἀνοίγεται ὁλόθερμον ἄσυλον ἀγάπης ἡ ἀγκάλη του

Ἡ Ἑλένη ἐνίκησε. Ἡ ὡραία αὕτη γυναικεία μορφή, λέγει εἰς κριτικός, εἶναι σκλάβα ταυτοχρόνως καὶ ἡρωΐς· κάμπτεται χωρὶς νὰ συντριβῇ· ταπεινώνεται χωρὶς νὰ ἐξευτελισθῇ. Ἄλλαι γυναῖκες θὰ ἐλιποψύχουν· θὰ παρεδίδοντο εἰς τὸν θάνατον ἢ εἰς τὴν παραφροσύνην. Ἀλλ' αὐτὴ ἔχει τὴν πίστην τὴν μετακινοῦσαν τὰ ὄρη. Ἡ Ἑλένη ἐνίκησε. Ὁ τραχὺς πολεμιστὴς παρεδόθη εἰς τὴν γλυκεῖαν πολεμίστριαν, 'fair Warrior.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΤΟ ΠΡΑΙΤΩΡΙΟΝ

Καθ' ἣν ὥραν διέρχεται ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου μεταφερομένης ἀπὸ τῆς Γεθσημανῆς.

ΤΟ ΠΡΑΙΤΩΡΙΟΝ

Ἦτο ἀδύνατον ν' ἀκούσῃ τις καὶ μόνην τὴν λέξιν «Πραιτώριον» καὶ νὰ μὴ ἠλετρισθῇ, νὰ μὴ φρικιάσῃ νὰ μὴ συγκινηθῇ. Ἔχει ὁ κόσμος δικαστήρια· ἔχει Ἄρειους Πάγους· ἀλλὰ «Πραιτώριον»! οὐδαμοῦ τῆς ὑφηλίου ὑφίσταται. Ὅπως πάντα τὰ ὑπερφυῆ, πάντα τὰ πᾶσαν ἀνθρωπίνην κατάληψιν ὑπερβαίνοντα ἐν Ἱερουσαλὴμ διεβραματίσθησαν, οὕτω καὶ τὸ «Πραιτώριον» ἐν τοῖς ἱεροῖς Αὐτῆς προσκυνήμασι τὴν πρώτην κατέχει θέσιν.

Ἐν ἅπασι τοῖς τῆς ὑφηλίου δικαστηρίοις κρίνονται καὶ κατακρίνονται πλούσιοι καὶ πένητες, ἰσχυροὶ καὶ ἀσθενεῖς, ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι. ἀλλ' ἐκ τούτου οὐδὲν τὸ ἄπορον, οὐδὲν τὸ καινοφανές, οὐδὲν τὸ καταπλῆσσον· διότι βροτῶν φύσις βροτείαν φύσιν δικάζει καὶ καταδικάζει. Ἀλλ' ἐν τῷ «Πραιτωρίῳ» ἐκρίθη καὶ ὑπὸ ἀνόμων κατεκρίθη ὁ βασιλεὺς τῆς κτίσεως! ὃν τρέμουσιν ἄγγελοι! ὃν δοξάζει φύσις! ὃν ἀνυμνεῖ τὸ φῶς! ὁ μέλλων κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς ἐν τῇ ἐσχάτῃ καὶ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως! ἐκρίθη δὲ καὶ κατεκρίθη ὡς ὁ ἔσχατος τῶν κακούργων ὁ ἀναμάρτητος Ἰησοῦς, ὁ θεὶς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας.

Περὶ «Πραιτωρίου» πολλὰ ἔχομεν ἱστορῆσαι· ἀλλὰ τοῦτο οὐ τοῦ παρόντος· διότι θὰ πράξωμεν τοῦτο ἐν ἰδίᾳ καὶ ἐκτενεῖ συγγραφῇ· νῦν σκιωδῶς πως περὶ αὐτοῦ λέγομεν.

ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΑΙΤΩΡΙΟΥ

Τὸ «Πραιτώριον» κεῖται κατὰ τὴν τεθλιμμένην ὁδὸν (Via Dolorosa,) τὴν ἄγουσαν εἰς ἁγίαν Γεθσημανήν, εἰς τὸν παναγιον τῆς Θεοτόκου τάφον, ὅθεν ἀπέχει 10 λεπτὰ τῆς ὥρας· ἀπὸ δὲ τοῦ Παναγίου Τάφου ἀφίσταται μόνα πέντε λεπτά.

Ὡς οἰκοδημὴ τὸ «Πραιτώριον» εἶναι ἐν τῶν λαμπροτέρων, πλουσιωτέρων καὶ ὡραιοτέρων τῆς Ἱερουσαλὴμ κτιρίων. ἐν αὐτῷ ἀπαστράπτει ὁ στολισμός, ἡ καθαριότης, ὁ πλοῦτος, ἡ σεμνοπρέπεια μετὰ τῆς μεγαλοπρεπείας· Τιμᾷ καὶ τὴν ἱερὰν Ἀδελφότητα καὶ τὸν φιλότιμον Ἐπιτρόπον.

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱδρυτὴς τοῦ Πραιτωρίου

Τίς ὁ ἱδρυτὴς τοῦ «Πραιτωρίου».— Ἁπλοῦς ἀρχιμανδρίτης, ὀνόματι Σεραφείμ, τὸ 34)ον μόλις τῆς ἡλικίας ἔτος ἄγων. Τὰ πρῶτα διδάγματα ἤκουσεν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Καλλιπόλει, εἶτα παῖς ἔτι ἀπεδήμησεν εἰς ἅγιον Ὄρος καὶ παρέμεινεν ὑποτασσόμενος παρὰ τῷ περιδοήτῳ Νείλῳ· εἶτα ἀποδημήσας τοῦ ἁγίου Ὄρους, ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐτάχθη εἰς τὴν βαρυτάτην καὶ ἐπίπονον τοῦ θείου Ναοῦ ὑπηρεσίαν, ὑπὸ Γέροντα τὸν Σκευοφύλακα τοῦ Π. Τάφου Ἀρχ. Εὐθύμιον. Ἐν τῷ πανιέρῳ τῆς Ἀναστάσεως ναῷ ὑπηρέτησεν ὡς ἁπλοῦς μοναχὸς ἕνδεκα ἔτη· ὡς ἱεροδιάκονος δύο καὶ ὡς ἱερομόναχος ἓν. Νῦν δὲ ὡς Ἀρχιμανδρίτης ἐφησυχάζει ἐν τῷ ἱδρύματι αὐτοῦ, τῷ περιπύστῳ «Πραιτωρίῳ».

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΙΩΑΚΕΙΜ ΚΑΙ ΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΛΟΥΤΡΩΝΕΣ ΤΗΣ ΘΕΟΜΗΤΟΡΟΣ

Εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ τῆς ὀδύνης (Via Dolorosa), τῆς εἰς ἁγίαν Γεθσημανὴν ἀγούσης, ἀκριβῶς παραπλεύρως τῆς Πύλης Γεθσημανῆς, τῆς καὶ προβατικῆς Πύλης καλουμένης, ἥτις κατὰ τὸ ἰδίωμα τῶν ἰθαγενῶν (Παπ—Σίττι—Μάριαμ) καλεῖται, ἔκειντο πάλαι ποτέ, εἰς χρόνους εὐλογημένους, ὁ οἶκος τῶν γεννητόρων τῆς Θεο-

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης καὶ Λουτρῶνες τῆς Θεομήτορος. Καθ' ἣν ὥραν διέρχεται πρὸ τοῦ ἱδρύματος ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου ἀπὸ τῆς Γεθσημανῆς.

τόκου Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης καὶ οἱ λουτρῶνες τῆς Πανάγνου Παρθένου. Ἐν τοῖς λουτρῶσι τούτοις ἐλούετο καὶ ἐκαθαρίζετο ἡ ἀμίαντος Παρθένος, ὅπως ἁγνοτέρα περιστερᾶς εἰσέλθῃ εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων ἡ ἐκ κοιλίας μητρὸς ἡγιασμένη.

Παρῆλθον ἔτη, παρῆλθον αἰῶνες· καὶ τὸ μεγίστης θρησκευτικῆς σημασίας τοῦτο μέρος πολλὰς καὶ τὰς παραλλαγὰς καὶ ἀλλοιώσεις ὑπέστη.

Ὑπῆρξεν ἐποχή, καθ' ἣν οἵ τε Λουτρῶνες καὶ ὁ οἶκος μετεβλήθησαν εἰς τέμενος ὀθωμανικὸν καὶ σχολεῖον. ἀλλά, κατὰ παράδοσιν ἀρχαίων καὶ σεβαστῶν ὀθωμανῶν, οἱ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἱδρύμασι διαιτώμενοι καὶ οἱ περὶξ αὐτῶν οἰκοῦντες προσεβάλλοντο ὑπὸ δεινῆς νόσου καὶ ἀπέθνησκον· τέλος καταλειφθέντες ὑπὸ φόβου, κατέλιπον τὸ μέρος τοῦτο καὶ μακρὰν αὐτοῦ κατὰ τὴν Ἁγίαν πόλιν ἐγκατεστάθησαν. ἔκτοτε τὸ σεπτὸν τοῦτο μέρος ἐπὶ αἰῶνας ὅλους ἔρημον διετέλεσε καὶ μόλις κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἐπετράπη τοῖς Γάλλοις ὑπὸ τῆς Κυριάρχου δυνάμεως, ὅπως οἱ λευχειμονοῦντες πατέρες (Pères blancs) ἱδρύσωσι μονήν, ἐκκλησίαν καὶ σχολὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Οἶκος τῆς Ἁγίας Ἄννης». ἅπερ νῦν μεγαλοπρεπῆ καὶ περικαλλῆ ὑφοῦνται. οἱ δὲ Λουτρῶνες τῆς Θεομήτορος ἐξηκολούθουν ὄντες ἀφανεῖς καὶ ἄσημοι μέχρι χθὲς καὶ πρῴην, ὅτε κατὰ θείαν οἰκονομίαν ἁπλοῦς Ἀγιοταφίτης, ὁ νῦν ἱερομόναχος Σίλβεστρος ἀγοράσας τὸ εἰρημένον μέρος, ἱδρύσατο μεγαλοπρεπὲς Μοναστήριον, περικαλλὲς ἐκκλησίδιον καὶ τοὺς Λουτρῶνας τῆς Θεοτόκου ἀπαραμίλλους κατὰ τὴν τέχνην καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολήν. Περὶ τῶν ἱδρυμάτων τούτων συνταχθήσεται ὁσονούπω ἰδίᾳ συγγραφὴ ἐκτενὴς καὶ διὰ τοῦτο ἐνταῦθα οὐδαμῶς μακρηγοροῦμεν.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Οἱ εἰρημένοι τῆς Παναγίας Λουτρῶνες ἐξεγείρουσι καὶ ἐξάπτουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ παντὸς εὐσεβοῦς ὠκεανὸν ὅλον ἱερῶν αἰσθημάτων καὶ παλαιῶν ἀναμνήσεων, αἵτινες δάκρυα θερμὰ ἀποσπῶσιν ἀπὸ βλεφάρων ὀφθαλμῶν. Μία καὶ μόνη ἐπίσκεψις τοῦ ἱεροῦ τούτου ἄλσους ἀρκεῖ, ὅπως ἐπαναγάγῃ τὸν ἐπισκέπτην εἰς χρόνους ἐλλογημένους, εἰς χρόνους, καθ' οὓς τὸ θεῖον οἰκονομικῶς συγκατῴκησε καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει συνανεμίγη. Ὁ δημιουργὸς τῆς Κτίσεως, ὁ ἄναρχος Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὡς εἶπεν, οὐρανόθεν καθορᾶται εἰς τοὺς Λουτρῶνας τούτους εἰσερχομένην, ἵνα καθαρισθῇ, ἡ καθαρωτέρα λαμπηδόνων ἡλιακῶν, τὴν Παναγνον καὶ Ἄσπιλον Παρθένον. Τὸ σκεῦος ἐκεῖνο τῆς ἐκλογῆς, ὅπερ ἀγγέλων τιμιώτερον ἦν καὶ ἐνῴ σάρκα ἤμελλε λαβεῖν ὁ ἄσαρκος, ἀρχὴν ὁ προαιώνιος· θεᾶται, λέγομεν, τὴν ἀθῳοτέραν περιστερᾶς εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων μεταβαίνουσαν. Θεᾶται, ἐπαναλαμβάνομεν, τὴν αἰδήμονα θυγατέρα Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης, τὴν προορισθεῖσαν μητέρα τοῦ Θεοῦ γενέσθαι καὶ ἐν τῇ νηδύϊ αὐτῆς κρατῆσαι τὸν ἐν τῷ παντὶ ἀχώρητον.

ΣΙΒΕΣΤΡΟΣ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ

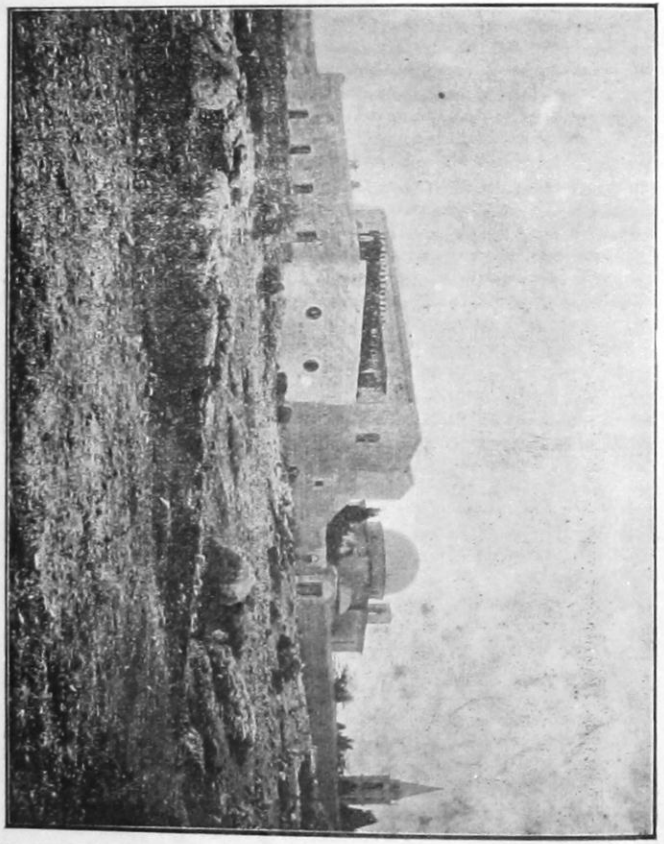
Ἱδρυτὴς τῆς Μονῆς Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης.

Ἁπλοῦς ἱερομόναχος ἐκ τοῦ δήμου Κλουβῆς τῆς νήσου Λευκάδος ὀνόματι Σίλβεστρος, μόλις τὸ 37)ον ἔτος ἄγων. ἀπὸ δωδεκαετίας εἰργάσθη ἐν τῇ ἐπιμόνῳ διακονίᾳ τοῦ Θείου Ναοῦ. πᾶν ὅ,τι ἐν αὐτῷ διὰ μυρίων μόχθων ἐκαρπώσατο, μετεχειρίσθη εἰς ἵδρυσιν τοῦ εἰρημένου προσκυνήματος, ὅπερ καὶ αὐτὸν τὸν ἱδρυτὴν τιμᾷ καὶ εἰς τὸ σύνολον τῶν προσκυνημάτων τῆς Ἁγιοταφικῆς ἀδελφότητος κόσμος πολύτιμος προστίθεται.

Η ΚΩΜΗ ΒΗΘΑΝΙΑ

Ἡ κώμη Βηθανία, περὶ ἧς πολὺς ἐν Εὐαγγελίοις λόγος γίγνεται, ὡς ἐκ τοῦ ὑπερφυοῦς θαύματος, τῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου, κεῖται πρὸς ἀνατολὰς καὶ ὄπισθεν τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν. ἀπέχει δὲ ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ μίαν ὥραν πεζῇ καὶ ἡμίσειαν δι' ἁμάξης.

Ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ὑπάρχουσι δύο κειμήλια πλείστου λόγου ἄξια· τὸ ἓν τούτων εἶνε ὁ τάφος τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Λαζάρου, τὸ δ' ἕτερον ὁ λίθος ὁ εὑρισκόμενος ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τῆς Μονῆς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθησεν ὁ Κύριος, ὅτε ἦλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ ἡ Μάρθα καὶ Μαρία, αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου. Κατὰ τὴν ἀφήγησιν

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ ΕΝ ΒΗΘΑΝΙΑ

τῶν ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν, ὁ Κύριος ἠγάπα πολὺ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Λαζάρου· διότι ἦτο εὐσεβής, ἀγαθὴ καὶ εἰς ἄκρον φιλόξενος.

Μαθοῦσα λοιπὸν ἡ Μάρθα, ὅτι ὁ Κύριος ἔρχεται, ἀμέσως ἐξῆλθεν εἰς προϋπάντησιν αὐτοῦ καὶ εἶπεν· «Ἐὰν ἦσο ἐδῶ, Κύριε, ὁ ἀδελφός ἡμῶν Λάζαρος δὲν θὰ ἀπέθνησκε». Τότε λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς· «ὁ ἀδελφός σου. Μάρθα, θὰ ἀναστηθῇ». Εἶπε δὲ ἐκείνη· γνωρίζω, Κύριε, ὅτι θὰ ἀναστηθῇ εἰς τὴν κοινὴν τῶν ἀνθρώπων ἀνάστασιν»· τότε εἶπε πάλιν ὁ Ἰησοῦς· «ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα· πιστεύεις τοῦτο;» Λέγει αὐτῷ· «Ναί, Κύριε, ἐγὼ πιστεύω, ὅτι σὺ εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον». Καὶ ταῦτα εἰποῦσα, ἀπῆλθε καὶ ἐφώνησε τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα, εἰποῦσα πρὸς αὐτήν· «ὁ διδάσκαλος πάρεστι καὶ φωνεῖ σε». Ἐκείνη δὲ ὡς ἤκουσεν, ἀμέσως ἠγέρθη καὶ ἦλθε πρὸς αὐτόν· ἦν δ' εἰσέτι ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ προϋπήντησεν αὐτὸν ἡ Μάρθα. Εἶτα ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν τάφον, ἀνέστησε τὸν τεταρταῖον Λάζαρον.

Τῇ ἀληθείᾳ ἀναλογιζόμενός τις τὸ ὑπερφυὲς θαῦμα, τῆς ἐκ νεκρῶν ἐγέρσεως τοῦ Λαζάρου, δὲν δύναται ἢ νὰ θαυμάσῃ, νὰ ἐκπλαγῇ, νὰ δοξάσῃ καὶ αἰνέσῃ τὸν Δημιουργὸν τῆς κτίσεως· διότι δι' ἑνὸς καὶ μόνου κελεύσματος «Λάζαρε δεῦρο ἔξω» καὶ τὸν τεταρταῖον νεκρὸν καὶ ἤδη ὀσῶδότα ἀμέσως ἀνέστησε· μέγα ὄντως τὸ θαῦμα καὶ τῇ βροτείᾳ φύσει ὅλως ἀκατάληπτον! ἀλλὰ τί τὸ ἀδύνατον πρὸς τὸν δι' ἑνὸς καὶ μόνου λόγου δημιουργήσαντα οὐρανόν, γῆν, θάλασσαν, ἥλιον, Σελήνην, ἄστρα, φῶς;

Τοιοῦτον ἐν συντόμῳ τὸ ὑπερφυὲς τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου θαῦμα· λέγομεν δ' ἐν συντόμῳ· διότι περὶ τ' αὐτοῦ, τοῦ μνήματος τοῦ Λαζάρου καὶ τῆς ἱερᾶς Μονῆς ἔχομεν ἤδη συντάξῃ ἐκτενῆ πραγματείαν, ἣν μετ' οὐ πολὺ θέλομεν φέρῃ εἰς φῶς.

Η ΕΝ ΒΗΘΑΝΙΑ ΜΟΝΗ

Ὁ τόπος, ἐν ᾧ νῦν ἵδρυται ἡ περικαλλὴς τῆς Βηθανίας μονή, ἦν τὸ πάλαι γήπεδον ἐκτεταμένον μέν, ἀλλ' ἔρημον καὶ ὠνομάζετο γήπεδον τοῦ Χριστοῦ. Τὸν χῶρον τοῦτον ἠγόρασεν ὁ πρώην Πατριάρχης Ἀντιοχείας Σπυρίδων καὶ ἵδρυσεν ἐν αὐτῷ ναόν, ἡγουμενεῖον καὶ ἐφύτευσεν ἐλαίας, ἀμπελῶνα καὶ ἄλλα καρποφόρα δένδρα· ἀλλ ἀποχωρήσαντος τοῦ πολυτίμου ἀνδρὸς καὶ τῶν διαδεξαμένων αὐτὸν παραμελησάντων, τὸ πολλοῦ λόγου ἄξιον τοῦτο προσκύνημα σχεδὸν εἰς ἐρείπια μετεβλήθη· ὅτε θεία οἰκονομία, ἐν ἔτει 1901)ῳ κοινῇ ψήφῳ Πατριάρχου καὶ Συνόδου ἐξελέγη ἡγούμενος Βηθανίας ἀνὴρ ῥέκτης, ἁγιοταφίτης φιλότιμος καὶ φιλόκαλος καὶ τῶν καλῶν ζηλωτὴς ὁ Ἀρχιμανδρίτης καὶ πρώην πρωτοψάλτης τοῦ πανιέρου Ναοῦ Γρηγόριος Πιπίδης ἐκ Χίου, ὅστις περιήγαγε τὴν ἐρημένην μονὴν εἰς τοιοῦτον σημεῖον κάλλους καὶ λαμπρότητος, ὥστε νικηφόρως ἀμιλλᾶται πρὸς πάντα τὰ ἐν Παλαιστίνῃ εὐαγῆ Εὐρωπαϊκὰ ἱδρύματα.

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΓΡΗΓ ΠΙΠΙΔΗΣ

Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Λαζάρου

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος ἐγεννήθη ἐν Χίῳ· ἤκουσε τὰ πρῶτα αὐτοῦ μαθήματα ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι· εἶτα ἐν Κων(πόλει καὶ τέλος ἐν τῇ ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικῇ Σχολῇ· ἐπειδὴ δὲ ἐπροικίσθη ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ καλλιφωνίας, διὰ τοῦτο καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐξήσκησε τὸ τοῦ ἱεροψάλτου ἔργον. Νῦν μονάζει ἐν τῇ ἑαυτοῦ Μονῇ, ἣν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν προάγει καὶ καλλωπίζει ὁ φιλοτιμότατος κληρικὸς καὶ φιλοκαλότατος Ἁγιοταφίτης, ὁ καὶ ὑπὸ τῆς Ρωσσίας τετιμημένος τῷ παρασήμῳ τῆς Ἁγίας Ἄννης Γ'.ης τάξεως, διὰ τὰς περιθάλψεις, ἃς παρέχει τοῖς ἐξ Ἰορδάνου ἐπανακάμπτουσι καὶ οὖσιν ἐξηντλημένοις.

Γ. Κ ΒΡΑΧΥΠΕΔΗΣ

Ἐπιτύμβιον στὴν Πεθερά μου

Ὑπ' αὐτὴν τὴν κρύα πλάκα, τοῦ θανάτου τὸ σημάδι
Μεσ' 'ς τὸ τρίσβαθο τοῦ Ἄδη καὶ τρομακτικὸ σκοτάδι
Τὸν αἰώνιο ὕπνο παίρνει ἡ... καλή μου πεθερά,
Πρὸς ἀνάπαυσι δική μου καὶ τοῦ Χάρου συμφορά.

Ε. ΤΣΕΛΕΜΠΟΔΗΜΟΣ

ΣΟΝΑΤΑ--ΟΛΕΘΡΟΣ

(Στὴ μαγεμένη Ἰταλικὴ ἀκτὴ)

«—Ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σε
Κύριε!.....»

Ἄγρια φρικίαση διατρέχει τὸ ἄπειρο, ὀδύνη ἀνέκφραστη διαχύνεται γιὰ μιὰ στιγμὴ στὴν πλάσιν ὅλη, ὁ πόνος κυρίαρχος βασιλεύει παντοῦ.

Ὅλοι οἱ πόροι τοῦ ἀπείρου χύνουν θησαυροὺς λύπης, μεγάλα ρεύματα πόνου, ὀδύνης ποῦ μποροῦν νὰ ἐξαγνίσουν γενεάς.

Γιὰ μυριοστὴ φορὰ ἀπὸ τοῦ Σύμπαντος τὰ σπλάχνα ἀκούεται τὸ μυστήριο τῶν ἀνεξερευνήτων καὶ ἀντιλαλεῖ ἡ ἠχὼ τῶν κοπετῶν εἰς τὰ βάθη τοῦ ἀπείρου.

Ἡ πνοὴ τοῦ τρόμου ἡ ψυχρά, ἡ ἄγρια πνοὴ ποῦ παγόνει καὶ σκορπίζει τὰ «ὡραῖα φρίκη» ἁπλώνεται παντοῦ.

Τοῦ χαλασμοῦ ὁ τρόμος ῥοβολᾷ ἐκεῖ πέρα στ' ἄγριο τῶν στοιχείων πανηγύρι.

Βαρειὰ ἀγωνία κρέμεται γιὰ μιὰ στιγμὴ στὴ Φύσι λὲς καὶ συνταράσσεται ἡ παγκόσμιος ἁρμονία ποῦ ῥυθμίζει τοὺς ἔρωτας τῶν ἄστρων καὶ τῶν πλανητῶν τὰς ἕλξεις.

Τὴν ἀνθόσπαρτη, τὴν καταπράσινην ἀκτὴ ποῦ ἀνθόνερα τὴν ἔρραιναν ἡ μαγεμένες βρύσες, φωτίζει θλιβερὰ μὲ τὶς τελευταῖες ἀχτῖνές του τὸ γαληνόφωτο καὶ χάνεται μὲ τὸν πένθιμο κύκλο του πίσω ἀπὸ τὰ νούφαρα καὶ τὶς ἰτιές.

Ἔξαφνα ἀπὸ ὅλες τὶς μεριὲς μιὰ βοὴ ἀκούεται, ὁ Δαίμων τοῦ Ὀλέθρου οὐρλιάζει, ἀπειλεῖ, βρυχᾶται· ἡ στριγγιὰ φωνή του ἀνεβαίνει εἰς τὰ πλάτη τοῦ ἀπείρου καὶ στὰ βαθύτερα σπλάχνα τῆς Γῆς ὁ αἰώνιος ἀναμοχλευτὴς τραγουδάει τὴν ἀπαίσια μελῳδία του ὑπόκωφη σὰν μυκηθμὸ ταύρου, σὰν ἄρκτου στεναγμό! Ὑδρες μανιώδεις ἀνήκουστα μουγκρίζουν καὶ συνοδεύουν ἄγρια καὶ ῥυθμικὰ μὲ τοῦ πόντου τὸ ῥόχθο τῆς καταστροφῆς τὴν ἁρμονία.

Τὰ λουλουδισμένα ἀκρογιάλια καταῤῥέουν σὲ θρίψαλα καὶ ἡ πέτρινη καρδιὰ τοῦ γηραιοῦ δαίμονος τῶν βράχων ἀρχίζει νὰ τρέμῃ!.... Τὸ πελώριο, τὸ γιγάντειο κῦμα σταλμένο ἀπὸ τὸν ᾍδη μὲ λυσσαλέα, ἀόρατη δύναμι ὁρμᾷ ἀπὸ τὴν πύλη τοῦ καταχθονίου λαβυρίνθου καὶ κατακλύζει τὸ πᾶν.

Βρόμος τρομερὸς δονεῖ τὰ σπλάχνα τῆς γῆς, λυσσᾷ ὁ δαίμων τοῦ Τυφῶνος, μαίνεται.

Ἀγωνίαι καὶ προσπάθειαι μακρῶν ἐτῶν σωριάζονται γιὰ μιὰ στιγμὴ σὲ μνήματα! Τὸ λυσσαλέο κῦμα καταβροχθίζει κάθε ζωή.

Τὸ θλιβερὸ μοιρολόγι τῆς ἀνθρωπίνης μυρμηκιᾶς ποῦ θάπτεται κάτω ἀπὸ τὰ συντρίμματα συνοδεύει τοῦ ὑγροῦ πόντου τὸ ρόχθο καὶ τῆς γῆς τοὺς βρυχηθμούς.

Τὰ στοιχεῖα λυσσοῦν διψῶντα θύματα· ἀμέτρητοι αἱ ἀχναὶ μορφαὶ καὶ πονεμέναι ποῦ θάπτουν τὰ χαλάσματα· εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, εἰς τὰ μεγάλα τοῦ θανάτου συμπόσια τὰ ὄρνεα δὲν ἤῤῥαν παρόμοια λείαν.

Ἀπὸ τὰ ἀκρωτηριασμένα ἔμψυχα, ἀπὸ τὰ αἱματωμένα ράκη τῶν σαρκῶν, ἀπὸ τὰ σωριασμένα ἄψυχα αἱ οἰμογαὶ τῆς ἀγωνίας καὶ τῆς φρίκης ἁπλώνονται στὴ πένθιμη ἀτμόσφαιρα· ἀπὸ τοὺς ὀλολυγμοὺς τῆς συμφορᾶς καὶ ἀπὸ τοὺς κοπετοὺς τοῦ θανάτου ἀνεβαίνει στὴ μαινόμενη Φύσι ἡ μεγάλη ἀπορία....

Ναί, σήμερα, ὅπως καὶ χτὲς ὅπως καὶ κάθε ἡμέρα ὁ ἴδιος ὀλολυγμός, ἡ ἴδια κραυγὴ τοῦ πόνου βγαίνει ἀπὸ τὰ στήθη τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τὸ ταξεῖδι τῆς ὀδύνης....

Εἰς τὰ ἴδια ἐρείπια τὰ μαυρισμένα τώρα ἄλλοι ἄνθρωποι εἶχαν κτίσει τῆς κατοικίες των μὲ ἄλλους ἀγῶνας καὶ ἄλλας προσπαθείας πολλὰς ἑκατονταετηρίδας πρίν.

Ἡ ὀδύνη εἶνε λοιπὸν ἡ κατάρα ποῦ ἔλαβεν ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὴν ἀρχὴ τοῦ παντός.

Γιατὶ τάχα τὸ αἰώνιο μαῦρο πένθος σαβανώνει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου;

Σιγὴ ἀγωνιώδης— Μαῦρες πένθιμες ζόφου σκιὲς πλανῶνται γιὰ μόνη ἀπάντησι στὴ φοβισμένη χώρα!

Αἴφνης ἀπαίσιαι φλόγες φωτίζουν τὴν ἔρημη ἔκτασι. Τὸ πῦρ ἔρχεται νὰ καταβροχθίσῃ ὅ,τι ἐσεβάσθη τὸ κῦμα καὶ ὁ σεισμός. Ἡ φλόγες σὰν τρομαγμένες ψυχὲς σέρνονται ἐπάνω στ' ἄπειρα μνήματα, στὸ βασίλειο τοῦ θανάτου, ποῦ μιὰ στιγμὴ πρωτήτερα ἐστέγαζε τόσον ὡραῖα ὄνειρα, τόσον ὡραία ζωή!

Ἀναρίθμητα σαρκία ἀκρωτηριασμένα, ἀναρίθμητα πτώματα

τυλιγμένα, σαβανωμένα σὲ μιὰ ἀπαίσια τοῦ σπαραγμοῦ κραυγή. Μέτωπα στεφανωμένα μὲ τῆς φλόγες τοῦ λυσσαλέου πυρός, μέτωπα ἔξαλλα μὲ τὴν σφραγῖδα τοῦ τρόμου ποῦ στρεβλόνει τὰ χείλη, ποῦ συσπᾷ τοὺς μῦς εἰς ἀγωνίας καὶ κλονίζει τὸ πνεῦμα ἀπὸ ἄγνωστη τρικυμία!

Στὸ γιγάντειο θυμό της ἡ Σκύλλα—Φύσις λυσσᾷ καὶ τὰ στοιχεῖα ὅλα ὑπηρετοῦν ἐν χορῷ τὴ λύσσα της. Τῶν βουνῶν αἱ κορυφαὶ γέρνουν ταπεινὰ καὶ χαιρετοῦν τὸ ἀγριομάνημά της.

Ἡ γῆ σείεται, βοᾷ καταστροφήν, τρέμει, ἀνοίγει βάραθρα σκότους στὴ φωτεινή, τὴ μαγευτικὴ χώρα μὲ τὰ γελαστὰ παραλία.

Τοῦ ζόφου τὸ βασίλειο πνίγει τό «Φωτεινό παράδεισο.».

Σωρὸς ἐρειπίων τὰ ἀνθηρὰ ἀκρογιάλια γιὰ μιὰ στιγμή!

Τοῦ θανάτου ἡ δυσοσμία ἁπλόνεται κυρίαρχη εἰς γιγάντεια κύματα καὶ πνίγει τό μυρωμένο ἀπό τ' ἄνθη ἀέρα, τὸν ἀέρα τὸν κατάφορτο ἀπὸ πλανώμενα σπέρματα Ζωῆς, φορεῖς ἐρώτων εἰς τὸν ἀχανῆ κόσμον.

Ἡ χώρα ἡ ἄλλοτε ἀνθισμένη καλύπτεται ἀπό ἄγρια πρόσωπα φρίκης, ἀπό πτώματα ἀκρωτηριασμένα, ἀπό μέλη αἱματωμένα.... Ἐκεῖ ὀφθαλμοὶ θολοί, ἐκεῖ στήθη ξεσχισμένα, ἐκεῖ κρανία ἀνοιγμένα μὲ τῆς ἕλικες τοῦ μυελοῦ ἐξέχουσες, ἐκεῖ χεῖλη γελῶντα ἕνα αἱμοσταγὲς πετρωμένον μειδίαμα πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀπαισίου, πρὸ τῆς μηδαμινότητος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀνυπαρξίας τῆς φοβερᾶς.

Καὶ ἡ ὑγρὰ θεότης γιὰ μιὰ στιγμὴ τὰ πάντα ἐξαφανίζει—αἵματα, πτώματα, συντρμμια καὶ θάπτει τὴ φρίκη εἰς τὰ βάθη της....

Ἡ θεὰ— Καταστροφὴ ἐσήμανε τό νεκρώσιμον μιᾶς γωνίας πολιτισμοῦ καὶ προσπαθειῶν....

Γῆ, Ὕῤῥ καὶ Θάλασσα ἐξεμάνησαν καὶ ἔσπειραν γιὰ μιὰ στιγμὴ τόν ὅλεθρο καὶ ἐκάλυψαν μὲ πτώματα καὶ σκηνὰς φρίκης, ἔβαψαν μὲ αἵματα θανάτου καὶ ἐτύλιξαν μὲ πένθη καὶ ἐχόρευσαν τοῦ ὀλέθρου τόν χορό ἐπάνω στὴ γελαστὴ ἀκτὴ ποῦ καθρεφτίζετο ἤρεμα στὰ γαλανὰ νερά.

Ὁ ἐπίγειος παράδεισος ποῦ τὰ βελούδινα κύματα ἐχάϊδευαν ἁπαλὰ σὰν γλυκὺς στεναγμός ξενιτευμένης ψυχῆς καὶ αἱ καταπράσινοι πεδιάδες καὶ τ' ἀναρίθμητα ρυάκια μὲ τό ῥάθυμο τραγοῦδί τους, καὶ τὰ δάση ποῦ ἀνοιγαν ἐρωτικὲς ἀγκάλες εἰς τὰ ὀργιαστικὰ τῆς αὔρας φιλήματα καὶ τὰς θωπείας ἀναδίδουν τώρα μόνον στεναγμούς. Καὶ οἱ δρόμοι τῆς μυστικῆς χαρᾶς καὶ αἱ δενδροστοιχίαι καὶ τὰ μονοπάτια καὶ οἱ θόλοι οἱ ἀνθισμένοι καὶ

ὅλα ὅσα ὡμιλοῦσαν γιὰ τὴν εὐτυχία καὶ ὅλα ὅσα ὑμνοῦσαν τὴ ζωὴ ἐτάφησαν κάτω ἀπό τὰ ἐρείπια!

Καὶ στόν ἀέρα ποῦ χθὲς πλημμυροῦσαν τῶν λουλουδιῶν τ' ἀρώματα καὶ τῶν πουλιῶν τὰ κελαδήματα ἀντιχοῦν σήμερα οἱ γογγυσμοὶ τῆς αἰώνιας, τῆς μεγάλης τοῦ Ὀλέθρου Τραγῳδίας!

* * *

Μὰ τὶς οἶδε στὴ γωνιὰ ἐκείνη μὴ ὁ πολιτισμός περισσότερον ἰσχυρός ἀναλάμψῃ ἀπό τὰ ἐρείπια!... γιατ' εἶνε μοιραῖο ν' ἀλλάξῃ ἡ μορφὴ τοῦ κόσμου κ' εἶνε μοιραία ἡ διαδοχὴ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου εἰς φαῦλον κύκλον εἰς κύκλον αἰώνιον.

Τὸ μεγάλο κῦμα τῆς καταστροφῆς ποῦ ἀφύπνισε τὴ φρίκη μέσα στὰ ἐρείπια καὶ στὴς γυμνὲς σάρκες ἴσως θὰ ἐμφυσήσῃ νέα ζωὴ καὶ ἀπὸ τὸν ἄγριο τῆς καταστροφῆς βρυχηθμὸ ἴσως γεννηθῇ ὁ κοχλασμὸς τῆς Δημιουργίας. Ἡ μητέρα— Φύσις φέρει εἰς τὸ δρακόντειο χέρι της τὴ διπλῆ λαμπάδα τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ἀνυπαρξίας στὸ ἓν ἄκρο καίει τὸ αἰώνιον πῦρ τῆς Καταστροφῆς. στο ἄλλο τὸ ἄσβετον πῦρ τῆς Δημιουργίας.

Τὸ ἕνα ἄκρο ζωογονεῖ τοὺς βράχους, τὴς πηγές, τὰ δένδρα, τὰ πουλιά, τὰ ζῷα, τὸ ἄλλο καταστρέφει τὴν ὕλη καὶ γεννᾷ τὴ θύελλα ἢ τὸ ἠφαίστειο, τὸ σεισμὸ ἢ τὸν κεραυνὸ ποῦ ἀποδίδουν εἰς τὰ στοιχεῖα καὶ τὸ πουλὶ καὶ τὸ δένδρο καὶ τὸ βράχο!

Δίδει καὶ ἀφαιρεῖ τὴ ζωή! χωρὶς τὴ λαμπάδα της ὅλα θὰ ἐκοιμῶντο σὲ αἰώνιο ὕπνο.

Μὲ τὴν ἄσβεστη λαμπάδα κυριαρχεῖ στὰ σπλάχνα τῆς γῆς, στὰ βάθη τῆς θάλασσας, στὰ πλάτη τῶν αἰθέρων.

Περιβάλλει τὴ μητέρα Γῆ—τὸ αἰώνιο λίκνον καὶ μνῆμα μας— μὲ τοὺς ἁρμονικοὺς χορούς τῶν ἄστρων καὶ τὴν στεφανώνει μὲ τὶς ἀπαίσιες τῶν κεραυνῶν ἀναλαμπές!

Σὲ μιὰ στιγμὴ μανίας σπείρει τὴ φρίκη, τὴν ἐρήμωσι, τὸν θάνατο, σαρώνει χιλιάδες ὑπάρξεων μ' ἕνα τίναγμα τοῦ δακτύλου της, ἰσοπεδόνει ἔμψυχα καὶ ἄψυχα σ' ἕνα κατακλυσμὸ μὲ τὸ γιγάντειο ἀνασασμό της!...

Ἡ σκέψις ἡ μεγαλουργὸς ναυαγεῖ πρὸ τῆς μανίας αὐτῆς τῆς φύσεως καὶ δὲν ὑπάρχει εἰρωνικώτερον θέαμα τῆς ἀνθρωπίνης μηδαμινότητος ἀπό τὴν Τραγῳδία τοῦ Ὀλέθρου ποῦ ἁπλώνεται σήμερα ἐπάνω ἀπό τὸ μεγάλον πτῶμα τῆς χθὲς μυροβόλου ἀκτῆς!.....

Ἀλεξάνδρεια Γενάρης 1909.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ

Μ. Ἰγγλέση

Οἰκία Βέτη. Ἐν Πομπηΐᾳ

ΟΥΤΕ ΠΟΝΕΝΤΕΣ ΟΥΤΕ ΛΕΒΑΝΤΕΣ

[Μίαν γραφικωτάτην εἰκόνα τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ δὴ τοῦ ἀφελοῦς ναυτικοῦ βίου μᾶς παρουσιάζει ὁ κ. Π. Παναγόπουλος εἰς τὸ κάτωθι ὡραῖον δημοσίευμά του. Ὁ κ. Π. Παναγόπουλος τὸ πρῶτον τιμῶν τὸ «Μικρασιατικὸν» διὰ τῆς εὐγενοῦς συνεργασίας του εἶνε ἐν τούτοις παλαιὸς γνώριμος τῶν ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ φιλολογοῦντος κοινοῦ. Διευθυντὴς τῆς ἐν Νοβορωσσίσκῃ Ἑλληνικῆς Σχολῆς ἔχει γράψει πολλὰ λαμπρὰ διδακτικὰ βιβλία, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀπορροφηθῇ ἀπὸ τοὺς τύπους τοῦ συντακτικοῦ καὶ τῆς γραμματικῆς εἶνε συγχρόνως καλλιτέχνης ζωγράφος τῆς ἑλληνικῆς ἐπαρχιακῆς ζωῆς μὲ τὰς ζωντανάς καὶ χαριτωμένας τῆς ὁποίας εἰκόνας κοσμεῖ κατ' ἔτος τὸ «Ἐθνικὸν ἡμερολόγιον» Ἐκ τοῦ κάτωθι δημοσιευομένου οἱ ἀναγνῶσταί μας θὰ ἐκτιμήσωσι τὴν ἀξίαν τοῦ φιλολογικοῦ ἔργου τοῦ κ. Παναγοπούλου, τοῦ ὁποίου τὰ εὔμορφα σκίτσα θὰ μείνωσιν ὡς ἡ γλυκεῖα ἀνάμνησις μιᾶς ζωῆς, ἠθῶν καὶ ἐθίμων ὁλενῶν ἐκλιπόντων.]

Ἤξευρα ὅτι τὸ βαπόρι κάθε Δευτέρα μεσημέρι ἐπερνοῦσε ἀπὸ τὸ νησί μας. Πρωῒ πρωῒ λοιπὸν τὴ Δευτέρα ἔκαμα ἕνα καλὸ κουμάντο καὶ κατέβηκα ἀπὸ τὸ χωριὸ στὴ χώρα Ἔμαθα ὅμως μὲ μεγάλη μου ἔκπληξι—καὶ ἀγανάκτησι συνάμα—ὅτι τὸ βαπόρι δὲν θὰ ἔπιανε στὸ νησί μας, γιατὶ ἐκαθυστέρησε στὴ Σύρα. Ἤτο βλέπετε, τὸ νησί μας μικρὸ καὶ τὸ θεωροῦσαν ἀχάρεια τὰ βαπόρια νὰ πιάνουν ἐκεῖ. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ξαναπέσω στὸ χωριό, νὰ περιμένω μιὰ βδομάδα καὶ ἂν τὸ βαπόρι δὲν εἶχε πάλιν καθυστέρησι στὴ Σύρα. εἶχα ἐλπίδας νὰ φύγω γιὰ τὸν Πειραιᾶ. Ἐκεῖ λοιπὸν ποῦ περπατοῦσα στὴν ἀκρογιαλιὰ μὲ κατεβασμένο τὸ κεφάλι καὶ βαθειὰ συλλογισμένος βλέπω τὸ τρεχαντῆρι τοῦ καπετὰν Κωσταντῆ δεμένο δίπλα στὸν μικρὸ ξύλινο μῶλο νὰ τὸ φορτώνουν λεμόνια.

«Γειά σου, καπετὰν Κωσταντῆ!»

«Καλῶς τὸν κὺρ Πάνο.»

«Γιὰ ποῦ μὲ τὸ καλό;»

«Γιὰ τὸν Πειραῖα μὲ λεμόνια.»

«Γιὰ τὸν Πειραῖα! Δόξα σοι, ὦ Θεός. Τύφλα νἄχῃ τὸ βαπόρι, ποτὲ μὴ σώσῃ καὶ ἔλθῃ.»

«Τί! Μήπως εἶσαι γιὰ τὸν Πειραῖα; Πήδα μέσα στὸ καράβι καὶ ἔτσι γλυτώνεις καὶ τὸ δίφραγκο.»

«Ναί, γιὰ τὸν Πειραῖα, ἀλλά.....» Καὶ ἐστάθηκα συλλογισμένος. Μέσα σ' ἕνα τέτοιο σκαφιδάκι νὰ ἐμπιστευθῇ κανεὶς ἦτο πολὺ τολμηρό. Τὸ θωροῦσα λοιπὸν τὸ τρεχαντῆρι ἀπ' τὴν πρύμνα ὡς τὴν πλώρη σὰν νὰ μετροῦσα τὴ δύναμί του.

«Αἴ τί; μικρὸ σοῦ βγαίνει; Μ' ἐρώτησε ὁ καπετὰν Κωσταντῆς, γιατὶ ἐκατάλαβε τοὺς στοχασμούς μου.

«Χμ! Μικρὸ δὲ μοῦ βγαίνει, ἀλλὰ τί νὰ σοῦ πῶ, δὲν μοῦ βγαίνει οὔτε μεγάλο.»

«Μικρὴ εἶν' ἡ θωριά του, ἀλλὰ μεγάλη ἡ δύναμί του. Μὴ φοβᾶσαι μ' αὐτὸ τὸ νοτιὰ θὰ ξημερωθοῦμε στὸν Πειραῖα.»

Τέλος πάντων νὰ μὴ τὰ πολυλογῶ ἔκαμα τὸ σταυρό μου καὶ τ' ἀπεφάσισα. Τὸ δειλινὸ κατὰ τὰς 4 ἡ ὥρα ἐτελεώνε τὸ φορτίο καὶ μετὰ μισὴ ὥρα περίπου ἤμεθα ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι. Ἐσταύρωσε τὰ πανιά του τὸ κομψὸ τρεχαντῆρι καὶ σὰν γλάρος γλυστροῦσε στὴν καταγάλαζη θάλασσα. Τέσσαρες ψυχὲς ἔφερνε στόν..... Πειραιᾶ, τὸν Καπετὰν Κωνσταντῆ, τὸ γέρο Στέλιο, ὁ ὁποῖος εἶχε φάῃ ὡς ἔλεγε τὴ Μαύρη Θάλασσα μὲ τὸ χουλιάρι, τὸ μοῦτσο, ἕνα γερὸ παιδὶ 15 χρόνων, ποῦ τὸ λέγανε Γιάννη καὶ μένα. Ὁ καπετὰν Κωσταντῆς ἐκάθητο στὸ τιμόνι καὶ ἐκάπνιζε τὸ τσιγαράκι του μὲ ἡσυχία, ὁ γέρο Στέλιος ξαπλωμένος ἐπάνω εἰς ἕνα σωρὸ σχοινιὰ ἔκανε τὸ ἴδιο, ὁ Γιάννης ἐσκάλιζε τὴ μύτη του μὲ τὰ δάχτυλά του καὶ ἐγὼ πιὸ ρωμαντικὸς ἔβλεπα στὴν θάλασσα.

Νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν ἀλήθεια δὲν ἤμην μετανοημένος ὅτι ἐπροτίμησα τὸ τρεχαντῆρι ἀπὸ τὸ βαπόρι. Πάστρα, ἡσυχία καὶ ἁπλότης ἦσαν τὰ μόνα προσόντα, ἀλλὰ καὶ τὰ μόνα ποῦ μοῦ ἀρέσουν.

Σὲ λίγο καὶ ὁ ἥλιος ἐβουτήχθη στὰ γαλάζια νερὰ τῆς θαλάσσης καὶ πρὶν προφθάσῃ νὰ σκοτεινιάσῃ ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ οὐρανοῦ γεμᾶτο τὸ φεγγάρι καὶ ἐσκόρπισε τὸ ἀργυρό του φῶς εἰς ὅλη τὴ φύσι.

Ὅταν τις ταξειδεύῃ μὲ τρεχαντῆρι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κυττάξῃ τὸ ὡρολόγι του διὰ νὰ δειπνήσῃ. Ὁ καθαρὸς ἀέρας τῆς θαλάσσης ἀνοίγει γρήγορα τὴν ὄρεξι. Χωρὶς μεγάλη πολυτέλεια ἐστρώσαμε μιὰ πετσέτα στὴν κουβέρτα, κοντὰ στὸ τιμόνι.

ἐφέραμε καθένας τὸ κουμάντο του, ἐγὼ ἕνα καπόνι ψητό, μιὰ μπογάτσα ξεροψημένη, μιὰ χιλιάρα κρασὶ παληό, ἐκεῖνοι ἕνα λαρδάκι ὡς 300 δράμια βραστό, ἐκαθίσαμε σταυροπόδι γύρω γύρω καί..... μοῦ φαίνεται ὅτι καὶ ὁ βασιλειὰς ἐκεῖνο τὸ βράδυ δὲν θὰ ἔφαγε καλλίτερα ἀπὸ μᾶς.

Ὕστερ' ἀπὸ πλέον ἀγλύψαμε καὶ τὸ τελευταῖο κόκκαλο καὶ τὰ δάχτυλα μας ἀκόμα καὶ ἐστραγγίσαμε γιὰ καλὰ τὴ χιλιάρα, ἀνάψαμε τὸ τσιγαράκι μας καὶ ἀρχίσαμε τὴν κουβέντα.

«Πονέντε θὰ ἔχωμεν αὔριο τὸ πρωΐ, καπετὰν Κωσταντῆ,» εἶπε ὁ γέρο Στέλιος.

«Λεβάντε θὰ ἔχωμεν αὔριο τὸ πρωΐ, γέρο Στέλιο» εἶπε ὁ καπετὰν Κωνσταντῆς.

«Ἐμένα δὲ μὲ γελοῦν τὰ σημάδια. Κύττα τὸ γύρο τοῦ φεγγαριοῦ.»

«Ἴσια ἴσια καὶ ἐγὼ αὐτὸ κυττάζω καὶ σοῦ λέω ὅτι αὔριο τὸ πρωΐ θὰ ἔχουμε λεβάντε ζώρικο.»

«Ὅσο καταλαβαίνω ἐγὼ ἀπὸ ἀλέτρι, ἄλλο τόσο βλέπω ὅτι καταλαβαίνεις καὶ σὺ ἀπὸ καιρούς, καπετὰν Κωσταντῆ.»

«Πάντα ἕνας καπετάνιος καταλαβαίνει περισσότερα ἀπὸ ἕνα λοστρόμο» εἶπε μὲ θυμὸ ὁ καπετὰν Κωσταντῆς.

«Καπετάνιος! Μωρὲ καπετάνιος ἀπὸ τὸ νησὶ ὡς τὸν Περαῖα! Τῆς γάτας τὸ πήδημα ὡς τὸν ἀχυρῶνα! εἶπε κάπως περιφρονητικῶς ὁ γέρο Στέλιος. Πρέπει νὰ ξεμποκάρῃς ἀπ' τὸ μπογάζι τῆς Πόλης στὴ Μαύρη θάλασσα μὲ βοριᾶ ἢ νὰ ταξειδεύῃς γιὰ τὴ Μαρσίλια μὲ πονέντε ἢ γρεολεβάντε καὶ τότε νὰ μιλῇς γιὰ τσὴ καιρούς.»

«Κ' ἐγὼ λοιπὸν σοῦ λέω μὲ ὅλα τὰ μπογάζια σου καὶ τῆς Μαρσίλιες σου ὅτι αὔριο τὸ πρωΐ θὰ ἔχωμε λεβάντε.»

«Καὶ ἐγὼ σοῦ λέω μὲ ὅλα σου τὰ καπετανλίκια ὅτι αὔριο τὸ πρωΐ θὰ ἔχωμε πονέντε.»

«Λεβάντε.»

«Πονέντε.»

Καὶ φουσκωμένος ἀπὸ τὸ θυμὸ μὲ τρία μεγάλα βήματα δυσανάλογα πρὸς τὴν ἡλικία του εὑρέθη ὁ γερο Στέλιος στὴν πλώρη. Ξαπλωμένος ἐκεῖ φουσοῦσε δυνατώτερα ἀπὸ τὸν πονέντε ποῦ ἐπερίμενε. Ὁ καπετὰν Κωσταντῆς ἔμεινε στὸ τιμόνι καὶ ἐγὼ κρατῶν τὸ μέσον ὅρον ἐκάθησα καταμεσῆς ἀπάνω στὸ σκέπασμα τοῦ ἀμπαριοῦ.

«Βρὲ σύ, Γιάννη, ἄκουσ' ἐδῶ, εἶπ' ὁ γέρο Στέλιος ἀπὸ

τὴν πλώρη, πρὶν κοιμηθῇς νὰ κάμῃς μοῦδες, γιατὶ αὔριο θὰ ἔχωμε πονέντε δυνατό.»

«Καλά.»

«Βρὲ σύ, Γιάννη, ἄκουσ' ἐδῶ, ἐφώναξε ὁ καπετὰν Κωσταντῆς ἀπὸ τὸ τιμόνι, σιγούρα καλὰ τὸν κόντρα φλόκο, γιατὶ αὔριο πρωΐ θὰ ἔχωμε δυνατὸ λεβάντε.»

«Μὰ ὁ μπάρμπα Στέλιος μοῦ εἶπε νὰ δέσω μοῦδες.»

«Ἐκεῖνο ποῦ σοῦ λέω ἐγώ. νὰ δέσῃς τὸν κόντρα φλόκο, ἐγὼ εἶμαι νοικοκύρης ἐδῶ μέσα.»

«Καλά.»

Καὶ περνῶντας ἀπ' ἐμπρός μου ὁ μάγκας μοῦ λέγει σιγανά. «Θὰ τοὺς δέσω καὶ τοὺς δυό.»

Ὁρμητικὸς ὁ ὕπνος μὲ τραβοῦσε στὴν ἀγκαλιά του. Ἔστρωσα λοιπὸν στὴν κουπαστὴ κοντὰ καὶ φαρδὺς πλατὺς ξαπλώθηκα στὰ δροσερὰ στρωσίδια. Τὸ κῦμα γλυκὰ μὲ ἐνανούριζε καὶ ὁ ὕπνος μὲ τὰ μαλακά του χέρια γλήγορα ἐσφάλισε τὰ μάτια μου. Ἐπάνω στὴ γλύκα τοῦ πρώτου ὕπνου ἔξαφνα ἀγροικῶ ἕνα πόδι νὰ μὲ σκουντᾷ καὶ μιὰ φωνὴ νὰ μὲ φωνάζῃ.

«Κὺρ Πάνο, κὺρ Πάνο! Σήκω στρῶσε ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος νὰ κοιμηθῇς. Αὔριο πολὺ πρωΐ θὰ ἔχωμε δυνατὸ πονέντε καὶ θὰ σὲ βρέξῃ ἡ θάλασσα.» Ἦτον ὁ γέρο Στέλιος.

Ἐσήκωσα λοιπὸν τὰ στρωσίδια μου καὶ ἐπέρασα στὸ ἄλλο μέρος.

Δὲν ἐπρόφθασα καλὰ καλὰ νὰ κλείσω τὰ μάτια μου καὶ ἀγροικῶ ἄλλο πόδι νὰ μὲ σκουντᾷ καὶ ἄλλη φωνὴ νὰ μὲ κράζῃ.

Κὺρ Πάνο, κὺρ Πάνο! Σήκω στρῶσε ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος νὰ κοιμηθῇς. Αὔριο πρωΐ θὰ ἔχωμε δυνατὸ λεβάντε καὶ θὰ σὲ βρέξῃ ἡ θάλασσα.» Ἦτον ὁ καπετὰν Κωσταντῆς.

Τότε ἐγὼ ἐσκέφθην τὸ ρητὸν ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι πάντα εἰς τὸ μέσον, ἔστρωσα καταμεσῆς, ἀπάνω στὸ σκέπασμα τοῦ ἀμπαριοῦ καὶ ἐκοιμήθηκα ἥσυχος.

Ἕνα τσούξιμο δυνατὸ στὰ μάτια μ' ἔκαμε νὰ ξυπνίσω. Ἦτο ὁ ἥλιος. Ἀνεσηκώθην καὶ τί βλέπω! Ἡ θάλασσα ἦτο λάδι, τὰ πανιὰ κρεμασμένα σὰν τὰ μάγουλα τοῦ γέρο Στέλιο. Ὁ καπετὰν Κωσταντῆς καὶ ὁ γέρο Στέλιος πνιγμένοι στὸν ἱδρῶτα τραβοῦσαν κουπὶ φιλιωμένοι τώρα πλέον.

Οὔτε πονέντες οὔτε λεβάντες.

Π Δ ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

Ἑλένης Προσαλέντη

Ἡ Παναγία

Ο ΠΑΠΑ ΠΑΡΘΕΝΗΣ

Φυσοῦσεν ὁ βοριᾶς μέσα στὰ δένδρα τοῦ περιβολιοῦ μας, σὰν νἄταν παγερὸς Δεκέμβριος καὶ ἡ βροχὴ μὲ τὴν ὁρμήν της ἀπειλοῦσε τοῦ σπιτιοῦ τὰ τζάμια.

Ὁ Ἀπρίλιος ἐν τούτοις ἦτο πρὸς τὰ τέλη του.

***

Εἴχαμε ἀποφάγει στὸ τραπέζι ὅλοι. Μόνον ὁ θεῖος ὁ παπᾶς ἀναμασοῦσε ἀκόμη, πάντοτε συλλογισμένος.

Εἴχαμε νὰ τὸν διοῦμε χρόνια τὸν καλόν μας θεῖον· καὶ τὸν ξαναβλέπαμε γέροντα σχεδὸν καὶ τόσο καταβεβλημένον!

Ἡ θεία—τοῦ πατέρα μου ἡ ἀδελφὴ—τὸν ἐνθυμεῖτο ἀκόμη μόλις εἴκοσι ἑπτὰ ἐτῶν, ὡραῖον, μὲ τὸ χαριτωμένον λιγηρό του ἀνάστημα καὶ τὴν ξανθὴν σὰν ὥριμο σιτάρι κόμην, μὲ τὸ τραγούδι καὶ τὸ γέλοιο πάντα πρόθυμο. Τὸν ἐνθυμοῦνται ἀκόμη καὶ ὡς Ρῶσσο ἀξιωματικό, ποὺ εἶχε μασκαρωθῇ κάποτε κι' ἐθριάμβευσε.....

Ἔπειτα, εἶχε κάμει ἔξαφνα ἕνα ταξείδι ὡς τὸ Ἅγιον Ὄρος, κι' ἀπ' ἐκεῖ ὡς τὰς Ἀθήνας. Ἐξαναγύρισε παπᾶς, ἀφοῦ προτήτερα νυμφεύθηκε μιὰ νόστιμη μελαχροινή, ὕστερα ἀπὸ ἕνα περιπετειώδη ἔρωτα.

Ἐγὼ τὸν γνώρισα πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια. Ἦτο παπᾶς τότε τῆς ἐνορίας μας. Εἶχε ἕνα γυιὸ μεγάλο τῆς δουλειᾶς. Ἕνα μικρὸ ἀγόρι ὡς ὀκτὼ χρόνων καὶ ἕνα κοριτσάκι τεσσαράμισυ ἐτῶν, ξανθό, μὲ μάτια γαλανὰ πανέμορφα, τὴν Βάσω του.

Ὁ Παπᾶ-Παρθένης ἦτανε βασανισμένος. Πολλὲς φορὲς μᾶς διηγεῖτο τὶς πικρὲς ἡμέρες τῆς ζωῆς του. Τὸ φοβερώτερο κακὸ ποὺ τὸν τυράννισε στὸν κόσμο ἦτο ἡ ἀρρώστεια. Ἡ φτώχια καὶ ἡ γρίνια παρεμέριζαν ἐμπρὸς σ' αὐτήν.

Ἂν κι' ἄνθρωπος γερὸς κι' αὐτὸς κι' ἡ παπαδιά του δυνατὴ γυναῖκα, μὰ τὰ παιδιά των πέθαιναν μικρὰ μικρά. Σὰν ἦτο κάποτε παπᾶς στὴν Ἀρετσοῦ, ἔθαψε ἀπ' τὸν μηνιγκίτη δυὸ παιδιὰ μέσα σὲ πέντε μέρες, ἐνῷ πρὶν ἕξη μῆνες εἶχε χάσει ἄλλο καὶ ὕστερ' ἀπὸ πέντε ἄλλους τέταρτο!... καὶ τἄθαψε μοναχός του, γιατὶ δὲν εἶχε βοηθό. Αὐτὸς ἐδιάβασε τὶς νεκρικὲς εὐχές. Αὐτὸς ἀκόμη ἔβαλε στὴν παπαδιά του τὴν παρηγοριά. Καὶ διηγεῖτο μ' ἕνα τρόπο ἱε-

ρό, ποὺ ράγιζε καρδιές, τὴν πρώτη νύκτα ποὺ ἐπέρασε μετὰ τὸ θάψιμο τοῦ τρίτου του παιδιοῦ!

Ἐπάνω στὰ σανίδια εἶχαν ἀπομείνει! Ὅλα τὰ ροῦχά των τὰ εἶχε κάψει ἡ ἀστυνομία, γιὰ νὰ μὴ μεταδοθῇ τὸ νόσημα καὶ ὁ παπᾶς καὶ ἡ παπαδιὰ μὲ τὰ παιδιὰ ποὺ ἀπέμειναν κοιμήθηκαν ἀρκετὸ καιρὸ σὲ ξένα στρώματα. Καὶ πρὶν συνέλθουν ἀπ' τὶς πρῶτες συμφορές, ἔχασαν καὶ τὸ τέταρτο ἀγγελούδι των. Ἦταν ἀλήθεια τὰ παιδιά των ὡραιότατα!

Κι' ὅταν σφαλοῦσε πειὰ τὰ χείλη ὁ Παπᾶ-Παρθένης κι' ἔκοβε τὴν ἱστορία του ἀπότομα ἀπ' τὴν συγκίνησιν, ἐνῷ ἐμεῖς τριγύρῳ πνίγαμε τὰ δάκρυα ἀπὸ τὸν φόβο μὴ ταράξωμε πειότερο τὴν ψυχή του, ἐκεῖνος ἐπετοῦσεν ἀπροσδόκητα ἕνα παράξενο ἠχηρὸ γέλοιο, ποὺ τὸν πονοῦσε τότε ἡ ψυχή μας περισσότερο καὶ συνεπλήρωνε:

—Δάκρυο πειὰ δὲν μ' ἔμεινε! Στέγνωσαν πειὰ κι' αὐτά....

***

Ἐκείνην ὅμως τὴν ἡμέραν στὸ τραπέζι ὡμιλούσαμε γιὰ πειὸ εὐχάριστα. Ἤρχετο στὸ χωριὸ νὰ ἀγοράσῃ οἰκόπεδο, γιατὶ ἐσκόπευε νὰ ἐγκατασταθῇ ὁριστικῶς πλησίον μας. Μιλήσαμε γιὰ τὴν ἀτέλειωτή μας γενεαλογία στὴν ἀρχή, γιὰ συγγενεῖς ποὺ πέθαναν καὶ λησμονήθηκαν καὶ γι' ἄλλους ποὺ σκορπίσθηκαν καὶ δὲν γνωρίζουμε τὰ ἴχνη τους καὶ κατελήξαμε σὲ κάποια γραῖα μακρυνὴ μας συγγενῆ, ποὺ ἀπὸ χρόνια κοίτεται ἡμίπληκτη καὶ τυραννιέται ἐλεεινὰ καὶ τυραννεῖ καὶ τοὺς τριγυρινούς της δίχως μιὰ ἐλπίδα θεραπείας.—Χαρά στὴν τὴν ψυχὴ τῆς ἀνεψιᾶς ἐκείνης, ποὺ τὴν νοσηλεύει, εἶπεν ὁ Παπᾶ-Παρθένης. Θ' ἁγιάσῃ αὐτὸ τὸ ἄμοιρο τὸ πλάσμα!

—Θ' ἁγιάσῃ;- εἶπα ἐγὼ μὲ δυσπιστία ποιὸς ξέρει τί φρικτὴ της τιμωρία ἀποπληρώνει ἡ γρηὰ ἐκείνη τώρα καὶ στὴν καταδίκη της συμπαρασύρει ἄδικα ἐκεῖνο τὸ κορίτσι...

—Ποιὸς ξέρει!... ἔκαμαν οἱ θεῖες γύρῳ κι' ἡ μητέρα σᾶν ἠχώ. Μὰ ὁ παπᾶ Παρθένης ἐπέμεινε στὴν σκέψιν του.

—Θ' ἁγιάσῃ ἡ Λοξίτσα!

—Τί θὰ ἁγιάσῃ ἐπανέλαβα μὲ διαμαρτύρηση—καὶ θὰ ξαγιάσῃ, θεῖε! Αὐτὸ εἶνε φοβερὸ ἄδίκημα: νὰ πληρώνῃ ἄλλου ἁμαρτίες! Ποιὸς ξεύρει ποιὸν ἄδικησε στὰ νειάτα της ἐκείνη ἡ γρηὰ καὶ ποιὰ καρδιὰ ἀγανάκτησε ἐπάνω της καὶ σέρνεται ἔτσι ἀναίσθητη, κατάνῆται ὅσῳ θέλει ἡ θρησκεία μας....., εἶπα μὲ ἔξαψιν, ἐνῷ ἔννοιωθα κοιτη. Ἐδῶ εἶνε ἡ κόλασις, ἐδῶ καὶ ὁ παράδεισος, κι' ἂς τὸ ἀρας μου Λοξίτσας.

—Τί!.... δὲν πιστεύεις σὺ σὲ μέλλουσα ζωὴ καὶ τιμωρία; μοῦπεν ὁ θεῖος μ' ἀπορία ἤρεμη, σᾶν ἄνθρωπος ποὺ δὲν ἐκπλήσσεται κι' ἀπ' τὶς παραδοξότερες ἰδέες τῶν συγχρόνων νέων.

—Αἴ..... δὲν πιστεύω, τί τὰ θέλετε! Ἐδῶ πληρώνονται ὅλα. Ὅ-

σες φορὲς κι' ἂν ἀγανάκτησα ἐγὼ ἡ ἴδια γιὰ κανὲν ἀδίκημα ποὺ μ' ἔκαμαν ἐχθροὶ ἢ φίλοι, ἔδεσα ὑπερήφανη τὰ χέρια καὶ δὲν ἐζήτησα νὰ ἐκδικηθῶ· ἐνῷ μιὰ δύναμη, ποὺ θέριευε μὲς στὴν ψυχή μου ἀπροσδόκητα, μὲ ἔδινε τὸ θάρρος νὰ χαμογελάσω καὶ μ' ἐβεβαίωνε πῶς θἄρθῃ ἡ ἐκδίκησις αὐτόκλητη ἐδῶ, κι' ὄχι ἀλλοῦ. Καὶ πάντα ἀντηχοῦσε στὴν ψυχή μου ἀμετάβλητη αὐτὴ ἡ σκέψη: «Τὸ δίκηο θὰ φανῇ. Θὰ πέσῃ ἀσήκωτη, βαρειὰ ἐπάνω στὶς ψυχές των ἡ ἀδημονία μου!». Καὶ δὲν ἀργοῦσα τὴν πικρὴ αὐτή μου σκέψη νὰ τὴν διῶ καὶ στὴν πραγματικότητα. Ὅσῳ κι' ἂν θέλουμε νὰ ἤμαστε ἀνεξίκακοι, θεῖε, λαϊκοὶ καὶ κληρικοί, μεγάλοι καὶ μικροί, ὅταν μᾶς ἀδικοῦν, ἀδημονοῦμε. Καὶ δίχως λόγια κι' ἀπειλές, δίχως κατάρες καὶ ἐξάψεις παιδιακίσιες, ἀλλὰ μὲ σιδεροφραγμένα χείλη καὶ σφιχτοδεμένα χέρια, βωβοὶ ἀπὸ τὸν πόνο μας κι' ἀκίνητοι ἀπὸ τὴν συντριβή μας, ἐκδικούμεθα, πολλὲς φορὲς καὶ δίχως τὴν ἐνδόμυχό μας συγκατάθεση.

—Ἴσως θὰ σ' ἔτυχε νὰ διῇς νὰ ὑποφέρουν ὅσοι σὲ ἀδίκησαν' μ' αὐτὸ θὰ ἦνε κάποια δοκιμὴ Ἐκείνου—κι' ἔδειξε μὲ τὸ χέρι ὑψηλὰ —καὶ σὺ ἐξέλαβες τὴν δοκιμὴ ὡς τιμωρία.....

—Τίποτα!--τὸν διέκοψα.—Ἔρχεται τόσῳ ἐπίκαιρα αὐτὴ ἡ δοκιμή, ποὺ λέτε καὶ ποὺ ἐδιδάχθηκα κι' ἐγὼ εἰς τὸ σχολεῖο, ὥστε ἔχω πεποίθηση πῶς εἶνε τιμωρία' καὶ τιμωρία γεννημένη ὄχι ἀπὸ ὁποιανδήποτε ἐνέργεια τοῦ ἀδικουμένου λογικὴ καὶ προμελετημένη, ἀλλ' αὐτόκλητη, συνέπεια ἀναπόφευκτη τῆς ἀδημονίας, ποὺ βουρκώνει τὴν ἀδικημένη του ψυχή.

—Ἴσως νὰ ἔχῃς δίκαιο. Ἀλλ' ἄκου καὶ μιὰ ἄλλη ἀντίληψη, τὴν ὁποίαν ἤκουσα ἀπὸ ἕνα ἱεροκήρυκα σοφόν, ὅταν ἤμην ἐδῶ ἱερεὺς καὶ ἡ ὁποία μ' ἔκαμεν ἐντύπωσιν καὶ δὲν τὴν λησμονῶ. Αὐτὰ τὰ ἴδια σου ἐπιχειρήματα εἶχαν οἱ φίλοι τοῦ Ἰώβ, ποὺ τὸν ρωτοῦσαν: «Σκέψου, ποιὰ ἁμαρτία ἔκαμες;» Κι' ἐκεῖνος μάτην ἀνεζήτει διότι δὲν εἶχεν ἁμαρτήσει, παρὰ μόνον ὅταν ἐβλασφήμησε τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεώς του. Τὰ ἴδια ἐπίσης ἐφρονοῦσαν καὶ οἱ ἐχροὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Κι' αὐτοὶ ἐπίστευαν ὅτι ὁ Παῦλος ὑπέφερε σωματικῶς καὶ ἠθικῶς ἕνεκεν τῶν ἁμαρτιῶν του. Ἀλλὰ ὁ Παῦλος ἀπαντᾷ «ἥδιστα ἢ μᾶλλον καυχήσομαι ἐπὶ ταῖς ἀσθενείαις μου». Γιὰ τὰ παθήματά μου ἀκριβῶς αὐτά, ποὺ φανερώνουν τὴν ἰδιαιτέραν τοῦ Θεοῦ γιὰ μὲ ἀγάπην, λέγει, ὑπερηφανεύομαι.

«Καὶ θὰ ἦτο βλασφημία πράγματι ἂν μὲ αὐτὸ τὸ μέτρον σου ἐκρίναμεν καὶ τοῦ Χριστοῦ τὸ πάθος ὡς συνέπειαν ἁμαρτιῶν ἀτομικῶν του.

»Ἐκεῖνος, ποὺ ὑποφέρει μέσα σὲ πολλοὺς διότι ἔτυχε νὰ ζῇ πλησίον των καὶ νὰ βαστάζῃ τὴν μεγαλειτέραν καὶ τὴν βαρυτέραν τῶν βασάνων των μερίδα, αὐτὸς πρέπει νὰ χαίρῃ καὶ νὰ ὑπερηφανεύεται γι' αὐτό· καὶ ὄχι νὰ ἀδημονῇ. Ἀδημονῶν ἐκμηδενίζει τὸ καλό, ποὺ κάμει καὶ ἡ θυσία του μετατρέπεται εἰς ἔργον καταναγκαστικὸν ἄνευ ἀξίας ἠθικῆς. Ἀπ' ἐναντίας πρέπει νὰ καυχᾶται, διότι αὐτὸς ἔγινε τὸ σκεῦος

τῆς ἐκλογῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν τῶν ἄλλων· πρέπει νὰ χαίρῃ ὅτι αἱ θυσίαι του καὶ τὰ βάσανά του σώζουν ἄλλους, δίδουν τὴν εὐτυχίαν εἰς ἄλλους, ἀνακουφίζουν ἄλλους· αὐτὴ ἡ ἰδέα μᾶς δίδει θάρρος καὶ ἀντοχήν. Ἔπειτα εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον δὲν πρέπει νὰ ζητῇ κανεὶς τὴν εὐτυχίαν, ἀλλὰ μόνον τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία φέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἠρεμίαν τῆς ψυχῆς του. Ἂν ἔχῃ κανεὶς τὴν χάριν του—καὶ θὰ τὴν ἔχῃ ἂν ἐμπνέεται ὑπὸ τοῦ Θείου Πνεύματος—θὰ ἔχῃ καὶ τὴ δύναμιν νὰ ὑπομένῃ καὶ τὰ βάσανα τοῦ κόσμου. Ἔπειτα, τὰ βάσανα αὐτὰ δὲν θὰ ἦνε αἰώνια· θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀνακουφίσεως καὶ τῆς ἀμοιβῆς. Αὐτοὶ δὲ εἶνε ἐκεῖνοι, ποὺ θὰ καταλάβουν θέσιν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν μεγάλην κρίσιν.....

—Μεγάλη κρίσις, μέλλουσα ζωή..... αἰνίγματα ὁλόκληρα!.... Καὶ ποιὸς μὲ βεβαιώνει γιὰ τὸ ἄ γ ν ω σ τ ο ν αὐτὸ μέ λ λ ο ν; Ποιὸς μὲ πείθει;.....

—Ἄκου, παιδί μου—μοῦπε τότε μαλακὰ ὁ θεῖος ἀντιθέτως πρὸς τὴν ἐξαψη, ποὺ εἶχε βάψει ζωηρὰ τὰ μάγουλά μου.—Κι' ἐγὼ ἦναν καιρὸ ἐπίστευα ὅ,τι πιστεύεις τώρα. Καὶ ἐγελοῦσα μὲ τὰ μωροπίστευτα μυαλὰ ἐκείνων, ποὺ μοῦ ἔλεγαν τ' ἀντίθετα· μ' αὐτὸ τὸ γεγονός, ποὺ θὰ σοῦ διηγηθῶ, μ' ἔπεισε πειὰ τελείως! Ἄκουσε. Δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ κόσμος ἡ ζωὴ μας ἡ παντοτεινὴ καὶ ἡ μόνη. Οὔτε ἐδῶ εἶνε ἡ τιμωρία μας. Ὄχι!... Ἄλλη ζωὴ μᾶς περιμένει· καὶ ἐκείνη ἡ ζωή, ἀφοῦ θὰ ἦνε ἡ τελεία, δὲν ἠμπορεῖ παρὰ νὰ ἔχῃ καὶ τὸν ἰδιαίτερο σκοπό της. Καὶ ὁ σκοπὸς αὐτὸς θὰ ἦνε ἀσφαλῶς ἡ ἀμοιβὴ ἑκάστου.

Ἀνέπνευσε μὲ πόνον βυθίσθηκε λίγο στὰς ἀναμνήσεις του καὶ ἐξανάρχησε ἀργὰ ἀργά, σᾶν νὰ ἐβιάβαζε καμμιὰ εὐχὴ νεκρώσιμη:

—Ἦταν ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία ἡμέρα, ποὺ ἐπάτησε τὸ παιδάκι μου, ἡ Βάσω στὸ σχολεῖό σου· θυμᾶσαι; Ἐγύρισε τὸ βράδυ τὸ παιδὶ μὲ πυρετό. Ἕνα δημήλικό του κοριτσάκι τὸ ἐτσίμπησε εἰς τὸν μηρόν. Ἦτο αὐτὸ ποὺ ἐπροκάλεσε τὸν πυρετό; ἦτο ἄλλη αἰτία καὶ ἐφανερώθηκε μ' αὐτὴν τὴν ἀφορμή; Δὲν ξεύρω. Ἔπεσε τὸ παιδὶ ἐν τούτοις στὸ κρεββάτι. Τῶτρωγε πυρετὸς 40 καὶ 41. Δὲν κατέβαινε οὔτε χιλιοστό! Ἤλθε ὁ γιατρός, τῶκαμε μπάνια· τίποτε! Τὸ παιδὶ ἐχάνετο. Τὴν ἄλλη ἡμέρα τὸ πρωῒ ἤνοιξε τὰ ματάκια του γιὰ λίγο. Εἶδε κοντά του τὴν μητέρα του καὶ τὴν ἀπώθησε. «Παπατεράκη μου! πατεράκη μου!...» ἤρχισε νὰ φωνάζῃ. Πόσες φορὲς ἀβάρετες! «Πατεράκη μου!...

Ἔτρεξα στὸ πλευρό του. Μόλις μὲ εἶδε, ἔκαμε νὰ τιναχθῇ, νὰ μ' ἀγκαλιάσῃ· ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε καὶ ἐχαμήλωσα πολύ. Ἐτύλιξε τότε σφικτὰ τριγύρω στὸ λαιμό μου τὰ μπρατσάκια του κι' ἀφοῦ μὲ φίλησε ἀμέτρητες φορὲς στὸ στόμα, ἔλυσε τὰ χεράκια του ξετυλίχθηκε ἀργὰ ἀργὰ ἀπ' τὸν λαιμό μου ἔπεσε στὸ προσκέφαλό του εὐχαριστημένο, κι' ἐβυθίστηκε πάλιν στὴν νάρκην του, ἀφοῦ μὲ παρεκάλεσε μὲ τὸ θολό του βλέμμα νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶ.

»Ἐκάθησα πλάγι στὸ κρεββατάκι του. Ἐπέρασαν ὡς δύο ὧρες.

»Ἔπρεπε νὰ τοῦ δώσουμε ἰατρικό. Ἔξαφνα ἐκινήθη. Φάνηκε πῶς ξύπνησε μόνο του. Ἀνεστέναξε βαρειά, ἀσυνήθιστα στὴν ἡλικία του καὶ τὸ βλέμμά του, ποὺ τὸ ζωογονοῦσε τώρα ὁ πυρετός, ἐπροσηλώθηκε σ' ἕνα σημεῖο, ὑψηλά. Πλησίασε ἡ παπαδιά· ἐπῆρε ἀπαλὰ τὰ χέρια του νὰ τὰ χαϊδεύσῃ καὶ τοῦ εἶπε σιγανά: «Θὰ πιῇς τὸ σοροπάκι σου Βάσω μου;.....»

»Ἐκεῖνο ἔκαμε μιὰ κίνησι μὲ τὸ ἀριστερό του χέρι πρὸς τὴν παπαδιὰ σοβαρὰ ποὺ ἦτο ὡς νὰ τὴν ἀπεμάκρυνε καὶ τ' ἄλλο τῶφερε ἴσως τὰ χείλη του καὶ εἶπε μ' ἕνα τρόπο ἱερό, μυστηριώδη:

—Σοὺ ςςςς..... ἁμαρτία!...

»Ἐκυτταχθήκαμε μὲ τὴν παπαδιὰ μὲ ἀπορία καὶ συγκίνησι. Ποῦ ἤξευρε αὐτὴν τὴν λέξη!;

Ἐκεῖνο ἐξακολουθοῦσε νᾶνε πάντα προσηλωμένο στὸ σημεῖο πῶβλεπε.

Ἔπειτα ἔγειρε κάπως γελαστὸ καὶ ἤρχισε νὰ ἐρωτᾷ καὶ ν' ἀπαντᾷ στὰς ἐρωτήσεις του τὸ ἴδιο:

—«Πόσα ἀδελφάκια εἴχαμε καὶ πέθαναν;.. Τέσσερα... Πῶς τὰ ἔλεγαν;... Τὸ πρῶτο τὸ λέγαν Βάσω... τὸ δεύτερο Πανῖνο... τὸ ἄλλο Λουκᾶ...»

»Ἐσκοτίσθη πρὸς στιγμὴν ἀπὸ τὸν πυρετὸ καὶ ἔπειτα προσέθηκε μὲ κάποιο σκίρτημα στὸ σῶμα:

—«Τό ἄλλο Δόμνα... Διέ τα!.. διέ τα ἐκεῖ... νά! μὲ περιμένουν στὸ σπιτάκι των... θὰ πάω...» κι' ἐκινήθη γιὰ νὰ σηκωθῇ.

—Παιδί μου! ποῦ μ' ἀφίνεις ἐμένα, φώναξε ἡ παπαδιὰ μ' ἀπελπισία, ἐνῷ ἐγὼ ἐπνιγόμουν εἰς τὰ δάκρυα.

—«Ὄχι! Θὰ πάγω! .. νά! νά! θὰ πάγω... Πέμπτη.. Παρασκευή... Σάββατο... Κυριακή!.. Πάει! πάει!» προσέθηκε μὲ ὁλονὲν πειὸ ἐξασθενημένην τὴν φωνὴν ὑπολογίζον μὲ τὰ δάκτυλά του, ποὺ ἔτρεμαν ἀπὸ τὸν πυρετὸ καὶ ἐβυθίσθη πάλιν εἰς τὸν λήθαργον.

»Τὸ παιδί μου ἀπέθανε πράγματι τὴν ἀμέσως Κυριακή!

»Ποτὲ κανεὶς μας δὲν εἶχεν ὁμιλήσει ἐμπρός του γιὰ τὰ πεθαμένα μας παιδιά· οὔτε τὰ ὀνόματά των εἴχαμε κἂν ποτὲ ἀναφέρει ἄλλως τε ἦτανε τόσῳ μικρό.... Πῶς τὰ εὑρῆκε; Πῶς ἐγνώρισε ἀδέλφια, ποὺ δὲν τὰ εἶδε ποτὲ καὶ πῶς ἀντιλαμβάνετο τὴν ἱερότητα τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ποὺ ὡραματίζετο τόσῳ φανερὰ καὶ μὲ τόση ἀκρίβεια τὸν θάνατόν του; Ἂν πραγματικῶς τὰ ἀδελφάκια του δὲν ζοῦν ἀλλοῦ, πῶς ἡ ψυχή του τὰ ὡραματίσθη; Κι' ἀφοῦ ἡ ἄσπιλη παιδικὴ ψυχὴ δραματίζεται τόσῳ καθαρὰ τὸ πέραν τοῦ θανάτου, πῶς παιδί μου, νὰ τὸ ἀρνηθῶ ἐγώ;

. . . . . .

Εἶχε σωπάσει συγκεκινημένος ὁ παπᾶ Παρθένης, ἀλλὰ πάντα δίχως δάκρυα. Ἔτρεμε σύσσωμος στὴν ἀνάμνησιν τῆς σκηνῆς ἐκείνης ἀλλὰ τὰ μάτια του ἦσαν στεγνά.

Θυμούμουνα ἀκόμη τὸ ὡραῖο κοριτσάκι του, τὴν Βάσω καὶ ἀπὸ

τὴν διήγησή του εἶχα ἀναπαραστήσει ὅλην τὴν σκηνήν. Οἱ θεῖες γύρω σκούπιζαν τὰ δάκρυά των. Ἡ μητέρα ἀνεστέναζε μὲ νευρικὸ τιναγμό, ὅπως σᾶν τῆς θυμίζουν τὰ τρία ἀγοράκια πῶθαψε κι' αὐτὴ μικρά. Κι' ἐγὼ ἔννοιωθα στὴν ψυχή μου ἕνα βάρος καὶ μιὰ σκέψη: πόσα μυστήρια ἀνεξερεύνητα μεσολαβοῦν μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, γεννήσεως καὶ θανάτου!...

ΣΙΒΥΛΛΑ

(Αθηνᾶ Π. Γαϊτανοπούλου)
(Διευθύντρια «Νέου Πνεύματος»)

Ο ΕΥΓΕΝΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Τί εὐτυχὴς ἡμέρα! τί ὡραία εὐκαιρία ν' ἀγοράσω ὅλα τὰ σπάνια αὐτὰ βιβλία γιὰ τίποτε!.....

Κύριε καθηγητά, κύριε καθηγητά! Σᾶς ἔπεσεν ἕνα βιβλίο!.....

Ὦ δεσποινίς, σᾶς εὐχαριστῶ ἐξ ὅλης ψυχῆς!....

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ

ΙΩΑΚΕΙΜ ΣΓΟΥΡΟΣ

Μητροπολίτης Ξάνθης, Νεαπόλεως καὶ Περιθεωρίου
Κατὰ κόσμον Περικλῆς Ἀντωνίου Σγουρὸς

Ἐγεννήθη ἐν Χίῳ τὸ 1866. Ἀφοῦ διήκουσε μαθήματα ἐν τῇ περιπύστῳ Σχολῇ τῆς πατρίδος του, εἰσῆλθε δεκατετραετὴς εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν ὡς ὑπότροφος τοῦ Χίου Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Β'. Ἐκεῖθεν εὐδοκιμώτατα ἀποφοιτήσας, ὑπηρέτησεν ἐπὶ δεκαετίαν περίπου ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἔνθα ἁλματικῶς κατέλαβε τὴν θέσιν Δευτερεύοντος, Μ. Ἀρχιδιακόνου καὶ Μ. Πρωτοσυγγέλου ἐπὶ Διονυσίου Ε'.

Τῷ 1890 εἰς ἡλικίαν ἐτῶν 24 διωρίσθη Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης δράσας γενναίως καὶ ἀποτελεσματικῶς κατὰ τὸ κλείσιμον τῶν ἐκκλησιῶν, οὗ ὅμως ἕνεκα ἐδέησε νὰ μετατεθῇ μετὰ πολλὰς τρικυμιώδεις περιπετείας κατ' Ἰούλιον τοῦ 1892 εἰς Ξάνθην, ἣν ἔκτοτε ἐν τοῖς μάλιστα εὐδοκίμως ποιμαίνει.

Ἐχρημάτισε τρεῖς μέχρι τοῦδε συνοδικός, ἀποκτήσας οὕτω πεῖραν καὶ γνῶσιν ἀσυνήθεις τῶν καθόλου ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν μας πραγμάτων. Προσηνής, γενναιόφρων καὶ δραστηριώτατος κατεβλήθη σωματικῶς πρὸ τῆς ὥρας ἐν τῇ πολυχρονίῳ προασπίσει τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας πολλὰ μὲν παθὼν αὐτός, ἀλλὰ καὶ πολλὰ διασῴσας ἀθορύβως ἅμα καὶ ἀνεπιδείκτως. Ἱεράρχης ὄντως ἀληθής, ἀψωσιωμένος δὲ καὶ πιστὸς στρατιώτης τῆς Ἐκκλησίας φρουρεῖ ἀπὸ εἰκοσαετίας ἤδη ἐπὶ τῶν ἀκροτάτων ἐπάλξεων τῆς Ἑλλ. Ὀρθοδοξίας ἀνύστακτος καὶ ἐγρηγόρως.

Φημίζεται ὡς ὁ διπλωματικώτερον κατηρτισμένος τῶν ἡμετέρων

Ἱεραρχῶν, διακρίνεται δὲ εὐλόγως ἐπὶ βαθύτητι καὶ κραταιότητι Φρενῶν.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπίλεκτον μέλος τοῦ προξενικοῦ κλάδου τῆς Ἑλλάδος, διακριθεὶς πάντοτε διὰ τὴν νομιμοσύνην καὶ τὴν δραστηριότητα μεθ' ἧς διηύθυνεν εἰς διαφόρους πόλεις τὸ Β. Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος. Ἀριστοῦχος διδάκτωρ τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, συνεπλήρωσε τὴν ἐπιστημονικήν του μόρφωσιν ἐν Παρισίοις καὶ Ρώμῃ ὅπου παρηκολούθησε τὰς πολιτικὰς ἐπιστήμας. Εἰς τὸν προξενικὸν κλάδον εἰσῆλθε τὸ 1906 ἀνατεθείσης αὐτῷ τῆς διευθύνσεως τοῦ Β. ὑποπροξενείου Βρυούλλων. Βραδύτερον μετετέθη εἰς τὸ ἐν Σμύρνῃ Γενικὸν Προξενεῖον καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μυτιλήνην. Ἡ περίοιναι μεθ' ἧς ἀείποτε διηύθυνε τὰ εἰς τὰς διαφόρους πόλεις Προξενεῖα, ἡ εὐγένεια καὶ ὁ ἀξιάγαστος χαρακτὴρ του ἔσχον ὡς ἀμοιβὴν τὴν ἐκτίμησιν καὶ ἀγάπην ὄχι μόνον τῶν ὑπηκόων του ἀλλὰ καὶ συμπάσης τῆς κοινωνίας ὅπου ἔζησεν, ἥτις μετ' εἰλικρινοῦς λύπης τὸν ἀπεχωρίζετο μετατιθέμενον. Ἴδῃ διευθύνει τὸ ἐν Γαλαξίῳ Β. Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τοὺς χαλεποὺς δὲ τούτους καιροὺς ἡ ἐθνικὴ του δρᾶσις ἔχει ἐξαρθεῖ πολὺ πέραν τῶν ὁρίων τοῦ καθήκοντος. Δὲν θὰ ἦτο εὔκολον νὰ περιληφθῇ εἰς τὰ στενὰ ὅρια ἑνὸς σημειώματος ὅλη ἡ δρᾶσις καὶ αἱ πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίαι τοῦ κ. Γεωργοπούλου, ὅστις μὲ τὴν ἀρτίαν μόρφωσίν του συνδυάζων τρόπους εὐγενεῖς, χαρακτῆρα σταθερόν, εὐθυκρισίαν καὶ δραστηριότητα, ἀγνὸν πατριωτισμὸν καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὸ καθῆκόν του εἶνε ὁ ἄγρυπνος φρουρὸς τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων, ἐξαίρει τὸ γόητρον τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τιμᾷ ἀληθῶς τὸ προξενικὸν τῆς Ἑλλάδος σῶμα.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΑΡΧΑΤΖΙΚΑΚΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Κρήτῃ καὶ ἐμορφώθη τελείως συμπληρώσας τὰς σπουδάς του ἐν Εὐρώπῃ. Μέλος ἐπίλεκτον τῆς ἁγιοταφιτικῆς ἀδελφότητος, τυγχάνει συνοδικός, ἀκαμάτως ἐργαζόμενος καὶ δρῶν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων αὐτῆς.

Ὡς σχολάρχης τῆς ἱερατικῆς σχολῆς, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος Ἀρχατζικάκης, εἶνε πρότυπον διδασκάλου μετὰ σπανίας περινοίας διευθύνων τὸ λαμπρὸν τοῦτο τῶν γραμμάτων φυτώριον. Ζηλωτὴς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ὧν ὅσον ὀλίγοι διδάσκαλοι ἔχει συναίσθησιν, οὐδὲν μέσον παραλείπει καὶ οὐδενὸς κόπου φείδεται ὅπως φανῇ ἀντάξιος τῶν προσδοκιῶν ἐκείνων, οἵτινες εἰς τὴν πεφωτισμένην αὐτοῦ διεύθυνσιν ἐνεπιστεύθησαν τὴν μόρφωσιν τῆς σπουδαζούσης εἰς αὐτὸ νεότητος, τῆς ἐλπίδος αὐτῆς τοῦ μέλλοντος.

Ἄριστος θεολόγος καὶ ῥήτωρ δόκιμος, συνδυάζων πολλὰς ψυχικὰς ἀρετὰς μὲ μεγάλην πνευματικὴν μόρφωσιν, ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀρχατζικάκης εἶνε ἀληθὲς σέμνωμα τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου, φυσιογνωμία ἀξία ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ πολλῆς ἐκτιμήσεως.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΤΕΡΜΕΝΤΖΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Καβάλλᾳ τῷ 1868, ὁπόθεν ἀποφοιτήσας τῆς ἐγχωρίου σχολῆς ἀπεστάλη ὑπὸ τῶν γονέων του εἰς Σέρρας, εἰς τὸ φημιζόμενον τότε διδασκαλεῖον τοῦ ἀειμνήστου Δ. Μαρούλη, τοῦ πρώτου ἐθνομάρτυρος τῆς Μακεδονίας. Περατώσας ἐκεῖ τὰς σπουδάς του καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πρὸς τὴν σχολὴν ὑποσχέσεώς του, ἐδίδαξεν ἐπὶ τετραετίαν ἐν τῇ νήσῳ Θάσῳ, ἀφήσας τὰς ἀρίστας ἀναμνήσεις. Μετὰ ταῦτα ἐπεδόθη εἰς τὸν Κερδῶον Ἑρμῆν ἐντίμως ἐργαζόμενος καὶ ἀπολαύων τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου. Νεώτατος, εἰς ἡλικίαν 25 ἐτῶν ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Κοινότητος ταμίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγ. Ἀθανασίου ἀπὸ τότε δὲ οὐδέποτε ἀπηλλάγη τῶν κοινοτικῶν ὑπηρεσιῶν, ὁτὲ μὲν ὡς ἔφορος τοῦ Νοσοκομείου ἢ δημογέρων, ὁτὲ δὲ ὡς ἔφορος τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, ὧν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν διατελεῖ καὶ ταμίας. Ἀναλαμβάνει τὰς κοινοτικὰς ὑπηρεσίας, οὐχὶ διὰ νὰ ἔχῃ ὀφφίκια, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκτελῇ τὸ καθῆκόν του. Εἶνε ὁ δεξιὸς βραχίων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, σοβαρὸς εἰς τὰς σκέψεις του, ἐγκυκλοπαιδικὸς ἐπὶ διαφόρων ὑποθέσεων καὶ μετριοφρονέστατος μὲν ἀλλὰ δραστήριος. Πατὴρ πάντων τῶν ἐχόντων

ἀνάγκην ἠθικῆς προστασίας. Ὁ ἐπισκεπτόμενος τὸ γραφεῖόν του βλέπει σειρὰν πτωχῶν ζητούντων τὴν γνώμην καὶ τὴν ὑποστήριξίν του, ἣν παρέχει προθύμως. Τοὺς ἔχοντας τὴν ἀνάγκην του οὐδέποτε ἀφίνει νὰ ἀναμένωσιν, εὐχαριστεῖται δὲ καὶ χαίρει πράττων τὸ καλόν. Δὲν ἀρκεῖ ὅμως ἡ εἰς τὰ κοινοτικὰ ὑπηρεσία του, ἣτις πάντοτε ὑπῆρξεν εὐσυνείδητος καὶ ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς ἠθικῆς δράσεως, ἀλλὰ εἶνε καὶ ὁ προσφιλὴς καὶ ἐκτιμώμενος ἕλλην ὀθωμανὸς τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Νεώτατος ἐξελέγη δημαρχειακὸς πάρεδρος, πρὸς δὲ καὶ δικαστικὸς σύμβουλος. Ἐξακολουθεῖ δὲ ἀπὸ τότε διαρκῶς νὰ τιμᾶται ἀλλὰ καὶ νὰ τιμᾷ τὰ ἀξιώματα ταῦτα. Ἐν τῇ θέσει τοῦ Παρέδρου εἶνε πανθομολογούμεναι αἱ πρὸς τὸ Γένος ὑπηρεσίαι του. Ἡ γνώμη του βαρύνει πολὺ καὶ ἀπέναντι τῶν Μουσουλμάνων συμπατριωτῶν του, οἵτινες πάντοτε ἐξετίμησαν αὐτὸν καὶ ἐν ταῖς ἐκλογαῖς προετίμησαν.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1909 ἐξελέγη Πρόεδρος τοῦ πολυμελοῦς Σωματείου τῶν Καπνεργατῶν «Εὐδαιμονία». Ὅλοι τότε εἰς αὐτὸν ἀπέβλεπον, διότι μόνος αὐτὸς ἠδύνατο νὰ συγκρατήσῃ καὶ διευθύνῃ τὸ πολλαχῶς καταδιωκόμενον τοῦτο Σωματεῖον. Οὗτος δὲ ἐν ἐποχῇ ἀποθαρρύνσεως πάντων εὐχαρίστως ἐδέχθη τὴν θέσιν ταύτην, διότι ἐν αὐτῇ εὗρισκε τὴν δημοτικήν του δρᾶσιν καὶ ἐγνώριζεν ὅτι ἐν τῷ λαῷ ἀνάγκη μεγαλειτέρας ἐργασίας πρὸς ἀνάδειξιν αὐτοῦ. Καὶ πράγματι εἰργάσθη μετ' ἀφοσιώσεως διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ Σωματείου τούτου, ἡ ἐν Θεσ)νίκῃ δὲ «Ν. Ἀλήθεια» πολλάκις μὲν ἔγραψε τὰ καλὰ ὑπὲρ τοῦ κ. Τερμεντζῆ ἀλλ' ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ προγράμματός του κατὰ τὰ Φεβρουάριον τοῦ 1910 ἔκρινε καλὸν νὰ δημοσιεύσῃ ὅλην αὐτοῦ τὴν λογοδοσίαν βασιζομένην ἐν περιλήψει εἰς τὰ ἑξῆς α) τὴν ταχείαν σύστασιν ἀναγνωστηρίου β) τὴν φροντίδα περὶ τῶν ἀνηλίκων τέκνων ἀμφοτέρων τῶν γενῶν καὶ ἰδίως τῶν θηλέων, ἅτινα ἐργαζόμενα ἐν τοῖς καπνεργοστασίοις εἰς ἡλικίαν ἀκατάλληλον στεροῦνται τῶν σχολειακῶν εὐεργεσιῶν καὶ τὰ θήλεα παρεκτρέπονται πολλάκις. γ'.) τὴν ὅσον ἐνεστι εὔκολον προμήθειαν φαρμάκων καὶ τὴν δυνατὴν πρόσκλησιν ἰατρῶν καὶ δ'.) τὴν σύστασιν συσσιτίου. Καὶ τὸ μὲν ἀναγνωστήριον λειτουργεῖ, μὲ ὅλην δὲ τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του φροντίζει περὶ τῆς ἐκτελέσεως ὅλων τῶν ἐν τῷ προγράμματι ἐκτεθειμένων. Τῇ ὑποδείξει αὐτοῦ οἱ καπνεργάται προσφέρουσι κατ' ἔτος ἓν ἡμερομίσθιον των ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων Καβάλλας.

Εἰσπράττεται τοιουτοτρόπως ἐτησίως ποσὸν 700 λιρῶν τουρκικῶν, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸν κυριώτερον πόρον τοῦ σχολικοῦ ταμείου.

Τοιοῦτος ἐν ἀτελεῖ σκιαγραφίᾳ ὁ ἀνὴρ ὅστις προΐσταται μιᾶς συντεχνίας. Πόσα δὲν ἔχουσι νὰ διδαχθῶσιν ἐκ τοῦ παραδείγματός του πολλοὶ ἄλλοι ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἢ καὶ καλλιτέρας εὑρισκόμενοι συνθήκας ἕλληνες τῆς Τουρκίας; Ἡμεῖς μετ' ἐθνικῆς ὑπερηφανείας κοσμοῦντες τὰς σελίδας μας μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ κ. Τερμεντζῆ καὶ τὰς βιογραφικάς του γραμμάς, ἐν μόνον εὐχόμεθα: νὰ στεφθῶσιν οἱ κόποι του ὑπὸ ἐπιτυχίας καὶ νὰ πραγματοποιηθῶσι πᾶσαι αἱ ἐλπίδες του.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΛΙΘΟΞΟΟΣ

Ἀνὴρ σπανίας ἐπιστημονικῆς μορφώσεως, ὁ Νικόλαος Λιθοξόος ἐγεννήθη ἐν Σαράντα Ἐκκλησίαις. Ἀριστοῦχος διδάκτωρ τῆς φιλολογίας τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, εἶνε πεπροικισμένος ὑπὸ πολλῶν ψυχικῶν ἀρετῶν καὶ πνευματικῶν χαρισμάτων. Ἐδίδαξε ἐπὶ ἑξαετίαν ὡς καθηγητὴς ἐν Τραπεζοῦντι, μεθ' ὃ μετέβη εἰς Εὐρώπην κληθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Κωνστ. Θεοφυλάκτου, τοῦ Μεγάλου εὐεργέτου Τραπεζοῦντος, διαμένοντος τότε ἐν Γενεύῃ τῆς Ἑλβετίας, ἵνα διδάξῃ τὸν ἐκεῖ σπουδάζοντα υἱόν του τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα.

Διαμείνας τρία ὅλα ἔτη ἐν Ἑλβετίᾳ κατέγινεν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φιλοσοφίας καὶ παιδαγωγικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Γενεύης, μελετῶν ἅμα τὴν διοργάνωσιν τῶν ἐκεῖ σχολείων. Ἐκ Γενεύης δὶς μετέβη εἰς Ἰέναν τῆς Γερμανίας, ὅπου ἠκροάσθη τὸν διάσημον καθηγητὴν τῆς παιδαγωγικῆς ἐν τῷ ἐκεῖ Πανεπιστημίῳ κ. Ράϊν (rein) καὶ ἐμελέτησεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ ἐκπαιδευτικὰ τῆς Ἰένης καὶ ἄλλων μεγάλων πόλεων τῆς Γερμανίας. Μετὰ ταῦτα κληθεὶς ὅπως διευθύνῃ τὸ Φροντιστήριον Τραπεζοῦντος, ἀνέλαβε τὸ ἔργον μετὰ σπανίας δεξιότητος καὶ ἀνεδείχθη ἀντά-

ξιος τῶν προσδοκιῶν ὅλων. Ὑπ' ὄψιν του ἔχων τὰς ἐν Εὐρώπῃ σχολάς, ὅσων τὴν λειτουργίαν ἐπισταμένως ἐμελέτησε διερρύθμισεν αὐτὸ οὕτως ὥστε νὰ ἀνταποκρίνεται πληρέστατα εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου καὶ τὸν ὑψηλὸν προορισμόν του. Ἔκτοτε τὸ Φροντιστήριον περιλαμβάνει ὑπὲρ τοὺς 1120 μαθητάς, ὧν περὶ τοὺς 370 ἐκ Τραπεζοῦντος οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τῶν πέριξ χωρίων καὶ τῆς Ρωσσίας.

Τοιοῦτος ἐν ἀτελεῖ σκιαγραφίᾳ ὁ κ. Λιθοξόος μετ' ἐξαιρετικῆς περινοίας διευθύνων τὸ μέγα ἐν τῷ Πόντῳ πνευματικὸν φυτώριον, ἔνθα μορφοῦται ὁ νέος Ἕλλην ὁ ἔσω τε καὶ ἔξω, ὁ ἐν τῷ Πόντῳ καὶ ἰδίᾳ ἐν Τραπεζοῦντι καὶ διβάσκεται ὡς ἀρχαῖος νὰ δρᾷ καὶ τὴν πνευματικὴν λαμπάδα ἀνημμένην κρατῶν νὰ φωτίζῃ ἄνευ φθόνου πάντας.

ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΒΑΛΛΙΕΝ

Ἀγαπητὸν μέλος τῆς κοινωνίας Βαθέος. Εἶνε ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐνταῦθα ταχυδρομείου καὶ πρακτορείου Λόϋδ. Ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ ἔνθα καὶ ἐδιδάχθη τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, τὴν δὲ δραματικὴν τέχνην εἰς τὸν ἐκεῖ δραματικὸν Σύλλογον, τοῦ ὁποίου ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπῆρξεν διευθυντὴς τῆς σκηνῆς. Χωρὶς νὰ εἶνε ἐξ ἐπαγγέλματος λογογράφος, κατὰ τὰς ὥρας μόνον τῆς σχολῆς του ἐρασιτεχνικῶς καὶ ὅπως ἱκανοποιήσῃ τὴν πρὸς τὸ ἑλληνικὸν θέατρον ἄσβεστον ἀγάπην του ἐργαζόμενος, ἔχει γράψει πλεῖστα δράματα καὶ κωμῳδίας, ἡ ἀπὸ τῆς σκηνῆς παράστασις τῶν ὁποίων ἐστέφθη ὑπὸ μεγάλης ἐπιτυχίας, καὶ ἐπέσυρε τὴν γενικὴν ἐκτίμησιν. Περὶ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Βαλλιὲν ὡς θεατρικοῦ συγγραφέως ἀρκούμεθα νὰ παραθέσωμεν τὰς κρίσεις τοῦ καθηγητοῦ της ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς γλώσσης ἐν τῷ Λυκείῳ τοῦ καντονίου Τιτζίνου εἰς Λουγιάνον τῆς Ἑλβετίας κ. Ἀγγέλου Πιτζόρνο.

«... Τὰ δραματικὰ ἔργα τοῦ κ. Βαλλιέν, γράφει ὁ κ. Πιτζόρνο, εἶνε ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἄξια ζωῆς καὶ πολιτογραφήσεως ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τῶν γραμμάτων ἐξευγενισμένου ἔθνους. Ἡ πλοκὴ ἡ ὁποία ἀναπτύσσεται μὲ ἀφελέστατα μέσα καὶ δὲν ὑπερβαίνει ποτὲ τὰ ὅρια

τοῦ ἀνθρωπίνως πιθανοῦ καὶ φυσικοῦ, ἡ ὁμοιαλήθης πάντοτε καὶ ἐπιτυχὴς τῶν χαρακτήρων ψυχολόγησις καὶ ἀπεικόνισις τῷ ἑκάστῳ προσώπῳ ἁρμόζον ὕφος καθιστῶσι τὰς κωμῳδίας καὶ τὰ δράματα τοῦ συγγραφέως τοιαῦτα ὥστε ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐκκρεμῆ διατελοῦσι τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ προσοχὴ τοῦ τε ἀναγνώστου καὶ τοῦ θεατοῦ, τελειώσας δέ τις τὴν ἀνάγνωσιν ἢ θεαθεὶς τὴν παράστασιν δοκιμάζει τὴν αἴσθησιν τοῦ μεγάλης ἀλλ' ἄγαν βραχείας ἀπολαύσαντος ἡδονῆς. Αἱ δὲ ὑποθέσεις αἱ ἀείποτε ἀξιόλογοι μετέχουσι τῆς ἐμφύτου ἀφελείας καὶ ἀγαθότητος τοῦ συγγραφέως, τῆς δίκην εὐώδους ἀρώματος ὑποκεχυμένης ἐν πάσῃ τῇ φιλολογικῇ αὐτοῦ παραγωγῇ. Ἐν συντόμῳ εὑρίσκονται ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ κυρίου Βαλλιὲν ὅλα τὰ στοιχεῖα τὰ ἀναγκαιοῦντα δοκίμῳ κωμῳδιογράφῳ, τὰ μετὰ μείζονος εἰς ἑαυτὸν πεποιθήσεως καὶ ψυχῆς παντὸς περισπασμοῦ ἀπηλλαγμένης καλλιεργούμενα καὶ ἀναπτυσσόμενα, θὰ ἠδύναντο νὰ τῷ ἐξασφαλίσωσιν ἀξιοζήλωτον θέσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου».

Πλὴν τοῦ κ. Πιτζόρνο καὶ πολλοὶ ἄλλοι εὐνοϊκώτατα ἐξεφράσθησαν περὶ τῶν θεατρικῶν ἔργων τοῦ κ. Βαλλιέν, ὅστις ἔχει ἀληθῶς πλουτίσει τὴν ἑλληνικὴν δραματολογίαν διὰ τῶν ἑξῆς ἐκδοθέντων ἔργων του «Τὸ τηλέφωνον», «Δὲν εἰξεύρω νὰ λέγω ὄχι», «Ὁ ὑποψήφιος δήμαρχος» «Ὁ κύριος Ἀνθιμος» κωμῳδίαι. «Τὰ φύλλα τοῦ φθινοπώρου» «Μάρθα» δράματα. «Ὁ φίλος» δράμα ὑπὸ τὰ πιεστήρια. Καὶ διὰ τῶν ἑξῆς ἀνεκδότων. «Ὁ νόθος», «Τὸ σύνταγμα ἐν Τουρκίᾳ», «Οἱ γάλλοι ἐν Ἑλλάδι». «Ἡ κληρονομία Δαμβίλ», «Οἱ πρῴην κατάδικοι» δράματα, ἐπίσης καὶ διὰ τῶν κωμῳδιῶν «Χορὸς κατὰ τας ἀπόκρεω» καὶ «Ὁ δόκτωρ φαρμάκης». Ἐν γένει περὶ τοῦ κ. Βαλλιὲν θὰ ὁμιλήσῃ καλλίτερον ἡ ἱστορία τοῦ θεάτρου τὰς σελίδας τῆς ὁποίας ἐπλούτισε διὰ τῶν ἔργων του.

ΑΠΛΩΝΕ ΝΥΧΤΑ

Ἄπλωνε νύχτα τὸ βαθὺ σκοτάδι 'ς τὴν καρδιά μου
Γιατὶ τὸ μαῦρο φόρεμα κ' ἐκείνη τὴ σκεπάζει.
Ἄπλωνε νύχτα ὅσο μπορεῖς βαθειὰ στὰ σωθηκά μου
Γιατὶ καμμιὰ ποτὲ αὐγὴ μέσα τους δὲν χαράζει.
Ἄπλωνε νύχτα κ' ἡ καρδιὰ ποῦ μένει ξεχασμένη
Ἔρημη, ξένη, ἐν ᾧ πιστὰ τὸν ὅρκο της τηράει,
Μονάχα τὸ σκοτάδι σου γιὰ συντροφιὰ προσμένει
Κ' ἔχει γλυκειὰ παρηγοριὰ πῶς πάντα ἀγαπάει.

ΓΡ. ΜΑΗΔΩΝΗΣ

ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΟΥ

Ὦ γλυκειά μου Πατρίδα
ζηλευτὴ καὶ μεγάλη
στὰ σκοτάδια τοῦ νοῦ μου
ξαναφαίνεσαι πάλι

Καὶ ἀνάβτει ὁ πόθος
καὶ θεριεύει ἡ Ἐλπίδα
στὰ φτωχά μου τὰ στήθη
Ὦ γλυκειά μου Πατρίδα

Καὶ ποθῶ ν' ἀντικρύσω
τὰ παρθένα βουνά Σου
Νὰ ῥιχτῶ σὰν τρελλὴ
Στὴ θερμὴ ἀγκαλιά Σου

Τὸ πικρό μου τὸ δάκρυ
Νὰ ποτίσῃ τὸ χῶμα
Νὰ φιλήσω τὴ γῆ
Ποῦ λατρεύω ἀκόμα
. . . . . .

Ὦ γλυκειά μου Πατρίδα
ζηλευτὴ καὶ μεγάλη
Στὰ σκοτάδια τοῦ νοῦ μου
ξαναφαίνεσαι πάλι....

Καὶ προβάλλει ἐμπρός μου
Κάποια μαύρη σελίδα.....
Ντροπιασμένη, δειλή,
Ἕνα βράδυ Σὲ εἶδα.....

Τὴ λευκὴ τὴ στολή Σου
εἶχε βάψει τὸ αἷμα.....
μισοφέγγαρο σοῦ 'χε
γκρεμίσει τὸ στέμμα.....

Τοὺς ἀνθοὺς Σου ὁ χάρος
εἶχεν ὅλους θερίσει,
τῆς χαρᾶς τὸ τραπέζι
στὰ κοράκια νὰ στήσῃ....

Αἴ! . λησμόνα ψυχή μου
Τὸ πικρὸ πανηγύρι....
Λάμπουν φῶτα χαρᾶς
Στὸ παλιὸ κοιμητῆρι.....
. . . . . .

Ὦ γλυκειά μου Πατρίδα
Ζηλευτὴ καὶ μεγάλη
Στὰ σκοτάδια τοῦ νοῦ μου
ξαναφαίνεσαι πάλι.....

Καὶ ποθῶ κορφοβούνια
Νὰ διαβῶ καὶ λαγκάδια,
Νὰ μαζέψω λουλούδια
νὰ μαζέψω πετράδια

Τὴ μικρή μου φωλίτσα
στὴ θερμή σου ἀγκάλη
ὀνειρόπλεχτη αἰθέρια
Νὰ τὴν πλέξω καὶ πάλι.

Καὶ κλινάρι στερνό μου
μακρυὰ ἀπ' τὰ ξένα
Σὺ γλυκειά μου Πατρίδα
Σὺ νὰ γίνῃς γιὰ μένα

ΜΑΡΙΚΑ ΚΑΡΑΚΑΣΗ (Πίπιζα)

Ἔγραφον τὴν νύχτα τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ἐνθυμουμένη τὴν ἀτυχῆ Θεσσαλίαν κατὰ τὴν νύκτα τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς τοῦ 1897.

ΣΚΑΛΑΘΥΡΜΑ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΜΙΑΣ ΜΥΤΗΣ

Φιλοσοφῶ κάποτε περὶ τῆς ματαιότητος τῶν ἀνθρωπίνων ἐπὶ τῆς ἀστείας μύτης ἑνὸς δυστυχισμένου φίλου μου, σοβαροῦ καθ' ὅλα τὰ ἄλλα, σᾶς τὸ ὁρκίζομαι. Τί ὠφελεῖ ὅμως; Ποία, πρὸς Θεοῦ! σοβαρότης ἠμπορεῖ νὰ σταθῇ ἥσυχος, καὶ τί ρόλον σοβαρὸν νὰ παίξῃ κανεὶς κάτω ἀπὸ μίαν κωμικὴν μύτην, μὲ τὴν ὁποίαν ἠμπορεῖ νὰ παίζῃ ὁ κόσμος ὅλος;

Εἶνε ὁ ταλαίπωρος ἔν ἀθῶον θῦμα μιᾶς στραβοκονδυλιᾶς τοῦ Πλάστου. Καὶ ἤθελα νὰ ἤξευρα τί ἐχρειάζετο τάχα μία μύτη σόλοικος καὶ κακοβαλμένη εἰς ἓν κανονικὸν πρόσωπον. Εἶνε ἁπλῆ ἀπροσεξία; εἶνε ἀστεϊσμός; εἶνε κακεντρέχεια; Τίς οἶδε!

Ἐπὶ τέλους, μία μύτη στραπατσαρισμένη, ὀρθογώνιος ἢ σιμή, ἔξω τῆς κανονικῆς τροχιᾶς, πιθανὸν νὰ στέκῃ ἀξιόλογα εἰς ἓν δύσμορφον σύνολον. Διότι ἔχει καὶ ἡ ἀσχημία τὰς ἀναλογίας της καὶ τὴν αἰσθητικήν της. Τοποθετήσατε λ. χ. τὴν μύτην τῆς Ἀφροδίτης εἰς τὸ πρόσωπον μιᾶς κομψῆς Αἰθιοπίδος, καὶ θὰ ἔχητε ἓν ἔκτρωμα. Ἀλλὰ μία μύτη σκολιὰ εἰς μορφὴν συμμετρικὴν καταντᾷ κακούργημα ἐκ προμελέτης.

Τί νομίζεται ὅτι ἐχρειάζετο εἰς τὸν ἀτυχῆ φίλον μου διὰ νὰ εἶνε ἔξυπνος, συμπαθητικός, εὔμορφος, ἀξιοπρεπής, ἥσυχος τοὐλάχιστον; Τίποτε σχεδόν. Μία γραμμὴ ἁπλουστέρα. Ἀλλ' ἡ ἀνεξιχνίαστος σοφία τοῦ Δημιουργοῦ, ἐν ᾧ τοῦ ἐχάρισε τόσα ἄλλα δῶρα ἄωρα τοῦ ἠρνήθη τὴν ἀσήμαντον ταύτην χάριν. Καὶ ἰδοὺ ἓν πλάσμα του ἀνεύθυνον. θῦμα ἐν τούτοις μιᾶς στραβῆς γραμμῆς—μιᾶς μύτης κεκλασμένης! Ἡ αἰσθητικὴ πολὺ σωστὰ ἰσχυρίζεται ὅτι μιὰ μικρὴ γραμμὴ ξεχωρίζει κάποτε τὸ σοβαρὸν ἀπὸ τὸ γελοῖον. Τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν τὴν βλέπω ἐνσαρκωμένην—κυριολεκτικῶς φεῦ!—εἰς τὴν μύτην, διὰ τὴν ὁποίαν σᾶς ἀπασχολῶ.

Ποῖος εἶπεν ὅτι ἂν ἡ μύτη τῆς Κλεοπάτρας ἦτο ὀλίγον διαφορετική, θὰ ἦτο καὶ ἡ τύχη τοῦ κόσμου διάφορος; Ὁ σοφὸς αὐτὸς μυτολόγος ἔχει δίκαιον. Ὁ Ἀντώνιος βέβαια δὲ θὰ ἦτο τόσον μύωψ ἢ τόσον ἠλίθιος, ὥστε νὰ καταθέσῃ τὰ φιλόδοξα σχέδιά του εἰς τὴν ποδιὰν μιᾶς καμπουρομύτας.

Ἀλλὰ πρὸς τί νὰ τρέχωμεν μακρυά, ἀφοῦ ἔχομεν πρόσφατα τὰ πρὸ τῆς ῥινός μας; Τάχα ὁ κακόμοιρος Ἀποστόλης, ὁ διάσημος μυταρᾶς τῶν ἀθηναϊκῶν Χαυτείων, θὰ ἐτραβοῦσε τῶν παθῶν του τὸν τάραχον, ἐὰν ἡ μύτη του εὑρίσκετο ἐν τάξει; Κάθε ἄλλο! Θὰ ἐκυκλοφόρει καὶ αὐτὸς περίφημα, ὅπως τόσοι καὶ τόσοι ἄλλοι ὅμοιοί του ἀξιότιμοι ἢ μᾶλλον.... ἀξιόμυτοι. Καὶ θὰ ἔτρωγε περισσότερον ψωμὶ καὶ ὀλιγώτερες μυτιὲς εἰς τὸν τρισάθλιον αὐτὸν κόσμον.

Ὁ ἀτυχὴς φίλος μου, περὶ τοῦ ὁποίου πρόκειται, δὲν τρώγει βέβαια τὰς κλασικὰς μυτιὲς τοῦ Ἀποστόλη. Ἴσταται πολὺ ὑψηλότερα καὶ αὐτὸς καὶ ἡ μύτη του. Ἀλλ' ἀκριβῶς δι' αὐτὸ μοῦ φαίνεται περισσότερον ἀξιολύπητος. Μία μύτη εὐτράπελος διαθέτει τόσῳ μᾶλλον ῥαιδρῶς ὅσον αὐστηρότερος εἶνε ὁ ἰδιοκτήτης της. Ἡ ἀντίθεσις εἶνε κωμικωτέρα.

Ὁ φίλος μου ὅταν περιπατῇ εἰς τὸν δρόμον, ὅλα τὰ βλέμματα καρφώνονται ἐπάνω του ἀδιάκριτα καὶ περίεργα.

Πηγαίνει εἰς τὸ καφενεῖον καὶ ὅλοι στρέφονται πρὸς αὐτόν, ὅλοι ἀφήνουν μισοτελειωμένην τὴν συζήτησιν καὶ τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα, καὶ κυτάζουν, περιεργάζονται, θαυμάζουν, σχολιάζουν τὴν παραξενην μύτην του.

Εἰς τὸ θέατρον, ἡ εἴσοδος τῆς μύτης του ἀποτελεῖ γεγονός. Οἱ θεαταὶ εἰς τὴν ἐμφάνισίν του, ἀφήνουν τὰ κωμικὰ τῆς σκηνῆς καὶ παρακολουθοῦν τὰ κωμικὰ τῆς μύτης.

Εἰς τὴν συναναστροφὴν τὸ ἴδιον. Μόλις φανῇ, μία ἱλαρότης διαχέεται εἰς τὴν αἴθουσαν. Καὶ διαπράττονται εἰς βάρος τῆς μύτης του τὰ φρικτώτερα καλαμπούρια.

—Τί λές, Κική; Ἂν τὸν πάρῃς αὐτόν, δὲν θὰ ἠμπορῇς τάχα νὰ τὸν τραβᾷς ἀπὸ τὴν μύτη;

—Σώπα, καϋμένη. Μὴν εἶσαι.... ἀκριτόμυτος....

—Οὔφ' καὶ σύ! Σοῦ εἶπα ἕνα ἀστεῖο καὶ τὸ πῆρες στὴ μύτη σου...

Τί σημαίνει ἂν ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἔξυπνος, ἂν ἔχῃ μόρφωσιν, ἰδέας, αἰσθήματα, ἀξίαν; Ἂς ἐφρόντιζε νὰ ἔχῃ καὶ μύτην παρουσιάσιμον! Ἠμπορεῖ νὰ ὁμιλῇ κσὶ νὰ λέγῃ ὡραῖα πράγματα. Ἀλλὰ τί ὠφελεῖ; Κανεὶς δὲν προσέχει· κανεὶς δὲν παρακολουθεῖ

τὸν μῦτον τῆς ὁμιλίας του. Ὅλοι προσέχουν καὶ παρακολουθοῦν τὸν ἀλλόκοτον μῦτόν του! Ἄλλοι γύρω του πιθανὸν νὰ φλυαροῦν καὶ νὰ γεμίζουν τὴν ἀτμοσφαίραν μὲ ἀνοησίας. Ἀδιάφορον. Αὐτοὶ ἔχουν ὡραίας γραμμὰς εἰς τὸ πρόσωπον, ὡραῖον στόμα, ὡραίαν μύτην! Ὁ Θερσίτης ὑπῆρξε βέβαια ὁ πρῶτος σημαιοφόρος τῆς σκέψεως καὶ τοῦ λόγου. Ἐτόλμησε νὰ ὑψώσῃ τὴν φωνήν κατὰ τῆς βίας τοῦ ἰσχυροτέρου. Ἀλλὰ ἦτο δύσμορφος καὶ στραβομύτης καὶ ἔφαγε κατραπακιὲς ἀπὸ τὸν Ἀχιλλέα. Ἔχω τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος δὲν θὰ ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς λαούς του, ἂν δὲν ἦτο ὡπλισμένος καὶ μὲ τὸ θεῖον κάλλος του. Ὁ Μωάμεθ, λέγουν, ἦτο ἐκπάγλου ὡραιότητος. Ἄλλως ἀμφιβάλλω ἂν θὰ ἔσυρε ὄπισθέν του ἑκατομμύρια πιστῶν. Ἂν ὁ Δημήτριος ὁ Πολιορκητὴς εἶχε στραβὴν φέρ' εἰπεῖν μύτην, ὑποθέτω ὅτι ἀντὶ νὰ ἀποθεωθῇ εἰς τὸν Παρθενῶνα, θὰ τὸν ἐξεθέωναν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὴν κορωϊδίαν! Ἀλλ' εἶχε μορφὴν Ἀπόλλωνος, καὶ ἐξετρέλανε καὶ ἐδαιμόνισε ὅλας τὰς ἑταίρας τοῦ δαιμονίου πτολιέθρου!

Τί τὰ θέλετε! μὲ στραβὸ κεφάλι ἠμπορεῖ ἀξιόλογα κανεὶς νὰ περάσῃ διὰ κάτι τι εἰς τὸν στραβὸν καὶ ἀνάποδον αὐτὸν κόσμον. Ἀλλὰ μὲ στραβὴν μύτην; ἀδύνατον! Θὰ χάσῃ ἐξάπαντος τὸν δρόμον του. Μία μύτη χαλασμένη διὰ τὸν κάτοχόν της εἶνε ὅ,τι ἡ χαλασμένη πυξὶς διὰ τὸν θαλασσοπόρον. Ὁδηγοῦν καὶ αἱ δύο εἰς πλῆρες ναυάγιον.

* * *

Ὅσῳ ἀντικρύζω καὶ περιεργάζομαι καὶ ψυχολογῶ τὴν μύτην τοῦ φίλου μου μαζὶ μὲ τὰς περιπετείας της, σκέπτομαι ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ἀνοησία, μεταξὺ τόσων καὶ τόσων ἄλλων βασανιστηρίων, ἐπενόησε καὶ τὴν τυραννίαν τοῦ κάλλους! Καὶ συλλογίζομαι ὅτι ὑπὸ τὴν ἔποψιν αὐτὴν ὁ Φειδίας καὶ ὁ Πραξιτέλης καὶ ὁ Πολύκλειτος καὶ ὁ Ζεῦξις καὶ ὁ Ἀπελλῆς ὑπῆρξαν οἱ σκληρότεροι τύραννοι τῆς ἀνθρωπότητος!

Διότι, τί εἶνε τέλος πάντων κατὰ βάθος αὐτὴ ἡ δῆθεν σωματικὴ καλλονή; Ἕνας τοιοῦτος ἢ τοιοῦτος συνδυασμὸς γραμμῶν καὶ χρωμάτων. Δηλαδὴ μία πλάνη ἀμοιβαία, μία πρόληψις, ἓν εἶδος ὑποβολῆς. Ἓν εἶδος ἀνοήτου συμβολαίου, κατὰ τὸ ὁποῖον ἀπῄτησαν οἱ ὀλίγοι καὶ ὑπεχρέωσαν νὰ παραδεχθοῦν καὶ νὰ πιστεύσουν οἱ πολλοί, ὅτι ἡ μύτη, λόγου χάριν, διὰ νὰ ἦνε τάχα συμμετρικὴ καὶ ὡραία πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ κεῖται ἐν εὐθυγραμμίᾳ μὲ τὸ μέτωπον. Πᾶσα λοξοδρόμησις κάτω ἢ ἄνω πρέπει νὰ ἦναι ἀσχημία! Εἶνε λοιπὸν ἁπλοῦν ζήτημα γραμμῶν.

Ἄρα ζήτημα γεωγραφικοῦ πλάτους, ἀφοῦ ὑπάρχουν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν ὁποίων ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου δὲν εἶνε ἢ ἓν ἐξάμβλωμα. ἓν τέρας ἀσχημίας! Καὶ τοιουτοτρόπως, οἱ τυραννικοὶ αὐτοὶ νομοθέται τοῦ σωματικοῦ δήθεν κάλλους, ἐξηνάγκασαν ἐπὶ γενεᾶς γενεῶν, διὰ τῆς ἕξεως καὶ τῆς κληρονομικῆς ὑποβολῆς, τὴν θηλυκὴν μάλιστα ἀνθρωπότητα τῆς ἰδικῆς μας γεωγραφικῆς ζώνης νὰ ἐπιδιωρθώνῃ ἀδιακόπως γραμμὰς καὶ χρώματα. Ἡ φιλάρεσκος λ. χ. κυρία, ἡ ὁποία βασανίζεται νὰ ἐκθέτῃ ξένα ροῦχα εἰς τὰς παρειάς της, καὶ ἔβενον ἀγοραστὸν εἰς τὴν κόμην της, καὶ ἀλάβαστρον δανεικὸν εἰς τὸν τράχηλον καὶ ὡραίας καμπύλας—ἀπὸ βαμβάκια—εἰς τὰ στέρνα της, τί ἄλλο εἶνε παρὰ τὸ αἰώνιον θύμα τῶν ἐκ συνθήκης καθιερωθεισῶν γραμμῶν;

Καὶ ὅμως ἡ περὶ κάλλους καὶ ἀσχημίας θεωρία εἶνε πλάνη καὶ ψεῦδος. Εἰς τὴν φύσιν δὲν ὑπάρχει ἀσχημία. Ὅλα τὰ ἔργα της εἶνε ὡραῖα. Ὑφίστανται μόνον εἰς τὴν φαντασίαν καὶ τὴν ὑπνωτισμένην ἀντίληψιν τῶν ἀνθρώπων. Ὅ,τι ὑπάρχει καὶ λέγεται ἄσχημον, ὑπάρχει κατὰ καθῆκον καὶ ὑποκειμενικῶς. Ποῖος σᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Δημιουργὸς κατεσκεύασε τὴν μύτην τοῦ δυστυχοῦς μου φίλου διὰ τὴν ὅρασιν τῶν ἄλλων καὶ ὄχι διὰ τὴν ὄσφρησιν τοῦ κατόχου της; Καὶ ὅταν μία μύτη ἐκπληροῖ κάλλιστα τὸν φυσιολογικόν της προορισμόν, διατί ταχα παύει νὰ εἶνε καλὴ καὶ ἐν τάξει, ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ εἶνε δύο—τρεῖς πόντους δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ λοξοδρομημένη ἀπὸ τὴν συνθηματικὴν γραμμὴν τοῦ ὡραίου; Καὶ διατί ταχα νὰ θεωρῆται καλλιτέρα καὶ σκοπιμωτέρα μία μύτη κομψὴ μὲν καὶ λεπτοφυής, ἀλλ' ἡ ὁποία ἐπὶ τέλους ἡμπορεῖ καὶ νὰ συναχώνεται συχνότερα;

Δὲν λέγω αὐτὰ διὰ νὰ παρηγορήσω τὸν ταλαίπωρον φίλον μου. Αὐτὸς ἐπείσθη ἤδη καὶ πείθεται ὁλονὲν ὅτι εἰς τὸν παράξενον αὐτὸν κόσμον, διὰ νὰ ἦνε κανεὶς εὐτυχὴς καὶ ἥσυχος, δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ καλὴν τύχην μόνον. Πρέπει ἀφεύκτως νὰ ἔχῃ καὶ καλὴν.... μύτην!

Ἀθῆναι 1910

ΚΩΝ. Φ. ΣΚΟΚΟΣ

ΙΔΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΑΧΕΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ 1ην ΣΕΛΙΔΑ

ΘΑΜΜΕΝΑ ΟΝΕΙΡΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΥΝΑΝΙΔΗΣ

Σκληρὰν ἀείποτε καὶ ἄδικον ὠνόμασαν τὴν μοῖραν, καὶ εἶνε μία ἀπὸ τὰς περιστάσεις καθ' ἃς ὑπὲρ ποτε δικαίως θὰ τῇ ἀπεδίδοντο οἱ ἀνωτέρω τίτλοι, ὁ θάνατος τοῦ Γεωργίου Συνανίδου. Οὐδέποτε αὐτὴ ὑπῆρξε τόσον προσεκτικὴ καὶ ἐγωϊστρια εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ θύματός της, ὅσον εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν. Εἶνε λυπηρὸν νὰ βλέπῃ τις θνήσκοντας νέους λυπηρότερον ὅταν οὗτοι κοσμοῦνται ὑπὸ ἀρετῶν, ἀλλ' εἶνε συμφορὰ πρὸ τῆς ὁποίας σταματᾷ ὁ νοῦς ὅταν ὁ ἀποθνήσκων ἔχει εἰς ἔτη μὲν μακρὰν τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς ἐνώπιόν του, τῶν ἀρετῶν βαρὺν φόρτον, θνήσκων δὲ ἀφίνει τρυφερὰς ὑπάρξεις, αἵτινες παρ' αὐτοῦ τὴν ζωὴν ἔλαβον καὶ ἀνέμενον τὴν εὐτυχίαν, ὅταν κόσμον ὁλόκληρον ἐγκαταλείπῃ τῆς ὑγείας τὰ ἀτίμητα δῶρα ἀπὸ τῆς χειρός του λαμβάνοντα.

Ὁ Γεώργιος Συνανίδης ἐγεννήθη ἐν Δωματίοις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τὸ 1871. Μικρὸς ἀπορφανισθεὶς τῶν γονέων του ἐστάλη ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος του εἰς Σάμον, ὅπου ἔτυχε ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς καὶ ἐσπούδασε τὰ ἐγκύκλια ἐν τῷ ἐνταῦθα Πυθαγορείῳ Γυμνασίῳ. Εὐφυής, ἐπιμελής, καλοκάγαθος, ἐξαιρετικῶς εὐγενὴς φύσις, ὁ

μικρὸς Τζώρτζης ἠγαπήθη παρ' ὅλων ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν καὶ διέκριναν καὶ ἐξετίμησαν τὰς πολλὰς του ἀρετάς. Μετὰ τὸ πέρας τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν του ἐνεγράφη εἰς τὴν Ἰατρικὴν Σχολὴν τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὅπου καὶ ἀπεπεράτωσε τὰς σπουδάς του διακρινόμενος πάντοτε διὰ τὴν ἐπιμέλειάν του, τὴν εὐγενῆ συμπεριφοράν του καὶ τὸν ἀδαμάντινον χαρακτῆρά του. Ἐγκρατὴς τῆς θείας τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐπιστήμης κατῆλθεν εἰς τὴν γενέτειράν του ὅπου ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ἐξήσκησε τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα ὠφέλιμος γενόμενος τῇ πατρίδι καὶ λατρευόμενος ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, διὰ τοὺς ὁποίους ἦτο αὐτὴ ἡ θεία πρόνοια. Διότι ὁ Γεώργιος Συνανίδης τοὺς ἀσθενεῖς του δὲν ἐθεράπευε μόνον δίδων συνταγὰς καὶ συμβουλάς, ὡρεάν τὸ πλεῖστον. Μετὰ τῆς συνταγῆς ἐστέλλοντο καὶ τὰ φάρμακα καὶ μετ αὐτῶν καὶ ἡ ἀνάλογος τροφὴ διὰ τὸν πτωχὸν ἀσθενῆ, ὅστις διττῶς ἐλάμβανε τὴν ζωὴν ἐκ τῆς χειρός του· τὴν ὑγείαν καὶ τὸν ἄρτον συγχρόνως. Ὄχι δὲ μόνον περὶ τῆς σωματικῆς ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ψυχικῆς εὐεξίας τῶν συμπολιτῶν του ἐφρόντιζεν, ὁ ἐκλεκτὸς αὐτὸς μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν τῆς μικρᾶς του πατρίδος, ἀναμιγνυόμενος εἰς τὰ κοινοτικὰ καὶ ὡς πατὴρ μεριμνῶν περὶ τῆς παιδείας καὶ τῆς ἐν γένει προόδου καὶ προαγωγῆς τοῦ τόπου.

Ὁρεγόμενος εὐρυτέρας ἐπιστημονικῆς μορφώσεως μετέβη εἰς Παρισίους ὅπου ἐπὶ διετίαν παρηκολούθησε τὰς πρόοδους τῆς ἐπιστήμης, τὴν ὁποίαν ἠγάπα ἀλλὰ καὶ βαθέως κατεῖχε, μεθ' ὃ ἐπέστρεψε καὶ πάλιν εἰς τὴν μικράν του πατρίδα παρέχων ὡς πάντοτε τοῖς συμπολίταις του τὰς βοηθείας τῆς φιλανθρώπου ἐπιστήμης του.

Συνδέσας τὴν τύχην του μετὰ κόρης ἀνταξίας τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς μορφώσεώς του, τῆς δ(ος Εὐγενίας Κρικοριάν, μεθ' ἧς τὸν συνέδεσε φιλία, ἐκτίμησις καὶ ἀγάπη ἀληθὴς ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, θὰ ἔλεγέ τις ὅτι τὴν ἀσύλληπτον εὐτυχίαν αὐτὸς συνέλαβε καὶ ὅτι ἐν τῇ ζωῇ οὐδὲν εἶχε πλέον νὰ ποθήσῃ. Ὡς ἄνθρωπος εἶχεν ὅλας τὰς ἀρετάς· ψυχὴν ἀγγελικὴν καὶ εὐγένῃ, καρδίαν ἀγαθὴν καὶ γενναίαν, πατριώτης ἀγνός, μειλίχιος καὶ ἀγαθὸς πρὸς πάντας, εὐθύς, δίκαιος, εἰλικρινὴς καὶ σταθερὸς εἰς τὴν φιλίαν καὶ τὴν ἀγάπην του, ἔχων παρ' ἑαυτῷ σύζυγον μορφωμένην καὶ προικισμένην μὲ ὅσα καὶ αὐτὸς προτερήματα καὶ τρεῖς ἀγγέλους οἵτινες ἔψαλλον ἐν τῇ καλιᾷ των τὸ ἀτελεύτητον τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐδαιμονίας ᾄσμα ἀναμένοντες τὸν τέταρτον, ἦτο ἀληθῶς εὐτυχής. Καὶ ἐν μέσῳ μιᾶς τοιαύτης οὐρανίας εὐδαιμονίας ἦλθεν ἀπηνὴς ὁ θάνατος νὰ ἁρπάσῃ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς συζύγου, τῶν τέκνων, τῶν φίλων, τῆς κοινωνίας αὐτῆς, δι' ἣν ἦτο ὁ ἀληθὴς πατήρ, μόλις τὸ τριακοστὸν ἔνατον ἄγοντα τὸν ἀτυχῆ Τζώρτζη, διὰ τὸν ὁποῖον θὰ εἶνε ὀλίγα πάντοτε τὰ χυθέντα δάκρυα ὑπὸ τῶν ἀπαντα-

χοῦ φίλων, ἀνεπαρκὲς τὸ πένθος ὅπερ ἐπὶ τῷ θανάτῳ του περιεβλήθησαν πάντες οἱ συμπολῖται του, καὶ πτωχὴ ἡ εἰς ἀείρρουν πηγὴν ὀδύνης καὶ πόνου μεταβληθεῖσα καρδία τῆς ἀτυχοῦς καὶ ἀπαρηγορήτου συζύγου. Εἶνε ἄδικος ἡ Μοῖρα ὅταν πλήττῃ τὴν νεότητα, ἀλλ' εἶνε κακοῦργος ὅταν ἐν αὐτῇ ἐκλέγῃ τὰ θύματά της μεταξὺ ἐκείνων οἵτινες εἰς τῆς νεότητος τὰ ἄνθη προσθέτουσι τὰ ἐκλεκτότερα ἀρώματα ψυχικῶν ἀρετῶν καὶ αἰσθημάτων συνδυαζομένων μετὰ μεγάλης ἐπιστημονικῆς μορφώσεως. Δύνανται δὲ πολλαχῶς νὰ ὠφελήσωσι τὴν ἀνθρωπότητα καὶ νὰ δράσωσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΟΥ ΜΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΥΝΑΝΙΔΟΥ

Χάρε, 'ς τὴ μαύρη σου τὴ στράτα
Πές μου δὲν ὑπῆρες λυπημένο
Γέρο, ἀπ' τῆς ζωῆς τὸ δρόμο
Καὶ ἀπ' τὰ χρόνια κουρασμένο,

Στὴν παγωμένη σου ἀγκάλη
Νἀρθῇ μὲ πόθο νὰ πλαγιάσῃ.
Νὰ ξεκουράσῃ τὸ κορμί του,
Πίκρες καὶ πόνους νὰ ξεχάσῃ;

Δὲν ὑπῆρες κἂν βυζασταροῦδι
Ποῦ 'χτὴ ζωὴ νὰ ζῇ ἀρχίζει,
Κι' οὔτ' ἡ χαρά, οὔτε ἡ λύπη
Τί εἶν' ἀκόμα δὲν γνωρίζει,

Σὰν εὐτυχίας χαμογέλοιο
Νὰ πάρῃς τὴ μικρὴ ζωή του,
Τοῦ κόσμου συμφορὲς καὶ πόνοι
Πρὶν φαρμακώσουν τὴ ψυχή του;

Ὑπῆρες τὸ νειὸ τὸ ζηλεμμένο,
Ὑπῆρες τὸ ἄξιο παλληκάρι,
Ποῦ εἶχ' ἀγάπη στὴν καρδιά του
Καὶ πλάϊ του χρυσὸ ζευγάρι,

Ποῦ εἶχ' ἀχνόμορφ' ἀγγελούδια
Ἀφτέρωτα, μικρὰ πουλάκια
Κι' ἄμοιρο π' ὀρφανὸ θἀνοίξῃ
Στὸ φῶς τἀνείξερα ματάκια;

Τὸν εἶχες, χάρε, μέρα—νύχτα
Ἐχθρὸ μεγάλωνε μπροστά σου,
Γιατί σοῦ ἅρπαζ' ἀπ' τὰ χέρια
Τ' ἄδικα πάντα θύματά σου,

Μάννες, πατέρες, ὅπου εἶχαν
Παιδιὰ νὰ θρέψουν καὶ νὰ ντύσουν,
Παιδιὰ ποὖχαν φτωχοὺς γονεῖς των
Μ' ἀγάπη νὰ γεροκομήσουν...

Στῆς εὐτυχίας περπατοῦσε
Τὴν ἴσια κι' ἀνθισμένη στράτα.
Ὅταν ξεπρόβαλες καὶ τοὔπες
Ξάφνου: τὸ δρόμο σου σταμάτα:

Ἐπαραμόνευσες σὰν κλέφτης,
Χάρε, τὸ ἄξιο παλληκάρι,
Παιδιὰ δὲν ἔβαλες στὸ νοῦ σου,
Δὲν λόγιασες γλυκὸ ζευγάρι.

Οὔτε τὴ νειότη τὴ χρυσῆ του,
Οὔτε τὴν τόση ὠμορφιά του
Ποῦ μιὰ φαινότανε 'στὴν ὄψη
Καὶ δέκα ἦταν 'στὴν καρδιά του...

Ἄκουσε τὰ μικρὰ παιδιά του
Ὅπου φωνάζουνε πατέρα,
Δὲς τὸ χρυσό του τὸ ζευγάρι
Ὅπου τὸν κλαίει νύχτα—μέρα.

Ρίξε τ' αὐτί σου 'ς τοὺς ἀρρώστους
Καὶ 'ς τοὺς φτωχοὺς ὅπου βογγοῦνε,
Κι' ἀπὸ τὸ εὔσπλαχνό του χέρι
Ψωμὶ κ' ὑγεία καρτεροῦνε,

Καὶ πές μου, χάρε, ποῦ δὲν ἔχεις
Καρδιὰ' κουφέ, τυχλέ, ζηλιάρη,
Πές ἄδικε ψυχομαζεύτη,
Πές μου ἀνθρωπομακελάρη,

Ἀπ' ὅσα ἄδικα στὸν κόσμο
Κάνει τὸ χέρι σου ὅπ' ἁπλώσῃ,
Τὸ σημερνὸ τὸ ἄδικό σου
Τἄχα κ' ἐσὺ δὲν τῶχεις νοιώσει;

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

Υδρευομένη.

ΑΙ ΔΥΟ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑΙ

(Κατὰ τὸ ἔτος 1042.)

Αἱ ἡμέραι τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1042 ἦσαν πολυτάραχοι στὴν Κωνσταντινούπολιν. Ὁ λαὸς συναθροισμένος καθ' ὁμάδας εἰς τὰς πλατείας τῆς πόλεως συνεζήτει καὶ ἀντήλλασε πικροὺς λόγους διὰ τὸν αὐτοκράτορα Μιχαήλ. Ἀλήθεια ἦτο ὅτι προκήρυξις τοῦ βασιλέως ἐξώριζε τὴν βασίλισσα;

Τὸ γεγονὸς ἐπιστοποιήθη ἐπισήμως. Οἱ ἄρχοντες καὶ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ γερουσιασταὶ περίλυποι συνήρχοντο εἰς συνεδρίασιν. Τὰ πλήθη μὲ ταραγμένα νεῦρα καὶ ἀπειλητικὰ συνείρχοντο κατὰ χιλιάδας στὴν πλατείαν τοῦ Ἱπποδρόμου. Ἡ ἀνταρσία ἐσχεδιάζετο. Αἴφνης πλήθη γυναικῶν συναθροισθέντα ἤρχισαν μὲ φωνὲς καὶ μὲ ἐξεγερτικὰ τραγούδια νὰ διατρέχουν τοὺς δρόμους. Κάτω ἀπὸ τὰ κυβερνεῖα, κάτω ἀπὸ τὰ σπίτια τῶν ἀρχόντων καὶ εἰς τὰς πλατείας αἱ γυναῖκες ἐστέκοντο καὶ ἐξεφώνουν.

— Θέλομεν τὴν αὐγούστα Ζωή, τὴν μητέρα μας! Ζήτω ἡ βασίλισσα.

Οἱ ἄνδρες ἐρεθίσθησαν περισσότερον. Κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλο παλάτι ὁ συναθροισθεὶς ὄχλος ἦτο ἄπειρος. Κραυγαί, χειρονομίαι, ἀπειλαὶ καὶ ὕβρεις ἐτοξεύοντο κατὰ τῶν ἀνακτόρων. Ἠπείλουν θάνατον στὸν κακοῦργον βασιλέα.

— Ζήτω ἡ βασίλισσα! Κάτω οἱ προδόται! Ἡ Γερουσία ἔπρεπε νὰ διαμαρτυρηθῇ, ἔπρεπε νὰ φύγῃ ὅταν ἤκουσε τὴν προκήρυξιν τοῦ βασιλέως διὰ τὴν βασίλισσα! Κάτω ἡ Γερουσία! Ζήτω ἡ μητέρα μας αὐγούστα Ζωή.

— Ἀδελφοί μου! φωνάζει ἔξαλλος νέα γυναῖκα πρὸς τὰ πλήθη. Ξεύρω ὅτι τὴν μητέρα μας αὐγούστα τὴν ἐξώρισαν στὸ νησὶ τῆς Πριγκήπου. Χθὲς τὴν νύκτα ἔψυγε τὸ πλοῖο. Καὶ ἔκοψαν τὰ μαλλιά της, τὴν ἔνδυσαν μαῦρα ράσα μοναχῆς καὶ ἐκεῖ τὴν ἔκλεισαν στὸ μοναστῆρι. Ζήτω ἡ βασίλισσα! Θέλομεν τὴν μητέρα μας!

Τὸ πλῆθος ὅταν ἔμαθεν τὴν ἐξορίαν εἰς τὸ μοναστῆρι τῆς Πριγκήπου ἔγινε παράφορον. Πέτρες, ξύλα, μπαστούνια, ὅ,τι εὕρισκε ἔρριπτε μὲ ὕβρεις ἀνηκούστους κατὰ τῶν ἀνακτόρων. Ὁ στρατὸς ἠναγκάσθη τότε νὰ λάβῃ μέρος καὶ ἡ φρουρὰ τοῦ παλατίου ἐζήτησε νὰ κτυπήσῃ τὸ πλῆθος. Ἡ ταραχὴ καὶ ὁ θόρυβος ἔγινε ἀ-

περίγραπτος. Ματαίως ἔπεσαν νεκροὶ ἀρκετοί. Τὸ πλῆθος ἐξηγριώθη καὶ ἀνθίσταται.

Διοικητὴς τῆς φρουρᾶς ἦτο τότε ὁ θεῖος τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντῖνος. Ἐνῶ ἐπροσπάθει νὰ συγκρατήσῃ τὰ πλήθη καὶ νὰ κερδήσῃ χρόνον εἶχεν στείλει ἀμέσως πλοῖο στὸ νησὶ τῆς Πριγκήπου νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν βασίλισσα. Καὶ τὴν ἔφερε μὲ τόσην βίαν καὶ σπουδὴν ὥστε τὴν ὡδήγησαν κατ' εὐθεῖαν στὸ βασιλικὸν θεωρεῖον τῆς πλατείας τοῦ Ἱπποδρόμου ὅπως ἦτο μὲ κουρευμένα τὰ μαλλιά, μοναχὴ καὶ μὲ τὰ ράσα. Στὸ πλάγι της φοβισμένος ὡς νὰ ἐζήτει συγγνώμην ἐστάθη ὁ αὐτοκράτωρ.

Ἀλλοίμονον! Τί ὕβρεις καὶ αὐθάδεια καὶ βλασφημίαι ἠκούσθησαν, Θεέ μου! Ὁ λαὸς ἐξεμάνη ὁλότελα ὅταν εἶδε σὲ τρίχινο ράσο καὶ κουρεμένη τὴν μεγάλην βασίλισσα ποῦ ἔβλεπε ἄλλοτε στολισμένη σὲ διαμάντια καὶ σὲ μεταξωτὴ ἁλουργίδα. Πέτρες καὶ ξύλα ἐτίναζε πλέον κατ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως. Θάνατος! ἐφώναζαν, θάνατος! Καὶ ὁ βασιλεὺς μόλις διέφυγε τὸ πλῆθος διὰ νὰ κρυφθῇ στὸ μοναστῆρι τοῦ Στουδίου.

II

Ἀπὸ τὴν παραλίαν τοῦ Κερατίου κόλπου ὅπου ἦτο τὸ γυναικεῖο μοναστῆρι τοῦ Πετρίου καὶ σήμερα εἶνε τὸ Φανάρι, ἄλλος κόσμος κατὰ χιλιάδας συναγμένος ζητεῖ νὰ ἰδῇ τὴν πριγκήπισσα Θεοδώρα. Ἦτο νεωτέρα ἀδελφὴ τῆς αὐγούστας Ζωῆς, ἡ ὁποία ἀπὸ παλαιὰ χρόνια βαρεθεῖσα τοὺς κόλακας καὶ τὰ αἴσχη τῆς αὐλῆς ἔγινε μοναχὴ σ' αὐτὸ τὸ μοναστῆρι. Ὁ λαὸς ἐφώναζε καὶ ἐζήτει ἀπὸ τὴν ἡγουμένισσα νὰ ἰδῇ τὴν πριγκήπισσα.

— Ζήτω ἡ Θεοδώρα, ἡ νέα βασίλισσα. Ζήτω!

Ἡ ἡγουμένισσα μάταια ἐσυμβούλευε τὸ πλῆθος νὰ μὴ ἐπιμένῃ διότι ἡ Θεοδώρα δὲν ἀνήκει εἰς τὸν κόσμον τοῦτον. Ὁ λαὸς ἐπέμενε καὶ ἡ Θεοδώρα ὠχρὰ καὶ κλονισμένη κατέφυγε στὴν ἐκκλησία νὰ προσευχηθῇ.

— Παναγία μου! χρόνια ὁλόκληρα μὲ ἀξίωσες νὰ σὲ λατρεύω μακρὰν ἀπὸ αὐτὸν τὸν ψεύτη κόσμον. Μοῦ ἔδωκες νὰ ἐλπίζω τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀναξία. Νὰ γονατίζω, νὰ προσεύχωμαι καὶ νὰ ἐντρυφῶ στῆς ἁγίας μου ἐκκλησίας τὸ βασίλειο. Κάθε ἄλλη δόξα τοῦ κόσμου τούτου εἶνε δοκιμὴ μεγάλη στὴν ψυχή μου. Παναγία Μεγαλόχαρη, γλύτωσέ με ἀπὸ τὸν πειρασμὸ τῆς βασιλείας! Στὸ ζητῶ μὲ δάκρυα, ἡ ἀναξία!

Ὅταν τὸ πλῆθος ἔσπασε τὴν σιδερένια πόρτα τῆς μονῆς καὶ ἐμβῆκε μέσα ἤρε τὴν Θεοδώρα νὰ προσεύχητε λουσμένη στὸν ἱδρῶ.

— Ζήτω ἡ βασίλισσα Θεοδώρα! ἐφώναξαν ὅλοι.

Καὶ ἀμέσως ἀναβιβάζουν τὴν μοναχὴν πριγκήπισσα εἰς ἄλογο καβάλα καὶ τὴν ὁδηγοῦν στὴν ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ὠχρά, λιπόσαρκος καὶ ἄσχημος ἡ Θεοδώρα ὅπως ἦτο, μὲ εὐλογιασμένο τὸ πρόσωπο, ἔτρεμεν ὁλόκληρος. Καὶ ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως στὰ πλήθη, ποῦ τὴν ἐχαιρέτων, ἐκείνη ἐξηκολούθει νὰ μουρμουρίζῃ ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ καὶ εὐχὰς τοῦ Μ. Βασιλείου. Ὅταν ἔφθασε στὴν Ἁγίαν Σοφίαν ὁ κόσμος ὅλος ἦτο ἀνάστατος. Χοροὶ καὶ τραγούδια στὴν πλατείαν τοῦ Ἱπποδρόμου ἐφανέρωναν τὴν νίκην τοῦ πλήθους.

III

Στὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Σοφίας εἶχεν εἰσέλθη ἐνωρίτερα ἡ αὐγούστα Ζωὴ καὶ ἐπερίμενε. Ὁ Πατριάρχης, οἱ Ἀρχιερεῖς, ἡ Σύγκλητος καὶ οἱ ἄρχοντες ἦσαν ὅλοι παρόντες. Τὸ πλῆθος ἦτο ἄπειρον.

Ἀργὴ καὶ μεγαλοπρεπὴς δοξολογία ἐψάλη τότε εἰς τὸν Ὕψιστον. Ὁ ξένος ἅρπαξ τοῦ θρόνου Μιχαὴλ ἐδιώχθη καὶ αἱ δύο νόμιμοι βασίλισσαι ἡ Ζωὴ καὶ ἡ Θεοδώρα ἐπανῆλθον εἰς τὸ βασίλειον κράτος. Εἶναι αἱ μόναι κληρονόμοι καὶ ἀπόγονοι τῆς δυναστείας τῶν Μακεδόνων βασιλέων.

Εἰς τὸ τέλος τῆς δοξολογίας ὁ Πατριάρχης ηὐλόγησε τὰς δυὸ μοναχὰς ὡς βασιλίσσας τοῦ κράτους. Καὶ ἀμέσως ἐξελέγη ἡ νέα κυβέρνησις, ὁ νέος φρούραρχος καὶ οἱ σύμβουλοι τοῦ θρόνου. Ὅταν ὡδηγήθησαν αἱ βασίλισσαι εἰς τὰ ἀνάκτορα ἐστέκοντο δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ σωματοφύλακες, σπαθάριοι, λογχοφόροι καὶ ὑπασπισταὶ νεύοντες τὰ μάτια κάτω. Οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ παρηκολούθουν.

Ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπανηγύριζε τότε. Κήρυκες διέτρεχον τὴν πόλιν καὶ σαλπιγκταὶ ἐσάλπιζαν ἀγγέλλοντες τὰ μεγάλα γεγονότα. Καὶ ὅταν ἐσυνάχθησαν πρὸ τῶν ἀνακτόρων ὅλα ἐκεῖνα τὰ πλήθη ἀνευφημοῦντα, ζητοκραυγάζοντα καὶ χαιρετῶντα ἐξῆλθον νὰ εὐχαριστήσουν δύο γραῖαι ἀδελφαὶ ποῦ θὰ ἐκυβέρνουν τὴν τύχην τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων καὶ τοῦ μεγάλου ἀνατολικοῦ κράτους τῶν ἑλλήνων.

— Ἡ Ζωὴ καὶ ἡ Θεοδώρα.

Φ α ν ά ρ ι.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

—Δ ι κ α σ τ ή ς.—Καὶ ἂν σοῦ ἔπταισεν ἡ γυναῖκα σου, δὲν ἠδύνασο νὰ τὴν δείρῃς. Τὸ δικαίωμα τῆς τιμωρίας τὸ ἔχει μόνον ὁ Δικαστής.

Κ α τ η γ ο ρ ο ύ μ ε ν ο ς.—Τότε δείρτην τοῦ λόγουσου, κὺρ δικαστή.

Ο ΓΚΡΙΝΙΑΡΗΣ

Ο γκρίνιαρης εἶναι ἠθικὸς καρκῖνος μέσα στὸν κόλπον τῆς οἰκογενείας, ὅπου τῆς τρώει τὰ σπλάγχνα, καὶ τὴ μαραίνει.

Χάνει πρῶτος ἐκεῖνος τὴν ἡσυχία του· ἂν ποτὲ ἐχάρηκε ἡσυχίαν ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος, καὶ τὴν ἀφαιρεῖ συναμα ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν του.

Μπαίνει καὶ γυρίζει τὸ σπῆτι, ὄχι τόσο διὰ νὰ ἰδῇ, σὰν καλὸς οἰκοκύρης, ἂν ὅλα ἦναι στὸν τόποτους, ὅσο διὰ νὰ εὕρῃ κάτι ποῦ νὰ δίνῃ ἀφορμὴ στὴν ἐπιθυμία του νὰ γκρινιάξῃ. Τὸ βρίσκει; Ἄι, τότε ἀρχίζει ἡ φάουσα, ἡ γκρίνα, ἡ φωνές. Γκρίνα καὶ φωνὲς ὅπου δὲν παύουνε τόσο γρήγορα, ἀλλὰ βαστοῦν περισσότερο ἀπ' ὅσο ἡ καρδιὰ μπορεῖ νὰ βαστάξῃ.

Καθένας τότες εἰς τὸ σπῆτι τὸν ἀποφεύγει. Ἡ γυναῖκατου, τὰ παιδιάτου, ὑπηρέτες καὶ ὑπηρέτριες, βουβαίνονται καὶ τραβηῶνται σὲ παράμερα μέρη ν' ἀποφύγουνε τὸ βασάνισμα. Ἀλλοιὰ σ' ἐκεῖνον ὅπου ἔβωσ' αἰτία σ' ἐκεῖνο τὸ περιχείλισμα· ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ τῆς οἰκογενείας ὑποφέρνουνε ἀναλόγως.

Ἂν ἡ ὑπηρέτρια ἐτσάκισ' ἕνα ποτῆρι· ἂν ἡ γυναῖκατου δὲν ἐμαγέρεψε τὸ ψάρι στὴν ὥρατου· ἂν τὸ παιδάκι ἐστραβοπάτησε τὸ παπουτσιτου· ἂν ἡ κόρητου δὲν ἐβρᾶψε ἀκόμη τὸ ξηλομένουτου φόρεμα· ἐκείνην τὴν ἡμέρα γένεται τὸ ἀνάστα ὠ Θεός ἐκει—μέσα, καὶ ὅλοι τρέμουνε.

Χορτασμένοι γκρίνα, ἡ ὀρεξήτους ἐκόπηκε· δὲ μποροῦνε νὰ φάνε. Μὲ τὸν νοῦν σαστισμένονε, μὲ τὴν καρδιὰ μαραμένη, ἀδημονοῦν καὶ στενάζουνε ὅλην τὴν ἡμέρα καὶ τὴν νύχτα ἀκόμη, ἕως ὅτου νὰ ξημερώσῃ ὁ Θεὸς τὴν ἡμέρα ποῦ τότε πάλε διὰ κανὲν ἄλλο δίκηο παρόμοιο, ἢ ἴδιες σκηνὲς τῆς γκρίνας ξανανεώνουνται, καὶ τὸ πνεῦμα τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ξαναπιέζεται πάλε τότε, προτοῦ λάβει καιρὸ ν' ἀναπνεύσῃ ἀπὸ τὴν προηγούμενη πίεση, καὶ ἡ οἰκογένεια ὅλη δυστυχεῖ καὶ ἀπελπίζεται.

Ὁ δυστυχὴς τοῦτος γκρίνιαρης νομίζει ἐν ὅλῃ τῇ καλῇ πίστει ὅτι εἶναι τὰ δίκηατου ποῦ τὸν ὑποχρεώνουνε νὰ φωνάζῃ τὰ στραβὰ

τῆς οἰκογενείας καὶ ἄλλα..... καὶ δὲν ἀνανογέται διόλου ὅτι ἡ φύσῃ τὸν ἀδίκησε δίδοντάςτου ἀποτρόπαιον χαραχτῆρα, διὰ τοῦ ὁποίου κατασταίνεται δυστυχὴς αὐτὸς πρῶτος, καὶ κατασταίνει ἀκολούθως δυστυχῆ καὶ τὴν κακότυχην οἰκογένειάν του.

Ἂν ποτὲ μέλη τοιούτων οἰκογενειῶν ζητοῦν τὴν ἐλευθέρωσίντους διὰ μέσων ἀπελπισμένων καὶ παραφρόνων, ἡ κοινωνία χρεωστεῖ νὰ εἶναι συγκαταβατικὴ μὲ αὐτά· καὶ καθένας προτοῦ σκληρύνει κατὰ τοῦ ἐξοκείλαντος, νὰ σκεφθῇ καὶ τὴ θέσῃ τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου πλάσματος· καὶ νὰ ῥίψῃ μέγα μέρος τῆς εὐθύνης εἰς τὸν ἀνυπόφερτον χαραχτῆρα τοῦ γκρίνιαρη οἰκογενειάρχη.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

ΝΕΡΩΜΕΝΟ ΚΡΑΣΙ

Ὅ,τι κι' ἂν εἶχε τῶχασε: γυναῖκα, βιός, παιδιά του· τίποτε δὲν τ' ἀπόμεινε στερνὴ παρηγοριά.
Πέταξ' ἡ ἔννοια ἀπὸ τὸ νοῦ κ' ἡ ἐλπίδ' ἀπ' τὴν καρδιά του κ' ἡ ὑπομονὴ ἐμαρμάρωσε στὰ στήθη του βαρειά.

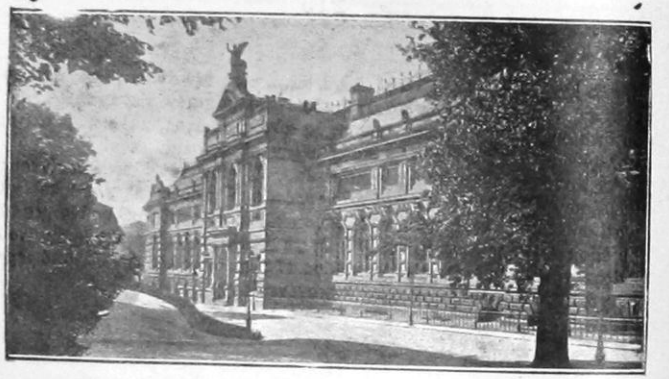
Ὅπως τὰ λείψανα περνοῦν, περνάει ἀργὰ ὁ καιρός του καὶ ζῇ δίχως ὁ δύστυχος νὰ ξέρῃ τὸ γιατί.
Μέσ' στὴν ταβέρνα ὁλημερὶς μὲ τὸ ποτῆρι ἐμπρός του τοῦ κάκου ἐκεῖ κι' ἀνώφελα τὴ λησμονιὰ ζητεῖ.

—«Καταραμένε κάπελα καὶ κλέφτη ταβερνιάρη,
»τί τὸ νερώνεις νὸ κρασί, καὶ πίνω ἀπ' τὸ ξανθό
»καὶ πίνω κι' ἀπ' τὸ κόκκινο κι' ἀπὸ τὸ γιοματάρι
»κι' ἀπὸ τὸ σῶσμα τὸ τραχύ, πίνω καὶ δὲν μεθῶ;

»Δὲν ἤρθα γιὰ ξεφάντωμα μήτε γιὰ πανηγύρι,
»ἤρθα νὰ βρῶ τὴ λησμονιὰ στὸ θάνατο κοντά..»
Κι' ὁ κάπελας γεμίζοντας καὶ πάλι τὸ ποτῆρι
μὲ θλιβερὸ περίγελο στὰ λόγια του ἀπαντᾷ:

—«Τί φταίω ἐγὼ ἂν τὰ δάκρυα ποῦ ἀπελπισμένος χύνεις
»πέφτουν μέσ' στὸ ποτῆρί σου, σταλαγματιὲς θολὲς
»καὶ τὸ νερώνουν τὸ κρασὶ κι' ἀδύνατο τὸ πίνεις;
»Τί φταίω ἐγὼ κι' ἂν δὲν μεθᾷς, τί φταίω ἐγὼ κι' ἂν κλαῖς;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

ΤΟ ΑΛΜΠΕΡΤΙΝΟΝ

ΕΝ ΔΡΕΣΔΗ

Ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον εἶνε γνωστὸν τὸ Μουσεῖον τῆς γλυπτικῆς ἐν Δρέσδῃ, λαβὸν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τοῦ βασιλέως τῆς Σαξωνίας Ἀλμπέρτου, βασιλεύσαντος ἀπὸ τοῦ 1873 29)10 μέχρι τοῦ 1902, 19 Ἰουνίου ν. ἡμ.

Πολλὰ ἱδρύματα καὶ πολλαὶ τοποθεσίαι φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως τούτου, ὅστις διεκρίθη διὰ τὴν κατ' ἐξοχὴν πολεμικὴν δρᾶσίν του, τιμήσας τὸν βασιλικὸν οἶκον τῶν Σαξώνων. Σοβαρός, ἀξιοπρεπὴς καὶ χαρακτὴρ σταθεροῦ ἦτο συγχρόνως ἁπλοῦς καὶ μειλίχιος καὶ ἐνέπνεε τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν εἰς τοὺς μεγιστάνας τῆς γερμανικῆς ὁμοσπονδίας. Οἱ ὑπήκοοί του ἐτίμουν καὶ ἠγάπουν αὐτὸν ὡς ἀληθῆ πατέρα, οἱ δὲ ἐν Δρέσδῃ φιλοξενούμενοι ἀλλοδαποὶ οὐδόλως διέφερον τῶν ὑπηκόων του ὡς πρὸς τὰ αἰσθήματα ταῦτα. Ἡ μνήμη ὅθεν τοῦ ἐξόχου τούτου βασιλέως ἀγήρως παρέμεινε σεβαστή.

Τὸ Μουσεῖον τῆς γλυπτικῆς ἐν Δρέσδῃ κινεῖ ἰδιαιτέρως τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου, οὐδόλως ὁμοιάζον μὲ τὰ λοιπὰ τοιαῦτα ἐν Εὐρώπῃ. Ἐγκλείει πλουσιωτάτην συλλογὴν καλλιτεχνικῶν ἔργων ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς ἐποχῆς μέχρι τῆς σήμερον, πρωτοστατούντων τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης. Εἰς τὸν μεγάλον ὅμως τοῦτον ναὸν τῆς τέχνης μάτην θὰ ζητήσῃ ὁ ἐπισκέπτης νὰ εὕρῃ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ ἀγάλματα, ἐξ ἐκείνων ἅ-

Hermann Prell.
Ἡ κλίμαξ τοῦ οἰκοδομήματος. Ὁ τοῖχος τῆς τύχης.

τινα ἐπεξεργάσθησαν αἱ χεῖρες τῶν ἀθανάτων καὶ τὰ ὁποῖα διὰ μυρίων μέσων ἐρυγαδεύθησαν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους. Οὐδαμοῦ συναντᾷ τις τοὺς νοσταλγοῦντας ἐκείνους αἰχμαλώτους, οἵτινες ἀδικαιολογήτως ὅλως καὶ παραλόγως ἐξακολουθοῦν κρατούμενοι, μακρὰν τοῦ τόπου ὅπου συνελήφθησαν καὶ ἐτεχνουργήθησαν, εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ Μουσεῖα, λαμπρύνοντες αὐτὰ διὰ τῆς αἴγλης των, αἴγλης ἐφ' ἧς οὐδὲν οἱ κρατοῦντες αὐτὰ ἔχουσι δικαίωμα. Ἡ κατοχὴ αὐτῶν αὕτη ἐδικαιολογεῖτο ἐφ' ὅσον ἐπρόκειτο νὰ τὰ σώσωσιν ἀπὸ τὰς βεβήλους χεῖρας βαρβάρων κατακτητῶν καὶ ἁρπάγων, ὄχι ὅμως καὶ σήμερον, ὅτε ἡ ἀληθὴς πατρίς των, ἐλευθέρα οὖσα

Ὁ τοῖχος τῆς ὡραιότητος.

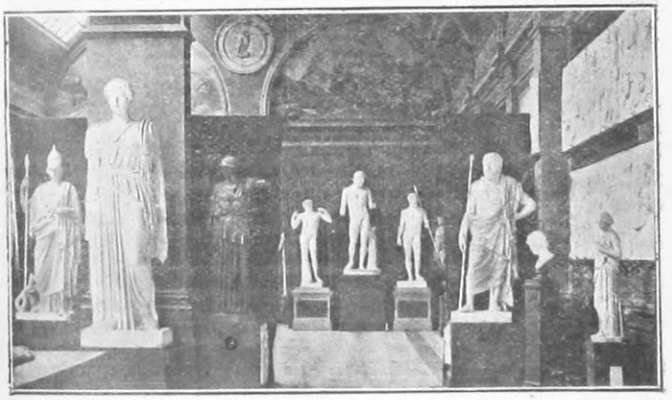
κέκτηται κατάλληλα καὶ ἀξιοπρεπῆ κτίρια πρὸς στεγασμὸν αὐτῶν.

Τὸ Ἀλμπερτίνον τιμᾷ τοὺς Σάξωνας διότι ἐκ θαυμασμοῦ καὶ λατρείας πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν τέχνην ἵδρυσαν εἰς αὐτὴν ναόν, ἐν ᾧ ἀντὶ εἰδώλων ἔθεντο πιστὰ ἀντίτυπα ὅλων τῶν γνωστῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας οὐδὲ κόπων οὐδὲ δαπανῶν φεισθέντες. Τοιουτοτρόπως εἶνε κάτοχοι τῶν θαυμασίων μνημείων τῆς τέχνης καὶ συγχρόνως ἀπηλλαγμένοι τῆς κατηγορίας τοῦ σφετερισμοῦ ξένης ἐθνικῆς ἰδιοκτησίας.

Τὰ ἀριστουργήματα ταῦτα εἶνε ἐκ γύψου, κατεσκευάσθησαν δὲ

μετὰ τοιαύτης τέχνης, ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας, ὥστε αἱ ψυχαὶ τῶν καλλιτεχνῶν δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ μεμψιμοιρήσωσιν ἐπὶ διαστρευλώσει τῶν ἔργων αὐτῶν. Ἡ λευκότης ἀφ' ἑτέρου τοῦ γύψου ὡσεὶ διαμαρτυρουμένη κατὰ πάσης ἀδίκου ὑπονοίας, ὑπομιμνήσκει τὸν νόμον τὸν ἰσχύοντα ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις χώραις τῆς Εὐρώπης. «Τιμωρητέος ὁ ἀδέσποτα σφετεριζόμενος γνωσθέντος τοῦ κυρίου των καὶ ὁ κατακρατῶν ἀπωλεσθέντα».

Τὴν λατρείαν καὶ εὐλάβειαν τῶν Σαξώνων πρὸς τὴν ἀρχαίαν τέχνην ἐποίησεν καταδηλοτέραν ἡ εἰς αὐτὴν ἀνέγερσις τοῦ σκηνώματος τούτου. Τὸ Μουσεῖον, ἔργον γνησίας ἐγχωρίου καλλιτεχνίας, εἶνε ἔξοχον ὑπὸ ἔποψιν διαστάσεων καὶ ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ἁρμό-

Ἡ αἴθουσα τοῦ Παρθενῶνος.

ζει νὰ ἐγκλείῃ τὰ ἀθάνατα τῆς ἑλληνικῆς διανοίας ἔργα, ἔστω καὶ ἐν ἀντιτύποις. Τὸ κτίριον ἐσωτερικῶς ἰδίως ἀλλὰ καὶ ἐξωτερικῶς ἐμποιεῖ θαυμασμόν. Μία περιγραφὴ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ διακοσμήσεως, ὅσον ἀτελὴς καὶ ἂν θεωρηθῇ, δίδει ποιάν τινα ἰδέαν εἰς τὸν ἀναγνώστην τῆς ἀριστουργηματικῆς ὑπό τε τὴν καλλιτεχνικὴν καὶ μυθολογικὴν ἔποψιν ὄψεως τοῦ Μουσείου.

Διὰ τὴν ἀνέγερσιν καὶ διακόσμησιν τοῦ κτιρίου τούτου ἐκηρύχθη διαγώνισμα τῷ 1890 εἰς ὃ ἀνεδείχθη νικητὴς ὁ καλλιτέχνης Hermann Prell. Οὗτος ἐπιληφθεὶς τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου κατώρθωσεν ὥστε ἥ τε ἀρχιτεκτονικὴ καθὼς καὶ ζωγραφικὴ νὰ

ἀντιπροσωπευθῶσιν ἐν αὐτῷ τόσον ἐξόχως καὶ νὰ συνδυασθῶσιν τόσον ἁρμονικῶς καὶ μὲ τόσην ἑνότητα ὡς νὰ εἶχον ἐκ ἐλεσθῇ πάντα ὑπὸ μιᾶς θελήσεως καὶ τῆς αὐτῆς χειρός. Ἐκανονίσθη δὲ ἡ οἰκονομία τοῦ χώρου καὶ τῶν τεσσάρων διαστάσεων μὲ τοιαύτην τέχνην, ἐστολίσθη ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κτίσματος μετὰ τόσης ἐπιδεξιότητος. τόσον ἁρμονικὴ καὶ καλαισθητικὴ εἶνε ἡ διάταξις. ὥστε ὁ βλέπων τοῦτο ἀγνοεῖ τί πρωτίστως ὀφείλει νὰ θαυμάσῃ τὰς ἐν αὐτῷ καλλιτεχνικὰς παραστάσεις ἢ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ καλλιτέχνημα;

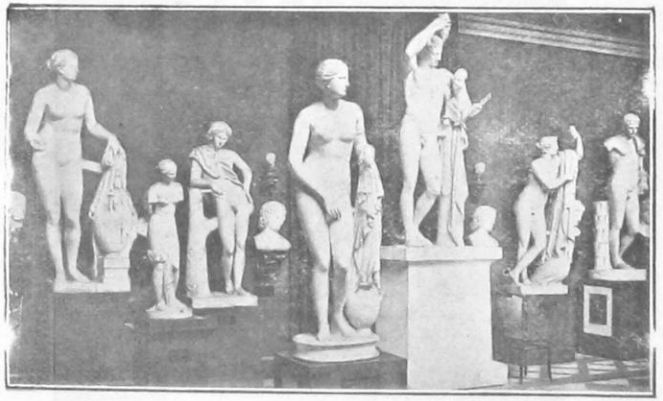
Ὅλως ἰδιαιτέρως ἑλκύει τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου ἡ στοὰ τῆς εἰσόδου τοῦ Μουσείου (Treppenhaus). Ἡ κυρία ὄψις του κεῖ-

Αἴθουσα τῆς Ὀλυμπίας μετὰ τῆς νίκης τοῦ Παιωνίου.

ται πρὸς τὸ γραφικὸν Belvedere. Ἡ στοὰ περιλαμβάνει καὶ στεγάζει τὴν μεγαλοπρεπῆ μαρμαρίνην κλίμακα τὴν φέρουσαν εἰς τὸ ὑπὲρ τὸ εἰσ ὑγειον δῶμα. Ἡ ὀροφὴ αὐτῆς καταλαμβάνεται ὑπὸ τοιχογραφίας παριστώσης τὴν γιγαντομαχίαν. Ἡ νίκη τοῦ πνεύματος καταφερθεῖσα ἐναντίον τῆς ἀντιπαραταττομένης καὶ παλαιούσης ἀξέστου ὑλικῆς δυνάμεως. Τὸ ὅλον, ἀριστούργημα ζωγραφικῆς συνθέσεως καὶ ἐκτελέσεως συναρπάζει τὴν ψυχὴν τοῦ εἰσερχομένου. Ἐπὶ τῶν ἐγκαρσίων τοιχωμάτων τῆς στοᾶς παριστάνεται ἡ ἔκβασις καὶ αἱ συνέπειαι τῆς γιγαντομαχίας, διὰ συνδυασμοῦ γλυπτικῆς μετὰ ζωγραφικῆς. Δύο ἀγάλματα τῆς διακοσμήσεως χωρίζουσι διακεκριμένως τὸ τοίχωμα τῆς εἰμαρμένης ἀπὸ

τὸ τῆς ὡραιότητος· συμβολισμὸς τῶν δύο δυνάμεων, ὧν ἡ ἐπιρροὴ τὴν ζωὴν καὶ τὴν τέχνην κρατύνει, ἀρρότερα ἀριστοτεχνικῶς διακεκοσμημένα. Ἐπὶ τοῦ τοιχώματος τῆς εἰμαρμένης εἰκονίζεται διὰ τοιχογραφιῶν καὶ γλυπτικῆς ὁ Τάρταρος, ὁ Κρόνος τιμωρούμενος καὶ οἱ ἑκατόγχειρες ἐκτελεσταὶ τῆς αἰωνίας βασάνου του. Ἐπὶ βραχώδους ὑψώματος κάθηνται αἱ Μοῖραι· ἡ Κλωθὼ ἐπεξεργαζομένη τὸ χρυσοῦν νῆμα, ὑπὸ τοὺς πόδας δὲ αὐτῶν ῥέει τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός, ἐφιπταμένου τοῦ ἀετοῦ τοῦ Διός. Ὁ Προμηθεὺς φέρων τὴν λύτρωσιν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ ἡ τιμωρία

Αἴθουσα τοῦ Πραξιτέλους.

του, ἡ Πανδώρα καὶ ὁ Ἐπιμηθεὺς καὶ τέλος ὁ Ὀρέστης διωκόμενος ὑπὸ τῶν ἐρινύων.

Ἐπὶ τοῦ τοιχώματος τῆς ὡραιότητος, εἰς τὸ μέσον καὶ εἰς κατάλληλον ὕψος ἐντὸς νύμφης φαίνεται ἡ Ἀφροδίτη φερομένη ὑπὸ δύο δελφίνων. Διὰ τοιχογραφίας εἰκονίζεται ἡ ἁρπαγὴ τῆς Εὐρώπης παρὰ τοῦ Διὸς ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου αἱ τρεῖς Χάριτες. Ἐπὶ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ ἀετώματος (ἔργον γλυπτικῆς) ἐπικάθηνται ὁ Ὀρφεὺς καὶ ἡ Εὐρυδίκη, ὁ Ἐνδυμίων καὶ ἡ Σελήνη.

Ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐπιμήκους τοίχου, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιφάνεια διακόπτεται διὰ φατνωμάτων νυμφῶν ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐπὶ ἐπιχρύσων βάθρων ἵστανται ἀγάλματα διακοσμήσεως, παρίστανται ἡ Ἥρα, ἡ Θέτις, ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Ποσειδών. Ὑπερθεν τῶν θυ-

Richard König—Radebeul. Ἡ Μοῦσα.

ρωμάτων εἶνε διὰ πλαστικῆς ἐξέχουσα ἡ παράστασις τῆς πτώσεως τοῦ Ἰκάρου, τοῦ Φοίβου καταστρέφοντος τὸ πτέρωμα, καὶ ἡ πτῶσις εἰς τὸν ὠκεανόν, ὡς καὶ ἡ νίκη τοῦ Περσέως μαχομένου κατὰ τῆς Μεδούσης.

Σημειωτέον ὅτι ὅλαι αἱ παραστάσεις, τὸ σύμπλεγμα αὐτὸ τῆς γλυπτικῆς ζωγραφικῆς καὶ πλαστικῆς διακοσμήσεως μετὰ τῶν ἐν ταῖς νύμφαις ἀγαλμάτων δὲν παρουσιάζουσι τὸ ἐλάχιστον ἴχνος διακοπῆς ἢ διαλείψεως. Αἱ εὐρεῖαι αἴθουσαι περιέχουσαι κατ' ἐποχὴν τέχνης τὰ ἐκτιθέμενα, ὀνομάζονται, ὁ Παρθενών, ἡ Ὀλυμπία κ. τ. λ.

Ἐν τῷ Μουσείῳ ὅπερ πλουτίζεται ὁλονὲν μὲ τὰ ἀντίτυπα τῶν ἑκάστοτε ἀνακαλυπτομένων ἀξ ων λόγου εὑρημάτων τῆς γλυπτικῆς, ὑπάρχουσι καίτινα, πρωτότυπα Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς. Εἰσὶν ἐπίσης ἐκτεθεμένα ἔργα πρωτότυπα εὐπρόσωπα καὶ εὐπρόσδεκτα νέας τέχνης γερμανῶν καλλιτεχνῶν ὡς ἡ Μοῦσα τοῦ Richard König ἐκ Radebeul τῆς Σαξωνίας, ἧς τὸ βοστρυχῶδες τρίχωμα εἶνε ἐκ σιδηρῶν ἐλασμάτων. Ἐπίσης ὑπάρχουσιν ἔργα τοῦ Max Klinger χρωματογραφικῆς γλυπτικῆς, ὡς τὰ νεωστὶ ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ Βώλῳ εὑρεθέντα, καὶ ἡ προτομὴ τοῦ Max Kinger. διασήμου συγχρόνου γλύπτου καὶ ζωγράφου ἐκ Λειψίας.

Δρέσδη Ἀπριλιος 1910.

ΚΩΝΣΤ. ΛΑΧΑΝΑΣ

ΚΑΛΟ ΚΟΝΑΚΙ

(Ἐκ τῶν τοῦ Παύλου Δερουδέλ.)

—Ἀφτωχομάννα, τί χαλᾶς 'στὸ τζάκι τόσα ξύλα!
Ζεστὸ 'ναι τὸ καλύβι σου καὶ δίχως τὴ φωτιά!....
Ἐστέγνωσα' τοῦ κρύου πιὰ δὲ 'νοιώθ' ἀνατριχίλα,
Κρύβε τὰ ξύλα σου.... διψοῦν φωτιὰ τὰ γερατειὰ

Καὶ τρέμεις σύ, γερόντισσα... Μὰ ἡ καλὴ γρηοῦλα
Μοῦ κάνει τὸν κουφὸ καὶ νά, τὴ χόβολη σκαλίζει...
Πετᾷ μιὰν ἀγκαλιὰ κλαδιὰ 'στὸ τζάκι καὶ γιομίζει
Καπνὸ καὶ λάμψι μονομιᾶς ἡ φτωχοκαλυβοῦλα.....

— «Ζεστάσου, παληκάρι μου, καὶ τουρτουροχιονίζει!...

— Ἀ φτωχομάννα! δὲν πεινῶ!... ταὐγά σου, φτωχομάννα,
Τὸ σῶσμα ρετσινάτο σου γιὰ σένα νὰ φυλᾷς...
Ἐγὼ ξεροτραγάνισα 'στὸ δρόμο κουραμάνα...
Ταὐγά, τὸ ρετσινάτο σου γιὰ μένα μὴ χαλᾷς!...

Μὰ τί τραπεζομάνδηλα μοῦ στρώνεις, χριστιανή μου!....
Ἂς λείπουν, σταυροπόδι 'γὼ τὸ τρώω τὸ ψωμί!....
Τραπέζι 'χω τὸ γόνατο, μαχαίρι τὸ σπαθί μου,
Καὶ μὲ τὴ βοῦκ' ἀμάσσητη, πετιοῦμαι 'στὴ γραμμή!

«—Ὦ, φάε, παληκάρι μου καὶ πιὲ καὶ τὸ κρασί μου!»

—

Μὰ τὰ σεντόνια τί τὰ θές;... Γιὰ μένανε παλάτι
Θὲ νἀν' ὁ ἀχεριῶνάς σου, ποῦ ς' ἄχερο παχύ,
Παίρνει τὸ μέτρο του κάνεις καὶ στρώνει τὸ κρεβάτι....
Ἐκεῖ, κυρά, 'σὰ βασιλιᾶς, κοιμοῦμ' ὡς τὸ ταχύ!...

Μὰ κείνη πάλι τὸ γουδί, γουδὶ τὸ γουδοχέρι!
Σεντόνια στρώνει κάτασπρα, ποῦ μοσχομαρτυροῦν
Σπιτίσια πλύσι, ἁλουσιὰ καὶ δάφνη καὶ νυχτέρι
Καὶ 'στὸ σεντούκι στιβακτὰ τὸν ξένο καρτεροῦν!....

«—Παιδί μου, πέσε, κάμ' ἐδῶ κονάκι καὶ λημέρι!...

—

Γλυκοχαράζει καὶ βαρεῖ ἀργὰ γλυκὰ ἡ διάνα...
Ξυπνῶ, πετιοῦμαι 'στὸ λεπτὸ νὰ τρέξω 'στὴ γραμμή!
Ἐμπρός! σ' ἀφίνω! ἔχε γειά!... μ' ἀλήθεια φτωχομάννα,
Σὰν πιὸ βαρὺ τὸ σάκκο μου ἀνοιώθω 'στὸ κορμί!....

Γιατί, καλὴ γερόντισσα. 'σὰ μάννα μου, σὺ ξένη,
Τόσο πολὺ μ' ἐχαΐδεψες; γιὰ πές μου, σὲ 'ρωτῶ....
Κ' ἐκείνη μισογελαστή, μισοκλαμμένη κραίνει...

«—Ἔχω κ' ἐγὼ τ' ἀγόρι μου, παιδί μου, 'στὸ στρατό!»

(Μετάφρασις Κλεάνθους Ν. Γριανταφύλλου.)

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ὁ κόσμος εἶνε θέατρον, εἰς τὸ ὁποῖον διδάσκονται καθ' ἑκάστην τραγῳδίαι καὶ κωμῳδίαι. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι οἱ ὑποκριταὶ εἶνε περισσότεροι ἀπὸ τοὺς θεατάς.

ΗΘΙΚΟΣ ΕΚΦΥΛΙΣΜΟΣ

Ἐάν, κατὰ τὸν ψαλμὸν τοῦ Δαβίδ, μόνον οἱ παράφρονες δύνανται, ἐν τῇ καρδίᾳ των, ν' ἀρνηθῶσι τὸν Θεόν, δὲν εἶνε ὅμως φρονιμώτεροι καὶ ὅσοι, μὲ λογικὰς ἀποδείξεις, ἐλπίζουν νὰ μεταπείσωσι τοὺς ἀπίστους. Τὸ προσάγειν ἀποδείξεις, ἐν τῇ χώρᾳ τῆς θρησκείας καὶ τῆς πίστεως—εἶνε ἀχάριστον, ἀμφίβολον ἔργον. Εἶνε τὸ αὐτό, ὡς τὸ ὁμιλεῖν πρὸς τυφλὸν περὶ τοῦ θαυμασίου κάλλους τῆς Παναγίας τοῦ Ραφαήλ, τὸ συζητεῖν μὲ κωφὸν περὶ τῶν τριφερῶν μελῳδιῶν τοῦ Ροσσίνη καὶ τοῦ Μοζάρτ. Καὶ ὁ μὲν καὶ ὁ δὲ πιθανὸν προθύμως νὰ πιστεύσουν εἰς τοὺς λόγους σας, νὰ παραδεχθοῦν ὅτι ὄντως οὕτως ἔχουσι τὰ πράγματα, δὲν θὰ αἰσθανθῶσιν ὅμως οἱ ἴδιοι τὰς ἐντυπώσεις σας, δὲν θὰ δοκιμάσουν τὰς συγκινήσεις ἐκείνας αἵτινες ἐτάραξαν, συνεκίνησαν ὑμᾶς. Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ μὲ τὰς ἀληθείας τῆς πίστεως. Ἂς παραταχθῇ ἐνώπιον τῶν ἀπίστων μακρὰ σειρὰ ἐκ τῶν μᾶλλον ἀκλονήτων ἀποδείξεων ὑπὲρ τῶν θρησκευτικῶν ἀληθειῶν· δὲν θὰ τοὺς ὁδηγήσῃ τοῦτο παντάπασι πρὸς τὴν πίστιν. Δύνανται νὰ παραδεχθοῦν ὅτι ἡ πίστις εἶνε λογική, οἱ ἴδιοι ὅμως δὲν θὰ ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ πιστεύσουν. Ν' ἀναγνωρίζῃ τις τὴν λογικότητα τῆς πίστεως καὶ νὰ πιστεύσῃ—εἶνε δύο ἐντελῶς ἀντίθετα πράγματα. Μεταξὺ τοῦ ἀποτελοῦντος τὸ ἀντικείμενον τοῦ λογικοῦ, τοῦ ἐνεργοῦντος ἐπὶ τῆς σκέψεως, καὶ τοῦ ἀποτελοῦντος τὸ ἀντικείμενον τῆς καρδίας τοῦ βρῶντος ἐπὶ τῆς θελήσεως, ὑπάρχει μεγάλη ἄβυσσος. Δυνατὸν νὰ παραδεχθῇ τις τὸ πρῶτον καὶ νὰ μὴν ὑποκύψῃ εἰς τὸ δεύτερον· ἵνα δὲ πιστεύσῃ τις **ἐξ ὁλοκλήρου**, πρέπει νὰ πιστεύσῃ ὄχι διὰ τῆς λογικῆς μόνον, ἀλλ' ἐξ ὅλης τῆς **καρδίας** καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς. (Μθ. 22 κεφ. 37 στιχ.).

Ὁ φιλόσοφος Φίχτε λέγει· «τὸ ἡμέτερον **σύστημα τῶν διανοημάτων** συχνάκις εἶνε μόνον **ἡ ἱστορία τῆς καρδίας ἡμῶν,**» τουτέστιν οἱ ἄνθρωποι **θέλουσι** πρᾶγμα τι οὐχὶ οὕτως, ὅπως **σκέπτονται**, ἀλλὰ **σκέπτονται** οὕτως, ὅπως θέλουν. Ὅθεν ἡ πίστις ἡμῶν, εἴτε ἡ ἡμετέρα ἀπιστία εἶνε, τὸ πλεῖστον, ἀντανάκλασις τῆς ἠθικῆς ἡμῶν διαθέσεως. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πράγματι οὕτως ἐξήγησεν εἰς τοὺς ἀντιπάλους του—τοὺς γραμματεῖς καὶ τοὺς φαρισαίους—τὴν ἀφορμὴν τῆς ἀπιστίας εἰς τὴν θειότητα τῆς ἀποστολῆς Του, εἰπὼν εἰς αὐτούς· «ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς

ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ' εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ὁ ὢν ἐκ Θεοῦ, τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ' ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ' ἐστέ.» ('Ιω. 8 κεφ. 23 καὶ 47 σελ.).

Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε τὸ Εὐαγγέλιον τῆς παγκοσμίου σωτηρίας, διότι ὅλος ὁ κόσμος, ὅπως λέγει ὁ Θεῖος Λόγος, ἐν τῷ κακῷ κεῖται. Τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας ἐκ τοῦ παγκοσμίου τούτου κακοῦ, ἀπεκάλυψεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ ὁ βεβαρυμένος ἐκ τοῦ κακοῦ τούτου, ὁ μὴ συμβιβαζόμενος μὲ τὸν ὑπάρχοντα διοργανισμὸν τῆς ζωῆς, ὁ τείνων πρὸς τὴν ἐνσάρκωσιν τῆς θείας ἀληθείας ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκεῖνος ἤκουε τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ καὶ τοὺς ἠκολούθει. Δι' ἐκεῖνον δέ, ὅστις ἠσθάνετο ἑαυτὸν καλῶς ἔχοντα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἢ, τοὐλάχιστον, ὑπελόγιζε μὲ τὰ ὑπάρχοντα μέσα νὰ βελτιώσῃ τὸ μέλλον, δι' αὐτὸν ἡ ἔννοια τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔμεινε σκοτεινή. Διὰ τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ ἦτο λόγος κενός, διότι οὗτοι δὲν ἔβλεπον τὸ κακόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ Χριστὸς ἦλθε νὰ σώσῃ τὸν κόσμον. Δὲν ἔβλεπον δὲ τὸ κακὸν οὗτοι, οὔτε τὸ βλέπουσι, διότι εἶνε οἱ ἴδιοι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, κατεχόμενοι δ' ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ τοῦ κοσμικοῦ κακοῦ, δὲν θέλουν νὰ ὑψωθοῦν ὑπὲρ αὐτό, δὲν θέλουν νὰ τὸ ἀρνηθῶσιν.

Μυριάδας ἀνθρώπων ἔχουσι τόσον ἀπορροφήσῃ αἱ περὶ τῆς ὑλικῆς εὐτυχίας φροντίδες, ὥστε δὲν τοὺς μένει καιρὸς νὰ σκεφθοῦν ποῖα τὰ χειραγωγοῦντ' αὐτοὺς αἴτια ἐν τῇ δράσει των, εἶνε ἀρά γε ὑψηλὴ ἢ εἶνε ταπεινὴ ἡ ἀξία τῶν αἰτίων τούτων, ἐν γένει δὲ ὁποῖοι τινες εἶνε αὐτοὶ οὗτοι, ποίαν θέσιν κατέχουν ἐν τῇ πολιτικῇ, κοινωνικῇ καὶ θρησκευτικῇ ζωῇ καὶ ἀνταποκρίνεται ἀρά γε ἡ θέσις αὕτη κατά τι εἰς τὰς ἀπαιτήσεις αἵτινες μόναι των ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς ἰδέας τῆς ἀνθρωπίνου ἀτομικότητος; Τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἀποβάλλουσι καὶ τὴν ὄρεξιν πρὸς τὰ ὑψηλὰ ζητήματα, θεωροῦντες τὴν περὶ αὐτῶν φροντίδα ὡς ματαιοπονίαν, ὡς ἔργον ἀνάρμοστον ἐντελῶς εἰς ἕνα πρακτικὸν ἄνθρωπον.

Ἄλλοι, ὑλικῶς καθ' ὁλοκληρίαν ἐξησφαλισμένοι καὶ ἐντελῶς ἐλεύθεροι ἀπὸ πᾶσαν ἐνασχόλησιν, ἐλκύονται ὅλως ἀπὸ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐξωτερικὰς τῆς ζωῆς τέρψεις. Πᾶσα ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ αὐταπαρνήσεως ἐργασία τοὺς παρίσταται ὡς παραφροσύνη φαντασιοκόπων, ὀνειροπόλων, αἱ ὑψισται τῆς ἠθικῆς ἀπαντήσεις ὡς περιττὸν πρόσκομμα εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐνεργείας. «Ἡ ζωὴ μειᾶ—λέγουσιν οὗτοι—καλεῖ πρὸς ἑαυτήν, ὑπόσχεται μακαριότητα. Τί θέλουν ἐδῶ τὰ σοβαρὰ πρόσωπα, τὰ διάφορα ζητήματα περὶ τῶν σκοπῶν καὶ τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς; ὑγεία, ἄφθονα μέσα, ζῆσε καὶ ἄφες καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ζοῦν»!

Μὲ μίαν τοιαύτην περὶ τοῦ κόσμου θεωρίαν, οἱ ἄνθρωποι, ἐννοεῖται, δὲν δύνανται νὰ ἔχουν εἰλικρινῆ, ἐγκάρδιον κλίσιν πρὸς τὸν Χριστιανισμόν, ὡς πρὸς τὴν φωνὴν τὴν καλοῦσαν τὴν ἀνθρωπότητα ἐκ τοῦ ἐγωϊσμοῦ τῆς ἀγροίκου, κτηνώδους φύσεως, πρὸς τὴν ἐν-

σάρκωσιν, ἐν ἑαυτοῖς καὶ τοῖς πλησίον, τῆς ὑψίστης θεϊκῆς ἀγάπης καὶ ἀληθείας. Προσκολλημένοι οὗτοι ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὰ γήϊνα, οὔτε σκέπτονται κἂν περὶ τῶν οὐρανίων. Ἡ φωνὴ τοῦ Χριστοῦ δὲν φθάνει μέχρι τῆς καρδίας των, δὲν ἐξεγείρει ἐν αὐτοῖς τὴν ἰδίαν ἀνεπάρκειαν, δὲν τοὺς καλεῖ πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἐργασίαν. Οὗτοι πνευματικῶς δὲν προκόπτουσι, ἐὰν δὲ οἱ ὀργανισμοί δὲν ἀναπτύσσονται, ἀφεύκτως χειροτερεύουσιν. Εἶνε νόμος τῆς φύσεως, ὁμοίως ἐνεργῶν εἰς τὸν φυσικόν, ὅπως καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον.

Ὁ ἀνόργανος κόσμος εἶνε ἀδρανής, ἀκίνητος. Ἐλεύθερος ἀπὸ ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις, φυλάττει ἀναλλοιώτως τὴν εὐστάθειάν του. Ἄλλο πρᾶγμα ὁ κόσμος ὁ ὀργανικός, αἱ ζωνταναὶ ὑπάρξεις εἶν' εὐμεταβλητοι. Ὁ ἀρχαῖος ἕλλην φιλόσοφος Ἡράκλειτος ἐδίδασκεν ἔκτοτε ὅτι, ὅπως ἀδύνατον εἶνε νὰ εἰσέλθῃ τις εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ρεῖθρον, τὸ ἀπαύστως μεταβαλλόμενον ἐν τῷ ῥύακι, οὕτως ἀδύνατον εἶνε δίς, τουτέστιν εἰς δύο διαφόρους χρονικὰς στιγμάς, νὰ εἶνε τις εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σῶμα, νὰ εὑρίσκεται εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κατάστασιν. «Τὰ σώματά μας, ἔλεγε, ῥέουσιν ὡς ῥύακια, ἡ ὕλη αἰωνίως ἀνανεοῦται ἐν αὐτοῖς, ὡς τὸ ὕδωρ ἐν τῷ χειμάρρῳ. Κινεῖται, μεταβαλλομένη, καὶ ἡ ἡμετέρα συναίσθησις.»

Πρὸ τοιαύτης ἀδιαλείπτου μεταβολῆς τῆς ὕλης ἐν τῷ σώματι καὶ τῶν συναισθημάτων ἐν τῷ πνευματικῷ κόσμῳ, ἀποβαίνει ἐκτάκτως δύσκολον, ἂν μὴ ἀδύνατον, οἱ ζῶντες ὀργανισμοὶ νὰ τηρήσωσιν ἰσοσταθμίαν. Ἐν αὐτοῖς ἡ ζωὴ βαίνει εἴτε πρὸς τὰ ἄνω, εἴτε πρὸς τὰ κάτω, οἱ ὀργανισμοὶ ἢ τελειοποιοῦνται, ἀναπτύσσονται, ἢ ἐκφυλίζονται, χειροτερεύουν. Ἐν οἱονδήποτε φυτόν, διὰ μιᾶς καταλλήλου, ἐπιτηδείας καλλιεργείας, δύναται, βελτιούμενον, νὰ μεταβληθῇ πρόρριζα· καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα καὶ ἡ ὀσμὴ τοῦ ἄνθους θ' ἀλλάξωσιν ἐντελῶς. Αὐτὸ τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐπὶ τῶν ζώων. Ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπάρχουν περίφημοι πτηνοτρόφοι οἵτινες ἀναθέχονται, ἐντὸς τριῶν ἐτῶν, νὰ δώσουν εἰς τὰ πτερὰ τῆς περιστερᾶς οἱονδήποτε θέλετε χρῶμα, ἐντὸς δ' ἑξαετίας ν' ἀναμορφώσουν τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ ῥάμφος. Μὲ τὰς γνώσεις καὶ τὴν ἐπιμονήν των προσδίδουσιν εἰς τὸ πτηνὸν καὶ εἰς τὸ ζῶον ἐπίσης σχῆμα ὁλονὲν καλύτερον. Τοὐναντίον, ὅταν ἡ ἐπιμελὴς ἐπαγρύπνησις διακοπῇ, τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα ἀφεύκτως χειροτερεύουσιν, ἐξαγριοῦνται. Τοιοῦτος ὁ γενικὸς τῆς φύσεως νόμος· ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν καταλλήλου καλλιεργείας οἱ ὀργανισμοὶ τελειοποιοῦνται· ἄνευ αὐτῆς ἐκφυλίζονται. Ἐκ τῆς ἐπιρροῆς αὐτοῦ δὲν εἶν' ἀπηλλαγμένος οὔτε ὁ ἄνθρωπος, τόσον ἐκ μέρους τοῦ φυσικοῦ, ὅσον καὶ ἐκ μέρους τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ ὀργανισμοῦ.

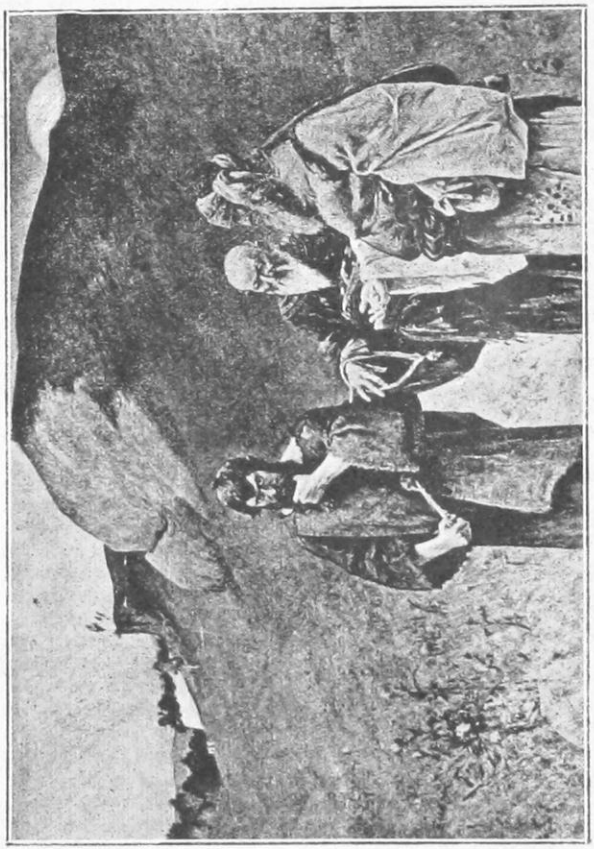
Ὅταν ὁ πολιτισμένος εὐρωπαῖος, ῥιφθείς, μετὰ ναυάγιον, ἐπὶ ἐρημονήσου, ἀναγκάζεται, ἐπί τινα ἔτη, νὰ μὴ φροντίζῃ περὶ τοῦ σώματός του, ἀποβαίνει ἄγριος τὴν ὄψιν, γίνεται κτηνάνθρωπος.

Ἐὰν δέ, παρομοίως, δὲν ἔχει τὸν τρόπον νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς διανοητικῆς του ἀναπτύξεως, θέλει καταπέσῃ νοητικῶς καὶ βαθμη-

δὲν δύναται νὰ φθάσῃ μέχρις ἠλιθιότητος. Θλιβερὸν παράδειγμα τούτου εἶνε αἱ μακροχρόνιοι ἀπομονώσεις ἐν ταῖς εἱρκταῖς, αἵτινες συχνὰ κάμνουν τοὺς φυλακισμένους ἠλιθίους. Αὐτὴ αὐτη ἡ λειτουργία τοῦ ἐκφυλισμοῦ, ὅταν ἐλλείπει ἡ δέουσα καλλιέργεια, τελεῖται καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν. Ἐὰν περιφρονῶμεν τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας, δὲν θ' ἀκούωμεν πλέον τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως, θὰ γείνωμεν ἄνθρωποι ἐλαττωματικοί, θ' ἀποβάλωμεν πᾶν ἠθικὸν αἴσθημα. Σὺν τῷ χρόνῳ, τὸ ἠθικὸν τοῦτο αἴσθημα θ' ἀποναρκωθῇ ἐντελῶς· ὁ ἄνθρωπος ὄχι μόνον δὲν θὰ προκόπτῃ πνευματικῶς, δὲν θὰ τελειοποιῆται, ἀλλὰ θὰ στερηθῇ καὶ αὐτὴν τὴν δύναμιν τοῦ δέχεσθαι καὶ ἀπαντᾶν εἰς πάσας τὰς ἠθικῶς ὡραίας ἐντυπώσεις, οὕτω δὲ θὰ δημιουργηθῇ τύπος ἑνὸς εἰλικρινοῦς ἅρπαγος, ποδοπατοῦντος αὐθαδῶς πᾶν ἱερόν. Πᾶν ὅ,τι ὑψηλόν, ὅ,τι ἀληθῶς ἀνθρώπινον, θ' ἀποβῇ ἀτροφικὸν καὶ θ' ἀπομείνῃ μόνον μία μοχθηρὰ κτηνωδία, ὡπλισμένη μὲ τὴν δύναμιν τοῦ νοὸς καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς ἐπιστήμης. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος νομιμώτατα καὶ βασιμώτατα ἐρωτᾷ: «πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας ἥτις, ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη» (Ἑβρ. κεφ. 2 σελ. 3).

Εἷς τε τὸν φυσικὸν καὶ πνευματικὸν κόσμον ὑπάρχει νόμος καθ' ὃν, ἕκαστον ὄργανον, μὴ ἀναπτυσσόμενον, μὴ ἀσκούμενον, ἐξασθενεῖ βαθμηδὸν καὶ ἐπὶ τέλους, ἐξ ἀτροφίας, περιπίπτει εἰς ἐντελῆ παράλυσίαν καὶ μάλιστα ἐξαλείφεται. Εἶνε γνωστὸν π. χ. ὅτι εἰς τὰ μέγιστα σπήλαια τῆς αὐστριακῆς ἐπαρχίας Καρνοελίας καὶ τῆς ἀμερικανικῆς πολιτείας Κεντουκῆ ζῶσι πλήθη ἰδιαιτέρου εἴδους πντικῶν, ἐντόμων, βατράχων, καρκίνων καὶ ἰχθύων ἀκόμη, ἐπειδὴ εἰς τὰ σπήλαια ταῦτα εὑρίσκονται ὑπογείως λίμναι καὶ ποταμοί. Ὅλ' αὐτὰ τὰ ζῶα, ἀνήκοντα εἰς πολυποικίλους διαιρέσεις καὶ κλάσεις, μεταξύ των ὁμοιάζουσι κατὰ τοῦτο, ὅτι ὅλα εἶν' ἐντελῶς τυφλά. Ὅσα ζῶσι πλησιέστερα πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου, ἔχουν μὲν ὀφθαλμούς, ἀλλά τίποτε δὲν βλέπουν· πολλὰ δέ, ἐκ τῶν ζώντων εἰς τὰ βάθη τῶν σπηλαίων δὲν ἔχουν οὔτε σημεῖον κἂν τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ὁράσεως, δὲν ἔχουσι κόγχας. Προφανῶς, ἐκεῖ, ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν σπηλαίων, ἐπὶ ὁλοκλήρους αἰῶνας, δὲν εἰσέδυσεν ἀκτὶς φωτεινή· οἱ ἰχθύες καὶ οἱ ποντικοὶ οὐδέποτ' ἐχρησιμοποίησαν τὸ ὄργανον τῆς ὁράσεως, τὸ ὁποῖον, ἐξασθενῆσαν κατ' ἀρχάς, ἔπαθε παράλυσιν, κατόπιν δὲ καὶ ἐξέλιπεν ὁλότελα *). Ὁ ἀετός, ὁ διαιτώμενος ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων, ἐπὶ τοσοῦτον ἤσκησε τὴν ὅρασιν, ὥστ' ἐλευθέρως ἀτενίζει τὸν ἥλιον, ἐνῷ εἰς τοὺς ἰχθῦας τοῦ σπηλαίου Μάμοντωφ δὲν ἔμεινεν οὔτε ἴχνος κογχῶν. Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν πνευματικὴν ὅρασιν. Πεφωτισμένον, ἠθικὸν αἴσθημα δίδει τὴν δύναμιν εἰς τὸν ἄνθρωπον ν' ἀκούῃ ἐν ἑαυτῷ τὴν φωνὴν τοῦ θείου.» Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται» (Μθ.

* Βητκόφσκη.—«Πέραν τοῦ ὠκεανοῦ.» 252 σελ.

Ὁ Ἰούδας λαμβάνων τὰ 30 ἀργύρια.

5 κεφ. 8 σελ.). Ἡ δὲ περὶ τῆς ἠθικῆς αὐτοτελειοποιήσεως ἀμέλεια ὁδηγεῖ εἰς πνευματικὴν τύφλωσιν, εἰς πλήρη ἀμβλύτητα καὶ αὐτῆς τῆς ὀσφρήσεως πρὸς πᾶν ὅ,τι καλόν, ὑψηλόν, ἅγιον. Περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς παρετήρει· «καὶ ἀναπληροῦται ἐπ' αὐτοῖς ἡ προφητεία τοῦ Ἡσαΐου ἡ λέγουσα. Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε, ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνιῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι καὶ ἰάσωμαι αὐτούς». (Μθ. 13 κεφ. 14—15 σελ.) Μετὰ τοῦτο γίνονται καταληπτοὶ καὶ οἱ λόγοι τῆς παραβολῆς περὶ τῶν ταλάντων· «τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ αὐ οῦ (Μαθ. 25 κεφ. 29 σελ.).

Πᾶσα καρδία ἔχει τὰς ἀπαιτήσεις της, τὰς πνευματικάς της ἀνάγκας, αἵτινες εἶνε τὸ θαυμασιώτερον, τὸ ἱερώτερον ἡμῶν τάλαντον. Μάθετε νὰ τὸ ἐκτιμᾶτε, προσπαθεῖτε νὰ τὸ ἀναπτύξετε καὶ πολλαπλασιάσετε. Μὴ πνίγετ' ἐντὸς ἡμῶν τὰς ἀγαθὰς ὁρμάς, εὐπειθῶς ἀκολουθεῖτε τὰς καλὰς κλίσεις τῆς ἀγνῆς ἀκόμη, τῆς μήπω κηλιδωθείσης, ὑπὸ τῆς χυδαιότητος καὶ τοῦ βιωτικοῦ βορβόρου, καρδίας ὑμῶν. Φυλάττετ' ἐν τῇ καρδίᾳ τὸν θεϊκὸν σπινθῆρα. Νὰ σβεσθῇ δὲν εἶνε δύσκολον, ἀλλ' ἐνθυμεῖσθε ὅτι, ὅταν τὸ πῦρ σβεσθῇ καὶ ὁ βιωτικὸς ἄνεμος διασκορπίσῃ καὶ αὐτὴν τὴν τέφραν, δὲν θ' ἀναθοθοῦν πλέον φλόγες.

«Φανὸς τοῦ σώματος ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός, λέγει ὁ Σωτήρ, καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου ἦστι καθαρός, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται, ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός μοχθηρὸς ἐστί, καὶ ὅλον τὸ σῶμα ἔσται σκοτεινόν. «Ἐὰν δὲ ἡ πηγὴ τοῦ φωτὸς σκοτισθῇ, τότε ὁποῖον ἔσται τὸ σκότος; Καὶ πῶς δυνάμεθα ἡμεῖς ν' ἀποφύγωμεν τὸ σκότος αὐτό, ἐὰν ἀρχίσωμεν νὰ περιφρονῶμεν τὸ φῶς ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς ἔδωσεν;

»Γνώριζε καὶ ἐνθυμοῦ, ἐδίδασκεν ὁ ἀρχαῖος σοφὸς Ἐπίκτητος, ὅτι ἐὰν οἱ ἄνθρωποι τυγχάνωσι δυστυχεῖς, πταίουσιν οἱ ἴδιοι, διότι ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τοὺς ἀνθρώπους πάντας διὰ τὴν εὐτυχίαν καὶ οὐδαμῶς διὰ νὰ εἶνε δυστυχεῖς. Ὁ Θεὸς ἐφέρθη πρὸς ἡμᾶς ὡς ἀγαθός, Πατήρ· ἐν τῇ ἀγαθότητι του ἔδωκεν εἰς τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν πᾶν ὅ,τι φέρει εἰς τὸ ἀληθινὸν ἀγαθόν. «Ἐὰν δέ, μεθ' ὅλ' αὐτά, ἡ ζωή μας ἀποβαίνει ἄστοχος μᾶς βαρύνει

«Σὰν ἕνας δρόμος ἴσιος, ἄσκοπος
ὡσάν μιᾶς ξένην ἑορτή, συμπόσιο,»

σημαίνει ὅτι δὲν ὠφελούμεθ' ἀπ' αὐτὴν μὲ νοημοσύνην, μὲ τρόπον εὔστοχον.

Καὶ πράγματι, ἐλαφρότατα ἐγκληματικῶς μάλιστα, φερόμεθα εἰς τὸ ζήτημα τῆς διευθετήσεως τῆς ζωῆς ἡμῶν. Ὁ Σπένσερ λέγει· «Θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἡ πλειονότης τῶν ἀνθρώπων ἔχουσιν ὡς σκοπὸν νὰ ἐξοδεύωσιν εἰς τὸν βίον αὐτῶν ὅσον δύνανται ὀλιγωτέ-

ραν σκέψιν. «Κανεὶς ἐργολήπτης δὲν θ' ἀναδεχθῇ νὰ κτίσῃ σταῦλον πρὶν ἢ πρῶτον ὑπολογίσῃ καὶ σκεφθῇ ἐπὶ τῆς ἐπιχειρήσεως, οὔτε κτίστης ὑπάρχει, ὥστις νὰ τοποθετήσῃ μίαν σειρὰν πετρῶν, χωρὶς νὰ τὰς ἰσοπεδώσῃ διὰ τῆς στάθμης, ἡμεῖς δὲ ζῶμεν εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε, μὴ σκεπτόμενοι τὸ παράπαν περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τῆς σημασίας τῆς ζωῆς, στερούμενοι κριτηρίου πρὸς ἐκτίμησιν τῆς τακτικῆς, τῆς σώφρονος αὐτῆς πορείας. Τί θαυμαστὸν λοιπόν, ἐὰν τοιαῦται οἰκοδομαὶ συχνὰ καταπίπτουσι, συντρίβουσαι ἡμᾶς ὑπὸ τὰ ἐρείπιά των; Πῶς δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν τοῦτο, ἐὰν περιφρονῶμεν τὸ μόνον ἀσφαλὲς σχέδιον τῆς ζωῆς, τὸ ὑποδειχθὲν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ;

Καὶ ἐνόσῳ μὲν εἱμεθα νέοι καὶ ἀπερίσκεπτοι, ἐνόσῳ ἐκτὸς τῶν μέσων, ἔχομεν κάλλος, ὑγείαν ἀφίνοντες κατὰ μέρος πᾶν ζήτημα, κατορθώνομεν ἴσως, νὰ ζῶμεν ἑλαφρά, εὔθυμα, εὐχάριστα, ἡ ζωὴ ὅμως αὕτη δὲν δύναται νὰ μᾶς ἱκανοποιῇ ἐπὶ μακρόν, δὲν θ' ἀργήσῃ δὲ νὰ μᾶς φανῇ «αστεῖο πρᾶγμα, κενὸ καὶ δίχως νόημα(1) Μεθ' ὅσα καὶ ἂν εἴπωμεν, ὅσον καὶ ἂν ἀπεσπάσαμεν τοὺς διαλογισμοὺς ἡμῶν ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων τοῦ πνεύματος ἀπαιτήσεων, ὁ ἄνθρωπος, οὐδὲν ἧττον, δὲν θὰ ζῇ μὲ μόνον τὸν ἄρτον, θὰ ἔλθῃ δὲ στιγμή, καθ' ἣν ἕκαστος θ' ἀναγκασθῇ μετὰ τοῦ ποιητοῦ νὰ εἴπῃ·

»Νὰ ζῶμεν δὲν θέλω ῥάθυμα, μεθυστικά,
μὲ φόβον· »διατί» νὰ ἐρευνῶ ἐταστικά·
ἀλλ' οὕτω, ποῦ εἰς κάθε μέραν, ὥραν καὶ στιγμὴν
νὰ κρύπτεται ἡ αἰωνία ἔννοια,
ἡ δίδουσα δικαίωμα τοῦ ζῆν.«

Ἡ ἀπαισιοδοξία, ὡς ἡ σκωρία ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον περιτρώγουσα τὴν σύγχρονον ζωήν, ἐξηγεῖται ἀκριβῶς διὰ τοῦ ὅτι ἡμεῖς, μὲ τὴν μίαν πτέρυγα, πλανώμεθα ὑψηλὰ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, ἐνῷ σύρομεν, ἐγκαταλελειμμένοι, τὴν ἄλλην, ἐν μέσῳ τῆς βιωτικῆς ἀηδίας καὶ τοῦ βορβόρου. Ἐντεῦθεν ἡ ἀναπόφευκτος ἐσωτερικὴ δυσαρμονία, ἡ ἀπογοήτευσις καὶ οὐχὶ σπανίως ὁ πρόωρος βίαιος θάνατος. Ἡ ζωὴ ὅμως, ὅσον θλιβερὰ καὶ ἂν φαίνεται, εἶνε πάντοτε πολυτιμοτέρα ἀπὸ μίαν μολυβδίνην σφαῖραν, ἢ ἀπὸ μίαν δόσιν πρωσικοῦ ὀξέος, ἀρκεῖ μόνον νὰ συλλάβωμεν τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ἔννοιαν, νὰ κατανοήσωμεν τὴν ἀρχήν, ὑπὸ τῆς ὁποίας διευθυνομένη αὕτη, προσκτᾶται ἀσυνήθη ἀξίαν.

Εἰς ἡμᾶς, τοὺς ἔχοντας τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἀναγνωρίζοντας αὐτό, ἡ ἔννοια αὕτη ὤφειλε, νομίζομεν, νὰ εἶνε σαφὴς ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἕκαστος, χριστιανὸς καλούμενος, δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῇ ἄλλως, εἰμὴ ὡς ἄνθρωπος, ἔχων γνώμονα τῆς ζωῆς του τὴν διαθήκην τοῦ Χριστοῦ. Τὰ πράγματα ὅμως ἄλλως ἔχουσιν. Ἐδῶ συναντώμεθα μὲ μίαν ἀπὸ ἐκείνας τὰς θλιβερὰς ἀντιθέσεις τοῦ βίου, ὁπόταν ἡ ὀρθὴ κρίσις ἀνατρέπεται κατὰ

(1) Στίχος τοῦ Λέρμοντωφ. Σ. Τ. Μ.

γράμμα. Εἶνε ἀπαράδεκτος ὁ στρατιώτης, ὁ ἀγνοῶν τὸν στρατιωτικὸν κώδικα, ἀπρόσδεκτος ὁ νομικός, ὁ μὴ γνωρίζων τοὺς νόμους, ἐνῷ εἶνε φαινόμενον σύνηθες-Χριστιανός, μὴ ἐννοῶν τὰς θεμελιώδεις ἀληθείας τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ. Δὲν θὰ εὕρετε ἄνθρωπον ἀπόφοιτον, ἔστω καὶ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἀγνοοῦντα τοὺς μύθους τοῦ Κριλώφ, ἐνῷ ἀπαντᾶτε ἑκατοντάδας ἐπιστημόνων διπλωματούχων, ἀδυνατούντων νὰ σᾶς μεταδώσωσι τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους διδαχὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἀνεπτυγμένος, ὁ μὴ ἀναγνώσας τὸν Πούσκιν, τὸν Γόγολι, τὸν Τολστόη; Πόσους ὅμως θὰ εὕρετε ἀγνοοῦντας καὶ αὐτὰ τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων εὐαγγελιστῶν!

Ἀποστηθίσαντες εἰς τὸ σχολεῖον γεγονότα τινα ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, αὐταρέσκως θεωροῦμεν ἑαυτοὺς ὡς ἀρκετὰ μελετήσαντας τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον, συχνά, δὲν λαμβάνομεν πλέον εἰς χεῖρας ἐφ' ὅρου ζωῆς. Τί θὰ ἐλέγαμεν δι' ἐκεῖνον, ὅστις, μαθὼν σειρὰν ἐπεισοδίων ἐκ τοῦ βίου τοῦ Σωκράτους, τοῦ Βάκωνος, τοῦ Σπινόζα, τοῦ Ἐγέλου καὶ τοῦ Κάντ, ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ ἐθεώρει ἑαυτὸν φιλόσοφον, ἢ τοὐλάχιστον γνώστην τῆς φιλοσοφίας; Χριστιανούς δέ, ὁμοιάζοντας τοὺς φιλοσόφους τούτους θ' ἀπαντήσετ' ἑκατομμύρια. Τί παράδοξον μετὰ ταῦτα ἐὰν οὗτοι, παρ' ὅλην τοῦ πολιτισμοῦ τὴν λάμψιν, μένουσι, κατὰ τὴν πνευματικὴν αὐτῶν φύσιν, ἄξεστα θηρία, ἐὰν δὲν πιστεύωσιν εἰς ἓν καλύτερον διὰ τὴν ἀνθρωπότητα μέλλον, εἰς τὴν ἀδελφότητα τῶν λαῶν, εἰς τὴν ἔλευσιν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς· ἐὰν δὲν θέλουν νὰ ἐργασθοῦν, ἵνα ἡ πλειονότης καταστῇ εἰκὼν καὶ ὁμοίωμα τοῦ Θεοῦ, ἵνα πραγματοποιηθῇ ἡ φωτεινὴ μεταμόρφωσις τοῦ θηριανθρώπου εἰς υἱὸν τοῦ οὐρανίου Πατρός; Πῶς δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν τὴν συνήθ' εἰς ἡμᾶς ἠθικὴν ἀποθηρίωσιν, ἐὰν δὲν ἐμφορηθῶμεν τοῦ πνεύματος τοῦ Εὐαγγελίου, ἐὰν δὲν ἐννοήσωμεν καὶ δὲν συναισθανθῶμεν τὸ μεγαλεῖον τοῦ βιβλίου τούτου, ὡς βάσεως τῆς ζωῆς;

Μία ἀπὸ τὰς θλιβερωτάτας πλάνας τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἡ ματαία αὐταρέσκειά του διὰ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ εἰκόνα. Ὅπως ὁ φαρισαῖος τῆς Εὐαγγελικῆς παραβολῆς, συχνὰ ἐπαναλαμβάνομεν καθ' ἑαυτοὺς αὐταρέσκως· «Ὁ Θεός εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων» (Λουκ. 18 σελ.). Καὶ μέχρι τινος βαθμοῦ ἔχομεν δίκαιον· περιστοιχούμενοι πανταχόθεν ἀπὸ μίαν ἠθικὴν ἔνδειαν, δὲν διακρίνομεν, φυσικά, τὴν ἰδίαν πνευματικὴν δυσμορφίαν. Ἀλλ' ἀναπαραστήσετ' ἐνώπιον ἡμῶν τὴν ἠθικῶς μεγαλοπρεπῆ μορφὴν τοῦ θείου Διδασκάλου τῆς ἀγάπης καὶ ἀληθείας, καὶ ἡ ἐντύπωσις, ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοεκτιμήσεως, εὐθὺς ἀποτόμως μεταβληθήσεται. Εἰς τὴν συναίσθησιν ἡμῶν θέλει καθαρῶς ἀναφανῇ ἡ χυδαιότης ὅλη τῶν ἡμετέρων ἐνστίκτων, ἡ ποταπότης ὁλόκληρος τῶν ἡμετέρων τάσεων, ἡ ἐλεεινὴ κενότης καὶ τὸ χυδαῖον τῆς ζωῆς, ἀντὶ δὲ τῆς ἀλαμπῆς ἠθικοῦ βορβόρου, κλίνοντες ταπεινῶς τὴν κεφαλὴν μετὰ τοῦ

τελώνου τοῦ Εὐαγγελίου, θέλομεν δεηθῇ. «Θεέ, ἱλεώς γενοῦ ἡμῖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς.» Ἡ συναίσθησις δὲ τῶν ἰδίων ἐλαττωμάτων, εἶνε ἤδη ἓν βῆμα πρὸς τὴν διόρθωσιν αὐτῶν.

Εἶνε ἀληθῶς παράδοξον ἡμέρα δὲν παρέρχεται χωρὶς νὰ κατοπτρισθῶμεν πολλάκις, μετὰ πολλῆς προσοχῆς, μήπως ὑπάρχει καμμία ἔλλειψις εἰς τὴν περιβολήν, μήν εἶνε τὸ πρόσωπον ἀκάθαρτον, ἐνῷ ἐπὶ ὁλόκληρα ἔτη, ἐφ' ὅρου ζωῆς ἐνίοτε, δὲν ἐξετάζομεν οὐδ' ἅπαξ τὴν καθαρότητα τῆς ἠθικῆς μας μορφῆς, δὲν ἀντιτάσσομεν ἑαυτοῖς ὡς κάτοπτρον, τὴν τελείαν τοῦ Χριστοῦ μορφήν, τὴν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ κεχαραγμένην. Ἀναγνώσατε τὰς ἑπομένας γραμμὰς ἐκ τῆς «Προσλαλιᾶς φοιτητοῦ πρὸς τοὺς συντρόφους», ἐν αἷς ζωηρῶς ἀπεικονίσθη ἡ φωτεινὴ διάθεσις, ἡ ἐκ τῆς ἀμέσου ἐξοικειώσεως μὲ τὸ Εὐαγγέλιον, «Σύντροφοι! Ἐὰν μεγάλως ἐκτιμῶμεν σοφόν τινα, προσπαθοῦμεν νὰ προσοικειωθῶμεν τὰς ἰδέας αὐτοῦ, τὰς γνώμας του, προθύμως μελετῶντες τὰ ἔργα του. Ἡ συγγραφή του εἶνε τὸ ἐγκαλώπισμα τῆς ἡμετέρας τραπέζης. Διατί λοιπόν, ἐρωτῶ, ἡμεῖς, ἀνεπτυγμένοι, νοήμονες, μορφωμένοι ἄνθρωποι, ἀγαπῶντες τὸ καλόν, τὴν ἀλήθειαν, τὴν δικαιοσύνην, ἐνθουσιώδεις λάτρεις τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, τόσον ὀλίγον ἐνδιαφερόμεθα δι' ἐκεῖνον, ὅστις εἰργάσθη προπάντων διὰ τὴν ἰδέαν ταύτην; Τόσον ἀδικαιολογήτως ὀλίγον ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις μᾶς ἔδωκεν τὴν διδασκαλίαν του, ὅστις ἔζησε καὶ ἀπέθανε διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπην, ἐνῷ ἡμεῖς δὲν ἔχομεν οὔτε κἂν τὴν ἁπλῆν περιέργειαν πρὸς ἀνάγνωσιν τῆς διδασκαλίας Αὐτοῦ. Διατί τὸ Εὐαγγέλιον δὲν στολίζει τὸ γραφεῖόν μας; Διατί ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Εὐαγγελίου παρ' ἡμῖν ἀμελεῖται; Διατί ὁ ἀναγινώσκων τὸ Εὐαγγέλιον θεωρεῖται μεταξὺ τῶν μαθητῶν ὡς ψευδευλαβής;..

Ζητοῦμεν τὴν ἀλήθειαν, πῶς ὅμως νὰ τὴν εὕρωμεν ἐὰν περιφρονῶμεν τὸ Εὐαγγέλιον—τὴν πηγὴν αὐτῆς; Ἵνα ἴδῃ τις τὸν ἥλιον, ἀνάγκη νὰ ὑψώσῃ τὸ βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανόν, ἵνα γνωρίσῃ τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς, ἀνάγκη νὰ στραφῇ πρὸς τὸν Χριστόν. Οὐδαμοῦ ἀλλοῦ θὰ εὑρητε τοιαύτην σαφῆ καὶ πλήρη ἀπάντησιν εἰς ὅλας τὰς ἀπαντήσεις τοῦ πνεύματος, ὅπως ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ—ἐν τῇ διδασκαλίᾳ Ἐκείνου, ὅστις εἶπε περὶ ἑαυτοῦ—«ἐγὼ εἰμὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή».

Ἀνοίξατε τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον εἰς τὰ κεφάλαια 5,6 καὶ 7 καὶ μὴ τ' ἀναγνώσετε μόνον, ἀλλὰ μελετήσατέ τα, σκεφθῆτε ἐπὶ τῆς σημασίας ἑκάστου στίχου, ἑκάστης μάλιστα λέξεως, καὶ θέλετε θαυμάσῃ πόσον σοφὰ καὶ συγχρόνως ἁπλᾶ, μὲ ψηλαφητὴν σαφήνειαν λύονται ἐδῶ τὰ μᾶλλον σύνθετα, μοιραῖα, τὰ μᾶλλον φλέγοντα τοῦ βίου ζητήματα. Λάβετε π. χ. τὸ θεμελιῶδες πρόβλημα τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας—τὸ περὶ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου ζήτημα, τὸ περὶ τοῦ εἰς τί καὶ πῶς ὀφείλομεν ν' ἀφιερώσωμεν πάσας τὰς ψυχικὰς καὶ σωματικὰς μας δυνάμεις,

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΣΑΚΚΟΥΛΙΔΟΥ 1942

ὅλην μας τὴν ζωήν. Εἰς διαφόρους ἐποχάς, παρὰ διαφόροις λαοῖς, εἰς διαφόρους κοινωνικὰς τάξεις, ἀπαντῶμεν, ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, τὰς πλέον ποικίλας, ἀντικρουομένας ἀπαντήσεις. »Ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ παραβάλωμεν τὰς ὀνειροπολήσεις ἁπλοῦ γαιοκτήμονος καὶ μεγαλοφυοῦς σοφοῦ—λέγει ἄγγλος φιλόσοφος, θ' ἀπεκαλύπτομεν εἰς αὐτὰς καταπληκτικὴν διαφοράν» Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀλήθεια εἶνε μία, διὰ τοῦτο καὶ μεταξὺ τῆς πληθύος τῶν ἀντιφατικῶν ἀπαντήσεων ἐπὶ τοῦ, περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς, ζητήματος, ἀπάντησις ὀρθὴ δύναται ὡσαύτως νὰ εἶνε μία. Ἡ ἀπάντησις αὕτη μᾶς ἐδόθη ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, ὅπου συνοψίζεται εἰς τρεῖς λέξεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐὰν σκεφθῇ τις, ἀδύνατον νὰ μὴν ὁμολογήσῃ, ὅτι νοημονεστέρα καὶ τελειοτέρα ἀπάντησις οὔτε ὑπάρχει, οὔτε νὰ ὑπάρξῃ δύναται.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἐξηγῶν εἰς τοὺς μαθητάς του τὸν προορισμὸν αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, λέγει· «Ὑμεῖς ἔστε τὸ ἅλας τῆς γῆς» (Μθ. 5, 13). Τὸ ἅλας ὡς εἶνε γνωστόν, χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν τροφὴν καὶ ὡς ὀρεκτικὸν καὶ ὡς ἀντισηπτικόν. Ἄνευ αὐτοῦ, αἱ καλύτεραι τροφαὶ δὲν εἶνε ἀρκετὰ νόστιμοι καὶ αἱ νωπότεραι δὲ συνήθως ταχέως φθείρονται. Καὶ ἰδού, ὅπως τὸ ἅλας διὰ τὴν τροφήν, οὕτω κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὀφείλει νὰ εἶνε τὸ Εὐαγγέλιον διὰ τὴν ζωήν, οἱ ὀπαδοὶ Αὐτοῦ—διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἀπωτέρα οὐσιώδης βελτίωσις τῆς ζωῆς εἶνε δυνατὴ μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς πληρώσεως αὐτῆς Εὐαγγελικοῦ, πνεύματος ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης· ἡ πραγματοποίησις τῶν μυστικῶν ἡμῶν διαλογισμῶν καὶ τῶν ἱερῶν ὀνείρων περὶ τῆς γενικῆς Εὐτυχίας, δὲν ἐννοεῖται ἄλλως, ἢ μὲ μίαν ἀδιάκοπον καὶ σύντονον ἐργασίαν ἐπὶ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς καὶ ἐν ταῖς καρδίαις τοῦ πλησίον. Μὴ ὑπαρχόντων, ἐν τῇ ζωῇ τῆς ἀνθρωπότητος, τῶν ὅρων τούτων, αἱ λαμπρότεραι πρόοδοι τοῦ πολιτισμοῦ ἔσονται ἀπατηλαί, φαινομενικαί, ὄχι πραγματικαί, στερεαὶ καὶ ἀδιάσειστοι. Ἡ πικρὰ πεῖρα μᾶς πείθει περὶ τούτου εἰς ἕκαστον βῆμα.

Δὲν σᾶς ἦλθε ποτὲ εἰς τὸν νοῦν μία τοιαύτη σκέψις· πόσα ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχουσι θαυμάσια μέρη μὲ φύσιν πλουσίαν, μὲ κλίμα εὐεργετικὸν καὶ μὲ γόνιμον ἔδαφος, ὅπου ὅλ' αὐτά, θὰ ἔλεγες, ἐπλάσθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ μίαν ζωὴν πλήρη χαρᾶς καὶ ὅπου ὅμως, ὅπως καὶ πανταχοῦ, κύνονται δάκρυα, ἀκούονται στόνοι, ἀντηχοῦσι κατάραι! Μὲ ποίαν ἐκπληκτικὴν γοργότητα ηὐξήθησαν καὶ αὐξάνονται αἱ παντοειδεῖς τῆς ζωῆς ἀνέσεις, καὶ ὅμως ἡ εὐτυχία ἐκ τούτου δὲν εἶνε πλησιεστέρα, οὔτε πλέον εὐπρόσιτος. Ἡ ζοφερὰ φιλοσοφία τοῦ Σοπεγχάουερ καὶ Χάρτμαν, ἡ κηρύττουσα, ὅτι ἡ ζωὴ εἶνε κακόν, ὁ δὲ θάνατος—ὕψιστον ἀγαθὸν εἶναι προϊὸν τῆς ἐποχῆς μας. Διατί πάντα ταῦτα; Πρὸ τῶν παντοειδῶν καὶ πολυαρίθμων διδομένων διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, τί ἐλλείπει ἀκόμη;

Ἐλλείπει τὸ κυριώτερον—ἐκεῖνο ὅπερ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὀνομάζει ἅλας τῆς ζωῆς· δὲν ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν Εὐαγγελικὴν ἀγάπην καὶ δικαιοσύνην, ἄνευ τῶν ὁποίων ἡ ζωή, καὶ εἰς τὰς πλουσιωτέρας τοῦ κόσμου πρωτευούσας, εἰς πολυτελῆ δωμάτια μεταξὺ κατόπτρων, δὲν θὰ εἶν' εὐτυχεστέρα τῆς ζωῆς εἰς τὴν σκηνὴν βεδουΐνου καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τοῦ Ἐσκιμώου. Ἄνεσις θὰ εἶνε βέβαια περισσοτέρα, εὐτυχίαν ὅμως αὐτὴ δὲν θὰ φέρῃ. Ἀναγνώσατε μίαν περίεργον σελίδα ἐκ τῶν «Μελετῶν τοῦ Μαρόκου» τοῦ Ἐδμ. Ἀμέτσις.

»Σήμερον, λέγει ὁ συγγραφεύς, συνεζήτησα ζωηρότατα μὲ ἕνα ἔμπορον μαῦρον, ἐπιθυμῶν νὰ μάθω τί φρονεῖ περὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἡμῶν, καθὼ περιηγηθείς ἐπὶ πολὺ καὶ λαβὼν ἀφορμὴν νὰ τὸν γνωρίσῃ ὁ ἴδιος.

—Τί λέγετε περὶ τῶν μεγάλων μας πόλεων;—ἠρώτησα.

Μὲ παρετήρησεν ἀτενῶς καὶ ἀπήντησε μὲ ψυχρότητα.

—Τί λέγω;.. Μεγάλοι δρόμοι, καταστήματα, ἀνάκτορα... ὅλα πολὺ καθαρά.

—Καὶ κανὲν' ἄλλο καλὸν δὲν εἶνε; ἠρώτησα μὲ χειρονομίαν ἀνυπομονησίας.—Δὲν σᾶς κατέπληξε μήπως ἡ ὑπεροχὴ τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς, ἀπέναντι τῆς ἰδικῆς σας; Καὶ μὲ τί λοιπὸν νὰ σᾶς ἐκπλήξῃ τις;

—Μὴν ταράττεσθε, ἀπήντησεν ὁ συνομιλητής μου. Εἰς τί πρᾶγμα νομίζετε πῶς ὑπερέχετε; Ἴσως εἰς τὴν τιμιότητα; Ἀδίκως, σᾶς βεβαιῶ· ἡμεῖς εἴμεθα τιμιώτεροί σας! Ἀληθινά, οἱ μαῦροι ἀπατοῦν τοὺς Εὐρωπαίους ἐνίοτε, οἱ Εὐρωπαῖοι ὅμως τοὺς μαύρους, ἀκατάπαυστα.

Ἔφερα τότε τὸν λόγον εἰς τὴν εὐζωΐαν μας.

—Ὦ, ναί, τὸ ξεύρω! ἐγέλασεν ὁ μαῦρος—εἰς αὐτὸ εἶσθε πράγματι τεχνῖται...

Καὶ ἤρχισε ν' ἀριθμῇ μὲ τόνον κωμικόν.

—Ἥλιος;—ὀμπρέλλα· βροχή—τὸ ἴδιο· σκόνη—χειρόκτια· περίπατος—μπαστουνάκι· γιὰ τὰ μάτια ματογιάλια· γιὰ νὰ κάθεσθε μαλακὰ—ἐλαστικὰ καθίσματα· ἐπόνεσε τὸ δάχτυλο, γιατρός· θάνατος—μαυσωλεῖον... Πόσα πράγματα γιὰ σᾶς ἀναπόφευκτα· τί ἄνθρωπ' εἶσθε; σὰν μεγάλα παιδιά!... Ὄχι—εἶπε συμπεραίνων,—ἐγὼ δὲν θ' ἄλλαζα τὴν θέσιν μου μὲ τὴν δική σας· «**ζῆτε ἀνετώτερα, ναί, ἀλλὰ δὲν εἶσθ' εὐτυχέστερο**ι μας *

Προσέξατε κατόπιν εἰς τὴν ἑξῆς ἀντιπαράθεσιν. Οἱ ἐρυθρόδερμοι ἰνδοὶ φαντάζονται τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωὴν ὡς συνέχειαν τῆς γηΐνης. Τὸ Μέγα πνεῦμα, πιστεύουσιν οὗτοι, θὰ τοὺς μεταφέρῃ εἰς πεδιάδας, πλήρεις κυνηγίου. Ἀπαράλλακτα οἱ φιλοπόλεμοι Μαῦροι τῆς Ζηλανδίας φαντάζονται τὴν μετὰ θάνατον ζωήν, ὡς μίαν ἀδιάκοπον σειρὰν μαχῶν, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ μακάριοι ἐξέρχονται

* «Μελέται ἐπὶ τοῦ Μαρόκου» σελ. 144—146.

πάντοτε νικηταί. Οἱ ἀρχαῖοι γερμανοὶ ἔτρεφον ἐπίσης τὰς αὐτὰς ἐλπίδας. Τὰ παραδείγματα ταῦτα ἀποδεικνύουν, ὅτι οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος λαοί, ἐνῷ ἵστανται ἐπὶ τῶν ταπεινοτέρων βαθμίδων τοῦ πολιτισμοῦ, ἐν συγκρίσει πρὸς ἡμᾶς, ἦσαν πολὺ πλέον εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν ζωήν των. Οὗτοι, καὶ τὸν μετὰ θάνατον κόσμον, ὅστις, εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς διαφόρων θρησκευμάτων, ζωγραφεῖται συνήθως μὲ τὰ ποικιλώτερα χρώματα, τὸν ἐφαντάζοντο μόνον εὐτελέστερον, συνέχειαν βελτιωμένην τῆς γηίνης αὐτῶν ὑπάρξεως. Ἂς ἐρωτήσωμεν τώρα ἡμᾶς αὐτούς· θὰ ἐμέναμεν ἀράγε ἱκανοποιημένοι, πέραν τοῦ τάφου, ἔστω καὶ κατά τι ἀπὸ τὴν τωρινήν μας ὕπαρξιν, τὴν ἀγωνιώδη; Θὰ σκεφθῇ π. χ. ὁ ἐργάτης νὰ φαντασθῇ τὴν ἄλλην ζωὴν ὡς ἓν ἀτελείωτον τὰς διαστάσεις κλωστήριον, ὁ στρατιώτης—ὡς μίαν σειρὰν ἀτελευτήτων παρατάξεων, πορειῶν καὶ γυμνασίων· ὁ ὑπάλληλος—ὡς ἓν ἀπέραντον ὑπουργεῖον· ὁ ἔμπορος—ὡς μίαν εὐρυτάτην ἀποθήκην πλήρη ἐμπορευμάτων;

Ἐξ ὅλων τούτων δὲν ἀποδεικνύεται σαφέστατα ὅτι ἡ πρόοδος τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, βασιζομένη ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ οἰκονομικοῦ ὑλισμοῦ, φέρει κυρίως τὴν ἐξωτερικὴν μόνον τῆς ζωῆς ἄνεσιν, μόνη δὲ αὕτη, ἄνευ τῆς ἠθικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἄνευ τῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς κοινωνίας ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Εὐαγγελικῆς ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης, ἀδυνατεῖ νὰ καταστήσῃ τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν φωτεινὴν καὶ παρήγορον; Ζωή, ἄνευ τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, ὅπως ἡ ἀνάλατος τροφή, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ τὴν πρέπουσαν «οὐσίαν» τὸν χαρακτῆρα τὸν ἱκανοποιοῦντα ἡμᾶς· ὀφείλει αφεύκτως νὰ φθαρῇ, νὰ διαλυθῇ, νὰ διαστραφῇ Πῶς δὲ δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν τοῦτο, ἐὰν περιφρονῶμεν τὴν σωτηρίαν, ἣν ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐκήρυξεν; Πῶς θὰ δυνηθῶμεν νὰ εἰσφέρωμεν εὐγένειαν εἰς κόσμον' χυδαιότητος, απράγμονος ματαιότητος, αγάπην, εἰς κόσμον ἐγωϊσμοῦ, φῶς αληθείας εἰς κόσμον κακίας καὶ αδικίας, ἐὰν ἡμεῖς αὐτοὶ εἴμεθα ξένοι πρὸς ταῦτα, δὲν αντιλαμβανόμεθα ὅλων αὐτῶν τὴν ἔννοιαν, δὲν αἰσθανόμεθα ἐν ἑαυτοῖς τὸ χάρμα τοῦ γοητευτικοῦ αὐτῶν μεγαλείου; Τὸ νὰ γνωρίσῃ τις καὶ αἰσθανθῇ βαθέως τί ἐστὶν αγαθόν, αγάπη καὶ αλήθεια, δύναται μόνον διὰ τῆς αναγνώσεως καὶ μελέτης τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦτέστιν ὁμολογῶν τὸν Χριστόν. «γνῶτε τὴν αλήθειαν, λέγει ὁ Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ἡ αλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. » (1)

Π. Α. ΑΞΙΩΤΗΣ

(1) Τὸ 3ον κεφάλαιον ἐκ τῆς ἐξόχου συγγραφῆς τοῦ ἱερέως Γ. Πετρόφ, ἣν μετέφρασα ἐκ τοῦ ρωσσικοῦ πρωτοτύπου καὶ ἥτις κατὰ τὸ 1903 ἠρίθμει 17 ἐκδόσεις. Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Λου κεφαλαίου τῆς συγγραφῆς ταύτης ἐδημοσίευσε τὸ Μικρασιατικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ 1910 μὲ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου κ. Παρασκευαΐδου,

Π. Α. Α.

ΑΠΟ ΤΑ "ΜΑΓΕΜΜΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ,,

Στὴν προσφιλῆ μου Μαρίτσα.

ΤΟΥ ΧΩΡΙΣΜΟΥ ΜΑΣ

Σιμὰ κι' οἱ δυό, στ' ὁλόφωτο τραπέζι μας τὰ βράδυα.
μὲ λόγια ἐγὼ σ' ἐτρέλλαινα καὶ σὺ μὲ μιὰ ματιά.
Μὰ ἀλύπητα μ' ἐπλάνεσε μιὰ μέρα ἡ ξενητειά
κι' ἔμεινες τώρα μοναχὴ κι' ἔμειν' ἡ θέσι μου ἄδεια.

Καὶ πειὰ ἀπὸ σένα μακριὰ καὶ πνίγοντας τὸ κλᾶμμα,
κάτω ἀπ' τὸ φῶς τῆς λάμπας μου σκυμμένος τὸ χλωμὸ
τῆς ὥρες τῆς ἀτέλειωτες μετρῶ μὲ τὸν παλμὸ
καὶ ξαγρυπνῶ στὸ κάθε μου ποὺ θὰ σοῦ στείλω γράμμα.

Θὰ τὸ διαβάζῃς ξάγρυπνη καὶ σὺ τώρα τὰ βράδυα
σκυμμένη μὲ τὰ κλάμματα στῆς λάμπας σου τὸ φῶς,
νὰ παίρνῃ γλύκα καὶ δροσιὰ ὁ πόνος σου ὁ κρυφός,
τώρα ποὺ μένεις μοναχὴ κι' ἔμειν' ἡ θέσι μου ἄδεια.

ΣΤΑ ΠΡΟΙΚΙΑ ΣΟΥ

Ἤθελα κἄποιο απόγιομα νὰρθῶ, ποὺ μοναχὴ
τὰ νυφικά σου θὰ κεντᾷς στὸ παραθύρι ὀπίσω,
νὰ σοῦ θυμίσω τῶν καλῶν γονιῶν μας τὴν εὐχή,
νὰ σκύψω καὶ στὸ πλάγι σου νὰ σοῦ τὴν τραγουδήσω.

Κ' ἤθελα ἀκόμη νὰ σοῦ πῶ, στὴν κάθε βελονιὰ
νάχῃς μεταξὺ τὴν τιμή, τὴν προκοπὴ χρυσάφι'
κι' ἀντὶς γιὰ τριανταφύλλα 'σὲ δουλευτὰ κλωνιὰ
λευκὲς ἀγάπες κι' ὥμορφες ἡ βελονιὰ νὰ γράφῃ.

Τὸ δαχτυλίδι, ποὺ φορεῖς κι' ἀναλαμπὲς σκορπᾷ,
θὰ σοῦλεγα λυχνάρι σου μέρα καὶ νύχτα νάνε'
κι' ἂν τὸ θωρῇς καὶ κάποτε δακρύζῃς χαρωπά,
νὰ μὴ ξεχνᾷς πῶς ἔτσι κλαῖν τὰ μάτια π' ἀγαπᾶνε.

Σμύρνη.

ΣΤΕΛΙΟΣ Γ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΕΝΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΤΑΞΕΙΔΙ

(Χωριάτικες Ἱστορίες)

Ἐκείνη τὴ μέρα ἐξύπνησα πολὺ πρωΐ· ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς αὐτὸ τὸ ἔκαμα ὄχι μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. Τὴν προηγουμένην εἴχαμεν ὑπάγῃ μὲ δύο φίλους εἰς κάποιαν ἐκδρομὴν καὶ ἐγυρίσαμεν τὸ βράδυ ἀργὰ κατάκοποι. Ἀλλὰ μόλις ἐκάθησα νὰ ξεκουρασθῶ θυμήθηκα πῶς ἔπρεπε τὴν ἄλλη μέρα νὰ μεταβῶ πολὺ πρωΐ εἰς κάποιο χωριὸ εἰς τὸ ὁποῖον μὲ ἐκάλει ἐπαγγελματικὴ ἀνάγκη. Δὲν εἰμποροῦσε νὰ γίνῃ καὶ ἄλλως: ἦτο ἀνάγκη νὰ ὑπάγω καὶ δι' αὐτὸ λησμονῶν καὶ κούρασι καὶ ὕπνο παρήγγειλα εἰς τὸν ἀγωγιάτην, ὁ ὁποῖος καὶ ἄλλοτε μοῦ ἐχρησίμευσε σὲ τέτοιες περιστάσεις νὰ μοῦ ἑτοιμάσῃ τὸ ἄλογό του.

Κατακουρασμένος ἐξύπνησα τὴν ἄλλη μέρα εἰς τὰς τρεῖς τὸ πρωΐ. Τὰ μέλη μου ἦσαν κατάκοπα καὶ δι' αὐτὸ μὲ μεγάλην στενοχωρίαν ἤρχισα νὰ ντύνωμαι καὶ νὰ ἑτοιμάζωμαι διὰ τὸ ταξεῖδί μου. Ἀλλὰ ὁ ἀγωγιάτης δὲν ἐφαίνετο καὶ αὐτὸ μὲ ἐστενοχώρουσε περισσότερον καὶ μὲ ἠνάγκασε νὰ σπεύσω νὰ κτυπήσω στὸ σπίτι του. Ἐκεῖ ὅμως μὲ ἐπεφύλαττε μία πολὺ μεγάλη ἀπογοήτευσις. Τὸ ἄλογο κάτι εἶχε πάθῃ τὴν νύκτα καὶ ἐφαίνετο σὰν νὰ ἠσθάνετο τὴν ἀδυναμία του καὶ γι' αὐτὸ σωριασμένο σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ σταύλου ἐκύτταζε μὲ κάτι μάτια παραπονετικά.

Ἐκύτταζε μὲ κάτι μάτια

—Βλέπεις ἀρρώστησε, μοῦ εἶπεν ὁ ἀγωγιάτης

μου· δὲν μπορῶ νὰ κάμω τὸ ἀγῶγι· κύτταξε νὰ εὕρῃς κανένα ἄλλο.

Ἀλλὰ δὲν ἦτο εὔκολο πρᾶγμα διότι εἰς ἕνα δύο μέρη ποῦ ἐκτύπησα μοῦ εἶπαν πῶς ἦταν ἔξω τὰ ζῶα. Ἕνας φίλος μου περνοῦσε κατὰ καλήν μου τύχην ἀπὸ ἐκεῖ. Ἅμα μὲ εἶδε στενοχωρημένο καὶ ἔμαθε τὴν αἰτία μοῦ λέγει.

—Καϋμένε, δὲν παίρνεις τὸ γαϊδουράκι τοῦ μπάρμπα—Σταμάτη, σὺ ποῦ δὲ ξέρεις μάλιστα καβάλλα θὰ εὐχαριστηθῇς περισσότερο παρὰ μὲ ἄλογο.

—Μὰ εἶνε καλὸ ἢ μήπως εἶνε κανένα ψοφῆμι, τὸν ἐρωτῶ ἐγώ.

—Καλό, κακὸ δὲν θὰ πᾷς εἰς καμμίαν μεγάλην ἐκδρομὴν οὔτε εἰς τοὺς ἀγῶνας· θὰ κάμῃς τὴ δουλειά σου.

Ὁ μίτος τῆς Ἀριάδνης δὲν ἐχρησίμευσεν εἰς τὸν Θησέα περισσότερον ἀφ' ὅσον ἐχρησίμευσαν εἰς ἐμὲ τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ φίλου μου.

Ἀμέσως ἔκαμα κατὰ τὰς ὁδηγίας του καὶ μετὰ μίαν ὥραν ἐπήγαινα μόνος εἰς τὸ χωριό. Μόνος ὄχι κυρίως διότι ἦτο καὶ τὸ γαϊδουράκι ἕνας ἀχαμνόων τέλειος εἰς τὸ εἶδός του, ἀντάξιος τοῦ ὁμωνύμου ἵππου τοῦ Δὸν Κιχώτου, τὸ ὁποῖον ὁ κύριός του, ὁ μπάρμπα—Σταμάτης, μοῦ ἐνεπιστεύθη εἰς τὰς φροντίδας μου.

Μία ζέστη ἀποπνικτικὴ ἐξενεύριζε τὸ σῶμα κ' ἐν τούτοις ἐγὼ δὲν ἐπροχωροῦσα παρὰ μὲ βῆμα σημειωτόν. Ὁ Ἀχαμνόων μου, ἕνα ψωραλέον καὶ μισομαδημένον ὑποζύγιον, μὲ πλευρὰς προεχούσας ἐπὶ τοῦ ἀδυνάτου σώματός του καὶ ἡλικίας ἀπροσδιορίστου ἔβαδίζε μὲ τόσην ὑπομονὴν καὶ ταξιν ὥστε μοῦ ἐκίνει τὴν συμπάθειάν μου ἀλλὰ καὶ μὲ ἐστενοχώρει συγχρόνως.

—Εἶνε ἀνάγκη ἐσκέφθην νὰ ὑπομείνω τὰ πάντα διὰ νὰ τελειώσω τὴν ἐργασίαν μου καὶ ἐπεχείρησα νὰ κεντήσω μὲ ἕνα μικρὸ ξύλο τὸν κὺρ Μέντιον, ὅστις ἔξαφνα ἐγύρισε τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν εἰς ἐκείνην ἀκριβῶς ποῦ ἤρχόμεθα καὶ ἐστάθη ἀκίνητος σὰν νὰ μετεβλήθη-

Καὶ ἐπεχείρησα νὰ τὸν κεντήσω μὲ ἕνα ξύλο.

θη εἰς στήλην ἅλατος ὅπως ἡ μακαρίτισσα γυναῖκα τοῦ Λώτ.

Ἐζήτησα νὰ τὸν στρέψω πρὸς τὸ μέρος ποῦ ἐπηγαίναμε πλὴν τί πεῖσμα! Ὁ παληόγερος εἶχε καρφωθῇ μέσα στὴ μέση τοῦ δρόμου ἐνῷ ἐγὼ σεβόμενος τὰ γηρατειά του δὲν ἐπεχείρησα καμμίαν ἔμπρακτον διαμαρτυρίαν κατὰ τοῦ γεροντικοῦ πείσματός του.

—Ἐπὶ τέλους εἶπα μέσα μου θὰ τοῦ περάσῃ· πρέπει νὰ σέβεται κανεὶς τὰς ἰδιοτροπίας τῶν γερόντων.

Ἀλλ' ἡ ὥρα ἐπερνοῦσε καὶ ἐκεῖνος ἐξηκολούθει νὰ μένῃ ἀκίνητος. Τότε ἔχασα τὴν ὑπομονήν μου καὶ λησμονῶν καὶ τὴν ἡλικίαν του καὶ τὴν ἀδυναμίαν του τοῦ ἔδωσα ἕνα δύο γερὲς στὴ ῥάχι πρὸς σωφρονισμόν. Ἐδῶ ὅμως ἀκριβῶς ἠπατήθην εἰς τοὺς ὑπολογισμούς μου. Ὄχι μόνον δὲν ἐσωφρονίσθη, ἀλλὰ καὶ ἤρχισε νὰ τρέχῃ λὲς καὶ κάποια δύναμις τὸν ὠθοῦσε πρὸς τὸ μέρος ποῦ ἤλθαμε.

Ἐγὼ κατάκοπος μέσα εἰς τὴν φοβερὴ ἐκείνη ζέστη τοῦ Ἰουλίου δὲν εἶξευρα τί νὰ κάμω.

Ἔξαφνα μοῦ ἐπέρασε μία ἰδέα· θὰ κατέβω, εἶπα, καὶ θὰ τὸν σύρω· ἄλλο μέσον δὲν ὑπάρχει.

Καὶ ἔκαμα ὅπως ἐσκέφθην· τὸν ἔσυρα μὲ ὅλη τὴ δύναμίν μου καὶ ὁ γεροντάκος ἠναγκάσθη τότε νὰ ὑποκύψῃ πρὸ τῆς ἀνωτέρας βίας.

Ἀλλὰ ἕως ὅτου φθάσω εἰς τὸ χωριὸ ἤτανε δύο μετὰ τὸ μεσημέρι· κατορθώσας νὰ διανύσω ἀπόστασιν τριῶν ὡρῶν εἰς 7 καὶ 1)4.

—Δόξα σοι ὁ Θεός, τελείωσαν τὰ βάσανά μου, εἶπα, ἅμα ἔμπαινα στὸ χωριό.

Ἀλλὰ μέσα δὲν ἐφαίνετο ψυχή. Μιὰ βρύση ἔτρεχε καὶ ἔκαμνε τὸν δρόμο ἀδιάβατο καὶ πλησίον ἐκεῖ τρεῖς μάγκες βρωμιάρικες ἔπαιζαν τοὺς βώλους.

Εὕρηκα, εἶπα, καθὼς ὁ Ἀρχιμήδης· ἐπὶ τέλους θὰ εὕρω τὸ σπίτι τοῦ δημάρχου καὶ θὰ ξεκουρασθῶ.

Ὅσο ἐπλησίαζα τὰ παιδιὰ μὲ παρατηροῦσαν καλά, καλά.

—Δὲν πιστεύω ἐγὼ νὰ εἶμαι διαφορος ἄνθρωπος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐσκέφθην. Γιατὶ ξιππάζονται;

Ἔξαφνα τοὺς εἶδα νὰ ἁρίνουν τοὺς βώλους καὶ νὰ τραποῦν εἰς ἄτακτον φυγήν.

—Βρὲ παιδιά, τοὺς εἶπα, σταθῆτε νὰ σᾶς ἐρωτήσω κάτι

—Μου-ου-ου-ου, ἦταν ἡ ἀπάντησις.

—Δὲν πιστεύω νὰ εἶνε ἐδῶ κωφάλαλοι, ἐσκέφθην, καὶ ἐπανέλαβα τὴν παράκλησίν μου.

Καὶ νὰ τραποῦν εἰς ἄτακτον φυγήν.

Τότε εἶδα τὲς μάγκες νὰ μὲ κυττάζουν, νὰ ἀπομακρύνωνται, νὰ κτυποῦν τὰ χέρια τους καὶ νὰ τραγουδοῦν μὲ φωνὴν μονότονον καὶ ἐκνευριστικήν.

Φράγκου λιλέγκου
σήμαν' ἡ καμπάνα
νὰ φᾶμι μακαρόνια
μὲ τὰ στραβὰ πιρόνια

—Τί διάβολο ἔπαθαν, εἶπα μέσα μου, μήπως εἶνε ἔθιμον στὸ χωριὸ νὰ ὑποδέχωνται μὲ ἰαχάς, καὶ ἐβάδισα πρὸς τὸ μέρος των αὐτοὶ ὅμως ἐξηκολούθουν μὲ τὸν ἴδιον ῥυθμόν.

Φράγκου λιλέγκου
σήμαν' ἡ καμπάνα
νὰ φᾶμι μακαρόνια
μὲ τὰ στραβὰ πιρόνια

Ἀλλὰ τώρα ἡ ἐπωδὸς ἔγεινεν ἀπειλητικὴ δι' ἐμέ.

Ἕνας μάγκας ἔσκυψε καὶ ἔπιασε μιὰ πέτρα, ὁ δεύτερος τὸν ἐμιμήθη καὶ ἤρχισαν νὰ τὰς πετοῦν κατ' ἐπάνω μου· δὲν ἔχασα καιρόν, ἀλλὰ μεταχειρισθεὶς τὸ ὑποζύγιόν ὡς ἀσπίδα κατὰ τῆς λιθίνης βροχῆς ἐγλύτωσα ἀπὸ τραύματα, τὰ ὁποῖα εἰμποροῦσαν νὰ ἐπιφέρουν εἰς ἐμὲ ἀνικανότητα πρὸς ἐργασίαν πλέον τῶν τριῶν καὶ ἔλαττον τῶν τριάκοντα ἡμερῶν.

Ἀλλὰ αὐτὰ τὰ ὑπέμεινα μὲ τὴν μεγαλειτέραν Χριστιανικὴν ἀπάθειαν· ἀμφιβάλλω ἐὰν ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος εὑρέθη κατὰ τὸν λιθοβολισμόν του εἰς χειροτέραν θέσιν τῆς ἰδικῆς μου.

Ἠναγκάσθην νὰ ὑποχωρήσω· Ἐβάδισα πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν ἀλλὰ κανένα δὲν εἰμπόρεσα νὰ συναντήσω διὰ νὰ μὲ ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν δύσκολον θέσιν ποῦ εὑρισκόμην.

Τί διάβολο ἔπαθαν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, εἶπα.

Ἀλλὰ ἀμέσως ἐσκέφθην πῶς θὰ εἶνε ὁ καθένας στὰ πράματά του καὶ παρηγορήθην πιστεύων ὅτι ἐπὶ τέλους κάπου θὰ εὕρισκα ,νὰ ξεκουρασθῶ·

Ἔξαφνα στὸ παραθύρι ἑνὸς μικροῦ σπιτ.οῦ παρετήρησα ἕνα κορίτσι ἕως 18 χρόνων.

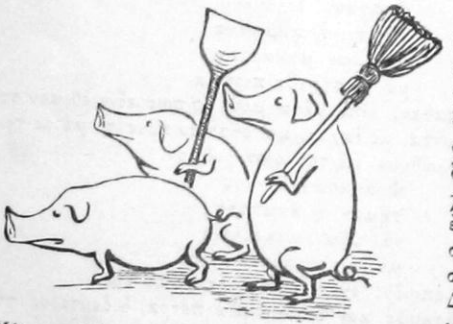
—Κορίτσι μου, νὰ ζῇς, τοῦ εἶπα, δὲν μοῦ λὲς ποῦ εἶνε ἡ Δημαρχία;

—Κεῖ δά, μοῦ ἀπήντησε, μὰ δὲν εἶνε κανένας δῶ. Τὸ βράδ' θὰ γυρίσνι.

Δὲν εἶχε τελειώσῃ τὸ λόγο της καὶ ἄκουσα μιὰ φωνὴ μεγαίρας ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ σπίτι.

—Μαρή, μαρή....πιανοῦ μιλεῖς; ἀφουρισμένη; μπαῖ μέσα νὰ μὴ σβγάλου τὰ μάτια ς.

Τὸ κορίτσι καταφοβισμένο ἔκλεισε τὸ παράθυρο καὶ ἐκρύφτηκε μέσα.

Μία συνοδεία ἀπὸ φυσικοὺς ὀδοκαθαριστάς.

Προχωρῶ ἀλλὰ δὲν ἤμουν μόνος. Ὀπίσω μου ἤρχετο μία συνοδεία ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς ἐκείνους ὁδοκαθαριστὰς τῶν χωρίων, οἱ ὁποῖοι ἐκπληρώνουν ἄριστα τὸν προορισμόν των χωρὶς ἡ Δημαρχία νὰ ἐνοχλῆται ἀπὸ διορισμοὺς καὶ παύσεις.

Σὲ κάποιαν ἀπόστασι ἤκουσα ἕνα θόρυβο.

Ἀπὸ ἕνα σπίτι ἔβγαινε μιὰ γυναῖκα μὲ δυὸ μυξάρικα δίπλα της, τὸ ἓν ἐκ δεξιῶν καὶ τὸ ἄλλο ἐξ εὐωνύμων, ξυπόλητα καὶ ἀπὸ ἕνα κομμάτι ψωμὶ τὸ καθένα στὸ χέρι.

Ἡ μάνα τους ἐκύτταζε μένα καὶ τὴ συνοδεία μου μὲ παράξενα μάτια· ἦτο ἔγκυος ὡς πέρα καὶ ἀπὸ τὸ φουστάνι, τὸ ὁποῖον

ἐσήκωνε ἡ κοιλιά της ἐφαίνοντο κάτι ποδάρια βρώμικα μέσα σὲ μισὲς παντοῦφλες.

—Κυρά μου, τῆς λέγω ποῦ εἶνε ὁ δήμαρχος;

Ἐκείνη δὲν μοῦ ἀπήντησε ἀλλὰ ἔστρεψε τὰ νῶτα καὶ ἐμπῆκε μέσα στὸ σπίτι της μὲ τὰ μυξάρικά της καὶ τὴν ἄκουσα κάτι νὰ μουρμουρίζῃ.

Μιὰ γυναῖκα μὲ δυὸ μυξάρικα.

Ἦλθε τώρα καὶ ἡ σειρά μου νὰ γίνω σὰν τὴ γυναῖκα τοῦ Λώτ.

Ἔστρεψα τὰ μάτια μου· μήπως ὀνειρεύομαι· ἀλλὰ εὐτυχῶς ἤμουν τελείως ξύπνος.

—Μαρή, ποιὸς ἤτανε ποῦ κουβέντιαζες; ἄκουσα ἀπὸ τὸ σπίτι μίαν φωνήν.

—Ὁ κλήτουρας, μάνα καλέ, καὶ γυρεύει τὸ Δήμαρχο. θάρτε γιὰ τὴ κατάσχεσι τοῦ Μανώλη.

Ἐδῶ πλέον τὰ ἔχασα ὅλως διόλου.

—Ἄ! θὰ μ' ἐπῆραν διὰ δικαστικὸν κλητῆρα, ἐσκέφθην, ἂς ἴδωμεν ποῦ θὰ βγῇ ἡ νέα μου αὐτὴ ἰδιότης καὶ ἐξηκολούθησα νὰ βαδίζω χωρὶς ζωὴν ὅλως διόλου ἄτονος καὶ ἐξηντλημένος.

Κάτι ψίθυροι μοῦ ἔπληξαν τ' αὐτιά μου. Ἐπλησίασα πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Αἱ φωνὲς ἤρχισαν νὰ καθαρίζουν περισσότερον.

Ἦσαν κάτι φωνὲς ὀξεῖες μικρῶν ποῦ ἐφώναζαν μὲ ὅλη τὴ δύναμί τους.

—Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγούσης τονιζομένη περισπᾶται.

Δὲν εἰμποροῦσα νὰ καταλάβω ἂν εἶνε σχολὴ ἀρρένων ἢ θηλέων, ἀλλ' ἐπροχωροῦσα πάντοτε.

—Ἄλλη μία φορά.

—Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγούσης τονιζομένη περισπᾶται.

—Ἀκόμα μιὰ φορά.

—Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγούσης τονιζομένη περισπᾶται.

Τώρα ἐπείσθην πλέον ἀπὸ τὴν χονδρὴν καὶ ἔρρινον φωνὴν ὅτι ἦτο σχολὴ ἀρρένων.

Εἰσῆλθα ἀφοῦ προηγουμένως ἔδεσα τὸν Ἀχαμνόοντα εἰς ἕνα πλησίον δένδρον.

—Ἰδοὺ καταφύγιον, ἐσκέφθην, ἐπὶ τέλους θὰ πέσω ἐξηντλημένος ἐπάνω εἰς ἕνα θρανίον καὶ δὲν πιστεύω νὰ μὲ διώξῃ ὁ καλὸς κἀγαθὸς διδάσκαλος. Εἰσῆλθα· κἄτι θρανία σκωληκόβρωτα καὶ κἄτι παιδιὰ ξυπόλυτα, μισοντυμένα. Κ' ἕνας δάσκαλος καθισμένος ἐπάνω σὲ μίαν καρέκλαν χαλασμένην ἐκτυποῦσε μὲ ρυθμὸν ἐπάνω στὸ πλησιέστερόν του θρανίον.

—Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἐτελείωσαν τὰ βάσανά μου, ἐνῷ ὁ διδάσκαλος φιλομειδὴς μοῦ ἔδινε τὸ κάθισμά του σταθεὶς αὐτὸς ὄρθιος.

—Καλῶς ὁρίσατε, μοῦ εἶπε· θὰ ἤλθατε νὰ μᾶς ἀκούσητε, ἀμέσως σᾶς παρακαλῶ, τώρα θὰ ἀρχίσωμε τὴ γεωγραφία.

Καὶ στραφεὶς μὲ αὐστηρὰν φωνὴν πρὸς τοὺς μαθητάς του εἶπε.

—Τώρα τὴ γεωγραφία σας, φθάνει ἡ γραμματική.

—Περὶ τίνος ἔχομεν σήμερα;

—Περὶ τῆς Ἀγγλίας, ἀπήντησαν μὲ ρυθμὸν καὶ φωνὴν ὀξεῖαν τὰ μικρά.

—Τί εἶνε λοιπὸν ἡ Ἀγγλία;

—Ἡ Ἀγγλί-α εἶ-νε κρά-τος τῆς Εὐρώ-πης;....

—Πολὺ καλά· τί κράτος εἶναι;

—Εἶ-νε κρά-τος συνταγματι-κὸν μοναρχι-κό-ον.

—Συγγνώμην. κύριέ μου, διέκοψα ἐγώ, εἰμπορεῖτε τὰ μικρὰ νὰ μᾶς εἴπουν τί ἐννοοῦν μὲ τὸ μοναρχικόν;

—Βέβαια εὐχαρίστως· καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς αὐτούς.

—Τί σημαίνει κράτος μοναρχικόν;

—Κρά-τος μοναρχι-κὸν σημαί-νει μόνον του.

Ἐγὼ ἐγύρισα πρὸς τὸν δάσκαλον καὶ τὸν ἐκύτταξα μὲ ἔκπληξιν, ἀλλὰ ἐκεῖνος τὴ δουλεια του.

—Πολὺ ὡραῖα· τώρα ποία εἶνε ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας;

—Συγγνώμην τοῦ εἶπα, δὲν ἠμποροῦν νὰ εἴπουν τί σημαίνει μόνον του;

—Σὺ Φουντούλη ξέρεις τί σημαίνει;

Ὁ Φουντούλης, ἕνας ἀνθρωπίσκος ἕνδεκα ἐτῶν, ἐσηκώθη καὶ μὲ ταχύτητα ἰλιγγιώδη.

—Μόνον του σημαίνει, δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἄλλο.

—Καλά, κάθησε.

—Μὰ τί διάβολο μὲ κοροϊδεύει ἢ δὲν εἶμαι στὰ καλά μου;

Ὁ δάσκαλος ὅμως εἶχεν ἐπαναλάβῃ τὴν προηγουμένην ἐρώτησιν.

—Ποία εἶνε ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας;

—Βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας εἶνε ἡ Βικτώρια.

Τώρα πλέον ἤρχισα νὰ ἀμφιβάλλω περὶ τῆς διανοητικῆς μου καταστάσεως. Ἔπιασα τὸ κεφάλι μου ἀλλ' ἐκτυποῦσε φοβερά. Δὲν θὰ εἶμαι καλὰ ἐσκέφθην. Ἐν τούτοις εἶχα τὴν τόλμην νὰ ἀποτείνω τὴν τελευταίαν ἐρώτησιν.

Τί ἔτος ἔχομεν ἐφέτος;

--Τί ἔτος ἔχομεν ἐφέτος;

Ὅλοι μὲ τὴν ἴδιαν ὀξεῖαν φωνὴν καὶ μὲ τὸν ἴδιον ρυθμὸν ἔδωκαν τὴν ἴδιαν ἀπάντησιν.

--1910.

--Δόξα σοι ὁ Θεὸς καλὰ εἶμαι, εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου, μὰ τί νὰ συμβαίνει ἀρά γε;

Κείνη τὴ στιγμὴ ἐτελείωσε ὁ δάσκαλος τὸ μάθημα τῆς γεωγραφίας καὶ ἔκλεισε τὸ βιβλίον· τὸ βλέμμα μου ἐκαρφώθη ἐπάνω εἰς τὸ ροδοκόκκινο ἐξώφυλλό του καὶ ἐδιάβασα Καζαμίας τοῦ ἔτους 1906.

Δὲν ἐβάσταξα. Πετάχθηκα ἔξω καὶ στὴ στιγμὴ καβαλλικεύω τὸν Ἀχαμνόοντά μου καὶ ξεχνῶν καὶ κούραση καὶ ὅλα..... πῆρα πόδι γιὰ τὸ Βαθύ.

Συνεκέντρωσε ὅλας του τὰς δυνάμεις.

Εὐτυχῶς ὁ γηραιὸς ὄνος μου ἠσθάνθη κάποιον οἶκτον δι' ἐμένα

καὶ συνεκέντρωτε καὶ αὐτὸς ὅλας τὰς δυνάμεις του· στὸ δρόμον δὲν μοῦ ἔκαμε τὴν ἐλαχίστην ἰδιοτροπίαν. Βεβαίως θὰ ἠνόησε πῶς εἶχα πλέον ἀπόφασιν ἅμα μοῦ ἔκανε τὸ παραμικρὸν νὰ τὸν ἀφίσω γεῦμα εἰς τὰ Τσακάλια. Δὲν θὰ εἰμποροῦσα περισσότερον νὰ ἀνθέξω εἰς μεγαλειτέρας στενοχωρίας.

Σάμος.

ΣΩΤΗΡΙΟΣ Ι. ΦΩΚΟΣ
Δικηγόρος

ΕΚ ΤΩΝ ΜΥΘΩΝ ΤΟΥ ΑΙΣΩΠΟΥ

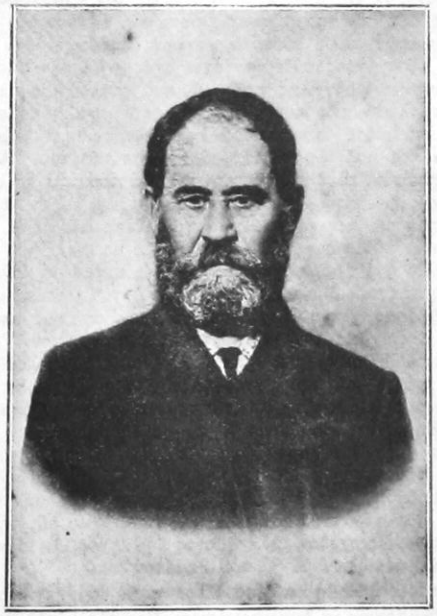
ΑΛΩΠΗΞ ΚΑΙ ΕΧΙΝΟΣ *

Τὰ χρόνια ἐκεῖνα τὰ παληά, λέγει ὁ μῦθος, ὅτι
Στὴ Σάμο καταδίκαζαν κάποιονε πατριώτη,
Μέγαν πολιτευόμενον, εἰς θάνατον, πῶς τάχα
Τὸν πλοῦτον τὸν δημόσιον ἔκλεψ' αὐτὸς μονάχα.
Κι' ὁ Αἴσωπος συνήγορος τοῦ κατηγορουμένου:
—Ἀκούσατε, λέγει, κ' ἐμοῦ, σοφοῦ τετιμημένου.
Κάποτε μία ἀλεποῦ ποῦ ποταμὸ περνοῦσε
Ἐσύρθηκε σὲ φάραγγα καὶ νάβγῃ δὲν μποροῦσε,
Ἐκεῖ δὲ μέσ' ἀμέτρητα τσιμπούρια πεινασμένα
Τῆς κόλλησαν καὶ μ' αἱμά της ἐχόρταινε καθένα.
Κάποιος δ' ἐκεῖθεν ἀχινὸς περνῶντας τὴν λυπήθη
Καὶ νὰ τῆς βγάλῃ θέλησε τῶν τσιμπουριῶν τὰ πλήθη!
—Ἄφες τα, λέγει ἡ ἀλεποῦ, γιατ' εἶνε χορτασμένα
Κι' αὐτὰ ἂν βγάλῃς θἄρθουνε καινούρια πεινασμένα.
—Αὐτὸν καὶ σεῖς φονεύοντες θὰ βγῆτε ζημιωμένοι
Γιατὶ θαρθοῦν στὴ θέσι του ἄλλοι καὶ πεινασμένοι.

Ε Σ Σ.

* Aesopicae Fabulae σελ. 174.

ΕΥΛΑΒΗ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΙΕΡΟΜΝΗΜΩΝ

Πρότυπον ἀληθῶς χρηστοῦ καὶ εὐσυνειδήτου ἀνδρός, ὁ Γρηγόριος Ἱερομνήμων, δὲν εἶνε ὁ πρῶτος τὸν ὁποῖον παρουσιάζει τὸ «Μικρασιατικὸν» ἐκ Κέας, τῆς μικρᾶς αὐτῆς νήσου τοῦ Αἰγαίου, ἥτις εἰς τὴν ἀρχαιότητα πολλοὺς μεγάλους ἐγέννησεν ἄνδρας καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἡ νεωτέρα Σάμος ἔχει ποιάν τινα ὑποχρέωσιν, διότι ἐκεῖθεν προήρχοντο οἱ δύο ἐκ τῶν πρώτων διδασκάλων αὐτῆς ὁ κ. Κ. Λαγκώνης καὶ ὁ εἰς τὸν τόμον τοῦ 1909 παρουσιασθεὶς ἀπὸ τῶν σελίδων τοῦ βιβλίου μακαρίτης Χρῆστος Δαγιάνδης.

Καὶ ὁ Γρ. Ἱερομνήμων, ὁ ἑβδομηκοντούτης καὶ θαλερὸς γέρων, ὁ αἰφνιδίως ὡσεὶ ἐξ ἐνέδρας ἁρπαγεὶς ὑπὸ τοῦ θανάτου τὴν 5 Ἰανουαρίου 1910, ἀνῆκεν εἰς τὴν ἀραιὰν ἐκείνην φάλαγγα τῶν κατὰ μακρὰς περιόδους ἐτῶν ἀναφαινομένων σπανίων τύπων, τῶν ἐναρέτων ἐκείνων ὑπάρξεων, αἱ ὁποῖαι ἔρχονται διὰ νὰ δώσωσι τὴν ἰδέαν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ. Νεώτερος αὐτὸς Περικλῆς τῆς μικρᾶς του πατρίδος αὐτὴν πρωτίστως ἠγάπησεν. αὐτὴν ἐθεώρησε τὸ τιμιώτερον τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν καὶ εἰς τὸν ἐξωραϊσμὸν καὶ τὴν πρόοδόν της μετ' αὐταπαρνήσεως ἀφωσιώθη. Τέκνον τοῦ λαοῦ, γεννηθεὶς ἐκ πτωχῶν ἀλλ' εὐσεβῶν γονέων ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἀριστοκρατία τοῦ αἰσθήματος οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν μὲ τὴν τῆς γεννήσεως. Δὲν εὐμοίρησε μεγάλης παιδείας, οὐδ' ἐπλούτισε τὰς γνώσεις του εἰς τὸ σχολεῖον τῆς κοινωνίας εἰς τὰς μεγαλοπόλεις. Εἰς τὸ στενὸν τῆς πατρίδος του περιβάλλον ἐμορφώθη τελείως ὁ ἀναμορφωτὴς αὐτὸς καὶ ἐξωραϊστὴς τῆς γενετείρας του. Ἡ νοημοσύνη, ἡ φιλεργία του, τὸ δημιουργικὸν πνεῦμά του καὶ ἡ λεπτή του ἀντίληψις ἐνωρὶς ἐξεθηλώθησαν καὶ ταχέως ἀνέδειξαν αὐτόν. Μαθητεύσας παρὰ τῷ ἀειμνήστῳ Δημάρχῳ Κέας Στεφάνῳ Μηλίῳ τὰ τῆς διοικήσεως τοῦ τόπου, δὲν ἐβράδυνεν ὁ μαθητὴς νὰ ὑπερβάλῃ τὸν διδάσκαλον καὶ ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ διέδραμε μὲ καλπάζον βῆμα τὰ ἀξιώματα τοῦ δημοτικοῦ συμβούλου, τοῦ Προέδρου τοῦ συμβουλίου, τοῦ δημαρχικοῦ Παρέδρου, ἐκλεγείς ἀμέσως κατόπιν Δήμαρχος καὶ διαδεχθεὶς τὸν ἐκλιπόντα διδάσκαλόν του. Ἀλλὰ διὰ τὸν Γρηγόριον Ἱερομνήμονα ἡ ἐκτίμησις τῶν συμπολιτῶν του δὲν περιωρίσθη μέχρι τοῦ Δημαρχικοῦ ἀξιώματος. Εὐθὺς κατόπιν ἐξελέγη Βουλευτὴς ἀποσταλεὶς νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν ἐπαρχίαν Κέας εἰς τὸ Ἑλλ. Κοινοβούλιον. Ἡ παθητικὴ ὅμως αὕτη θέσις δὲν συνεβιβάζετο πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Γρ Ἱερομνήμονος, ὅστις ὦργα πρὸς τὴν κοινωφελῆ δρᾶσιν, τὴν πρόοδον καὶ τὴν διηνεκῆ ἐργασίαν. Ἀηδίσης τῆς περιόδου του παρεχώρησε τὴν θέσιν ταύτην εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἀνδρέαν καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του, ὅπου συνεχῶς σχεδὸν ἐκλεγόμενος δήμαρχος, διετέλεσε τοιοῦτος ἐπὶ σειρὰν περιόδων μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ὡς τοιοῦτος εἰργάσθη καὶ ἐπετέλεσεν ὅσα θὰ ἐχρειάζοντο πολλαὶ γενεαὶ δημάρχων νὰ δημιουργήσωσι. Πτωχὸς αὐτὸς καὶ πτωχὸν διαχειριζόμενος δῆμον κατώρθωσε νὰ προικίσῃ αὐτὸν διὰ πολλῶν ἐξωραϊστικῶν ἔργων, καὶ δὲν ἐτέθη λίθος ἐπὶ λίθου ἐν Κέᾳ κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, ὅστις νὰ μὴ ἐτέθη ὑπὸ τοῦ Ἱερομνήμονος. Κρῆναι μαρμάρινοι καὶ ναοὶ μεγαλοπρεπεῖς, δρόμοι καὶ δημοτικὰ καταστήματα, πᾶν ὅ,τι τέλος ἀποδεικνύει τὴν καλὴν διοίκησιν, ἑνὸς τόπου, πᾶν ὅ,τι ἐξαγγέλλει τὴν πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμόν, ὀφείλεται εἰς τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν ἀκαταπόνητον θέλησιν τοῦ ἀειμνήστου Ἱερομνήμονος.

Ἐκ τῶν μισθοδοσιῶν του ὡς δημάρχου ἐπὶ δύο περιόδους ἀνήγειρε κομψότατον Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ Ναΐδριον ἐν ἀπόπτῳ θέσει εἰς

τὴν μεταξὺ λιμένος καὶ πόλεως ὁδὸν καὶ παρ' αὐτῷ κρήνην, ἐκεῖ δὲ ζῶν ἑτοίμασε καὶ τὴν τελευταίαν του κατοικίαν.

Πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ καλοῦ καὶ ὡραίου καὶ ὅταν τὰ ἴδιά του μέσα δὲν ἐπήρκουν, δὲν ἐδίσταζε νὰ τείνῃ τὴν χεῖρα καὶ οὐδεὶς ἤρνειτο εἰς αὐτόν. Ἦτο ταμεῖον γνώσεων δικαστικῶν, κοινωνικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν ἀκόμη καὶ ὡς ἀμερόληπτος διαιτητὴς συνεβίβαζε τὰς μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν του διαφορὰς μετ' ἀξιοθαυμάστου περινοίας καὶ ἡ γνώμη του ἦτο ἐν πᾶσι νόμος.

Μετριόφρων εἰς ἄκρον, μετὰ κόπου ἔφερε τὸ παράσημον τοῦ ἀργυροῦ σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος, διὸ οὗ ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις ἠθέλησε νὰ ἀμοίψῃ τὰς πρὸς τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας του, ἀποκρούων καὶ ἐκμηδενίζων τὰς προσπαθείας τῶν ἐκτιμητῶν του πρὸς προαγωγὴν αὐτοῦ εἰς ἀνώτερα ἀξιώματα.

Ἡ ἀφιλοκέρδεια καὶ ἡ αὐταπάρνησίς του προσεπόρισεν αὐτῷ τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ ἀγάπην τῶν συμπολιτῶν του, τὴν ὁποίαν διετράνου ἡ ὑπὸ πάντων προσωνυμία αὐτοῦ διὰ τοῦ ὀνόματος μ π ά ρ μ π α καὶ π α τ έ ρ α. Καὶ ὅταν αἰφνιδίως ὁ θάνατος ἦλθε νὰ τὸν ἁρπάσῃ ἀπὸ τῆς μεγάλης αὐτῆς οἰκογενείας του, χιλιάδες τέκνων τὸν προέπεμψαν μὲ εἰλικρινῆ δάκρυα εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν καὶ ἀπεχαιρέτησαν αὐτὸν μὲ τοὺς πενθίμους ἤχους τῶν οἰκώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν, τὰς ὁποίας ἔκτισε, καὶ ἔκλαυσαν εἰς τὴν διάβασίν του οἱ ἀνοικτοὶ κρουνοὶ τῶν κρηνῶν, τὰς ὁποίας αὐτὸς ἔστησε.

Συνδέσας δι' ἀρρήκτων δεσμῶν ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως τὸ ὄνομά του μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος του ἀφῆκε διαδόχους αὐτοῦ καὶ κληρονόμους τῶν ἀρετῶν του, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐντίμου πενίας του, κατόπιν τεσσαρακονταετοῦς διαχειρίσεως τῶν δημοσίων, τὰ τέκνα του, ἀνταξίους γόνους τοιούτου πατρός, μορφωμένους ἐπιστήμονας καὶ διαπρεπῆ κατέχοντας ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν. Ἐξ αὐτῶν ὁ υἱὸς του Κωνσταντῖνος Ἱερομνήμων ἰατρὸς καὶ πρώην βουλευτὴς Κέας διεδέχθη νῦν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Δημάρχου τὸν ἀείμνηστον πατέρα του, συνεχίζων τὸ προοδευτικὸν ἐκείνου ἔργον.

ΑΔΗΘΕΙΑΙ

Ὁ ἀληθὴς σκοπὸς τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς δὲν εἶναι ἡ εὐτυχία ἀλλὰ τὸ καθῆκον.

Μὴ ἐξεγειρόμεθα ἐναντίον τῶν πόνων, εἶνε ἐπίσης ἀναγκαῖοι ὅσον καὶ ἡ χαρὰ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν λατρείαν μας. Διότι ἂν ὁ ἥλιος τῆς φαιδρότητος ὡριμάζῃ καὶ ἀνοίγῃ, ἡ βροχὴ τῶν δακρύων δροσίζει καὶ αὐξάνει τὸν χυμόν.

Ὁ ἄνθρωπος ὁμοιάζει μὲ δένδρον ὅπερ σείουν διὰ νὰ ῥίψουν τοὺς καρπούς του· δὲν ἐκλονίσθη οὐδέποτε ἄνθρωπος χωρὶς νὰ πέσουν τὰ δάκρυά του.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΡΩΜΗΝ

Τὸ «Μικρασιατικόν» εἶνε ὑπερήφανον στρατολογοῦν ὁσημέραι τοὺς συνεργάτας του ἐκ τῶν δοκιμωτέρων καὶ γνωστοτέρων ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον λογογράφων, οἵτινες ἐκτιμῶντες τὸν ὑψηλὸν σκοπὸν καὶ τὸ ἐπικοδομητικὸν διὰ τὴν ὁμογένειαν ἔργον του, προθύμως σπεύδουσι νὰ συνεισφέρωσι τὸν πνευματικὸν ὀβολόν των. Ὁ κ. Κώστας Καιροφύλας, τὸν ὁποῖον σήμερον παρουσιάζομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας, εἶναι παλαιὸς τῶν Μουσῶν ὑπότροφος. Ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ καὶ διήκουσεν ἐπὶ τριετίαν μαθήματα ἐν τῇ φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Μεταγραφεὶς κατόπιν εἰς τὴν Νομικὴν ἐγένετο διδάκτωρ τοῦ δικαίου. Πλὴν παρὰ τὴν Θέμιδα ἐρασθεὶς τῶν Περιδῶν ἐπεδόθη καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν συγγραφήν. Γνώστης βαθὺς τῆς Ἰταλικῆς, ἔτοῦ Δ' Ἀννούτσιο ἔγραψε δὲ πρωτότυπα τὴν «Ροδοδάφνην» κριτικὴν μελέτην τὴν «Χίμαιραν» μυθιστόρημα, «Δακτυλοσκοπίαν» ἐπιστημονικὴν μελέτην περὶ μέσου ἀνακαλύψεως τῶν ἐγκληματιῶν, διὰ τῶν ἀποτυπωμάτων τῶν δακτύλων, «Ἐγκληματολογίαν», κατὰ τὰς θεωρίας τοῦ Fozzi, τὸν «Φόρον τῶν κληρονομιῶν», μελέτην δημοσιονομικὴν καὶ πολλὰ ἄλλα. Ἄπειρα πρὸς τούτοις ἄρθρα του, μελέται, διηγήματα, ποιήσεις, μεταφράσεις κ. τ. λ. εἶνε ἐγκατεσπαρμένα εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά. Τακτικὸς συνεργάτης τοῦ «Ἐθνικοῦ» ἡμερολογίου ἐδημοσίευσεν εἰς τοὺς τόμους του σειρὰν μεταφράσεων τῶν ποιημάτων τῆς Ἄδα Νέγκρη καὶ τοῦ Ἀρθούρου Γκράϋ. Παρὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας του, εἶνε μόλις τριακονταετής, εἶνε παλαιὸς γνώριμος παντὸς φιλαναγνώστου ὡς δεξιὸς καὶ κομψὸς τοῦ καλάμου χειριστής. Ἀπὸ τριετίας ἤδη ἐγκαταστὰς εἰς Ρώμην, ἔνθα δημοσιογραφεῖ, μᾶς ἀπέστειλεν ἐκεῖθεν ὡραίας περὶ τοῦ «Κολοσσαίου» γραμμάς, πολύτιμον οὕτω εἰς τὸν παρόντα τόμον συμβολὴν συνεισφέρων.

ΤΟ ΚΟΛΟΣΣΑΙΟΝ

Ἕνας ὄγκος μαυρισμένος, γέρικος, πένθιμος, γκρεμισμένος ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ἐγγιγμένος ἀπὸ τὴν πτέρυγα τῶν αἰώνων, εἰς τὸ μέσον τῆς Ρωμαϊκῆς Ἀγορᾶς σωζόμενος, γεννᾷ μίαν ἐντύπωσιν πενθίμου μεγαλείου. Τὸ ἐπιζῶν αὐτὸ λείψανον μιᾶς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς μόλις δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν, ἐκμηδενίζει τὸ πνεῦμα ἐκείνου ὁ ὁποῖος τὸ ἀτενίζει. Μὲ τὸν γιγάντειον ὄγκον φαίνεται σὰν νὰ ὑψώνῃ μίαν ἀγέρωχον πρόκλησιν πρὸς τὸν χρόνον καὶ νὰ βροντοφωνῇ μαζὶ μὲ τὸν ποιητὴν τοῦ «Τσάϊλ Ἀρολδ» τὸ ἑξῆς ἀγέρωχον: «Ἐφόσον θὰ ὑψοῦται τὸ Κολοσσαῖον θὰ ὑψίσταται ἡ Ρώμη· ἅμα αὐτὸ κρημνισθῇ κ' ἐκείνη θὰ πέσῃ καὶ τὸ Ἄστυ θὰ ἐκμηδενισθῇ.

Τὸ εἶδα διὰ πρώτην φορὰν ἕνα βράδυ πρὸ τετραετίας φωτισμένον μὲ βεγγαλικὰ φῶτα ὡς μαγικὴν ὀπτασίαν, ὡς ἓν ὄνειρον. Καὶ ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τὸ ἀληθινὸν αὐτὸ ὄνειρον ποῦ μοῦ παρουσίασε τὸ Κολοσσαῖον βουτηγμένον μέσα σὲ χρῶμα κόκκινον, συμβολίζον τὸ αἷμα—τὸν ὠκεανὸν τοῦ αἵματος—ποῦ ἐκεῖ μέσα εἶχε χυθῇ.

* * *

Μὲ ὀλίγας λέξεις θὰ προσπαθήσω νὰ σᾶς ἀφηγηθῶ τὴν ἱστορίαν του. Τὸ Κολοσσαῖον ἐκτίσθη, ἐπάνω εἰς μίαν λίμνην τοῦ περιλαλήτου κήπου τοῦ Νέρωνος. Τὸ ἤρχισεν ὁ Βεσπεσιανός, τὸ ἐξηκολούθησεν ὁ Τίτος καὶ τὸ ἐτελείωσεν ὁ Δομιτιανὸς κατὰ τὸ 80 μ. Χ.

Τὰ ἐγκαίνιά του ἑωρτάσθησαν διὰ ἱερολοχιῶν διαρκεσασῶν ἑκατὸν ἡμέρας. Κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἐγκαινίων συνηντήθησαν πλέον τῶν πέντε χιλιάδων θηρίων καὶ οἱ μονομάχοι ἔχυσαν τὸ αἷμα των ἄφθονον ἐκεῖ μέσα παριστάνοντες μάχας καὶ ναυμαχίας ψευδεῖς.

Κατὰ τὸ 217 μ. Χ. κεραυνὸς τὸ κατέστρεψεν ἐν μέρει. Ὁ κεραυνὸς ἤναψε πυρκαϊὰν διαρκέσασαν τρεῖς ἡμέρας, καὶ προξενήσασαν μεγάλας καταστροφὰς εἰς τὴν πόλιν. Καὶ ἐχρειάσθησαν ἔτη πολλὰ ὅπως ἐπισκευασθῇ ὁ τραυματισμένος ἐκεῖνος Κολοσσός. ...

Κατὰ τὸ 248 μ. Χ. ἑορταζομένης τῆς χιλιετηρίδος ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ρώμης ἔγιναν ἐκεῖ μέσα φρικώδεις ἀγῶνες μεταξὺ δισχιλίων θηριομάχων καὶ θηρίων ἀπείρων· τὸ αἷμα ἐχύθη ἄφθονον.

Κατὰ τὸ 405 μ. Χ. ὅτε δηλαδὴ ἡ εὐεργετικὴ ἐπιρροὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἤρχισεν ἐπιφέρουσα τὰ φιλανθρωπικά αὐτῆς ἀποτελέσματα ὁ Λυτοκράτωρ Τήριος ἀπηγόρευσε τὰς ἐν τῷ Κολοσσαίῳ θηριομαχίας, ὡς ἀντικειμένας πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τὸ ὄνομα Κολοσσαῖον ἐδόθη εἰς τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο μόνον κατὰ τὸν ὄγδοον αἰῶνα. Προηγουμένως ἀπεκαλεῖτο «Ἀμφιθέατρον τοῦ Φλαβίου».

* *

Ἀλλ' ἐπηκολούθησαν οἱ θλιβεροὶ χρόνοι τοῦ Μεσαιωνικοῦ σκότους καὶ τῆς παχυλῆς ἀμαθείας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὸ Κολοσσαῖον ἐχρησίμευεν ὡς φρούριον εἰς Ρωμαίους Βαρώνους. Βραδύτερον ὅμως ἐλεηλατήθη ἀγρίως παρ' αὐτῶν.

Οἱ μεγιστᾶνες καὶ εὐγενεῖς τῆς Ρώμης ἐκρήμνισαν ἀρκετὸν μέρος τούτου ὅπως μὲ τὸ ὑλικὸν κατασκευάσουν τὰ μέχρι σήμερον σωζόμενα παλάτια των, τοὺς πύργους των.

Καὶ οἱ Πάπαι συνετέλεσαν εἰς τὴν λεηλασίαν αὐτήν. Καὶ μὲ πέτρας ἀπὸ τὸ Κολοσσαῖον κατεσκεύασαν τὰ μέχρι σήμερον σωζόμενα παλάτια ὡς τὸ Palazzo Venezia καὶ τὴν Cancelleria.

Ὀλιγώτερον ἅρπαγες, ἀλλὰ περισσότερον ἀνόητοι ὑπῆρξαν οἱ πάπαι Σίξτος Ε'. ὁ ὁποῖος ἠθέλησε νὰ ἱδρύσῃ μέσα εἰς τὸ Κολοσσαῖον ἓν ἐριουργεῖον καὶ ὁ Κλήμης Θ'. ὁ ὁποῖος ἵδρυσεν ἐργοστάσιον νίτρου ἐκεῖ μέσα.

Εἰς τὴν βεβήλωσιν αὐτὴν ἔθετο τέρμα ὁ Πάπας κατὰ τὸ 1741 ὅτε τὸ Κολοσσαῖον καθιερώθη ὡς ἱερὸν οἰκοδόμημα ἀφιερωθὲν εἰς τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ. Ἀργότερον μερικοὶ Πάπαι φιλοτίμως ἐπεδιώρθωσαν τοῦτο ἐμποδίσαντες τοιουτοτρόπως τὴν τελείαν αὐτοῦ καταστροφήν.

Τὸ Κολοσσαῖον διὰ νὰ νοηθῇ ὀλίγον μὲ μερικοὺς ἀριθμούς, ἀπαραιτήτους ὅμως—ἔχει περιφέρειαν 524 μέτρων καὶ ὕψος 50. Ἐπάνω εἰς τὴν τελευταίαν στεφάνην, οὕτως εἰπεῖν, τῶν καθισμάτων ἦσαν τοποθετημένα διάφορα ἀγάλματα. Ἀπετελεῖτο ἀπὸ τέσσαρα πατώματα. Περιελάμβανε πλέον τῶν ἑκατὸν χιλιάδων θεατῶν, ἐσκεπάζετο δὲ κατὰ τὰς βροχὰς τοῦ χειμῶνος καὶ κατὰ τας θερμὰς καλοκαιρινὰς ἡμέρας μὲ τεραστίαν τέντα.

Ἡ κονίστρα εἶχεν ἔκτασιν 86 μέτρων, γύρω—γύρω δὲ ἦσαν σιδηροῖ κλωβοὶ ὅπου ἔμενον τὰ ἄγρια θηρία.

Τὸ οἰκοδόμημα εἶνε σχήματος ἐλλειπτικοῦ. Τέσσαρες ἦσαν αἱ κύριαι αὐτοῦ εἴσοδοι καὶ τέσσαρα τὰ πατώματα αὐτοῦ. Τὸ Κολοσσαῖον δεν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἤξιζεν μόνον διὰ τὸν ὄγκον καὶ τὴν ἐντολήν του ἀλλὰ ὡς μία προσέτι ἀπόδειξις τοῦ βαθμοῦ τῆς τέχνης τῶν ἀρχαίων ρωμαίων ἀρχιτεκτόνων. Ἐξεταζόμενον ἐν τῷ συνόλῳ του το μνημεῖον τοῦτο εἶνε θαυμασιον διὰ τὴν ἁρμονικότητα, ἀρτίαν εἰς τὰς γραμμὰς καὶ τὴν δύναμιν τοῦ σχεδίου. Ἴσως εἰς τὰς λεπτομερείας δύναταί τις νὰ εὕρῃ ἐλαττώματα.

Ἀλλὰ τὸ ἐνδιαφέρον το ὁποῖον διεγείρει τὸ Κολοσσαῖον ἔγκειται οὐχὶ τόσον εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικήν, εἰς τὴν ὁποίαν βεβαίως ὑστερεῖ πολλῶν ἄλλων ἀρχαίων ἀριστουργημάτων, ὅσον εἰς τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ σημασίαν.

Ἡ αὐτοκρατορικὴ Ρώμη δὲν μᾶς ἀφῆκε μνημεῖον ἐκφραστικώτερον τοῦ χαρακτῆρος της, τῶν ἐνστίκτων της, ὁλοκλήρου τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς, ἤτις προητοίμαζε τὸ μέλλον. Μέρος τῆς νεωτέρας ψυχῆς ἐδημιουργήθη ἀπὸ τὰ πάθη ἅτινα ἀνερριπώντο εἰς τὸν ἀπέραντον τοῦτον Ἱππόδρομον, τόσον τὰ εὐγενέστερα καθὼς καὶ τὰ ποταπότερα πάθη!

Ἐφόσον ἀνέρχεταί τις εἰς τὰς ἀπωτάτας σελίδας τῆς ἱστορίας τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ βλέπει ὅτι οὗτος οὐδέποτε εἶχε τρυφερὰν τὴν καρδίαν. Ὁ Ρωμαϊκὸς λαὸς ἀγνοεῖ τὸν οἶκτον. Αὐτὸς δὲ εἶνε καὶ ὁ λόγος δι' ὃν ἐγεννήθησαν καὶ εὐδοκίμησαν ἐν Ρώμῃ αἱ θηριομαχίαι, εἰς τὰς ὁποίας τόσον θλιβερὸν ρόλον ἔπαιξαν οἱ πρῶτοι ἥρωες τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὁ Αὔγουστος, συνοψίζων τὰ ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας του συντελεθέντα ἔργα, ἀνέφερεν, ὡς τίτλον δόξης του, ὅτι εἶχε προσφέρει εἰς τὸν λαὸν ὀκτὼ θεάματα θηριομαχιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἐπάλαισαν δεκακισχίλιοι μονομάχοι.

* *

Ἐπὶ Δομιτιανοῦ τὰ θεάματα αὐτὰ τὰ ὁποῖα πρότερον ἦσαν κατὰ βούλησιν, καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ λάβουν χώραν εἰμὴ δὶς τοῦ

Δοκιμασίαι τῶν πρώτων χριστιανῶν ἐν τῷ Κολοσσαίῳ τῆς Ρώμης

ἔτους, ἐκηρύχθησαν ὑποχρεωτικὰ διὰ δέκα τοὐλάχιστον ἡμέρας.

Ὁ Τραϊανὸς ἔκαμε κάτι περισσότερον. Μετὰ τὴν νίκην του κατὰ τῶν Δακῶν διωργάνωσε μίαν σειρὰν παραστάσεων διαρκεσασῶν 123 ἡμέρας καὶ εἰς τὰς ὁποίας μετέσχον δεκακισχίλιοι ἄνθρωποι.

Λίαν ἐνωρὶς ὅμως οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος μονομάχοι δὲν ἐπήρκουν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν ἀγώνων. Ἐστρατολογήθησαν λοιπὸν τοιοῦτοι μεταξὺ τῶν καταδίκων, τοὺς ὁποίους ἐξεπίτηδες ἔφερον εἰς Ρώμην ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Καὶ οἱ ἀτυχεῖς κατάδικοι ὑπεχρεοῦντο νὰ διασκεδάζουν τοὺς Ρωμαίους παλαίοντες μετὰ τῶν θηρίων καὶ φονευόμενοι ὑπ' αὐτῶν.

Ὅτε ὅμως ὁ Χριστιανισμὸς ἔκαμε τὴν ἐπίσημον ἐμφάνισίν του τότε πλέον οἱ Ρωμαῖοι Αὐτοκράτορες δὲν εἶχον ἀνάγκην νὰ ἀναζητοῦν μεταξὺ τῶν καταδίκων τῶν ἐπαρχιῶν τὰ ἀνθρώπινα κορμία τὰ ὁποῖα «εἰσήρχοντο γεμάτα ζωὴν ἀπὸ τὴν μίαν θύραν τοῦ Κολοσσαίου διὰ νὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὴν ἄλλην σάρκες νεκραὶ κομματιασμέναι» κατὰ τὴν θαυμασίαν φράσιν τοῦ Michelet.

Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἀτυχῶς ἔδωσαν ἀρκετὸν ὑλικὸν διὰ τὸ Κολοσσαῖον θεμελιώσαντες μὲ τὸ αἷμά των τὴν ὑπέροχον θρησκείαν τοῦ ἀλτροϊσμοῦ καὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης.

Κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ Χριστιανισμοῦ χρόνους, καθ' οὓς οἱ ὀλίγοι ὀπαδοὶ τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Ναζωραίου, κρυμμένοι εἰς τὰς Κατακόμβας, διωκόμενοι καὶ σφαγιαζόμενοι ἔθετον τὰ θεμέλια τοῦ Χριστιανισμοῦ, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοῦ διωγμοῦ οἱ ἥρωες αὐτοὶ μιᾶς ἐπιμόχθου ἰδέας πολλάκις ἐσύρθησαν εἰς τὴν κονίστραν τοῦ Κολοσσαίου καὶ κατεσπαράχθησαν ὑπὸ τῶν θηρίων—θριαμβευτικὴ ἑκατόμβη τῆς νέας θρησκείας.

Εἶνε ἀληθῶς ὑπέροχος καὶ φρικιαστικὴ ἡ ἱστορία τῶν μαρτύρων ἐκείνων, τῶν ἀγνώστων καὶ ἀνωνύμων ἡρώων, οἵτινες ψύχραιμοι καὶ ἀδιάφοροι ἄφινον νὰ κατασπαράσσωνται ὑπὸ τῶν θηρίων, χωρὶς διαμαρτυρίαν, χωρὶς κραυγάς, χωρὶς κίνημα ἀμύνης, ἀλλὰ προσευχόμενοι εἰς τὸν ἀληθινὸν θεόν, τὸν ὁποῖον ἐκήρυττεν ὁ μέγας Διδάσκαλος.

Μυριάδες χριστιανῶν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Νέρωνος, τοῦ Διοκλητιανοῦ τοῦ Μαξιμιλιανοῦ, ἄλλων αὐτοκρατόρων διωκτῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔπεσαν θύματα τῆς ἀγριότητος τῶν Ρωμαίων εἰδωλολατρῶν, μέσα εἰς τὴν αἱματοβαμμένην κονίστραν τοῦ Κολοσσαίου.

Καὶ νομίζει κανεὶς ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη ἀκούει ἀντηχοῦντας τοὺς μαυρισμένους καὶ ἐρειπιώδεις τοῦ Κολοσσαίου τοίχους ἀπὸ τὴν θριαμβευτικὴν καὶ τραγικῶς ὑπέροχον ἐπιφώνησιν τῶν Χρι-

στιανῶν οἵτινες καταπατοῦνται ἀπὸ τὰ θηρία ἀνέκραζον ὡς ἑπῳδὸν θριάμβου—Ὁ Χριστὸς νικᾷ!

Ρώμη 1910 Ἀπρίλιος.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

ΜΑΤΑΙΟΤΗΣ ΜΑΤΑΙΟΤΗΤΩΝ

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ τοῦ Emerson)

Ἔζησανε γιδοπρόβατα κι' ἀπέραντα χωράφια
καὶ κάθε χρόνο παίρνανε μὲ κόπο καὶ μὲ ζῆρο
στάρι, κριθάρι, ὄσπρια, φροῦτα, μαλλὶ καὶ ξύλα·
καὶ σὰν ἐσεριανούσανε στὰ πλούσια τσιφλίκια,
«Εἶνε δικό μου, ἔλεγε καθένας, τὸ τσιφλίκι
«καὶ τῶν παιδιῶν μου θὰ γενῇ καὶ θἄχῃ τ' ὄνομά μου.
«Πόσο γλυκὰ στὰ δέντρα μου ὁ ἄνεμος σφυρίζει!
«Τί ὥμορφα ξαπλώνεται στὸν λόφο μου ὁ ἴσκιος!
«Τὰ κρουσταλλένια αὐτὰ νερὰ καὶ τ' ἀνθισμένα σπάρτα
«θαρρεῖς πῶς μὲ γνωρίζουνε, θαρρεῖς πῶς μ' ἀγαποῦνε
«σὰν τὸ σκυλί μου τὸ πιστό· κ' ἐγώ, πιστέψατέ με,
«ὅ,τι κι' ἂν κάνω, ἀπὸ τὴν γῆ θρέψεται καὶ προκόβει».

Ποῦνε οἱ ἄνθρωποι αὐτοί; βαθειὰ στὴν γῆ κοιμοῦνται,
καὶ ξένοι, καὶ αὐτοὶ κουτοί, τ' ἀλέτρι τους τραβοῦνε
μέσα στῆς ἴδιαις αὐλακιαὶς π' ἀνοίξανε ἐκεῖνοι.
Γελᾷ ἡ γῆ μὲ τ' ἄνθη της γιὰ τὰ μωρὰ παιδιά της,
π' ὅλο καυχῶνται γιὰ τὴν γῆ κι' ὅλο γιὰ γῆ καυχῶνται,
μωροὶ καὶ καυχησάρηδαις σὰν νἄτανε δική τους.
Μωροί, τ' ἀλέτρι κυβερνοῦν, μὰ τὰ δικά τους πόδια
δὲν εἰμποροῦν νὰ σύρουνε ἀλάργ' ἀπὸ τὸν τάφο.
Ἐσμίξανε τὴν λαγκαδιὰ μὲ τοῦ βουνοῦ τὰ πλάγια,
οἱ ἀχόρταγοι! κ' ἐρρίξανε τ' αὐλάκι μέσ' στὴν λίμνη
κ' ἐπιθυμοῦνε, οἱ φθονεροί, τοῦ γείτονα τὸ κτῆμα.
Ἄχ! τί λειβάδι γιὰ βοσκή! μεγάλο βάσος ἔχω,»
«μ' ἀκόμα νἄχω ἤθελα αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο»
«γιὰ πέτρα ποῦ χρειάζεται κι' αὐτὸν ἐκεῖ γι' ἀσβέστη·»
«καὶ τὸ μπαλκάμι ἐκεῖνο ἐκεῖ, ποῦ πάχνη τὸ σκεπάζει.»
«Α! εἶνε γῆ πολὺ καλὴ ποῦ κ' ἡ Νοτιὰ τὴν βλέπει.»
«Εἶν' ὥμορφα ἀπὸ μακρυνὸ ταξείδι σὰν γυρίζῃς»
«νὰ βρίσκῃς τὸ σπιτάκι σου, ἀμπέλια καὶ χωράφια!»

Τί νοικοκύρης ἄνθρωπος! Τὸν χάρο δὲν θυμᾶται,
καὶ πῶς θὲ νἄρθῃ ἕνας καιρός, θὲ νἄρθῃ καὶ μιὰ μέρα
ποῦ ἕνας βῶλος μαύρης γῆς στὴν γῆ του θὲ νὰ πέσῃ!

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Καὶ τὰ δικά μου καὶ τὰ δικά σας
εἶνε δικά μου, ὄχι δικά σας.
Ἡ γῆ βαστᾷ κι' ἀντέχει,
τ' ἄστρα βαστοῦν κι' ἀντέχουν
κι' ἀπὸ τὸν οὐρανὸ
ρίχνουνε φῶς καὶ λάμψι
στὸν γέρο Ὠκεανό.
Παληαίς, πολὺ παληαίς
εἶν' ἡ ἀκρογιαλιαίς·
ποῦνε οἱ ἄνθρωπ' οἱ παληοί;
εἴδατε σεῖς κανένα;
ἐγὼ ποῦ εἶδα τόσους,
παληὸ δὲν εἶδα ἕνα.

Ἐδῶ 'νε ἐκείνη ἡ γῆ
μὲ τὰ πυκνά της δάση,
μὲ τὴν ἀκοίμητη πηγή,
μὲ τὴν παληά της λαγκαδιά,
μὲ τὰ νερὰ ποῦ πλημμυροῦν
μὲ τὰ παληὰ προχώματα.
Ἐκεῖνος ποῦ τὰ ὥριζε
ποῦ βρίσκεται; ποῦ νάνε;
Τὸν φάγανε τὰ χώματα.
Σὰν τῆς πλημμύρας τὸν ἀφρὸ
κι' αὐτὸς καὶ τὰ παιδιά του
κι' ὁλόκληρα βασίλεια
χαθήκανε καὶ πᾶνε!

Ἐκεῖνοι ποῦ μ' ὡρίζανε
καὶ μ' ἔλεγαν δική τους,
ἂν κ' αἰωνία ἤθέλανε
νὰ εἶνε ἡ ζωή τους,
πεθάνανε, χαθήκανε.
Γιατὶ ἐκαυχηθήκανε
πῶς εἶμαι ἰδική τους;
πῶς γίνεται αὐτό,
ἀφοῦ αὐτοὶ δὲν μ' ἔχουνε
κ' ἐγὼ τοὺς ἔχω, τοὺς κρατῶ;
Ἀ ζιζιέ.

ΔΗΜ. ΣΤΑΗΣ

Η ΝΥΦΗ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ

Ἐκεῖ πέρα, κοντὰ στὰ Γιάννινα, σ' ἕνα χωριό, πλειὸ Ἑλληνικὸ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, γιορτάζονταν᾽ ἡ πρωτοχρονιά, ὅπως γιορτάζεται καὶ σήμερα—μέρα ἀκόμα, Ἑλληνικά, πανάρχαια.

Ὅλο τὸ χωριὸ εἶταν ντυμένο στὰ γιορτάτικά του, πῆγε στὴν Ἐκκλησία κι᾽ ἐγύριζε στὰ σπίτια ἄντρες, γυναῖκες, παιδιά. Καθένας, ποῦ ἔμπαινε στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ, ἔπαιρνε ἀπὸ τὴν θυμωνιὰ κι᾽ ἕνα κλαδὶ πουρναρίσιο καὶ ἀναιβαίνοντας στὸ δοξάτο, ὅπου ἔκαιγε ἀκοίμητα γερή, χοντροκούτσουρη καὶ χοντροκάρβουνη φωτιά, ἔβανε καὶ τὸ πουρναρόκλαδο ἀπάνω στὴν στιά, κι᾽ ἐνῷ ἐκεῖνο ἔπαιρνε φλόγα κι᾽ ἐπρατσάλιζε «πρὰτς-πρὰτς-πρὰτς» αὐτὸς ἔλεγε:

—Καλὴ χρονιὰ καὶ χρόνια πολλά! σερνικὰ κατσίκια καὶ θηλυκὰ ἀρνιά!

Ἡ ἡμέρα εἶταν ἀσύννεφη καὶ λαμπρή, κι᾽ ἂς εἶταν καρδιὰ τοῦ χειμωνιοῦ. «Ὅταν γελάει ὁ χειμώνας-λέει μιὰ παροιμία—γελάει γλυκύτερα ἀπὸ τὸ καλοκαίρι».

Οἱ φοῦρνοι ὅλοι κάπνιζαν, κι᾽ ὁ καπνός τους σηκόνονταν τὸν ἀνήφορο πρὸς τὰ οὐράνια ἀπὸ τὴν ἀνεμιά, σὰν γαλανοὶ στύλοι, σὰν ὕμνοι εὐχαριστήριοι ὅλου τοῦ χωριοῦ πρὸς τὸν Πλάστη, ποῦ τὸ ἀξίωσε καὶ πάλε νὰ ἰδῇ μὲ καλὸ τὴν πρωτοχρονιά.

Οἱ γριὲς μαγείρευαν, οἱ νυφάδες πηρέτευαν κ οἱ νύφες πήγαιναν γιὰ νερὸ ἀπὸ τὸν ποταμό.

Οἱ παρθένες, κρατῶντες ἡ καθεμιὰ κανίστρι γεμᾶτο κουλούρια, πήγαιναν στὰ χιμάδια τους νὰ τὰ βάλουν στὰ κέρατα τῶν κριαριῶν καὶ τῶν τραγιῶν καὶ νὰ ἐξορκίσουν κάθε κακό: λύκο, παρμάρα, ἀβλογιά, αὐγολήτα, ψώρα βδέλλα, γκούσια.

Στὸν γυρισμὸ ἀπὸ τὰ χειμάδια πέντε ὡριόκαλλες παρθένες ντυμένες τὰ ὡραιότερά τους λεβέντισσες λυγερὲς καὶ βεργολύγιστες, 14 χρονῶν ἡ κάθε μιὰ βαστῶντας παραμάσχαλα τ᾽ ἄδεια κανίστρια, ἀνταμώθηκαν στὸ γεφύρι, κι᾽ ἄρχισαν ν᾽ ἀναβαίνουν τὸν ἀνήφορο γιὰ τὸ χωριὸ μὲ γέλοια καὶ μὲ χαρὲς καὶ νὰ καμαρόνουν ποῦ μεγάλωσαν τόσο εὔκολα ἀπὸ τὰ χτὲς ὡς τὰ σήμερα κατὰ ἕνα χρόνο. Εἶταν κι᾽ οἱ πέντε ἀγαπημένες κι᾽ ἀδερφοποιτὲς στὸ Βαγγέλιο, κι᾽ ἔσκαζαν ἂν δὲν ἀνταμόνονταν μιὰ φορὰ τὴν ἡμέρα νὰ εἰποῦν τὰ μυστικά τους, τὰ παρθενικὰ μυστικά τους. Ὅταν ψτεροπόδαρες ἀνέβηκαν στὴν ράχη, σᾶν ξωτικὲς κι᾽ σᾶν νεράϊδες πρὶν νὰ μποῦν στὸ χωριό, ἡ Περιστέρα ἡ μεγαλύτερη κι᾽ ἡ ζωηρότερη ἀπ᾽ ὅλες, εἶπε στὲς ἄλλες,: τὴν Δάφνη. τὴν Ἀνθή, τὴν Κρουστάλλω καὶ τὴν Μηλιά:

—Μωρές, μιὰ ὥρα μιλοῦμε καὶ δὲν εἴπαμε τί ὄνειρο εἴδαμε ἀπόψε!

—Ἀλήθεια! ἀλήθεια! (εἶπε ἡ Δάφνη) νὰ τὰ ποῦμε!

—Σταθῆτε (εἶπε ἡ Ἀνθὴ) νὰ τὰ ποῦμε... Ἐσεῖς φεύγετε σᾶν τὰ ἰσκιώματα!

—Ὀρθὲς νὰ τὰ ποῦμε; (Εἶπε ἡ Κρουστάλλω) Κι᾽ ἐδῶ πέρα στὰ τρίδρομα; καὶ στὰ σταυροδρόμια;

—Ἀλήθεια (εἶπε ἡ Μηλιά).... Τὰ ὄνειρα δὲν λέγονται ὅπου κι᾽ ὅπου... Ὄχι μόνον δὲν στρέγουν ἂν εἶνε καλά, ἀλλὰ καὶ τὰ κακὰ γένονται χειρότερα. Ἔτσι ἔλεγε ἡ συχωρεμένη ἡ βάβω μου, ποῦ ἤξερε πολλά.

—Καλά! (ξαναεῖπε ἡ Περιστέρα) πάμετε ὅπου πρέπει νὰ τὰ ποῦμε! Ποῦ θέλετε νὰ πᾶμε;

—Νὰ πᾶμε, νὰ πᾶμε... (εἶπε πάλε κι᾽ ἡ Δάφνη).... νὰ πᾶμε πίσω ἀπὸ τ᾽ ἅγιο δῆμα τῆς ἐκκλησιᾶς. Ἐκεῖ ἔλεγε ἡ δική μου ἡ βάβω ὅτι εἶνε καλὰ νὰ φανερώνῃ κανεὶς τὰ ὄνειρά του σ᾽ ἄλλον καὶ πουθενὰ ἀλλοῦ.

—Πᾶμε καὶ στ᾽ ἅγιο δῆμα (εἶπε στὴν ἀράβα της κι᾽ ἡ Ἀνθή).

—Ἀλλὰ ποιὰ θὰ μᾶς τὰ ξηγήσῃ; Ἐρώτησε ἡ Κρουστάλλω.

—Ἀλήθεια ποιὰ θὰ μᾶς τὰ ξηγήσῃ; Ἐρώτησε κι ἡ Μηλιά..

—Ποιὰ ἄλλη ἀπὸ τὴν Ζαφείρω τὴν καλόγρια! (Εἶπε ἡ Περιστέρα). Αὐτὴ τὰ ξηγάει καλὰ τὰ ὀνείρατα.

—Νὰ πάῃ κἄποια νὰ τὴ φωνάξῃ; Εἶπε ἡ Δάφνη.

—Πάγω ἐγὼ (εἶπε ἡ Ἀνθή). Ἐμένα μοῦ δίνει εὐχές, ὅταν τῆς πάγω τίποτε νὰ φάγῃ ἡ κακομοίρα. Καὶ σήμερα θὰ τῆς πάγω βασιλόπηττα.

—Ἀφοῦ εἶν᾽ ἔτσι (εἶπε ἡ Κρουστάλλω). Τράβα ἐσὺ ἴσια στὸ σπίτι τῆς Ζαφείρως κι᾽ ἡμεῖς νὰ πᾶμε ἴσια στὴν ἐκκλησιά.

—Ὥρα σου καλὴ (τῆς εἶπε τῆς Ἀνθῆς ἡ Μηλιὰ γελούμενη) κι᾽ ὁ δρόμος σου γιαλὶ καὶ καλὴ ἀντάμωσι στ᾽ ἅγιο δῆμα.

—Ἡ Ἀνθὴ τράβηξε γιὰ τὸ χωριὸ πεταχτὴ σᾶν ζαρκάδα, κι οἱ ἄλλες λοξοδρόμησαν γιὰ τὴν ἐκκλησιά.

Ἡ Ἐκκλησιὰ ἦταν λιγάκι ξέμακρα στὴν προεξοχὴ τῆς ράχης, ποῦ εἶνε στημένο τὸ χωριό, κι᾽ ἐκείνη τὴν ὥρα δὲν εἶταν καθόλου πιθανὸ νὰ βρεθῇ κανένας ἐκεῖ γύρα, γιατὶ ὅλος ὁ κόσμος τοῦ χωριοῦ καταγίνονταν ἐκείνη τὴν ἡμέρα καὶ πρὸ πάντων ἐκείνη τὴν ὥρα νὰ πηγαίνουν ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι νὰ χρονοπολλίζουν.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα, ποῦ οἱ τέσσαρες ἀδερφοποιτὲς βρίσκονταν πίσω ἀπὸ τὸ ἅγιο βῆμα τῆς ἐκκλησιᾶς καὶ ἡλιάζονταν στὸν ὥμορφο χειμωνιάτικον ἥλιο ὅταν ἤρθε ἡ Ἀνθή:

—Ποῦν᾽ της μωρή;

Τῆς εἶπαν ὅλες τους μὲ μιὰ φωνὴ κι᾽ ἕνα στόμα.

—Θάρθῃ σὲ λίγο, εἶπεν ἡ Ἀνθὴ ὡς ποῦ νὰ βάλῃ τὴν ὁμπόλια της, κι᾽ ὡς ποῦ νὰ ξεκινήσῃ κούτσια-κούτσια.....

Ὁ Ζαφείρω ἡ καλόγρια εἶταν ἀπόπαιδο τῆς Μοίρας. Εἶταν ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ πλάσματα, ποῦ γεννῶνται μὲ τὴν δυστυχία προσκεφάλι. Εἶχε γεννηθῇ κουτσὴ ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τῆς μάνας της κι' ἐπειδὴ σ' ἐκεῖνα τὰ μέρη, οἱ κουτσές, οἱ κουλοχέρες κι' οἱ μονόμματες δὲν παντρεύονται, δὲν τὲς παίρνει κανένας, παρ' ἂν τύχῃ νἄχουν πολὺ βιὸ καὶ τότε πάλε δὲν μποροῦν ποτὲ νὰ πάρουν ἄντρα τῆς προκοπῆς, ἀλλὰ κανέναν κακόσημειον, κι' ὡς κουτσὴ κι αὐτὴ ἡ καημένη κι' ἀπὸ φτωχικὸ σπίτι, μικρὸ παιδάκι τάχτηκε ἀπὸ τοὺς γονέους της καλόγρια, ντύθηκε στὰ μαῦρα, κι' ἔμαθε ἀργαλειό, κι' ὅταν εἶδε ὅτι μποροῦσε νὰ βγάζῃ τὸ ψωμί της μὲ τὴ δουλειά της, μόλις πέθανε ἡ μάνα της κι' ὁ πατέρας της τραβήχτηκε 'σ' ἕνα παράσπιτο χώρια ἀπὸ τ' ἀδέρφια της κι ἐκεῖ ἔστησε γιὰ πάντα τὸν ἀργαλειό της καὶ γύφαινε. Εἶταν γλυκομίλητη καὶ καλῆς ψυχῆς γυναῖκα, τὴν συμπαθοῦσε ὅλο τὸ χωριὸ ἀλλὰ τί τὰ θέλεις. Δυστυχισμένος ἄνθρωπος! Ἔβλεπε τὲς συνομήλικές της μὲ παιδιὰ καὶ μ' ἀγγόνια, ἔβλεπε τὰ κορίτσια νὰ παντρεύωνται, τὲς παντρεμένες νὰ παιδοκομοῦν, καὶ ραγίζονταν ἡ καρδιά της καὶ καταριῶνταν μὲ μαῦρα δάκρυα τὴν ἄδικη μοῖρά της, ποῦ τὴν εἶχε κάνει παρασημειωμένη..... Ἡ δυστυχία τὴν ἔκανε νὰ μάθῃ πολλὰ πράγματα, καὶ νὰ τὴν ἔχουν ὅλες οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ γιὰ ρώτημα καὶ κοντὰ στ' ἄλλα εἶχε μάθει καὶ νὰ ἐξηγάῃ καὶ τὰ ὄνειρα. Στὸ φανερὸ-φανερὸ ἦταν ὀφάντρα, ἀλλὰ στὸ κρυφὸ-κρυφὸ εἶταν ἐξηγήτρα πολλῶν σημείων καὶ ὀνειροκρίτρα. Κρυφόλεγεν ὁ κόσμος ὅτι ἔκανε καὶ μαγικά, ποτὲ ὅμως γιὰ κακό, ἀλλὰ πάντα γιὰ καλό. Πολλὰ μαλλωμένα ἀντρόγυνα ἀγαπιῶνταν ἅμα ἔπιναν ἕνα νερὸ ποῦ τοὺς ἔστελνε ἡ Καλόγρια. Γήτευε βγαλτά, γιάτρευε τὴν βασκανία κι' ἔφκιανε καὶ μαννόγαλο. Πάντα ὅμως γιὰ καλὸ καὶ γιὰ τὴν ψυχή της. Ἀδυναμία της ἦταν νὰ τρέχῃ 'ς τοὺς γάμους καὶ νὰ στολίζῃ τὲς νυφάδες. Τῆς φαίνονταν σᾶν νὰ παντρεύονταν ἡ ἴδια. Τέτοια εἶταν ἡ καϋμένη ἡ Ζαφείρω ἡ Καλόγρια!

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα, ἀφότου ἦρθε ἡ Ἀνθὴ στὸ ἅγιο βῆμα, κι ἀκούστηκαν τὰ κουτσιὰ βήματα τῆς ὀνειροκρίτρας Καλόγριας. Τὰ κορίτσα γύρισαν τὰ βλέμματά τους πρὸς τὴν δεξιὰ γωνιὰ τῆς Ἐκκλησιᾶς γιὰ νὰ τὴν ἰδοῦν. Νά την καὶ φάνηκε μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα καὶ στὰ μάτια. Τὰ πρόσωπα τῶν κοριτσιῶν ἄστραψαν ἀπὸ εὐχαρίστησιν.

—Ἄργησα; Ἐρώτησε μὲ βεβαιότητα ὅτι θὰ τῆς ἔλεγαν, ὄχι.

—Ὄχι! (τῆς ἀποκρίθηκαν ἐκεῖνα) Ἦρθες πολὺ γλήγορα.

—Τὸ ἔργμό μου τὸ ποδάρι (εἶπε μὲ καημὸν ἡ Ζαφείρω) δὲν μ' ἀφίνει νὰ τρέχω καλά.

—Καὶ σὰν νὰ μὴ γνώριζε τάχα τί τὴν ἤθελαν ρώτησε τὰ κορίτσια:

—Καὶ τί μὲ θέλετε, μωρές καὶ μὲ φωνάξατε ἐδῶ γύρα στοὺς πεθαμένους; (1) Νὰ σᾶς πάρῃ ὁ διάτανος, νὰ σᾶς πάρῃ!!

(1) Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὸ νεκροταφεῖο στὰ χωριὰ τῶν μερῶν ἐ-

Γ. Ροΐλοῦ.

Σαλαμινία νύμφη

—Νὰ μᾶς ξηγήσῃς (τῆς εἶπε ἡ Περιστέρα) τὰ ὀνείρατά μας, ποῦ εἴδαμε ἀπόψε.

—Καθίστε. (εἶπε ἡ Ζαφείρω στὰ κορίτσια) Καθίστε κι' ἡ κάθε μία ἂς ἀρχίσῃ νὰ μοῦ λέγῃ τ' ὄνειρό της, ἐδῶ στὴν σχισμάδα ποῦ μπαίνει στὸ ἱερό. (1)

Πρώτη πῆγε κοντὰ στὴ Ζαφείρω ἡ Περιστέρα, γονάτισε μπροστά της κι' ἄρχισε νὰ διηγιέται τ' ὄνειρό της.

—«Εἴμουν σᾶν σ' ἕνα ὑπερύψηλο μέρος καὶ κύτταζα κατὰ τὴν Ἀνατολή. γύρα μου χωριά, πολιτεῖες, λόγγα, λειβάδια, κάμποσα βουνὰ καὶ ἕνα μεγάλο ποτάμι στὴν μέση. Ἄνθρωποι πήγαιναν πέρα—δῶθε, ἄλλοι καβάλλα κι' ἄλλοι πεζοί, γιδοπρόβατα βοσκοῦσαν στὰ πλάγια, κι' ἀγέλες καὶ λακινιές. Ὁ ἥλιος ἔλαμπε σᾶν χαρὰ Θεοῦ καὶ τὰ πουλιὰ κελαδοῦσαν. Ἐκεῖ ποῦ στέκομουν καὶ θυμαίνομουν τὴν ὠμορφάδα τοῦ κόσμου εἶδα πολὺν κόσμο μὲ μιὰ σταυροφόρα σημαία νὰ μπαίνῃ στὸ σπίτι μου, κι' ἐκεῖ ποῦ ἔκανα νὰ τρέξω γιὰ τὸ σπίτι μου, ξύπνησα ἀπὸ τὴ πολλή μου προσπάθεια! Πόσο μοῦ κακοφάνηκε, ὅταν ξύπνησα. Πόσο ἤθελα νὰ βλέπω ἀδιάκοπα αὐτὸ τὸ ὄνειρο..»..

Σώπασε ἡ Περιστέρα κι' ἡ Ζαφείρω τῆς εἶπε:

—Τραβήξου ἐσὺ κι ἂς ἔρθῃ ἄλλη νὰ πῇ τὸ δικό της. Ποιὰ θάρθῃ;

—Ἐγώ!—Εἶπε ἡ Δάφνη καὶ πῆγε μπροστά της, ἐγονάτισε κι' ἄρχισε τ ὄνειρο:

—Ἔβλεπα ὅτι ἤμουν μέσα στὸ σπίτι μου, ἀλλὰ τάχα εἶταν ἀλλοιώτικο, πλειὸ εὐρύχωρο, κι ὅλες οἱ θύρες διάπλατες κι' ὅλα τὰ παράθυρα ἀνοιχτά. Ἡ μάνα μου κρατοῦσε στὰ χέρια της ἕνα ἄσπρο γράμμα. καὶ μοῦ τῶδειχνε.—«Εἶνε ἀπὸ τὸν ξενητευμένο μου τὸν πατερούλη;» Τῆς εἶπα.—«Ἀπὸ τὸν πατέρα σου εἶναι» μοῦ εἶπε κι ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἄκουσα μία δυνατὴ τουφεκιά κι' ἕνα ποδοβολητὸ ἀλόγου νὰ βροντᾷ στὴν ξώθυρά μας καὶ νὰ μπαίνῃ στὴν αὐλή μας....»

—Ἄλλη! Φώναξε ἡ Ζαφείρω.

—Ἐγώ! Εἶπε ἡ Ἀνθή.

—Ἔλα γλήγωρα μὴν περάσῃ κανένας καὶ μᾶς ἰδῇ καὶ πῇ πῶς σᾶς κάνω μάγια. Εἶπε ἡ Ζαφείρω καὶ γέλασε, θέλοντας νὰ περιπαίξῃ τὲς κακὲς γλῶσσες, ποῦ ἔλεγαν ὅτι ἔκανε μάγια.

—Τί εἶδες ἐσύ, εἶπε τῆς Ἀνθῆς.

—«Ἐγώ, (εἶπε ἡ Ἀνθή) εἶδα ὅτι περπατοῦσα καὶ τραγουδοῦσα καὶ τίποτε ἄλλο δὲν θυμοῦμαι.»

—Ἄλλη! Ἐφώναξε ἡ Ζαφείρω.

κείνων βρίσκεται στὸν περίβολο τῆς ἐκκλησίας.

(1) Στὸ κυκλωτὸ κέντρον τοῦ Ἁγίου βήματος ὑπάρχει σχισμὴ σὰν στενόμακρο παραθύρι.

—Ἐγώ! Εἶπε ἡ Κρουστάλλω καὶ πῆγε κοντά της κι' ἄρχισε νὰ λέγῃ τ' ὄνειρό της:

—«Ἔβλεπα πῶς περνοῦσα ἕνα ποτάμι, ἀλλὰ τὸ ποτάμι, θολό, κόκκινο! Ἐδῶ νὰ μὲ πάρῃ κάτω καὶ νὰ πνιγῶ, ἐκεῖ νὰ μὲ πάρῃ, τὸ πέρασα καὶ βγῆκα πέρα. Τάχα ἐκεῖ στὴν ἄλλην ἄκρη ἠῦρα τοὺς δικούς μου, ποῦ μ' ἁρπάξαν στὴν ἀγκαλιά τους καὶ μὲ φίλησαν καὶ μὲ φίλησαν καὶ δὲν μ' ἄφιναν ἀπὸ τὰ φιλήματα....»

Ὑστερνὴ εἶχε μείνη ἡ Μηλιά.

—Ἔλα καὶ σὺ γονάτισε!... Τῆς εἶπε ἡ Ζαφείρω.

Σηκώθηκε καὶ πῆγε μπροστά της κι' ἐκεῖ στὴν σχισμάδα τοῦ ἁγίου βήματος ἄρχισε νὰ λέγῃ τ' ὄνειρό της:

—Εἶδα σ' ἕνα τραπέζι ἀπάνω ἕνα μοναχὸ στεφάνι στολισμένο μ' ἄνθια κάτασπρα. Ἐκεῖ ποῦ τὸ κύτταζα μὲ προσοχή, σηκώθηκε μόνο του τὸ στεφάνι κι' ἐκάθησε στὸ κεφάλι μου. Ἕνας μεγάλος καθρέπτης παρουσιάστηκε μπροστά μου κι' εἶδα μέσα στὸν καθρέπτη ὅτι γίνομουν νύφη καὶ ὅτι περιμένονταν τὸ ψίκι κι' ὁ γαμπρὸς νὰ μὲ πάρῃ. Ἀνοίγει ἡ σκεπὴ τοῦ σπιτιοῦ καὶ καταιβαίνει τάχα ὁ γαμπρὸς ἕνας πανέμορφος νέος μὲ ἄσπρα, καὶ μὲ ἄσπρα φτερὰ στὲς πλάτες, μ' ἅρπαξε στὴν ἀγκαλιά του καὶ μὲ σήκωσε τ' ἀψήλου, σᾶν νὰ εἶταν ἀητός, καὶ μ' ἔσυρε στὰ οὐράνια σᾶν νὰ εἴμουν πούπουλο.....»

Σηκώθηκε ἡ Ζαφείρω κι' εἶπε στὲς πέντε ἀδερφοποιτές:

—Πηγαίνετε στὰ σπίτια σας κι' ἐλᾶτε καθεμιὰ χώρια νὰ σᾶς ξηγήσω τὰ ὄνειρά σας.

Πήγαν τὴν ἄλλη μέρα στὸ σπίτι της οἱ πέντε ἀδερφοποιτὲς γιὰ νὰ μάθουν τὴν ἐξήγησιν τῶν ὀνείρων τους κι' ἡ Καλόγρια ἡ Ζαφείρω σὲ ὅλες εἶπε τὴν ἀλήθεια, καὶ μόνον στὴ Μηλιὰ εἶπε ψέματα.

Μέσα στὸν χρόνο ἡ Περιστέρα καλοπαντρεύτηκε, ἡ Δάφνη ἐδέχτηκε τὸν ἀγαπημένον της τὸν πατέρα ἀπὸ τὴν ξενιτειά, ἡ Ἀνθὴ πέρασε χωρὶς κανένα καλὸ καὶ χωρὶς κανένα κακό, ἡ Κρουστάλλω τράβηξε μιὰ μεγάλη ἀρρώστεια καὶ γλύτωσε, κι' ἡ Μηλιά—ἄχ τὴν καημένη τὴν πανώρια τὴν Μηλιά!—ἀντὶ νυφικὸ ἐφόρεσε τὸ νεκρικὸ στεφάνι!

ΧΡ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΛΟΓΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ

Ὁ Διογένης πλύνων ποτὲ χόρτα κατὰ τὴν συνήθειάν του εἶπεν εἰς τὸν Ἀρίστιππον διαβαίνοντα κατὰ τύχην. Ἂν ἤξευρες ν' ἀρκῆσαι ὡς ἐγὼ μὲ χόρτα δὲν θὰ ἐσύχναζες εἰς τὰς αὐλὰς τῶν τυράννων. Καὶ σύ, ἀπεκρίθη ὁ Ἀρίστιππος, ἂν ἤξευρες νὰ συναναστρέφεσαι μὲ βασιλεῖς δὲν θὰ ἔπλυνες χόρτα.

Η ΕΝ ΤΗΛΩ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

Ἀφιεροῦται τῷ φίλῳ ἰατρῷ
κυρίῳ Γεωργίῳ Καμμᾷ.

Α'.

Ἐν τῇ νήσῳ Τήλῳ, μιᾷ τῶν νοτίων Σποράδων, κειμένῃ μεταξὺ Νισύρου καὶ Χάλκης καὶ πρὸς νότον τῆς Κνίδου, ὑπάρχει Μονή, τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ἀπολαύουσα δὲ πολλοῦ σεβασμοῦ οὐ μόνον παρὰ τοῖς Τηλίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς κατοίκοις τῶν παρὰ τὴν Τῆλον νήσων· δημοτικὸν δὲ ἄσμάτιον, ἀναφερόμενον εἰς τὴν Μονὴν ταύτην, ᾄδεται περιπαθῶς καὶ ἀπλήστως εἰς χοροὺς ἐν Τήλῳ καὶ ἐν ἄλλαις πλησίον νήσοις. Καί τοι δὲ ἄπορόν ἐστι πῶς τὸ ἄσμάτιον τοῦτο μνημονεύει τῆς Μονῆς, φρονῶ οὐχ ἧττον ἀδιστάκτως ὅτι ἡ τοιαύτη μνεία οὐδόλως προέρχεται ἐξ ἁπλῆς ἢ τυχαίας συμπτώσεως, ἀλλ' ὅτι ἀναμφιβόλως ὑπαινίσσεται ἐπεισόδιον μεσαιωνικόν, σχέσιν τινα ὁπωσδήποτε ἔχον πρὸς τὴν Μονήν.

Ἡ Μονὴ εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς δυτικωτάτης ὀρεινῆς ἐσχατιᾶς τῆς νήσου εἰς ἱκανῶς μακρὰν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπόστασιν, ἐν θέσει ἐπὶ ταύτῃ προφανῶς προτιμηθείσῃ, ὡς ἐπιεικῶς μοναστὶς καταλλήλῳ παρὰ πηγὴν διαυγεστάτου ὕδατος, **παγὰν λαλέουσαν ἀεννάως** ὑπὸ καρυᾶς ὑψικόμους, ἀναβλύσασαν δὲ διὰ θαύματος τοῦ ἁγίου κατὰ τὴν φαιρομένην παράδοσιν.

Καὶ ἄλλοτε μὲν ἡ μονὴ ἤκμαζεν· ἐκέκτητο ἀρχεῖα καὶ βιβλιοθήκην, ἐν ᾗ ὑπῆρχον καὶ χειρόγραφα· ἱκανοὶ δὲ πατέρες ἐν αὐτῇ θεαρέστως τὸν τῆς μοναστικῆς πολιτείας ἠμιλλῶντο δόλιχον· τούτων δέ τινες, ὡς λέγεται καὶ εἰς ἀνώτερα ἐξίκοντο ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα. Ἀλλ' ἀτυχῶς ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς τρίτης δε-

(1)Περιελήφθη ἐν συλλογῇ μου γαμηλίων ἐθίμων, δι στίχων καὶ ᾀσμάτων δημωδῶν τῆς Τήλου, δημοσιευθείσῃ ἐν «Ζωγραφείου Ἀγῶνος» τόμῳ Α', ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1891 σελ. 269.

καετηρίδος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἕνεκα τῶν καιρικῶν περιστάσεων ἀπώλεσε ράγδην πάντα τὰ ἐκ τῆς προτέρας ἀκμῆς προσκτηθέντα καὶ ἀπὸ πολλοῦ κατήντησε νὰ συντηρῆται ὑπὸ ἁπλοῦν Ἡγούμενον μετὰ εὐαρίθμων λαϊκῶν ἐργατῶν πενιχρώτατα.

Ἐπισκευθεὶς τὴν Μονὴν ταύτην μηνὶ Λύγούστῳ τοῦ ἔτους 1866, ἀντέγραψα τὰς ἐπιγραφάς, ἃς ἐφεξῆς παρατίθημι αὐτολεξεί, ἀπηλλαγμένας δὲ τῶν ἀνορθογραφιῶν, ἃς τὰ πρωτότυπα φέρουσι.

Β'.

Καὶ ἡ μὲν ἵδρυσις τῆς Μονῆς, ὡς εἰκάζω, ἀνέρχεται εἰς τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους πρὸ τῆς κατακτήσεως τῆς Τήλου ὑπὸ τῶν Ἱπποτῶν τῆς Ρόδου. Ἀναφέρεται δὲ κτίτωρ αὐτῆς Ἰωνᾶς μοναχὸς Κρής, ἀλλ' οὗτος, ὡς εἰκάζω, δὲν εἶναι ὁ πρῶτος ἱδρύσας τὴν Μονήν, ἀλλ' ὁ πρὸ τοῦ κατόπιν μνημονευομένου Λαυρεντίου πιθανῶς ἀνοικοδομήσας τὴν ἀρχαίαν ἐκκλησίαν ἢ καὶ αὐτὴν τὴν Μονήν.

Ἀρχομένου δὲ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, τὴν ἐκκλησίαν τῆς Μονῆς ἀνῳκοδόμησεν ὁ τότε Ἡγούμενος αὐτῆς Λαυρέντιος Ἱερομοναχος ὁ ἐκ Τήλου, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἑξῆς ἐπιγραφῆς:

α'.)

ΙΣ|ΧΣ

«1703 Ἀπριλίου 14 ΝΙ|ΚΛ ἐκτίσθη
»ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς τοῦ ἁ-
»γίου Παντελεήμονος διὰ κόπου καὶ
»συνδρομῆς τοῦ εὐλαβεστάτου Κα-
»θηγουμένου κὺρ Λαυρεντίου καὶ
»τῶν λοιπῶν ἱερομονάχων
»καὶ μοναχῶν. ΧΕΙ''''''''''''''''''''» (1)

Ἐπὶ τοῦ Ἡγουμένου Λαυρεντίου μηνὶ Νοεμβρίῳ τοῦ ἔτους 1702 ἐπεσκέφθη τὴν Τῆλον πολεμικὴ φρεγάτα ὀνόματι **Ἱεροῦσαλὴμ**» ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Τάγματος τῶν Ἱπποτῶν τῆς Μάλτας (Μελίτης)· ὁ δὲ πλοίαρχος αὐτῆς ἱππότης Giosepe Pretiosi ἀφῆκε τῷ Ἡγουμένῳ Λαυρεντίῳ ἔγγραφον ὑπὸ χρονολογίαν 26 Νοεμβρίου 1702, Ἰταλιστὶ γεγραμμένον, περὶ

1) Τὰ τελευταῖα στοιχεῖα ἀναφέρονται εἰς τὸν γ ρ ά ψ α ν τ α τὴν ἐπιγραφήν: «Χει[ρ τοῦ θεῖνος]», ὅστις ἠθέλησε νὰ διαιωνίσῃ τὸ ὄνομά του πρὸς τῷ τοῦ Ἡγουμένου, ἀλλ' ὁ πανδαμάτωρ χρόνος δὲν ἠνόησε τὴν ἐπιθυμίαν του. Οὐχ ἧττον ἠθέλομεν καὶ ἡμεῖς νὰ γνωρίζωμεν καὶ τοῦτου τὸ ὄνομα.

οὗ ἀναβάλλω, ἵνα ποιήσωμαι λόγον ἐς ἄλλοτε τὸν προσήκοντα, καθόσον ἀναγκαῖον ἡγοῦμαι να παραθέσω καὶ πανομοιότυπον (fac—simile) αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἐφέτος ἀποβαίνει μοι δυσκατόρθωτον. Ἄλλως τε χρήζει, ὡς νομίζω, ἐρεύνης ἤτοι μελέτης τινὸς ἡ ἐμφάνισις τὸ τηνικαῦτα εἰς τὰ ὕδατα τῆς Τήλου μιᾶς πολεμικῆς φρεγάτας τῶν διαδόχων ἢ μᾶλλον αὐτῶν τούτων τῶν Ἱπποτῶν τῆς Ρόδου, οἵτινες εἶχον ἤδη μεταλλάξει ἐπωνυμίαν ὑπὸ τοῦ νέου κελεύσους των, ἀλλ' οἵτινες αἰῶνας ὅλους προτήτερα εἶχον μετατρέψει (μεταρράζοντες ἴσως ἰταλιστί) τὸ ὄνομα τῆς Τήλου εἰς Piscopi (= Ἐπισκοπήν), ὡς ἀποδεικνύω ἐν εἰδικῷ κεφαλαίῳ τῶν «**Μελετῶν μου περὶ τῆς νήσου Σύμης**», ἐπιγραφομένῳ: «Ἡ νῆσος Σύμη ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει κτλ.»· τὸ δὲ παρόμφημα ἤτοι ἡ παρονομασία αὕτη ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀστήρικτον εἰκασίαν ὅτι ἡ Τῆλος εἶχέ ποτε θρόνον Ἐπισκόπου ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν τῆς Ρόδου.

Ὁ Ἡγούμενος Λαυρέντιος ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1708, ὡς βεβαιοῦται ἐκ τῆς ἐξῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ πλακός, ἥτις ἐπέκειτο τοῦ ἐν τῇ Μονῇ τάφου αὐτοῦ: β'.)

ΙΣ|ΧΣ

«1708 . . . . . ΝΙ|ΚΑ ΛΑΥΡΕΝ

»ΤΙΟΣ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ»

Ἀτυχῶς ἡ ἡμερομηνία τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἦτο ἐξίτηλος.

Γ'.

Ἄγνωστον ἂν ἡ Ἐκκλησία τῆς Μονῆς, ἀνοικοδομηθεῖσα τῷ 1703 ἔτει, διεκοσμήθη ἐσωτερικῶς διὰ τοιχογραφιῶν συγχρόνως, αἵτινες ἴσως ἐν τῷ μεταξὺ ἐφθάρησαν, ἢ ἂν ἔμενεν ἀνεν ἀγιογραφημάτων κατὰ τὸ μακρὸν ὁπωσδήποτε χρονικὸν διάστημα τριῶν ὅλων εἰκοσιπενταετηρίδων ἤτοι τριῶν τετάρτων αἰῶνος, τουτέστι μέχρι τοῦ ἔτους 1776, ὅτε ὁ ναὸς **ἱστορήθη**, διότι τότε ἐγένοντο αἱ μέχρι τοῦδε σωζόμεναι ἁγιογραφίαι ὑπὸ τοῦ Συμαίου ζωγράφου Γρηγορίου Ἱερομονάχου, καθὰ ἐξάγεται ἐκ τῆς ἀκολούθου ἐπιγραφῆς: γ'.)

«**Ἱστορήθη** [1] ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος ναὸς οὗτος τοῦ ἁγίου »ἐνδόξου **γαλακτομάρτυρος** καὶ ἰαματικοῦ **Παντελεήμονος**

1) Καὶ ἡ λέξις ἱστορήθη ὑποσημαίνει ὅτι δὲν ὑπῆρχον τέως ἐν τῷ ναῷ ἁγιογραφίαι· διότι, ἂν ὑπῆρχον, ὁ ζωγράφος θὰ ἔγραφεν: ἀνιστορήθη ἢ ἀνεκαινίσθη· οὕτω τοὐλάχιστον παρατηρῶ εἰς ἄλλας τοιαύτας ἐπιγραφὰς Συμαίων ἁγιογράφων.

»**διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδων** τοῦ πανοσιωτάτου Καθηγου»μένου κυρίου κυρίου παπᾶ κὺρ (sic) Μεθοδίου καὶ τῶν λοιπῶν »προηγουμένων Ἰωνᾶ 1), Ἰγνατίου, Κωσταντίνου, ἐν ἔτει σω»τηρίῳ χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ ἑβδομηκοστῷ ἕκτῳ ἐν μηνὶ »Σεπτεμβρίῳ Λ'. Χεὶρ Γρηγορίου Συμαίου.»

Τὸν ἅγιον Παντελεήμονα, ὅστις ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκολουθιῶν καὶ ἐν τοῖς Συναξαρίοις ἀναγράφεται μεγαλομάρτυς καὶ πρῶτος τῶν ἁγίων Ἀναργύρων, ἀπεκάλεσεν ὁ Συμαίος ζωγράφος «**γαλακτομάρτυρα**», οὐχὶ βεβαίως ἐπιτυχῶς κατὰ τοὺς γραμματικοὺς κανόνας, ὡς θὰ ἀντιλέξωσιν οἱ γραμματικοί, ἀλλὰ σκοπῶν προδήλως νὰ ἀναμιμνήσκῃ οὕτω εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν Μονὴν καὶ ἀναγινώσκοντας τὴν ἐπιγραφὴν τὸ θαῦμα ὅπερ, ὡς λέγεται, ἐτελέσθη κατὰ τὴν μαρτυρικὴν τελετὴν τοῦ ἁγίου καὶ ὅπερ ἐπίσης ὑπαινίσσεται ὁ εὐφυὴς ποιητὴς τῶν ἐπιγραμμάτων, ἅτινα προτάσσονται τῶν συναξαρίων τῶν ἁγίων τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, εἰς τὸ ἐπίγραμμα, ὅπερ προτάσσεται εἰς τὸ συναξάριον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος (τῇ κ στ' Ἰουλίου), ἔχον ὡς ἑξῆς:

«**Γαλακτόμικτον**, μάρτυς, αἷμα σῆς κάρας,

»Δι' ἣν ὑδατόμικτον ὁ Χριστὸς χέει.»

Ἄλλοτε, ἂν ἴσως τύχω εὐκαιρίας, θὰ ἐξετάσω κατὰ πόσον αἱ ἁγιογραφίαι τοῦ, περὶ οὗ ὁ λόγος, ναοῦ, ἐγράφησαν κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Διονυσίου τοῦ ἐκ Φουρνᾶ, διότι οἱ Συμαῖοι ἁγιογράφοι τοῦ ΙΙΙ' αἰῶνος εἶχον γνῶσιν αὐτῆς, καθὰ ἀναφέρω ἐν βιβλιοκρισίᾳ μου[2] περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἀθαν. Παπαδοπούλου-Κεραμέως ἐκδοθείσης ἐν ἔτει 1909 «Ἑρμηνείας τῆς Ζωγραφικῆς Δ.ονυσίου τοῦ ἐκ Φουρνᾶ» μετὰ μακρῶν προλεγομένων, πλουσίων πινάκων κτλ. δαπάναις τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ρωσικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐν Πετρουπόλει.

Δ'.

Φαίνεται ὅτι ἡ Μονὴ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ὑφίστατο παντοίας καταπιέσεις, διαπραττομένας οὐχὶ βεβαίως ὑπὸ τῶν ὀλίγων τῆς νήσου κατοίκων, οἵτινες ἄλλως τε ἐξόχως σέβονται τὴν Μονήν. Πρὸς πρόρριζον παῦσιν τῶν τοιούτων οἱ

1) Τὸ ὄνομα Ἰωνᾶς ἐλάμβανον πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς ἀπὸ σεβασμοῦ πρὸς τὸν, ἂν μὴ πρῶτον, ἵνα πάντως τῶν κτιτόρων αὐτῆς Ἰωνᾶν, καθὰ ἔλεγέ μοι τῷ 1885 ὁ ἀγαθὸς προηγούμενος Προκόπιος.

2) Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 28) 11 Σεπτεμβρίου 1909 τῆς τεργεσταίας «Νέας Ἡμέρας».

Φιρμάνιον τοῦ Σουλτάνου Μαχμούτ Β' περὶ τῆς ἐν Τήλῳ ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος.

διευθύνοντες τὰ τῆς Μονῆς ἐνήργησαν καὶ ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ τότε Σουλτάνου Μαχμούτ τοῦ Β' ὑψ. Φιρμάνιον ἐπὶ τούτῳ ἐν ἔτει 1809.

Τοῦ ὑψ. Φιρμανίου τούτου παρατίθεται πανομοιότυπον ἐκ φωτογραφήματος, ὡς καὶ μετάφρασις αὐτοῦ γενομένη ὑπὸ τοῦ δεινοῦ γνώστου τῆς τουρκικῆς καὶ σεβαστοῦ μοι διδασκάλου κυρίου Θεμιστοκλέους Κτενᾶ.

Φιρμάνιον τοῦ Σουλτάνου Μαχμούτ Β'.

(Αὐτοκρατορικὸν μονογράφημα ἤτοι **Τουγρᾶς.**)

»Κριτὰ τῶν Κριτῶν καὶ τῶν Ἱεροδικαστῶν, πεφημισμένε »ἐπὶ ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ, ἐφέντη ἡμῶν, Κριτὰ (=Καδῆ) τῆς Ρό»δου, κρατυνθείη ἡ ἀρετή σου.

»Ἅμα φθάσῃ τὸ ὑψηλόν μου τοῦτο Διάταγμα, ἔστω σοι γνωστὸν ὅτι τὸ καύχημα τῶν μεγιστάνων, ὁ ἔμπιστος τῶν Βασιλέων καὶ τῶν Σουλτάνων, ὁ Ἀρχιευνοῦχος τῶν Ἀνακτόρων καὶ Ὑπουργὸς τοῦ Ἐφκαφίου. οὗ αὐξηθείη ἡ δόξα, ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ὑψηλήν μου Πύλην αἴτησιν. ἐν ᾗ ἀναφέρει ὅτι, καί τοι οἱ μοναχοὶ οἱ ἐγκαταβιοῦντες εἰς τὸ Μοναστήριον, τὸ κείμενον πλησίον τοῦ χωρίου Τήλου, τοῦ ὑπαγομένου εἰς τὴν νῆσον Ρόδον, ὅπερ χωρίον εἶναι βακούφιον τοῦ ἀοιδίμου Σουλτὰν Σουλεϊμάν, εἰσὶν ἐκ τῶν ἀρχαίων **ραγιάδων,** τῶν ἐγγεγραμμένων ἐν τοῖς μητρώοις τοῦ βακουφίου τούτου, καταβάλλοντες τὰ νενομισμένα τέλη ὡς δικαιώματα εἰς τὸ βακούφιον τοῦτο, ὅπερ ἀνήκει εἰς τὰ Σουλτανικὰ βακούφια, νεμόμενοι αὐτὸ ἐλευθέρως καὶ ἀνενοχλήτως, μηδενὸς ἔχοντος δικαίωμα κυριότητος ἐπ' αὐτῶν, τινές, μεταβαίνοντες ἐκεῖ, οὐχὶ μόνον βόσκουσιν εἰς τὰς γαίας αὐτῶν τὰ πρόβατά των, ἀλλὰ καὶ δωρεὰν λαμβάνουσι τροφὰς ζώων, ἄρτους, πρόβατα, ὄρνιθας, ἔλαιον, μέλι καὶ ἄλλα χρειώδη τρόφιμα, εἰσπράττοντες ἐναντίον τοῦ ἱεροῦ νόμου χρήματα ὡς δικαίωμα πεδίλων καὶ φεσίων καὶ οὕτω πολλὰς ἀδικίας καὶ καταπιέσεις προξενοῦντες εἰς αὐτοὺς καὶ ἐξαιτεῖται τὴν ἔκδοσιν Ὑψηλῆς Μου Διαταγῆς πρὸς παρεμπόδισιν τῶν τοιούτων ἀδικιῶν καὶ καταχρήσεων.

Ὅθεν διατάττω διὰ τοῦ παρόντος Ὑψηλοῦ Μου Ὁρισμοῦ, ὅπως παύσωσιν αἱ τοιαῦται καταπιέσεις καὶ ἀδικίαι, καθόσον οἱ μονάζοντες εἰς τὸ Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος 1) εἰσὶ ραγιάδες τοῦ εἰρημένου βακουφίου, καταβάλλοντες τὰ νενομισμένα τέλη καὶ δικαιώματα καὶ κατὰ συνέπειαν οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς αὐτό.

1) Τουρκιστὶ ἀναγινώσκεται: «Ἀι Πάντες».

Ἐπιμελήθητι ὅπως μηδεὶς εἰσέρχηται εἰς τὰ κτήματά των, μηδὲ ζητῶνται παρ' αὐτῶν χρήματα ὡς δικαίωμα πεδίλων καὶ φεσίων ἢ δι' οἱονδήτινα ἄλλον λόγον, μηδὲ καταπιέζωσι καὶ τυραννῶσιν αὐτοὺς ἐναντίον τοῦ ἱεροῦ νόμου καὶ τῆς Ὑψηλῆς Μου Διαταγῆς.

Οὕτω πρᾶξον καὶ ἔχε πίστιν εἰς το ἱερόν Μου τοῦτο **μονόγραμμα.**

Ἐγράφη τὴν.....(1) τοῦ ἔτους 1224 ἐν Κωνσταντινουπόλει.» (2)

Τοσαῦτα εἶχον νὰ ἐκθέσω ἐπί γε τοῦ παρόντος περὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς. ἐπιφυλασσόμενος νὰ πραγματευθῶ καὶ ἄλλοτε περὶ αὐτῆς.

Ἔγραφον ἐν Σύμῃ μηνὶ Μαρτίῳ τοῦ σωτηρίου ἔτους 1910.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΧΑΒΙΑΡΑΣ

1) Δυσανάγνωστος ἡ ἡμέρα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ μηνός.

2) Περὶ τοῦ ἀξιολόγου τούτου Ὑψηλοῦ Σουλτανικοῦ Φιρμανίου ἐν σχέσει πρὸς τὰς προνομίας τῆς νήσου Τήλου καὶ τῶν λοιπῶν προνομιούχων νοτίων Σποράδων γενήσεται ἄλλοθι ὁ προσήκων λόγος, καθὸ ἐκφεύγων τῶν ὁρίων τῆς παρούσης πραγματείας περὶ τῆς Μονῆς.

Ὁ ἀείμνηστος Σουλτάνος Μαχμοὺτ ὁ Β' ἐξέδωκε καὶ ἕτερον Φιρμάνιον διὰ τὴν Σύμην τῷ 1228, ὅπερ περιελήφθη ἐν πραγματείᾳ μου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Σουλτανικὰ Φιρμάνια περὶ τῶν προνομίων τῆς νήσου Σύμης καὶ τῶν λοιπῶν νοτίων Σποράδων», δημοσιευθείσῃ ἐν Δελτίῳ τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας» τοῦ 1904 (σελ. 321—350), ἀναδημοσιευθείσῃ δὲ ἐν τῇ «Προόδῳ» Σμύρνης τοῦ κ. Λαζ. Σταματιάδου τῷ 1908. Ἐξέδωκεν ἐπίσης καὶ ἄλλα Φιρμάνια περὶ τῶν νοτίων Σποράδων 1251—1252 (1835—1336), περὶ ὧν γίνεται λόγος ἐν μακρᾷ «μελέτῃ μου περὶ τῆς ἱστορίας τῶν προνομιῶν τῶν νοτίων Σποράδων».

[Ἡ διεύθυνσις τοῦ «Μικρασιατικοῦ» μετ' ἰδιαιτέρας χαρᾶς καταλέγει εἰς τὴν εὐγενῆ χορείαν τῶν συνεργατῶν τοῦ ἡμερολογίου τὸν ἐν Σύμῃ κ. Δ. Χαβιαρᾶν, ἀκαταπόνητον τῆς γραφίδος ἐργάτην καὶ ἐξερευνητὴν τῆς ἱστορίας τῆς πατρίδος του καὶ τῶν πέριξ νήσων, πολύτιμον παρασχόντα συμβουλὴν εἰς τὸν παρόντα τόμον διὰ τῆς ἄνωθι ἐνδιαφερούσης πραγματείας του περὶ τῆς ἐν Τήλῳ Μονῆς τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος.]

ΤΟ ΜΝΗΜΑ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ

Ἀφιερωμένο εἰς τὰ ὄνειρα τῶν ποιητῶν.

Μὴ τόνε πάψῃς τὸν σκοπὸ γλυκόλαλο ἀηδόνι
ψάλλε καὶ τὸ τραγοῦδί σου σκορπᾷ παρηγοριὰ
εἰς τὲς καρδιὲς ποῦ ἔλυωσαν, ποῦ ρίζωσαν οἱ πόνοι,
σ' τὰ στήθη ὅπου, πλάκωσεν ἡ μαύρη ἐρημιά.

Ψάλλε γλυκὰ τραγουδιστή, τὴν φύσι, τὴν ἀγάπη,
ἴσως νὰ εἶμαι ἀναίσθητος τὴν ἄλλη τὴν αὐγή,
ποῖος ξέρει ἂν τ' ἀδύνατο τὸ ἄμοιρό μου μάτι
δὲν σβύσῃ πρὶν αὐγερινὸς καὶ πάλιν ξαναβγῇ.

Ἄκου τί ἔχω νὰ σοῦ πῶ... τὸ μόνο μυστικό μου
κι' ὅταν τὸ χῶμα σωριασθῇ ἀπάνω μου ψυχρὸ
ἔλα σ' τὸ κυπαρίσσι μου, 'ς τὸν μαῦρο σύντροφό μου
καὶ ψάλλε μου αἰώνια μὲ πένθιμο σκοπό.

Πές μου τὰ λόγια τὰ γλυκά, ποῦ νοιώθει ἡ ἀγάπη
λόγια ποῦ δὲν τὰ ἄκουσα 'ς ὅλη μου τὴν ζωή'
κάνε τὸ κυπαρίσσι μου τοῦ ἔρωτα παλάτι
καὶ τῆς χαρᾶς ὁ θόρυβος τριγύρω ἂς ἀντηχῇ.

Ὅση ἀγάπη ἔνοιωσα σ' τὰ στήθη μου νὰ καίῃ,
ἀγάπη. ὅπου φύλαξα κρυμμένη μυστική,
τ' ἀδιάκοπο τραγοῦδί σου ἂς διαλαλῇ καὶ ἂς λέῃ
σ' ὅποιον διαβάτη σπλαγχνικὸ περάσῃ ἀπ' ἐκεῖ.

Ἴσως κ' Ἐκείνη νὰ περνᾷ, ν' ἀκούσῃ τὸ τραγοῦδι
νὰ σ' ἀρωτήσῃ τὸ γιατί σὲ μνῆμα ἐρημικὸ
ποῦ δάκρυ δὲν ἐβρόσισε, δὲν στόλισε λουλοῦδι
κλαίεις μὲ τόσο λυπηρὸ σκοπὸ πονετικό;

Τραγουδιστή μου, μὴ ξεχνᾷς τὰ λόγια ποῦ σὲ λέγω'
ἀπάντησι σ' τὴ νέα αὐτὴ νὰ δώσῃς σὰν ρωτᾷ.
Πές την... Ἔ... κόρη, τί ρωτᾷς γιὰ κεῖνον ὅπου κλαίω;
εἶνε καρδιὰ ποῦ καὶ βαθειὰ 'ς τὸ μνῆμα ἀγαπᾷ...

Ἦταν φτωχός... ἀγάπησε μὲ ὅλη τὴν καρδιά του
μιὰ ὥμορφη Νεράϊδα, μιὰ νέα ζηλευτή...
Μὰ Ἐκείνη δὲν τοῦ πόνεσε τὴν μαύρη ἐρημιά του
κι' αὐτὸ τὸ χῶμα ἄμοιρο σκεπάζει Ποιητή.

Τ ρ α π ε ζ ο ύ ς.

ΦΙΛΩΝ ΚΤΕΝΙΔΗΣ

Ἡ ἐν Θεσ)νίκῃ Κωνσταντινίδειος Σχολή.

Η ΚΩΝΣΤΑΤΙΝΙΔΕΙΟΣ

Παρὰ τὴν φλοισβίζουσαν ἀκτήν, ἐκεῖ ὅπου τὸ ὑγρὸν καὶ ῥυτιδωμένον κῦμα συντρίβεται εἰς ἀναρίθμητα τεμάχια, ὄχι διά ν' ἀποθάνῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ ξετιναχθῇ καὶ ξαναρχίσῃ συντετριμμένον μὲ τὸ αἰώνιον καὶ στερεότυπον παράπονον τοὺς τραχεῖς ἀγῶνας τοῦ βίου, διὰ νὰ συγκρουσθῇ εἰς τὴν ψρικτὴν καὶ ἀτελείωτον πεζοπορίαν καὶ διανύσῃ μὲ τὰς διαφανεῖς ἀναδιπλώσεις του τὴν κουρασμένην καὶ αἰωνόβιον πορείαν· παρὰ τὴν φλοισβίζουσαν ἀκτήν, ἡ ὁποία μὲ τόσην εὐμένειαν περιλούει καὶ φιλεῖ τὰ αἱματωμένα κράσπεδα τῆς ἡρωϊκῆς γῆς καὶ μὲ τὴν δάκνουσαν ἁλμύραν της βαλσαμώνει τὴν ἀνοικτὴν πληγὴν της καὶ χύνει τὴν ζωογόνον πνοήν της εἰς τὰ πονεμένα στήθη της· παρὰ τὴν ῥρεμον καὶ φλοισβίζουσαν ἀκτήν, παρὰ τὴν γαλανόλευκον γραμμήν, ὅπου μυστηριωδῶς βεμβάζει τοῦ Θερμαϊκοῦ ἡ ἀφροκρήβεμνος καὶ ἀγλαόμορφος νύμφη καὶ τὰ περιλάλητα τῆς εὐγενείας της κάλλη νανουρίζει τοῦ Αἰγαίου ἡ ἔπαφρος αὖρα· παρὰ τὴν ἀκτήν, ὅπου λιποθυμεῖ τὸ κῦμα μὲ μυστικὸν παράπονον καὶ μὲ βαθεῖαν σιωπὴν ἀκούει τὴν μαρτυρικὴν ἐποποιΐαν τῆς θαλασσομάχου νύμφης καὶ ἀπὸ τὸ τηλαυγὲς μέτωπόν της—σὰν φάρος ἀδαμάντινος—καὶ τὸ βασιλικὸν στέμμα της ῥίπτει τὰς φωτεινὰς καὶ ἀνεσπέρους ἀκτῖνάς της, διὰ νὰ φωτίσῃ τὸ ἡρωϊκὸν παιδίον τῶν τιμημένων ἀγωνιστῶν· παρὰ τὴν φλοισβίζουσαν ἀκτήν, ἐκεῖ παρὰ τὸ ἄβολον κῦμα, ὅπου ζωνταναὶ καὶ ἀτρόμητοι ἐπωχῄθησαν αἱ ἐθνικαὶ θυσίαι καὶ ἀνεστήθησαν αἱ κρυφαὶ τοῦ δούλου ἐλπίδες καὶ εἰς τὸ πέλαγος τῶν ἱερῶν συγκινήσεων τὸ κῦμα ἔπλυνε τὸ τραυματισμένο κορμὶ τῆς ὀρεινῆς καὶ ἀκαταπονήτου

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ἡρωΐδος καὶ μὲ τὸ νερὸ τῆς λήθης ἐνάρκωσε τὴν χαίνουσαν πληγήν της καὶ εἰς τὴν λιπόθυμον μορφήν της ἐστήριξε τὸ στέμμα τῆς καρτερίας· παρὰ τὴν γλαυκὴν ἀκτήν, ἐπόθεν ὑγρὸν ἐκ πόθων καὶ ἀναμνήσεων ῥίπτει τὸ βλέμμα καὶ τῆς Μακεδονικῆς γῆς τὰ ἱερὰ κράσπεδα ἀσπάζεται μὲ εὐλάβειαν τοῦ Αἰγαίου τὸ λευκὸν κῦμα—ἐκεῖ ἔστησε τοῦ Ἀθανασίου Κωνσταντινίδου ἡ πατριωτικὴ μέριμνα τὴν καλλιμάρμαρον Σχολήν.

***

Τῆς ἀνοθεύτου Χαλκιδικῆς καὶ τοῦ τιμημένου Ἄθω ἡ περίβλεπτος ἄποψις, τῶν ὑπερκειμένων βουνῶν αἱ ἡρωϊκαὶ καὶ ἄσπιλοι παραδόσεις, τοῦ Ἀξιοῦ ὁ πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς θαλάσσας σπεύδων καὶ φρίσων βηματισμὸς καὶ τοῦ βαρυθύμου Ὀλύμπου ἡ ὑψαύχην καὶ διδακτικὴ γειτονεία, τῆς σεμνῆς γαλανολεύκου ἡ ὑπερήφανος διάβασις, ὁ ἀγαλλόμενος τῆς θαλάσσης καὶ σκιρτῶν χαιρετισμὸς καὶ τῆς αὖρας τὸ μυστηριῶδες μοιρολόγι—αὐτὰ ἐβάσταξαν ἐκ τὰς ἀ-

νοθεύτους χεῖράς των τὸ Κυκλώπειον οἰκοδόμημα καὶ μὲ δύναμιν μυθολογικοῦ Ἑκατόγχειρος ἐστήριξαν ὀρθίαν καὶ ἐπιβλητικὴν τὴν περιώνυμον Σχολήν, ὅπως βαδίσῃ συμφώνως πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἀποστολήν της.

Δὲν ἱδρύθη τοῦ Κωνσταντινίδου ἡ Ἐμπορικὴ Σχολή, διὰ νὰ πληρώσῃ ἁπλῶς μίαν ἔλλειψιν—μεγάλην ἄλλως τε—εἰς τὴν ἡμῖν χωλαίνουσαν πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ χρησιμεύσῃ ὡς ἓν τυχαῖον μέσον πρὸς ἐπίδοσιν εἰς τὴν τόσον σπανίζουσαν πρακτικὴν μόρφωσιν τῶν Ἑλληνοπαίδων. Τῆς Σχολῆς ταύτης ὁ προφανὴς σκοπὸς δὲν εἶνε μόνον πρακτικὸς καὶ ἐκπαιδευτικός, σκοπός, πρὸς τὸν ὁποῖον ἄλλως τε εὐστόχως καὶ πληρέστατα ἀνταποκρίνεται διὰ τοῦ πλουσίου εἰς γνώσεις πολυμερεῖς καὶ γλώσσας προγράμματος. Πρὸ παντὸς ὁ προορισμός της εἶνε ἐθνικός καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἀκριβῶς τῶν εἰδικῶς πεφοτισμένον τὸ ἐρευνητικὸν βλέμμα, ἐκείνων δηλαδή, ὅσοι γνωρίζουν νὰ ἐγκύπτουν εἰς τὴν ἐνδοτέραν φύσιν καὶ ἀποστολὴν μιᾶς Σχολῆς, μὲ ἀνόθευτον εἰλικρίνειαν καὶ ἀνυπόκριτον χαρὰν ἐχαιρέτησε τὴν σημαίαν, ἤτις ὡς φωτεινὸν καὶ ὁλόχρυσον πλαίσιον περιέβαλε τὸ ἐμπνευσμένον καὶ ἀποτελεσματικὸν πρόγραμμα τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς τοῦ Κωνσταντινίδου.

***

Τὰ Σχολεῖα—καὶ ὅταν ἀκόμη λέγονται ἰδιωτικὰ—δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἄτομα καὶ μάλιστα ὅταν ὁμολογουμένως ἀκολουθοῦν σώφρονα καὶ ἐθνικὴν πορείαν καὶ διεύθυνσιν, φέρουσαν κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν ὑψηλὸν σκοπόν, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀνενδότως καὶ ἀπαρεγκλίτως στρέφεται τοῦ ἀτυχοῦς Ἔθνους ἡ ἄγρυπνος προσοχή. Ἀνήκουν εἰς τὸ Ἔθνος, κτήματα τοῦ Ἔθνους καὶ ταῦτα εἶνε καὶ ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι κρίνομεν καὶ ἐξετάζομεν αὐτὰ πάντοτε ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον ταύτην ἔποψιν, σφίγγομεν τὴν σιδηρᾶν καὶ πατριωτικὴν τοῦ Ἄθαν. Κωνσταντινίδου χεῖρα ὄχι ἐκ φιλόφρονος συγκαταβάσεως, οὔτε μὲ εὔκολον ἐνθουσιασμόν ἀλλὰ μὲ εἰλικρίνειαν ἀμέριστον καὶ εὐγνωμοσύνην. Διότι ὄχι μόνον τοῦ ἀρχομένου μεγάλου ἔργου τὸ πρόσωπον εἴθισε τηλαυγές ἀλλὰ καὶ τὰ θεμέλια ἀσφαλῆ καὶ τὸ ὅλον ἐθνικὸν οἰκοδόμημα σύμφωνον πρὸς τοὺς ἀπαραβάτους κανόνας καὶ ὅρους τῆς ὑγιεινῆς, τὰς ἀπαιτήσεις τῆς καλῶς ἐννοουμένης παιδαγωγικῆς, τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος τὰς ἀπαραβάτους συνθήκας καὶ τὰς εὐαισθήτους καὶ ἰδιορρύθμους ἀνάγκας τοῦ Ἑρμοῦ, ὅστις δυσκράτητος ἄφηκε τὴν ὑψηλὴν κατοικίαν του καὶ ἀντὶ τῶν ὑπερηφάνων τοῦ Ὀλύμπου κορυφῶν μὲ ἄρρητον ἀγαλίασιν ἐγκατεστάθη ὁριστικῶς εἰς τὸ λαμπρὸν μέγαρον τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀθανασίου Κωνσταντινίδου, ἐν τῷ ὁποίῳ θεραπεύεται θαυμασίως καὶ ἀγρύπνως ἡ πεφημισμένη διπλῆ ἰδιότης του ὡς Λογίου καὶ Κερδῴου.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ

Κ. Γ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ
Ἰατρὸς ἐκ Σουφλίου.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΗΣ ΟΡΦΑΝΗΣ

Αἱ κώδωνες τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἁγ. Θεοδώρων ἠχοῦσι χαρμοσύνως.—

Ἀπὸ τῆς πρωΐας οἱ χωρικοὶ ἐνδυθέντες τὰς ἑορτασίμους στολάς των συνέρρευσαν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου διὰ νὰ καμαρώσουν καὶ χαιρετίσουν ὅλοι τὸν Κύριον Δήμαρχον, ὁ ὁποῖος ἐνυμφεύετο κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν μίαν περικαλλῆ ὀρφανὴν κόρην, τὴν προστατευομένην του Κλειώ.

Πόσον ὡραῖον πόσον γοητευτικὸν θέαμα ἐπαρουσίαζον αἱ ποικιλόχρωμοι ἐνδυμασίαι τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων ἀνθρώπων! Τοσοῦτος συνωτισμὸς ὑπῆρχεν εἰς τὴν ὁμολογουμένως εὐρεῖαν περιοχὴν τῆς πλατείας καὶ τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας ὥστε τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πλήθους ἠναγκάσθη νὰ καταλάβῃ τὸν παρακείμενον χλοερὸν γήλοφον, ὅστις ἐδέσποζε τῆς ἀριστερᾶς πλευρᾶς τῆς ἐκκλησίας. Ἐκεῖθεν ἔμελλε νὰ παρελάσῃ ἡ γαμήλιος πομπὴ ἐπιστρέφουσα εἰς τὸ καλλιμάρμαρον μέγαρον τοῦ γαμβροῦ, μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου.

Μεγάλαι θριαμβευτικαὶ ἀψῖδες μὲ σημαίας καὶ ὰάφνας ἐστολισμέναι εἶχον ὑψωθεῖ ἐναντι τῶν θυρῶν τοῦ ναοῦ καὶ κάνιστρα ἀνθόπλεκτα ἔκειντο ἐπὶ τραπεζῶν, πλήρη ἀπεφυλλισμένων ρόδων, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἐρραίνετο τὸ εὐτυχισμένον ζεῦγος. Δύο χαριτωμέναι κορασίδες κρατοῦσαι μυροβόλους ἀνθοδέσμας ἀνυπομόνουν νὰ προσφέρωσι τῇ θελκτικῇ νύμφῃ τὰ δροσερὰ αὐτῶν ἄνθη καὶ νὰ τῇ προσαγορεύσωσι μὲ τὴν παιδικήν των γλῶσσαν τὰς ἀγνὰς ὑπὲρ τῆς διαρκοῦς εὐδαιμονίας της εὐχάς των.

.... Ἡμέρα χαρᾶς! Ἡμέρα τρισολβίου μέθης! Τὸ πᾶν μειδιᾷ, τὸ πᾶν θάλλει ἐντὸς τῶν καρδιῶν τῶν θνητῶν. Οἱ ὀφθαλμοὶ θαμβούμενοι ἐκ τῆς λάμψεως τοῦ περιβάλλοντος βλέπουσι μόνον διὰ μέσου ροδίνης καὶ ἱλαρᾶς ἀχλύος. Τὰ ὦτα βομβοῦσι, τὰ δὲ χείλη διαρκῶς διαστελλόμενα εἰς μειδίαμα ὑπερτάτης ἡδύτητος ἀγνοοῦσι φεῦ! ὅτι εἰς εὐαρίθμους μόνον εὐτυχεῖς ὑπάρξεις ἀνήκει ἡ διάρκεια αὐτοῦ.

Ὡραία ὑπῆρξεν ἐπίσης καὶ ἡ καλὴ μήτηρ τῆς θελκτικῆς νύμφης τῆς σήμερον. Ὡς αὐτὴ καὶ ἐκείνη ἐστήριξε τὴν κεφαλήν της ἐπὶ τοῦ ἀρρενωποῦ στήθους λατρευομένου ἀνδρός. Ἀλλὰ πόσον διάφοροι αἱ περιστάσεις αἱ συνδέσασαι τὴν περικαλλῆ μητέρα μετὰ τοῦ σκαιοῦ καὶ ζηλοτύπου ἀνδρὸς ἐκείνου!

Ἐγκαταλείψασα γονεῖς, πατρίδα, πᾶν ὅ,τι προσφιλέστερον ἐν τῷ κόσμῳ εἶχε διὰ ν' ἀκολουθήσῃ τὸν ἐκλεκτὸν τῆς καρδίας της, μὲ ποῖα ὄνειρα, μὲ πόσους τρυφεροὺς πόθους καὶ ρεμβασμοὺς δὲν εἶχε στολίσει ἡ καλλιτεχνικὴ ψυχή της τὸν ὀνειροποληθέντα βίον, ὅπτις τὴν ἀνέμενεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ λατρευτοῦ της. Καὶ ἦτο ἀξία ὄντως τελείας ἐπιγείου εὐδαιμονίας, διότι ὁ ἄγγελος ἐκεῖνος ἐσυνδύαζεν ὅλας τὰς χάριτας, ἀπαράμιλλον καλλονὴν ψυχῆς καὶ σώματος, θησαυροὺς ἀρετῶν, προσόντα ἱκανὰ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς οἰκογενειακῆς εὐτυχίας.

Τοὺς ἀθώους ὅμως γέλωτας καὶ τὴν εὐθυμίαν τῶν παρθενικῶν της ἐτῶν διεδέχθησαν ἡ ὀδύνη καὶ ἡ συμφορά. Ἀπὸ τῶν πρώτων ἑβδομάδων τῶν δυσοιώνων γάμων της ἤρχισεν ἡ θλιβερὰ ἐξέλιξις τοῦ μαρτυρικοῦ της βίου, μὲ ἡμέρας ἀπελπισίας ἀπογοητεύσεως καὶ δακρύων. Μάτην προσεπάθει διὰ τῶν περιπτύξεών της καὶ τοῦ μειλιχίου τρόπου αὐτῆς νὰ μεταβάλῃ τὸ σκαιὸν καὶ βάρβαρον, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ἀνδρός. Ὁ ἀπεριόριστος ἐγωϊσμὸς ἢ μᾶλλον ἡ κακὴ ἀνατροφή, τὴν ὁποίαν παιδιόθεν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν γηραιάν του θείαν δὲν τῷ ἐπέτρεπον νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ παραμικρότερον προσὸν εἰς τὴν ἀγγελικὴν ἐκείνην σύντροφόν του. Ὡς βροχὴ περιέλουον αὐτὴν καθ' ἑκάστην αἱ ἀκατονόμαστοι ὕβρεις του: «εἶσαι τρελλή, δὲν ξεύρεις τίποτε, εἶσαι ἀκατάστατος, ἄνευ ἀνατροφῆς, ἄνευ ἀρχῶν κλπ. κλπ.» Ἰδοὺ οἱ τρυφερώτεροι λόγοι του, διότι ἐκτὸς τούτων μετεχειρίζετο πολλάκις καὶ ἴδιον λεκτικόν, ἀνῆκον μᾶλλον εἰς ἀνθρώπους τῆς κατωτάτης κοινωνικῆς τάξεως· πρὸ παντὸς δὲ ἵνα δώσῃ ἔξοδον εἰς τὸν ἀκράτητον καὶ ἰοβόλον θυμόν του.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, μείνας ὀρφανὸς βρέφος ἔτι ἀνετράφη ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν τῆς μητρός του. Ἡ θεία λοιπὸν αὐτὴ εἶχεν ὁρκισθῇ νὰ προστατεύσῃ καὶ ἀναθρέψῃ τὸ προσφιλὲς μικρὸν θυσιάζουσα τὰ πάντα καὶ αὐτὸ τὸ μέλλον της. Μείνασα ἄγαμος μακρὰν πάσης οἰκογενειακῆς ἀπολαύσεως ἔζησε μόνη μετὰ τοῦ ὀρφανοῦ. Τὸ ἐμεγάλωσεν ἐμφυσήσασα εἰς τὴν τρυφερὰν του ψυχὴν ὅλα τὰ ἐλαττώματά της, ὅταν δὲ ἐνύμφευσε τὸν θετὸν υἱόν της τότε καὶ μόνον τότε ἀντελήφθη ἐν τῷ πλησίον ἐγωϊσμῷ της πόσον ἔσφαλε εἰσαγαγοῦσα τρίτον ὑπὸ τὴν στέγην της.

Ἐκηρύχθη ἀμέσως ἀμείλικτος ἐχθρὸς τοῦ τρίτου αὐτοῦ προσώπου, ὅπερ κατὰ τὴν κακεντρεχῆ καὶ ἔκφυλον ἀντίληψίν της τῇ ὑπέκλεπτε τὰς θωπείας καὶ τὴν προσοχὴν τοῦ φιλτάτου υἱοῦ της, καὶ αἱ σκέψεις της ὅλαι ἐστρέφοντο εἰς τὴν ἐξεύρεσιν μέσων ὅπως σπείρῃ τὸν σπόρον τῆς διχονοίας μεταξὺ τῶν συζύγων.

Ἡ μόνη εὐχαρίστησις τῆς πικροχόλου γραίας συνίστατο εἰς τὸ νὰ βασανίζῃ τὴν ταλαίπωρον καὶ εὐαίσθητον νεαρὰν γυναῖκα διὰ τῶν δεικτικῶν φράσεών της, βοηθὸν καὶ συναντιλήπτορα ἔχουσα τὸν ἀνταξιον διάδοχόν της, ὅστις τῇ εἰσηγήσει της μετεχειρίζετο τὴν σύζυγόν του ὡς ταπεινόν τι πλᾶσμα, ἀνάξιον προσοχῆς καὶ συμπαθείας, μὴ ἐπιθυμῶν σὺν τοῖς ἄλλοις οὐδὲ κατὰ κεφαλαίαν νὰ ἀλλάξῃ τὸν πρότερον αὐτοῦ βίον. Μολονότι δὲ ἡ δυστυχὴς νέα προσεπάθει πάσῃ δυνάμει νὰ ὑπομένῃ ἡρωϊκῶς τὰς ἐπιθέσεις ἀμφοτέρων τῶν δημίων της, ἀνταποδίδουσα αὐτοῖς εὐαγγελικῶς καλὸν ἀντὶ κακοῦ διὰ τῶν περιποιήσεων καὶ ἀφοσιώσεώς της, ὅταν ἔμενε κατάμονος ἐν τῷ δωματίῳ της ἔδιδεν ἐλευθέραν ἔξοδον εἰς τὴν θλῖψιν της κλαίουσα καὶ ἐπικαλουμένη ὁλοψύχως τὸν Θεὸν νὰ τὴν ἀπαλλάξῃ ταχέως τῶν δεινῶν της. Τὰ δάκρυά της περιφλεγῆ ἔφθασαν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ πολυελέου ὑψίστου καὶ ὡραίαν τινα πρωΐαν τοῦ Ἀπριλίου ἠσθάνθη τὰ πρῶτα σκιρτήματα τῆς μελλούσης μητρότητός της! Ὦ! χαρὰ τοῦ Παραδείσου! Θὰ εἶχεν ἐπὶ τέλους μίαν παρηγορίαν εἰς τὴν δυστυχίαν της μίαν ἀνακούφισιν τῶν βασάνων της!....

Ἀνέτειλεν ἡ εὐτυχὴς ἡμέρα καὶ ἡ νεαρὰ γυνὴ ἔδωκε τὸ φῶς εἰς οὐράνιον ὄντως πλάσμα, ὅπερ μετὰ τῆς ψυχῆς ἔφερε καὶ πανομοιότυπον τὴν περικαλλῆ μορφήν της. Ὅλα, ἀπὸ τῶν ὁλοχρύσων μεταξίνων βοστρύχων της, τῶν γαλανῶν ὡς ὁ αἴθριος οὐρανὸς ὀφθαλμῶν της, τῶν κανονικῶν καὶ λεπτῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου της ἀπεικόνιζον τὴν εὐτυχῆ μητέρα, τὸ δὲ θεσπέσιον μειδίαμα τοῦ βρέφους, τεῖνοντος αὐτῇ τὰς μικκύλας χεῖρας ἔφερεν εἰς τὴν νύκτα τῆς ψυχῆς της φῶς οὐράνιον ἀγαλλιάσεως καὶ εὐφροσύνης.

Εἰς τὴν πεπωρωμένην ὅμως καρδίαν τοῦ ἀναξίου τοιαύτης δωρεᾶς συζύγου της οὐδεμίαν αἴσθησιν ἔκαμεν ἡ ἄφιξις τῆς μικρᾶς κόρης. Φύσει ζηλότυπος καὶ ἀλλοπρόσαλλος χαρακτὴρ ἐξηκολούθη νὰ τυραννῇ τὴν δυστυχῆ γυναῖκα ἰδίᾳ ὅταν ἔβλεπεν αὐτὴν γαλουχοῦσαν καὶ θωπεύουσαν τὸ τέκνον της:

«Ἀνοησίες καὶ ἀηδίες! εἶσαι, καϋμένη, ἄνθρωπος τῶν ἄκρων! τόση δὰ ἀγάπη σ' αὐτὸ τὸ κουρέλι! Δὲν τοῦ δίδεις μιὰ νὰ πάγῃ

παρέχει! οὔτε γυναῖκ᾽ νὰ μὲ δῇς τώρα, ἀφ᾽ ὅτου σοῦ κόλλησε στὸ γιακᾶ σὰν βδέλλα, τὸ γρουσάρικο'....»

Ταῦτα ἠκολούθει ἓν δυνατὸν κλεῖσιμον τῆς θύρας ὄπισθέν του· αἱ ἔξοδοι ἐγίνοντο συχνότεραι καὶ διαρκέστεραι· ἐκεῖνο ὅπερ ὤφειλε νὰ γεννηθῇ μεταξὺ τῶν συζύγων προσπλησιάζον ἀρρήκτως αὐτοὺς ὑπῆρξε πρᾶγμα ἄγνωστον διὰ τὸν ὀξύχολον ἐκεῖνον ἄνθρωπον.

Φυσικώτατα δὲ τὴν ἔλλειψιν ἀγωγῆς ταύτην ἐχρεώστει εἰς τὴν ἀδαῆ περὶ τὰ τοιαῦτα καὶ κακεντρεχῆ ἐκείνην θείαν του, ἥτις οὐδεμίαν συμβουλὴν ὀρθὴν ἔδωκεν αὐτῷ πρὶν νυμφευθῇ, μὴ παραδεχθεῖσα ποτὲ ὅτι ἀνὴρ καὶ γυνὴ συνδεόμενοι διὰ τοῦ γάμου ἀποτελοῦσιν ἓν ὃν ἀδιαίρετον καὶ ἰσόπαλον.

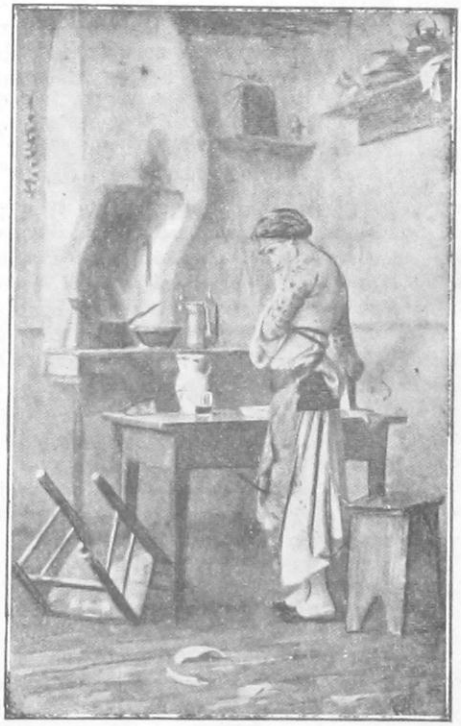
Ἐπέρασαν τρία ἀκόμη ἔτη μαρτυρικοῦ βίου. Μίαν ψυχρὰν νύκτα τοῦ Δεκεμβρίου ἀφοῦ ὁ ἄθλιος ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἔθυσεν ἀφθόνως τῷ Βάκχῳ καὶ ἔχασεν ἐν τῷ χαρτοπαιγνίῳ τὸν τελευταῖον ὀβολόν του, εἰσῆλθε κλονούμενος ἐν τῷ κοιτῶνί του ὅπου ἡ ταλαίπωρος μήτηρ προσεπάθη νὰ ἀποκοιμίσῃ τὸ τέκνον της. Ἐκεῖ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της ἐξεκένωσεν ἐπὶ τοῦ κροτάφου του τὸ πολύκροτόν του καὶ ἔπεσεν ἄπνους μηδὲ τὴν ἐλαχίστην λέξιν προφθάσας νὰ τῇ εἴπῃ.

Ἡ γηραιὰ μέγαιρα καὶ θεία του ἅμα τῇ ἐκπυρσοκροτήσει ἔσπευσε νὰ ἐξακριβώσῃ τὰ γινόμενα ἐπὶ δὲ τῇ θέᾳ τοῦ πολυφιλήτου ἀνεψιοῦ, τοῦ μόνου πλάσματος, ὅπερ ἐπὶ γῆς ἠγάπησε καὶ εἰς τοῦ ὁποίου τὴν καταστροφὴν συνετέλεσεν ἡ ἰδία διὰ τῆς ἐλλειποῦς ἀνατροφῆς, ἣν ἔδωσεν αὐτῷ, ἔρρηξε κραυγὴν μεγάλην καὶ ἐσωριάσθη νεκρὰ παρὰ τὸ πτῶμα τοῦ αὐτόχειρος.

* * *

Δὲν θὰ χρονοτριβήσωμεν περιγράφοντες τὸν μετέπειτα βίον τῆς νεαρᾶς καὶ δυστυχοῦς γυναικός, ἥτις ἀφιερώθη εἰς τὴν φροντίδα τοῦ τέκνου της ἐργαζομένη νυχθημερὸν μὲ κίνδυνον νὰ καταστρέψῃ τοὺς ὡραίους ὀφθαλμούς της. Ὁ ἀγὼν τοῦ βίου, αἱ μαρτυρικαὶ ἡμέραι τοῦ παρελθόντος συνέταμον τὴν βασανισμένην ζωήν της. Ἐτήκετο ὁλονέν. Διέβλεπεν ἤδη καθαρῶς ὅτι ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέλος τοῦ λυπηροῦ της ἐν τῷ κόσμῳ ταξειδίου καὶ ἐφ᾽ ὅσον αὐτὸ ἤγγιζε τοσοῦτον ἡγωνία σκεπτομένη ποία τύχη ἀνέμενε τὸ λατρευτόν της θυγάτριον, ὅπερ ηὔξανεν ἐν κάλλει καὶ εὐφυΐᾳ.—

Ἀλλ᾽ ὁ ἀγαθὸς Θεός, πολυέλεος καὶ πανοικτίρμων ἔστειλεν αὐτῇ ἕνα σωτῆρα ἄγγελόν του, ὅστις ἐν τῷ προσώπῳ γενναίου

Θ. Ράλλη.

Ὁ πρῶτος μπάτσος

καὶ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς ἦλθεν ἐπὶ τῆς ἐπιθανατίου αὐτῆς κλίνης ὑποσχόμενος να προστατεύσῃ τὸ ὀρφανόν της καὶ ὁρκιζόμενος ὅτι θὰ τὸ καταστήσῃ εὐτυχές.

* * *

Οἱ κώδωνες τοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων ἐξακολουθοῦσι τὴν χαρμόσυνον αὐτῶν συναυλίαν. Ἄνθη ρῶς καὶ χαρὰν σκορπίζει τὸ εὐτυχὲς ζεῦγος τῶν νεονύμφων, ὅπερ ἤδη ἐξερχόμενον τῆς ἐκκλησίας πλέει εἰς ὠκεανὸν εὐδαιμονίας. Αἱ σημαῖαι κυματίζουσιν, ὁ λαὸς ζητωκραυγάζει ραίνων αὐτοὺς μὲ ἄνθη, αἱ κορασίδες προσαγορεύουσι τὴν θελητικὴν νύμφην τείνουσαι αὐτῇ τὰς μυροβόλους ἀνθοδέσμας των.

Ἐν μέσῳ ὅλης αὐτῆς τῆς γενικῆς ἀγαλλιάσεως οἱ νεόνυμφοι αἰσθάνονται τὴν καρδίαν των διαρρηγνυομένην ἐκ συγκινήσεως. Μειδιῶντες ὑφοῦσι τὰ βλέμματα πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐν εἴδει ἀφώνου πλὴν εὐγλώττου προσευχῆς. Ἀμφοτέρων τὴν διάνοιαν μία ἀνάμνησις ὡς ἀστραπὴ διέρχεται φωτίζουσα τὰ βάθη τῆς ψυχῆς των. Ἡ νύμφη δακρύει ἀναπολοῦσα πόσον δυστυχὴς ὑπῆρξεν ἡ ἁγία καὶ λατρευτὴ αὐτῆς μήτηρ καὶ πόσον ὁ ὕψιστος ἐφάνη οἰκτίρμων εὐσπλαχνισθεὶς τὸ ὀρφανὸν αὐτῆς. Ὁ εὐτυχὴς σύζυγος ἐνθυμεῖται τὸν ὅρκον του, εὔχεται ὁλοψύχως καθ' ἑαυτὸν ὅπως πάσῃ δυνάμει κατορθώσῃ νὰ καταστήσῃ εὐτυχῆ τὴν λατρευτὴν σύντροφόν του, ἡ δὲ εὐγενὴς αὐτοῦ καρδία ὁμνύει νὰ μὴ τὴν κάμῃ νὰ κλαύσῃ ποτέ...

Καὶ ἡ ψυχὴ τῆς μάρτυρος μητρὸς σκιρτᾷ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν οὐρανῶν καὶ λεγεὼν ἀγγέλων ψάλλει εἰς τοὺς νεονύμφους ὕμνους εὐδαιμονίας καὶ χαρᾶς.

ΑΘΗΝΑ Α. ΒΑΒΑΣΗ.

Ἐκ τῶν μύθων τοῦ Αἰσώπου

ΛΕΩΝ ΚΑΙ ΤΑΥΡΟΙ

Τρεῖς ταῦροι πήγαιναν μαζύ,
Κ' ἕνα λιοντάρι ποῦ 'πεινοῦσε
Κ' ἔβλεπε καὶ τοὺς τρεῖς μαζὺ
Πῶς νὰ νικήσῃ δὲν 'μποροῦσε,
Λόγια τοὺς βάζει, τὰ χαλᾶνε,
Καὶ χωριστὰ καθένας πᾶνε.

Κ' ἔτσι καθένα μοναχὸ
Τρώγει τοὺς Ταύρους τὸ λιοντάρι'
Γιατὶ στὸν κόσμο τὴν τιμὴ
Ἂν ἕνας ἠμπορῇ νὰ πάρῃ,
Ὅμως τὴ δύναμι κρατοῦνε
Ὅπου πολλοὶ μ' ἀγάπη ζοῦνε.

ΕΛΕΝΗ ΣΒΟΡΩΝΟΥ

Η ΑΛΗΘΕΙΑ

ΚΑΙ ΟΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΙ ΟΡΟΙ ΑΥΤΗΣ

[Τὰ κεφάλαια ταῦτα ἀπεσπάσθησαν ἐκ τῆς πλήρους ὡραιοτάτων καὶ θείων ὄντως ἀληθειῶν συγγραφῆς, ἥτις ὑπῆρξε τὸ κύκνειον, οὕτως εἰπεῖν, ἄσμα τοῦ ἀειμνήστου Α. Σιμώνῳ, τὸν ὁποῖον πέρυσιν ἐγνωρίσαμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας μετὰ συντόμου βιογραφικοῦ σημειώματος. Τὰ ἔργα τοῦ ἀοιδίμου Σιμώνῳ, πλήρη ὑψηλῶν φιλοσοφικῶν ἐννοιῶν, εἶνε ἀπόρροιαι τῶν κοινωνικῶν μελετῶν του καὶ παρατηρήσεων ἄντικρυ πρὸς τὰ ψυχικὰ τοῦ ἀνθρώπου συναισθήματα. Τὸ τελευταῖόν του τοῦτο σύγγραμμα «Περὶ ἀληθείας» ἔμεινεν ἀτελὲς ἐν χειρογράφοις σημειώσεσιν. Ταύτας εὐλαβῶς περισυλλέξασα ἡ ἀνταξία αὐτοῦ σύζυγος, εὐμενῶς παρεχώρησεν ἡμῖν κεφάλαιά τινα πρὸς δημοσίευσιν. Ἐκ τῶν ὀλίγων ᾧδε θὰ κρίνωσιν οἱ ἀναγνῶσταί μας ὁποῖον ὑπῆρξε τὸ ἔργον τοῦ ἀκαίρως μεταστάντος, ἔργον βαθυτάτης ψυχολογικῆς μελέτης. Εὐτυχεῖς λογιζόμεθα ὅτι ἡμῖν ἔλαχεν ὁ κλῆρος νὰ περικλείσωμεν εἰς τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου τούτου τὰς τελευταίας σκέψεις τῆς εὐγενοῦς ἐκείνης ψυχῆς, ἐφ' ᾧ ἐκφράζομεν καὶ δημοσίᾳ τὰς εὐχαριστίας μας τῇ ἐριτίμῳ κ. Σιμώνῳ, ἐπιφυλασσόμενοι νὰ δημοσιεύσωμεν πολλὰ ἀκόμη κεφάλαια τῆς συγγραφῆς ταύτης εἰς τοὺς μετέπειτα τόμους τοῦ «Μικρασιατικοῦ».]

Ἀλήθεια εἶνε ἡ παράστασις τῶν ὄντων καὶ φαινομένων καὶ γιγνομένων ὡς ἔχουσιν, εἶνε ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῶν ὄντων, εἶνε τέλος ὁ σκοπὸς εἰς τὸν ὁποῖον ἕκαστον ὂν ἀποβλέπει, καὶ τὸν ὁποῖον ὑπηρετεῖ ἢ πρέπει νὰ ὑπηρετῇ.

Δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ παραστήσωμεν τὰ ὄντα ὡς ἔχωσιν, ἂν δὲν γινώσκωμεν τὴν ἀρχὴν τὸν σκοπὸν καὶ τὸ τέλος αὐτῶν. Ὡς ἀρχήν, δὲ τῶν ὄντων δὲν πρέπει νὰ ἐκλαμβάνωμεν τὴν ἀνέλιξιν ἢ γέννησιν αὐτῶν ἀλλὰ τὴν στιγμὴν καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν παρήχθησαν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι αὐτά ἢ καὶ ὁ πρῶτος αὐτῶν πυρήν. Ἐπίσης ὡς σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως τῶν ὄντων δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν τὴν κίνησιν ἢ τὴν ζωὴν αὐτῶν, ἀλλ' ἐκεῖνον εἰς ὃν ἀποβλέπουσι καὶ εἰς ὃν ὑπηρετοῦσιν, ἢ πρέπει νὰ ὑπηρετῶσιν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὡς τέλος δὲν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν τὸν θάνατον ἢ τὴν φαινομένην καταστροφὴν αὐτῶν, ἀλλὰ τὴν κατάστασιν εἰς ἣν θ' ἀπολήξωσιν. Ἐπειδὴ δέ, ὡς εὐκόλως ἐννοεῖται πάντα τὰ

ὄντα καὶ τὰ φαινόμενα δι' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπλάσθησαν καὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὑπηρετοῦσι καὶ εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ τέλος ἀποβλέπουσι ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι μία εἶνε καὶ ἡ ἀλήθεια. Καὶ ἐπειδὴ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶν ὄντων καὶ φαινομένων δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ εἶνε ἄλλο τι εἰμὴ ὁ δημιουργήσας αὐτὰ Θεός, καὶ ἐπειδὴ τὰ ὄντα δὲν ὑπηρετοῦσι καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑπηρετῶσιν ἄλλο τι εἰμὴ τὸν Θεόν, ἔπεται ὅτι ἀλήθεια εἶνε ὁ Θεός.

Ἡ ἀλήθεια λοιπὸν εἶνε δύναμις πνευματικὴ ἀφορῶσα κυρίως εἰς τὸ ψυχικὸν μέρος τοῦ ἀνθρώπου καὶ στηρίζεται μᾶλλον ἐπὶ τῆς πίστεως ἢ ἐπὶ σαφῶν ἀποδείξεων, καθίσταται δὲ κατὰ τὸ δυνατὸν προσιτὴ εἰς τοὺς πνευματικὸν βίον διάγοντας, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τοὺς ζῶντας μόνον βίον ὑλικόν.

Ταῦτα πάντα δὲν εἶνε μὲν βεβαίως δυνατὸν νὰ καθιστῶνται ἐμμέσως ἢ ἀμέσως γνωστὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἐξ αὐτῶν δὲν διαμένωσιν εἰς αὐτὸν ἐντελῶς ἄγνωστα. Καὶ δύναται μὲν ὁ ἄνθρωπος καταβάλλων προσπαθείας πολλὰς νὰ ποιῆται βαθμιαίας προόδους εἰς τὴν ἀλήθειαν δὲν δύναται ὅμως ποτέ, ζῶν ἔτι, νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἄκρον αὐτῆς.

Ἡ ἀλήθεια τοιουτοτρόπως παρουσιάζεται ὡς στήλη ἀτελεύτητος διὰ τὸν ἄνθρωπον, εἰς ἀπείρους διῃρημένη βαθμούς, προσιτοὺς μέχρι τινὸς εἰς αὐτόν. Καὶ λαμβανομένης μὲν ὑπ' ὄψιν τῆς στήλης ἀπὸ τοῦ πρώτου αὐτῆς βαθμοῦ μέχρι τοῦ τελευταίου, ἡ ἀλήθεια λέγεται ἀπόλυτος, λαμβανομένων δ' ὑπ' ὄψιν ἑνὸς ἢ καὶ πλειοτέρων αὐτῆς βαθμῶν, λέγεται σχετική.

Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν μόνον σχετικάς τινας ἀληθείας δύναται νὰ μάθῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἀπόλυτον ἀλήθειαν.

Αὕτη ἐν συντομίᾳ εἶνε ἡ ἀλήθεια, καὶ οὗτοι οἱ κυριώτεροι καὶ ἀπαραίτητοι ὅροι αὐτῆς.

Ὅταν λοιπόν, ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους, ἐρευνῶμεν ἐπισταμένως τὴν ἀλήθειαν, τότε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἀσχολούμεθα ὀρθῶς περὶ αὐτήν.

Ἂν δὲ μάθωμεν ἐμμέσως ἢ ἀμέσως περὶ αὐτῆς ὅσα τοὐλάχιστον ἀφορῶσιν εἰς ἡμᾶς αὐτούς, τότε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι γινώσκομεν σχετικάς τινας ἀληθείας. Ἂν δὲ ἱστάμενοι ἐπὶ τοῦ πρώτου βαθμοῦ τῆς ἀληθείας ἀνερχόμεθα τὴν στήλην καὶ δὲν πίπτομεν, τότε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι πορευόμεθα ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθείας.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΩΤΕΡΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ καθαροῦ παλαιοῦ πνεύματος σκέπτονται ἐν πολλοῖς λογικώτερον καὶ πρακτικώτερον τῶν νεωτεριζόντων. Ἐν πρώτοις ἀναγνωρίζουσι τὴν ἄγνοιάν των καὶ πιστεύουσι χωρὶς νὰ ἐρευνῶσι. Ζῶσι δὲ χωρὶς νὰ φαίνωνται, τοὐτέστιν ἄνευ ἐπιδείξεων καὶ κοινωνικῶν προλήψεων, καὶ ὁ τρόπος οὗτος τοῦ ζῆν ἀπολλάσσει αὐτοὺς παντοιοτρόπων δυσχερειῶν. Σταθμίζουσι καλῶς τὰς δυνάμεις των καὶ ἀποφεύγουσιν πᾶν ὅ,τι ὑπερβαίνει αὐτάς. Ἐξετάζουσι καὶ διευθετοῦσι τὰ κατ' αὐτούς, καὶ ἀδιαφοροῦσι διὰ πᾶν ὅ,τι συμβαίνει ἐκτὸς τοῦ κύκλου των. Πᾶν δὲ δυστύχημα καὶ πᾶσαν ἐπερχομένην συμφορὰν ἀποδίδουσιν εἰς τὰς ἀνεξερευνήτους βουλὰς τῆς θείας προνοίας, καὶ ὑφίστανται αὐτὰ ἐν ὑπομονῇ καὶ ἡσυχίᾳ. Πάντα δὲ ταῦτα διενεργοῦνται παρ' αὐτοῖς ὡς ἐξ ἐνστίκτου καὶ μετὰ σιωπῆς καὶ ταπεινοφροσύνης. Ἐγνώρισα πολλοὺς τοιούτους ἀνθρώπους καὶ ἐθαύμασα τὸ ἀπέριττον καὶ πρακτικὸν αὐτῶν πνεῦμα. Τὸ μόνον δὲ παράπονον ὅπερ ἤκουσα παρ' αὐτῶν εἶνε ὅτι καὶ ἡ νέα γενεὰ αὐτῶν νεωτερίζει, καὶ ὅτι δὲν προβλέπεται δι' αὐτὴν δυστυχῶς μέλλον στερεὸν καὶ ἀσφαλές.

Δὲν δύναταί τις νὰ γνωμοδοτήσῃ ὅτι ἄνθρωποι τοιοῦτον βίον διάγοντες καὶ τοιούτων ἰδεῶν ἐμφορούμενοι, ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν ἐκείνων οἵτινες διατελοῦσιν εἰσέτι μακρὰν τῆς προόδου καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, ὅσον καὶ ἂν ὑπὸ τῶν νεωτέρων θεωροῦνται ἀμαθεῖς καὶ ὀπισθοδρομικοί. Μᾶλλον δὲ οἱ ὀρθοφρονοῦντες δύνανται δικαίως νὰ παρατηρήσωσιν ὅτι οἱ νεωτερίζοντες πολλὰ ἔτη πρέπει νὰ ζῶσι καὶ πολλὰ δεινὰ νὰ ὑποστῶσι καὶ πολλὴν τοῦ κόσμου πεῖραν ν' ἀποκτήσωσι διὰ νὰ ἐκτιμήσωσι τὸ ἀπέριττον καὶ πρακτικὸν πνεῦμα τῶν τοιούτων ἀνθρώπων καὶ νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν κατάστασιν αὐτῶν.

Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ λεγομένου νεωτέρου πνεύματος δὲν ἔχουσιν ὡρισμένον τι πρόγραμμα ζωῆς καὶ οὔτε ἐννοοῦσιν ἄνευ ἀνάγκης νὰ ὑποβάλλωνται εἰς τάξιν τινὰ καὶ περιορισμόν. Οὔτε δὲ πιστεύουσι καὶ οὔτε ἐρευνῶσιν. Ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὰ λαμβάνοντα χώραν ἐκτὸς τοῦ κύκλου των καὶ ἐπιδιώκουσι πᾶν ὅ,τι ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις των καὶ φαίνονται ὅτι ζῶσιν ὡς δεῖ χωρὶς νὰ ζῶσιν ἀνθρωπίνως. Τὸ πρῶτον δὲ καὶ κυριώτερον σφάλμα εἰς ὃ περιπίπτουσιν εἶνε νὰ νομίζωσιν ὅτι ἡ ἀνατομία ἔλυσε τὸ πρόβλημα τοῦ γνῶθι σαυτόν, καὶ ὅτι αἱ λοιπαὶ ἐπιστῆμαι ἀπεκάλυψαν ἤδη πάντα τὰ κεκρυμμένα μυστήρια τοῦ κόσμου. Ἀκολουθοῦσι δὲ μᾶλλον εἰς τοὺς πλημμελῶς καὶ ἰδιοτελῶς ἢ εἰς τοὺς ὀρθῶς καὶ εἰλικρινῶς τὰς ἐπιστήμας θεραπεύοντας διότι ἐκ προκαταλήψεως ἢ μᾶλλον ἐξ ἰδιοτροπίας ἀσπάζονται κυρίως τὰς ἰδέας ἐκείνας αἵτινες δὲν σχετίζονται πρὸς τὴν ἀπόλυτον ἀλήθειαν. Δύναται δέ τις δικαίως νὰ συμπεράνῃ ὅτι αὐτοὶ οὗτοι ἀναγκάζουσιν ἀμέσως καὶ ἐμμέσως πολλοὺς τῶν ἰδιοτελῶν καὶ ματαιοδόξων ἐπιστημόνων ἵνα διαστρέφωσι τὴν ἀλήθειαν· ἐπειδὴ οὕτω ἐπισύρουσι τὴν προσοχὴν τῶν νεωτεριζόντων καὶ ἀποκτῶσι τὴν ψῆφιν καὶ τὴν δόξαν τῶν πολλῶν διότι πράγματι μία εὐσυνείδητος καὶ σύμφωνος τῇ ἀληθεῖ ἐπιστήμῃ καὶ τῷ ὀρθῷ λόγῳ ὁμιλία ἢ πραγματεία δὲν εὑρίσκει θιασώτας τόσους ὅσους μία τοιαύτη κατὰ τὸ νεώτερον πνεῦμα γεγραμμένη.

Λέγουσί τινες ὅτι ἐπειδὴ σήμερον ἐπικρατεῖ τὸ νεώτερον πνεῦμα,

ἄρα τοῦτο εἶνε καὶ ἡ ἀλήθεια. Ἀλλὰ τοιαύτη λογικὴ καὶ τοιαῦτα συμπεράσματα εἶνε ἐπιπόλαια καὶ σφαλερὰ διότι πᾶν ὅ,τι ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις δὲν εἶνε καὶ ἀλήθεια. Ἡ κακία λ. χ. καὶ τὸ ψεῦδος ἐπικρατοῦσιν ἀνέκαθεν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' οὐδέποτε ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης ἀνεγνωρίσθησαν ὡς ἀλήθειαι. Τὸ δὲ νεώτερον πνεῦμα δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς κακίας καὶ τοῦ ψεύδους· διότι πᾶν ὅ,τι δὲν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ἀπόλυτον ἀλήθειαν, κατ' ἀνάγκην σχετίζεται πρὸς τὴν κακίαν καὶ τὸ ψεῦδος.

Ἐκ τῆς ἀγνοίας δὲ βεβαίως τῆς ἀληθείας προκύπτει ἡ διαίρεσις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἰς παλαιὸν καὶ νεώτερον. Ἐὰν πρόκειται νὰ διαιρεθῇ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα. θέλομεν ἔχει ἀπείρους καὶ ἀναριθμήτους αὐτοῦ διαιρέσεις διότι δὲν θὰ εὕρωμεν ἔστω καὶ δύο μόνον ἀνθρώπους ἔχοντας τὸ πνεῦμα καθ' ὅλα σύμφωνον.

Καθὼς δὲ διαφέρουσιν οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὴν μορφὴν οὕτω διαφέρουσι καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα. Ἐὰν δὲ δὲν τεθῇ ὡς γνώμων καὶ κανὼν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἡ ἀλήθεια, τὸ πνεῦμα τοῦτο εἴτε παλαιὸν λέγεται εἴτε νεώτερον, καταντᾷ κυκεὼν μωρῶν καὶ ἀλλοκότων ἰδεῶν.

Τοιοῦτον λοιπὸν εἶνε τὸ νεώτερον πνεῦμα, περὶ τοῦ ὁποίου σήμερον γίνεται τοσοῦτος θόρυβος καὶ σπεύδουσι νέοι καὶ γέροντες ν' ἀκολουθῶσιν αὐτό. Ἐνταῦθα συμβαίνει εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅ,τι εἰς τὰ πρόβατα ὅταν δι' ἀτμοπλοίου μετακομίζονται ἀπὸ λιμένος εἰς λιμένα. Ἐὰν κατὰ τὸν πλοῦν τινὰ ἐξ αὐτῶν ἐξ ἀμελείας τῶν φυλάκων πίπτουσι εἰς τὴν θάλασσαν, τὰ ἄλλα πηδῶσι σωρηδὸν κατόπιν των, τὴν θάλασσαν ἀντὶ λειμῶνος ἐκλαμβάνοντα.

Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ νεωτέρου πνεύματος ἔχουσι τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἐντελῶς κύριος ἑαυτοῦ καὶ ἱκανὸς νὰ εὕρῃ μόνος τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ κυβερνᾷ καὶ νὰ τελειοποιῇ ἑαυτὸν ὥστε οὐδεμία ἀνάγκη παρουσιάζεται νὰ προστρέχῃ εἰς τὴν βοήθειαν ἀνωτέρας δυνάμεως καὶ νὰ ἐπικαλεῖται αὐτήν. Τὰ πάντα δὲ φαντάζονται ὅτι γινώσκουσι καὶ τὰ πάντα δύνανται νὰ ἐξηγῶσιν, ἓν δὲ μόνον ἀποφεύγουσι νὰ ἐξετάζωσι, διατί τοὐτέστι τὰ ἔντομα ἐνοχλοῦσι τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ μικρόβια ἀπειλοῦσιν αὐτόν, καὶ τὰ πάθη ταπεινοῦσι, καὶ ἡ στέρησις καὶ ἡ πτωχία μαστίζουσι, καὶ αἱ νόσοι μαραίνουσι καὶ ὁ θάνατος τέλος περιάγει αὐτὸν εἰς ἀποσύνθεσιν;

Καὶ διατί ὁ χθὲς ἰδέας ἐπὶ ἰδεῶν ἐπισωρεύων, καὶ σχέδια ἐπὶ σχεδίων καταρτίζων ἄνθρωπος καὶ κύριος ἑαυτοῦ λογιζόμενος, σήμερον πίπτει νεκρός;

Ὁ ἄνθρωπος πρὶν ἢ ἐξετάσῃ τὸ παλαιὸν καὶ νεώτερον πνεῦμα, πρέπει νὰ γινώσκῃ τί εἶνε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἄνευ τῆς ἀληθείας. Ὅταν δὲ πληροφορηθῇ καλῶς περὶ τούτου τότε δὲν ἐπιθυμεῖ πλέον παλαιὸν ἢ νεώτερον πνεῦμα ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προσήκει εἰς αὐτόν, καὶ ὅπερ εἶνε τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας.

Ἐμ. Λαμπάκη.

Σπουδή

ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ

Ἄλλοι προσκαλοῦσι τὰ πνεύματα καὶ συνεννοοῦνται μετ' αὐτῶν, καὶ ἄλλοι πάλιν ἀρνοῦνται παντελῶς τὴν ὕπαρξιν πνευμάτων. Τόσον δὲ οἱ πρῶτοι ὅσον καὶ οἱ δεύτεροι ἐπιμένουσι σθεναρῶς εἰς τὰς περὶ πνευματισμοῦ ἰδέας καὶ τοὺς ἰσχυρισμοὺς αὐτῶν. Καὶ δὲν εἶνε σπάνιον ν' ἀπαντᾷ τις δύο φίλους ἐξ ὧν ὁ μὲν νὰ εἶνε πνευματιστής, ὁ δ' ἕτερος ἀντιπνευματιστὴς καὶ νὰ μὴ δύναται ὁ εἷς νὰ πείσῃ τὸν ἕτερον περὶ τῆς ἀληθείας.

Ἐκ τούτων ὁρμώμενος θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἐξέλιπε πᾶσα εἰλικρίνεια καὶ ἐμπιστοσύνη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅτι δὲν κυβερνᾷ πλέον αὐτοὺς τὸ λογικὸν ἀλλ' ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ ἡ ἐπιμονή· ἐν τούτοις δὲν ἔχει οὕτως τὸ πρᾶγμα, διότι καὶ οἱ πνευματισταὶ ἔχουσι δίκαιον καὶ οἱ ἀντιπνευματισταὶ ἐπίσης, καὶ ἰδοὺ πῶς.

Ὁ πνευματισμὸς δὲν εἶνε ἐντελῶς ἀγυρτία. Πνεύματα ὑπάρχουσιν. Ἀλλὰ ἐμφανίζονται μόνον πρὸς ἐκείνους, οἵτινες πιστεύουσιν εἰς αὐτὰ καὶ δι' ὡρισμένων μέσων προσκαλοῦσιν αὐτά. Εἰς δὲ τοὺς μὴ πιστεύοντας δὲν φαίνονται εἰμὴ ἀμυδρῶς εἰς ἐκτάκτους μόνον τινας περιστάσεις καὶ σπανιώτατα. Τοιοῦτος εἶνε ὁ νόμος τῆς μετὰ τῶν ἀνθρώπων συγκοινωνίας τῶν πνευμάτων. Οἱ πνευματισταὶ λοιπὸν ἀκολουθοῦντες τὸν νόμον τοῦτον, καὶ χρῆσιν ποιούμενοι τῶν ἀπαιτουμένων μέσων, προσκαλοῦσι τὰ πνεύματα καὶ βλέπουσι καὶ ἀκούουσιν αὐτά, καὶ δὲν δύνανται ἐπομένως νὰ μὴν ἐπιμένωσι εἰς τὰς περὶ πνευματισμοῦ ἰδέας αὐτῶν καὶ νὰ μὴ ὑποστηρίζωσιν αὐτὰς πάσῃ δυνάμει. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀντιπνευματισταί, μὴ παραδεχόμενοι τοιούτους νόμους καὶ μὴ θέλοντες νὰ ὑποκύψωσιν εἰς αὐτούς, οὔτε βλέπουσι καὶ οὔτε ἀκούουσι πνεύματα, διὸ καὶ αὐτοὶ δικαίως δὲν δύνανται νὰ πεισθῶσι περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν.

Ὡς βλέπει τις δέ, τὰ πνεύματα δὲν παραβιάζουσι τὴν ἐλευθέραν θέλησιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ μεγίστη αὐτῆ περὶ πνευματισμοῦ ἀντίθεσις τῶν ἰδεῶν θὰ ὑπάρχῃ πάντοτε.

Ἐνταῦθα ὅμως συμβαίνει τι, ὅπερ ἀγνοοῦσι καὶ οἱ πνευματισταὶ καὶ οἱ ἀντιπνευματισταί, διότι ἀμφότεροι ἀγνοοῦσι τί εἶνε ἀλήθεια, ἢ τοὐλάχιστον ἀπαξιοῦσι νὰ καταφύγωσιν εἰς αὐτήν.

Ὁ γινώσκων τὴν ἀλήθειαν οὔτε πνευματιστὴς εἶνε οὔτε ἀντιπνευματιστής, διότι γινώσκει ὅτι ὑπάρχουσι πνεύματα ἀγαθὰ καὶ πονηρά καὶ ὅτι τὰ ἀγαθὰ πνεύματα οὐδέποτε παρουσιάζονται πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἄνευ θείου κελεύσματος, ἐνῶ τὰ πονηρὰ προσκαλούμενα προσέρχονται πρὸς αὐτοὺς καὶ συγκοινωνοῦσι μετ' αὐτῶν δι' ἀναξίων συστάσεως μέσων, τὰ ὁποῖα οὗτοι μεταχειρίζονται. Τὰ ἀγαθὰ πνεύματα ἀγαπῶσι τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἂν ποτε συμβῇ νὰ ἐμφανίζωνται εἰς τοὺς ἀνθρώπους μεταβάλλουσι τὸ σκότος εἰς φῶς ὡς ὁ ἥλιος, καὶ ἂν λέγωσι τί, λέγουσι πάντοτε τὴν ἀλήθειαν. Ἀπ' ἐναντίας δὲ τὰ πονηρὰ πνεύματα τέρπονται εἰς τὸ σκότος καὶ τὸ ψεῦδος ὑπὸ οἱονδήποτε πρόσχημα καὶ ἂν παρουσιάζωνται, καὶ

ἡ συνεννόησις αὐτῶν μετὰ τῶν ἀνθρώπων εἶνε σκοτεινὴ πάντοτε καὶ ὕποπτος ὁσονδήποτε καὶ ἂν προσπαθῶσι νὰ ἱκανοποιῶσι τὰς ἰδιοτροπίας καὶ τὴν φιλομάθειαν τῶν πελατῶν αὐτῶν. Ἀπόδειξις δὲ τούτων εἶνε ὅτι ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων οἱ ἄνθρωποι ἀσχολοῦνται περὶ τὸν πνευματισμὸν καὶ ὅμως οὐδὲν σπουδαῖον καὶ ὠφέλιμον παρὰ τῶν πνευμάτων ἐπληροφορήθησαν. Τὸ μόνον ἀγαθὸν ὅπερ ὁ πνευματισμὸς θὰ ἠδύνατο νὰ προξενήσῃ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἦτο νὰ ἐξοντώσῃ ἐξ ὁλοκλήρου τὸν ὑλισμόν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν κατορθοῦται διότι ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἐνέργειαν καὶ τὸν σκοπὸν τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Γινώσκων δὲ τοῦτο ὁ ἔχων γνῶσιν τῆς ἀληθείας ἂν θέλῃ νὰ συγκοινωνήσῃ μετὰ τῶν ἀγαθῶν πνευμάτων ἢ ἂν θέλῃ νὰ μένῃ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τῶν πονηρῶν, δὲν καταφεύγει ποτὲ εἰς τὸν πνευματισμὸν ἀλλ' ἀποτείνεται ἀπ' εὐθείας διὰ καθαρᾶς προσευχῆς πρὸς τὸν Θεὸν τῶν ὅλων, καὶ ἔχει ἀκράδαντον τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ποθουμένου. Οὕτω δὲ ὁ γινώσκων τὴν ἀλήθειαν οὔτε πνευματιστὴς γίνεται καὶ οὔτε ἀντιπνευματιστής, ἀλλὰ διατελεῖ ζῶν εὐσεβῶς καὶ ἐναρέτως.

Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ πνευματισμοῦ ὡς καὶ οἱ ἀρνούμενοι αὐτὸν δὲν ἔχουσιν ἀκράδαντον πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν λόγον Αὐτοῦ, ὅστις εἶνε καὶ ἦτον τῆς ἀληθείας καὶ οἱ μὲν ὀπαδοὶ τοῦ πνευματισμοῦ ζητοῦσι νὰ εὕρωσιν αὐτὴν ἐν τοῖς πονηροῖς πνεύμασι, οἱ δὲ ἀντιπνευματισταὶ ἐν τῇ ὕλῃ. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι παραδίδονται σώματι καὶ ψυχῇ εἰς τὰ πονηρὰ πνεύματα, οἱ δὲ δεύτεροι εἰς τὴν ὕλην. Φυσικῷ δὲ τῷ λόγῳ τόσον οἱ πρῶτοι ὅσον καὶ οἱ δεύτεροι διατελοῦσιν ἐν πλάνῃ διὰ τοῦτο δὲ καὶ δὲν δύνανται νὰ ἔλθωσιν εἰς συνεννόησιν καίτοι ἡ ἐπισφαλὴς καὶ παρακεκινδυνευμένη πνευματικὴ κατάστασις ὅσον τῶν μὲν τόσον καὶ τῶν δὲ εἶνε σχεδὸν ἡ αὐτή.

Ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ οἵτινες ἀφ' ἑνὸς μὲν φαίνονται ὅτι εἶνε εὐσεβεῖς εἰς τὸν Θεόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἶνε ὀπαδοὶ καὶ θιασῶται τοῦ πνευματισμοῦ καὶ συχνάκις ἔρχονται εἰς συναφειαν μετὰ τῶν πνευμάτων, μεταχειριζόμενοι τὰ γνωστά, ἐπὶ τούτῳ, μέσα.

Ἡ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων μακρὰν τῆς ἀληθείας πλάνη εἶνε μεγάλη καὶ καταφανής, διότι ἡ ἀλήθεια εὑρίσκεται μόνον ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ, καθ' ὃν, ὡς γνωστόν, οὐδεὶς δύναται νὰ δουλεύῃ εἰς δύο κυρίους εἰς τὸν Θεὸν δηλονότι καὶ εἰς τὰ πονηρὰ πνεύματα.

† ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΙΜΩΝΩΦ

Λόγοι σοφῶν

Ὁ Ἀρίστιππος παρακαλῶν ποτὲ τὸν Διονύσιον περὶ ἑνός περιποθήτου φίλου του καὶ μὴ ἐπιτυγχάνων, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας του. Ἐπειδὴ δὲ τὸν ἤλεγχέ τις διὰ τὸν τοιοῦτον ἐξευτελισμόν. Δὲν πταίω ἐγώ, εἶπεν, ἀλλ' ὁ Διονύσιος, ὅστις ἔχει τὰ ὦτα εἰς τοὺς πόδας.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΡΕΙΠΙΩΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΤΟΥ ΔΟΓΟΘΕΤΟΥ

Εὑρίσκομαι ἐπὶ τοῦ οἴκου, δηλαδὴ ἐπὶ τοῦ ἠρειπωμένου οἰκοπέδου ὅπου ποτὲ ὁ οἶκος τοῦ Δογοθέτου Λυκούργου.

Οἵα συγκινητικὴ σκηνή! οἷον συγκινητικὸν θέαμα! Ὁ λαὸς αὐθόρμητος ἑκάστην 6 Αὐγούστου ἔρχεται μὲ ὅλον τὸν κλῆρον, μὲ τὸν τίμιον σταυρὸν καὶ τὰ ἐξαπτέρυγα καὶ ψάλλει τρισάγιον, μεθ' ὃ τρὶς ἐκφωνεῖ καὶ ψάλλει τό : αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ Ἡγεμόνος Λυκούργου καὶ τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος πεσόντων.

Λαὸς τοιοῦτος, ἐρριζωμένην ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἔχων τὴν ἐθνικὴν εὐγνωμοσύνην, εἶνε ποτὲ δυνατὸν νὰ ἀποθάνῃ;

Ὦ! ἀοίδιμε Λυκοῦργε Σύρου καὶ Τήνου Ἀρχιεπίσκοπε, οἷου Ἡγεμονικοῦ Οἴκου ἡγεμονικὸς γόνος ὑπῆρξας! υἱὸς Γιὸς οἷου Πατρός!

Πᾶσα λεπτομερεστέρα σημείωσις θὰ ἦτο μείωσις τοῦ ἀσυλλήπτου κάλλους τῆς - αμιακῆς ἱστορίας. Ἀρκοῦσιν αἱ λέξεις:

«1824 τῇ 6 Αὐγούστου
Χριστὸς Σάμον ἔσωσεν.

ὡς ἀρκοῦσι καὶ αἱ αὐταὶ καὶ μόναι ἐπὶ τοῦ κενοταφίου γεγραμμέναι λέξεις, ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς

«Χριστὸς Σάμον ἔσωσε τῇ ἕκτῃ Αὐγούστου
1824

ἐπὶ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς

«Εἰς αἰωνίαν μνήμην 1824

καὶ ἐπὶ ἑτέρας

αἰωνία ἡ μνήμη

Κυματίζουσι δὲ ἑκατέρωθεν τοῦ κενοταφίου ἡ ἑλληνικὴ καὶ Σαμιακὴ σημαία.

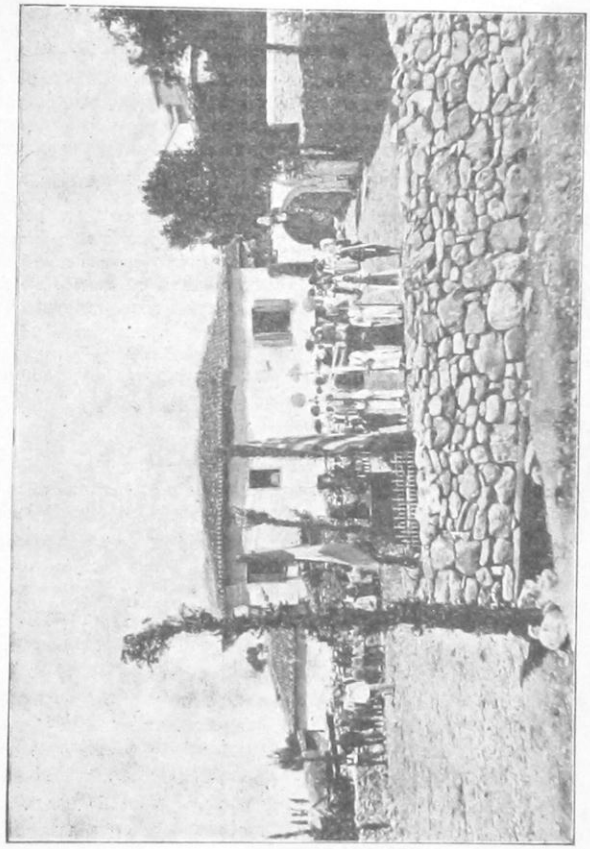
Σὲ τιμῶ ὦ Σαμιακὴ σημαία! ἀλλὰ σὲ θέλω γέφυραν, σὲ θέλω προσωρινήν, σὲ θέλω τάχιστα νὰ περιέλθῃς εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ μόνον εἰς τὸ παρελθὸν τῆς ἱστορίας! Τὴν στιγμὴν ταύτην βλέπω ἀοράτως τὴν μητέρα Ἑλλάδα πτερυγίζουσαν ὑπεράνω τοῦ ἱεροῦ τούτου χώρου, καθυμαγμένην καὶ κατεσχισμένην ὑπὸ πληγῶν 400 καὶ πλέον χρόνων.

. . . . . .

Δογοθέτα τῆς πατρίδος! Ἀφῆκες τὸν οἶκον σου ἐρείπια! Τὸν ἀφῆκες νὰ καταστραφῇ καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἡ πατρὶς σοὶ ἤγειρεν οἶκον ὑψηλότερον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐνδοξότερον τῶν συνήθων ἀνακτόρων τῆς γῆς.

Τίς εἶνε τώρα ἀληθὴς κάτοχος οἴκου;

Ὁ πλούσιος ὅστις φεύγων τὸν θάνατον ἐσώθη οἰκοδομήσας βαρύ-

Τὰ ἐρείπια τοῦ οἴκου τοῦ Δογοθέτου Λυκούργου ἐν Σάμῳ

τιμα ἀνάκτορα, ἢ σὺ, ὅστις ἀψηφῶν τὸν θάνατον προϋτίμησας τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὴν καταστροφήν;

Χιλιάδες θέλουσι παρέλθῃ αἰῶνες· καὶ ἐν ὅσῳ ὁ κόσμος ζῇ μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ τὸ χωρίον Καρλόβασι, οἱ οἶκοι ὅλων τῶν πλουσίων θέλουσι ἀφανισθεῖ, καὶ οὐδεὶς θὰ γνωρίζῃ ποῦ ἦτο ὁ οἶκος τοῦ Α. ἢ Β. ἐνδόξου, εὐπόρου, ἀλλὰ τὸ ἐρείπιόν σου, Λογοθέτα, οὐδέποτε θέλει λησμονηθῇ, οὐδέποτε θὰ παύσῃ ἐν αὐτῷ ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ πατρὶς συνερχομένη νὰ σ' εὐγνωμονῇ ἀφ' ἑνὸς καὶ σοὶ φωνῇ «αἰωνία ἡ μνήμη» ἀφ' ἑτέρου. Ἀπώλεσας σμικρὸν οἶκον ὡρισμένων μέτρων ἀντὶ τούτου ὅμως, διὰ τῆς πρὸς τὴν πατρίδα σου ἀγάπης ἀπέκτησας οἶκον ἀπεράντων μέτρων, ἀπεράντου ὕψους, ἀπεράντου δόξης,

Μόνον ὁ οὐρανὸς δύναται νὰ στεγάζῃ τοὺντεῦθεν τὸ ὕψος τοῦ ἠθικοῦ σου μεγάρου καὶ ἀληθῶς εἰς τοιοῦτον φιλοπατρίας μέγαρον τοιαύτη μόνον στέγη ἀξίζει, τοιαύτη μόνον στέγη ἐμπρέπει.

Τὴν ἡμέραν σὲ φωτίζει ὁ ἥλιος καὶ τὴν νύκτα σὲ φωτίζει ἡ σελήνη· θέλεις μείζονα ταύτης δόξαν; Ἀδύνατον! οὔτε ὑπάρχει οὔτε δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

Δέου ὑπὲρ ἡμῶν καὶ εὐλαβῶς τολμῶμεν νὰ δεώμεθα καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ σοῦ, ὑπὲρ τοῦ μεγάλου τέκνου τῆς πατρίδος, ὑπὲρ τοῦ μεγάλου ἡγεμόνος τῆς ὡραίας καὶ ἐνδόξου θυγατρὸς τῆς Ἑλλάδος, τῆς συμπαθοῦς καὶ πεφιλημένης Σάμου.

Ὁ Κύριος ἂς ἐνισχύσῃ τὴν παροῦσαν γενεάν.

Αἱ εὐχαί σου ἂς μᾶς ὁδηγοῦν καὶ αἱ πρεσβεῖαι τοῦ μεγάλου Ἱεράρχου υἱοῦ σου ἂς μᾶς ἐξαγιάζωσι καὶ ἂς μᾶς ἐμπνέουσι πρὸς ἐπιτέλεσιν τῶν πρὸς τὴν πατρίδα ὀφειλομένων καθηκόντων ἡμῶν.

9 Αὐγούστου 1907

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΜΠΑΚΗΣ

ΠΙΚΡΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

Τῇ ἀδελφῇ μου Μ.

Τὰ χείλη της ἐξέχασαν
τὸ γέλοιο νὰ σκορπίζουν!
Ἐσβύστηκ' ἀπ' τὰ μάτια της
ἡ φλόγα τῆς ψυχῆς.

Στοῦ στήθους της τὴν ἄβυσσο
μὲ φόβο ἁρμενίζουν,
κάποιοι παλμοί!.... ἐρείπια
κατάρας μοναχῆς!

Κατάρα μέσ' στὰ στήθη της φωλιάζει.
καλλίτερα μὴν εἶχε γεννηθῇ
Δὲν θάξευρε ἡ καρδιά της νὰ στενάζῃ
δὲν θάθελε ποτὲ ν' ἀγαπηθῇ!

ΒΙΡΓΙΝΙΑ

Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

(Κατὰ δημώδη μῦθον)

Ὁ δοιπόρος ἀνεκόπη εἰς τὴν ἐπίπονον πορείαν του ἐκ στεναγμῶν ἀγωνίας, ἀκουομένων ἀφ' ὑψηλοῦ δένδρου. Ἦτον ἐκεῖ ἐπάνω ὄφις μέγας περιπεπλεγμένος εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ καταβῇ καὶ ἐστέναζε γοερῶς. Βοήθειαν καλέ μου ἄνθρωπε! ἔκραζε πρὸς τὸν διαβάτην. Σῶσόν με νὰ καταβῶ καὶ θὰ γίνω σκλάβος σου.

Ὁ ἄνθρωπος ηὐσπλαχνίσθη τὸ ἑρπετόν, ἀνῆλθε καὶ τὸ ἐβοήθησε νὰ καταβῇ. Μόλις ὅμως ὁ ὄφις ἐσώθη, ἀντὶ εὐγνωμοσύνης καὶ ἀμοιβῆς ἐκράτησε τὸν σωτῆρα του, θελήσαντα ν' ἀναχωρήσῃ.

—Τί ἄλλο μὲ θέλεις; ἠρώτησεν ὁ ἄνθρωπος.

—Τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ σὲ φάγω, νὰ σὲ πνίξω.

—Ἐμὲ τὸν σωτῆρά σου;

—Μωρὸς ποῦ εἶσαι, καϋμένε ἄνθρωπε! εἰς ὄφιν ἑκαμες καλὸν καὶ προκοπὴν περιμένεις; Ἂς μὴ μ' ἐλυπεῖσο!

—Μὰ αὐτὸ εἶνε ἄδικον.

—Κατὰ τὸν ἰδικόν μου ὅμως νόμον καὶ κρίσιν εἶναι δικαιότατον νὰ σὲ φάγω.

Ὁ ἄνθρωπος, περιδεὴς καὶ τρέμων, εἶδε ἐκεῖ πλησίον βόσκοντα βοῦν καὶ προέτεινεν αὐτὸν ὡς δικαστὴν εἰς τὸν ὄφιν. Ὁ ὄφις ἐδέχθη ἄνευ ἀντιρρήσεως. Ἐπλησίασαν εἰς τὸν βοῦν καὶ τῷ ἐξέθηκαν τὴν ὑπόθεσιν.

—Νὰ τὸν πνίξῃς ἄνευ ὅρων! ἀπεφήνατο ὁ βοῦς, προσβλέπων τὸν ὄφιν, χωρὶς νὰ πολυσκεφθῇ. Εἶνε κακόν, ἁπλαγχνον καὶ ἄδικον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων καὶ εἴθε νὰ ἐξηφανίζοντο ὅλοι ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς! Ἐγὼ ἠροτρίων τὴν γῆν τῶν κυρίων μου, ἐν ὅσῳ εἰμὴν νέος καὶ εὔρωστος, καὶ ἔδιδον σῖτον εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ τέκνα των. Τώρα δὲ ποῦ κατέστρεψα τὴν ὑγιείαν μου καὶ ἐγήρασα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν των, μ' ἔρριψαν ἐδῶ, οἱ ἀχάριστοι, λυπούμενοι μόνον, ὅτι δὲν εἰμὴν ὀλίγον εὐτραφὴς διὰ νὰ μὲ σφάξωσι καὶ ἐμπορευθοῦν τὰς σάρκας μου, οἱ ἄκαρδοι αὐτοὶ κάπηλοι τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων.

Ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος κατεθλίβη καὶ ἐρρίγησε διὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστοῦ.

Ἐν τούτοις ὀλίγην ὑπομονήν, εἶπεν εἰς τὸν ὄφιν. Ὁ δικαστὴς μοὶ φαίνεται προκατειλημμένος κατ' ἐμοῦ διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους μνησικακίαν του, καὶ ἄδικος. Σὲ παρακαλῶ ν' ἀναθέσωμεν εἰς ἄλλον τὴν κρίσιν.

—Ἔστω, ἀπεκρίθη ὁ ὄφις, πεποιθὼς ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐδαμοῦ ἤθελεν εὕρει δίκαιον. Δὲν ἀντιλέγω, διότι θέλω νὰ σὲ φάγω χωρὶς νὰ μοῦ ἔχῃς παράπονον, ὅτι σὲ τρώγω αὐθαιρέτως καὶ ἀδίκως.

Μετά τινα βήματα συνήντησαν ὄνον περιπλανώμενον.

Ὁ ἄνθρωπος ἀναλογισθεὶς τὴν ἀγαθότητα καὶ ἀνεξικακίαν τοῦ μακροθυμοτάτου τῶν ζώων, προέτεινεν αὐτό, ὡς δικαστήν, εἰς τὸν ὄφιν, ὅστις οὐδὲν ἀντεῖπεν.

Ὁ νέος δικαστὴς ἀνέτεινε σοβαρῶς τὰ ὦτα, ἤκουσε μετὰ προσοχῆς τὴν ὑπόθεσιν, ἐφάνη σκεφθεὶς ἐμβριθῶς καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν ὄφιν, εἶπε.

—Νὰ τὸν φάγῃς ἀμέσως, νὰ τὸν στραγγαλίσῃς διὰ τῆς οὐρᾶς σου καὶ χύσῃς εἰς τὸ σῶμά του ὅλον τὸ δηλητήριόν σου! τὰ χειρότερα θηρία τῆς γῆς εἶνε οἱ ἄνθρωποι.

Ἐγὼ τοὺς ὑπηρετῶ ἀνεκτικώτατα, αἰωνίως εὐπειθέστατος δοῦλος αὐτῶν. Καὶ ἐκεῖνοι αἰωνίως μὲ φορτώνουν καὶ μὲ δέρνουν ἀγρίως νυχθημερόν. Τὸν πατέρα μου, φθείραντα δι' αὐτοὺς τὴν ζωήν του, ἔρριψαν εἰς ἓν ξηροπήγαδον, ὅπου ἀπέθανεν οἰκτρῶς.- Μοῦ κατεπλήγωσαν τὸ σῶμα ἀπὸ τὰς κακώσεις καὶ τὰς ἀναριθμήτους τυραννίας. Ἐπειδὴ δὲ δὲν δύναμαι πλέον νὰ τοὺς ὑπηρετῶ, μ' ἐξεδίωξαν ἐδῶ εἰς τὴν ἔρημον διὰ νὰ μὲ φάγουν οἱ λύκοι. Εἶνε ἀνάξιοι οἰκτου αὐτοὶ οἱ τύραννοι, τὰ ἀσυνειδητότερα, τὰ ἀδικώτερα, τὰ ἐγωϊστικώτερα τὰ χείριστα τῶν πλασμάτων τοῦ δημιουργοῦ. Πόσα δὲ κακὰ προξενοῦν κατ' ἀλλήλων φρίττουν καὶ αἱ τίγρεις νὰ τὸ συλλογισθοῦν. Ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοιούτων τεράτων!

—Βλέπεις; εἶπεν ὁ ὄφις πρὸς τὸν ἄνθρωπον, οὐδαμοῦ εὑρίσκεις δίκαιον καὶ ἑτοιμάσθητι νὰ σὲ φάγω.

—Ἀκόμη μίαν χάριν ἐφώνησεν ὁ ἄνθρωπος, ὠχριῶν ἐξ ἀπελπισίας.

—Νὰ τὴν ἀκούσωμεν! εἶπεν ὁ ὄφις, γελῶν μὲ τὴν ἀφέλειαν τοῦ ἀντιδίκου του.

Παρατηρῶ ὅτι καὶ οἱ δύο δικασταί μας δὲν ἦσαν ἀνεπηρέαστοι καὶ δίκαιοι, ἀφ' οὗ εἶχον προσωπικὰς δοσοληψίας καὶ παράπονα κατὰ τῶν ὁμοίων μου. Ἂς μᾶς δικάσῃ τρίτος δικαστὴς ἀδιάφορος καὶ ὅ,τι ἀποφασίσῃ ἂς γίνῃ.

—Δέχομαι καὶ αὐτό, εἶπεν ὁ ὄφις, λαβὼν πλέον θάρρος, ὥστε νὰ ὑποβληθῇ ἀφόβως καὶ εἰς ἑκατοστὴν κρίσιν

Εὗρον μετ' ὀλίγον ἀλώπεκα, εἰς τὴν ἀνέκκλητον δικαιοσύνην τῆς ὁποίας ἐνεπιστεύθησαν ἀμφότεροι.

Ὁ ἄνθρωπος ἐν τούτοις ὅστις ἔβλεπεν ὅτι εἶχε νὰ κάμῃ μὲ δικαστὰς ἐμπαθεῖς καὶ μεροληπτας καὶ ἔχασε πλέον τὴν εἰς τὴν εὐθυκρισίαν των πεποίθησίν ἤρχισεν ἤδη νὰ σκέπτηται διαφορετικὰ καὶ λαμβάνει ἄλλα μέτρα.

Ἐνῷ ὁ ὄφις ἔκαμνε τὴν εἰσήγησιν τῆς ὑποθέσεως εἰς τὴν ἀλώπεκα, ὁ ἄνθρωπος ἔνευσε αὐτῇ κρύφα, ὅτι θὰ τῇ δώσῃ δῶρον τέσσαρας ὄρνιθας καὶ ἕνα ἀλέκτορα ἂν κερδήσῃ τὴν δίκην.

Ἡ ἀλώπηξ ἡ πονηρὰ τὸ παρετήρησε καὶ τὸ ἔλαβε ὑπὸ σημείωσιν. Ἠκροάσθη σύννους τῶν διαδίκων, ἐσκέφθη ἐπὶ πολὺ καὶ κατόπιν εἶπε μετὰ σοβαρᾶς φωνῆς.

—Βλέπω τὰ πράγματα περίπλοκα πολὺ καὶ σκοτεινά.

—Διὰ νὰ νοήσω καλῶς τὴν ὑπόθεσιν καὶ κρίνω κατὰ συνείδησιν καὶ δικαίως ἔχω ἀνάγκην μιᾶς αὐτοψίας· θέλω νὰ ἴδω πῶς καὶ ποῦ συνηντήθητε καὶ εἰς ποῖον δένδρον καὶ πόσον ὕψος ἦτον ὁ ὄφις καὶ πῶς ἦτον περιπεπλεγμένος ἐκεῖ ἐπάνω διὰ νὰ κρίνω, ἂν ἡ ὑπηρεσία τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἔχῃ πράγματι ἀξίαν τινά.

Ἡ αὐτοψία ἐξετελέσθη παραχρῆμα ἄνευ διατυπώσεων. Ἀπῆλθον εἰς τὸ μέρος τῆς πρώτης συναντήσεως κατὰ διαταγὴν δὲ τῆς ἀλώπεκος ὁ ὄφις ἀνῆλθεν εἰς τὰς κορυφὰς τοῦ δένδρου καὶ περιεπλάκη ἐκ νέου, μηδὲν ἐννοήσας.

—Ἀκόμη ἐδῶ εἶσαι; ἐψιθύρισεν ἡ ἀλώπηξ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅστις εὐθὺς ἐτράπη εἰς ψυγὴν καὶ ἐσώθη ἐν ᾧ ὁ ὄφις ἀνέμενε νέαν σωτηρίαν. . . . . .

. . . . . .

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ ἄνθρωπος φέρων ἐπ' ὤμων σάκκον εὐμεγέθη μετέβη εἰς συνάντησιν τῆς ἀλώπεκος. Μετ' ἐπίπονον ἀναζήτησιν τὴν ἀνεῦρεν. Ἡ ἀλώπηξ πάντοτε πονηρὰ καὶ φιλύποπτος ἴστατο ἐφ' ἑνὸς ὑψώματος καὶ τὸν ἀνέμενε.

—Κατάβα ὀλίγον, τῇ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος. Σοῦ ἔφερα τὰ δῶρα ποῦ σοῦ ὑπεσχέθην. Ποτὲ δὲν ἔφαγες ὄρνιθας ὡς αὐτάς.

—Ἄφησέ τας ἐκεῖ καὶ τὰς πέρνω, ἀπεκρίθη ἡ ἀλώπηξ πονηρευομένη καὶ κατερχομένη δύο τρία βήματα.

—Πολὺ καλὰ λοιπὸν ὑρίστε καί..... καλὴν ὄρεξιν, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος, ἀφήνων κατὰ γῆς τὸν σάκκον καὶ λύων τὸ στόμιον αὐτοῦ.

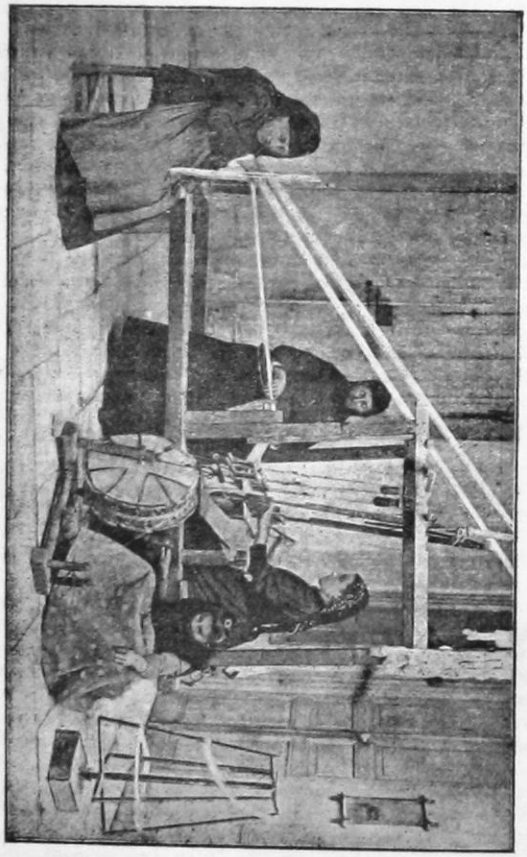
Ὁποία ὅμως ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις καὶ ἡ συμφορὰ τῆς ἀλώπεκος! Ἐκ τοῦ σάκκου ἀνεπήδησεν αἴφνης κύων φοβερὸν λαγωνικόν, ὅστις ἐρρίφθη κατ αὐτῆς μετὰ λυσσώδους ὁρμῆς.

Ὀδυνηρὰ σκηνή! Ἡ ἀλώπηξ ἔντρομος καὶ δυστυχής, διωκομένη ὑπὸ τοῦ κυνὸς τρέχει καὶ ἀκόμη τρέχει, μέχρις ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεών της. Πηδᾷ χαράδρας, βράχους, ἀκανθώδεις τόπους καὶ δυσβάτους, μόλις δὲ μετὰ πολύωρον διωγμὸν σώζεται, κακὴ κακῶς, ἀσθμαίνουσα ἀγωνιῶσα καὶκαταμεμολωπισμένη. Ὅτε δὲ μόλις συνῆλθεν ἀνελογίσθη τὰ συμβάντα καὶ εἶπε καθ' ἑαυτήν, στενάζουσα ἐκ βάθους ψυχῆς.

—Κάμε καλὸ στοῦ διαβόλου τὸ χωριό! Ἀλλὰ καλὰ νὰ τὰ πάθω. Ὁ πατέρας μου δικαστὴς δὲν ἦτο, ὁ πάππος μου δὲν ἦτο ἐπίσης οὔτε κανεὶς ἀπὸ τὸ γένος μας. Τί ἤθελα ἐγὼ ν' ἀναμιχθῶ εἰς ξένας φιλονεικίας καὶ νὰ γίνω δικαστὴς καὶ μάλιστα δύο κατεργαρέων,

(ἐξ Ἄργους)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ
δικηγόρος.

Κυπριακὴ ψαλμῳδοῦσα.

ΕΝΣΦΡΑΓΙΣΤΟΙ ΛΑΒΑΙ ΣΑΜΙΑΚΩΝ ΑΜΦΟΡΕΩΝ

Ἐκ πολλῶν εἰδήσεων ἀρχαίων συγγραφέων καὶ ἰδίως Ρωμαίων ἐξάγεται ὅτι ἐν Σάμῳ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἡ κεραμευτικὴ ἐπὶ τοσοῦτον ἐπέδωκεν, ὥστε ἐλέχθη ὑπό τινος Ρωμαίου ἱστορικοῦ ὅτι ἡ τέχνη αὕτη τὸ πρῶτον εὑρέθη ἐν Σάμῳ, ἐξ ἧς ἔπειτα μετηνέχθη ἀλλαχοῦ: Ἐθαύμαζον δὲ τὰ σαμιακὰ ἀγγεῖα διὰ τὴν στερεότητα, ἐλαφρότητα, λεπτότητα καὶ κομψότητα αὐτῶν κυρίως οἱ Ρωμαῖοι, οἵτινες καὶ προὐτίμων αὐτὰ τῶν ἐξ ἄλλων μερῶν κατὰ τὰ ἐπίσημα αὐτῶν συμπόσια καὶ δεῖπνα. Εἰς τοιαύτην δ' ἐν γένει τελειότητα ἔφθασαν, ὥστε παρέβαλλον αὐτὰ πρὸς τὰ ἐξ ἀργύρου ἀγγεῖα, διόπερ καὶ ὁ Λακτάντιος ἠπόρησε διατί οἱ πλούσιοι, προτιμῶντες τὰ ἀργυρᾶ, παρορῶσι τὰ σαμιακὰ ἀγγεῖα (1) ἐπὶ πλέον δὲ ὁ συγγραφεὺς τῶν πρὸς Ἡρέννιον βιβλίων δὲν ἐδίστασε νὰ εἴπῃ ὅτι προθύμως ἀντ' αὐτῶν ἔδιδεν ἀργυρᾶ. (2)

Ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν σαμιακῶν ἐν γένει ἀγγείων φήμης καὶ προτιμήσεως εὔκολον εἶναι νὰ συμπεράνῃ τις περὶ τοῦ πλήθους τῶν ἐν Σάμῳ κεραμείων καὶ περὶ τοῦ πλήθους τῶν ἐν αὐτοῖς κατασκευαζομένων διαφόρου χρήσεως ἀγγείων. Δὲν ἦτο ὅμως γνωστὸν ἂν καὶ ἐν Σάμῳ κατασκευάζοντο καὶ ἀμφορεῖς ἄνευ σφραγίδων ἢ μετὰ σφραγίδων, ὡς οἱ τῆς Ρόδου, Κνίδου καὶ Θάσου, οἵτινες κατέστησαν ἤδη ἀντικείμενα ἰδιαιτέρων ἐρευνῶν καὶ μελετῶν κυρίως διὰ τὰς ἐπὶ τῶν λαβῶν αὐτῶν σφραγῖδας.

Μαθητεύων μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου Μιχαὴλ ἐν Σάμῳ κατὰ τὰ ἔτη 1902—4 δὲν ὤκνουν νὰ ἐπισκέπτωμαι κατὰ τὰς ἑκάστοτε σχολικὰς ἀναπαύσεις διάφορα τῆς νήσου μέρη πρὸς ἀνεύρεσιν ἐνσφραγίστων λαβῶν ἀρχαίων ἀμφορέων, ἵνα ἐξ αὐτῶν πληροφορηθῶ ποίους ἀμφορεῖς ἡ ἐμπορία εἰς Σάμον μετέφερε. Καὶ εὗρον πράγματι κατ' ἀρχὰς ὀλίγας λαβὰς ροδιακῶν ἀμφορέων καὶ δύο ἢ τρεῖς λαβὰς κνιδίων, ἀλλ' ἐκ τούτων δὲν ἐτόλμησα ἀμέσως νὰ πιστεύσω ὅτι ἡ ὑπεροχὴ ἀνῆκεν εἰς τὴν ἐμπορίαν τῶν ροδίων ἀμφορέων. Ὁποία δ-μως ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς μου ὅταν παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἀνεῦρον καὶ λαβὰς ἐνσφραγίστους ὅλως διαφερούσας τῶν γνωστῶν ροδίων, κνιδίων καὶ θασίων ὡς πρός τε τὴν τεχνοτροπίαν καὶ ὡς πρὸς τὰς σφραγῖδας· ὁπόση δ' ἀφ' ἑτέρου ὑπῆρξεν ἡ χαρά μου ὅτε αὐξηθέντος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συλλεγεισῶν ὑπ' ἐμοῦ τοιούτων λαβῶν ἐπείσθην ἐκ τῆς μελέτης αὐτῶν ὅτι εἶχον πρὸ ἐμοῦ λαβὰς σφραγιδοφόρους ἀρχαίων σαμιακῶν ἀμφορέων, ἀγνώστων τέως εἰς τὸν ἀρχαιολογικὸν κόσμον.

Εἶναι τῷ ὄντι ἀληθὲς ὅτι οὐδεμία μέχρι τοῦδε ἔχει γνωσθῇ λαβὴ

(1) Lactant. de fals. relig 1. 18.
(2) Plaut. V. 4. 12.

αρχαίου σαμιακοῦ ἀμφορέως. Ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ κυρίου F. Hiller von Gaertringen μεταξὺ τῶν ἀβεβαίων καὶ ἀμφιβόλων ἐν Ρόδῳ ἀνευρεθεισῶν λαβῶν καταλεγομένη, ἐφ' ἧς ἀνέγνωσεν: ΑΜΙΑ [Σ]αμία (2), (1) δὲν εἶναι ἀληθῶς λαβὴ σαμιακοῦ ἀμφορέως, ὡς ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ ἐκ τῆς γενομένης συμπληρώσεως, ἀλλ' εἶναι λαβὴ ἀμφορέως ροδίου, ἡ ἐπιγραφὴ τῆς ὁποίας δέον νὰ συμπληρωθῇ οὕτω:

(Παν— ἢ (Ἐπὶ Παν—

σ)α(ν)ία (2) σ)α(ν)ία. (3)

Τὴν ἀνεύρεσιν τῶν ἀνωτέρω ἐνσφραγίστων λαβῶν σαμιακῶν ἀμφορέων τὸ πρῶτον ἤδη ἐνταῦθα ἀνακοινούμενος καὶ δημοσιεύων ἅμα καὶ τὰς σφραγῖδας 6 ἐξ αὐτῶν, κρίνω ἀναγκαῖον νὰ σημειώσω ὀλίγιστα περὶ τοῦ ρυθμοῦ τῶν σαμιακῶν ἀμφορέων καὶ περὶ τῆς τεχνοτροπίας τῶν λαβῶν καὶ γενικά τινα περὶ τῶν σφραγίδων, ἐπιφυλασσόμενος νὰ πραγματευθῶ περὶ αὐτῶν ἐν ἐκτάσει ἐν τῇ δημοσιεύσει τῶν λοιπῶν σφραγίδων.

Ἐννοεῖται ὅτι οὐδὲ ἀκέραιος σαμιακὸς ἀμφορεὺς εἶναι μέχρι τοῦδε γνωστός, διὸ καὶ δὲν δύναμαι νὰ εἰκάσω ἀσφαλῶς τὸν ρυθμὸν τῶν σαμιακῶν ἀμφορέων. Κατὰ πᾶσαν ὅμως πιθανότητα νομίζω ὅτι ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμὸν 1 σφραγῖδι παρίσταται εἰκὼν ἀμφορέως σαμιακοῦ ρυθμοῦ, διότι ὁ σάμιος κεραμεὺς δὲν ἦτο δυνατὸν ἢ νὰ παραστήσῃ ἐπὶ τῆς σφραγῖδος αὐτοῦ ἀμφορέα κατὰ τὸν συνήθη ἐν τῇ πατρίδι του ρυθμόν, ἀφοῦ ἄλλως τε αὐτὸς οὗτος ἦτο ὁ τεχνίτης αὐτοῦ.

Ἅπασαι δὲ αἱ ὑπ' ὄψιν μου λαβαὶ 63 ἐν ὅλῳ ἔχουσι τὴν αὐτὴν τεχνοτροπίαν· εἰσὶ πεπλατισμέναι ἀρκούντως, κάμπτονται δὲ εὐθὺς σχεδὸν ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ ἀμφορέως προσκολλήσεως αὐτῶν καὶ ὁπωσοῦν κανονικῶς μέχρι τοῦ καθέτου αὐτῶν μέρους· ἐν γένει δὲ εἶσιν ἀρκούντως λεπταὶ καὶ ἐπιμελῶς καὶ φιλοκάλως ἐπεξειργασμέναι.

Ἡ ἄργιλος αὐτῶν εἶναι λεπτοτάτη καὶ στερεωτάτη, ἐμπεριέχουσα πυκνῶς μόρια χρυσίζοντα· τὸ χρῶμα αὐτῆς ἐν ἁπάσαις δὲν εἶναι τὸ αὐτό, ἐν ἄλλαις μὲν εἶναι ἀρκετὰ φαιόν, ἐν ἄλλαις βαθέως ἐρυθρὸν καὶ δὴ ὑπομελανίζον, ἐν δὲ ταῖς πλείσταις ὑπέρυθρον.

Αἱ σφραγῖδες, αἵτινες εὑρίσκονται ἐπὶ τοῦ κυρτοῦ μέρους τῶν λαβῶν, ἔχουσι σχήματα ποικίλα ἤτοι ἄλλαι μὲν ὠοειδές, ἄλλαι κυκλικόν, ἄλλαι τετράγωνον καὶ ἄλλαι παραλληλόγραμμον.

(1). I. G. jus. mar. Aeg. I, ἀρ. 1427.

(2). Πρβλ. Martin P. Nilsson: Timbres amphoriques de Lindos publiés avec une étude sur les timbres amphoriques rhodiens. Copenhague, 1909, σ. 469, ἀρ. 351.

(3). Πρβλ. Martin P. Nilsson ἔνθα ἀνωτέρω σ. 469, ἀρ. 352, 1—6.

Ἐξ ἁπασῶν δὲ τῶν σφραγίδων μόνον 5 ἢ 6 φέρουσι γράμματά τινα ὡς ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 4, αἱ δὲ λοιπαὶ φέρουσι τύπους διαφόρους ἤτοι ἀγγεῖα ποικίλα, πτηνά, ἔντομα, κεφαλὰς ζώων, κεφαλὰς καὶ προτομὰς ἀνδρῶν, θεῶν καὶ θεαινῶν, τινὲς δὲ καὶ πρῷραν νηὸς μετὰ τῶν στοιχείων ΣΑ=Σα(μία)—ἐννοητέον ν α ὺ ς ἢ τριήρης. Φέρουσι λοιπὸν ἐν γένει τύπους προδήλως ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ μυθολογίας τῆς Σάμου εἰλημμένους, οἵους ἁπανταχῆ τις καὶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς Σάμου. Εἶνε δὲ ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι οὐδεμία ἐκ τῶν 63 σφραγίδων φέρει ἐπιγραφὴν ὀνόματος ἄρχοντος ἢ ἐμπόρου,

κεραμέως ἢ μηνός, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς τῶν ἄλλων προελεύσεων ἀμφορικὰς σφραγῖδας.

Εἶναι ἔτι ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ μελέτης ὅτι τύποι σφραγίδων τινῶν ἀπαντῶσιν ἀπαραλλάκτως ἐπὶ νομισμάτων, καὶ ὅτι τύποι ἄλλων τινῶν σφραγίδων φαίνονται ἀναμφιβόλως προερχόμενοι ἐκ δακτυλιολίθων.

Ἡ δὲ τέχνη τῶν τύπων τῶν σφραγίδων ἁπασῶν μὲν ἀνεξαιρέτως εἶναι ἀρίστη, ἰδιαζόντως δέ τινων εἶναι τοιαύτη, ὥστε δὲν διστάζει τις νὰ παραβάλῃ αὐτὴν πρὸς τὴν τῶν σαμιακῶν νομισμάτων τῆς καλλίστης ἐποχῆς ἢ πρὸς τὴν τῶν ἀρίστων δακτυλιολίθων.

Τοιαῦται οὖσαι αἱ σφραγῖδες τῶν σαμιακῶν ἀμφορέων, θὰ καταλάβωσιν ὁμολογουμένως ὅλως ἐξαιρετικὴν θέσιν ἐν τῇ μελέτῃ τῶν ἀμφορικῶν σφραγίδων. Καταχωρίζομεν δ' ἐνταῦθα τὰς κατωτέρω 6 κατὰ προτίμησιν πρὸς εὐκολίαν τῆς ἀπεικονίσεως αὐτῶν ἐνῷ ἄλλαι τινὲς θὰ ἀπῄτουν διὰ τὴν τέχνην καὶ τοὺς τύπους αὐτῶν γύψινα ἐκμαγεῖα, οἷα ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἦτο εὔκολον νὰ λάβωμεν.

1.

Σφρ. παραλληλόγραμμος καλῶς διατηρουμένη, ἐν ᾗ ἀμφορεὺς πιθανώτατα σαμιακοῦ ρυθμοῦ, δι' οὓς λόγους εἴπομεν ἀνωτέρω.

2.

Σφρ. τετράγωνος καλῶς διατηρουμένη. ἐν ᾗ κεφαλὴ λέοντος κατ' ἐνώπιον. Ὁ τύπος ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ Σαμιακῶν νομισμάτων ἀπαραλλάκτως.

3.

Σφρ. παραλληλόγραμμος, ἐν ᾗ κάνθαρος (ἀγγεῖον) καλῶς διατηρούμενος.

4,

Σφρ. τετράγωνος, ἐν ᾗ Α. Τὸ γράμμα τοῦτο πιθανῶς εἶναι τὸ ἀρκτικὸν τοῦ ὀνόματος τοῦ κεραμέως, εἰς ὃν ἀνῆκεν ἡ σφραγίς.

5.

Σφρ. κυκλικὴ ἐν ᾗ πρόσθιον ταύρου γονατίζοντος τοὺς πόδας· ἐν τετραγώνῳ. Ὁ τύπος ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ σαμιακῶν νομισμάτων.

6.

Σφρ. ὠοειδὴς προερχομένη πάντως ἐκ δακτυλιολίθου, ἐν ᾗ ταὼς ἔχων τὴν μίαν πτέρυγα συνεσταλμένην τὴν δ' ἑτέραν ὀλίγον ἀναπεπταμένην καὶ πατῶν ἐπὶ κλάδου. Διατηρεῖται καλῶς.

Ὡς γνωστὸν τὸ καλλίπτερον τοῦτο πτηνὸν ἦν ἱερὸν τῇ Ἥρᾳ καὶ εὑρίσκετο ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ ἐν Σάμῳ κατὰ τὸν Ἀντιφάνην:

«Ἐν Ἡλίου μέν φασι γενέσθαι πόλει
φοίνικας, ἐν Ἀθήναις δὲ γλαῦκας· ἡ Κύπρις
ἔχει πέλειας διαφόρους, ἡ δ' ἐν Σάμῳ
Ἥρα τὸ χρυσοῦν, φασίν, ὀρνίθων γένος,
τοὺς καλλιμόρφους καὶ περιβλέπτους ταώς. (1)

Ταῦτα ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀνακοινώσεως τῶν ἀνευρεθεισῶν ἐνσφραγίστων λαβῶν σαμιακῶν ἀμφορέων.

Λογίζομαι δ' εὐτυχής, διότι ἠξιώθην νὰ προσθέσω μίαν οὐχὶ βεβαίως ἀναξίαν λόγου σελίδα εἰς τὴν πλουσίαν καὶ ἔνδοξον ἀρχαιολογίαν τῆς ἀγαπητῆς μοι Σάμου, οἱονεὶ δίδακτρα ἀποδιδοὺς εὐγνωμόνως, ἀνθ' ὧν ἐν τῷ Πυθαγορείῳ ἐδιδάχθην.

Ἐν Σύμῃ κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1910.

ΝΙΚΗΤΑΣ Δ ΧΑΒΙΑΡΑΣ

(1) Ἀντιφάνης παρ' Ἀθηναίῳ ἐν Δειπνοσοφισταῖς ΙΔ', 70.

ΟΙ ΕΠΙΤΗΔΕΙΟΙ

Οἱ Ἐπιτήδειοι!—Τινὲς θὰ μ' ἐρωτήσουν ἴσως,
Μὲ τίτλον, ὡς τὸν ἄνωθι, τί ἄρα ἐννοῶ;
Κακίαν, δολιότητα, ὑποκρισίαν, μῖσος,
Ὅλα ὁμοῦ· ἂν ἄλλο τι ἀκόμη ἀγνοῶ.—

Ὑπάρχει αὐτοδίδακτος Σχολὴ ἐπιτηδείων·
Τὸ ὕστατον ἐπίχρισμα λαμβάνουσιν ἐκεῖ,
Ἀφοῦ ἀποφοιτήσωσι καὶ Πανεπιστημίων,
Ἐκ τῶν μελλόντων τὸν λαὸν μορφῶσαι μερικοί.—

Μειλίχιοι, μελίρριτοι, μὲ δόλου προσωπεῖα,
Τῆς λείας, ἣν ἐπιζητοῦν, σπουδάζουν τὸ τρωτόν,
Καὶ ἀναπτύσεται εὐθὺς ἐσχάτη κολακεία,
Τὸ πάντων εὐπεπτότερον ἐν κόσμῳ φαγητόν.—

Βροχὴ ἐκφράσεων πιστῆς ἀγάπης καὶ φιλίας,
Εἰλικρινείας καὶ λοιπῶν σὲ λούει παρευθύς,
Καὶ ὅλα μὲ ἐπίχρισμα ἐκφράσεων καρδίας·
Ἀκούων ταῦτα δύνασαι νὰ μὴ συγκινηθῇς;

Οὐδὲ μαγνήτου δύναμις τοσοῦτον σὲ ἑλκύει!
Μὲ εὐγλωττίαν ῥήτορος, μὲ χαριεντισμοὺς
Σὲ κατακτᾷ ὁλόκληρον· σὲ τέρπει, σὲ μεθύει,
Καὶ ν' ἀναπτύξῃς προσπαθεῖς τοὺς μετ' αὐτοῦ δεσμούς.

Ἰδοὺ οἱ Ἐπιτήδειοι! Ἠθοποιοὶ ἐν ὅλῳ.
Ἂν δὲ τὸν Ἐπιτήδειον! σοὶ ἦτο δυνατὸν
Νὰ ἀναλύσῃς ψυχικῶς,—τὸν Ἄγγελον αὐτὸν
Εὑρήσεις ἴσως ὅμοιον τῷ ὄφει ἰοβόλῳ.—

Ἂν δ' ἐκ στοιχείων σύγκειται τὸ τάγμα των ποικίλων
Καὶ ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσιν ἐνιαχοῦ κενά,
Τὰ συμπληροῖ, πλὴν ἐν σμικρῷ, τὸ ἕτερον τῶν φύλων
Μαῦραι ψυχαὶ μὲ πρόσωπα πολλάκις ραδινά.....

Σμύρνη

ΦΩΚΙΩΝ ΒΟΥΤΖΙΝΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΗΣ ΞΕΝΗΤΕΙΑΣ

Γιατὶ τᾶχα κι' αὐτὸς ὄχι!

Γιατὶ τᾶχα κι' αὐτὸς ὄχι!

Καὶ μὲ τὴν ἰδέαν αὐτὴν τὴν κοῦφον ἀπαντοῦσε μὲ μονοσυλλάβους λέξεις εἰς τὰς νευρικάς της ἐρωτήσεις, ἐνῶ τὸ βλέμμα του τὸ ἀπασχολοῦσε εἰς κάτι πράγματα ἀνάξια προσοχῆς μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ μιὰ ἀθῶαν της μιὰ φορὰ τρέλλα.

Δίπλα του αὐτὴ καθισμένη ἔβλεπε εἰς τὸ ἀπέναντι ἐκκρεμὲς τὰς ὥρας νὰ φεύγουν ἡ μιὰ κατόπιν τῆς ἄλλης καὶ ἐκαταλάβαινε, ἄκουε τὸ πουπουλένιο ψτερούγισμα τῆς νύχτας, ἡ ὁποία ἔφευγε, ἔφευγε ὁλοένα καὶ ἕνας τὰ στήθεια της ἔννοιωνε νὰ σχίζῃ πόνος.

Ὀλίγες ἀκόμα ὧρες καὶ ἔφευγε ἀπὸ κοντά της ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον μιὰ φορὰ ἐπεριφρονοῦσε ἴσως, τώρα δὲ ἀγαποῦσε καὶ ἤθελε νὰ τὸν κάμῃ ἰδικόν της.

Τῆς ἦλθε γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ σηκωθῇ καὶ νὰ ξεκρεμάσῃ τὸ κρεμασμένο εἰς τὸν τοῖχο ὡρολόγι, τὸ ὁποῖον μὲ τὸ μονότονον Τὶκ τὰκ τῆς ἠρέθιζε τὰ νεῦρα καὶ ἐσμίκρυνε τόσον ἀλύπητα τὰς ὧρας τῆς εὐτυχίας της.

Μετ' ὀλίγας ὧρας θὰ τὸν ἔχανε ἀπὸ κοντά της, θὰ ἔφευγε πολὺ μακράν, γιὰ πάντα ἴσως καὶ μέσα στὴ σκέψι αὐτὴ τῆς ἐφαίνετο πῶς καὶ ἡ ψυχή της φεύγει ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπὸ τὰ πονεμένα στήθεια της.

Τῆς ἐφάνη ἐκείνην τὴν ὥρα πῶς ἐλυποθυμοῦσε καὶ εἰς τὴν λυποθυμίαν αὐτὴν μὲ φωνὴν μισοσβυσμένην ἐπανέλαβε τὴν ἴδιαν ἐρώτηση ποῦ τοσάκις τῷ εἶχε ἀποτείνει.

—Καὶ στὴν Ἑλλάδα.... στὴν Ἑλλάδα τὶ θὰ κάμητε;

—Δὲν γνωρίζω ἀκόμα!! ἠκούσθη μιὰ φωνὴ γεμάτη ἀπὸ ὑπερηφάνεια καὶ ἔστρεψε τὰ μάτια του στο ἐπὶ τοῦ τοίχου καρφωμένον ὡρολόγι σὰν νὰ ἐφοβεῖτο μὴ παρέλθῃ ἡ ὡρισμένη ὥρα, σὰν νὰ μὴ ἤθελε νὰ ἀπασχολῇ πλέον τὸ βλέμμα του στὴν ἀγγελικὴ μορφὴ ποῦ ἐκάθητο δίπλα του.

Ἤθελε μὲ ἐπιμονὴ γεροντική, μὲ μιὰ ὑπερηφάνεια τιποτένια νὰ ἐκδικηθῇ μιὰ ἀθῶαν της μιὰ φορὰ τρέλλα

Ἐφαντάζετο μὲ τὸ κεφάλι γεμάτο ἀπὸ καπνοὺς πῶς γίναις τὸν περιμένουν μὲ ἀνοιχτὰς ἀγκάλας ὀλίγον παρὰ πέρα, πίσω ἀπὸ τὴ θάλασσα τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ τοῦ ἐφαίνετο ἐκείνην τὴ στιγμὴ πῶς ἐστέκετο κάπου που ὑψηλότερον, ἐπάνω σὲ κάποιο βάθρο κάποιου ἀγάλματος κάποιου ἡμιθέου, τον ὁποῖον ἀντικαθίστα κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν.

Ἐσκέπτετο ἀλλέως τώρα ἀδιάφορος πλέον γι' αὐτήν, γιὰ τὰ θαλασσένια μάτια της ποῦ εἶχε καρφωμένα ἐπάνω του σὰν νὰ ἤθελε μὲ ταὶς γεμάταις ἀπὸ ὑγρότητα ἀχτίδες της νὰ τὸν φωτίσῃ νὰ τοῦ δείξῃ τὸν δρόμον τῆς εὐτυχίας, τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νἀκολουθήσῃ, ἐνῶ δύο γεροντικὰ ἀπ' ἀπέναντί της θόλα μάτια προσπαθοῦσαν νὰ τὴν βοηθήσουν εἰς τὸν ἀγῶνά της τὸν ἀγνόν, τὸν γεμάτον ἀπὸ αἰσθήματα ἀγάπης ἀγνῆς.

Ἀκίνητα ἀπ' ἐπάνω του τῆς γρηᾶς τὰ μάτια παρακολουθοῦσαν μὲ ἀδημονία τὰς κινήσεις του, εἰς τὰς ὁποίας προσπαθοῦσαν νἀνακαλύψουν κάτι τι παρηγορητικόν, κάποιαν ἐλπίδα κρυμμένην γιὰ νὰ τὴν μεταδόσουν ἔπειτα μὲ τὴν τέχνην ἐκείνην τὴν μητρικὴ εἰς τὰ φλογισμένα τῆς ξανθομαλλούσης της κόρης στήθεια. Καὶ χωρὶς σχεδὸν νὰ βλέπῃ καλὰ ἀπὸ τὰ δάκρυα, γεμάτη ἀπὸ τρέλλα κι' αὐτὴ ἐπανέλαβε σὰν ἡ ἠχὼ ὕστερα ἀπὸ τόση ὥρα τὴν ἐρώτησιν τῆς κόρης της.

—Καὶ στὴν Ἑλλάδα.... στὴν Ἑλλάδα τί θὰ κάμητε;

Ἡ ἴδια τῆς ἐδόθη ἀπάντησις ἀνακατωμένη τώρα μ' ἕνα ξηρὸ προσποιητὸ γέλοιο καὶ ἐσηκώθηκε νὰ φύγῃ.

Στὸ σήκωμα τὸ κρεμασμένο ὡρολόγι ἐκτύπησε τρεῖς φορὰς λυπητερὰ σὰν καμπάνα ποῦ σημαίνει γιὰ κάποιο ξόδιο. Ἦτο ἡ τρίτη μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Ἐξῆλθε στὴν αὐλὴ κι' ἀπὸ πίσω του μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα ἡ γρηὰ καὶ κρεμασμένα ἡ ξανθομαλλούσα κόρη.

Τὸ φεγγάρι καθαρὸ ἐκαθρεφτίζετο στὰ γαλανὰ τῆς ὀλίγον κάτωθεν τοῦ σπητιοῦ λίμνης νερὰ ἐνῶ μιὰ λεπτὴ αὔρα ἐφτερούγιζε μέσα εἰς τὰ ἀσημένια φύλλα τῶν ἰτεῶν ποῦ στεφάνωναν τὴ λίμνη καὶ ἐφιλοῦσαν ἁπαλὰ τὰ λυτὰ στοὺς ὤμους τῆς κόρης ριγμένα κατάχρυσα μαλλιά της. Ὁ οὐρανὸς γαλανὸς ἐγελοῦσε κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ δύο τῆς κόρης δακρυσμένα μάτια ἐνῶ δύο μικρὰ κατάλευκα σὰν τὸ σταυρὸ τῆς γαλανῆς σημαίας συννεφάκια τὸ ἕνα πλησίον τοῦ ἄλλου σὰν ἐρωτευμένα περιστέρια, ἐταξείδευαν ἐπάνω στὸ γαλαζένιο στρῶμα.

Μεταξὺ καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ τοῦ κόσμου ἀφοῦ ἐστάθησαν μερικὰς στιγμὰς καὶ οἱ τρεῖς βουβοί, ἀμίλητοι, ἐχωρίσθησαν.

—Ὥρα καλή!

—Εὐχαριστῶ! τὸ ὁποῖον ἔπνιξε ἕνας στεναγμὸς γέρικος ποῦ ἔβγαινε λυπητηρὰ ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἀπὸ τὸ μισάνοιχτο τῆς γρηᾶς γιαγιᾶς παράθυρο.

Ἐτελείωσε!.....

Γιατὶ τάχα κι' αὐτὸς ὄχι!

Καὶ ἔφυγε χωρὶς νἀφήσῃ στὰ παρθενικὰ μάγουλα ἕνα φιλί, χωρὶς νὰ τῆς εἰπῇ ἕναλόγο καὶ νὰ τὴν σφίξῃ στὴν ἀγκαλιά του.

Γιατὶ τάχα κι' αὐτὸς ὄχι!

Ἔφυγε!

Ἔφυγε μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι τὴν ἐξεδικήθη, γεμάτος ἀπὸ κομπασμόν, ἀπὸ ὑπερηφάνειαν πρόστυχην, δοῦλος τῆς ψωροφιλοτιμίας καὶ τῆς ἐπιμονῆς του.

Ὀλίγα λεπτὰ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀναχώρησίν του ἕνας στεναγμός, ὁ ὁποῖος ἐβγῆκε ἀπὸ τὰ κοραλλένια τῆς κόρης χείλη ἀνακατωμένος μὲ λυγμούς. ἐτάραξε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὴν ὀνειώδη τῆς νύχτας γαλήνη καὶ τὸ πᾶν ὕστερα ἡσύχασε σὰν νὰ μὴν ὑπῆρχε ζωὴ εἰς το λευκὸ ἐκεῖνο σπιτάκι. Μόνον τὸ θλιβερὸ τοῦ ὡρολογιοῦ καμπάνισμα ἠκούετο ἀνὰ ὡριαῖα χρονικὰ διαστήματα σὰν πένθιμο μοιρολόγι ξεχωρισμοῦ.

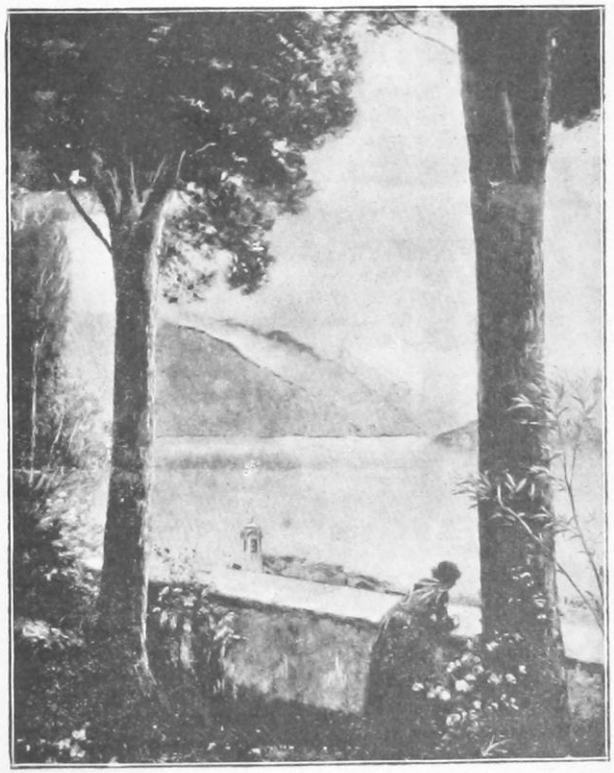
Ἔφυγε.....

* * *

Μετὰ πέντε ἀκριβῶς μῆνας ἐπέστρεψεν. Ἀπὸ μακρὰν ἀντίκρυσε το λευκὸ σπιτάκι σὰν καὶ πρῶτα, πειὸ λευκότερο τώρα καὶ ἐνθυμήθη τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεώς του, τοὺς κτύπους τοῦ ἐκκρεμοῦς, τὰ θολωμένα τῆς γρηᾶς μάτια, τὰς νευρικὰς ἐρωτήσεις ἐκείνης ποῦ ἠγάπησε! τὰ γεμάτα ἀπὸ δάκρυα θαλασσένια μάτια της, τὸ θλιβερὸ καμπάνισμα τοῦ ὡρολογιοῦ, τὰ συννεφάκια ποῦ ἐταξείδευαν ζευγαρωμένα ἀπ' ἐπάνω του, τὰ νερὰ τῆς λίμνης, τὸ ψιθύρισμα τῆς αὔρας, ποῦ ἔπαιζε μὲ τ' ἀσημένια τῶν ἰτεῶν φύλλα καὶ ἐφιλοῦσε τὰ ξεπλεγμένα χρυσᾶ τῆς κόρης μαλλιὰ καὶ μαζὶ μ' ὅλα αὐτὰ τὸν στεναγμὸ τῆς ὀγδοηκοντούτιδος γιαγιᾶς.

Ὅλα τοῦ βγῆκαν ἐμπρός του σὰν φαντάσματα καὶ ἐστάθηκαν ἐμπρὸς στὰ μάτια του.

Ἐστάθη μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὸ μικρὸ κάτασπρο σπιτάκι σὰν νὰ ἤθελε νὰ ἐρευνήσῃ ἀπὸ μακρὰν ἐὰν ἡ εὐτυχία του,

Mac Whister

Παρὰ τὴν ὄχθην τῆς λίμνης.

τὴν ὁποίαν ἐπεριφρόνησε τὴν ἀποφράδα ἐκείνην βραδυὰν ἦτο, εὑρίσκετο ἐκεῖ.

Τοῦ ἦλθε γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ γυρίσῃ ὀπίσω γιατὶ ἠσθάνετο κι' αὐτὸς δὲν εἶξευρε γιατὶ ὅτι τὸ πᾶν ἐχάθη, τίποτε δὲν ἀπέμεινεν ἀπὸ τὸν κόσμον ἐκεῖνον ποῦ ἀφῆκεν ὀπίσω του ὅταν ἔφυγε.

Τὰ κυματάκια τῆς φουσκωμένης λίμνης τώρα ἤρχοντο μὲ τὴν μικρὰν μανίαν των καὶ ἔσπαζον, διελύοντο ἐπάνω στὴν ἄμμο παρασύροντα στὴν ἐπιστροφήν των τὰ ἐδῶ κ' ἐκεῖ σκορπισμένα κίτρινα τῶν ἰτεῶν φύλλα. ἐνῷ ὁ οὐρανὸς σκεπασμένος μὲ σύννεφα μολυβένια ἐφαίνετο σὰν ἕνας μανδύας σταχτερὸς ἀπέραντος.

Τοῦ ἦλθε νὰ κλαύσῃ σὰν νὰ προῃσθάνετο τὴν καταστροφήν, τὸ κενὸν ποῦ θὰ συναντοῦσε ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἑξῆς ἐμπρός του.

Ἔστρεψε τὰ μάτια του πρὸς ἐκεῖ ποῦ ἐφυσοῦσε ὁ ἄνεμος γιὰ νὰ εὕρῃ μέσα εἰς τὸ θολωμένον καὶ μαῦρον κενὸν τὴν **Ἑλλάδα**. Τίποτε δὲν ἠμποροῦσε νὰ διακρίνῃ. Ἕνας ὁρίζων ἀπέραντος. Ἐνεθυμήθη τότε τὴν τρέλλαν του καὶ τὰ γείλη του ἄθελα σὰν μηχανὴ ἐψιθύριζον μόνα των χωρὶς κι' αὐτὰ νὰ θέλουν. Γιατὶ τάχα κι' αὐτὸς ὄχι!!!

Καὶ τὰ κυματακια πειὸ ἀγριεμένα τώρα μέσα στὸ ἀθῷο των μικρὸ μούγκρισμα τοῦ ἐφαίνετο πῶς ἐπανελάμβανον τὰ ἴδια λόγια μὲ περιγέλοιο μ' ἕνα χαμόγελο σαρκαστικό.

—Γιατὶ τάχα κι' αὐτὸς ὄχι!

Καὶ μαζὺ μ' αὐτὰ καὶ τὸ λυπημένο τῶν κιτρινισμένων φύλλων ψιθύρισμα τοῦ ἐφαίνετο σὰν ἀπήχησις τῶν σκέψεών του κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεως.

Γιατὶ τάχα κι' αὐτὸς ὄχι!

Ἀκουμπισμένος στὸ σανιδένιο κιγκλίδωμα τῆς λίμνης, μὲ τὰ μάτια βουρκωμένα, μὲ τὸ αὐτὶ ἀφωσιωμένο στὸ λυπητερὸ ξεψύχισμα τῶν κυματαδίων ἐπὶ τῆς ἄμμου καὶ τοῦ σαρκαστικοῦ γι' αὐτὸν ψιθυρισμοῦ τῶν κιτρινισμένων φύλλων, εἶδε νὰ διαβαίνῃ ἀπ' ἐμπρός του σὰν ὀπτασία ἡ ξανθομαλλοῦσα κόρη, ξένη πλέον γι' αὐτόν, ἐνῷ τὰ κυματάκια τῆς λίμνης μὲ δύναμι πειὸ μεγάλη τώρα στὸ ξεψύχισμά των ἐπανελάμβανον γιὰ ἐκδίκησι.

Γιατὶ τάχα κι' αὐτὸς ὄχι!!

Johannesburg. Ἰανουάριος 1910

Γ Π. ΖΩΡΔΟΥΜΗΣ

Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Ἐὰν τὴν τελευταίαν Παρασκευὴν τοῦ τεσσαρακονθημέρου τῶν Χριστουγέννων ὁ διαβάτης τῶν ἐνοριῶν τῆς πόλεως μας περιέργως προσεῖχεν εἰς τὰς κινήσεις τοῦ κλήρου θὰ ἔβλεπεν Ἀρχιμανδρίτας καὶ Οἰκονόμους, Συγγέλους καὶ Ἀναγνώστας καὶ λοιποὺς τῶν ἐπ' Ἐκκλησιῶν Ὀφικιάλους ἐν ἐκτάκτῳ καὶ πρωτοφανεῖ εὑρισκομένους κινήσει.

Ὁ μὴ κτησάμενος πεῖραν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων, τῶν ὑπὸ αὐστηρὸν ἐνγκόκνιτο, δικαίως θὰ διηρώτα μετ' ἀπορίας περὶ αὐτῶν τελουμένων ἐν τόσῃ ταχύτητι καὶ μυστικισμῷ.

Τί λοιπὸν συνέβαινε;

Ἁπλούστατον ὅσον σύνηθες ἐτήσιον γεγονὸς καθιερωμένον κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας.

Οἱ Ἀρχιμανδρῖται καὶ Οἰκονόμοι καὶ πάντες οἱ ἐξουσιοδοτηθέντες ἐπανωκαλυμμαυχοφορεῖν καὶ ἐπιγωνατιοζώννυσθαι πρὸς ἄμετρον θλῖψιν τῶν μὴ ἀξιωθέντων τιμητικῶν ὀφικκίων τῆς νεκρᾶς ἤδη ἐποχῆς, συναδέλφων των, ἀρχαίῳ πατροπαραδότῳ ἔθει στοιχοῦντες, ταῖς θεοσεβέσιν οἰκοδεσποίναις καὶ ταῖς ἐλπιδοφόροις δεσποινίσιν ὑπενθύμιζον τὴν ἐκπλήρωσιν καθήκοντος ὑψηλοῦ μὲ μίαν πάντοτε συμφωνίαν

:Ὅσον εἰμποροῦν νὰ τὸ κρατήσωσι μυστικὰ αἱ εὐλογημέναι μὴ τυχὸν καὶ τὸ μάθουν ὅλαι αἱ-αἱ δὲν συμφέρει- ἐνορίτισσαι καὶ τότε ἐκτὸς τῆς γενησομένης ὀχλαγωγίας, θὰ χαλάσῃ καὶ ἡ καρδιὰ τῆς Τριανταφυλλιῶς ἢ τῆς Περμαθούλας, ἤτις κάμνει τὰ ἔξοδα διὰ νά.... Καὶ τώρα θὰ μ' ἐρωτήσητε.

Ἡ ἐκπλήρωσις ἑνὸς θρησκευτικοῦ καθήκοντος ἐδόθη εἰς προνομιούχους τάξεις Χριστιανῶν; Ὄχι. Μὴ βιάζεσθε. Ἐρωτήσατέ με πρῶτον ἀπὸ τίνα συστατικὰ σύγκειται τὸ καθῆκον τοῦτο ἵνα σᾶς ἀπαντήσω ὅτι ἡ εὐσέβεια τῶν Οἰκοκυρῶν καὶ δὴ τῶν ἐν χηρείᾳ διατελουσῶν καὶ τῶν Παρθένων ἐκείνων, τῶν ἐχόντων πολλάς, διαφόρους καὶ εὐλόγους αἰτίας, συνδυαζομένη μετὰ τοῦ δεινοῦ Οἰκονομολογικοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ὡς ἄνω εἴργηται ὀφικιαλῶν εἰς οὓς δὲν συμφέρει νὰ τηρηθῇ μυστικὸς ὁ σκοπὸς τῶν ἐντολίδων ἢ πε-

λατίδων αὐτῶν, βγάζει στὴ μέση τὰ συστατικὰ ἐκεῖνα τὰ συντελοῦντα εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐκπλήρωσιν.

***

Τὸ Ὡρολόγιον τοῦ κεντρικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἶχε κτυπήσῃ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν πρωϊνήν, ὅτε ὁ Γιάννης, ὁ μικροσκοπικὸς κανδηλάπτης, ἤρχισε ν' ἀνάπτῃ τὰ κανδήλια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου βοηθούμενος ὑπὸ τῆς μεσήλικος μητρός του κυρὰ Μαριγῶς.

Ἔξω ὁ βορρᾶς ἐμαίνετο ἐκριζῶν δένδρα. Τὸ ψῦχος εἶχε μεταβάλῃ διὰ τῆς δριμύτητός του κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τὸ σύμπαν εἰς μίαν μαύρην καὶ ἀγρίαν Σιβηρίαν, ἥτις ὅμως δὲν ἠμπόδισεν ὁμάδα τινα παρθένων ἡλικίας ἀπὸ δέκα ἑπτὰ ἕως εἴκοσι δύο ἐτῶν διὰ τῶν ποικιλλομόρφων καλυπτρῶν αὐτῶν κεκαλυμμένων νὰ εἰσελάσωσι παρ' ἐλπίδα τοῦ Γιάννη καὶ τῆς μάννας του εἰς τὸν Ναόν, οὕτως εἰπεῖν ἀκάλεστοι.

«Καλὴ μέρα θειὰ Μαριγιὰ! α! α!»

«Σὲ καλό σας!» ἀπήντησεν ἐκείνη.

«Τώρα θὰ μάθουμε!» Ἐφώνησε δι' ὕφους εἰρωνικοῦ ὁ προσποιούμενος τὸν μισογύνην Γιάννης, τύπος ἀκέραιος ἐρωτολύπτου μυστικοῦ.

Καὶ ἡ ἱερὰ καὶ ἁγία ἐκείνη σιγὴ καὶ ἡσυχία, ἥτις περιβάλλει πάντα Ναόν, ἐξ οὗ ἀπουσιάζουσιν οἱ ἄνθρωποι, τὰ ὄργανα τῆς ταραχῆς καὶ τρικυμίας, ἐχάθη καὶ μία βοὴ διεχύθη ἐν αὐτῷ δονήσασα τοὺς θόλους του.

Τὰ κηρία τοῦ παγκαρίου ἡρπάγησαν, τὰ ἐν τῷ δίσκῳ ἀλληλοδιαδόχως ῥιπτόμενα χάλκινα νομίσματα ἤρχισαν τὸν πρῶτον ἦχον καὶ ἐν ἀκαρεῖ τὴν λάμψιν των σκορπίσαντα ἁγιοκήρια ἐφώτισαν τὸ μέγα ἐκεῖνο καὶ ἱερὸν περιβάλλον.

«Τί πάθατη βρὲ κόρηζημ τσήρτατη μαζουμένης τέτοια ὥρα;» Εἶπεν ἡ κυρὰ Μαριγώ.

«Ξτὸς τσὶ Παναγιὰ Ξτγιανήμ! Κᾶτ μᾶς ρώτσις τσὶ σύ! Τί πάθαμη, Τί θέλς νὰ πάθουμη, πνὰ μὴ ντοῦ φτάξουμη νὰ πάθουμη,! Δὲν ἔχι' ἀκρυφὴ λειτουργειὰ ἀπόψ' ἡ Σουλτανιώ; Ἔ! ἤρταμη νὰ μηταλάβουμη.» Ὅλος ἐκεῖνος ὁ Παρθενικὸς ἐξωφρενικὸς ἐσμὸς ἀπήντησεν ἐν ὀργῇ.

«Χαρὰ στνἀκρυφὴ λειτουργειὰ τούτηνι' ἀπόψη! Οὔλι' τνακρυφουσύνι' τν' ἔχι'. Ἀκόμα καμπόσης σουρουβέλης νἄρχητας θὰ νῆτας πειὸ ἀκρυφή!» Ἐπανέλαβεν ἡ κυρὰ Μαριγώ.

Ὁ ἐν τῇ ἀρχῇ του γυναικοκαυγᾶς θὰ ἐλάμβανε ἀναμφιβόλως μείζονας διαστάσεις ἐὰν ἐκ τῆς δεξιᾶς Πύλης τοῦ Ἁγίου Βήματος δὲν ἐξήρχετο ὁ Πατὴρ Φιρμιλιανὸς νὰ ἐρωτήσῃ: ποιὰ θὰ γράψῃ ὀνόματα ζωντανὰ κι ἀποθαμένα, ὅτε πάλιν αἱ καυγαδίζουσαι σύσσωμοι ἔτρεξαν παρ' αὐτῷ καὶ δραττόμεναι τῆς νυκτερινῆς εὐκαιρίας ἔγραψαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνὰ ἓν ζωντανὸν ὄνομα.... (ζητήσατε

ΕΓΧΩΡΙΑΙ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΙ

Ἀνατολίτικη ὠμορφιά.

πλέον τὸν ἄνδρα) τὸ ὁποῖον προσεῖχον ἵνα μὴ ἀκουσθῇ (ἂν καὶ ὁ κόσμος τῶχε τούμπανο κι' αὐτὲς κρυφὸ καμάρι).

Ἡ χεὶρ τοῦ Πατρὸς Φιρμιλιανοῦ μετεβλήθη εἰς σωστὴν γραφομηχανήν, ἱερογλυφικοῖς χαράσσουσαν γράμμασιν, ἐνόσῳ ἔβλεπε νὰ πίπτῃ ἀπὸ τὰς λεπτοφυεῖς ἐκείνας χεῖρας ὁ φιλός.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐλάμβανον χώραν πρὸ τοῦ δεξιοῦ χοροῦ παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ναοῦ ἐξειλίσσετο ἑτέρα σκηνή.

Ἡ ὑπὲρ ἧς ἔμελλε νὰ τελεσθῇ κρυφὴ λειτουργία(;) κυρὰ Σουλτανιώ, ἥτις εἶχε παραγγείλῃ εἰς τὸν ἐφημέριον νὰ μὴ εἰδοποιήσῃ κανένα, οὔτε ψάλτην ἀκόμη, ἰδοῦσα τὴν παρθενικὴν ἐκείνην συρροήν, τὴν δίκην τελετῆς τῆς Ἀναστάσεως φωταψίαν καὶ τὰ λοιπὰ καὶ τὰ λοιπά, ἔχασε τὴν πᾶσαν Χριστιανικὴν ὑπομονήν της, ὑπετάχθη τῷ Σατανᾷ μεθ' ὅλην τὴν καθαρὰν νηστείαν της καὶ τὰς μελέτας τῶν Γραφῶν καὶ στέλλουσα εἰς κόρακας τοὺς πάντας, ἠκούσθη ἐκτοξεύουσα κατὰ τῶν αἰτίων τῆς συρροῆς φράσεις, ἥκιστα ἁρμοζούσας τῇ τε ἡλικίᾳ της καὶ τῷ σκοπῷ της. Ἀλλ' ὁ Πατὴρ Φιρμιλιανός, παλαίμαχος Λευΐτης ἅμαδὲ καὶ ἐν εἰρηνικῷ—οὐχὶ τῷ τῆς Χάγγης—πνεύματι ἐσαεὶ τὰ διεστῶτα συμφιλιώνων, κατώρθωσε διὰ τῆς ἐκ τοῦ προχείρου εὐφραδοῦς του ἀναπτύξεως πρὸς τὴν κυρὰ Σουλτανιὼ περὶ τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν πιστῶν νὰ ἐξευμενίσῃ τὴν πελάτιδά του καὶ μεταβάλλῃ αὐτὴν ἀπὸ μαινάδα εἰς ἄκακον ἀμνάδα καὶ ἤρξατο τῆς τελετουργίας, χρέη συλλειτουργοῦ ἐκπληροῦντος τοῦ γνωστοῦ Γιάννη, τοῦ ἐπί σειρὰν ἐτῶν ἐν παρομοίαις περιστάσεσι τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ διακονίαν καλῶς ἐκπληρώσαντος καὶ τυχόντος πάντοτε ἀδρᾶς πληρωμῆς παρὰ τῶν εὐσεβῶν, ὀρθοδόξων καὶ θηλέων Χριστιανῶν, ὑπὲρ ὧν ἐγκαρδίως ἐκέκραξε πρὸς Κύριον. Καὶ ἔψαλλε κατανυκτικώτατα, πρὸς θλῖψιν τῶν νεωτεριστῶν εἰς ὄφος Βυζαντινὸν καὶ εἰς μουσικὸν γένος χρωματικὸν καὶ ἄχρουν. Θὰ ἔψαλλε ὃ ἔτι καλλίτερον ἂν δὲν διεκόπτετο συχνότατα ἀπὸ τὴν ἀθλογὴν καὶ τὸ Κουσέλι τῆς Μαριγῶς καὶ Δεσποινιῶς καὶ τῆς Τασούλας καὶ Λενιῶς, αἵτινες ὡς ἄλλαι σφῆκες πέριξ αὐτοῦ ἐβόμβουν χαρακτηριστικώτατα συναποτελοῦσαι τὴν ἐπῳδὸν τοῦ ψαλλομένου μέλους εἰς τὴν διαπασῶν, μοιράζουσαι τὸν Διαμαντὴν καὶ ἀποφασίζουσαι περὶ τῆς Σταυρούλας. Οὕτως ἡ λειτουργία θὰ ἠδύνατο νὰ λέγηται κρυφή, μεθ' ὅλην τὴν φανερὰν μορφήν, ἣν εἶχε λάβῃ διὰ τῆς καταλλήλου εἰδοποιήσεως, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, ἐὰν ἀπρόοπτον γεγονὸς δὲν ἐλάμβανε χώραν.

***

Ἡ μικρὰ Εἴσοδος εἶχε τελειώσῃ.

Μερικοὶ πυροβολισμοὶ καὶ βιαία κωδωνοκρουσία ἀνήγγειλαν τὴν ἔναρξιν πυρκαϊᾶς.

Κόσμος καὶ λαὸς καὶ λαὸς καὶ κόσμος εὑρέθησαν ἐπὶ ποδὸς μεταβληθέντες πάντες εἰς πυροσβέστας.

Ὁ κρυφολειτουγούμενος ἐκεῖνος θλιβερὸς ὀρνεόθος, ἵνα μάθῃ ποῦ καὶ πῶς καὶ τίνος κεφάλι καίεται, ἐγκαταλείψας τὴν πνευματικὴν

του ἔκστασιν διεχύθη εἰς τὰς ἕδρας τῆς ἐνορίας, ὁ δὲ Γιάννης ὑποβαλὼν καὶ οὗτος τὴν παραίτησίν του ἀπὸ τῶν Κουκουζελείων καθηκόντων του εὑρέθη ἐπὶ τοῦ κωδωνοστασίου κρούων μεθοδικώτατα τὰς τρεῖς τοῦ Ναοῦ καμπάνας, ἵν' ἀποδείξῃ πρὸς ἐπίμετρον ὅτι καὶ ἐνοργάνου μουσικῆς γνώσεως οὐκ ἀμοιρεῖ. Μόνον ἡ κυρὰ Σουλτανιὼ καὶ ὁ Πατὴρ Φιρμιλιανὸς κυριολεκτικῶς δὲν τὸ κούνησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ οὕτως ἡ λειτουργία ἐσυνεχίσθη ἀργῶς καὶ κατανυκτικῶς καὶ ἐν ἀπουσίᾳ Ἱεροψάλτου, προσλαβοῦσα ἐπὶ στιγμὴν τὴν μορφὴν τῆς κρυφῆς.

***

Δὲν παρῆλθε πολλὴ ὥρα καὶ ὁ Γιάννης ἔφερε κατόπιν ἐξετάσεως τὰ περὶ πυρκαϊᾶς ἀγγέλματα ὡς ἐξῆς εἰς τὴν ἐρώτησιν τῆς κυρᾶς Σουλτανιῶς.

* «Ἡ κουπιλούδης ποῦρταν νὰ μιταλάβην εἶχαν προυμιλιτμένου ἄμ' ἀπουλήσ' ἡ γιακλησὰ νὰ πᾶν στοῦ σπήτ' τσαμυρσούβας νὰ πιοῦν τοὺ καφφὲ τσύστυρα νὰ φᾶν λουκμάδης τσιεγανίτης. Εἶχαν τοὺ λοιπὸν ἀφμένι' ἔγιτσι πέρα τὴ μικρὴ τκορ' τσθειὰ Πινιῶς, τσὶ τγάνιζη' τίλουγια τοὺ λοιπὸν ἔγιιρη τοὺ τγάνι' μέσ τφουτιὰ τσὶ χύθτση τοὺ λάδ' τσ' ἄρπαξ ἡ πκαρῆς, τσ' ὡς φαίνητη δὲ θᾶτας παστριμένους τσ' ἄρπαξη φουτιά. Καλὰ νὰ πάθην ἂς παστρέβγιν τσ' πκαρίδης τουν. Μὰ τοὺ προυκάναν τσὶ τοὺ σβύσαν τώρα.»

Καὶ ταῦτα τὰ μελίρρυτα εἰπὼν ἐπανήρξατο ψάλλειν.

***

Αἱ προλαβοῦσαι τὸν Ὄρθρον περὶ τὴν Σουλτανιὼν προλαβοῦσαι καὶ τὴν πυρκαϊὰν ἐπέστρεψαν ἐν ἀλλαλαγμῷ ἵνα προλάβωσι νὰ κοινωνήσωσι. Ὁ δὲ σύμπας ἐκεῖνος κόσμος ὁ ἐξ ὕπνου ἐγερθεὶς καὶ συνιστάμενος ἀπὸ κοινωνίαν νεολαίαν καὶ γηραλέαν ἰδὼν τὰ θήλεα ἐκεῖνα σπεύδοντα γοργῷ τῷ βήματι πρὸς τὸν Ναὸν καὶ μαθὼν ὅτι γίνεται κρυφὴ λειτουργία, εἴτε ἐξ εὐλαβείας εἴτε ἐκ περιεργείας, ὅπως θέλετε, ἐθεώρησε καλὸν ἵνα κἀκεῖνος μεταβῇ πρὸς προσκύνησιν ἀφ' οὗ ἄλλως τε καὶ ὀλίγαι μέχρι πρωΐας ὧραι ὑπελείποντο.

Καὶ ἡ κρυφή;

Α! ἐκείνη ἐγένετο πανηγυρικωτάτη, οἵαν δύναται νὰ φαντασθῇ ὁ προσφιλὴς ἀναγνώστης.

Ἀνακατωμένοι οἱ ἐρχόμενοι.

Ὁ Γιάννης στὸ χαβᾶ του. Ἡ Σουλτανιὼ κατασυγχισμένη διότι ἀφ' οὗ ἐπλήρωσε δὲν ἔγιναν τὰ πράγματα ὅπως τὰ ἤθελε. Μόνον ὁ Πατὴρ Φιρμιλιανὸς οὐδὲν ἔβλεπε τῶν ἔξω τοῦ βωμοῦ γενομένων, μᾶλλον δὲ ηὐχαριστεῖτο διότι ὁ δίσκος του ἤθελεν ἀπροσδοκήτως

---

* Λαμπρὰν μελέτην περὶ τῆς διαλέκτου ταύτης ἔχει συγγράψῃ ὁ πρώην Γυμνασιάρχης Κυδωνιῶν κ. Γεώργιος Σακκάρης, Κυδωνιεύς, ἤδη ὑποδιευθυντὴς τοῦ ἐν Σμύρνῃ Ἑλληνογερμανικοῦ Λυκείου Γιαννίκη.

ὑπερπληρωθῇ. Εὐλογία ἐπὶ τοὺς Χριστιανοὺς καὶ πάντας τοὺς ἐγρηγοροῦντας ὡς τὰς φρονίμους Παρθένους.»

***

Τοιαύτη ἐν συνόψει ἡ κρυφὴ μας (sic) λειτουργία, ἥτις κατὰ τὴν ἰδίαν ἐσπέραν τῆς παρουσης ἀφηγήσεως ἔλαβε χώραν τοὐλάχιστον εἰς τοὺς πέντε ἐκ τῶν ἕνδεκα ἱερῶν Ναῶν τῆς πόλεώς μας. Φαντασθῆτε τώρα τί διαφορὰν θὰ εὕρητε εἰς τὰς φανεράς μας, εἰς τὰς ὁποίας παραβολικῶς εἶνε ζήτημα ἂν τὸ ἥμισυ τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος πατᾷ τὸ πόδι του,

Ἂν δὲ διὰ τῆς δημοσιεύσεως ταύτης ἀντιστρατευομένης εἰς τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα τῶν Ὁσίων Πατέρων, προκαλῶ τὴν ἀγανάκτησίν των καὶ ὑπόκειμαι εἰς ἐπιτίμια καὶ ἀφορισμόν, ἐπιτραπήτω μοι νὰ εἴπω, ὅτι καὶ ταῦτα «διὰ λόγων» ἱκανὰ γενέσθαι, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀληθῆ εἴρηκα περὶ πράγματος γνωστοῦ παρὰ ταῖς Αὐτῶν Ὁσιότησι ταῖς τεταγμέναις ὀρθοτομεῖν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ μὴ καταρᾶσθαι ἀλλ' εὐλογεῖν καὶ ἐπεύχεσθαι τὸν ἑνιαυτὸν τοῦ 1911 . . . . . .

Ἐν Κυδωνίαις

"ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ,,

ΒΑΡΚΑΔΑ

Προσμέν' ἡ βάρκα στοῦ γιαλοῦ, Ἀγάπη μου, τὴν ἄκρη'
κατέβα στὴν ἀκρογιαλιά,
μέσ' 'ς τῆς νυχτιᾶς τὴν σιγαλιά,
ἔλα νὰ φύγωμεν ἐκεῖ ποῦ χάνεται τὸ βάκρυ.

Προσμέν' ἡ βάρκα μὲ κουπιά, ὦ ἔλα στ' ἀκρογιάλι,
κάτω στὸ θόλο τὸ γλαυκό,
μὲ τὸ φεγγάρι τὸ λευκό,
νὰ γέρνῃς τὸ κεφάλι σου μεσ' 'ς τὴν θερμή μ' ἀγκάλη.

Προσμέν' ἡ βάρκα μὲ πανί, μὲ πρόθυμο τιμόνι
στὰ καταγάλανα νερά,
ἡ αὔρα πνέει δροσερά,
ἔλα νὰ φύγωμεν ἐκεῖ ποῦ ἡ λύπη δὲν σιμώνει.

Προσμέν' ἡ βάρκα, κ' ἂν ἐκεῖ στὸ πέλαγος βουλιάξῃ
μέσ' 'ς τῶν κυμάτων τὴν ὁρμή,
κάμε τὸ δόλιο μου κορμί
ζωντανεμένην βάρκα σου, ποῦ στὴν στεριὰ θ' ἀράξῃ.

Ἐν Λεμεσῷ Κύπρου

ΕΥΕΛΘΩΝ Γ. ΠΙΤΣΙΛΛΙΔΗΣ

Σ. Μαντζάκου
Ἡ Τρελλή.

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΗΣ ΤΡΕΛΛΗΣ

Ὅλα τἄχει ξεχάσει ἡ τρελλή·
Τὸν ἄνδρα της, τὴ μάνα, τὰ παιδιά της.
Κανένα δὲν γνωρίζει μεσ' 'ς τὴ γῆ
Σὰν ἔχασε ἡ φτωχὴ τὰ λογικά της.

Κι' ὅμως τὴν βλέπω σὰν θὰ κοιμηθῇ
Μ' εὐλάβεια νὰ κάνῃ τὸν σταυρό της·
Γιατί ὅλα κι' ἂν τὰ 'ξέχασε ἡ τρελλὴ
Ποτέ της δὲν ξεχάνει τὸν θεό της.

ΕΛΕΝΗ Σ ΣΒΟΡΩΝΟΥ

Η ΚΑΛΛΙΤΕΡΑ ΛΥΣΙΣ

Α.

ΔΡΑΜΑΤΙΟΝ ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟΝ

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΕΡΑΣΜΙΑ—Κόρη 22—25 ἐτῶν. ΣΕΒΑΣΤΗ—Θεία της 60 ἐτῶν. ΑΝΔΡΕΑΣ—Νέος 30—32 ἐτῶν. ΓΕΩΡΓΟΣ—Νέος 30—32 ἐτῶν.

(Ἡ σκηνὴ παριστᾷ δωμάτιον καλῶς ἐπιπλωμένον μὲ μίαν θύραν εἰς τὸ βάθος καὶ δύο πλαγίας, καναπέν, καθίσματα κ.λπ.)

ΣΚΗΝΗ Α'.

ΕΡΑΣΜΙΑ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΤΗ

(Ἡ Ἐρασμία εἰσέρχεται ἐκ τῆς δεξιᾶς θύρας ἑτοίμη πρὸς ἔξοδον. Κρατεῖ τὸ καπέλλο της καὶ φάκελλον ἀνοικτὸν τὰ ὁποῖα θέτει ἐπὶ ἑνὸς καθίσματος. Μετ' αὐτὴν εἰσέρχεται ἡ Σεβαστὴ ἐκ τῆς θύρας τοῦ βάθους)

Ἐρασμία Λοιπόν;

Σεβαστὴ Ἐτοποθετήθη καὶ ὁ ἄλλος.

Ἐρασμία Εἶσθε βεβαία ὅτι δὲν εἶδεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον;

Σεβαστὴ Βεβαιοτάτη ἀφοῦ ἔβαλα τὸν ἕνα εἰς τὴν σάλα καὶ τὸν ἄλλον εἰς τὸ γραφεῖον.. (Μετὰ δισταγμοῦ) Ἀλλά....

Ἐρασμία Τί ἀλλά, θεία; Φοβεῖσθε ἔ; Μείνατε ἥσυχη. Θὰ δώσω ἐγὼ τέλος εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀμέσως τώρα.

Σεβαστὴ Πρέπει, παιδάκι μου, γιατὶ πολὺ φοβοῦμαι ὅτι δὲν θὰ ἔχῃ καλὸ τέλος αὐτὴ ἡ ἱστορία καὶ ἐννοεῖς τὸ δύσκολον τῆς θέσεώς μου. Τί θὰ ποῦν οἱ γονεῖς σου ἐὰν συμβῇ τίποτε κακόν. Θὰ τὰ βάλουν μὲ μένα ποῦ δὲν εἶχα τὸν νοῦ μου καὶ σὲ ἄφησα νὰ μπλεχθῇς ἔτσι μέσα σὲ δυὸ μῆνες ποῦ 'βρίσκεσαι ἐδῶ.

Ἐρασμία Ναί, ἦρθα χάριν διασκεδάσεως καὶ ἐδοκίμασα τόσας στενοχωρίας ὅσας ποτὲ εἰς τὴν ζωήν μου.

Σεβαστὴ (μειδιῶσα) Μὰ φταῖς καὶ σὺ λιγάκι, γιατὶ ἂν δὲν ἔλεγες εἰς τὸν ἕνα, τρελλὸν ἐξ ἔρωτος μαζί σου, ὅτι σὲ ἀγαπᾷ καὶ ὁ ἄλλος δὲν τοῦ ἄναβες τὴν ζήλεια εἰς τέτοιον βαθμόν. Καὶ ἂν δὲν ἔλεγες καὶ εἰς τὸν δεύτερον τὴν ἀγάπη τοῦ πρώτου δὲν θὰ τὸν ἔφερνες καὶ αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν. Ἄναψες παιδί μου δυὸ φωτιὲς καὶ σὲ βλέπω μέσα σ' αὐτὲς κινδυνεύουσαν.

Ἐρασμία Βεβαιωθῆτε πῶς ὅταν ἐφανέρωνα εἰς αὐτοὺς τὸν ἔρωτα καὶ τῶν δύο δὲν εἶχα καθόλου σκοπὸν νὰ ἐξάψω τὴν ζηλοτυπίαν των. Δὲν ἔκαμα παρὰ τὸ καθῆκόν μου. Τοὺς εἶπα τὴν ἀλήθεια. Ἄλλως τε δὲν μοῦ ἔδωκαν καιρὸν οὔτε νὰ σκεφθῶ οὔτε νὰ φερθῶ οὕτως ὥστε νὰ ἀπομακρύνω τὸν ἕνα ἐκ τῶν δύο. Ἐπὶ ἕνα μῆνα μὲ ἐκομπλημεταριζαν ἐξ ἴσου καὶ οἱ δύο καὶ ἐδεχόμην τὰ κομπλημέντά των χωρὶς νὰ γνωρίζω τὴν βαθυτέραν αἰτίαν των. Αἴφνης τὴν μίαν ἡμέραν μοῦ ἐξομολογεῖται ὁ ἕνας τὸν ἔρωτά του καὶ τὴν ἄλλην ὁ ἄλλος. Καὶ τί ἐρωτα! Ἐπαθαν καὶ οἱ δύο καλπάζοντα ἔρωτα κατὰ τὸ καλπάζουσα φθίσις. Εἶχα γνωρίσει ἀρκετὰ καλὰ καὶ τοὺς ἰδίους καὶ τὰς οἰκογενείας των ὥστε νὰ μὴ διστάσω νὰ δεχθῶ τὸν λόγον των. Ἀλλ' ἀφοῦ ἐδέχθην καὶ τὰς ἐρωτολογίας των πῶς θὰ ἐδικαιολογοῦσα τὴν ἄρνησίν μου νὰ δεχθῶ καὶ τὰς περὶ γάμου προτάσεις των; τοὺς εἶπα λοιπὸν ὅτι ἀγαπῶμαι ἐξ ἴσου καὶ ἀπὸ τοὺς δύο καὶ ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑποχωρήσῃ ὁ ἕνας ἐξ αὐτῶν. Ἔκτοτε ἐπὶ ἕνα μῆνα ὑφίσταμαι τὸ μαρτύριον νὰ τοὺς βλέπω ἀγωνιζομένους ποῖος νὰ μοῦ φανῇ ἀνώτερος καὶ μᾶλλον ἐρωτευμένος, χωρὶς νὰ ἐννοῇ κανεὶς κατ' οὐδένα λόγον νὰ ὑποχωρήσῃ.

Σεβαστὴ Τὸ ζήτημα θὰ τὸ ἔλυε ἡ ἰδική σου προτίμησις... Ποῖον ἀγαπᾷς περισσότερον;

Ἐρασμία ἀγαπᾷς; Ὄχι, ἀγαπητή μου θεία, προτιμᾷς νὰ λέτε, διότι αὐτὸ τὸ ἀγαπᾷς περισσότερον δὲν τὸ καταλαμβάνω. Ἐὰν ἀγαποῦσα, θὰ ἀγαποῦσα ἢ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον. Αὐτὰ τὰ περισσότερον καὶ ὀλιγώτερον πιθανὸν νὰ ἔχουν θέσιν μεταξὺ ἀδελφῶν, συγγενῶν καὶ γνωρίμων, ἀλλὰ προκειμένου περὶ ξένων ἀνθρώπων ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἀγαπήσω ἕνα διὰ σύζυγον ἡ ἀγάπη αὐτοῦ θὰ ἦνε μία χωρὶς σύγκρισιν. Δὲν ἠξεύρω,.. ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ἀστεῖον νὰ ἀγαπῶ τὸν ἕνα περισσότερον τὸν ἄλλον ὀλιγώτερον, τὸν τρίτον μετριώτερα, τὸν τέταρτον τρυφερώτερα καὶ...ὅλους τοὺς ἄνδρας τοῦ κόσμου κάθε ἕνα μὲ διαφορετικὴν ἀγάπην. Αὐτὸ θὰ σημαίνῃ ὅτι δὲν θ' ἀγαπῶ κανένα. Δὲν τοὺς ἀγαπῶ λοιπόν, ἀλλὰ τοὺς ἐκτιμῶ ἐξ ἴσου καὶ ἂν ὑποχωρήσῃ ὁ ἕνας ἐξ αὐτῶν καὶ γίνω σύζυγος τοῦ ἄλ-

λου εἶμαι βεβαία ὅτι θὰ ἀγαπήσω τότε τὸν ἄνδρα μου βασιζομένη ἐπὶ τῆς ἐκτιμήσεως αὐτῆς καὶ βοηθουμένη ἀπὸ τὸν ἔρωτά του.

Σεβαστὴ (ἀμφιβάλλουσα) Ἐὰν ὑποχωρήσῃ!...

Ἐρασμία Καὶ ἐγὼ τὸ ἀμφιβάλλω, δι' αὐτὸ ἔλαβα καὶ τὴν ἀπόφασίν μου καὶ τοὺς ἐκάλεσα καὶ τοὺς δυὸ ἐδῶ. Πρέπει νὰ τελειώσῃ καὶ σήμερα, τώρα μάλιστα ἀμέσως, αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις.

Σεβαστὴ Καὶ νομίζεις ὅτι θὰ τελειώσῃ καλά;

Ἐρασμία Εἶμαι βεβαία. Εἰς τὰς σκέψεις μου ἦλθε πολὺ βοηθητικὸ τὸ σημερινὸ γράμμα τοῦ μπαμπᾶ. Στεῖλτέ μου, παρακαλῶ τὸν Ἀνδρέα πρῶτα καὶ ἅμα φύγῃ αὐτὸς μοῦ στέλλετε καὶ τὸν Γεῶργο.

Σεβαστὴ (φεύγουσα) Ὁ Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του.

ΣΚΗΝΗ Β΄

ΕΡΑΣΜΙΑ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΑΣ

(Ἡ Ἐρασμία λαμβάνει τὸν ἐπὶ τοῦ καπέλλου φάκελλον, τὸν κλείει καὶ τὸν θέτει ὑπὸ τὸ καπέλλο)

Ἀνδρέας (εἰσέρχεται τεταραγμένος). Δεσποινίς....

Ἐρασμία (διακόπτουσα αὐστηρῶς) Παρακαλῶ καθῆστε.

Ἀνδρέας (καθήμενος) Μὲ τρομάζετε, δεσποινὶς Ἐρασμία, μὲ τὸ ὕφος σας αὐτὸ τὸ τόσον αὐστηρόν.

Ἐρασμία Ὅσον μὲ τρομάζετε καὶ σεῖς, φίλε μου, μὲ τὸν ἔρωτά σας.

Ἀνδρέας Σᾶς τρομάζει ὁ ἔρως!... Ἕνα τρυφερὸν αἴσθημα!

Ἐρασμία Α! πολὺ τρυφερόν! Τρυφερὸν αἴσθημα, τὸ ὁποῖον ἔχει θύματα τόσα ὅσα οὐδ' οἱ φονικώτεροι πόλεμοι. τι θὰ ἐκάματε ἐὰν σᾶς ἔλεγα τὴν στιγμὴν αὐτὴν ὅτι ἀπορρίπτω τὴν πρότασίν σας καὶ δέχομαι ὡρισμένως νὰ γίνω σύζυγος τοῦ Γεώργου;

Ἀνδρέας (ἐγειρόμενος ὀργίλος) Θὰ τὸν σκοτώσω....

Ἐρασμία Νὰ ἡ τρυφερότης τοῦ αἰσθήματός σας. Καθῆστε... (ὁ Ἀνδρέας κάθηται) καὶ ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸν σκοπὸν γιὰ τὸν ὁποῖον σᾶς ἐκάλεσα ἐδῶ.

Ἀνδρέας (τρυφερῶς) Δεσποινὶς Ἐρασμία, ἐὰν εἰξεύρατε.....

Ἐρασμία Τὸ ξέρω, τὸ ξέρω.. ὅτι μὲ ἀγαπᾶτε, ὅτι μὲ λατρεύετε. Πῶς θέλετε νὰ μὴν τὸ ξέρω ἀφοῦ ἐπὶ ἕνα μῆνα ἄλλο δὲν κάμετε καὶ σεῖς καὶ ὁ Γεῶργος παρὰ διαρκῶς νὰ μοῦ λέτε τὰ ἴδια λόγια, νὰ μοῦ τὰ γράφετε, νὰ μοῦ τὰ ἐνθυμίζετε πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως. Ὅσῳ βλάξ καὶ ἂν ἤμουν θὰ εἶχα μάθει

ἕνα τόσο μικρὸ μαθηματάκι ἀπὸ δύο τόσῳ μεγάλους καθηγητάς.

Ἀνδρέας Ἐκουρασθήκατε νὰ τ' ἀκοῦτε, καὶ ὅμως ἂν ἀγαπούσατε θὰ διψούσατε νὰ ἀκούετε πάντοτε τὰ ἴδια λόγια καὶ ὅσῳ περισσότερον θὰ τ' ἀκούατε τόσῳ θὰ ἄναπτε ἡ δίψα σας, ὅπως εἰς τὸν ἀγαπῶντα ὁ ὁποῖος ὅσῳ τὰ λέγει τόσῳ τοῦ πολλαπλασιάζεται ἡ ἀνάγκη νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνῃ;

Ἐρασμία Ἐὰν ἀγαποῦσα.... Εὐτυχῶς δὲν ἀγαπῶ. Δὲν ἠξεύρω ἂν ἐκ φύσεως, ἢ ἐξ ἀνατροφῆς, ἢ καὶ ἐκ τῶν δύο μαζί ἡ καρδία μου εἶνε ὑποτεταγμένη εἰς τὸν νοῦν. Ἕνας δρόμος ὁδηγεῖ εἰς αὐτὴν καὶ αὐτὸς διέρχεται διὰ τῆς λογικῆς. Ἀλλ' ὅταν φθάσῃ κανὲν αἴσθημα ἐκεῖ δύσκολα φεύγει, διότι ὅπως διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν συλλογισμῶν φθάνει κανεὶς πάντοτε εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα, ἔτσι καὶ τὸ αἴσθημά μου, ἐὰν πάρῃ τὸν ἴδιο δρόμο, θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν θέσιν του. Μονοπάτια, ὅπως σᾶς εἶπα, δὲν ὑπάρχουν ἄλλα διὰ νὰ φύγῃ. Δὲν ἀγαπῶ κανένα ναί, ἀλλ' ἐκτιμῶ καὶ τοὺς δυό σας καὶ οἱονδήποτε πάρω ἡ ἐκτίμησις αὐτὴ θὰ μὲ φέρῃ ἀσφαλῶς εἰς τὸν ἔρωτα. Καὶ αὐτὸν τὸν ἔρωτα θεωρῶ ἀληθινόν, μεγάλον, ἀσύγκριτον μὲ αὐτὸν ποῦ πέρνει φωτιὰ ἀπὸ τὴν πρώτην ἐντύπωσιν καὶ σβύνει ἀπὸ τὸ πρῶτο φύσιμα ἐναντίου ἀνέμου.

Ἀνδρέας Θέλετε νὰ πῆτε.....

Ἐρασμία Λυτὸ ποῦ εἶπα.... Φαντασθῆτε τώρα τί εἶχε νὰ γίνῃ ἂν ἀγαποῦσα καὶ 'γὼ ἕνα ἐκ τῶν δυό σας! Θὰ ἐκάμαμε καὶ οἱ τρεῖς παράφρονες ἱστορίες ποῦ θὰ κινοῦσαν ἢ τὰ γέλοια τοῦ κόσμου εἰς βάρος μας ἢ τὰ δάκρυα. Εὐτυχῶς δὲν ἀγαπῶ καὶ ἔχω ὅλην τὴν ψυχραιμίαν νὰ δώσω τέλος, τώρα ἀμέσως, εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν (σοβαρῶς) κύριε Ἀνδρέα, μὲ ἀγαπᾶτε...

Ἀνδρέας Παραφόρως.

Ἐρασμία Τὸ γνωρίζω καὶ δι' αὐτὸ ἐπικαλοῦμαι τὴν ἀγάπην σας, τῆς ὁποίας τὸ μέγεθος θὰ κρίνω ἀπὸ τὴν θυσίαν ποῦ θὰ σᾶς ζητήσω.

Ἀνδρέας Εἶμαι ἱκανὸς νὰ ὑποστῶ πᾶσαν θυσίαν χάριν ὑμῶν.

Ἐρασμία Εἶσθε ἱκανὸς χάριν τῆς εὐτυχίας μου νὰ θυσιάσετε...

Ἀνδρέας (διακόπτων) Τὸ πᾶν....

Ἐρασμία (διακόπτουσα) Τὸν ἔρωτά σας;

Ἀνδρέας (ἐγειρόμενος ἔξαλλος) Ὄχι, ὄχι, ἀδύνατον.

Ἐρασμία Ἐὰν σᾶς πῶ ὅτι τοῦ ἔδωκα τὸν λόγον μου, τί θὰ κάμετε;

Ἀνδρέας Σᾶς τὸ εἶπα πρὸ ὀλίγου... θὰ τὸν σκοτώσω καὶ θ' αὐτοκτονήσω. Νὰ προτιμηθῇ αὐτὸς ἐμοῦ!!!

Ἐρασμία Ἡσυχάστε.... Οὔτε τὸ ἕνα θὰ γίνῃ, οὔτε τὸ ἄλλο. Δὲν ἔδωκα κανένα λόγον, ἀλλὰ γιὰ πῆτέ μου, παρακαλῶ, ἐαν μετὰ τὴν παράκλησίν μου νὰ παραιτηθῇ ὁ Γεώργος μοῦ δώσῃ τὴν ἀπάντησίν σας καὶ αὐτός, τί θέλετε νὰ κάμω;

Ἀνδρέας (ἱκετευτικῶς) Σᾶς παρακαλῶ μὴ μ' ἐρωτᾶτε..... Εἶμαι ἀνίκανος νὰ σκεφθῶ.

Ἐρασμία Περάστε εἰς τὴν σάλα νὰ τὸν καλέσω. Εἶναι ἐδῶ. Ἐὰν μοῦ ἀπαντήσῃ καὶ αὐτός ὅπως σεῖς θὰ σκεφθῶ καὶ θὰ ἀποφασίσω. Μετὰ 5 λεπτά. Πηγαίνετε.

Ἀνδρέας Ἔχετε ὑπ' ὄψει σας, δεσποινὶς Ἐρασμία, ὅτι ἐκ τῆς ἀποφάσεώς σας ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ καὶ ἡ εὐτυχία μου. (Ἐξέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ βάθους. Ἡ Ἐρασμία βηματίζει ἀνησύχως μέχρις ὅτου εἰσέλθῃ ὁ Γεώργος.

ΣΚΗΝΗ Γ'.

ΕΡΑΣΜΙΑ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΟΣ

Γεώργος (ἔντρομος) Μὲ καλέσατε; Σᾶς συμβαίνει τίποτε; Σᾶς βλέπω ἀνήσυχον, μιλήσατε πρὸς Θεοῦ!...

Ἐρασμία (σοβαρῶς) Θὰ μιλήσω καὶ θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μὲ ἀκούσετε μετὰ προσοχῆς καὶ ἂν μὲ ἀγαπᾶτε λυπηθῆτέ με ἐπὶ τέλους. Δὲν μπορῶ πειὰ νὰ ὑποφέρω τὴν θέσιν μου μεταξὺ τῶν δύο σας, νὰ ἀκούω, νὰ βλέπω καὶ νὰ διαβάζω ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ στεναγμούς, θλίψεις, δάκρυα. ὡς νὰ διημερεύω εἰς νεκροταφεῖον καὶ νὰ ἀσχολοῦμαι διαρκῶς νὰ καταπολεμῶ μίσῃ καὶ νὰ προλαμβάνω ἔριδας.

Γεώργος Ἀπὸ σᾶς ἐξαρτᾶται, δεσποινίς, νὰ ἐξέλθετε τῆς δυσκόλου ταύτης θέσεως.

Ερασμία Ναί, ἀλλὰ δὲν πρέπει, φίλε μου, νὰ κυττάζω ἐγωϊστικῶς πῶς νὰ ἡσυχάσω ἐγὼ ἀδιαφοροῦσα ἂν ἡ ἡσυχία μου ὀφείλεται εἰς τὰς στενοχωρίας τῶν ἄλλων. Θέλετε νὰ ἡσυχάσω; Παραιτηθῆτε τοῦ ἔρωτός σας.

Γεώργος Ἐγώ!! Καὶ νομίζετε πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ζῶ διὰ νὰ σᾶς βλέπω ἰδικήν του! Φανταζεσθε τὸ μαρτύριόν μου;

Ἐρασμία Βλέπετε; Γιὰ σᾶς θὰ ἦνε μαρτύριον νὰ μὲ βλέπετε μ' αὐτόν! Βεβαιωθῆτε λοιπὸν ὅτι καὶ γι' αὐτὸν θὰ ἦνε μαρτύριον νὰ μὲ βλέπῃ μὲ σᾶς. Ὥστε ἡ ἡσυχία μου θὰ δημιουργήσῃ ἕνα μαρτύριον εἰς ἕνα ἐκ τῶν δύο σας καὶ ἡ μέλλουσα εὐτυχία μου θὰ ἔχῃ αὐτὸ τὸ στίγμα, μὲ τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἦμαι ἀπολύτως εὐτυχής.

Γεώργος Ὄχι μαζί μου! Δὲν θὰ ζῶ παρὰ διὰ νὰ σᾶς καθιστῶ εὐτυχῆ.

Ἐρασμία Δὲν θὰ ἐξαρτᾶται ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ σᾶς, φίλε μου. Τὴν εὐτυχίαν τὴν ζητῶ, ὅπως σᾶς εἶπα, ἀπόλυτον καὶ ὄχι σχετικήν· καὶ ἐγὼ εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῶν τριῶν μας βλέπω πολλὰ σημεῖα δυστυχίας καὶ διὰ τοὺς τρεῖς.

Γεώργος Δηλαδή;

Ἐρασμία Ἐὰν δεχθῶ τὸν ἕνα ἐκ τῶν δύο σας, ὁ ἄλλος δὲν θὰ ἦνε εὐτυχὴς βεβαίως, διότι ἀπερρίφθη ὁ ἔρως του καὶ ἐπληγώθη ἡ φιλοτιμία του, ἐγὼ καὶ ἂν ἦμαι ἀναίσθητος εἰς τὴν δυστυχίαν του δὲν θὰ ἦμαι εὐτυχὴς μὲ τὸν ἄνδρα μου, διότι θὰ χρημνισθῇ ἡ εὐτυχία μου τὴν πρώτην στιγμὴν ποῦ θὰ περάσῃ ἀπὸ τὸν νοῦν μου ὅτι ἐνδεχόμενον νὰ ἤμουν εὐτυχεστέρα μὲ τὸν ἄλλον. Καὶ ἡ στιγμὴ αὐτὴ θὰ ἔλθῃ, φίλε μου, γιατὶ εἶνε φυσικῶς ἀδύνατον ὁλόκληρος συζυγικὸς βίος νὰ ὑπάρξῃ ἐντελῶς ἀνέφελος. Καὶ ὅταν ἐγὼ δὲν θὰ ἦμαι εὐτυχὴς δὲν θὰ ἦναι καὶ ὁ ἄνδρας μου. Ὥστε βλέπετε ὅτι ὑπάρχουν σημεῖα δυστυχίας καὶ διὰ τοὺς τρεῖς μας.

Γεώργος Ὥστε!!

Ἐρασμία Ὥστε!!!

Γεώργος (ἀφοῦ σκεφθῇ ὀλίγον ἐγείρεται ἀποφασιστικῶς) Θὰ σᾶς ἀπαλλάξω ἐγώ, δεσποινίς, τῆς δυσκόλου ταύτης θέσεως.

Ἐρασμία Ποῦ πᾶτε;

Γεώργος Πρέπει νὰ μείνῃ ὁ ἕνας ἐκ τῶν δύο καὶ αὐτὸ θὰ γίνῃ.

Ἐρασμία Ὄχι, ἀγαπητέ μου, αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ εἶναι πράγματι δύσκολος ἡ θέσις μου, ἀλλὰ θὰ σκεφθῶ καὶ θὰ ἀποφασίσω ἐπὶ τέλους. Μοῦ δίδετε τὸν λόγον σας ὅτι θὰ περιμένετε τὴν ἀπόφασίν μου;

Γεώργος Μάλιστα.

Ἐρασμία Περάστε παρακαλῶ γιὰ πέντε λεπτὰ εἰς τὸ γραφεῖον. (Ὁ Γεώργος ἐξέρχεται διὰ τῆς θύρας τοῦ βάθους. Ἡ Ἐρασμία φορεῖ τὸ καπέλλο της ὅτε εἰσέρχεται διὰ τοῦ βάθους ἡ Σεβαστὴ)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

ΣΕΒΑΣΤΗ ΚΑΙ ΕΡΑΣΜΙΑ

Ἐλᾶτε ἐδῶ, θεῖα. Πάρτε αὐτὸ τὸ γράμμα καὶ ὅταν ἐγὼ φύγω τοὺς καλεῖτε καὶ τοὺς δύο ἐδῶ καὶ τοὺς τὸ δίδετε. (διευθύνεται δεξιᾷ)

Σεβαστὴ Ποῦ πᾶς ἀπ' ἐκεῖ;

Ἐρασμία Θὰ φύγω ἀπὸ τὴν σκάλα τῆς ὑπηρεσίας... Πηγαίνετε. (Ἡ Σεβαστὴ φεύγει διὰ τοῦ βάθους, ἡ Ἐρασμία διευθύνεται κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν θύραν τοῦ βάθους, μετ' ὀλίγον τρέχει καὶ κρύπτεται εἰς τὴν δεξιὰν θύραν, ἐκεῖθεν κρυφοβλέπει τὴν θύραν τοῦ βάθους, διὰ τῆς ὁποίας εἰσέρχεται πρώτη ἡ Σεβαστή. Ἡ Ἐρασμία τὴν ἐρωτᾷ διὰ νεύματος ἐὰν τὴν ἀκολουθῇ κανεὶς καὶ αὐτὴ νεύει ὅτι κάποιος ἔρχεται ὄπισθέν της. Ἡ Ἐρασμία χάνεται ἐντελῶς.)

ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΣΕΒΑΣΤΗ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΑΣ

Σεβαστὴ Εἶπα καὶ τοῦ Γεώργου νὰ ἔλθῃ ἐδῶ.

Ἀνδρέας Εἶθε νὰ μὴν ἤρχετο ποτέ.....

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'.

ΣΕΒΑΣΤΗ, ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΟΣ

Γεώργος (ἀκούσας τὴν φράσιν τοῦ Ἀνδρέου) Σὲ ὑπέθετα αὐστηρότερον φύλακα τῶν σκέψεών σου.

Ἀνδρέας Ἡ ἀλήθεια πρέπει νὰ ἦναι ἐλευθέρα. (ἀκούεται κωδωνισμὸς τῆς ἐξωθύρας)

Σεβαστὴ (ἔντρομος) Ἀπάνω στὴν ὥρα.... Κάποιος ἔρχεται.. Θὰ τὸν διώξω. (φεύγει)

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΟΣ

(Ἡ σκηνὴ αὐτὴ διεξάγεται καὶ ἀπὸ τοὺς δύο τεταραγμένους)

Γεώργος Ἀνδρέα εἶνε ἀναγκαία μία ἐξήγησις μεταξύ μας. Ὑπήρξαμεν ἀπὸ τὰ παιδικά μας χρόνια φίλοι χωρὶς νὰ δυσαρεστηθοῦμεν ποτὲ γιὰ τίποτε καὶ ἴσως νὰ μὴ συνέβαινε αὐτὸ εἰς ὅλην μας τὴν ζωήν, ἐὰν δὲν ἔπεφτε μεταξύ μας ἡ Ἐρασμία. Σὲ ἐγνώρισα ἀρκετὰ εὐγενῆ καὶ γενναῖον ὥστε νὰ μὴ ἀμφιβάλλω ὅτι σκέπτεσαι καὶ σὺ ὅπως ἐγώ.

Ἀνδρέας Δὲν γνωρίζω τί σκέπτεσαι.

Γεώργος Θὰ τὸ μάθῃς ἀμέσως. Περιμένομεν καὶ οἱ δύο τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἐρασμίας.

Ἀνδρέας Ναί.

Γεώργος Οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦνε ἡ ἀπόφασίς της ἡ μεταξύ μας διαφορὰ θὰ μένῃ πάντοτε ἡ αὐτή.

Ἀνδρέας Βεβαίως.

Γεώργος Σκέπτομαι λοιπὸν ἂν προτιμηθῇς σὺ ἐμοῦ δὲν θὰ ἀνεχθῶ τὴν προσβολὴν αὐτήν.

Ἀνδρέας Οὐτ' ἐγὼ ἂν προτιμηθῇς σύ.

Γεώργος Ὥστε βλέπεις ὅτι σκεπτόμεθα ὁμοίως..... Ἡ κατάληξις θὰ ἦνε πάντοτε....

Ἀνδρέας Νὰ κτυπηθοῦμε.

Γεώργος Καὶ τοιουτοτρόπως ἡ ἀπόφασις τῆς Ἐρασμίας δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει. Οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦνε θὰ μεταβληθῇ ὅταν μείνῃ μὲ ἕνα ἐξ ἡμῶν.

Ἀνδρέας Λοιπόν... μέχρι θανάτου...

Γεώργος Ἄλλως δὲν ἔχει λόγον ἡ μονομαχία μας.

Ἀνδρέας Οἱ μάρτυρές μου θὰ συναντήσουν τοὺς ἰδικούς σου εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ «Συντάγματος» εἰς τας 7 τὸ βράδυ, ἀπόψε.

Γεώργος Οἱ δικοί μου θὰ εὑρίσκωνται πρὸ τῶν 7 ἐκεῖ.

Ἀνδρέας (τείνων τὴν χεῖρά του) Σύμφωνοι.

Γεώργος (λαμβάνων αὐτὴν) Σύμφωνοι.

ΣΚΗΝΗ Η'.

ΣΕΒΑΣΤΗ, ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΟΣ

Σεβαστὴ (βλέπουσα αὐτοὺς χειροκρατουμένους) Δόξα σοι ὁ Θεὸς ποῦ σᾶς βλέπω ἀγαπημένους, βρὲ παιδιά. Ἔτσι ντέ... Τώρα μάλιστα.... Δὲν ξέρω ὅμως, ἂν πρέπει τώρα νὰ σᾶς δώσω.... (Δεικνύει τὴν ἐπιστολήν, ἣν λαμβάνει ὁ Γεώργος καὶ ἀναγινώσκει τὴν διεύθυνσιν.)

Γεώργος Διευθύνεται καὶ πρὸς τοὺς δύο. (τὴν προτείνει εἰς τὸν Ἀνδρέαν)

Ἀνδρέας (ἐπιτρέπων διὰ νεύματος νὰ ἀνοιχθῇ ἡ ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸν Γεώργο) Ὁρίστε.

Γεώργος (Ἀνοίγει τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀφοῦ τὴν ἀναγνώσῃ σιγᾷ μένει ὡς κεραυνόπληκτος. Ὁ Ἀνδρέας, ὅπτις καθ' ἣν ὥραν ἀνεγίνωσκεν ὁ Γεώργος εἶχε τὰ μάτια του καρφωμένα εἰς τὰ τοῦ ἀντεραστοῦ του ἐξηγῶν τὴν ἔκπληξίν του ὡς νίκην ἰδικήν του φαίνεται χαίρων. Λαμβάνει τὴν ἐπιστολὴν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Γεώργου, τὴν διαβάζει καὶ αὐτὸς σιγᾷ, συνοφρυοῦται καὶ

μένει ὡς καὶ ὁ Γεῶργος ἐν ἐκπλήξει ἐνῷ πίπτει ἐκ τῶν χειρῶν του ἡ ἐπιστολή. (Μικρὰ σιγή.)

Γεῶργος (φιλικῶς καὶ σιγᾷ) Βλέπεις ὅτι ὀλίγον ἔλειψε νὰ κάμωμεν μίαν ἀνοησίαν.

Ἀνδρέας Δυὸ θὲς νὰ 'πῇς γιατὶ εἴμαστε δύο.

Γεῶργος (μειδιῶν) Ὥστε εἰς τὰς ἑπτά;

Ἀνδρέας Εἰς τὰς ἑπτὰ ἀντὶ τῶν μαρτύρων μας θὰ συναντηθῶμεν ἐμεῖς. Ἂς γίνῃ καὶ ἕνα γεῦμα πρὸ τῆς μονομαχίας. (Φεύγουν καὶ οἱ δύο χωρὶς νὰ προσέξουν εἰς τὴν Σεβαστὴν)

Σεβαστὴ Μπᾶδο εὐγένεια!! (Πρὸς τὸ μέρος ποῦ ἐξῆλθον οἱ προηγούμενοι.) Ἐσεῖς εἴσθε, παλληκαράκια μου, ποῦ μοῦ κάνατε τόσα κομπλιμέντα ὡς αὐτὴν τὴν στιγμήν; Ἔτσι σᾶς μετέβαλαν πέντε λόγια; Ἂς δοῦμε τὰ θαυματουργὰ αὐτὰ λόγια. (λαμβάνει τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀναγινώσκει)

«Φίλοι μου.

Διὰ σημερινῆς ἐπιστολῆς του ὁ πατήρ μου μοῦ ζητεῖ τὴν γνώμην μου διὰ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸν Τζών, περὶ τοῦ ὁποίου ὡμίλησα καὶ εἰς τοὺς δυό σας.

Καθ' ἣν στιγμὴν σεῖς ἀναγινώσκετε τὴν παροῦσαν ἐγὼ εὑρίσκομαι εἰς τὸ τηλεγραφεῖον καὶ ἀπαντῶ εἰς τὸν πατέρα μου ὅτι δέχομαι νὰ γίνω.... σύζυγος τοῦ Τζών.»

(Ἡ Σεβαστὴ γελᾷ εὐχαριστημένη καὶ πίπτει ἡ αὐλαία.)

Ι. ΔΕΛΗΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

ΤΟ ΠΕΛΑΓΟ ΤΟ ΒΡΑΔΥ

Στὸν ἀκούραστον τῶν γραμμάτων ἐργάτην
Δ. Βαρδουνιώτην

Ὡμορφο καὶ ζηλευτὸ
τὸ φωτίζει τὸ φεγγάρι,
σὰν ἀσῆμι ἀναλυτὸ
ποῦ ἁπλώνετ' ὅλο χάρι.

Τὰ βραχάκια τὰ μικρὰ
τ' ἀνοιχτομενεξεδένια,
στὰ νερά του τἀργυρᾶ
καθρεφτίζονται μὲ ἔννοια.

Πλένε μέσα του γλυκὰ
κάποια ὁλόλευκα πουλάκια,
τραγουδάκια ἁρμονικὰ
ψέλνουνε τὰ κυματάκια.

Καὶ ἐδῶ κ' ἐκεῖ κυλοῦν
ἀπ' τὸν οὐρανὸ ἀστέρια,
διαμαντάκια ποῦ πετοῦν
γελαστῆς νεράϊδας χέρια.

Ἄργος 1910

Σ. Α. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Meyer

Ἡ πωλήτρια τῶν κουνελιῶν.

Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΥ ΒΡΑΧΟΥ

Ἦτανε χειμῶνας. Ὁ Βοριᾶς ἔξω ἀφυσοῦσε ἀγριεμμένος καὶ σήκωνε πελώρια τὰ κύματα ποῦ ἤρχοντο κ' ἔσπαναν ἀπάνω σ' ἕνα βράχο μαῦρο, ἄγριο, γυαλιστερὸ ἀπ' τὸ αἰώνιο ἐκεῖνο βρέξιμο τῆς θάλασσας, γεμᾶτο ψύκια καὶ ἄλλα χόρτα.

Σήκωνε τὴν ἀγριεμμένη του μορφὴ ἀψηλά, σὰν τὸν ὑπερήφανο πολεμιστή, τὸν ἤρωα ποῦ μὲ σπασμένα τ' ἄρματα, καταματωμένος ἀπ' ταῖς πολλὲς πληγὲς δέχεται ἀκόμα ἀκλόνητος στὴ θέση του τὰ χτυπήματα τοῦ ἐχθροῦ μὲ ἀψηλὸ τὸ ἀγνό του μέτωπο, μὲ τὰ μάτια περήφανα, ἐκφραστικὰ σὰν νὰ λένε: »Χτύπα! »Χτύπα! Μόνο στοχάσου ποῦσαι δυνατός, ποῦσαι μεγάλος κι' ἐγὼ 'μαι ἄοπλος. Κι' ὅμως εἶμαι ἐγὼ τὸ παλληκάρι ἐγὼ ὁ νικητής.«

Αὐτὰ τὰ ἴδια σὰν νἄλεγε ὁ βράχος στ' ἀγριεμένο κῦμα, ποῦ ὅλο μούγγριζε καὶ τὸν χτυποῦσε σὰν νἄθελε μ' αὐτὸ νὰ ἐκδικηθῇ ὅλη τὴν χολὴ ποῦ τὸν 'πότιζε ἡ 'περήφανη κορμοστασιὰ καὶ ἡ παλληκαριὰ τοῦ βράχου!

Καὶ τὸ κῦμα ὅλο κι' ἀγρίευε, μούγγριζε, χτυποῦσε, φούσκωνε.

Κι' ὁ ἄγριος βράχος στέκονταν ἀκλόνητος στὴ θέση του.

Ὁ βράχος ἦτανε ἀπὸ πέτρα σκληρή, πολὺ σκληρή.

Μιὰ μεγάλη κουφάλα ἀνοιγμένη μέσα του, ἦταν γεμάτη σκουλήκια.

Νόμιζες πῶς τοῦλειπε ἡ καρδιά, ἡ πονετικιά, ἡ σπλαχνικιά, τόσο σκληρός, τόσο σκληρὸς ἦτανε ὁ βράχος.

Ὁ Βοριᾶς φυσοῦσε. Ἡ θάλασσα μούγγριζε, μούγγριζε. Τὴ στιγμὴ ἐκείνη κάτι μαῦρο 'φάνηκε ἀπὸ 'πάνω ἀπὸ τὸ κῦμα, ποῦσπανε ἀπάνω στὸ βράχο, 'Ἦταν ἕνα χελιδόνι!

Φώναζε τὸ καϋμένο! 'Αλλὰ πνιγοῦταν ἡ φωνή του μέσα σ' ἐκείνη τὴν ἀνεμοταραχή, τὴν ἀνεμοζάλη ποῦ ἄσπονδα οἱ δύο ἐχθροὶ πολεμοῦσαν, ὁ ἕνας δυνατός, ὁ ἄλλος χωρὶς ἄρματα ἀλλὰ πάντα περήφανος, πάντα νικητής.

Τὸ δύστυχο! φτερούγιζε ἀπελπισμένο γύρο στὸ βράχο. Εἶχε 'δῇ τὴν μαυρίλα του, τὴν κουφάλα του ποῦταν ἀνοιγμένη στὸ μέρος τῆς καρδιᾶς του καὶ δυσπιστοῦσε.

Τὰ φτερά του ἦσαν βρεμένα ἀπ' τὲς σταγόνες ποῦ τὄφθαναν στὸ ὕψος ποῦ 'πετοῦσε.

Τίναξε τώρα μὲ κόπο τὰ φτερά του καὶ μὲ τὸ ἀσθενικό του πέταμα ἔμοιαζε σὰν τὸ ξερὸ τοῦ φθινοπώρου φύλλο ποῦ τὸ σέρνει ἀπὸ 'δῶ κι' ἀπὸ κεῖ ὁ ἀγέρας.

Ἡ παραπονετηκιά του φωνὴ ἀκούστηκε σὲ μιὰ στιγμὴ ἡσυχίας 'σὰν κρυφὸ παράπονο, σὰν τὴν ὕστερη φωνὴ ξεψυχίσματος.

Καὶ ἡ φωνίτσα του αὐτὴ ἀντήχησε μέσα στὴν κουφάλα τοῦ βράχου ποῦ δὲν εἶχε καρδιά, ποῦταν σκληρός, πολὺ σκληρός.

Καὶ δυὸ σταγόνες μικρὲς ποῦχαν μείνει πάνω στὴν κορφὴ του 'στάξαν σιγά, σιγὰ καὶ κατρακύλισαν στὸ γυαλιστερό του σῶμα, σὰν νᾶταν δυὸ δάκρυα θερμὰ πῶτρεχαν ἀπ' τὰ μάτια του, δάκρυα πονετικὰ γιὰ τὸ δύστυχο χελιδόνι, δάκρυα σπλαχνικὰ γιὰ τὴν ἄμοιρή του τύχη.

Κ' ἡ θάλασσα σὰν νὰ συγκινήθηκε κι' αὐτὴ γιὰ τὸ ἄμοιρο χελιδόνι, ἡσύχασε γιὰ μιὰ στιγμὴ κ' ἤβρε καιρὸ τὸ δύστυχο νὰ πετάξῃ 'λίγο ψηλότερα καὶ νὰ φτερουγίσῃ στὴν κορφὴ τοῦ βράχου.

Ἡ θάλασσα ἄρχισε πάλι νὰ μουγγρίζῃ πειὸ ἀγριεμένη ἀπὸ πρῶτα.

'Μούγγριζε, 'μούγγριζε φοβερὴ καὶ ἔσερνε τὰ κοχλάδια τοῦ γιαλοῦ μ' ἕνα ξηρὸ τριγμό, τἄσερνε μέσα στὸν ἀχόρταγό της βυθό, στὸ πελώριό της στόμα.

Τώρα τὸ κῦμα σηκώνονταν πειὸ ἄγριο, πειὸ βαρύ, πειὸ ἀψηλό.

Θαρροῦσες πῶς ἤθελε νὰ σκεπάσῃ τὸ βράχο ποῦ ἐξακολουθοῦσε νὰ μένῃ ἀκίνητος στὴ θέσι του, ἀκλόνητος, περήφανος γιὰ τὴ παλληκαριά του.

Καὶ τὸ κῦμα τώρα χτυπῶντας ἀπάνω στὸ βράχο βόϊζε μέσα στὴν κουφάλα, ποῦχε ὁ βράχος στὸν τόπο τῆς καρδιᾶς του, ὁ βράχος ποῦταν ἀπὸ τόσο σκληρὴ πέτρα.

Καὶ ἀντήχησε ἡ βοή, σὰν νᾶτανε κανένας στεναγμὸς ποῦ ξέσχιζε τὰ παλληκαρίσια τοῦ βράχου στήθεια, σὰν νᾶταν στεναγμὸς ποῦ τοῦβγαινε ἀπὸ μέσα ἀπὸ μιὰ καρδιὰ μεγάλη, ποῦ τὴν 'φύλαγε βαθειά, πολὺ βαθειά, ἀπὸ μιὰ καρδιὰ παλληκαρίσια ποῦ τὴν εἶχε θάψει μέσα στὸ μεγάλο του στῆθος, γιατὶ φοβοῦταν μὴ τοῦ τὴν φάγῃ κι' αὐτὴν τὸ ἄσπλαχνο κῦμα καὶ μείνῃ χωρὶς καρδιά, χωρὶς τὴν καρδιὰ ἐκείνη ποῦ τοὔδινε τόση ζωή, τόση δύναμη.....

Καὶ τώρα ἡ καρδιὰ ἀπὸ τὰ ἄμετρα βάθη ὅπου τὴν εἶχε κρύψει ὁ βράχος 'ταράχθηκε.

'Ακουσε τὴν παροπονιάρικη τοῦ χελιδονιοῦ φωνή!

Κι' ἄρχεψε ν' ἀγριεύῃ, νὰ βράζῃ, νὰ φουσκώνῃ...

Τὸ χελιδόνι ἄγγιζε τώρα μὲ τὲς φτεροῦγές του τὸ μαῦρο βράχο καὶ τὸ κῦμα πειὸ ἀγριεμένο φούσκωνε γιὰ νὰ τὸ φθάσῃ, νὰ τὸ πάρῃ κι' αὐτὸ στὸν ἀχόρταγό του βυθό, γιὰ νὰ τὸ θάψῃ ἐκεῖ αἰώνια ἡ φαρμακερή!

Τῶβλεπε αὐτὸ ἡ καρδιὰ καὶ φούσκωνε ἀκόμα πειὸ πολύ! Καὶ τὸ φούσκωμα αὐτὸ τῆς καρδιᾶς ἦταν ὅλο δύναμη, ὅλο ζωὴ γιὰ τὸν παλληκαρίσιο βράχο, ποῦ 'πολεμοῦσε ἀφ' ὅτου 'γεννήθηκε μὲ τὸ ἀγριεμένο τῆς θάλασσας κῦμα!

Τὸ χελιδόνι εἶχε φθάσει τώρα στὴν κορφὴ καὶ φτερούγιζε κουρασμένο, ἀποκαμωμένο ....

Τῶδε αὐτὸ ἡ καρδιὰ καὶ ἄρχισε νὰ χτυπᾷ μὲ πειὸ μεγάλη δύναμη.

Ἄρχισε τώρα νὰ γεμίζῃ μὲ τὸ φούσκωμά του τὴν κουφάλα, καὶ εἶδε τὸ χελιδόνι τὴν καρδιὰ ποῦ ἐκονιοῦνταν μέσα στὴν κουφάλα, πῆρε θάρρος καὶ κάθησε ἀπάνω στὴν κορφὴ τοῦ βράχου.

Ἡ θάλασσα βγάλλει ἕνα μεγάλο μούγγρισμα, θεριεύει! Κατάλαβε πῶς ὁ βράχος μ' ὅλη του τὴν ἀθυναμιά, τὴν μαυρίλα, τὴν ἀσκήμια ἔμεινε νικητὴς γιατὶ εἶχε μιὰ καρδιὰ μεγάλη, πολὺ μεγάλη, ποῦ τὴν εἶχε κρυμμένη βαθειά, πολὺ βαθειά, μέσα στὰ ἄμετρά του στήθεια, ποῦ τοὔδινε ὅλο ζωή, δύναμη, παλληκαριά!

Τὴν εἶχε κρύψει ἐκεῖ στὰ βάθεια, κι' ἄφησε στὸν τόπο ὅπου ἦταν πρὶν ἡ μεγάλη του καρδιά, ἡ πονετικὴ ἡ σπλαχνικιά, μιὰ κουφάλα ποῦ τὴν τρῶγαν τὰ σκουλήκια.

Ἦταν ὁ βράχος πέτρα σκληρή, πολὺ σκληρή, μὰ εἶχε μιὰ καρδιὰ μεγάλη, πολὺ μεγάλη, ποῦ τὴν εἶχε θαμμένη μέσα στὰ ἄμετρά του στήθεια.

Μυτιλήνη 1910.

ΒΥΡΩΝ Α. ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΝ

Σ. Λασκαρίδου.

Εἰς τὸν Ἐλαιῶνα

ΤΟ ΑΠΑΙΣΙΟΝ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟΝ ΔΩΡΟΝ

(Ζωντανὴ σελὶς ἐκ τοῦ Ρουμουνικοῦ βίου)

Εἶνε ἀδύνατον, εἶνε ἀδύνατον!.. ἐφώνησε ζωηρῶς ὁ φίλος μου! Δημητριάδης, προσέχων εἰς ἀνθυπίλαρχόν τινα, εἰσερχόμενον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν μετά τινος ὡραίας δεσποινίδος εἰς τὸν κῆπον τοῦ Zuther.

Ἐκαθήμεθα ἐκεῖ ἀπὸ ὥρας σχεδὸν πίνοντες τὸν ἀφρόεντα ζῦθον τοῦ δημωνύμου ἐργοστασίου καὶ ἀκούοντες τὰ διάφορα τεμάχια τῆς ἐκεῖ παιανιζούσης στρατιωτικῆς μουσικῆς.

—Garçon, φέρε ἀκόμη δύο!

—Διάβολε!.. Εἶπε στραφεὶς πρὸς ἐμέ, πῶς τὰ καταφέρει αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος; Τριμηνία ἀκόμη δὲν παρῆλθεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν τὸν ἐβλέπομεν εἰς στενὰς σχέσεις μετὰ τῆς ξανθομάλλου ἐκείνης Géorgescu. Πῶς τὸ κατώρθωσε νὰ σαγηνεύσῃ τόρα τὴν ἀξιέραστον Ἑλληνίδα μας; Νομίζω διευθύνονται πρὸς τὰ ἐδῶ.

Πράγματι διῆλθον πρὸ ἡμῶν χαιρετήσαντες.

Ἦτο ἡ Μαρίκα Μαρκίδου στηριζομένη εἰς τὸν βραχίονα τοῦ ξανθοῦ ἀνθυπιλάρχου Πετρέσκου, μεθ' οὗ συνεδεόμεθα φιλικῶς ἀπὸ διετίας καὶ πλέον.

Ρωμοῦνος ὁ δεύτερος, ἡ πρώτη Ἑλληνίς, θυγάτηρ πλουσίου ἐμπόρου ἐγκατεστημένου ἐν Βουκουρεστίῳ ἀπὸ εἰκοσάδος ἐτῶν.

Εἰκοσιπενταετὴς καὶ ὡραῖος ὁ μέν, γοητευτικὴ καὶ χαρίεσσα ἡ δέ, μὲ τοὺς δεκαοκτώ της Μαΐους, τοὺς μεγάλους μαύρους ὀφθαλμούς της, τὴν ὡραίαν της κόμην, τὴν ἁρμονικὴν κατατομὴν τοῦ προσώπου της, μὲ τὸ γραφικὸν καὶ εὔπλαστον σῶμά της!

Ἐν τῇ ζύμῃ τῆς ἠθικῆς ἐξαχρειώσεως, τῆς συνήθους εἰς τοὺς πέραν τοῦ Ἴστρου, ἀνατραφεὶς ὁ ἀνθυπίλαρχος συνέδεσεν ἐντὸς ἔτους σχέσεις μετὰ πολλῶν Ρουμουνίδων. Τελευταίως ἐσχετίζετο πολὺ μετά τινος Géorgescu, κόρης πλουσίας ἑνὸς ἐργοστασιάρχου, μετὰ τῆς ὁποίας ἔζησεν ἐν ἀνομίαις τέσσαρας μῆνας ὁλοκλήρους. Τὴν ἐγκατέλειψεν ἑλκυσθεὶς ὑπὸ τοῦ κάλλους τῆς Ἑλληνίδος Μαρίκας, τὴν ὁποίαν ἠκολούθη πανταχοῦ, κατοικοῦσαν ἐν τῇ Calea Plevnei, ὅπου καὶ αὐτός.

Ἡ ἐκ τῆς εὐάνδρου Ἠπείρου κόρη ἀντέστη κατ' ἀρχὰς εἰς τὰ βέλη τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀφροδίτης, σμικρὸν ὅμως καὶ κατ' ὀλίγον ἤρξατο ἡ νεαρὰ κόρη νὰ ὑποχωρῇ πρὸ τῶν πυρίνων βλεμμάτων καὶ

τῆς συμπαθοῦς μορφῆς τοῦ πάντοτε καταδιώκοντος αὐτὴν σπαθοφόρου, καὶ εἶτα ᾐσθάνθη ὅτι τὸν ἀγαπᾷ ἐμμανῶς. Ἦτο ὁ πρῶτος της ἔρως!..

Ὁ νεαρός μας ἀνθυπίλαρχος, ἀφῆκε τὴν ὁμόφυλον ἀγαπητήν του, οὐχὶ διότι ἡ καρδία του ᾐσθάνετο παλμοὺς ἀγνῆς ἀγάπης πρὸς τὴν δεκαοκταέτιδα Ἑλληνίδα, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἴδιον βίον μετ' αὐτῆς, τὸν συνήθη αὐτῷ, μέχρις οὗ ἀπαυδήσας ἐγκαταλείψῃ καὶ ταύτην.

Δυστυχῶς διὰ τὸν ἐν κραιπάλῃ καὶ ὀργίοις ζήσαντα ἀξιωματικὸν τοῦ Ρωμουνικοῦ στρατοῦ δὲν εὑρέθη τὸ ἔδαφος κατάλληλον πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἀνηθίκων ὁρμῶν του. Ἡ νέα, πρὸς τὴν ὁποίαν μετὰ πάθους ἐρρίφθη, ἦτο ἄλλων ἀρχῶν. Ἀνετράφη ὑπὸ περιβάλλον ὅλως ἀλλοῖον. Ἐσπούδασεν εἰς ἄλλην σχολήν.

Τοιοῦτόν τι δὲν ἀνέμεινεν ὁ δρέψας ἀλλαχοῦ ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ δάφνας πολλάς.

Τὸν ἐστενοχώρει τὸ πρᾶγμα τοῦτο πολύ.

Ἐσκέφθη νὰ τραπῇ ἀλλαχοῦ, ἐπί τινας μάλιστα ἡμέρας ἠθέλησε νὰ τεθῇ ἐπὶ τὰ ἴχνη ἄλλης. Κάτι ὅμως τὸν ἠμπόδιζεν. Κάτι τὸν εἶλκυε δίκην μαγνήτου πρὸς τὴν Μαρίκαν, τὴν ὁποίαν εὑρισκεν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ὡραιοτέραν! Ἤρχισε νὰ αἰσθάνηται κάτι ἰδιαίτερον δι' αὐτήν. Εἰς αὐτὴν διέβλεπε διάφορόν τι τῶν ἄλλων, κάτι τὸ ἀγνότερον, ἱερώτερον. Ἔστιν ὅτε ἠρυθρία ἀπέναντί της καὶ κάποτε δὲν ἐτόλμα νὰ ὁμιλήσῃ θαρραλέως...

Δὲν ἐκοιμᾶτο πλέον πολύ. Ἀνησύχει καθ' ὕπνους. Ὄνειρα διάφορα ἐτάρασσον καὶ αὐτὸν τὸν ὀλίγον του ὕπνον.

Ὁ ζωηρὸς καὶ εὔθυμος πάντοτε Πετρέσκος κατέστη τόρα μελαγχολικὸς καὶ ῥεμβώδης.

Τί συνέβη;

Ἡ εἰκὼν τῆς ὡραίας Ἑλληνίδος ζωηρὰ ἀπεικονίζετο πλέον ἐν τῇ καρδίᾳ του μὲ τὰ ὡραιότερα χρώματα. Τὴν ἀγγελικήν της μορφὴν ἔβλεπε νοερῶς πανταχοῦ καὶ πάντοτε... Ὁ ἀπὸ ἡλικίας δεκαπέντε ἐτῶν ἐν ἀκολασίᾳ καὶ ἀνομίαις βιώσας, ὁ ὑπεράνω τοῦ ἰδανικοῦ καὶ τοῦ ἰδεώδους τοῦ ἀγνοῦ ἔρωτος ἀνυψῶν μέχρι τοῦδε τὴν ἀποκτήνωσιν εἰς τὰς συνεχεῖς ἀπολαύσεις, ᾐσθάνθη ὅτι ἀγαπᾷ, ᾐσθάνθη ὅτι πάλλει ἡ καρδία του μόνον διὰ τὴν Ἑλληνίδα, ᾐσθάνθη ὅτι κατελήφθη ὑπὸ σφοδροῦ ἔρωτος πρὸς αὐτήν. Τὴν ἠγάπησε μὲ τὴν δύναμιν καὶ τὸ πάθος ἐκεῖνο, οὗτινος ἐμφοροῦνται οἱ πρώτην φορὰν ἀγαπῶντες... Τὴν ἠγάπησε παραφόρως.

Ἑβδομάδες πολλαὶ δὲν παρῆλθον μετὰ τὰ ἀνωτέρω, ὅπότε καὶ ἐγένετο ὁ ἀρραβὼν ἐν στενωτάτῳ κύκλῳ.

Τὴν μεσημβρίαν τῆς ἑπομένης οἱ μεμνηστευμένοι παρουσιάσθησαν εἰς τὸν κῆπον τοῦ Zuther, ἔνθα ἔκπληκτοι τοὺς εἴδομεν μετὰ τοῦ φίλου μου, μὴ λαβόντες γνῶσιν τοῦ ἀρραβῶνος.

Ὁ μὴν τῆς μνηστείας διέρρευσε ταχέως ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ ἐκδηλώσει τῶν ἐρωτικῶν αἰσθημάτων. Τοὺς ἐβλέπομεν συχνά.

Μᾶς ἀνηγγέλθη ἡ στέψις, ἥτις ἐγένετο μεγαλοπρεπὴς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ τοῦ Βουκουρεστίου ἐκκλησίᾳ κατ' ἀπαίτησιν τῆς Μαρίκας τὴν 21ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1900.

Οἱ νεαροὶ σύζυγοι ἀπῆλθον εἰς Ἐλβετίαν διὰ τοὺς μῆνας τοῦ μέλιτος.

. . . . . .

Ἦτο ἡ τελευταία ἡμέρα τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου, ψυχρὰ καὶ παγετώδης, ὡς συνήθως ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Ρωμανίας. Ἡτοιμαζόμην νὰ ἐξέλθω μετὰ τοῦ ἰδίου φίλου μου, μεθ' οὗ καὶ συνῴκουν, ὁπότε λαμβάνομεν πρόσκλησιν παρὰ τοῦ ἐκ τοῦ ταξειδίου ἐπανελθόντος ζεύγους Πετρέσκου, ἵνα λάβωμεν μέρος τὴν ἑσπέραν ἐκείνην εἰς τὴν «ἀϊβασιλόπηταν» καὶ ὑποδεχθῶμεν συγχρόνως τὸ νέον ἔτος 1901, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον γίγνεται πανηγυρικώτατα ἐν Ρωμανίᾳ, ῥιπτομένων κατὰ τὴν δωδεκάτην τοῦ μεσονυκτίου ἑκατὸν καὶ ἑνὸς κανονιοβολισμῶν, εἰς δήλωσιν τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου ἔτους.

Μετέβημεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ κ. Πετρέσκου περὶ τὴν 9ην Μ. Μ. ὡδηγήθημεν εἰς σαλονάκι πολὺ κομψῶς ἠὐτρεπισμένον, ἔνθα εὕρομεν καί τινας συγγενεῖς τοῦ οἰκοδεσπότου, ἐλθόντας διὰ τὸν αὐτὸν σκοπόν. Ἡ κυρία Πετρέσκου φιλομηδὴς καὶ μᾶλλον χαρίεσσα. Ἐσκόρπιζε μειδιάματα, φιλοφρονήσεις καὶ εὐθυμίαν εἰς πάντας. Ἡ συντροφιά μας καθ' ὅλα εὐχάριστος. Παρετέθη ἡ πατριώτικη πήτα, ἐδόθη ἑκάστῳ τὸ ἀναλογοῦν μερίδιον ὑπὸ τῆς ἰδίας Μαρίκας, ὑποκλεπτούσης ἐν τῇ λήξει ἑκάστης συζητήσεως ὀλίγας στιγμὰς διὰ νὰ βλέπῃ τὸν ἀντικρὺ καθήμενον σύζυγόν της, τὸν ὁποῖον κυριολεκτικῶς ἐλάτρευεν.

Ἦτο ἡ ἑνδεκάτη περίπου. Παρεκαλέσαμεν τὴν οἰκοδέσποιναν νὰ παίξῃ κάτι διὰ τοῦ κλειδοκυμβάλου. Τὴν εἴχομεν ἀκούσῃ καὶ ἄλλοτε καὶ τὴν ἐθαυμάσαμεν. Ἐδέχθη μετὰ προθυμίας. Ἐπὶ ἡμίσειαν καὶ πλέον ὥραν ἠκούομεν τοὺς ἤχους τοῦ ὀργάνου συνοδευομένους ὑπὸ τῆς ἁρμονικῆς φωνῆς τῆς Μαρίκας. Ἦτο θεῖον, ἔξοχον.!!

—Κύριοι, ἀναφωνεῖ αἴφνης ὁ κύριος Πετρέσκου, ἡ ὥρα εἶνε 12 παρὰ δέκα, ἑτοιμασθῆτε διὰ τὸ νέον ἔτος! Κύριε Δημητριάδη, εἶπεν ἀποτεινόμενος εἰς τὸν φίλον μου, πιστεύω τὸ 1901 νὰ σοὶ προσφέρῃ τὴν ἐκλεκτὴν τῆς καρδίας σου.

—Τὸ πιστεύω, κύριε Πετρέσκου, ἔχω μάλιστα πεποίθησιν ὅτι θὰ γίνῃ.

—Ἄ! 12 παρὰ τρία, παρὰ δύο, παρὰ ἕν. Ἄ! νά!...

Βροντωδῶς ἠκούσθη ὁ πρῶτος κανονιοβολισμός.

Δὲν εἴχομεν συνέλθῃ ἀκόμη ἐκ τοῦ πρώτου κανονιοβολισμοῦ καταλήξαντος εἰς τὸν τριγμὸν τῶν παραθύρων, ὁπότε αἴφνης ἀνοίγεται ἡ θύρα·

—Κύριε, εἶπεν ὑπηρέτης εἰσελθὼν καὶ ἀποτεινόμενος εἰς τὸν οἰκοδεσπότην Πετρέσκου, τὸ δέμα αὐτὸ μᾶς ἐδόθη ταύτην τὴν στιγ-

μὴν καὶ παρεκλήθημεν νὰ σᾶς τὸ παρουσιάσωμεν ἀμέσως, διότι εἶνε δῶρον ἑνὸς πολὺ στενοῦ φίλου σας διὰ τὸ 1901.

Πάντες ἠγέρθημεν, περίεργοι μάλιστα νὰ ἴδωμεν τὸ κατὰ ταύτην τὴν στιγμὴν δῶρον τοῦ κ. Πετρέσκου, ὅπερ ἐφανταζόμεθα πλούσιον, μεγαλοπρεπές.

Ἡ Μαρίκα πρώτη ὑπερακοντίσασα τοὺς πάντας ἔλαβε τὸ δέμα ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ὑπηρέτου καὶ ἤρχισε νὰ ξεσχίζῃ τὸ χάρτινον περικάλυμμα, ἵνα ἴδῃ πρώτη τὸ προσφερόμενον καὶ ἱκανοποιήσῃ τὴν γυναικείαν περιέργειάν της. Ὕστερον δύο στρωμμάτων χαρτίνων ἀνεφάνη μέγα κυτίον. Μετὰ πυρεσσούσης ἐκ τῆς ἀνυπομονησίας χειρὸς τὸ ἤνοιξεν ἡ ἀναλαβοῦσα τὸ ἔργον τοῦτο. Εἴμεθα πέριξ αὐτῆς πάντες. Μόλις ἀπεκάλυψε τὸ κυτίον, ἔρριψε πρώτη τὸ βλέμμα εἰς τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ.

Αἴφνης τὴν ἠκούσαμεν ἐκβάλλουσαν σπαρακτικὴν κραυγήν, τὴν εἴδομεν ταλαντευομένην καὶ εἶτα πίπτουσαν ἀναίσθητον!!!

Οἱ κανονιοβολισμοὶ ἐξηκολούθουν!

Ἔντρομοι ἐτρέξαμεν εἰς βοήθειαν τῆς οἰκοδεσποίνης! Ἐρρίψαμεν ἐταστικὸν βλέμμα εἰς τὸ τοιοῦτον ἀποτέλεσμα ἐπενεγκὸν δῶρον, καὶ ἀπεστρέψαμεν τὰ πρόσωπα μετὰ φρίκης!

Ἦτο βρέφος, ὀλίγων φαίνεται ἡμερῶν, νεκρόν!!!

Κάτωθεν τοῦ μικροῦ προσώπου του ἔφερε πινακίδα, ἐφ ἧς ἦσαν γεγραμμέναι αἱ λέξεις Ρουμουνιστί!

«Τῷ κ. Πετρέσκου δῶρον διὰ τὸ ἔτος 1901!

Ἐleonora Géorgescu.»

—Ἀ! εἶνε φρικῶδες! εἶνε φοβερόν! ἐφώνησεν ὁ νεαρός μας ἀνθυπίλαρχος ἐν ἀπογνώσει στηρίζων τὴν κεφαλήν διὰ τῆς χειρός του! Θεέ μου! ἡ ἐκδίκησις εἶνε πολὺ σκληρά! Ἆχ! Τὸ ἁμαρτωλὸν παρελθόν εὗρε τὴν κατάλληλον στιγμὴν νὰ μοὶ ἐπιδείξῃ τὰς φοβεράς του συνεπείας!!!

Ἐρρίφθη ἐπί τινος ἀνακλίντρου καὶ ἤρξατο κλαίων!

Αἱ παρευρισκόμεναι κυρίαι προσεπάθουν νὰ ἐπαναφέρουν τὴν λειπόθυμον Μαρίκαν εἰς τὰς αἰσθήσεις της. Ἤρχισεν νὰ συνέρχεται, ἤνοιξεν ὀλίγον τοὺς ὀφθαλμούς της, ἐξέβαλεν ἕνα βαθὺν καὶ παρατεταμένον στεναγμόν, ὅπότε γέλως ξηρὸς ἠκούσθη ἀπὸ τῆς θύρας!!

Ἐστράφημεν πάντες. Εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου ἵστατο ὀρθία νέα μὲ κατηρειπωμένα ἐνδύματα, μὲ τὴν κόμην λελυμένην, μὲ τὸ βλέμμα ἁπλανές, ἐξακολουθοῦσα νὰ γελᾷ τὸν ἀπαίσιον γέλωτα, τὸν τοσοῦτον διαταράττοντα τὸ λυπηρὸν ἐκεῖνο περιβάλλον!!

Ἦτο ἡ Eléonora Géorgescu! Ἦτο ἡ ἐρωμένη τοῦ κ. Πετρέσκου τρελλή!!! Ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ πλουσίου ἐργοστασιάρχου, τὴν ὁποίαν ἐγκατέλειψεν ὁ ἀνθυπίλαρχός μας, ἀγαπήσας τὴν Μαρίκαν!

Ἡ συνελθοῦσα ὀλίγον Μαρίκα ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς νέας φοβερᾶς σκηνῆς ἐπανέπεσε καὶ πάλιν εἰς τὴν νάρκην της!. Ἐλειποθύμει τὸ δεύτερον!!

Ὁ οἰκοδεσπότης ἔκρυψε τὸ πρόσωπον, ἀπεσύρθη ἐκ φόβου εἰς μίαν γωνίαν διὰ νὰ μὴ βλέπῃ τὴν φοβερὰν ὀπτασίαν!!!

. . . . . .

Μετὰ δέκα ἡμέρας ἠκολουθήσαμεν τὴν κηδείαν τῆς Μαρίκας Πετρέσκου! Δὲν ἠδυνήθη νὰ ζήσῃ περισσότερον ἡ ὡραία ἠπειρῶτις κατόπιν τῶν ἀνωτέρω!. Μετὰ ἑβδομάδα τὴν ἠκολούθησε καὶ ὁ γέρων πατήρ της!

Ἡ Ἐλεονώρα ἐνεκλείσθη εἰς φρενοκομεῖον, ἔνθα καὶ ἀπέθανε μετὰ ἔνδεκα μῆνας!

Ὁ κ. Πετρέσκου ἴσως ἐγένετο ὕλαρχος ἤδη μετὰ τὸ τιμητικὸν παρελθόν του! Ἡ ἐξέλιξις τῶν ἀνωτέρω σκηνῶν, ἀμφιβάλλομεν ἂν θὰ ἐναπέμεινεν ἔστω καὶ ὡς μία σμικρὰ λυπηροτάτη ἀνάμνησις, εἰς τὸν ἐν λόγῳ ἀξιωματικόν!

Τοσαύτην εὐαισθησίαν καὶ συναίσθησιν τῶν ἀνηθίκων πράξεών των δὲν ἐγνωρίσαμεν νὰ ἔχωσιν οἱ πέραν τοῦ Ἴστρου οἰκοῦντες.

Ἐν Ἐλασσῶνι 1910.

ΟΛΥΜΠΙΟΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ὅσῳ περισσότερον ζῶ, τόσῳ μεγαλειτέραν αἰσθάνομαι βεβαιότητα, ὅτι ἡ μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἀδυνάτων καὶ ἰσχυρῶν, τῶν μεγάλων καὶ ἀσήμων, εἶνε ἡ ἐνέργεια—ἡ ἀκατανίκητος ἀπόφασις— ὁ σκοπός, ὁ ἅπαξ ὁρισθεὶς καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιτυχία ἢ θάνατος! Τὸ προσὸν τοῦτο ἐπιφέρει τὸ πᾶν, ὅπερ δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ· καὶ οὐδεμία περίστασις, οὐδὲν προτέρημα, οὐδεμία εὐκαιρία δύναται πλειότερον τούτου νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν παντὸς σκοποῦ. FoWell Buxton.

Τῷ ὄντι οὐδὲν εἶνε μᾶλλον εὐκαταφρόνητον δι' ἕνα προικισμένον μὲ λογικόν, τοῦ νὰ ὑποβάλλῃ τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις εἰς τὴν ἐπήρειαν τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ νὰ ζῇ ἐξαρτώμενος ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἀνέμων. Ἡ διάκρισις αὕτη παριστάνεται μόνον ὑπὸ φαντασιῶν, ἐνεργουσῶν ἐξ ἡδυπαθείας. Διὰ τοὺς μετριοπαθεῖς πᾶσα ἡμέρα εἶνε λαμπρὰ καὶ πᾶσα ὥρα πρόσφορος δι' ἐπιμέλειαν. Ἐκεῖνος ὅστις ἤθελε μετὰ στερρᾶς ἀποφάσεως διεγείρει τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις, θέλει ταχέως θέσει ἑαυτὸν ἀνώτερον τῶν ἐποχῶν, καὶ ἀψηφεῖ οὗτος τὴν ὁμίχλην τῆς πρωΐας καὶ τὴν ὑγρασίαν τῆς ἑσπέρας, τὰς ἐξ ἀνατολῶν πνοὰς τῶν ἀνέμων καὶ τὰ νέφη τοῦ νότου.

Βραδεῖα ἀναφαίνεται ἡ ἀξία, ὑπὸ πενίας καταθλιβομένη.

Dr Johnson

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ) Μετάφρασις ΑΔΩΝΙΔΟΣ

D. Binchi

Τὸ γατάκι

ΟΥΡΑΝΙΑΙ ΑΝΑΛΑΜΨΕΙΣ

Ἀφ' ὅτου ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρώπινα βλέμματα θαυμάζοντα τὰ οὐράνια θεάματα, οἱ κομῆται βεβαίως εἶνε ἐκ τῶν ἀστέρων ἐκείνων τῶν ὁποίων καὶ μόνη ἡ ἐμφάνισις ἐξεγείρει τὸ ἐνδιαφέρον καὶ προκαλεῖ τὴν προσοχήν. Εἰς ὅλας τὰς χώρας καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς οἱ κομῆται ἀφῆκαν βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν θνητῶν. Ἡ περιοδικὴ αὐτῶν ἐμφάνισις εἰς τὸν οὐρανόν, τὸ μυστηριῶδες βάδισμά των, ἡ ὠχρὰ λάμψις τῆς κόμης των, αἱ διαστάσεις, ἐνίοτε φανταστικαὶ τῆς οὐρᾶς των, ἐν μιᾷ λέξει τὸ ἀλλόκοτον θεαμά των ἐπιφέρει εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φαντασίαν τὸ ἀποτέλεσμα ἐπιφοβου δυνάμεως, ἡ ὁποία ταράττει τὴν παγκόσμιον ἁρμονίαν. Ἐντεῦθεν ἐγεννήθησαν μυρίαι δεισιδαιμονίαι καὶ αἱ πλέον μυθώδεις παραδόσεις. Σήμερον ἡ προσέγγισις ἑνὸς ἐκ τῶν κομητῶν τούτων, ἐνθυμίζει τὰς παλαιὰς προλήψεις καθ' ὅτι πρόκειται περὶ ἑνὸς περιφήμου κομήτου, λαβόντος τὸ ὄνομα τοῦ διασήμου ἄγγλου ἀστρονόμου **Halley**, ὅστις πρῶτος ἀνεκάλυψε τὸ μυστικὸν τῆς ὑπάρξεώς του, διὰ τῶν ἀμεταβλήτων μαθηματικῶν νόμων τῆς παγκοσμίου ἕλξεως, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίχθη ἡ νεωτέρα θεωρία τῶν κομητῶν. Ἡ ἱστορία τοῦ ταξειδεύοντος τούτου κομήτου χρονολογεῖται ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε αἰώνων. Αἱ πλεῖσται αὐτοῦ ἐμφανίσεις συμπίπτουσι μὲ πολλὰ σπουδαῖα ἐπίγεια ἐπεισόδια. Ἄφωνος μάρτυς τοῦ παρελθόντος εἶδεν ἐμφανίσεις καὶ ἐξαφανίσεις ἐθνῶν, φυλῶν, αὐτοκρατοριῶν. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐπιδεικτικοῦ Χαλδαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ὁπότε ἡ γόησσα Βαβυλωνία, ὁ ἀδάμας τῆς Ἀνατολῆς, προῆγε τὴν πολυτέλειαν τῆς βασιλίσσης τῶν πόλεων, ἔλαμπεν ἐν τῷ στερεώματι, ὡς κατὰ τὴν περίοδον τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων.

Ἡ ἀρχαιοτέρα του ἐμφάνισις, κατὰ τὰ ὑπάρχοντα ἱστορικὰ ἔγγραφα, ἀναφέρεται εἰς τὸ δεύτερον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κίνας **Tins Huang** δῆλαδὴ εἰς τὸ ἔτος 567 π. Χ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ πολιτισμὸς τῆς Κίνας ἦκ-

μαζεν, ἡ ἀστρονομία κατ' ἐξοχὴν ἐμελετᾶτο καὶ ἐν ᾧ, λέγει ὁ Φλαμαριών, οἱ Γαλλάται ἀνήγειρον εἰς τὰς εἰδωλολατρικὰς θεότητας ἀγροτικοὺς βωμούς, ἐξ αἰνιγματωδῶν λίθων, ἐν ᾧ αἱ δρυΐδαι ἐπανηγύριζον τὰς θυσίας των κατὰ τὰ παλαιὰ δόγματα, ὑπὸ τὰ μεγάλα καὶ πυκνὰ δάση, τὰ ἐκτεινόμενα ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ μέχρι τῶν Ἄλπεων καὶ ἀπὸ τῆς Μάγχης μέχρι τῆς Μεσογείου, οἱ ἀστρονόμοι τοῦ οὐρανίου κράτους, ἐμελέτουν προσεκτικῶς τὸν κομήτην περιπλανώμενον μὲ τὴν σπινθηροβόλον σκιάν του ἐν τῷ κυανῷ στερεώματι.

Μετὰ δύο αἰῶνας, περὶ τὸ 240 μ. Χ. ἐσημειώθη πάλιν ἡ ἐμφάνισίς του εἰς τὸν οὐρανόν, κατὰ τὸν Μα—τουαλὶν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Tehé—Huang κατὰ τὸ ἕβδομον ἔτος τοῦ ὁποίου εἷς κομήτης ἀνεφάνη εἰς τὴν ἀνατολὴν ὁδεύων πρὸς βορρᾶν. Κατὰ τὴν πέμπτην σελήνην, δῆλαδὴ κατὰ τὸν Μάϊον ἔλαμψεν ἐπὶ 16 ἡμέρας πρὸς δυσμάς, ἀκριβῶς ὅπως θὰ συμβῇ καὶ σήμερον διότι ἀπὸ τὰς 6) 19) Μαΐου 1910 ὁ κομήτης θὰ πλανᾶται λαμπρότατος πρὸς δυσμὰς τοῦ οὐρανοῦ.

Ὅταν ἀνεφανῇ ἐκ νέου τὸ ἔτος 84 π. Χ. ἡ πλουσία Βαβυλωνία ἀγωνιῶσα ἐπὶ δύο αἰῶνας, ἔπνεε τὰ λοίσθια. Ἡ Ρώμη, ἡ ἔνδοξος πρωτεύουσα τοῦ κόσμου, ἦτο τὸ θέατρον ἐμφυλίων πολέμων. Ὁ ὕπατος Μάριος, ἡττηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σύλλα καὶ ἀπαλλαγεὶς τοῦ θανάτου διὰ τῆς ἐξορίας ἐλάμβανεν ἐκ νέου τὴν θέσιν του, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Κίνα, καὶ κατέσφαζε τοὺς ὑπαδοὺς τοῦ ἀντιπάλου του.

Προσεκτικοὶ εἰς τὰ οὐράνια θεάματα οἱ ἀστρονόμοι τῆς Κίνας, ἔγραψαν ἐπὶ τῶν πλακῶν των «Κατὰ τὴν ἑβδόμην σελήνην (Αὔγουστον) τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας τοῦ Hau Jioneur. Εἷς κομήτης ἔλαμψεν εἰς τὸν οὐρανὸν τῆς ἀνατολῆς.» Ὁ αὐτὸς κομήτης ἀνεφάνη τῷ 812 μ. χ. ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Γαλατίας. Ἀλλὰ γεγονὸς μεγαλειτερον ἀκόμη καὶ τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ ἐπιδράσῃ ἐφ' ὅλων τῶν μελλόντων αἰώνων, εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἐσημείου τὴν ἀκόλουθον ἐμφάνισίν του. Κατα τὸ 66 ἔτος μ. Χ. ἦλθε πρὸς θέαν τῆς γῆς. Ἦτο ἡ αὐγὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ὁ ἅγιος Πέτρος, βαίνων πρὸς τὸ μαρτύριον, ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ τὸν κομήτην ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του. Ὁ ἀναβρασμὸς τῶν λαῶν, ὅστις ἐξηπλοῦτο ἐφ' ὅλης τῆς Εὐρώπης καὶ μέχρι τῆς Ἀσίας, δὲν ἐπροξένησεν οὐδὲ τὸν παραμικρὸν τρόμον εἰς τὸν κομήτην, ὅστις κατὰ τὸ ἐτήσιον ταξειδιόν του ἔφθασεν εἰς τὸ περιήλιόν του. Εἷς γύρος 75 ἐτῶν τὸν ἐπαναφέρει εἰς τὴν γῆν τῷ **141**, εἷς δεύτερος τῷ 218, εἷς τρίτος τῷ 295, εἷς τέταρτος

τῷ 373 καὶ εἷς πέμπτος τῷ 451 μ. Χ. Ὁ κομήτης ἀνεφάνη ἐκ νέου τῷ 530 ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος καθ' ὃ ὁ Βελισσάριος ἐνίκα τοὺς Πέρσας. Ἠκολούθησε τὴν πορείαν του καὶ ἰδού, ἐπανέρχεται τῷ 607, 684, καὶ 760. Κατὰ τὸ 837 ἔλαμψεν ἐκ νέου φθάσας τὸ περιήλιον του τῇ 25ῃ Φεβρουαρίου. Ἀνεφάνη τῷ 912. Καὶ ἐν ᾧ ἐπροχώρει πρὸς τὸν Ἥλιον, κατὰ τὸ 1066, ὁ Γουλιέλμος ὁ κατακτητὴς τὸν παρετήρησεν κατὰ τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν μετὰ τῶν Νορμανδῶν στρατιωτῶν του εἰσέβαλλεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸν ἔλαβε ὡς ὁδηγόν του. Τὸν ἐπανεῖδον τῷ 1292. 1301 1378 1454. Ἡ Εὐρώπη ἦτο ἄνω κάτω Πρὸ τριῶν ἐτῶν οἱ τοῦρκοι ἐκυρίευσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὁ δὲ Μωάμεθ ὁ ΙΙ δὲν ἐσκέπτετο εἰμὴ πῶς νὰ κατασυντρίψῃ τὸν Χριστιανισμόν. Κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην στιγμὴν ὁ κομήτης ἀνεφάνη εἰς τὸν οὐρανὸν μὲ τὰς φανταστικάς του διαστάσεις. Εἰς ἕνα τοιοῦτον κίνδυνον ὁ Πάπας Κάλλιστος ὁ ΙΙ ἠνάγκαζε τοὺς πιστοὺς νὰ προσεύχωνται ἰδιαιτέραν τινὰ προσευχὴν τὴν μεσημβρινὴν τοῦ **Angelus** ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν κωδώνων.

Ἡ νοσταλγία τῶν λαμπρῶν ἡλιακῶν ἐκτάσεων. ἀνεκάλεσε ἐκ νέου πρὸς τὴν γῆν τὸν κομήτην περὶ τῷ 1531 καὶ κατόπιν τῷ 1607 ἐπὶ Λουδοβίκου τῷ IV. Ὁ Γαλιλαῖος καὶ ὁ Kepler ἠδυνήθησαν νὰ τὸν θαυμάσωσιν. Καὶ τίς γνωρίζει ἂν δὲν ἐκέντησε τὴν προσοχὴν καὶ τοῦ μεγάλου Shekspeer. Ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἐξαιρέσει μερικῶν Πυθαγορικῶν καὶ τοῦ σοφοῦ Σενέκα, ἐξηκολούθουν νὰ ἀφομοιῶσι τοὺς κομήτας μὲ τὰ μετέωρα ὡς τὰ ἐνόμιζον ἀτμοὺς πηγάζοντας ἀπὸ τὴν γῆν.

Ὁ Δανὸς ἀστρονόμος Zycho- Brehe κατὰ τὸν XVI αἰῶνα ἀπέρριψεν τὰς προλήψεις τῶν προκατόχων του, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι ὄχι μόνον οἱ κομῆται δὲν ἀναφλέγονται ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ, ἀλλ' ἕνεκεν τῆς μικρότητος τῶν παραλλαγῶν των εἶνε περισσότερον μεμακρυσμένοι ἀφ' ἡμῶν ἢ ἡ Σελήνη. Καὶ ἐδοκίμασε μάλιστα νὰ παρουσιάσῃ μαθηματικῶς τὴν πορείαν των, ἀλλ' ἀπέτυχεν.

Ὁ περίφημος κομήτης τοῦ ὁποίου διηγούμεθα τὴν ἱστορίαν, δὲν ἔπρεπε νὰ μένῃ περισσότερον ὑπὸ **incognito**. Ἡ ταυτότης του, τὸ μυστικὸν τῆς περιπλανωμένης ζώνης του, ἔπρεπε νὰ ἀποκαλυφθοῦν. Ἐν ἔτει **1682** ὁ **Neuton** ἀνεκάλυπτε τοὺς νόμους τῆς παγκοσμίου ἕλξεως κατὰ τοὺς ὁποίους ὅλοι οἱ ἀστέρες συνδέονται μεταξύ των. Οὐδὲν ἠναντιοῦτο πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι οἱ κομῆται εἶνε ὅπως τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα, συνεχόμενα διὰ τῆς ἕλξεως. Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἐπιβεβαιώσωσι τὴν ὑπόθεσιν

ταύτην, διὰ μιᾶς ἀδιαφιλονεικήτου ἀποδείξεως. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1682 εἰς λαμπρότατος κομήτης ἀνεφάνη. Ὁ ἄγγλος ἀστρονόμος Halley τὸν ἐμελέτησε· ἐξήτασε τὰς παρατηρήσεις τοῦ Flausteeds, Picaid, Lahiri, Hevelues καὶ μετρήσας τὴν τροχιάν του συμφώνως πρὸς τὴν ἄθροισιν τῶν παρατηρήσεών του ἐβεβαίωσε ὅτι, ἡ πορεία του παρουσίαζε μίαν ἐκπληκτικὴν ἀναλογίαν μὲ τὸν κομήτην τὸν παρατηρηθέντα πρὸ ἑβδομήκοντα ἐτῶν τῷ 1607 ὑπὸ τοῦ Kepler, ὑπελόγισε δ' ὅτι δύο τοιαῦται ἐμφανίσεις δὲν ἠδύναντο νὰ ἐξηγηθῶσι εἰμὴ διὰ τῆς ὑπάρξεως ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀστέρος ἐρχομένου εἰς προσέγγισιν μετὰ τῆς γῆς κατὰ τακτικὰ διαλείμματα. Ἐὰν εἶχεν οὕτως ἔπρεπε νὰ εὕρωσι ἄλλην τινὰ ἐμφάνισιν πρὸ ἑβδομηκονταετίας ἢ ἑβδομηκονταεξαετίας. Ἀκριβῶς τῷ 1531 εἶχεν παρατηρηθῇ κομήτης τις τοῦ ὁποίου τὸ βάδισμα ὡμοίαζε πολὺ μὲ τὸ βάδισμα τῶν κομητῶν τοῦ 1607 καὶ 1682.

Ἡ ταυτότης τῶν τριῶν τούτων ἀστέρων ἐφάνη ἀκριβὴς εἰς τὸν Halley, ὅστις ἔκτοτε δὲν ἐδίσταζε πλέον νὰ ἀναγγείλῃ ὅτι ὁ κομήτης θὰ ἐπανήρχετο τῷ 1758 ἢ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1759. Ἀναγγέλλων τὴν προφητείαν ταύτην ὁ Halley δὲν ἐπέζησε ταύτης καθότι γεννηθεὶς ἐν Λονδίνῳ τῷ 1656 ἀπέθανε τῷ 1742. Ἀλλ' οἱ διάδοχοί του παρηκολούθησαν τὰς παρατηρήσεις του. Ὁ Γάλλος μαθηματικὸς Claurcut ἐξηκρίβωσεν τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπανόδου του, περὶ τὰ μέσα Ἀπριλίου τοῦ 1759. Οὐδέποτε τοιαύτη ἐπιστημονικὴ πρόρρησις ἐξήγειρε περισσότερον τὸ ἐνδιαφέρον ὁλοκλήρου τῆς Εὐρώπης καὶ ἐγέννησε τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ ὁ κομήτης. Καὶ ἐπέστρεψε. Πιστὸς εἰς τὸ rendez-vous του τὸ σημειωθὲν ὑπὸ τῆς ἀστρονομίας, ἐπροχώρησε πρὸς τὴν γῆν καὶ ἔφθασε τὸ περιήλιόν του τῇ 12 Μαρτίου 1759, δηλαδὴ μερικὰς ἑβδομάδας πρὸ τῆς προσδιορισθείσης χρονολογίας. Διὰ τοῦ θαυμαστοῦ τούτου θριάμβου τῆς μαθηματικῆς ἀστρονομίας, οἱ κομῆται ἐτέθεντο μετὰ τῶν ἄλλων ἀστέρων, καὶ ἡ κομητικὴ θεωρία ἐβασίζετο ἐπὶ μιᾶς ἐπιστημονικῆς βάσεως.

Ἐπανῆλθεν ἐκ νέου τῷ 1835, ὑπακούων εἰς τὴν ἀστρονομικὴν ἀρίθμησιν καὶ τότε ἐδήλωσε τὴν ἐπάνοδόν του διὰ τὸ 1910. Ὁ Φλαμμαριὼν προανήγγειλε τὴν ἐμφάνισίν του, τὴν 12 Σεπτεμβρίου 1909, εἰς τὸ ἀστεροσκοπεῖον τοῦ Heidelberg, τοῦ ὁποίου ὁ σοφὸς διευθυντὴς Max wolf ἠσχολεῖτο κατὰ πᾶσαν νύκτα νὰ λαμβάνῃ φωτογραφίας τῆς οὐρανίου ἐκτάσεως ἔνθα θὰ ἐπανήρχετο. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀπῆχε τῆς γῆς 522 ἑκατομμύρια χιλιόμετρα καὶ ἐθεᾶτο πολὺ θαμβὸς (τοῦ δεκάτου ἕκτου ἐπὶ τοῦ δεκάτου ἑβδόμου μεγέθους). Τοιαύτη εἶνε ἡ ἱστορία τοῦ περιπλανωμένου τούτου ἀστέρος ὁ ὁποῖος χαράττει εἰς τὸν οὐρανὸν μίαν ἐλλειπτικὴν τροχιὰν ἐξόχως μηκυνομένην. ἀπομακρυνόμενος μέχρι πλέον τῶν 5 δισεκατομμυρίων χιλιομέτρων, ὑποκείμενος ἀκόμη ἐν τῇ ἀπεράντῳ ταύτῃ ἀπομακρύνσει του εἰς τὴν ἔλξιν τοῦ Ἡλίου.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἑλκύει τὴν προσοχήν μας περισσότερον εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κομήτου τοῦ Halley εἶνε τὸ μακροπρόθεσμον τῆς περιόδου του, ἀφ' οὗ ἀνὰ 75 ἔτη καὶ πλέον ἐμφανίζεται εἰς τὴν θέαν τῆς γῆς, ἀναλόγως τῆς πορείας του. Ἀλλὰ τί θὰ ἐλέγομεν διὰ τὸν ἕξοχον κομήτην τοῦ 1811 τοῦ ὁποίου ἡ περίοδος εἶνε ἀνὰ 3065 ἔτη, καὶ ὁ ὁποῖος ἐφάνη κατὰ τὸν πόλεμον τῆς Τροίας καὶ κατὰ τὸν πόλεμον τῆς Ρωσσίας, εἰς τὸν Ἀγαμέμνωνα καὶ εἰς τὸν Ναπολέοντα!!!

Πρὸ τῶν οὐρανίων τούτων γεγονότων τὰ ἀνθρώπινα ἐπεισόδια παρέρχονται ὡς δευτερεύοντα εἰς τὸ πλαίσιον τῆς αἰωνίου ἱστορίας.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ 28 Ἀπριλίου 1910.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ Κ ΣΠΥΡΙΔΩΝΙΔΗΣ
Ἀρχιτέκτων.

ΣΤΟ ΠΡΙΓΚΗΠΟΠΟΥΛΟ ΜΑΣ ΓΕΩΡΓΟ

Ἡ Κρήτη ἅμετρες φοραῖς κολύμπησε στὸ αἷμα,
μύριαις φοραῖς 'πολέμησε γιὰ τὴν ἐλευτεριά της,
μὰ σκλάβα τὴν ἐκράταγε τῆς τύχης της τὸ ρέμμα,
καὶ σκορπισμένα 'δῶ κ 'ἐκεῖ τὰ ἄμοιρα παιδιά της.

Μὰ μέσ' 'ς τὸ 'ματοκύλισμα, εἰς τὴν ἀπελπισιά της
στὴν ἄμετρη τὴ σκοτεινιὰ ποῦ ἦτο βουτημένη,
φῶτισ' ἀχτὶν' ἀτίμητη τὴν ἀκροπελαγιά της,
ἀχτὶν' ἀπὸ τὴ μάνα της τὴ μυριοδοξασμένη!

Κι' ἦταν ἀχτῖδα θεϊκὴ ὁ Γιῶργος' χρυσῆ 'μέρα
γιὰ τὸ πολύπαθο νησί' μὰ ἡ ζηλιάρα μοῖρα,
φαρμάκι τὸν ἐπότισε ἀντὶς γλυκὸ ἀγέρα,
κι' ἀντὶ ψαρίστεια τοῦδωκε τοῦ μάρτυρα τὴ λύρα!!

Κάϊρον

ΜΑΡΙΚΑ ΤΣΑΜΑΔΙΑ

Καστελλοριζία

ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ

ΠΟΙΟΣ ΜΑΣ ΔΙΝΕΙ ΚΑΙ ΤΡΩΜΕ

I

Ἦτο κακοκαιρία πρωτοφανής· τὰ πελάγη ἀφρισμένα ἀνεπήδων ὡσὰν νὰ ἔβραζον· εἰς τὸν βαθὺν κόλπον ῥεύματα ἐξωγκωμένα εἰσήρχοντο μὲ σάλον· ὁ δὲ ἄνεμος ἀνεστάτωνε τὴν πόλιν δυνατὸς καὶ ψυχρός, ἐκλόνιζε τὰς στέγας τῶν σπιτιῶν καὶ ἐρράπιζε τοὺς διαβάτας, οἱ ὁποῖοι ἔτρεχον νὰ κλεισθοῦν κάπου.

Μερικοὶ μόλις ἐτολμοῦσαν νὰ ὑπάγουν εἰς τὰ Μάρμαρα, τὸν λιθόκτιστον αὐλόγυρον τῆς μητροπόλεως, ὁπόθεν βλέπει κανεὶς ν' ἁπλώνεται κάτω καὶ πέρα τὸ ὡραιότερον ἀπὸ τὰ πολὺ ὀλίγα ὡραῖα θεάματα ποὺ ἔχει νὰ δείξῃ τὸ νησὶ τῆς Μήλου. Δηλαδὴ ἡ ἀρχὴ τοῦ γραφικοῦ κόλπου καὶ τὰ Χάλαρα, ἀπόκρημνον μέρος, γεμᾶτο βράχους καὶ σωροὺς πετρῶν, καὶ κατάφυτον ἀπὸ ἐλαίας.

Ἀπὸ τὰ Μάρμαρα, συνήθως οἱ κάτοικοι βλέπουν τὸν καιρόν.

Διότι οἱ νησιῶται διαρκῶς ἀσχολοῦνται μὲ τὸ βαρόμετρον τῆς φύσεως. Καὶ πολὺ συχνὰ τὸν χαιρετισμόν των ἀντικαθιστοῦν μὲ μετεωρολογικὰς ἐκφράσεις.

Οἱ ἐπιστρέφοντες ἐκ Μαρμάρων εἰς τὸ καφενεῖον ἐπλησίαζον τὸν διαρκῶς καπνίζοντα Θεῖον, γέρον ψαρᾶν, μάντιν πολύπειρον τῶν καιρῶν, καὶ τὸν ἠρώτων περὶ τῆς θαλασσοταραχῆς.

—Ἂν γυρίσῃ μαϊστροπουνέντι, ἔλεγεν ἐκεῖνος δογματικῶς, θὰ βρέξῃ καὶ θὰ μαγκάρῃ ὁ ἀγέρας. Ἀλλὰ ἡ τραμουντάνα βαστάει πάντοτε μέρες, καὶ δὲν εἶνε σὰν τὸ σορόκο, ποῦ εἶναι ἀψὸς μονάχα.

Ὅλοι ἐφοβοῦντο τὴν διάρκειαν τῆς θαλασσοταραχῆς, διὰ τοῦτο δὲν ὑπῆρχε ζωηρότης εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ καλοκάρδου Στέλιου, ὁ ὁποῖος κάθε χρόνο ἐδώριζε ἀπὸ ἕνα γυιὸν εἰς τὸ κράτος.

Κάθε ἐργασία εἶχε παύσει· οὔτε οἱ μεταλλευταὶ ἔλειπον εἰς τὸ Βάνι, πέραν τοῦ κόλπου ὅπου ἐξήγετο μαγγανέζιον, οὔτε οἱ ψαράδες εἰς τὸν Καλαμαρόκαβον, ὁ ὁποῖος προμηθεύει ψάρια εἰς γενναίας δόσεις, οὔτε οἱ γεωργοὶ εἰς τὰς ἐξοχάς.

Μόνον οἱ ἰατροὶ δὲν ἐστέκοντο καθόλου· διότι ἐπιδημία ἱλαρᾶς ἐθέριζε τὰ παιδιά. Ἕνεκα τούτου καὶ τὰ σχολεῖα εἶχον κλείσει. Καὶ ἐπειδὴ ὁ βορριᾶς δὲν ἄφινε νὰ προσεγγίσῃ ἀτμόπλοιον, οὔτε ταχυδρομεῖον οὔτε νέα..... Μοναδικὴ χρονιά!

Ἔπρεπε κανεὶς νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ ὑπάρχοντα, ν' ἀντλήσῃ ἀπὸ τὴν ψυχήν του ἢ ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν φάρμακον κατὰ τῆς ἀνίας. Ἡ κακοκαιρία ὅμως, ἡ ἀσθένεια, ἡ φτώχεια τοὺς ἐκράτει ὅ-

λους συλλογισμένους. Εἶναι ὅμως αὐτὰ ἱκανὰ νὰ συντρίψουν τὴν ψυχήν;

Ἔξαφνα ἡ καμπάνα τοῦ ἑσπερινοῦ ἠσήμανεν. Ἐξημέρωνε Κυριακὴ ἡ μεγάλη ἑορτὴ τῶν Χριστιανῶν.

Πολλοὶ ἔκαμον τὸ σταυρό τους καὶ ἀκόμη περισσότεροι ἐσηκώθησαν διὰ νὰ περάσουν τὴν ὥρα τους εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐσηκώθην κ' ἐγὼ μηχανικῶς.

Τότε ἤκουσα τὴν φωνὴν φίλου μου δικαστοῦ, ἐρωτῶντες παχὺν καὶ ἀφελῆ νέον.

—Ποιὸς μᾶς δίνει καὶ τρῶμε Γιάννη; Χωρὶς νὰ σκεφθῶ διατί ἀρά γε ἠρώτησεν τοιουτοτρόπως ὁ φίλος μου, καὶ μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι καὶ ἐκεῖνος καὶ ἐγὼ εἴμεθα ὑπάλληλοι ἀπήντησα ἀντὶ τοῦ νέου.

—Ἡ Κυβέρνησις! ποιὸς ἄλλος;

II

Ἡ Κορφιάτισσα ἐδῶ εἰς τὴν Πλάκαν, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Μήλου, ἡ Θαλασσίτρα ἐπάνω εἰς τὸ Κάστρο της, ἡ Πορτιανὴ πέρα εἰς τὴν Παλαιὰν Χώραν, ἡ Ὁδηγήτρα εἰς τὸ γειτονικὸ νησὶ τῆς Κιμώλου, ὅλο Παναγίες!

Ὁ ναυτικὸς κόσμος αἰσθάνεται, ὅπως κανεὶς ἄλλος, τὴν βαθεῖαν ἀνάγκην τῆς μητρός. Μέσα ἐς τὴν τρικυμία τὸ ναυτόπουλο ποιὸν ἄλλον θὰ θυμηθῇ παρὰ τὴν μητέρα του; Ἡ Θαλασσίτρα καὶ ἡ Ὁδηγήτρα δὲν εἶναι κι' αὐτὴ μιὰ μάννα τῶν θαλασσοδαρμένων καὶ τῶν ταλαιπωρημένων;

Συνετάντισε λοιπὸν ὁ ναύτης τὴν ἀνάγκην αὐτὴν τῆς ἰδικῆς του φύσεως μὲ τὸ ὑπὲρ φύσιν θεῖον. Ποιητικὸς καρπὸς τοῦ συνδέσμου τούτου εἶναι τὰ ἐρημοκκλήσια τοῦ γιαλοῦ, ἡ τόσες Παναγίες, καὶ τὰ βαπτιστικὰ ὀνόματα τοῦ τρεχαντηριοῦ, ποῦ τὸ ἔβγαλαν Ἐλεοῦσαν, καὶ τῆς βρατσέρας, ποῦ τὴν εἶπαν Εὐαγγελίστριαν, καὶ τοῦ ὑπερηφάνου καραβιοῦ ποῦ τὠνόμασαν Γ π ε ρ μ ά χ ο ν, καὶ τῆς κομψῆς ψαροπούλας, ποῦ τὴν καλοῦν Χ α ρ ι τ ω μ έ ν η ν.

Κτυπᾷ λοιπὸν μὲ τὶς δυὸ καμπάνες της ἡ Κορφιάτισσα, ἀκολουθεῖ κ' ἡ Θαλασσίτρα μὲ τὴν δικήν της τὴν καινούρια, καὶ μακρόθεν, ἀπὸ τὸ χωρίον τῆς Τρυπητῆς, ἀκούεται ὁ Ἅγιος Νικόλαος, μία ἀπὸ τὰς καλυτέρας ἐκκλησίας, ποῦ ἔχει βαρὺ καμπαναριό.

Καὶ ὁ ἅγιος αὐτὸς εἶναι τῶν θαλασσινῶν εἴδωλον. Ὁ ναύτης ἐφαντάσθη ἕνα πολύπειρον γέροντα, κυβερνήτην ἄγρυπνον καὶ νηφάλιον, σοφὸν ἀπὸ τὴς Ἀ ν α τ ο λ ὲ ς μακριά, εὗρε τὸν Ἅγιον Νικόλαον ἀπὸ τὰ Πάταρα καὶ τὰ Μύρα τῆς παλαιᾶς καὶ πολιτισμένης Λυκίας καὶ τοῦ ἀνέθηκε τὴν κυριαρχίαν τῆς θαλλάσσης.

Ἐπήγαινα εἰς τὸν ἑσπερινὸν τῆς ἀνωτέρω ἐκκλησίας, εἰς Τρυπητὴν διὰ νὰ περιπατήσω καὶ λιγάκι.

Εἰς τὸν δρόμο ἔβλεπα γύρο μου τὰ χωράφια νὰ πρασινίζουν. Μέσα εἰς τὴν τόσην δυστυχίαν αὐτὰ μόνον ἐμειδίων διὰ τοὺς πτωχούς καὶ ὑπέσχοντο.

Καὶ ὅταν μοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν ἡ περίεργος ἐρώτησις τοῦ φίλου μου δικαστοῦ— Ποιὸς μᾶς δίνει καὶ τρῶμε.....

—Ἡ γῆ! ἀπήντησα εὐχαριστημένος διότι εὗρῆκα τὴν ἀληθινὴν τροφόν μας.

Ποιὸς ἄλλος;

III

Κοντὰ εἰς τὸ σχολεῖον εἶναι τὸ παντοπωλεῖον τοῦ Μιχαήλου, τὸν ὁποῖον εὑρίσκεις πάντοτε νὰ ἔχῃ βρεξιν πρὸς συζήτησιν.

—Φυσικὰ τῷ λόγῳ, μοῦ ἔλεγε, σκοτώνων ὡς συνήθως τὰ Ἑλληνικά, πῶς τὰ καλοπερνᾶτε ἐδῶ εἰς τὰς Ἀθήνας;

Εἰς τὴν εἰρωνικὴν αὐτὴν ἐρώτησιν ἀπήντησεν ὁ πατήρ του, σεβαστὸς καὶ ἀγαθὸς ἀρχιμανδρίτης.

—Διατὶ τάχα; μήπως ἐδῶ στὸ νησί μας εἶναι ἄσχημα; Ἔλα αὔριον προσέθηκε, στρεφόμενος πρὸς ἐμέ, ποῦ ξημερώνει κυριακὴ καὶ σχόλη μεγάλη νὰ ἑορτάσωμε ἐς τὸ Κάστρο, ἐς τὴ δική μας ἐκκλησία. Θὰ μείνῃς εὐχαριστημένος. Ἐδῶ εἰς τὰ μέρη μας ὅταν παρατηρῇ κανεὶς τὸν χαρακτῆρα τῆς νησιωτικῆς ζωῆς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ θείου πραγματικῶς εὐχαριστεῖται νὰ ψυχολογῇ.

Κάποια ἡμερότης, κάποια εὐθυμος τοῦ θείου λατρεία ὡς εἶδος πανηγύρεως, κάποια ἐλαφρότης εἰς τὴν ἀντίληψιν ὅλων τῶν ζητημάτων, ὑπομονὴ εἰς τὴν δυστυχίαν, ἀγάπη πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὴν χαρὰν φιλοπεριέργεια καὶ φιλοπαιγμοσύνη, καὶ κάποια εὐχάριστος φλυαρία εἰς γλῶσσαν ἰδιάζουσαν καὶ κάπως μελῳδικήν ...

Ἰδὲ τὰ τετράγωνα καὶ ἄσπρα σπιτάκια μας πόσον εἶναι ἁπλᾶ καὶ φωτεινά. Ἰδὲ μὲ πόσην εὐκολίαν ἀπὸ πολὺ μικρὰ τὰ παιδιὰ καὶ τῶν δύο φύλων ἑτοιμάζουν τὴν ἀντίληψίν των καὶ τὴν καρδίαν των διὰ τὸ μέγα ζήτημα τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ γάμου. Ἐδῶ εἰς τὰ νησιά μας εἶνε ἀδύνατον νὰ φαντασθῇς ἄνθρωπον μακρὰν τῆς χαρᾶς τοῦ γάμου.

Χθὲς ἀκριβῶς, εἰς κάποιο καλὸ σπῆτι, ἐπαίξαμε ἕνα παιχνίδι εἰς ἀφελῆ φίλον μας, ποῦ ζητεῖ μικρός, μικρὸς νὰ ὑπανδρευθῇ.

Τοῦ προσδιωρίσαμε νὰ λέγῃ δλοένα τὰς λέξεις «Ἀλεῦρι, ἀλεῦρι». Ὅταν ἐκουράσθη καὶ ἐσταμάτησεν ἐπιμόνως, ὅλοι μαζὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες τοῦ ἐρριχθήκαμε· «νὰ τὸ λέγῃς ἐκουράσθηκες, φαντάσου νὰ τὸ κουβαλῇς κιόλα νὰ τρῶνε τὰ παιδιά σου»

Ἐγαμογέλα ὁ ἀγαθὸς ἱερεύς, ὁ ὁποῖος ἦτο μοναδικὸς διὰ τὴν φιλοστοργίαν του καὶ τοὺς μόχθους του ὡς πατὴρ καὶ ὡς πάππος.

Τότε ἐσυλλογίσθην τοὺς γονεῖς μου, οἱ ὁποῖοι ἐκοπίασαν ἐπὶ μίαν ζωὴν ὁλόκληρον διὰ τὸ ψωμὶ τῶν παιδιῶν των καὶ ὅταν ἐπέρασαν ἀπὸ τὸν νοῦν μου πάλιν οἱ λόγοι τοῦ φίλου μου δικαστοῦ—Ποιὸς μᾶς δίνει καὶ τρῶμε—Οἱ γονεῖς μας! ἀπήντησα μετὰ βεβαιότητος, Ποιὸς ἄλλος;

IV

Ἡ Θαλασσίτρα τοῦ Κάστρου ἔχει τὰς παραδόσεις της καὶ τὰ στολίδια της. Φιλοξενεῖ ὑπὸ τὸν ὑψηλόν της θόλον παλαιὰς ναυτικὰς

οἰκογενείας καὶ ἔχει τὸν καλύτερον ἐπιτάφιον τῆς νήσου. Τὰ κορίτσια τὸν στολίζουν μὲ περισσοτέραν ὑπερηφάνειαν καὶ οἱ νέοι εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ μὴ ἐπιτρέψουν νὰ τοὺς τὸν πάρῃ ὁ δήμαρχος κάτω εἰς τὴν μητρόπολιν.

Ἐπήγαινα ν' ἀκούσω τὸν φίλον μου ἱερέα, ὁ ὁποῖος ἤρχιζε τὸν ὄρθρον πάντοτε πρὶν ξημερώσῃ.

Ὁ δρόμος τοῦ Κάστρου χαραγμένος ἐπὶ βράχου δὲν εἶνε καθόλου εὔκολος, μάλιστα κατὰ τὴν νύκτα καὶ μὲ κακοκαιρίαν, ὅπως ἡ σημερινή.

Ὁ ἄνεμος ἠκούετο ὡς ἄτακτον γαύγισμα σκύλλου, ὅπερ μετέπιπτεν εἰς κλαυθμόν. Ἡ θάλασσα κάτω ἐμούγκριζεν ὑποκώφως καὶ ἐγέννα τοὺς τρόμους ποὺ προκαλοῦν αἱ ἄβυσσοι καὶ τὰ βάραθρα..... Ἀπελπιστικῶς δὲ ἠγωνίζετο τὸ βυσσινόχρουν φανάρι τῆς Ἀρκαδίας, τῆς νησίδος εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου, κατὰ τῶν στοιχείων ὅλων, διότι τὰ σύννεφα κυλιόμενα χαμηλὰ ὑπὸ τῆς ἀτάκτου θυέλλης, ἡ ὁποία προσήγγιζε, τοῦ ἐσκέπαζον τὸ φῶς.

Καὶ ᾐσθάνθην ῥῖγος καὶ συντριβήν, ὅταν ἐσκέφθην πόσους δὲν ἔχει καταπίει ἡ μαύρη θάλασσα, ἐν ᾧ ἔτεινον χεῖρας ἱκετευτικάς, ποῦ; Εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν ἄβυσσον.

Καὶ διὰ νὰ διαλύσω τὴν φρικτὴν αὐτὴν φανταστικὴν εἰκόνα ἐτράπην μὲ ταχὺ βῆμα πρὸς τὴν ἐκκλησιαν, ἐνῷ ἐψιθύριζον.

—Τίποτε δὲν μᾶς δίνει ἡ ἄσπλαχνος θάλασσα, ἀφ' οὗ δὲν τρέφει οὔτε ἕνα δένδρο γιὰ νὰ πιάνωνται εἰς τὰ κλαδιά του τὰ ναυάγια τοῦ θυμοῦ της. Καὶ μήπως αὐτὴ δὲν μᾶς πλανάει μὲ τὴν εὐμορφιά της, μὲ τὰ κοράλλια της καὶ τὰ μαργαριτάρια μὲ τὰ λαχταριστά της φάρια;

Μπορεῖ λοιπὸν μιὰ τέτοια μάγισσα νὰ μᾶς δίνῃ νὰ τρῶμε μιὰ ἀληθινὴ τροφή; Κάθε ἄλλος παρὰ αὐτή!

V

Μέσα εἰς τοὺς λεγεῶνας τῶν κυρίων καὶ τῶν κανδηλίων τῆς ἐκκλησίας διεκρίνοντο μορφαὶ γαλήνης.

Ὁ σεβαστὸς ἱερεὺς ἐλειτούργει ἤρεμα καὶ προσεκτικά, ἔξω δὲ τοῦ ἱεροῦ ὁ καλλίφωνος Ἄγγελος, μικρὸ παιδὶ τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀναλάβει ἀποφασιστικῶς τὸ ἔργον ἐθελοντοῦ ψάλτου, ἐφαίνετο ὡς μία ὡραία τόλμη τῆς ζωῆς.

Ὁ ἀὴρ ἐκεῖ δὲν ἴσχυεν· τὸ σκότος εἶχεν ἐξοντωθῇ. Ἡ θάλασσα δὲν παρουσιάζετο μὲ κανέν της ῥῖγος. Τὸ πλήρωμα ἦτο πυκνόν, οὐδεὶς Καστριανὸς ἔλειπεν, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ βρακοφόροι γέροντες, μὲ τὰς λευκὰς των μπερέττες εἰς τὸ χέρι εἶχον καταλάβει ἀπὸ βαθείας νυκτὸς τὸ στασίδι των. Αἱ γυναῖκες μὲ τὰ ἰδιάζοντα νησιωτικὰ ὀνόματα, ἡ Ἐργίνα, ἡ Κατέ, ἡ Ζαμπιώ, ἡ Μαρουσώ, ἡ Φλουρῆ, ἡ Κοκκώνα, ἡ Τρισεύγενη, ἡ Μαργαρίτη, ἡ Μαριακὼ εἶχον γεμίσει, γραῖαι καὶ νέαι ἀναμίξ, καὶ τοὺς δύο γυναικωνίτας.

Παρὰ τὴν συνήθειάν των δὲν ὡμίλουν. Ὅλοι ἐκεῖ μὲ γλυκύτητα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ὡσεὶ νὰ ἔλαμπον ἀπὸ ἐσωτερικὸν φῶς, ἤκουον

τονιζόμενα παρὰ τοῦ ἱερέως τὰ παραγγέλματα τῆς εἰρήνης, τὰς λύσεις τῶν μυστηρίων διὰ τῆς Παρθένου τὰς παραμυθίας τῶν πόνων διὰ τοῦ Χριστοῦ, τὴν δύναμιν τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος εἰς τὰ ἔργα τῶν ἁγίων, τὴν χαρὰν τῆς ἀγάπης καὶ τὴν πέραν τοῦ τάφου εὐφροσύνην εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Θεοῦ.. ...

Ὥστε ἡ φτώχεια καὶ ἡ ἀσθένεια δὲν ἀρκοῦν νὰ συντρίψουν τὴν ψυχήν;

Ὥστε ἡ θάλασσα καὶ ὁ βορριᾶς δὲν ξερριζώνουν τὴν χαράν; Διατί λοιπόν;

Τὴν ψυχικήν μου αὐτὴν ἔρευναν διέκοψεν ἡ τυχαία ἀνακάλυψις τοῦ φίλου μου δικαστοῦ εἰς τὸ ὄπισθέν μου στασίδι.

—Βρὲ ἀδελφέ, τοῦ εἶπα, ἐσὺ δὲν ἀφίνεις νὰ σοῦ διαφύγῃ ἐκκλησία. Παρὰ πολὺ φιλακόλουθος..... Ὡρισμένος θὰ μπῇς στὸν παράδεισο μὲ τὰ παπούτσια.

—Διατί τάχα τὸ λέγεις αὐτό; μοῦ ἀπήντησε χαμηλοφώνως. Μήπως ἐδῶ μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν δὲν ἀντιπροσωπεύονται ἰδέαι σωτήριοι καὶ δὲν τελοῦνται μυστήρια παρηγορίας, τὰ ὁποῖα συγκρατοῦν τὴν κοινωνίαν; Κοίταξε γύρω σου καὶ θὰ ἰδῇς κάποιαν χαρὰν εἰς ὅλους... Εὐτελὴς τροφὴ εἶνε ἡ χαρά; Ἡ κοινωνία ἴδρυσε τὴν ἐκκλησίαν, τὴν δὲ κοινωνίαν ὁ Θεός! Καὶ ἡμεῖς δὲν εἴμεθα τῆς κοινωνίας λειτουργοί;—Ποιὸς μᾶς δίνει καὶ τρῶμε λοιπόν;—ὁ Θεός! Φίλε μου. Ποιὸς ἄλλος;

V I

Ἔμεινα τελευταῖος, μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας. Οἱ πιστοὶ καὶ ἰδία τὰ παιδία βιαστικὰ ἔφυγαν διὰ τὰ σπίτια των. Ἦτο ἑορτὴ μεγάλη, καὶ θ' ἀντηλλάσσοντο ἐπισκέψεις καὶ θὰ κατελύοντο γλυκίσματα καὶ καλὰ φαγητά,

Οἱ εἰδήμονες εἶχον προείπει τὴν κατάπαυσιν τῆς τρικυμίας, ἀλλ' ὅταν ἐξῆλθα εἰς τὸ προαύλιον τῆς ἐκκλησίας εὑρέθην πρὸ ἀπιστεύτου θεάματος.....

Ἐξημέρωνεν ἤδη. Γαλήνη τελεία ἐπεκράτει εἰς ὅλην τὴν φύσιν. Βροχὴ ραγδαία εἶχε κατευνάσει τὴν τρικυμίαν καὶ τὸν βορριάν. Οἱ γύρω φαλακροὶ λόφοι καὶ ἡ Ἐρημόμηλος διεκρίνοντο ὡς λουσμένα μὲ καθαρωτάτας καὶ στιλπνὰς γραμμάς. Τὰ ρεύματα τοῦ κόλπου ἐνόμιζες ὅτι παρίστανον κτενισμένας γαλανὰς κόμας καὶ μία λευκὴ γραμμὴ ἀναμέσον των ἐφαίνετο ὡς ταινία περιβάλλουσα αὐτάς. Καὶ ἀπέναντι τῆς ραδινῆς θαλασσινῆς νύμφης, τῆς νησίδος Ἐρημομήλου, τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Βανιοῦ ἐξετείνετο ὡς μακρὸς καὶ γραφικὸς μῶλος. Αἴθρια πρὸς τὴν ροδίζουσαν ἀνατολήν, καὶ πρὸς τὴν δύσιν νεφύδρια λευκὰ ὡς ἀγγέλων πτερυγίσματα ἐπλανῶντο, καὶ μέσα εἰς αὐτὰ κάποιον ἄστρον, τὸ ὁποῖον δὲν ἴσχυσεν νὰ τὸ σβήσῃ ἡ αὐγή, ὑπέτρεμεν θαρρεῖς σὰν φίλημα οὐρανίας ἀγάπης. Ἡμην μαγευμένος καὶ εὐχαριστημένος διότι ἡ μοναδικὴ αὐτὴ γαλήνη ἐστάλαζεν ἤδη χαρὰν εἰς τοὺς κακοπαθήσαντας ἐπὶ τόσον χρόνον νησιῶτας.

Πραγματικῶς ἐώρταζεν ὁ ἀνθρώπινος καὶ ὁ φυσικὸς κόσμος. Καὶ ἡ ἑορτὴ αὐτὴ τῶν αἰσθημάτων τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν εἰκόνων τῆς φύσεως παρουσιάζετο εἰς τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου ὡς ἡ Ἐμορφιὰ τῆς Ζωῆς τοῦ Παντός. Καὶ καθὼς γλυκεῖα ἀμβροσία, καὶ ὡσὰν εὐγενεστάτη καὶ ὀλυμπία τροφή μας εἶναι ἡ Ἐμορφιὰ τῆς Ζωῆς,

Ποία δύναμις ἀριστοτέχνις μᾶς παρέχει τὴν αἰσθητικὴν αὐτὴν ἡδονὴν εἰς τὴν ψυχήν μας;

Σὺ εἶσαι, ὦ ὑψηλὴ τροφὸς τῆς γηΐνης μας ἀθανασίας, σὺ ὦ Ἁρμονία! Ποιὸς ἄλλος;

Κ. Σ. ΓΟΥΝΑΡΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ «ΔΕΙΛΙΝΑ»

ΣΤΟ ΚΛΗΜΑ

Τῇ προσφιλεῖ μοι φίλῃ
Μ. Μ. εἰς Χίον

Κι' ὅταν στὴ γῆ ἁπλόνῃς κλώνους
Καὶ τὰ σταφύλια σου σκεπάζῃς,
Καὶ ὅταν λυγερὸ ψηλόνῃς
Καὶ τὴν αὐλὴ ὅλη ἰσκιάζῃς,

Κλῆμα χρυσό, ἀπὸ τοῦ Νῶε
Τὰ χέρια πρωτοφυτευμένο,
Μεσ' 'ς τὸν ὁλόγλυκο χυμό σου
Κάθε καλὸ κρατεῖς κρυμμένο.

Μὲ μυστικὴ ζήλια καὶ πόθο
Καθένας, κλῆμα, σὲ κυττάζει,
Κ' ἡ χρυσοπράσινη θωριά σου
Χαρὲς καὶ εὐτυχία τάζει.

Εἶσαι τοῦ γεωργοῦ ἡ σκέψη
Καὶ τὸ γλυκὸ κρασί σου δίνει,
Ζωὴ καὶ δύναμι τ' ἀρρώστου
Καὶ τοῦ φτωχοῦ τὶς πίκρες σβύνει.

Τὴ λησμονιὰ τοῦ κάθε πόνου
Καὶ τὴ χαρὰ τῇ ζηλεμμένη,
Στὸ μαγεμμένο τὸ χυμό σου
Σύ, κλῆμα, τὴν κρατεῖς κλεισμένη.

Καὶ μέσα 'ς τᾶγιο τὸ ποτῆρι
Σὺ τοῦ Χριστοῦ γίνεσαι αἷμα,
Ποῦ σμίγει πλάσμα μὲ τὸν Πλάστη
Καὶ τὴν ἀλήθεια μὲ τὸ ψέμμα.

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

Η ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ, ΑΠΟΙΚΙΣΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΟΧΗ

Τὴν Αὔγουστον τοῦ 1486, ἓξ ἔτη πρὶν λάβει τὴν πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς ἄγουσαν ὁ Χριστόφορος Κολόμβος (1492) ἐστέλλετο ὑπὸ τῆς αὐλῆς Ἰωάννου τοῦ Β'. τῆς Πορτογαλίας, ὁ εὐγενοῦς καταγωγῆς Βαρθολομαῖος Δίας (Bartholomeo Diaz) πρὸς ἀπωτέρω ἐξερεύνησιν τῆς ὑδρογείου.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐλιμενίσθη εἰς τὸ Table Bay, κόλπον παρὰ τὸ τελευταῖον ἄκρον τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς, ὀνομασας αὐτὸ διὰ τὰς μεγάλας ἐκεῖ καταιγίδας «Ἄκρον τῶν καταιγίδων». Τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο μετωνομάσθη ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Β'. «Εὐέλπις ἄκρα».

Ἀπὸ τὸ **Table Bay**, ἔνθα νῦν εἶνε ἐκτισμένη ἡ ὡραιοτέρα τὴν θέαν πόλις τῆς N. Ἀφρικῆς μὲ ὑπὲρ τὰς 80,000 κατοίκων, ἐν οἷς 200 ἕλληνες, συμπήξαντες κοινότητα καὶ ἀνεγείραντες μεγαλοπρεπῆ ναόν, ἐπρομηθεύθη ὕδωρ καὶ ἐξηκολούθησε τὸν πλοῦν του παρα τὴν ἀνατολικὴν τῆς ἠπείρου πλευραν, ἀφιχθεὶς μέχρι **Algoa Bay**, τὸ νῦν ἀνατολικὸν Λονδῖνον, λιμὴν ἐμπορικὸς μὲ ὑπὲρ τὰς 25,000 κατοίκων, ἐν οἷς καὶ ὀλίγοι ἡμέτεροι.

Ἐπαναλάμψας εἰς Λισσαβῶνα κατὰ Δεκέμβριον τοῦ ἑπομένου ἔτους παρηγκωνίσθη χάριν τοῦ συντρόφου αὐτοῦ **Vasco de Gama**, ὅστις τὴν ἀξίαν τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Δίας διαβλέπων, ἡτοίμασε στολίσκον καὶ ἐπανέπλευσε μετὰ παρέλευσιν ἑνδεκα ἐτῶν, ἀνακαλύψας τὴν διὰ τὰς Ἀν. Ἰνδίας ὁδόν. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1497 ἔκαμε τὸ πρῶτον μέχρις αὐτῶν ταξείδιον.

Ἔκτοτε τὸ ἄκρον τῆς «Καλῆς Ἐλπίδος» κατέστη τὸ κέντρον τοῦ μετὰ τῶν Ἀν. Ἰνδιῶν καὶ τῆς Εὐρώπης ἐμπορίου καὶ μόνον ἡ τομὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ **Suez** τὸ 1869 ἔθετο ἐκ ποδῶν τὴν πολύτιμον τοῦ ἀκρωτηρίου ὁδόν.

Ἦτο ἄλλως αὐτὴ ἥτις καθιστῶσα συντομώτερον τὸν διὰ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ πλοῦν ἀνέδειξε τὴν N. Ἀφρικήν, ἀφ' ἑαυτῆς

γενομένην, ἕνεκα τῆς παντοειδοῦς πλουσίας παραγωγῆς της, μέγαν παράγοντα ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἱστορίᾳ.

Τῶν Πορτογάλων εὐκόλως ἐκτοπισθέντων παρὰ τῶν Ὁλλανδῶν, καθὼς καὶ τούτων μετέπειτα ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, κατέφυγον εἰς νοσώδη μέρη, ὅπου ἐν μέσῳ τῶν ἐλογενῶν πυρετῶν καὶ ἄλλων δυσχερειῶν συνέπηξαν ἀποικίαν εἰς τὰ **Sofala**, συναλλασσόμενοι μὲ τοὺς μαύρους. Μετὰ μικράν, ἕνεκα τῶν ἐπιθέσεων τῶν ἰθαγενῶν διαμονήν, διῆλθον διὰ τῆς νοσώδους κοιλάδος τοῦ Ζαμπέσι καὶ ἀπεκατέστησαν ἐκεῖ ἔνθα καὶ νῦν εἰσέτι κυματίζει ἡ σημαία των, ἐν τῇ Ἀνατολικῇ τῆς N. Ἀφρικῆς πλευρᾷ, κτίσαντες τοὺς δύο σημαντικοὺς ἐμπορικοὺς λιμένας τὴν **Beira** καὶ **Delagoa Bay**.

Τὸ ναυάγιον τῶν σκαφῶν τὸ 1648, ἕνα καὶ ἥμισυ αἰῶνα μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν, παρὰ τὸ **Table Bay**, ὑπῆρξε γεγονὸς πολὺ σπουδαιότερον διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς χώρας ἢ αἱ προμελετημέναι καὶ προπαρασκευασμέναι ἐπαναστάσεις. Ἡ πρὸ αἰῶνος ἀκμάζουσα μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ Ὁλλανδικὴ Ἑταιρεία τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν (**Dutch East India C)oy**), πληροφορηθεῖσα τὸ δυστύχημα ἀπέστειλεν ἐκεῖ τὸ 1653 ἑκατὸν τῶν ὑπαλλήλων της μετανάστας πρὸς ἀποίκησιν. Ἀφιχθέντες οὗτοι ἐπεδόθησαν εἰς τὴν καλλιέργειαν λαχανικῶν καὶ ἄλλων τροφίμων δι' ὧν ἐπρομήθευον τὰ διερχόμενα ἐκεῖθεν Ὁλλανδικὰ πλοῖα. Εὐάριθμοι ὄντες καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ φέρωσιν μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰς γυναῖκάς των, συνῆψαν γάμους μετ' ἰθαγενῶν γυναικῶν.

Ἡ ἑταιρεία κατόπιν κατὰ τὸ 1685 εἰσήγαγε δούλους ἐργάτας μαύρους τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς καὶ εὐθὺς μετέπειτα ἀσιανοὺς κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Οὗτοι ἐλθόντες εἰς αἱμομιξίαν μὲ ὁττεντότιδας ἀπετέλεσαν ἄλλην μικτὴν φυλήν, οὐδεμιᾶς παρὰ τῆς ὁλλανδικῆς κυβερνήσεως γενομένης ἀποπείρας πρὸς καταστολὴν τοῦ κακοῦ. Τοὐναντίον δὲ δελεαζομένη ἐκ τοῦ μεγάλου πλούτου ὃν προσεπορίζετο ἐκ τῶν Ἀν. Ἰνδιῶν καὶ οὐδόλως φανταζομένη τὴν μέλλουσαν παγκόσμιον αὐτοκρατορίαν, ἐξηκολούθει νὰ πέμπῃ ἀποίκους. Εἰς τοὺς ὀλίγους ἀφιχθέντας εἰς τὴν N. Ἀφρικήν, ἐκ τῶν ἐργατικῶν ἄλλως τὰ τάξεων. ἡ μεγάλη ἀπὸ τῆς γενετείρας ἀπόστασις, ἡ ἔλλειψις μέσων συγκοινωνίας καὶ τὰ ὑπερβολικὰ διὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἔξοδα ἐπέβαλλον τὴν ἐκεῖ ἀποκατάστασιν, καθ' ὅσον μάλιστα ἐθεώρουν ἑαυτοὺς ἐξορίστους.

Τὸ 1689 τριακόσιοι Γάλλοι εὐγενότοι ἀπελαθέντες ἐκ Νάντης καὶ εὑρόντες ἄσυλον ἐν Ὁλλανδίᾳ ἐστάλησαν καὶ οὗτοι εἰς τὸ ἀ-

Ἡ βασιλομήτωρ τῆς Πονδολάνδης καὶ οἱ ἀκόλουθοί της.

χρωτήριον. Ἡ Ν. Ἀφρικὴ δι' αὐτοὺς ἦτο ἡ γῆ ἔνθα ἐκόντες ἄκοντες ἔμελλον αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα των νὰ ζήσωσι καὶ νὰ ἀποθάνωσιν. Ἐξ ἐπιφανῶν οὗτοι καταγόμενοι οἴκων ἐδίδαξαν εἰς τοὺς Ὁλλανδικῆς καταγωγῆς ἀποίκους τὰς τέχνας, τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν, δώσαντες τὴν πρώτην ὥθησιν πρὸς προαγωγὴν τοῦ τόπου.

Ἀπαγορευομένου παντὸς θρησκευτικοῦ δόγματος παρὰ τῆς ἑταιρείας τῶν Ἀν Ἰνδιῶν, κυριάρχου τότε οὔσης μετὰ πάροδον αἰῶνος ἀφωμοιώθησαν καὶ συνεχονεύθησαν πάντες μὲ τὸ Ὁλλανδικὸν στοιχεῖον, εἰσίτι δὲ τὰ ὀνόματα αὐτῶν διακρίνονται φερόμενα ὑπὸ τῶν μεγαλειτέρων τῶν Boers οἰκογενειῶν τοῦ ἀκρωτηρίου Οὐράγγης καὶ Τρανσβάλ.

Οὕτω ἡ πρώτη δημιουργηθεῖσα ἐν τῇ Νοτίῳ ἄκρᾳ ἀποικία ἀπετελέσθη ἐκ μιᾶς δρακὸς Ὁλλανδῶν ὑπηρετῶν τῆς ἑταιρείας, διπλασίων Γάλλων καὶ κράμα διαφόρων μαύρων ἰθαγενῶν καὶ Ἀσιανῶν λαῶν οἷον Malays, Kaffirs καὶ Hottentots.

Εἰς τὰ δύο ταῦτα εὐρωπαϊκὰ στοιχεῖα, τῶν μὲν Ὁλλανδῶν ὄντων ἀγενῶν, ζωηρῶν, γενναίων, φιλελευθέρων, ἀπείρων καὶ ἀπειρίττων, μὲ πλεῖστα θρησκευτικὰ ἐλαττώματα, τῶν δὲ Οὐγενότων ἀδυνάτων εἰ καὶ πλέον ἀνεπτυγμένων, ἀναγκασθέντων νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὰ ἐξωφρενικὰ τῶν πρώτων θελήματα, χρεωστεῖ ὁ σημερινὸς Boers μέρος τῶν φυσικῶν προτερημάτων του, ἰδιαίτατα δὲ εἰς τὰ παρὰ τῶν ὑπηκόων τοῦ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. διδαχθέντα εἰς τοὺς προγόνους του μαθήματα.

Οἱ ὀττεντότοι ἀπόγονοι τοῦ Χὰμ θεωρούμενοι, κατηραμένοι ἐκ γενετῆς, τοὺς μετεχειρίζοντο μὲ περιφρόνησιν, πωλοῦντες αὐτοὺς ὡς δούλους. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ'. αἰῶνος ὁ πληθυσμὸς τῶν λευκῶν τῆς Ν. Ἀφρικῆς συνεποσοῦτο εἰς 10,000 οἵτινες συναισθανθέντες τὸν ὑπὸ τῆς ἑταιρείας τῶν Ἀν. Ἰνδιῶν ζυγὸν ἐζήτησαν παρὰ τῆς Ὁλλανδικῆς κυβερνήσεως τὴν ἀνεξαρτησίαν των. Εὑρισκομένη αὕτη εἰς ἐμπόλεμον μετὰ τῆς Ἀγγλίας κατάστασιν (1780) ἀπεπειράθη ἡ Ἀγγλία καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τὴν ἅλωσιν. Ἡ Γαλλία ἐπρόλαβε τότε καὶ ἐματαίωσε τοὺς σκοπούς της ἀποστείλασα ἓν τάγμα στρατοῦ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀποίκων. ἐν οἷς συγκατελέγοντο καὶ οἱ πρώην ὑπήκοοι αὐτῆς.

Τὸ 1780 ἐγένετο καὶ ὁ πρῶτος μετὰ τῶν ἰθαγενῶν πόλεμος, εἰς ὃν ἀνεδείχθησαν νικηταὶ οἱ Boers ἐπιβάλλοντες τὸν σεβασμὸν καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἰθαγενεῖς.

Τὸ 1793, ὑποκυψάσης τῆς Ὁλλανδίας εἰς τὴν δύναμιν τῶν γαλλικῶν ὅπλων ὑπὸ τὴν δεξιὰν τοῦ Μ. Ναπολέοντος διεύθυν-

σιν, εὐνόητος καὶ ἡ ἐπελθοῦσα μεταξὺ τῶν δύο εὐρωπαϊκῶν φυλῶν τῆς Ν. Ἀφρικῆς διαμάχη, διαρκὴς ἔκτοτε καταστᾶσα. Ταύτης ἐπωφεληθεὶς ὁ ἐν Ἀγγλίᾳ διαμένων κ. Γουλιέλμος Ὀραγγης δι' ἐπιστολῆς του ἐκάλεσε τοὺς συμπατριώτας αὐτοῦ Ὁλλανδοὺς νὰ δεχθῶσιν ἀγγλικὰ στρατεύματα κατὰ τῶν γαλλικῶν τοιούτων. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1795 τὰ ἀγγλικὰ στρατεύματα ἔλαβον, τὸ πρῶτον, κατοχὴν ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ, φαινομενικῶς μὲν συμμαχικά, κατ' οὐσίαν δὲ κατακτητικά. Τοῦτο διήρκησε μέχρι τοῦ 1803 ὅτε καὶ ἐπισήμως τὸ ἀκρωτήριον ἐκηρύχθη ἀποικία τοῦ στέμματος ὑπὸ Ἀρμοστὴν ἢ Διοικητήν, ὑποδεικνυόμενον παρὰ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως μέχρι τοῦ 1814.

Τῆς Ὁλλανδίας μὴ ἐννοούσης νὰ ἀποχωρήσῃ ὁλοτελῶς τοῦ ἀκρωτηρίου ἠναγκάσθη ἡ Ἀγγλία νὰ πληρώσῃ 6,000,000 λίρας στερλίνας, καθ' ὅσον ἦτο μεγίστη ἡ σπουδαιότης τὴν ὁποίαν ἐκέκτητο ὡς ἐκ τοῦ διάπλου διὰ τὰς Ἰνδίας, ἔνθα ἱδρύετο ἀγγλικὴ αὐτοκρατορία. Τὸ ἀκρωτήριον οὕτω μὴ κτηθὲν ἐπωλήθη εἰς τοὺς ἄγγλους.

Μετὰ τὴν ἀγγλικὴν κατοχὴν (1828) ἐδόθη δικαίωμα ψήφου εἰς ὅλους τοὺς ὀττεντότους καὶ λοιποὺς ἐλευθέρους μαύρους, τὸ δὲ 1834 ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐπλήρωσε 20,000,000 λιρῶν στερλινῶν πρὸς ἐξαγορὰν τῶν δούλων ἀπὸ τοὺς κυρίους των, Εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι μετὰ τριακονταετῆ ἀγγλικὴν κατοχὴν οἱ ἀποκληθέντες ἄποικοι τῆς Ν. Ἀφρικῆς Boers. προσωνυμία σημαίνουσα γεωργόν. ὑπέφερον περισσότερα ἀδικήματα ὑπὸ τῆς ἐλευθέρας νῦν κυβερνήσεως ἢ πρὶν. ἀναγκασθέντων τῶν φιλελευθέρων ν' ἀποχωρίσωσι τὸ 1836 εἰς τὰ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς ἠπείρου ἄγρια μέρη. Κατατροπώσαντες δὲ διαφόρους ἰθαγενεῖς πληθυσμούς, ἐν οἷς καὶ τοὺς Ζουλοῦ εἰσέβαλον εἰς Οὐράγγην καὶ ἐκεῖθεν εἰς Τρανσβαὰλ ἔνθα καὶ ἐνεκατέστησαν. Πλὴν καὶ ἐκεῖ ἐνοχλούμενοι διαρκῶς ὑπὸ τῶν μαύρων. προσεπάθουν παντὶ σθένει νὰ καταστρέψωσιν αὐτούς. Τούτων ὅμως ὄντων ἐμπειροπολέμων καὶ δὴ τῶν Ζουλοῦ, ἐφόνευσαν ἅπαντας τοὺς ἀρχηγοὺς ἐκτὸς τοῦ Πραιτωρίου. ὅστις ἐστάλη τὸ 1847 εἰς τὸν διοικητὴν τοῦ ἀκρωτηρίου ὅπως ἐκθέσῃ τὰ δίκαια αὐτῶν παράπονα καὶ λάβῃ ἐπικουρίαν κατὰ τῶν μαύρων. Οὐδὲν ὅμως ἐπιτυχών. οὐτ' ἀκροάσεως κἂν. ἐπέστρεψεν ἄπρακτος πλήρης ἄλγους.

Ἡ Νατάλη μέχρι τοῦ 1853 ἐθεωρεῖτο ὡς μέρος τῆς ἀποικίας τοῦ ἀκρωτηρίου, τὸ δὲ 1893 ἐκηρύχθη ἀποικία τοῦ στέμματος μὲ ἴδιον διοικητήν.

Τὸ πρὸ τριετίας (1857) παρὰ τῶν γεωργῶν τοῦ Potchefstroom ὀργανωθὲν ἴδιον πολίτευμα παρεδέχθησαν καὶ οἱ λοιποί. Κατὰ τὸ 1860, ἱδρυθείσης τῆς πρώτης Νοτιοαφρικανικῆς δημοκρατίας ἐν Τρανσβαάλ πρῶτος πρόεδρος αὐτῆς ἐξελέγει ὁ Πραιτώριος, υἱὸς τοῦ προμνησθέντος ἀρχηγοῦ, διευθύνας τὰς τύχας τῆς δημοκρατίας μέχρι τοῦ 1871 ὅτε ἐπῆλθεν ἡ πτῶσις του καὶ ἡ εἰς τὴν ἀρχὴν ἄνοδος τοῦ Burger

Τὸ 1877 ὁ **Sir Theophilus Shepstone**, διπλωματικὸς ἀπεσταλμένος τῆς κυβερνήσεως τῆς Βικτωρίας ἕνεκα τῶν ἐπιδρομῶν τὰς ὁποίας ὑφίστατο ἡ δημοκρατία παρὰ τῶν διαφόρων ἰθαγενῶν φυλῶν, κατώρθωσε νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ νὰ κηρύξῃ τὸ Τρανσβαὰλ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μ. Βρεττανίας, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ θεωρηθῇ ἡ ἀποικία ἐνωμένη μετὰ τοῦ ἀκρωτηρίου. Ὁ **sir Bartle Frere** ἀφιχθεὶς ὡς διοικητὴς τοῦ ἀκρωτηρίου καὶ ὑψηλὸς Ἀρμοστὴς τῶν ἄλλων ἀποικιῶν ἐν οἷς καὶ τὸ Τρανσβαάλ, προσεπάθησε σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν μετὰ τῶν Ζουλοῦ καὶ ἄλλων ἐμπολέμων φυλῶν συμφιλίωσιν. Μὴ δεχθέντων πλὴν αὐτῶν τὰς προτάσεις του ταύτας ἐξερράγει τὸ 1879 αἱματηρὸς πόλεμος, πολλοὺς ἑκατέρωθεν ἀποδεκατίσας.

Οἱ φιλοπάτριδες **Boers** βλέποντες τὸν κίνδυνον ἕνεκα τῶν σφοδρῶν ἐπιθέσεων τῶν Ἄγγλων κατὰ τῶν ἰθαγενῶν ἐπελήφθησαν τῆς περιστάσεως καὶ ἐκήρυξαν τὴν 15 Δεκεμβρίου τὴν ἀνεξαρτησίαν των ὑπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς **Kruger**, **Pretorious** καὶ **Goubert**. Ὁ πόλεμος οὗτος ἐστοίχισε πολὺ αἷμα εἰς ἀμφοτέρους, περισσότερον ὅμως εἰς τὴν ἀγγλικὴν κυβέρνησιν, ἥτις ἀπώλεσεν τοὺς κρατίστους τῶν στρατηγῶν της, καὶ δεινὰς ὑπέστη καταστροφάς.

Πάντα ταῦτα ἠνάγκασαν τοὺς Ἄγγλους εἰς ὑποχώρησιν καὶ ὑπογραφὴν τῆς συνθήκης ἐν Πραιτωρίᾳ, πρωτευούσῃ τοῦ Τρανσβαάλ, τὸν Μάρτιον τοῦ 1881. Διὰ τῆς συνθήκης ταύτης ἀνεγνωρίσθη ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ Τρανσβαὰλ ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Μ. Βρεταννίας.

Τὸ ἀξίωμα τοῦ Προέδρου ἀναλαβὼν ὁ Κροῦγερ, ὅστις ἦτο τόσον φιλόθρησκος, διαρκῶς κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὴν ἱερὰν βίβλον, ὅσον καὶ δραστήριος, ἀνεδιοργάνωσε τὸ Τρανσβαὰλ καὶ ἔδωκε νέαν ὥθησιν εἰς τὴν ἐγχώριον παραγωγὴν καὶ τὴν ἀνόρυξιν τοῦ χρυσοῦ. Ἐπεξέτεινε καὶ ἐτελειοποίησε τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας καὶ ἥνωσε τὸ **Johannesburg** μὲ τοὺς δύο ἐμπορικωτάτους λιμένας **Durban** καὶ **Delagoa Bay**. Εὑρὼν τὸ ταμεῖον κενόν, διὰ τοῦ δαιμονίου πνεύματός του ἐξεῦρε τὰ μέσα νὰ τὸ

Ὁπλίτης τῆς Ματαμπίλης ἐν πλήρει στολῇ.

ὑπερπληρώσῃ. Αὐτὸς ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐνεκαίνισε νέαν ὅλως περίοδον προόδου, πολιτισμοῦ καὶ εὐμαρείας διὰ τὴν δημοκρατίαν του. (1)

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα μέχρι τῆς 9ης Ὀκτωβρίου τοῦ 1899 ὅτε τῇ εἰσηγήσει τοῦ γερμανοῦ αὐτοκράτορος ἀνεκοίνωσε τελεσίγραφον τῇ ἀγγλικῇ κυβερνήσει κατόπιν τοῦ ὁποίου ἐξεράγει ὁ αἱματηρὸς τριετὴς πόλεμος εἰς ὃν ἔλαβε μέρος καὶ ἡ ἐλευθέρα τῆς Ὀράγγης πολιτεία ὑπὲρ τοῦ Τρανσβαάλ.

Ἄλλοι ἐφιάλται αὐτοὶ οὗτοι οἱ Boers γενόμενοι ἠνάγκασαν τοὺς γενναίους ἀρχηγοὺς αὐτῶν νὰ ὑπογράψωσι τὴν ἀτιμωτικὴν δι' αὐτοὺς εἰρήνην ἐν Πραιτωρίᾳ τῇ 31 Ἰανουαρίου 1902, παραδόσαντες τὰ ὅπλα καὶ ἀναγνωρίσαντες τὴν ἀγγλικὴν καὶ ἐν Τρανσβαὰλ κατοχήν.

Ἐκ τῆς συντόμου ταύτης μελέτης τρία τινὰ παρατηρεῖ τις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ν. Ἀφρικῆς. Οἱ Πορτογάλοι τὴν ἀνεκάλυψαν, οἱ Ὁλλανδοὶ τὴν ἀποίκησαν οἱ δὲ Ἄγγλοι κατέχουσιν αὐτήν.

Ν ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

ΤΟ ΓΕΛΟΙΟ ΣΟΥ

Μ' εἶδες καὶ γέλασες!.. μὰ ἡ καταφρόνια
Ποῦ τότε μ' ἔρριξες δὲν μὲ φοβίζει·
Χιλιάδες κι' ἄμετρα ἂν φύγουν χρόνια
Πάντα ἡ ἀγάπη σου θὰ μὲ στολίζῃ.

Γελᾷς!... Ἐτὸ γέλοιο σου κάτι μοῦ δίνεις
Μὲ χάρι ἂν βγαίνῃ, ἐλπίδα ἢ πόνο,
Ἡ περιφρόνηση· μ' αὐτὸ προδίνεις
πολλὴ ἀγάπη καὶ ζούλεια μόνο.

1909. ΕΛ ΣΠΥΡΙΔΗΣ

(1) Τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ τῆς διοικήσεώς του καὶ σήμερον ἔτι εὐλαβῶς ἀναμιμνήσκονται πάντες οἱ εἰς Τρανσβαὰλ εὑρεθέντες Ἕλληνες καὶ ξένοι.

ΙΕΡΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Προθιερεὺς

Πρότυπον ἀρετῆς, πραότητος, ἀγαθότητος καὶ φιλοπονίας, ὁ Προθιερεὺς Κωνσταντῖνος Καραχριστοδούλου ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν τὸν παρελθόντα Ἰούνιον ἐν μέσῳ τῆς βαθυτέρας καὶ εἰλικρινεστέρας θλίψεως ὁλοκλήρου τῆς κοινωνίας Βαθέος ἀλλὰ καὶ τῶν ἁπανταχοῦ γνωστῶν καὶ φίλων του. Γεννηθεὶς ἐν Μυτιληνοῖς, κωμοπόλει τῆς Σάμου, ἐκ χρηστῶν καὶ εὐσεβῶν γονέων, τὰ πρῶτα γράμ-

ματα ἐδιδάχθη παρὰ τοῦ θείου του ἱερομονάχου Ἰγνατίου Λαχανᾶ, τῆς ἱστορικῆς ἐν Σάμῳ οἰκογενείας, ἐφημερίου καὶ κτήτορος τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου. Κατόπιν ἐγένετο μαθητὴς τῆς ἀστικῆς σχολῆς καὶ ἔσχεν ὡς διδασκάλους τὸν ἀείμνηστον Ν. Παπαδάκην καὶ Μ. Προβαταρίδην. Ἀποφοιτήσας ταύτης ἐνεγράφη εἰς τὸ Γυμνάσιον γυμνασιαρχεύοντος τότε τοῦ μεγάλου τοῦ γένους διδασκάλου Κόντου.

Ἀλλ' ὁ μικρὸς Κωνσταντῖνος ὑπὲρ πάντα ἠγάπησε τὴν μουσικήν, προικισμένος δὲ ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ λαμπρᾶς φωνῆς καὶ ζηλωτὴς τοῦ ἱεροῦ τοῦ θείου του ἐπαγγέλματος, παρῃτήθη τῶν περαιτέρω σπουδῶν καὶ ἀφωσιώθη εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, τὴν ὁποίαν ἐδιδάχθη τελείως ὑπὸ τῶν τότε διασκάλων Ι. Δικασίου, Μ. Τσακιρογλίδου καὶ Ι. Πρωτοπαπᾶ. Αἰσθανόμενος ἐν τούτοις τὴν ἀνάγκην ἀνωτέρας μορφώσεως κατέγινεν εἰς μελέτας πλουτίσας τὰς γνώσεις του καὶ ἀναπτύξας τὴν διάνοιάν του.

Συνδεθεὶς διὰ τῶν δεσμῶν τοῦ γάμου μετὰ κόρης σεμνῆς καὶ ἀνταξίας αὐτοῦ, τῆς θυγατρὸς τοῦ ἐκ τῶν προκρίτων τοῦ τόπου Α. Κακοράτου κατὰ τὸ 1862, ἐγένετο ἱεροδιάκονος τὸ 1863 καὶ ἐχειροτονήθη ἱερεὺς τὸ 1865 ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἁγίου Σμύρνης Χρυσάνθου. Σπάνιος τύπος ἱερέως, κατέχων εἰς ὑπέρτατον βαθμὸν ὅλα τὰ ἰδεώδη προσόντα, ὑφ' ὧν ὀφείλει νὰ κοσμῆται ὁ τὸ θεῖον ἐν τῇ γῇ ἀντιπροσωπεύων, φύσει καλοκάγαθος, εἰς ἄκρον ἐνάρετος, καλλίφωνος καὶ ἱεροπρεπέστατος, ἦτο τὸ σέμνωμα τῶν ἐν Σάμῳ κληρικῶν καὶ εἵλκυε τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν ξένων ὅσοι τὸν εἶδον ἱερουργοῦντα. Αἱ μεγάλαι του ἀρεταὶ ἐξετιμήθησαν ἐπαξίως καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὰ ὑψηλότερα ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα ἐν Σάμῳ. Οὕτω τῇ προτάσει τοῦ Μητροπολίτου Σάμου κατὰ τὸ 1875 διωρίσθη μέλος τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς τῶν μελλόντων ἱεροθεῖναι, τὸ 1878 ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἀρχιερέως προήχθη εἰς πρωτοπρεσβύτερον, τὸ 1885 διωρίσθη ἀναπληρωτὴς τοῦ Προέδρου τῆς ἐπὶ τῶν ἱερῶν Μονῶν ἐπιτροπῆς, ὅτε δὲ κατὰ τὸ 1900 ὁ Μητροπολίτης Σάμου Γαβριὴλ παρέδωκε τῷ Κυρίῳ τὸ πνεῦμα, διωρίσθη τηλεγραφικῶς ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος καὶ ὡς τοιοῦτος διετέλεσεν καὶ καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς ἀρχιερατείας τοῦ διαδεχθέντος τὸν Μητροπολίτην Γαβριὴλ, Ἀθανασίου Καπαράλη. Ἀποθανόντος καὶ τούτου τὸ 1903 καὶ διορισθέντος Μητροπολίτου τοῦ νῦν τοιούτου Κ. Βοντζαλίδου, ἐξηκολούθει κατέχων τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιερ. Ἐπιτρόπου ἐπὶ 9 ἔτη, μεθ' ὃ καταβεβλημένος ἐκ τῶν πολλῶν τοῦ ἐπαγγέλματός του κόπων καὶ τῶν οἰκογενειακῶν του συμφορῶν, παρῃτήθη τῆς θέσεως ταύτης. Γενομένης δεκτῆς τῆς παραιτήσεώς του ἐξεφράσθησαν αὐτῷ ἐγγράφως εὐχαριστίαι καὶ ἔπαινος διὰ τὴν μακρὰν καὶ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν του, εἰς ἀμοιβὴν δὲ τῶν ὑπηρεσιῶν του αὐτῶν τῷ παρεσχέθη τὸ προνόμιον νὰ προΐσταται καὶ προπορεύεται πάντων τῶν ἱερέων ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις. Ὡς ἱερεὺς ἀλλὰ καὶ ὡς μουσικὸς διέπρεψεν ὁ ἀοίδιμος Καραχριστοδούλου. Αἱ μουσικαί του γνώσεις μεγάλως πάντοτε ἐξετιμήθησαν καὶ τὸ τάλαντόν του τοῦτο ἦτο πολύτιμον. Τὸ 1888 ἱδρυθείσης σχολῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐνταῦθα, διωρίσθη καθηγητὴς αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Καραθεωδορῆ, ὅστις πολὺ τὸν ἐξετίμα, καὶ διετέλεσε τοιοῦτος ἐπὶ ὀκταετίαν ἐφ' ὅσον ὑπῆρχε καὶ ἡ σχολή. Συνθέτης διαφόρων μουσικῶν τεμαχίων ἐτιμήθη διὰ διπλώματος ὑπὸ τοῦ ἐν Κων)πόλει Ἑλληνικοῦ Μουσικοῦ Συλλόγου, μεγάλως ἐκτιμηθέντων τῶν ἔργων του ὑπὸ τῶν ἐκεῖ μουσικῶν.

Ἀτυχῶς ἡ μοῖρα ἐπέκλωσε πολλὰς πικρίας εἰς αὐτὸν καὶ πολλαχῶς ἐδοκιμάσθη ἡ πατρική του καρδία. Ἐκ τῶν πολλῶν τέκνων του τέσσαρα μόνον ἐπέζησαν αὐτοῦ τὰ πλεῖστα δὲ ἐκ τῶν ἀποθανόντων ἀπεχαιρέτισαν τὴν ζωὴν ἐν τῇ ἀνθούσῃ ἡλικίᾳ τῶν 20 καὶ πλέον ἐτῶν. Αἱ οἰκογενειακαί του συμφοραὶ καὶ αἱ ἐκ τοῦ ἐπαγγελματός του συγκινήσεις—διότι ἂν σκεφθῇ τις ὁποῖον καθ' ἑκάστην δοκιμάζει κλονισμὸν ἡ καρδία ἱερέως καὶ δὴ εὐαισθήτου, ὡς ἦτο ὁ μεταστάς, συνοδεύοντος καὶ ἀποδίδοντος εἰς τὴν μητέρα γῆν ὅλους ἐκείνους τοὺς ὁποίους ὡς ἴδια του τέκνα παρακολουθεῖ ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς γεννήσεώς των—ἐστάλαξαν βραδέως τὸ δηλητήριον τοῦ θανάτου εἰς τὴν πάσχουσαν καὶ σιγῶσαν ἐκείνην καρδίαν. Ἐπὶ 45 συναπτὰ ἔτη, ὡς ἱερεὺς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Θεοδώρου, ὅπου διεδέχθη τὸν θεῖόν του, οὐδέποτε ἀνεπαύθη, ὡς ἄγρυπνος ποιμὴν ἐπιβλέπων καὶ φρουρῶν τὸ ποίμνιόν του.

Πατὴρ πολυμελοῦς οἰκογενείας δὲν ἦτο δυνατὸν μὲ τὰς μικρὰς προσόδους τῆς ἐκκλησίας του καὶ ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του νὰ ἀναθρέψῃ καὶ ἀναπτύξῃ τὰ τέκνα του. Φιλότιμος καὶ ἅμα γενναῖος, πτωχὸς ἀλλ' ὑπερήφανος ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐργασίαν. Φιλοπονώτατος δὲ καὶ φιλόκαλος ἐγένετο ὁ καλλιτέχνης βιβλιοδέτης τῆς Σάμου κερδίζων ἐντίμως καὶ ὑπερηφάνως τὸν ἄρτον τῆς οἰκογενείας του.

Ἡ ἀκατάπαυστος ὅμως ἐργασία, αἱ λύπαι καὶ αἱ συγκινήσεις κατέβαλον αὐτὸν καὶ μετὰ ὀλιγοήμερον ἀσθένειαν παρέδιδε τὴν ἁγίαν ψυχήν του εἰς τὸν Πλάστην, εἰς ὃν εἶχεν ἀφιερώσει ὅλην του τὴν ζωήν, προπεμφθεὶς εἰς τὴν ὑστάτην του κατοικίαν ἐν μέσῳ τῶν ἀκρατήτων δακρύων τῶν ἐνοριτῶν του, οἵτινες τὸν ἐσέβοντο καὶ ἐλάτρευον ἀληθῶς καὶ τῆς εἰλικρινοῦς λύπης συμπάσης τῆς κοινωνίας Βαθέος, ἡ ὁποία μεγάλως ἐξετίμα καὶ ἠγάπα τὸν ἐνάρετον ἱερέα, τοῦ ὁποίου ἡ ἀγαθὴ μνήμη ἐσαεὶ θὰ μείνῃ ἀλησμόνητος.

Τὸν βίον του, ὡς ὁ ἴδιος ἐν ταῖς ἑαυτοῦ σημειώσεσι γράφει, διῆλθεν ἀνάμικτον χαρᾶς καὶ λύπης, ἀναπολῶν συχνὰ τὰς πικρίας καὶ τὰς τέρψεις τοῦ ματαίου τούτου κόσμου καὶ ἀναφωνῶν τὸ ρητὸν τοῦ Χρισοστόμου «Ματαιότης ματαιοτήτων τὰ πάντα ματαιότης».

ΙΔΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΛΑΧΕΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ 1ην ΣΕΛΙΔΑ

Η ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Χαρισμένο τῆς Ἐλπίδας Δ. Βοντζαλίδου.

Μικρὰ παιδάκια, κατεβήκαμε νὰ παίξουμε μὲ τὴ Λάβρα τὴν ἀδερφή μου στοῦ σπιτιοῦ μας τὸν κῆπο.

Χαμογελοῦσε ὁλόγυρά μας τ' ἀνοιξιάτικο βράδυ μὲ τὰ δικά του τὰ μάγια καὶ τὶς ἀσύγκριτες ὁμορφιές του. Ἀνάβιναν χρυσάφι τὰ βουνὰ καὶ τὰ σπίτια καὶ τὰ δένδρα. Φιλοῦσε τὴν πλάση ἐρωτικὰ ὁ ἥλιος ποὺ πήγαινε νὰ βασιλέψῃ.

Ἀνάμεσα στ' ἄλλα λουλούδια τοῦ κήπου- κι' εἶτανε τόσα!—στοχάστηκα παράμερο νὰ ξανοίγῃ, στοὺς πρασινοκόκκινους ἐπάνω κλώνους τῆς τριανταφυλλιᾶς, ἕνα πανέμορφο μπουμπούκι, κι' εἶπα μὲ τὴν ἀχόρταστη λαχτάρα τῆς ἡλικίας μου, στὴ Λάβρα τὴν ἀδερφή μου:

—Γιὰ ἰδὲς τί ὄμορφο τριαντάφυλλο θὰ γίνῃ τὸ μπουμπούκι Σὰ ν' ἀνοίγῃ τὰ ῥοδόγελα μάτια του στὴ ζωὴ νὰ τὴ χαιρετίσῃ. Τ' ὁλόχρυσο τὸ δειλινὸ τοῦ πορφύρωσε τὰ μισάνοιχτα φύλλα. Στὶς ἄλλες τὶς γύρω μας ὁμορφιές, δὲν ξέρω ἂν τὸ τριαντάφυλλο ποὺ τώρα ξανοίγει δὲν εἶνε τὸμορφότερο.

Ἄκουσε τὰ λόγια μου τὸ τριαντάφυλλο κι' ἀναγάλλιασε ἀπὸ τὴ χαρά του.

—Τί καλὰ ποὺ εἶνε τὰ παιδάκια, στοχάστηκε!

Ἡ τριανταφυλλιά, σιγὰ τ' ἀνάδεδε τὰ φύλλα ἀπὸ εὐχαρίστηση κι' εἶπε μέσα της μὲ περιφάνεια:

—Ἐγὼ τὰ βγάζω στὸ φῶς καὶ τὸν ἥλιο τὰ ὄμορφα τριαντάφυλλα γιὰ νὰ τὰ χαίρουνται τὰ παιδάκια.

Πλησιάσαμε μὲ τὴ Λάβρα κοντὰ καὶ τὸ χαδέβαμε τὸ τριαντάφυλλο. Ἐκεῖνο ντροπαλὸ μᾶς γλυκοκύτταζε. Ἄξαφνα εἶπε ἡ ἀδερφή μου:

—Νὰ τὸ κόψουμε καλὲ Περικλῆ! Στὸ ποτῆρι μὲ τὸ καθάριο νερὸ θ' ἀνοίξῃ μιὰ ὥρα γρηγορώτερα.

Τὸ μπουμπούκι ἀνατρίχιασε. Σὰ νἄβλεπε τὸ χάρο ἐμπρός του ζωντανὸ μὲ τὸ θεριστικὸ δρεπάνι ποὺ κόβει τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀφανίζει. Συμμάζεψε τὰ φύλλα του γιὰ νὰ προφυλαχτῇ καὶ μὲ τὸν τρόμο ποὺ εἶχε στοχαζότανε κι' ἔλεγε.

—Τί κακοὶ ποὺ εἶνε οἱ ἄνθρωποι! Ἀκουστά μου τἄχα.

—Ὄχι νὰ μὴν τὸ κόψουμε ἀπόψε, ἀποκρίθηκα τῆς Λάβρας. Ἂς τ' ἀφήσουμε μιὰ βραδιὰ ἀπάνω στὴ τριανταφυλλιὰ καὶ τὸ κόβουμε τὸ πρωΐ. Ἔτσι θὰ τὸ χαροῦμε ὅλη τὴ μέρα.

Ὁλονυχτὶς ἔτρεμε τὸ μπουμπούκι. Τί ἀγωνία ποὺ εἶναι νὰ καρτερῇ κανεὶς τὸ θάνατό του. Ἡ ἄβρα ποὺ ἐρχότανε τὴ νύχτα καὶ τὸ νανούριζε θαρροῦσε πὼς εἶταν κάποιο χέρι ποὺ πήγαινε νὰ τοῦ κόψῃ τὴ ζωὴ κι' ἔλυωνε, ὅλο ἔλυωνε ἀπὸ τὸν κρύο φόβο. Σὰν ἐπρόβαλε ἡ ῥοδόθωρη ἀβγούλα καὶ συμμάζωνε ἡ νύχτα τὰ πυκνὰ μαγνάδια της μὴ τὴν προφτάσῃ ὁ ἥλιος, ἦρθε κι' ἡ δροσούλα νὰ τὸ στολίσῃ τὸ τριαντάφυλλο μὲ τὰ μαργαριτάρια της κι' ἐκεῖνο πάγωνε, σὰ νὰ τὸ σκέπαζε τὸ νεκρικὸ σεντόνι. Σὲ λίγο ἄρχισε καὶ τ' ἀηδόνι παραπονετικὰ νὰ τραγουδῇ ἀπάνω ἀπὸ τὴν τριανταφυλλιὰ καὶ νὰ λέῃ στὸ τριαντάφυλλο:

—Γιατὶ εἶσαι χλωμὸ καὶ φοβισμένο, ἀγάπη μου; Μὴ σὲ πίκρανε ὁ ἄχαρος λαλὲς ποὺ δίπλα σου καμαρώνει τὶς ἀνοστοπερφάνειες του; Ποιός σοῦ κακομίλησε; Σὲ λίγο θὰ φανῇ ὁ ἥλιος πάλε νὰ σὲ χαδέψῃ. Δὲν τόνε ζουλέβω ἐγὼ τὸν ἥλιο. Ἄκου τὰ τραγούδια μου γιὰ σένα τὰ τονίζω στὴ λύρα ἀπάνω τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ καημοῦ τὶς χορδές.

Τὸ τριαντάφυλλο ἀποκρίθηκε ὀλότρεμο:

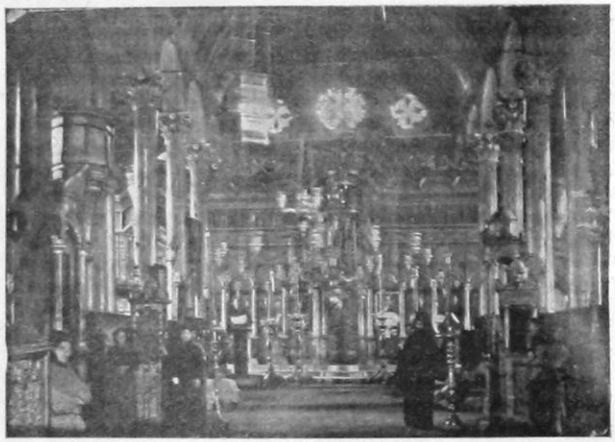
—Κοιμήθηκα— τί ὕπνος εἶτανε κι' ἄφτός.— τὴν ὑστερνή μου νύχτα στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μάννας μου ἀπόψε. Τώρα, μὲ τὸν ἐρχομὸ τοῦ ἡλιου θὰ μοῦ κόψουν τὴ ζωή. Τὰ τραγούδια σου μοῦ φαίνουνται σὰ μυρολόγια. Θὰ πιῇ τὸ αἷμά μου τ' ἀκάθαρτο νερὸ τοῦ ποτηριοῦ καὶ θὰ σβύσῃ ἡ μυρωδιά μου στὰ χνῶτα τῆς κάμαρας Δὲ μ' ἀφήνουν νὰ χαρῶ τὸν ἥλιο, τὴ δροσούλα, καὶ τὰ τραγούδια σου. Τί κακὴ καρδιά, ὠμὴ κι' αἱμοβόρα τὴν ἔχουν οἱ ἄνθρωποι!

Τὸ πρωῒ ποὺ κατεβήκαμε πάλε μὲ τὴ Λάβρα τὴν ἀδερφή μου στὸν κῆπο. εἶχε μαραθῇ τὸ τριαντάφυλλο. Σβύσανε κι' οἱ ὁμορφιές κι' οἱ χάρες του καθήκανε. Ἀπὸ τότες δὲν ξανακούστηκε πιὰ τ' ἀηδόνι νὰ γλυκοκελαΐδῃ ἀπάνω στὴν πράσινη τριανταφυλλιὰ τοῦ κήπου μας. Σὲ λίγες μέρες ξεράθηκε κι' ἡ τριανταφυλλιὰ ἀπὸ τὸν καημό της. Μόνο ὁ λαλὲς ἔβειχνε πάντα τὶς ἀνοστοπερφάνειες του μὲ καμάρι καὶ μὲ χαρά. Μὰ ποιὸς τὸν καταδεχότανε τὸν ἀνευώδιαστο λαλέ!.....

Ἀθήνα. 1910. Cid.

ΜΙΑ ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Δικαστήριον διακρινόμενον διὰ τὴν ἀκεραιότητά του ἐξέδωκε μοναδικὴν εἰς τὰ χρονικὰ τῶν δικαστηρίων ἀπόφασιν. Κατεδίκασε τὸν κατηγορούμενον εἰς ἰσόβια δεσμὰ καὶ δύο ἔτη ἐπὶ πλέον διότι ὕβρισε τὸ δικαστήριον.

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν Ἁγιάσσῳ

Η ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΑΓΙΑΣΣΟΥ

ΕΝ ΛΕΣΒΩ

Θέλων τις νὰ περιγράψῃ ἐν ὀλίγοις τὰ τῆς πανηγύρεως Ἁγιάσσου ἀνάγκη νὰ ἀνατρέξῃ εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ἱεροῦ τούτου Ναοῦ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, Ἁγίας Σιών, καθὼς καὶ εἰς τὸν συνοικισμὸν τῆς πόλεως καὶ ν' ἀναφέρῃ σχετικά τινα ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱερὰν τῆς Θεομήτορος εἰκόνα. Τότε μόνον δύναται νὰ ἐννοηθῇ ἡ ἀξία τῆς κατὰ τὴν 15 Αὐγούστου τελουμένης μεγάλης πανηγύρεως, ὄχι μόνον παρ' ὅλων τῶν κατοίκων τῆς νήσου Λέσβου ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπέναντι Ἀνατολῆς.

Ἡ πόλις Ἁγιάσσος κεῖται ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς πλευρᾶς τοῦ ὑψηλοτέρου τῆς νήσου ὄρους τοῦ Ὀλύμπου (ὑψ. 900 μετ.) εἰς ὕψος 400 μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἀπέχει τῆς Μυτιλήνης (πρωτευούσης τῆς νήσου) περὶ τὰς 4 ὥρας. Οἱ πρῶτοι αὐτῆς κάτοικοι ἦλθον ἐκ Πενθίλης, ἀρχαίας πόλεως, νοτιοανατολικῶς τῆς νῦν καταφύτου Ἁγιάσσου, κειμένης ἐπὶ ὀροπεδίου, ἧς τὰ ἐρείπια σώζονται μέχρι τῆς σήμερον, κοινῶς λεγόμενα Πετζίλια.

Οἱ πρῶτοι οὗτοι κάτοικοι ἔκτισαν ναΐσκον ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας, ἐξ οὗ καὶ Παναγιούδα ὀνομάζεται καὶ νῦν ὑπὸ τῶν κατοίκων. Ὡς δὲ ἡ παράδοσις διέσωσεν, Ἀρχιερεύς τις ἐξ Ἱεροσολύμων, συγχεόμενος μὲ τὸν Ἅγιον Γρηγόριον Ἄσσου, ἐδωρήσατο εἰς τὸν ναΐσκον εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, θαυμασίας τέχνης, μήκους 0,30, πλάτους δὲ 0,30, φέρουσαν τὴν ἐπιγραφὴν «Ἁγία Σιών». Ἡ εἰκὼν αὕτη θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ὡς μία τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ ζωγραφιθεισῶν ἱστορικῶν εἰκόνων. Πολλὰ θαύματα ἀποδίδονται εἰς τὴν εἰκόνα ταύτην, πρῶτος δὲ ὁ δωρητὴς αὐτῆς ποιεῖται λόγον περὶ τούτων.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην 1500 μ. χ. ἡ λῃστεία ἦτο τοιαύτη εἰς τὰ πέριξ ὥστε οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως ὅπως προφυλάξωσι ἀπὸ ἐνδεχομένην ἁρπαγὴν τὴν εἰκόνα καὶ ἅμα ἀποφύγωσι καὶ τοὺς φοβεροὺς τότε διωγμούς, μετέφεραν αὐτὴν εἰς τὸ νότιον μέρος αὐτῆς, εἰς θέσιν ἀσφαλῆ, ὡς ἐνομίζετο, πλησίον φάραγγος, ἔνθα νῦν ὑπάρχει τὸ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἐξωκκλήσιον τὸ καλούμενον «Ἁγίασμα». Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ἡ θαυματουργὸς αὕτη εἰκών, μετεφέρετο μόνη κρυπτομένη ἐντὸς βάτου, τὴν ὁποίαν ἀνεύρισκον οἱ κάτοικοι βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν φλογῶν, αἵτινες θεσπέσιοι ἀνεπέμποντο ἐξ αὐτῆς, μὴ φλεγομένης.

Εἰς ὀλίγην ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης ἀπόστασιν ἀνηγέρθη μικρὸς ναὸς τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἀνάλογος πρὸς τὴν τότε πενιχρὰν τῶν κατοίκων θέσιν, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἁγία Σιών» ἐξ οὗ καὶ ἡ πόλις Ἁγιάσσος. Ἐκεῖ μετῴκησαν καὶ ἄλλα πλησίον χωρία, ἀγόμενα ὑπὸ θρησκευτικῆς εὐλαβείας πρὸς τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα. Τοιουτοτρόπως ηὐξήθη καταπληκτικῶς ὁ πληθυσμὸς τῆς κωμοπόλεως.

Ἀναλόγως λοιπὸν τῆς ἐξ ἁπάσης τῆς νήσου, τῶν ἄλλων πέριξ τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς ἀπέναντι Ἀνατολῆς συρρεόντος πλήθους καὶ τῆς ὑπεράγαν μεγαλοπρεπῶς τελουμένης πανηγύρεως, ἐπάναγκες κατέστη νὰ ἱδρυθῇ καὶ ναὸς ἀντάξιος.

Τῇ προτροπῇ ὅθεν τοῦ τότε ἀρχιερέως Μυτιλήνης Ἱερημίου τοῦ μετέπειτα Πατριάρχου Κ)πόλεως 1809, κατεδαφίσθη ὁ μικρὸς ναὸς καὶ ἀνοικοδομήθη μεγαλοπρεπὴς τοιοῦτος ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ, ἔχων μῆκος 37 καὶ πλάτος 27 τεκτον. πήχεων, πλὴν τοῦ εἰκονοστασίου.

Τέσσαρα ἔτη μετέπειτα, τῷ 1813 πυρκαϊᾶς ἐκραγείσης ἐγένετο παραναλωμα τοῦ πυρὸς τὸ 1)3 τῆς κωμοπόλεως, ὁμοῦ δὲ καὶ ὁ νεωστὶ οἰκοδομηθεὶς ναός. Ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς μόλις κατωρθώθη να σωθῇ ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Θεομήτορος καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ καθὼς καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ τοῦ ναοῦ σκεύη.

Ἡ δεινὴ αὕτη συμφορὰ οὐδαμῶς ἠλάττωσε τὸν ζῆλον τῶν χριστιανῶν. Ἐκποιήσαντες τήν τε κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν τοῦ ναοῦ δύο ἔτη μετέπειτα τὸ 1815 ἀνήγειραν τὸν μέχρι σήμερον σωζόμενον τοιοῦτον εὐρυχωρότερον καὶ λαμπρότερον. Ἡ ἀνοικοδόμησις αὕτη ἐγένετο τῇ εὐγενεῖ ἐπιστασίᾳ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου, ὅστις παραιτηθεὶς τοῦ θρόνου τῆς Κ)πόλεως διέτριβεν τότε ἐν Μιτυλήνῃ, ἀρχιτέκτονος ὄντος Ἐλευθερίου τινὸς ἐξ Ἄγρας, χωρίου τῆς Λέσβου. Πρὸ τοῦ ναοῦ εὐρεῖα καὶ φιλοκάλλως ἠυτρεπισμένη πλατεῖα, σκιαζομένη ὑπὸ τοῦ πυκνοῦ φυλλώματος γηραιᾶς καὶ ὑψικαρήνου πλατάνου, εἶνε τὸ ἀγαπητὸν ἐντευκτήριον τῶν κατοικων καὶ τῶν πανηγυριστῶν.

Ἑτέρα πυρκαϊὰ πολὺ τῆς πρώτης φοβερωτέρα τὸ 1877, τῆς ὁποίας αἱ οὐρανομήκεις φλόγες περιεκύκλωσαν τὸν ναὸν τῆς Κοιμήσεως, χωρὶς ὡς ἐκ θαύματος οὐδὲν νὰ πάθῃ οὗτος, ἀπετέφρωσε τον ξενῶνα αὐτοῦ καὶ τα 2)3 τῆς πόλεως.

Ἡ φήμη τοῦ θαυματουργοῦ τῆς Παναχράντου τόσον εἶνε μεγάλη, ὅσον καὶ ἄπειρος ἡ τοῦ λαοῦ πίστις, βλέπει δέ τις τὴν παραμονὴν τῆς πανηγύρεως ἰδίᾳ, σωρείαν εὐσεβῶν προσκυνητῶν μὲ τας χεῖρας ὀπισθάγκωνα, ὡς λέγουσι, μετὰ λαμπάδων ἰσομήκων τῷ ἀναστήματί των, ἀνυποδήτους καθ' ἅπασαν τὴν πορείαν αὐτῶν, ἄλλους συρομένους διὰ τῶν γονάτων, πεζῶν, λυσικόμων γυναικῶν, μετὰ παντοειδῶν κοσμημάτων, πολυτελῶν καὶ βαρυτίμων ἐνδυμάτων, φερουσῶν διάφορα ἀναθήματα ὡς κηρὸν ἴσον τὸ βάρει τοῦ σώματός των κτλ. Πάντες οὗτοι εἰς τὰς χρισίμους τοῦ βίου των στιγμὰς ἐπικαλούμενοι τὴν χάριν τῆς Θεομήτορος, φέρουσιν αὐτῇ ἤδη τὰ τάματά των, ὡς ἀποκαλοῦσι τὰς προσφοράς των. Ἀφελὴς πίστις τοῦ λαοῦ φανταζομένου ὅτι καὶ τὸ Ἅγιον ἐξαγοράζεται.

Καὶ βλέπει τις χωλούς, τυφλούς, ἀναπήρους, πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας ἐκ διαφόρων μερῶν ἄλλους ἐπὶ ἡμιόνων καὶ ἄλλους ἐφ' ἁμαξῶν προσερχομένους μετ' εὐλαβείας.

Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν καὶ δὴ γυναῖκες, ἐκ περισσῆς εὐσεβείας κατακλίνονται ἐπὶ ἱκανὰς πρὸ τῆς πανηγύρεως ἡμέρας ἐντὸς τοῦ κυρίως ναοῦ, ἄλλοι δὲ ἐκ διαφόρων μερῶν μεταβαίνοντες «δεκαπεντίζουσιν, ὡς λέγουσιν.

Πρὸς τοὺς πανηγυριστὰς παρέχονται δωμάτια ὕπνου εἰς τὸν ξενῶνα, ἀριθμοῦντα 80 περίπου τοιαῦτα, ἱκανῶς εὐάερα καὶ εὐήλια, ἃ φροντίζουσιν οὗτοι ἐκ τῶν προτέρων νὰ εὕρωσι κατάλυμα εἰς οἰκίαν τινα. Πλὴν δὲ τοῦ ξενῶνος τὰ δύο ἀρρεναγωγεῖα, οἱ γυναικωνῖται τῶν δύο ἐκκλησιῶν καὶ αὐτοὶ οἱ νάρθηκες μετὰ τῶν περιβόλων ἀκόμη αὐτῶν ὑπερπληροῦνται προσκυνητῶν. Πρὸς ἅπαντας οἱ ἐγχώριοι φέρονται προσηνῶς καὶ φιλοφρόνως, παρέχοντες πᾶσαν δυνατὴν ἀρωγὴν συνευωχοῦνται μετ' αὐτῶν, συνάπτουσιν σχέσεις μετ' ἀγνώστων ἢ ἀνανεοῦσιν παλαιὰς φιλίας: «Καλεῖς τὸν φιλοῦντα ἐπὶ δαῖτα, τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι», λέγει ὁ Ἡσίοδος.

Τὰ καφενεῖα εἰσὶ κατάμεστα κόσμου πανηγυριστῶν διανυκτερευόντων καὶ εὐθυμούντων ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀφθόνως τῷ Βάκχῳ θυόντων. Ἐν τῇ ἀγορᾷ ὡσαύτως ἀληθὴς κοσμοπλήμμυρα.

Ἡ πανήγυρις καθόλου διαρκεῖ ἐπὶ 15 ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ πρότερον καὶ μετὰ ταῦτα μέχρι τῆς 14 7)βρίου συχνάζουσιν ἐκ διαλειμμάτων προσκυνηταί, ὃς δ' εἰπεῖν καὶ καθ' ὅλον τὸ ἔτος. ὥστε οἱ πατέρες τῆς κοινότητος ταύτης, ὡς λέγει ὁ Ἰσοκράτης, κατώρθωσαν νὰ καταστήσωσι τὴν ἐν λόγῳ πόλιν ἐν μέρει διαρκῆ πανήγυριν. «Αἱ μὲν ἄλλαι πανηγύρεις διὰ πολλοῦ χρόνου συλλεγεῖσαι ταχέως διελύθησαν, ἡ δὲ ἡμετέρα πόλις ἅπαντα τὸν αἰῶνα τοῖς ἀφικνουμένοις πανήγυρις ἔστι. (πανηγυρικὸς σελ. 46).

Εὐνόητος ὅθεν ἡ ὑλικὴ καὶ ἠθικὴ ὠφέλεια τῶν κατοίκων ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν ξένων συρροῆς καὶ τῆς μετ' αὐτῶν ἐπικοινωνίας.

Πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως μεταβαίνει ἐκ τῆς πρωτευούσης λόχος ἐκ 50 στρατιωτῶν, τὴν δὲ πανήγυριν λαμπρύνει διὰ τῆς παρουσίας του ἡ Α. Σ ὁ μητροπολίτης Μιτυλήνης.

Θαυμασία εἶνε ἡ ἐπιβλητικότης καὶ ἐξαισία ἡ αἴγλη τοῦ ἑσπερινοῦ κατὰ τὴν παραμονήν, ὡς καὶ ἡ ἱερὰ λειτουργία. ὁπότε ὁ ἀρχιερεὺς μεθ' ἅπαντος τοῦ κλήρου, τῶν ἱεροψαλτῶν καὶ προκρίτων, ἀφοῦ ἐπισήμως περιβληθῇ τὴν ἱερατικὴν του στολὴν ἐν τῷ συνοδικῷ, προηγούμενος τῆς πομπῆς κατέρχεται καὶ περιάγεται περὶ τὸ ἱερὸν ἕδρυμα. Μετὰ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν περιφέρεται καὶ πάλιν πομποδῶς ἡ εἰκὼν τῆς Θεομήτορος καὶ κατόπιν ἀναρτᾶται ἄνωθεν τῆς κυρίας εἰσόδου τοῦ ναοῦ, κάτωθεν τῆς ὁποίας ἀσφυκτικῶς συνωθούμενοι διέρχονται οἱ προσκυνηταί.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν προσερχομένων εἰς τὴν πανήγυριν κυμαίνεται ἀπὸ 5—6 χιλιάδας τὸ δὲ ἐτήσιον ἐξ αὐτῶν εἰσόδημα τοῦ ναοῦ ἀνέρχεται εἰς 800 λίρας τουρ. Προστιθεμένων δὲ καὶ τῶν προσόδων ἐκ τῶν ἀκινήτων αὐτοῦ κτημάτων. ἀνέρχεται εἰς τὸ σεβαστὸν ποσὸν τῶν 3000 λ. τ., αἵτινες δαπανῶνται πρὸς συντήρησιν τῶν σχολείων, καὶ τὰς ἐν γένει ἀνάγκας τῆς κοινότητος. Ἵνα δὲ καλῶς διαχειρίζεται ἡ περιουσία τοῦ ναοῦ ὑπὸ τῆς πρὸς τοῦτο διοικητικῆς ἐπιτροπῆς, συνετάχθη ἀπὸ 8ετίας κανονισμὸς πλήρης ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ καταστατικοῦ τῆς ἐν Τήνῳ Μονῆς τῆς Εὐαγγελιστρίας.

Εὐχῆς ἐν τούτοις ἔργον θὰ ἦτο ἂν ἡ ἑκάστοτε Δ. ἐπιτροπὴ ἐφρόντιζε περισσότερον περὶ τῆς ἀξιοπρεπείας τῶν ὑπαλλήλων ὡς καὶ περὶ τῆς καθαριότητος τοῦ ξενῶνος, καθόσον ἡ ὑπηρεσία αὕτη παρετηρήθη ὑπὸ πολλῶν λίαν παρημελημένη πρὸς ὑλικὴν καὶ ἠθικὴν τοῦ τόπου βλάβην.

Τελευτῶν τὴν μικρὰν ταύτην περιγραφὴν ἐκφράζω τὰς ἀπείρους εὐχαριστίας μου εἰς τὸν ἀξιότιμον φίλον κ. Δ. Κύπριον, ὅστις πάνυ εὐγενῶς καὶ προθύμως ἔσπευσε νὰ μοὶ παράσχῃ τὰς ζητηθείσας πληροφορίας περὶ τινων λεπτομερειῶν τῆς ἀνωτέρω πανηγύρεως Ἁγιάσσου.

Μυτιλήνη

Π. ΠΑΝΤΑΤΖΗΣ
Ὀδοντοϊατρὸς

ΚΑΝΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Εἶνε κανὼν γραμματικῆς— καὶ πρέπει τοῦτον νὰ τηρῇς
εἰς κάθε λέξεως ἀρχὴν— νὰ θέτῃς πνεῦμα εἰς αὐτήν,
Ἂν εἶν' φωνῆεν ὅμως.
Κι' ὀξεῖαν ὅπου ἀπαιτεῖ—ἀμέσως θέτε την ἐκεῖ
Ἄλλως ἂν περισπᾶται— τοῦτο ἀμέσως πράτε,
Διότι εἶνε νόμος.
Ἀλλ' ἂν εἰς μάγουλον ἀβρὰς—κόρης ἢ χήρας νεαρᾶς,
ξανθούλας ἢ μελαχροινῆς—μήπως δὲν θᾶσαι ἀγενὴς
φίλημα ἂν δὲν θέσῃς— ὡς ἀπαιτεῖ ἡ θέσις;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΙΔΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΛΑΧΕΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ 1ην ΣΕΛΙΔΑ

ΤΑ ΚΩΜΙΚΟΤΡΑΓΙΚΑ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

"ΤΟ ΔΟΧΕΙΟΝ ΜΕ ΤΟ ΓΑΔΑ„

Εἰς τὴν γυμνὴν ἐπίπλων τραπεζαρίαν τὸ λιτότατον δεῖπνον τῆς οἰκογενείας Μπουφάκη εἶχε τελειώσει, τὰ τρία δὲ μέλη αὐτῆς ἐπεβόθησαν μετὰ ζήλου εἰς τὴν συνήθη ἐργασίαν των διὰ τὸ ἀπαραίτητον καὶ ἀμετάβλητον ἀπὸ μακρᾶς σειρᾶς ἐτῶν νυχτέρι.

Ὁ κύριος Μπουφάκης, ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας, ἦτο «πρωτοβάθμιος» διδάσκαλος. Εἰς τὴν ἐπίζηλον αὐτὴν θέσιν ἀνῆλθε κατόπιν μόχθων πολλῶν καὶ κόπων ἀτρύτων— ὡς ὁ ἴδιος ἔλεγεν. Εἶχε δηλαδὴ ἐργασθεῖ ὁ δυστυχὴς ἐπὶ τριάκοντα καὶ ἓξ συναπτὰ ἔτη ὡς ἁπλοῦς δημοδιδάσκαλος, διδάξας ἐκ περιτροπῆς εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα τῆς μεγάλης ἐπαρχίας καὶ ὑφιστάμενος στερήσεις ἀνεκδιηγήτους. Τὰ καπρίτσια τῶν κομματαρχῶν ἐξ ἑνὸς καὶ ἡ ἔλλειψις νόμου περὶ μονιμότητος διδασκάλων ἐξ ἑτέρου εἶχον ποτίσει τὴν ψυχήν του πικριῶν, τὰς ὁποίας μόλις ἐγλύκαινεν ἡ λόγῳ τῆς μακρᾶς του πείρας προαγωγή του.

Καὶ δὲν ἦτο δὰ καὶ ἄμοιρος προσόντων, ὁ κύριος Μπουφάκης. Ἀρτίας ὑπωσοῦν μορφώσεως—ἦτο ἱκανὸς νὰ διδάξῃ καὶ Κικέρωνα!— Ἔνθερμος λάτρης τῆς καθαρευούσης— ἐδημοσίευσε κάποτε καὶ ἓν ἄρθρον κατὰ τοῦ Ψυχάρη εἰς τὴν «ἐφημερίδα τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων»!— κλασικὸς τὴν μορφήν, τὴν ψυχὴν καὶ τὸ αἴσθημα, ἐνόει τὰ πάντα νὰ γίνωνται ἑλληνοπρεπῶς, ἐλεεινολόγει δὲ τὴν σύγχρονον κοινωνίαν διὰ τὸν πιθηκισμὸν καὶ τὸν παπαγαλισμόν της.

Κατὰ τὰ μαθητικά του ἔτη διατελῶν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν εἰδυλίων τοῦ Θεοκρίτου, ἀφέθη νὰ τρωθῇ ἀπὸ τὰ βέλη, τὰ ὁποῖα ὁ υἱὸς τῆς Ἀφροδίτης τῷ ἔρριπτε μέσα ἀπὸ τοὺς καστανοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Πολυμνίας, ροδοπαρείου καὶ εὐμελοῦς παρθένου, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Κίμων διεῖδε τὰς ἀρετὰς τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τῆς Ἥρας συγχρόνως. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ πέρας τῶν γυμνασιακῶν του σπουδῶν, ὁ νεαρὸς Μπουφάκης, δὲν ἐλησμόνησεν— ὡς τόσοι ἄλλοι— τὸ ἴνδαλμα τῶν ὀνείρων του, μόλις δὲ ἔλαβε τὸ ἀπολυτήριόν του μὲ τὸν βαθμὸν «ἄριστα» παρουσιάσθη εἰς τὸν πατέρα τῆς Πολυμνίας καὶ τοῦ ἐζήτησεν ἐπισήμως τὴν χεῖρα τῆς »χαριτοβρύτου θεσπεσύνης θυγατρός του».

Ἡ αἴτησις ἐγένετο ἀσμένως δεκτή. Πολλοὶ λόγοι συνέτρεξαν πρὸς τοῦτο. Πρῶτον διότι προηγήθη ἡ ἐξομολόγησις τῆς κόρης εἰς τὸν πατέρα, δεύτερον διότι ὁ Κίμων ἦτο φέρελπις νέος, τρίτον διότι ἡ Πολύμνια δὲν εἶχε προῖκα... αὐτὸς δὲ ἦτο καὶ ὁ σπουδαιότερος.

Ἐμνηστεύθησαν. Ὢ! τῆς ἀλησμονήτου μνηστείας!.. ἔλεγε κάποτε στενάζων μετὰ πόθου ὁ κύριος Μπουφάκης. Δύο μόνον διήρκησε μῆνας ἡ ὡραία αὐτὴ περίοδος τοῦ βίου του, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ προσφιλεστέρα ἐνασχόλησίς του ἦτο νὰ διδάσκῃ εἰς τὴν μέλλουσαν σύζυγόν του τὸν.... «Οἰκονομικὸν» τοῦ Ξενοφῶντος! Εἰς τὸ τέλος τῶν δύο μηνῶν ὁ Κίμων ἐλάμβανε τὸν διορισμόν του ὡς «τριτοβαθμίου» διδασκάλου, ἐν ταὐτῷ δὲ καὶ τὴν ἄδειαν τοῦ γάμου.

***

—»Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ γίνεσθε ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης» εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὁ εὐλογήσας τὸν γάμον των γηραιὸς ἱερεύς. Δυστυχῶς ὅμως ἡ εὐτυχῶς ἡ εὐχή του δὲν εἰσηκούσθη. Διότι μόνος καρπὸς τοῦ γάμου τῆς Πολυμνίας καὶ τοῦ Κίμωνος ὑπῆρξεν ἡ κόρη των Σαπφώ.

Πανομοιότυπον σχεδὸν τοῦ πατρός της ἡ «προσφιλὴς αὐτῆ θυγάτηρ» ἀνετράφη καὶ ἐξεπαιδεύθη ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Ἀλλ' ἔφερεν ἤδη ἐπὶ τῶν ὤμων της τὸ βαρὺ φορτίον τῶν τριάκοντα καὶ πέντε ἐτῶν, οὐδεὶς δὲ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐστερξε νὰ μοιρασθῇ μετ' αὐτῆς τοὺς τόσους Μαΐους της. Ἡ σιωπηρὰ αὐτὴ ἀποδοκιμασία τῶν ἀνδρῶν εἰς τὸ μονογενὲς τέκνον τῆς κυρίας Πολυμνίας ἐπλήγωνε καιρίως τὴν μητρικήν της καρδίαν. Πολλάκις δ' ἕνεκα τοῦ λόγου τούτου καὶ ἐν στιγμαῖς συζυγικῶν διενέξεων ἠτιᾶτο τὸν πατέρα, πρὸς ὃν ἡ θυγάτηρ ὡμοίαζε καταπληκτικῶς, ἰσχυριζομένη ὅτι ἂν «ἡ Σαπφὼ ὡμοίαζε τὴν μητέρα της» πρὸ πολλοῦ θὰ εἶχε χορεύσῃ τὸν χορὸν τοῦ Ἡσαΐου.

Κανεὶς δὲν τὴν ἐπρόσεχε!

Καὶ δὲν ἦτο πράγματι προκλητικῆς ὡραιότητος ὡς ἡ μήτηρ της, ἐν τούτοις δὲν ἦτο καὶ ἀσχημος ἡ Σαπφώ. Παρὰ τὰ τριάκοντα πέντε ἔτη της, ἂν τις ἐπρόσεχε καλά, θὰ τὴν εὗρισκεν ἀρκούντως συμπαθῆ. Δυστυχῶς οὐδεὶς ἠθέλησε νὰ προσέξῃ. Εἶχεν ἄλλως τε καὶ πολλὰς ἀρετάς. Εὐπρόσηγορος— καίπερ σωπηλὴ συνήθως—εὐαίσθητος, μὲ καρδίαν εὐγενῆ καὶ ψυχὴν γενναιόφρονα, σώφρων καὶ μὲ τρόπους λεπτούς, ἐγνώριζε κάλλιστα τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν—τὸ τελευταῖον τοῦτο ὡς ἐκ τῆς πτωχείας, ἐν ᾗ ἀνετράφη. Ἐκ περισσοῦ ἦτο καί.... ποιήτρια. Οἱ στίχοι της γραμμένοι εἰς ἄμεμπτον καθαρεύουσαν δὲν εἶχον ἀξιωθῇ ἀκόμη νὰ ἴδουν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος. Ἀδιάφορον ὅμως· ἡ Σαπφὼ τοὺς ἔγραφε δι' ἑαυτήν.

Εἰς ὀλίγας λέξεις ἡ Σαπφὼ εἶχε μόρφωσιν τελείαν—κλασικήν, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ πατρός της, ὅστις ὑπερηφανεύετο ὡς ἄλλος Πυγμαλίων διὰ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν του. Συνεθίζε μάλιστα ἀναγινώσκων τὸ «καθ' ὅλους τοὺς τύπους τῆς γραμματικῆς» γραμμένα ποιήματα τῆς κόρης του ν' ἀναφωνῇ ἐν θαυμασμῷ: «Ἀλλὰ μὲν οὖν γε εὖγε, θύγατερ! Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπέροχον ἔμμεναι ἄλλων».

Ἡ θύρα τοῦ ὑμεναίου ἦτο πάντοτε ἐπιμόνως κεκλεισμένη πρὸ αὐτῆς

Καὶ ἀπεδέχετο μὲν εὐχαρίστως τὸν πατρικὸν θαυμασμόν ἡ Σαπφώ, ἀλλ' αὐτὸ δὲν τὴν ἠμπόδιζε νὰ καταλαμβάνεται ἐνίοτε ὑπὸ μείζονος τοῦ συνήθους μελαγχολίας, ἀναλογιζομένη ὅτι τὰ ἔτη παρήρχοντο ἀνεπιστρεπτεὶ καὶ ὅτι ἡ θύρα τοῦ ὑμεναίου ἔμενε δι' αὐτὴν ἐπιμελῶς κλειστή.

Ἐν τούτοις ἡ Σαπφὼ εἰργάζετο. Εἰργάζετο περιβαλλομένη ἀπὸ τὸ φέγγος τῶν σπινθήρων μυστικῆς ἐλπίδος ἀπωτέρου μέλλοντος λαμπροῦ, οὕτω δὲ ἐργαζομένη εἶχε καταρτίσει τομίδιον ποιημάτων ὑπὸ τὸν κτυπητὸν τίτλον «Νιφάδες χιόνος». Τὸ τομίδιον ἦτο ἕτοιμον πρὸς ἔκδοσιν καὶ μόνον ἔλειπε τὸ μέσον.

Ὅλα τὰ ποιήματά της ἦσαν γραμμένα εἰς ἄφογον καθαρεύουσαν, οὐδ' ἅπαξ δὲ ἐν αὐτοῖς ἀπηντᾶτο ἡ λέξις ἔρως, διότι τοῦτο ὑπὸ τῆς αὐστηρᾶς λογοκρισίας τοῦ πατρὸς ἐθεωρήθη ὡς ἀπᾴδον εἰς τὰ σεμνὰ ἤθη κόρης ἀγνῆς, οἵα ἡ Σαπφώ.

Καὶ εἶχε μὲν τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν ἐμπνευστήριον πηγὴν

τῆς Λεσβίας ποιητρίας ἡ κόρη τοῦ Μπουφάκη. Τὴν ἀγνότητα ἄλλως τε τῶν ποιημάτων της ἐφανέρωνε καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ἀφιέρωσις τοῦ τομιδίου εἰς τὸν πατέρα της.

»Τό δε μου τὸ πόνημα
»Τῷ πατρί μου δώρημα
»Σχολῆς ἔργον ἐν καιρῷ
»Ἔγωγε ἀφιερῶ
»Δεῖγμα υἱϊκῆς στοργῆς
»Φίλτρου καὶ ὑποταγῆς

Σαπφὼ Κ. Μπουφάκη.

Ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα!

***

Τοιαύτη ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς ἡ οἰκογένεια Μπουφάκη, τῆς ὁποίας τὴν μακαρίαν γαλήνην κατὰ τὰς νυκτερινὰς ἐκείνας ὥρας ἐτάραξεν αἰφνίδιον κτύπημα εἰς τὴν ἐξώθυραν.

Ὁ πατέρας ἀπηγόρευσεν αὐστηρῶς εἰς τὸν ἔρωτα νὰ εἰσέλθῃ.....

—Ποῖος νὰ εἶνε κατὰ τοιαύτην ὥραν; ἠρώτησαν τὰ διασταυρωθέντα βλέμματα πατρός, μητρὸς καὶ κόρης.

Ἦτο ὁ μικρὸς ὑπηρέτης τοῦ κυρίου Κυπαρίσση κομίζων μετ' εὐλαβείας τὸ ἐπισκεπτήριον τοῦ «ἀφεντικοῦ».

Ἔκπληκτος πρὸ τοῦ ἀπροσδοκήτου γεγονότος ὁ κύριος Μπουφάκης, ἄφηκε νὰ πέσωσιν ἀπὸ τὰς χεῖράς του οἱ «Παράλληλοι βίοι» τοῦ Πλουτάρχου, τοὺς ὁποίους διὰ πεντηκοστὴν ἤδη φορὰν διεξήρχετο καὶ ἀνέγνωσεν εἰς ἐπήκοον πάντων τὰς ἐπὶ τοῦ ἐπισκεπτηρίου ὀλίγας λέξεις τοῦ κυρίου Κυπαρίσση.

«Φίλε μου—ἔγραφεν ὁ κύριος Κυπαρίσσης—ἂν δὲν σᾶς ἐνοχλῶ, ζητῶ τὴν ἄδειαν νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ τὴν ἑσπέραν ταύτην. Ἔχω νὰ σᾶς ὁμιλήσω περὶ σπουδαίας τινὸς ὑποθέσεως.»

—Εὐχαρίστως, εὐχαρίστως, ἀνέκραξαν ἐν χορῷ οἱ Μπουφάκηδες.

—Θὰ τὸν περιμένω, προσέθηκεν ὁ κύριος Μπουφάκης, ἀπολύων τὸν ὑπηρέτην δι' ἐκφραστικῆς χειρονομίας καὶ ρίπτων πέριξ βλέμμα ἐν τῷ ὁποίῳ ἔλαμπεν ἡ εὐχαριστησις καὶ ἡ χαρά.

Κατὰ τὰ μαθητικά των ἔτη ἦσαν στενοὶ φίλοι ὁ κύριος Κυπαρίσσης καὶ ὁ κύριος Μπουφάκης. Ἐν τούτοις ἀκατανόητον πῶς οὐδέποτε συνέθεσαν σχέσεις οἰκογενειακάς. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἠμπόδιζε τὸν κύριον Μπουφάκην ν' ἀγαπᾷ τὸν κύριον Κυπαρίσσην οὔτε τὸν κύριον Κυπαρίσσην νὰ διάκειται εὐμενῶς πρὸς τὸν ἀρχαῖον συμμαθητήν του. Ἄλλως τε οἱ δύο φίλοι εἶχον εὑρεθεῖ ἐξ ἀρχῆς εἰς ὅλως ἀντίθετα σημεῖα ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς κλίμακος.

Ὁ κύριος Κυπαρίσσης σπουδάσας τὰ νομικὰ ἐπέτυχε πλούσιον γάμον καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ καταλάβῃ ἐπίζηλον θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Δυστυχῶς ἀπώλεσε τὴν σύζυγόν του, ἀπὸ δεκαετίας δὲ διετέλει ἐν χηρείᾳ, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος ἐξεπλήσσετο, ἀφοῦ ἡ μακαρίτισσα τοῦ εἶχεν ἀφίσει τρία ἀγόρια.

Τὰ τρία μέλη τῆς οἰκογενείας Μπουφάκη ἐβυθίσθησαν εἰς σκέψεις ἀπὸ τὴν ἀναγγελθεῖσαν πρώτην αὐτὴν ἐπίσκεψιν τοῦ κυρίου Κυπαρίσση.

Διδασκαλικώτατος εἰς τὰς ἰδικάς του σκέψεις ὁ κύριος Μπουφάκης ἀπέδωκεν ἀμέσως τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ παλαιοῦ φίλου εἰς τὴν ἀνάγκην ἣν εἶχεν οὗτος νὰ προσλάβῃ προγυμναστήν. Ὁ μικρότερος υἱός του, μαθητὴς τῆς τετάρτης τάξεως, ἦτο ἀδύνατος εἰς τὰ Ἑλληνικά, ὡς καὶ οἱ δύο μεγαλείτεροι, οἵτινες καὶ αὐτοὶ ὑπῆρξαν μαθηταί του.

—Θὰ εἶδεν ὅτι τὰ τέκνα του χωλαίνουσι καθ' ὑπερβολήν, ἐσκέφθη ὁ κύριος Μπουφάκης— τούτου δ' ἕνεκεν ἀντιληφθεὶς τὴν ἀνάγκην προγυμναστοῦ προστρέχει εἰς τὰ φῶτά μου. Τῶν φίλων ἐν τῇ ἀνάγκῃ μνημονεύομεν—προσέθηκε καθ' ἑαυτὸν μετά τινος πικρίας. Ἀλλ' ἔστω, ἰδοὺ ὅτι παρέχει μοι καὶ αὐθις δείγματα τῆς ἑαυτοῦ εὐνοίας. Ὑπολογίζει ὅτι δύο μόνον λίραι κατὰ μῆνα δὲν θὰ τοῦ φανῇ ἀπαίτησις ὑπερβολική. Ἀλλ' ἂν νομίσῃ ὅτι σκέπτομαι νὰ τὸν ἐκμεταλλευθῶ, ἂς μείνωσι τότε τὰ τέκνα του ἀγράμματα, «ξύλα ἀπελέκητα» κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ χύδην λαοῦ. Ἐν τούτοις δύο λίραι κατὰ μῆνα θὰ ἠδύναντο τὴν πενιχρὰν μισθοδοσίαν μου, κατὰ εἰκοσιτέσσαρας λίρας ἐτησίως, θὰ ἠδυνάμην δὲ οὕτω νά.....

Καὶ ἤρχισε νὰ καταστρώνῃ σχέδια ἐπὶ σχεδίων, τὰ ὁποῖα οὐδεμίαν εἶχον σχέσιν μὲ τὴν γραμματικὴν οὔτε μὲ τὸ συντακτικόν.

***

Πρὸς τὰ ὄνειρα τοῦ κυρίου Μπουφάκη ἀντετίθεντο ἐκ διαμέτρου αἱ σκέψεις τοῦ τρυφεροῦ ἡμίσεώς του. Φέρουσα ἡ κυρία Πολύμνια ὡς βαρὺν ὀγκόλιθον ἐπὶ τῆς καρδίας της τὴν παρατεταμένην ἀγαμίαν τῆς μοναχοκόρης της διέβλεπεν ἐν τῷ προσώπῳ παντὸς ἐπισκέπτου— σπανίου ἄλλως τε—τὸν εὐγενῆ ἱππότην, ὅστις θὰ ὡδήγει τὴν Σαπφὼ ἐν θριάμβῳ ἐνώπιον τοῦ βωμοῦ τοῦ Ὑμεναίου. Συνεπῶς καὶ ἡ προαγγελθεῖσα ἀπροσδόκητος ἐπίσκεψις τοῦ παλαιοῦ φίλου τὴν ἐνέβαλεν εἰς σκέψεις ἀναλόγους πρὸς τοὺς πόθους καὶ

τὰς ἰδέας της. Τοῦτο δὲ κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον, καθόσον ἀπό τινων ἡμερῶν ὁδηγουμένη ἀπὸ τὴν μητρικήν της ὀξυδέρκειαν εἶχε παρατηρήσει ὅτι ὁ κύριος Κυπαρίσσης διερχόμενος πρὸ τῆς οἰκίας των ἔρριπτε παρὰ τὸ σύνηθες ἐταστικὰ βλέμματα εἰς τὰ παράθυρα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἡ κυρία Μπουφάκη δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τί ἐσήμαινε. Τώρα ὅμως τὸ πᾶν ἐξηγεῖτο—κατὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς. Χῆρος καὶ πατὴρ τριῶν τέκνων ὁ κύριος Κυπαρίσσης εὑρέθη τέλος εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ σκεφθῇ περὶ δευτέρου γάμου. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν ἡ Σαπφὼ ἦτο τὸ καταλληλότερον πρόσωπον. Ὁ κύριος Κυπαρίσσης ἦτο πλέον ἀρκετὰ ἡλικιωμένος, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἀποβλέπῃ πρὸς τὰς νεαρὰς ὑποψηφίους τῆς τάξεώς του. Ἡ Σαπφὼ δὲ ὑστέρει μὲν τῶν ἄλλων κατὰ τὴν προῖκα καὶ τὴν δροσερότητα, λόγῳ ὅμως ἡλικίας, χαρακτῆρος καὶ μορφώσεως θὰ καθίστα τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου Κυπαρίσση ἀληθῆ παράδεισον.

Ἡ Κυρία Πολύμνια ὠνειρεύετο διαρκῶς γαμβρούς

—Αὐτὸ εἶνε—συνεπέρανεν ἐν τέλει ἡ κυρία Μπουφάκη. Θέλει τὴν Σαπφώ. Ἐνόησα ἐγὼ τὴν σημασίαν τῶν βλεμμάτων του ἀπὸ τόσας ἡμέρας τώρα. Δόξα σοι, Θεέ μου! θὰ ἀποκαταστήσω καὶ ἐγὼ λοιπὸν τὸ παιδί μου καὶ θὰ τὸ ἀποκαταστήσω μιὰ χαρά. Ὅπως πρέπει καὶ τοῦ ἀξίζει. Τί σοῦ εἶνε καὶ αὐτὰ τὰ ἀνέλπιστα! Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἀπελπίζεται κανείς. Καλὰ λέγει καὶ ἡ παροιμία: μεγάλη κόρη μεγάλη μοῖρα.—Ὅλες θὰ τὴν ζηλέψουν. Πῆρε χῆρο—θὰ σοῦ ποῦν μερικοί φθονεροί—χῆρο μὲ παιδιά. Ἀδιάφορο· ἀφοῦ πῆρε ἄνθρωπο, ποῦ δὲν εἶνε ἄξιες νὰ τὸν ἰδοῦν στὰ μάτια των ἐκεῖνες, ποῦ ὅταν πανδρεύουν τὰ κορίτσια των μὲ κανέναν γραμματικίσκο, μοῦ λὲν γιὰ περιγέλοιο τάχα καὶ γιὰ περιφρόνησι: καὶ στῆς Σαπφούλας σου μὲ τὸ καλό. Τὸ καλὸ νὰ μὴ τὰ ἰδοῦν. Τόρα θἄρχωνται νὰ μὲ παρακαλοῦν. Ἐγὼ ὅμως θὰ τοὺς δείξω ποιᾶς μάνας κόρη εἶμαι!

Ἐπὶ τούτοις ἡ ἀγαθὴ οἰκοδέσποινα βεβαία πλέον περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ δικηγόρου, παρετήρησεν ὅτι τὸ πεπαλαιωμένον σκέπασμα τῆς τραπέζης δὲν ἦτο κατάλληλον διὰ τὴν ἐπίσημον ἐκείνην περίστασιν. Μὲ ἀσυνήθη λοιπὸν θωπείαν εἰς τὴν φωνὴν συνέστησεν εἰς τὴν Σαπφὼ νὰ στρώσῃ τὸ «καινούργιο» ἀπὸ ἑταμὶν καὶ κεντημένον τραπεζομάνδηλον, τὸ ὁποῖον ἀπετέλει σπουδαῖον μέρος τῆς ἑτοιμαζομένης πάντοτε προικός της.

Θὰ ἔρχωνται νὰ μὲ παρακαλοῦν.

Ἐν τῷ μεταξὺ τί ἀρά γε νὰ ἐσκέπτετο ἡ Σαπφώ; Συνεφώνει νοερῶς πρὸς τὸν πατέρα, ἢ πρὸς τὴν μητέρα της; Τί ὄνειρα ἔπλαττεν αὐτὴ εἰς τὴν ὑπερήλικα φαντασίαν της; Κατεχομένη ὑπὸ τοῦ ἐφιάλτου τῆς φιλολογικῆς δάφνης καὶ γνωρίζουσα ὅτι ὁ κύριος Κυπαρίσσης ἐπρόκειτο νὰ ἐκθώσῃ ἐφημερίδα, ἀπέβλεψε τὴν ἐπίσκεψίν του ὡς γενομένην χάριν αὐτῆς καὶ μόνης, διὰ νὰ προσκληθῇ ὡς συνεργάτις.

Θὰ ἐγνώριζε, φαίνεται, ὁ κύριος Κυπαρίσσης, τὸ ποιητικὸν τάλαντόν της καὶ τὴν μεγάλην ἐπίδοσίν της εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ ἦρχετο νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτῆς συνεργασίαν. Τοιουτοτρόπως ἐπραγματοποιεῖτο ἐπὶ τέλους τὸ ὄνειρόν της, τὸ μέγα ὄνειρόν της νὰ ἴδῃ τὰ ποιήματά της τυπωμένα. Τακτικὴ συνεργάτις εἰς ἐφημερίδα δὲν εἶνε μικρὸν πρᾶγμα! Ἡ αὐγὴ τοῦ φιλολογικοῦ της σταδίου ὑπέφωσκε ροδίνη καὶ αἰγλήεσσα.

—Θ' ἀρχίσω νὰ δημοσιεύω τὰ ποιήματά μου ἀπὸ τὴν «ἀφιέρωσιν» τῶν ἔργων μου εἰς τὸν πατέρα μου, ἔλεγε. Πόσην ἐντύπωσιν θὰ κάμῃ τοῦτο! Ἡ κόρη πρὸς τὸν πατέρα. Τί ἀγνότερον, τί ὡραιότερον, τί ὑψηλότερον τῆς υἱϊκῆς στοργῆς; Τὰ πάντα ἐκεῖνον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἔλαβον τὰ πάντα.

Καὶ σκιρτῶσα ἐξ ἀγαλλιάσεως ἡ Σαπφώ, ἀπήγγειλε καθ' ἑαυτὴν τὴν «ἀφιέρωσιν», τὴν περίφημον ἀφιέρωσιν τῶν ποιημάτων της εἰς τὸν πατέρα της.

—Α! θὰ κάμουν αἴσθησιν αἱ ποιήσεις μου. Εἶμαι βεβαία, ἐξ

κολούθησεν ἡ Σαπφώ. Θὰ γνωρισθῶ, θὰ ἐκτιμηθῶ, θὰ θαυμασθῶ. Μετὰ τρεῖς μῆνας ἐκδίδω τὰ ποιήματά μου εἰς τόμον. Ὁ ὡραῖος τίτλος του «Νιφάδες Χιόνος» θὰ ἐνθουσιάσῃ καὶ τὸ περιεχόμενόν του θὰ μαγεύσῃ!... Πόσα δὲν θὰ ἔχουν νὰ γράψουν αἱ ἐφημερίδες δι' ἐμέ! Ἴσως νὰ μοῦ ζητήσουν καὶ τὴν εἰκόνα μου διὰ νὰ μὲ παραδώσουν εἰς τὴν ἀθανασίαν. Εἶνε ὅμως σωστὸ μία κόρη νὰ δίδῃ τὴν εἰκόνα της εἰς ἐφημερίδας, εἰς περιοδικά, εἰς ἡμερολόγια;... Ὄχι βέβαια.

Παρ' ὅλην ὅμως αὐτὴν τὴν κακῶς ὑποκρυπτομένην σεμνοτυφίαν της ἡ Σαπφὼ ὡς μὴ ἀπηλλαγμένη ἐντελῶς τοῦ ἐνστίκτου τῆς φιλαρεσκείας, καθ' ὃ γυνή, ἠθέλησε νὰ διευθετήσῃ ὀλίγον τὴν κόμην της καὶ νὰ ῥίψῃ ἓν βλέμμα εἰς τὴν περιβολήν της. Ἄλλως τε καὶ ἡ στοιχειώδης φρόνησις ἀπῄτει τὴν μικρὰν αὐτὴν θυσίαν εἰς τὸν βωμὸν τῆς γυναικείας φιλαρεσκείας, ἀφοῦ ἀνεμένετο ἐπισκέπτης ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξηρτῶντο μεγάλα συμφέροντα.

Μετέβη λοιπὸν εἰς τὸ δωμάτιόν της καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ἀτόμου της. Αἴφνης ἐκρούσθη ἡ ἐξώθυρα. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ Σαπφὼ μὲ τὸ κηρίον εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐπεθεώρει εἰς τὸν καθρέπτην τὸ κτένισμά της. Ἐν τῇ σπουδῇ της νὰ σπεύσῃ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου, ἐστράφη ἀποτόμως. Ἀλλ' ἡ κίνησις ὑπῆρξεν ὀλεθρία. Ἡ κεφαλή της ἐπλησίασεν ἢ μᾶλλον προσετρίβη ἐπὶ τοῦ κηρίου καὶ ὁλόκληρος ἡ ἀριστερὰ πλευρὰ τῆς κόμης της ἀκαριαίως ἀνεφλέγη.

Κραυγὴ ἀπελπισίας ἐξέφυγε τῶν χειλέων τῆς δυστυχοῦς κόρης, ἐν ᾧ συγχρόνως ἐκ τῆς χειρός της ἔπιπτε τὸ κακοῦργον κηρίον. Τί νὰ κάμῃ τώρα; Νὰ παρουσιασθῇ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ἐνώπιον τοῦ ξένου ἐκείνου, ἢ νὰ μείνῃ κλεισμένη εἰς τὸ δωμάτιόν της; Ἡ πάλη μεταξὺ γυναικείας φιλαρεσκείας καὶ ποιητικῆς φιλοδοξίας ὑπῆρξε βραχεῖα. Ἐξενίκησεν ἡ ποιήτρια. Ἔχουσα ἡ Σαπφὼ ἐρριζωμένην τὴν ἰδέαν ὅτι παρ' ὅλας τὰς ἐξωτερικάς της ἐλλείψεις ἡ ἐντέλεια τοῦ πνεύματός της ἦτο ἀρκετὴ νὰ κατακτήσῃ πάντα ὅστις θὰ τὴν ἐγνώριζε, διηυθέτησεν ὅπως—ὅπως τὴν κόμην της καὶ μετέβη πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου.

***

Ὁ κύριος Κυπαρίσσης εἰσῆλθε. Νομίζεις ὅμως μαζύ του εἰσῆλθε καὶ ἡ δυστυχία εἰς τὴν ἡσυχον κατοικίαν τοῦ κυρίου Μπουφάκη. Ὁ διδάσκαλος σπεύδων νὰ ὑποδεχθῇ τὸν ἀρχαῖον συμμαθητήν του παρασύρει τὸ νεωστὶ στρωθὲν «καλλιτεχνικὸν» τραπεζομάνδηλον, ἀνατρέπεται τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης μελανοδοχεῖον καὶ τὸ «θαυμάσιον ἐργόχειρον» τῆς Σαπφοῦς μεταβάλλεται εἰς..... μαύρην θάλασσαν! Ἡ κυρία Μπουφάκη μόνον ποῦ δὲν ἐλειποθύμησεν εἰς τὴν θέαν τοῦ κατασπιλωθέντος «καλλιτεχνήματος». Ἡ προσδοκία ὅμως ἐπικειμένης εὐτυχίας τὴν ἔκαμε νὰ σφίξῃ τὴν καρδιάν της καὶ νὰ ὑποδεχθῇ μὲ τὸ γλυκύτερον τῶν μειδιαμάτων της τὸν κύριον Κυπαρίσσην.

Ὁ ἐπισκέπτης ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ. Ἐξέφρασε τὴν συμπάθειαν, ἣν

ἀνέκαθεν ἔτρεφεν πρὸς τὸν ἀρχαῖον συμμαθητήν του, τὴν ὑπόληψιν τὴν ὁποίαν εἶχε πρὸς ὅλην τὴν οἰκογένειάν του καὶ τὴν λύπην ἣν ἠσθάνετο μὴ κατορθώσας μέχρι τοῦδε νὰ διέλθῃ τὴν φλιὰν τῆς οἰκίας του.

Ὁ πρόλογος προσέβιβε σάρκα καὶ ὀστᾶ εἰς τὰς ἰδέας καὶ τὰς σκέψεις ἑκάστου τῶν τριῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας Μπουφάκη. Ὁ κύριος Μπουφάκης ἤρχισε νὰ χαϊδεύῃ τὸν μύστακά του, βέβαιος ὅτι θὰ προσελαμβάνετο ὡς προγυμναστής. Ἡ κυρία Μπουφάκη ἐτσιτώθη εἰς τὴν καρέκλαν της ἀναμένουσα τὴν αἴτησιν τῆς χειρὸς τῆς κόρης της. Ἡ Σαπφὼ ἔκυψεν ὀλίγον θέλουσα ταχύτερον τῶν γονέων ν' ἁρπάσῃ ἀπὸ τὰ χείλη τοῦ ἐπισκέπτου τὴν πρόσκλησιν εἰς συνεργασίαν ἐν τῇ νέᾳ ἐφημερίδι.

Ὁ κύριος Κυπαρίσσης ἀφ' οὗ ἐπ' ὀλίγον ἐσιώπησεν, ἐξερόβδηξε καὶ ἐπανέλαβε: Μένει τώρα νὰ σᾶς ἀνακοινώσω καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς μου. Πρὸ ἔτους, κυρία Μπουφάκη, εἴχετε τὴν ἀτυχίαν νὰ χάσετε τὸν πατέρα σας. Κληρονόμοι ἐξ ἀδιαιρέτου τοῦ λαμπροῦ ἐκείνου ἀνθρώπου εἶσθε ὑμεῖς καὶ οἱ δύο ἀδελφοί σας. Ἀλλ' ὁ μακαρίτης ἀποθανὼν ἄφῃκε χρέος τι ἀρκοῦντος σημαντικὸν εἰς ἕνα ἐκ τῶν ἀνταποκριτῶν του, ὁ ὁποῖος μὲ διώρισε δικηγόρον του. Τὸ χρέος μετὰ τῶν τόκων ἀνέρχεται εἰς 150 λίρας περίπου. Ἐπειδὴ δὲ οἱ κληρονόμοι δὲν παρητήθησαν τῆς κληρονομίας ἐντὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὁριζομένου χρονικοῦ διαστήματος, ὑμεῖς, κυρία Μπουφάκη, καὶ οἱ δύο ἀδελφοί σας εἶσθε ὑπεύθυνοι διὰ τὸ χρέος καὶ ὡς... φίλος ἔρχομαι νὰ σᾶς ζητήσω νὰ τὸ ἐξοφλήσετε διὰ νὰ μὴ γίνουν ἄδικα δικαστικὰ ἔξοδα.

Κεραυνὸς ἂν ἔπιπτε

***

Κεραυνὸς ἂν ἔπιπτεν ἐνώπιον τῶν Μπουφάκηδων ἐκείνην τὴν στιγμήν, ἴσως ἡ κατάπληξίς των δὲν θὰ ἦτο μεγαλειτέρα. Λάμψις ὀφθαλμῶν, μειδιάματα χειλέων, χαρὰ μορφῆς ἐξηφανίσθησαν διὰ μιᾶς. Ἐπὶ ὅλων τῶν προσώπων διεχύθη ἡ στυγνοτέρα ἀπογοήτευσις καὶ ἀπελπισία. Τὸ «δοχεῖον μὲ τὸ γάλα» ἔπεσεν ἀπὸ τὰς κεφαλὰς ὅλων. Τὰ ὄνειρά των διελύθησαν. Ἡ κυρία Πολύμνια διηύθυνε περίλυπον βλέμμα πρὸς τὸ μελανωθὲν τραπεζομάνδηλον, ἡ Σαπφὼ ἀνύψωσε μηχανικῶς τὴν χεῖρά της μέχρι τῆς κόμης της καὶ μόνος ὁ κύριος Μπουφάκης κατώρθωσεν ὅπωσοῦν νὰ κρατήσῃ τὴν ἀταραξίαν του καὶ νὰ ξεπροβοδίσῃ τὸν δυσοίωνον ἐπισκέπτην.

Ὅταν ἐπανῆλθεν εὗρεν τὴν κόρην τουνὰ περιποιῆται τὴν λειποθυμήσασαν μητέρα της.

—Οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι, ἐψιθύρισεν: κακῆς ἀπαρχῆς γίνεται τέλος κακόν.

Καὶ μὲ τὴν φιλοσοφικὴν αὐτὴν σκέψιν ἐπανέλαβε τὸν Πλούταρχόν του καὶ ἐβυθίσθη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ βίου τοῦ Ἐπαμεινώνδου, ἀπὸ τοῦ σημείου, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχε διακόψει.

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΡΩΣΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΑΣΧΗΜΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΛΗ ΔΟΥΛΕΙΑ

(Λαϊκὴ παράδοσις)

Κάποτε ἕνας κύριος συνήντησε στὸν δρόμον του κάποιον χωρικόν. «Κουμπάρε ἀπὸ ποῦ εἶσαι τοῦ εἶπε;— Ἀπὸ μακρυνὸ μέρος, κύριέ μου,— πῶς ὀνομάζεται τὸ χωριό σου;— Εἶνε ἕνα χωριὸ κοντὰ στὸ Ροστώβ.— Εἶνε μεγάλος;— Δὲν τὸ ἐμέτρησα —Τί ἔκαμνες ἐκεῖ;— Τὸν περασμένο χρόνο ἠγόρασα ἕνα σακκὶ μὲ μπιζέλια.— Καλὴ δουλειά!— Καλὴ ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο!— Διατί;— Ἐμέθυσα καὶ ἐσκόρπισα τὸ πρᾶμμα.— Ἄσχημη δουλειά!— ἄσχημη ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο!—Διατί;— Ἐσκόρπισα ἕνα σακκὶ μὰ ἐμάζευσα ἕνα καὶ κάτι.—Καλὴ δουλειά!—Καλὴ ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο!—Διατί;— Ἔσπειρα τὰ μπιζέλια ἀλλὰ ἡ χρονιὰ ἦταν κακή!— Ἄσχημη δουλειά!—Ἄσχημη ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο!—Διατί;—Μπιζέλια πῆρα ὀλίγα ἀλλὰ φλούδια πολλά.—Καλὴ δουλειά!—Καλὴ ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο.—Διατί;—Ὁ χοῖρος τοῦ παπᾶ μας ἤλθεν στ᾽ ἀλῶνι καὶ τὰ ἐσκόρπισε.—Ἄσχημη δουλειά!— Ἄσχημη ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο.—Διατί;— Ἐσκότωσα τὸν χοῖρον καὶ πῆρα ἀρκετὸ κρέας.—Καλὴ δουλειά!—Καλὴ ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο!—Διατί;—Τὰ σκυλιὰ τοῦ παπᾶ μοῦ ἅρπαξαν τὸ κρέας —Ἄσχημη δουλειά!—Ἄσχημη ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο!—Διατί;—Ἐσκότωσα τὰ σκυλιὰ καὶ ἀπὸ τὸ δέρμα τους ἔκαμα ἕνα ὡραῖον ἐπανωφόρι διὰ τὴν γυναῖκά μου.—Καλὴ δουλειά!—Καλὴ ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο!—Διατί;—Ἡ γυναῖκά μου περνοῦσε ἀπὸ τὸν παπᾶ καὶ ὁ παπᾶς ἐγνώρισε τὸ δέρμα καὶ ἐπῆρε τὸ ἐπανωφόρι.—Ἄσχημη δουλειά!—Ἄσχημη ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο!—Διατί;—Ἔκαμα ἀγωγὴν εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ὁ παπᾶς κατεδικάσθη νὰ μοῦ δώσῃ ὀπίσω τὸ ἐπανωφόρι.—Καλὴ δουλειά—Καλὴ ἀλλὰ ὄχι καὶ τόσο!—Διατί;—Διὰ νὰ κερδίσω τὴν ὑπόθεσι ἐξώδευσα εἰς τὰ δικαστήρια ὅλην τὴν περιουσίαν μου.— Σ. Φ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΚΑΙΡΗΣ

Τοῖς σεβαστοῖς μοι γονεῦσιν
εἰς πολλοῦ σεβασμοῦ
καὶ εὐγνωμοσύνης ἔνδειξιν

Αἱ τῶν ὀλίγων, τὰ ὁποῖα κατωτέρω γράφομεν, δὲν σκοποῦμεν νὰ ἐπιφέρωμεν κρίσεις ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Θεοφίλου Καίρη, διότι τοιαῦτα ζητήματα εἶναι λίαν ἐπιζήμιον ν᾽ ἀνακαινῶνται, ἀλλ᾽ ἁπλῶς νὰ ἱστορήσωμεν τὸν βίον τοῦ αἱρεσιάρχου, ὅστις, ἂν δὲν ἦτο τοιοῦτος, βεβαίως ἐν ἴσῃ, ἂν μὴ ὑπερτέρᾳ μοίρᾳ πρὸς τὸν Κοραῆν θὰ κατετάσσετο.

Ὁ Θεόφιλος Καΐρης ἐγεννήθη ἐν Ἄνδρῳ τῇ 19 Ὀκτωβρίου 1784. Τὸ ἀρχικὸν αὐτοῦ ὄνομα ἦτο Θωμᾶς. Ὁ πατήρ του ὠνομάζετο Νικόλαος, ἡ δὲ μήτηρ του Ἀσημίνα, ἀμφότεροι ἐκ τῶν τὰ

πρῶτα φερουσῶν οἰκογενειῶν καταγόμενοι. Ὁ Θεόφιλος εἶχε τρεῖς ἀδελφοὺς καὶ ἰσαρίθμους ἀδελφάς, ἐξ ὧν ἡ μία ἡ περιώνυμος καταστᾶσα Εὐανθία.

Τὰ πρῶτα γράμματα ὁ Θεόφιλος Καΐρης ἔμαθεν ἐν Ἄνδρῳ, κατόπιν δὲ μετέβη εἰς Κυδωνίας κατὰ πρόσκλησιν θείου του τινος Σωφρονίου ὀνόματι. Ἐν Κυδωνίαις διαμένων ἐφοίτα εἰς τὴν ἐκεῖ περίφημον σχολήν, ἥτις εἶχεν ἱδρυθῇ κατὰ τὸ ἔτος 1780, ὅπου συνεδέθη δι' ἀρρήκτου φιλίας πρὸς τὸν Γρηγόριον Σαράφην, ἕτερον μέγαν τοῦ Γένους διδάσκαλον.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐκεῖ σπουδῶν του μετέβη εἰς Πάτμον καὶ Χίον μετὰ τοῦ φίλου του Σαράφη, ἵνα ἐξακολουθήσῃ ταύτας εἰς τὰς ἐκεῖ ἀκμαζούσας σχολάς.

Ἀλλ' ἡ φιλομάθειά του δὲν ἱκανοποιεῖτο καὶ ἔστρεψε τὰ βλέμματά του εἰς τὴν Εὐρώπην τὴν ἑστίαν τῶν ἐπιστημῶν.

Τὴν ἐπιθυμίαν του ταύτην ὑπέβαλεν εἰς τοὺς γονεῖς του, οἵτινες μὴ εὐπορούντες ἠρνήθησαν διαρρήδην. Ἵνα ἀποτρέψωσι δ' αὐτὸν ἔτι περισσότερον τοῦ σκοποῦ του τῷ προέτειναν νὰ νυμφευθῇ. Ἀλλ' αὐτὸς προφασισθείς, ὅτι ἔμελλε νὰ γίνῃ μοναχός, ἀπέρριψε τὴν πρότασιν τῶν γονέων του περὶ γάμου· πράγματι δὲ τῷ 1802 δηλαδὴ δεκαοκταετὴς ἐχειροτονήθη διάκονος μετονομασθεὶς Θεόφιλος.

Τὸ εἰς Εὐρώπην ταξείδιον κατώρθωσε βραδύτερον καταβάλλοντος τὰ ἔξοδα τοῦ θείου του Σωφρονίου.

Καὶ πρῶτον μὲν μετέβη εἰς Πίσαν τῆς Ἰταλίας, ὅπου ἐπεδόθη εἰς τὴν φιλοσοφίαν, φυσικὴν καὶ ἰδίως εἰς τὴν θεολογίαν κατόπιν δὲ μετέβη εἰς Παρισίους, ὅπου ἐξηκολούθησε μετὰ μεγαλειτέρου ἔτι ζήλου τὰς σπουδάς του. Ἐν Παρισίοις εὑρισκόμενος ἐγνώρισε τὸν ἀοίδιμον Κοραῆν, μεθ' οὗ δι' ἀδελφικῆς συνεδέθη φιλίας.

Τὴν 22 Ἰουνίου 1808 οἱ Κυδωνιεῖς προσεκάλεσαν τὸν Θεόφιλον ἐκ τῆς Εὐρώπης, ὅπου εἰσέτι ἐσπούδαζεν, ἵνα ἀντικαταστήσῃ τὸν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν πάσχοντα Βενιαμὶν τὸν Λέσβιον (1). Ὁ Καΐρης ὅμως ἐπιθυμῶν νὰ ἐξακολουθήσῃ ἔτι τὰς σπουδάς του ἀπεποιήθη τὴν προσφερομένην αὐτῷ θέσιν. Τῇ 11 Ἰουλίου 1810 ἐκ νέου καλοῦσιν αὐτὸν οἱ Κυδωνιεῖς (2). Εἰς τὴν δευτέραν ταύτην πρόσκλησιν ἐνέδωκεν ὁ Θεόφιλος ἐλθὼν ἐπὶ τούτῳ εἰς Κυδωνίας.

Τῇ 11 Φεβρουαρίου 1811 ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς Εὐαγγελικῆς ἐν Σμύρνῃ σχολῆς ἀντὶ ἐτησίου μισθοῦ 4000 γροσίων καὶ δωρεὰν οἰκήσεως καὶ τροφῆς τοῦ τε Θεοφίλου καὶ τῶν τριῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν καὶ τῆς παραχωρήσεως εἰς τὸν θεῖόν του Σωφρόνιον ἑνὸς μεριδίου τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐφημερίας (3).

1.- Ξενοφάνης τόμ. Β. τεῦχ. Β. σελ. 79 καὶ ἑξ.
2.- Ξενοφάνης ἐνθ' ἀνωτέρω
3.- Ξενοφάνης τόμ. Β. τεῦχος Γ'. σελ. 118 καὶ ἑξ.

Ἐν τούτοις ἔριδες μεταξὺ τῶν ἐφόρων τῆς Εὐαγγελικῆς σχολῆς ἠνάγκασαν τὸν Θεόφιλον νὰ παραιτηθῇ τῆς σχολαρχίας κατὰ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ νὰ μεταβῇ καὶ πάλιν εἰς Κυδωνίας.

Ἐκ τῶν Κυδωνιῶν προσεκλήθη ὑπὸ τῶν προυχόντων τῆς Ἄνδρου ν' ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐκεῖ σχολείων. Καὶ ἀνεχώρησε μὲν κατ' Αὔγουστον τοῦ 1812 εἰς Ἄνδρον, οὐχὶ ὅμως δι' ὃν σκοπὸν ἐκλήθη, ἀλλ' ἁπλῶς πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν γονέων του, δανισθεὶς μάλιστα παρὰ τοῦ Γεωργίου Σαράφη γρόσια 960 διὰ τὰ ἔξοδα τοῦ ταξειδίου του.

Ἐξ Ἄνδρου ἐπιστρέψας, κατόπιν ἐπανειλημμένων προσκλήσεων, εἰς Κυδωνίας ἀναλαμβάνει κατὰ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ ἔτους τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐκεῖ Ἀκαδημίας. Ἐδίδασκε δ' ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ ταύτῃ τὴν Φυσικὴν καὶ τὰ Μαθηματικά, τοῦ μέχρι τοῦδε διευθύνοντος τὴν σχολὴν Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου περιορισθέντος εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων. Ἀλλ' ὁ Βενιαμὶν οὗτος φύσει φιλόνεικος ὢν δὲν ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ εἰς ἔριδας πρὸς τὸν Καΐρην, τοῦ ὁποίου τὴν ὑπεροχὴν δὲν ἔβλεπε μὲ καλὸν ὄμμα. Ἡ κοινότης ὅμως τῶν Κυδωνιῶν, μὴ ἀνεχθεῖσα τὴν τοιαύτην τοῦ Βενιαμὶν διαγωγήν, τὸν ἀπέλυσεν.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Βενιαμὶν ὁ Καΐρης μετὰ μεγαλειτέρου ἔτι ζήλου ἐπεδόθη εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς σπουδαζούσης νεότητος. Τότε ἤρχισε ν' ἀποδεικνύῃ τὴν ἀρτιότητα τῆς μορφώσεως, ἣν ἐκτήσατο κατὰ τὸ ὀκταετὲς τῆς ἐν Εὐρώπῃ διαμονῆς του διάστημα. Ἡ φήμη του, ὡς μεγάλου διδασκάλου ἤρξατο διαδιδομένη καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα· πανταχόθεν ἤρχισαν νὰ προσέρχωνται εἰς Κυδωνίας νέοι, ἐπιθυμοῦντες νὰ φωτισθῶσι καὶ αὐτοὶ ἀκούοντες τῆς διδασκαλίας τοῦ Καΐρη.

Ἐπὶ ἐννέα ἔτη ἐδίδασκεν οὕτω καρποφόρως ἐν Κυδωνίαις. Κατώρθωσε δὲ διὰ τῶν ἀτρήτων του ἐνεργειῶν νὰ θεραπευθῶσι πᾶσαι αἱ ἐλλείψεις τῆς ἐκεῖ Ἀκαδημίας, τῶν Κυδωνιαίων προθυμουποιουμένων νὰ καταβάλλωσι τὰς πρὸς τοῦτο ἀναγκαίας δαπάνας. Οὕτω κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ ἐν τῇ σχολῇ βιβλιοθήκην λίαν ἀξιόλογον καὶ πλουσίαν καὶ νὰ φέρῃ ἐξ Εὐρώπης διάφορα ὄργανα φυσικῆς καὶ χημείας, δι' ὧν ἐναργεστέραν καθίστα τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθημάτων τούτων, διὰ τῶν διαφόρων πειραμάτων, τὰ ὁποῖα ἐνώπιον τῶν μαθητῶν του καὶ πολλοῦ τῶν Κυδωνιαίων πλήθους ἐξετέλει.

Ἡ κατὰ τὴν 3ην ὅμως Ἰουλίου 1821 ἐπισυμβᾶσα καταστροφὴ τῶν Κυδωνιῶν (4) ἠνάγκασαν τὸν Καΐρην νὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτὰς καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἀγωνιζομένην τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα Ἑλλάδα.

Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1820 ἔλαβε μέρος εἰς τὴν εἰς Ὄλυμπον

4.- Σ. Τρικούπη, ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως (ἔκδοσις τρίτη) τόμ. Β'. σελ. 189.— Ἰ. Φιλήμονος, Δοκίμιον Ἱστορικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τόμ. Γ'. σελ. 358 καὶ ἑξ.

ὑπὸ τὸν Γρηγόριον Σάλλαν ἐκστρατείαν. Ἀλλ' ἀποτυχούσης ταύτης ὁ Θεόφιλος μετά τινων ἄλλων μόλις διεσώθη εἰς Κόρινθον κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἀφ' οὗ καθ' ὁδὸν ὑπέστη τὰ πάνδεινα (5).

Κατόπιν ἀπεστάλη πληρεξούσιος τῆς Ἄνδρου εἰς τὴν Β'. ἐν Ἀστρει Ἐθνικὴν συνέλευσιν (6) Μεθ' ὃ διετέλεσε Βουλευτής. Ἡ Γ'. ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἐθνικὴ συνέλευσις ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν Δυκοῦργον Κριστινίτην τὴν ἐπιστασίαν τῆς ἐκτυπώσεως τῶν πρακτικῶν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἐν τῷ Ἐθνικῷ τυπογραφείῳ τοῦ Ναυπλίου (7), ἀπευθύνασα τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 ἐπίσημον αὐτῆς ἔγγραφον (8) εἰς ὃ ἀπήντησαν ἀμφότεροι ἐκ Ναυπλίου διὰ τοῦ ἀπὸ 11 Ἀπριλίου 1826 κοινοῦ αὐτῶν ἐγγράφου (9).

Ὅτε δὲ τῇ 12 Ἰανουαρίου 1828 ἀφίκετο εἰς τὴν Αἴγιναν ὁ Κυβερνήτης Καποδίστριας, ὁ Καΐρης προσεφώνησεν αὐτὸν ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ διὰ λόγου μεστοῦ φιλοπατρίας. Ὁ Καΐρης ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ δίδει συμβουλὰς εἰς τὸν Καποδίστριαν, αἵτινες πρέπει νὰ ὁδηγῶσι καὶ νῦν ἔτι τοὺς κυβερνήτας, ἐὰν θέλωσι νὰ βαδίσῃ τὸ κράτος ἐπὶ τὰ πρόσω. (10)

Ἡ ἐπανάστασις διὰ τοῦ διορισμοῦ τοῦ Καποδιστρίου ἔληξε καὶ τὰ πράγματα τῆς πολιτείας εἰσῆλθον εἰς τὴν κανονικὴν αὐτῶν τροχιάν. Ἀλλ' ὁ Καΐρης ἦτο ἐκτὸς θέσεως καὶ αὐτὸ πολὺ τὸν ἐλύπει, διότι φύσει ἀεικίνητος ὢν δὲν ἠδύνατο νὰ μένῃ ἄεργος. Μετὰ πολ-

5.- Σ. Τρικούπη, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως (ἔκδοσις τρίτη) τόμ. Β'. σελ. 136 καὶ ἑξ. — Τὰ κατὰ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην περιγράφει λεπτομερῶς αὐτὸς ὁ Καΐρης ἐν ἡμερολογίῳ διασωθέντι ἀκεραίῳ καὶ εὑρισκομένῳ μετ' ἄλλων ἐγγράφων εἰς χεῖρας τῆς ἀνεψιᾶς του κ. Εὐανθίας Καΐρη. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο περιέχεται ἐν τῷ ἐσχάτως ἐκδοθέντι ὑπὸ τοῦ ἐν Ἄνδρῳ σχολάρχου κ. Ἰ. Κ. Βογιατζίδου πονήματι, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Νεοελληνικὰ ἀνέκδοτα (1812—1831)» σελ. 7 καὶ ἑξ.

6.- Μάμωκα. Τὰ μετὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος τόμ. Β'. καὶ Γ'. 2α Ἐθνικὴ Συνέλευσις. Τὰς πράξεις τῆς συνελεύσεως ὁ Καΐρης ὑπέγραφε ποῦ μέν: Θεόφιλος ἐξ Ἄνδρου, ποῦ δέ: Θεόφιλος Καΐρης ἐξ Ἄνδρου.

7.- Μάμωκα, τόμ. Δ σελ. 42.

8.- Μάμωκα τομ. Δ. σελ. 121

9.- Μάμωκα τομ. Ε. σελ. 31

10.- Σ. Τρικούπη, Ἱστορία Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, τόμ. Δ. σελ. 183 (ἔκδοσις τρίτη). Ἰδὲ καὶ «Γενικὴν Ἐφημερίδα τῆς Ἑλλάδος», 14 Ἰανουαρίου 1828 (ἔτος Γ'. ἀριθ. 4), ἥτις ὡς ἑξῆς ἀφηγεῖται τὴν προσφώνησίν του: «Μετὰ τὴν δοξολογίαν ἀναστὰς ὁ Κ. Θεόφιλος Καΐρης ἐξεφώνησε λόγον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀφ' οὗ ἐχαροποίησε τοὺς συμπατριώτας διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυβερνήτου, ἐξέθεσε τὴν δεινὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔφερον τὴν πατρίδα αἱ διχόνοιαι καὶ

λαὶ δὲ σκέψεις ἀπεφάσισε νὰ ἱδρύσῃ ἐν Ἄνδρῳ ἰδίαν Σχολήν, ἐν ᾗ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν καρποφόρον αὐτοῦ διδασκαλίαν. Ἀλλ' ἐστερεῖτο χρημάτων, ἄνευ δ' αὐτῶν ἦτο ἀδύνατον νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ σχέδιόν του. Ἐν τούτοις δὲν ἀπεθαρρύνθη, ἀλλὰ μετέβη καὶ πάλιν εἰς Εὐρώπην, ἔνθα ἤρχισε παρορμῶν τοὺς ὁμογενεῖς εἰς εἰσφορὰς καὶ μελετῶν τοὺς ὀργανισμοὺς τῶν τοιούτου εἴδους εὐρωπαϊκῶν σχολείων, ἵνα λάβῃ ἰδέαν περὶ τοῦ σχεδίου καὶ τῆς λειτουργίας τοῦ οὗ ἔμελε νὰ θέσῃ ἐν Ἄνδρῳ τὰ θεμέλια σχολείου.

Ἀφοῦ δὲ συνέλεξε τ' ἀρκοῦντα διὰ τὴν ἵδρυσιν σχολῆς χρήματα, ἐπανῆλθεν εἰς Ἄνδρον τὸ 1835 ὅπου ἤρξατο τῆς οἰκοδομῆς τῆς σχολῆς του, ἣν ὠνόμασεν Ὀρφανοτροφεῖον. Τὸν δὲ Ἰανουάριον 1836 ὅτε εἶχε συντελεσθεῖ ἡ οἰκοδομὴ τοῦ Ὀρφανοτροφείου, ἐτέλεσε τὰ ἐγκαίνια μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς ἐπισημότητος.

Ἡ εἴδησις τῆς ἱδρύσεως τοῦ Ὀρφανοτροφείου ὡς ἀστραπὴ διεδόθη ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ἐλευθέραν τε καὶ δούλην, πανταχόθεν δ' ἐξ αὐτῆς ἤρχισαν νὰ συρρέωσι νέοι ἵνα ἐγγραφῶσι μαθηταὶ τοῦ Καΐρη.

Οἱ μαθηταί του ἀνῆλθον κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος εἰς 600, ὧν οἱ μὲν εὔποροι ἐπλήρωναν ἀδρὰ δίδακτρα, οἱ δὲ ἄποροι ἐγένοντο δεκτοὶ δωρεάν.

Τὸ Ὀρφανοτροφεῖον ἐπλούτισεν ἀρκούντως διὰ λαμπρᾶς βιβλιοθήκης, ἧς ἱκανὰ λείψανα μέχρι τῆς σήμερον σώζονται, καὶ διὰ πλουσίας συλλογῆς ὀργάνων φυσικῆς καὶ χημείας.

Τοῦ Καΐρη ἡ φήμη ἐστερεώθη ἐπὶ μᾶλλον ἐν Ἑλλάδι κατ' ἔτος δὲ καὶ περισσότεροι προσήρχοντο μαθηταί.

Παραδόξως ὅμως σὺν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν διαφόρων μαθημάτων ἤρξατο διδάσκων ἐν καιρῷ νυκτὸς τοὺς μαθητάς του νέαν θρησκείαν, ἣν Θεοσέβειαν ἐκάλει. Διὰ τῆς θρησκείας ταύτης ἀνεγνώριζε μὲν τὸν πατέρα, τὸν Θεόν, ἔβλεπε ὅτι, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Ἐνταῦθα παραθέτομεν περικοπὴν ἐκ λόγου τοῦ Καΐρη ἐκφωνηθέντος τὴν 22 Μαρτίου 1839 ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ του, εἰς ἣν νομίζομεν, ὅτι δύναται νὰ συγκεφαλαιωθῇ ἡ ὅλη του διδασκαλία. Ἀφ' οὗ ἐξιστόρησε τὴν διεξαχθεῖσαν ὅλην τελευτῶν ἀποτείνεται πρὸς τοὺς μαθητάς του λέγων.

σκευωρίαι, ἐπήνεσε τὰς μεγάλας καὶ λαμπρὰς πολιτικὰς ἀρετὰς τῆς ἐξοχότητός του καὶ τὴν θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔκαμε διὰ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος καὶ παραστήσας τὰ ἐκ τῆς σοφῆς Κυβερνήσεώς του προσδοκώμενα ἀγαθά, ἐνεθάρρυνε τοὺς Ἕλληνας ὅτι εἰς τὸ ἑξῆς θέλουν βασιλεύει πλέον οἱ νόμοι καὶ ὄχι πάθη. Ἐτελείωσε δὲ ἐπικαλεσθεὶς τὸν τοῦ παντὸς Κυβερνήτην νὰ συνετίζῃ τὸν νοῦν τοῦ ἐκλεκτοῦ ἡμῶν ἀρχηγοῦ, διὰ νὰ ὁδηγῇ τὸ ἔθνος κατὰ τοὺς σκοποὺς τῆς θείας προνοίας καὶ νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν ἀληθινὴν ἐλευθερίαν καὶ εὐτυχίαν.....»

«Ἀλλὰ ποτὲ μὴ λησμονήσετε, ὅσοι καὶ ἂν εἶσθε, ὅτι ἂν τὸ ἀντικείμενον τῆς θεωρίας παντὸς ἀληθινοῦ ἀνθρώπου, παντὸς λογικοῦ κτίσματος εἶνε ὁ Θεὸς καὶ τὰ θεῖά του δημιουργήματα, τὸ ἀντικείμενον ὅμως τῆς λατρείας του, ἡ τροφή του, ἡ τρυφή του, ἡ ζωή του, ἡ ἀληθινὴ εὐδαιμονία του πρέπει νὰ εἶναι εἷς καὶ μόνος ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς Θεός.....(11)

Ἡ κυβέρνησις μαθοῦσα τὰ τῆς νέας θρησκείας τοῦ Καΐρη διέταξεν αὐτὸν τὸν Ἰούλιον τοῦ 1839 διὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ν' ἀποστείλῃ ἔγγραφον ὁμολογίας πίστεως. Ὁ Καΐρης ὑπακούων εἰς τὴν διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεώς του ἀπέστειλε πράγματι ἀπάντησιν, ἐν ᾗ δὲν ἔλεγε μέν τι περὶ τῆς νέας θρησκείας, ἀλλ' οὐδὲ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρεδέχετο.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπῄτησεν ἐκ δευτέρου τὴν ὁμολογίαν πίστεως ἀλλὰ τὴν δευτέραν ταύτην φορὰν ὁ Καΐρης ἠρνήθη νὰ τὴν στείλῃ. Τότε ἡ κυβέρνησις ἀπέστειλε πολεμικὸν πλοῖον εἰς Ἄνδρον, τὸ ὁποῖον ὡδήγησε τὸν Καΐρην εἰς Ἀθήνας. Ἐλθὼν πρὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐν Ἀθήναις ἠρνήθη, καὶ πάλιν νὰ δώσῃ προφορικὴν πλέον ὁμολογίαν πίστεως, ἰσχυρισθεὶς ὅτι ἐν ἐλευθέρῳ Κράτει, οἷον τὸ ἑλληνικόν, δύναταί τις νὰ πιστεύῃ ὅτι ἂν θέλῃ.

Μετὰ τὴν τοιαύτην ἄρνησιν τοῦ Καΐρη, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καθῄρεσεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος τοῦ πρεσβυτέρου εἰς ὃ εἶχε προχειρισθῇ.

Ὀλίγον πρὸ τῆς δευτέρας εἰς Εὐρώπην μεταβάσεώς του, καὶ τὸν ἀπέστειλεν εἰς Σκίαθον. Ἀλλ' ἐκεῖθεν ἀπεπέμφθη κακῶς ὁ Καΐρης καὶ κατέφυγεν κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως εἰς Θήραν, ὅπου εὐγενῶς ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τῶν κατοίκων.

Ἡ Κυβέρνησις ἐζήτησε νὰ μεταπείσῃ αὐτὸν ἀποστείλασα εἰς Θήραν ἐπὶ τούτῳ τὸν Φαρμακίδην, ἀλλὰ ματαίως, διότι ὁ Καΐρης οὐδένα ἤθελε ν' ἀκούσῃ, ἐζήτησε μόνον νὰ ἐπιτραπῇ αὐτῷ ν' ἀναχωρήσῃ ἐξ Ἑλλάδος. Ἡ παράκλησίς του αὕτη εἰσηκούσθη καὶ ἀνεχώρησεν ἐκ τρίτου εἰς Εὐρώπην, ὅπου διέμεινεν μέχρι τοῦ 1844.

Τὸν περισσότερον χρόνον διέμεινεν ἐν Λονδίνῳ, ὅπου εἶχε πολλοὺς φίλους, τῇ συνδρομῇ τῶν ὁποίων ἐδημοσίευσε δύο βιβλία, περιέχοντα τὴν ὅλην του περὶ τῆς νέας θρησκείας διδασκαλίαν. Τὰ βιβλία ταῦτα τῶν ὁποίων ἡ κυκλοφορία ἀπηγορεύθη κατόπιν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, εἶνε τὰ ἑξῆς: Ἐπιτομὴ τῆς Θεοσεβικῆς Διδασκαλίας καὶ Ἠθικῆς καὶ Θεοσεβῶν προσευχαὶ καὶ ἱερὰ ᾄσματα.

Ἐκτὸς τῶν δύο τούτων συγγραμμάτων, ἅτινα εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, εἶνε γεγραμμένα ἐν δωρικῇ διαλέκτῳ, ἕτερα ἔργα αὐτοῦ εἶνε ἡ

11.- Ἡ ὁμιλία του αὕτη ἔχει ἐκδοθῇ ὑπὸ τῶν μαθητῶν του ὑπὸ τὸν τίτλον: «Μέρος τῆς ἐκφωνηθείσης ὁμιλίας ὑπὸ Θεοφίλου Καΐρη εἰς τὸ ἐν Ἄνδρῳ Ὀρφανοτροφεῖον κατὰ τὸ τέλος τῆς σειρᾶς τῶν ὑπ' αὐτοῦ διδασκομένων μαθημάτων»—Ἐν Ἑρμουπόλει ἐκ τῆς τυπογραφίας Γ. Μελισταγοῦς, 1839.

Γνωστικὴ καὶ τὰ Στοιχεῖα Φιλοσοφίας, ἅτινα ἐξεδόθησαν τῇ ἐπιστασίᾳ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Σ. Γλαυκωπίδου ἐν Ἀθήναις. Περιέχουσι περίληψιν τῶν παραδόσεων αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μαθημάτων τούτων. Καὶ τὰ τέσσαρα ταῦτα ἔργα τοῦ Καΐρη φέρουσι ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου ἐντὸς ἀκτινωτῆς ἐλλείψεως τὰς λέξεις Θεὸν Σέβου, ἃς εἶχεν ἀνακηρύξει, ὡς δόγμα του.

Τῷ 1844 ψηφισθέντος τοῦ Συντάγματος, τὸ ὁποῖον ἐπέτρεπε τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως, ἐπέστρεψεν ὁ Καΐρης εἰς τὴν Ἄνδρον. Μόλις ἐπανελθόντα εἰς Ἑλλάδα ἡ Κυβέρνησις ἐτίμησεν αὐτὸν διὰ τοῦ χρυσοῦ σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος, ἀμείβουσα οὕτω τὰς πρὸς τὸ ἔθνος ὑπηρεσίας του. Ἀλλ' ὁ Καΐρης δὲν ἀπεδέχθη τὸ προσφερθὲν παράσημον, ἰσχυρισθείς, ὅτι δι' αὐτὸν μεγάλη ἀμοιβὴ εἶναι ὅτι ἐκπληροῖ τὸ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα καθῆκον. Δὲν ἐδέχθη ἐπίσης καὶ τὴν προσφερθεῖσαν καθηγητικὴν ἕδραν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐν Ἄνδρῳ ἐπανελθὼν ἀνέλαβε τὸ πρότερον αὐτοῦ ἔργον. Ἀλλ' οἱ μαθηταί του ἦσαν ὀλίγοι. Τὸ ὀρφανοτροφεῖον του συνετηρεῖτο πλέον διὰ τῶν εἰσφορῶν τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ὁμογενῶν. Ἐν τούτοις ἐξηκολούθησε τὴν διδασκαλίαν του μετὰ τοῦ αὐτοῦ ὡς καὶ πρότερον ζήλου. Ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη ἐδίδασκεν οὕτω μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν ὁποίων κατηγορήθη καὶ πάλιν ὡς ἱδρυτὴς νέας θρησκείας.

Ἤχθη εἰς Σύρον, ἐδικάσθη εἰς τὸ ἐκεῖ πλημμελειοδικεῖον καὶ κατεδικάσθη εἰς δύο ἐτῶν καὶ ἑνὸς μηνὸς φυλάκισιν καὶ ἑπτὰ ἐτῶν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν. Ἐφυλακίσθη δὲ εἰς τὸ ἀπέναντι τῆς πόλεως λοιμοκαθαρτήριον, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευε καὶ χρησιμεύει ὡς φυλακή.

Ἀλλ' αἱ θλίψεις ἐπὶ τοῖς δεινοπαθήμασι τούτοις κατέβαλον τὸν Θεόφιλον ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε τὴν 12ην Ἰανουαρίου 1853 νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὸ μοιραῖον τέλος. Ἐτάφη δ' ὅλως ἀσήμως καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐκκλησιαστικῆς πομπῆς ὄπισθεν τοῦ λοιμοκαθαρτηρίου, εἰς τόπον ἔνθα καὶ σήμερον ἔτι δείκνυται ὁ τάφος του. Τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου του ἠθωοῦτο ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅπου οἱ συγγενεῖς του ἔκαμαν ἀναίρεσιν, συνηγορούντων τῶν διαπρεπεστέρων τότε νομομαθῶν καὶ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Σαριπόλου καὶ Καλλιγᾶ.

Ἡ σχολὴ τοῦ Καΐρη μετὰ τοῦ πέριξ αὐτῆς ἀρκετὰ μεγάλου χώρου ἐκληρώθησαν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ δημόσια κτήματα. Ἐν αὐτῇ δ' ἡ Κυβέρνησις ἐγκατέστησε τὸ δημοτικὸν καὶ Ἑλληνικὸν σχολεῖον τῆς πρωτευούσης. Οἱ ἀνεψιοὶ τοῦ Θεοφίλου ἐν τούτοις μετὰ μακροχρονίους δικαστικοὺς ἀγῶνας κατώρθωσαν νὰ λάβωσι μεγάλην ἀποζημίωσιν παρὰ τοῦ Δημοσίου διὰ τὰ κτήματα ταῦτα τοῦ θείου των.

Μιᾶς ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰσέτι πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα, ἡ ὁποία ἐμφαίνει, ὅτι οὐχὶ μετὰ τῆς δεούσης μελέτης ἐξεδόθη. Ἀπηγορεύθη δηλαδὴ εἰς πάντα ἔχοντα τὸ ἐπίθετον

Καΐρη—καὶ τοιοῦτοι ὑπάρχουσι πάμπολλοι ἐν Ἄνδρῳ, ἐξ ὧν ἐλάχιστοι συγγενεῖς τοῦ Θεοφίλου τυγχάνουσι—νὰ περιβληθῇ οὐ μόνον τὸ ἱερατικὸν ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ μοναχικὸν σχῆμα.

Πρὶν ἢ περατώσωμεν τὰ περὶ τοῦ Καΐρη ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν καί τινα περὶ τῆς ἀδελφῆς του Εὐανθίας, ἧς ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω. Ἡ Εὐανθία, ἡ μικροτέρα τῶν ἀδελφῶν τοῦ Θεοφίλου ἐγεννήθη ἐν Ἄνδρῳ τῷ 1804, ἠκολούθησε δὲ μεθ' ὅλης τῆς οἰκογενείας τὸν ἀδελφόν της εἰς Κυδωνίας.

Ἐν Κυδωνίαις διαμένουσα ἐμαθήτευσε παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς, τοσοῦτον δὲ ηὐδοκίμησεν ὥστε ἤρξατο ἀπὸ ἡλικίας 16 ἐτῶν μεταφράζουσα διάφορα γαλλικὰ συγγράμματα, βραδύτερον δὲ καὶ συγγράφουσα ἴδια τοιαῦτα.

Τὰ ἔργα τῆς Εὐανθίας εἶνε τὰ ἑξῆς:

Συμβουλαὶ πρὸς τὴν θυγατέρα μου. Σύγγραμμα Ι. Ν. Βουτλου, μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Ε. Ν. τῆς ἐξ Ἄνδρου, ἐν Κυδωνίαις 1820, ἐν τῷ Τυπογραφείῳ τῆς τῶν Κυδωνιῶν Σχολῆς, παρὰ Κωνσταντίνου Τόμπρα, Κυδωνιέως. Ἡ μετάφρασις αὕτη εἶνε ἀφιερωμένη «ταῖς φιλομούσαις τῶν Ἑλλήνων νεάνισιν».

Νικήρατος, δρᾶμα εἰς τρεῖς πράξεις ὑπὸ Ἑλληνίδος τινος τυπωθὲν ἐν Ναυπλίῳ, ἐν τῷ Τυπογραφείῳ τῆς Διοικήσεως 1826.

Μάρκου Αὐρηλίου ἐγκώμιον συγγραφὲν μὲν γαλλιστὶ ὑπὸ Θωμᾶ τοῦ ῥήτορος καὶ μέλους τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, μεταφρασθὲν δὲ ὑπό.... Ἐν Ἑρμουπόλει ἐν τοῖς τυπογραφείοις Κ. Δημίδου καὶ Γ. Α. Μελισαργοῦς, 1835. Τὴν μετάφρασιν ταύτην ἀφιέρωσεν εἰς τὴν κόνιν τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ, εὐγνωμοσύνης ἕνεκεν.

Ἐπίσης μετέφρασε τὸ Περὶ ἀνατροφῆς τῶν κορασίων ἔργον τοῦ Φινελῶνος.

Αἱ φιλολογικαὶ αὗται ἐργασίαι ἐθαυμάσθησαν ὑφ' ὅλων τῶν συγχρόνων λογίων καὶ ἰδίως τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ, πρὸς ὃν διετήρει τακτικὴν ἀλληλογραφίαν ἡ Εὐανθία.

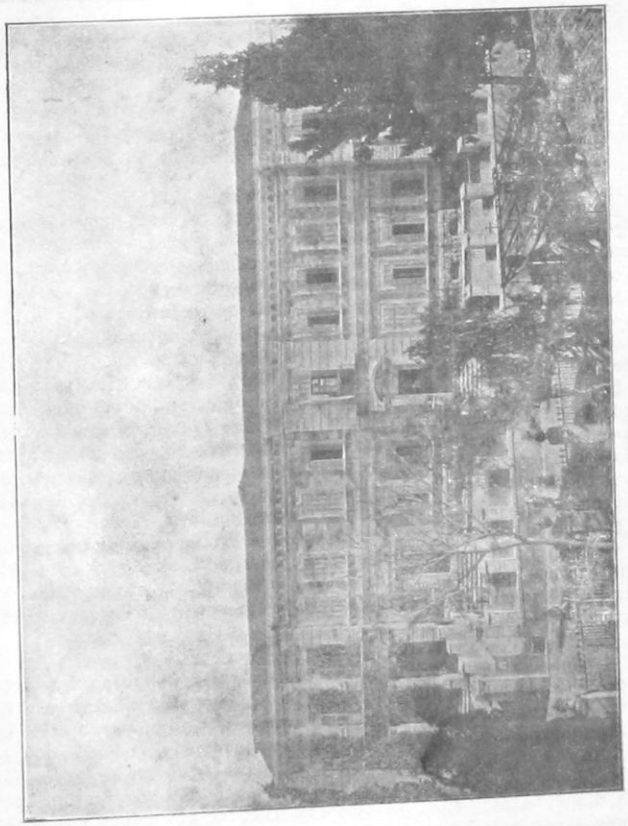
Ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Καΐρη ἐκ Κυδωνιῶν μέχρι τῆς ὁριστικῆς αὐτοῦ ἐγκαταστάσεως ἐν Ἄνδρῳ δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῦ ἡ Εὐανθία διέμεινεν, ἀλλ' ἡ πιθανωτέρα γνώμη εἶναι, ὅτι διέμεινεν ἐν Ἄνδρῳ.

Ὁ Θεόφιλος διδάσκων ἐν Ἄνδρῳ εἶχε βοηθόν του τὴν ἀδελφήν του Εὐανθίαν, ἥτις ἠσπάζετο κατὰ γράμμα τοῦ ἑαυτῆς ἀδελφοῦ τὰς δοξασίας. Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ Καΐρη αὕτη περιῆλθεν εἰς τοιαύτην πενίαν, ὥστε ν' ἀποζῇ ἐκ διαφόρων εἰσφορῶν τῶν συμπατριωτῶν της.

Ἀλλ' αἱ θλίψεις διὰ τὰ δεινοπαθήματα τοῦ ἀδελφοῦ της ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ πενία ἀφ' ἑτέρου δὲν ἐβράδυναν νὰ θέσωσι τέρμα καὶ ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς δυστυχοῦς ταύτης ἀποθανούσης τὴν 19 Ὀκτωβρίου 1866.

Καὶ αὐτῆς δέ, ὡς καὶ ἡ τοῦ ἀδελφοῦ της ταφὴ ἐγένετο ἄνευ τινὸς θρησκευτικῆς πομπῆς.

Ι. Π. ΖΩΓΡΑΦΟΣ

Ἱερατικὴ Σχολὴ τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου. Νῦν Γυμνάσιον

ΤΙ ΝΑ ΓΡΑΨΩ!

Ἐλπίζω ὅτι θὰ μὲ τιμήσητε διὰ τῆς πολυτίμου συνεργασίας σας.....» Φαντάσθητε νὰ σᾶς ζητῶσι τὴν πολύτιμον! συνεργασίαν σας καὶ σεῖς νὰ μὴ δύνασθε νὰ χαράξητε οὔτε δύο λέξεις. Νὰ νομίζουν ὅτι ἀρκεῖ νὰ κουνήσετε ὀλίγον τὸ κεφάλι σας καὶ νὰ κατεβοῦν αἱ ἰδέαι ὡς πιτυρίδα καὶ σεῖς ὅσο καὶ ἂν τὸ κτυπήσετε εἰς τὸν τοῖχον, νὰ μὴ δύναται νὰ κατεβάσῃ οὔτε μίαν ἀνοησίαν! Νὰ θέλουν σώνει καὶ καλὰ νὰ σᾶς παρουσιάσουν πρὸ τοῦ κοινοῦ, νὰ σᾶς διαβάσουν μάτια γαλανά, μάτια μαῦρα, μάτια ξάστερα σὰν κρούσταλλο, μάτια τσιμπλιάρικα καὶ σεῖς νὰ καμαρώνετε. Καὶ ὅμως ἰδοὺ τόση ὥρα κρατῶ τὴν πέννα στὸ χέρι, τὴν βάφω καὶ τὴν ξαναβάφω στὴ μελάνη, ἔφθασα πλέον εἰς τὸ πέμπτο τσιγάρο καὶ τίποτε, ἀπολύτως τίποτε δὲν καταβαίνει. Δὲν ἀφίνουν, δὲν ἀφίνουν ἀδελφὲ καὶ αὐταὶ αἱ ἀναμνήσεις. Ἀνοίγει τις ἕνα βιβλίον νὰ διαβάσῃ καὶ ἀμέσως ἀπρόσκλητοι ἀδιάντροποι ἀρχίζουν σὰν δαιμονισμέναι νὰ χορεύουν μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ βιβλίου. Κατακλίνεταί τις νὰ κοιμηθῇ καὶ ἀμέσως ὡς πτερωταὶ Ἅρπυιαι ἁρπάζουν τὰ σενδόνια, χύνουν κρύο νερὸ εἰς τὸ πρόσωπο, σὲ γυρίζουν στὸ κρεβάτι σὰν ἀρνὶ σουβλισμένο καὶ τότε μόνον φεύγουν ὅταν σὲ ἀφίσουν πλέον πτῶμα..... ἀπὸ τὸν ὕπνον.

. . . . . .

Ἐνθυμοῦμαι ἦτο ἀπόγευμα Ἰανουαρίου, ἡ ἀτμοσφαῖρα ἦτο τόσον καθαρὰ ὥστε ἐνόμιζέ τις ὅτι χρυσῆ βροχὴ ἔπιπτεν ἀπὸ τὸν ἥλιο, τὰ πουλιά..... δὲν ἐκελαδοῦσαν διότι ἦτο χειμῶνας, ἡ γῆ ἦτο σκεπασμένη,..... μὲ λάσπη, διότι τὴν προηγουμένη ἡμέρα εἶχε βρέξῃ, τὰ δένδρα..... κ.τ.λ. Ὅλους τοὺς εἶδον εἰς τὸν δρόμο πλὴν αὐτῆς. Ἀσφαλῶς θὰ εἶναι στὸ σπίτι μόνη. Ἔβαλα τὸ χέρι μου στὴν καρδιὰ καὶ ἔτρεξα ἐκεῖ. Ἄνοιξα σὰν κλέφτης τὴν πόρτα καὶ ἐστάθηκα στὴν εἴσοδο λιγάκι νὰ ἀναπνεύσω καὶ νὰ ἐπαναλάβω τὸ μάθημα, ποῦ θὰ τῆς ἔλεγα. Μπαίνω στὴν τραπεζαρία, κανείς, ἡσυχία, μυῖγα νὰ ἐπετοῦσε, θὰ ἠκούετο. Σὲ μιὰ καρέκλα ἀπάνω βλέπω τὴν ποδιά της, μιὰ μικροῦλα μαύρη ποδίτσα ποῦ ὁλόκληρη θὰ ἐχωροῦσε νὰ τὴν σφίξῃ κανεὶς στὸ ἕνα του χέρι. Τὴν ἁρπάζω, τὴν φιλῶ, τὴν φιλῶ.... Τί νὰ κάμω! ἀφοῦ δὲν μποροῦσα νὰ φιλήσω τὴν ἴδια, φιλοῦσα τὴν ποδιά της. Δὲν ἦτον στὸ σπίτι. Τὴν ἄλλη μέρα τῆς ἔστειλα ἕνα ποίημά μου.

Ἂν τὰ φιλιὰ ποῦ κόλλησα, χρυσό μου, στὴ ποδιά σου
γινόσανε τριαντάφυλλα, Ὦ! μὰ τὴν εὐμορφιά σου
δὲν θὰ μποροῦσε οὐδ' αὐτὸς ὁ Μάης νὰ τὰ φέρῃ.
Τόσα πολλὰ θὰ ἦσανε. ἀγαπητό μου ταῖρι.

Ἀλλὰ τί κάθημαι καὶ σκέπτομαι; Ποῦ ἐξεθάφτη ἔπειτα ἀπὸ τόσον καιρὸ αὐτὴ ἡ ἀνάμνησις, διὰ νὰ μὴ μὲ ἀφίσῃ νὰ γράψω; Ἐκείνη τώρα εἶναι τόσον μακράν! Καὶ ἔπειτα κινδυνεύω νὰ θεωρηθῶ ὅτι εἶμαι ἢ ἦμην ἐρωτευμένος! Χά, χά. χά. Μόνον αὐτὴν τὴν ἀνοησίαν δὲν ἔκαμα ἕως τώρα....

Μὰ ἐπὶ τέλους κάτι πρέπει νὰ γράψω. Εἶναι ἐντροπὴ νὰ προσκληθῇ τις εἰς μίαν τόσον εὐάρεστον συναναστροφήν, ὡς εἶναι ἓν Ἡμερολόγιον καὶ νὰ ἀποδειχθῇ στεῖρος.

Θαρρῶ πῶς τὴν βλέπω ἐμπρός μου μὲ τὸ ἄσπρο της φορεματάκι νὰ μὲ κυττάζῃ γλυκά, γλυκά. Πόσας ἐλπίδας ἐστήριξα εἰς ἓν βλέμμα της! Τί εὔπιστον ὅμως ἤμουν! Ἦρκει νὰ ρίψῃ τὸ βλέμμα της εἰς ἄλλον καὶ τὰ πάντα νὰ κρημνισθῶσιν. Ὅπως καὶ ἔγινεν.

. . . . . .

Αὐτὸ δὲν εἶνε ποτὲ δυνατὸν νὰ γείνῃ ἡ οὐρὰ τοῦ κομήτου, ὡς λέγει ὁ Φλαμμαριών, δὲν εἶναί τι ὑποστατόν, εἶναι τρόπον τινὰ ἡ φωτινὴ σκιὰ τοῦ κομήτου. Ὅταν οὗτος πλησιάζῃ πρὸς τὸν ἥλιον, αὐτὴ τὸν ἀκολουθεῖ. Ὅταν ὅμως κάμψῃ τὸ περιήλιον καὶ ἀπομακρύνηται πάλιν πρὸς τὸ ἄπειρον, αὐτὴ προπορεύεται, διότι πάντοτε σχηματίζεται ἀντιθέτως πρὸς τὸν ἥλιον. Ὥστε οὐδένα κίνδυνον διατρέχει ἡ γῆ, ὅταν θὰ διέλθῃ διὰ τῆς οὐρᾶς. Εἶναι ἀνόητον πρᾶγμα νὰ φοβοῦμαι....

. . . . . .

Τέλος πάντων ὅλα ἀκριβαίνουν. Πενῆντα καπίκια μιὰ κότα. Ποῦ ἀκούστηκε τέτοιο πρᾶγμα; Ἂς ἀφίσουμε πλέον τὸ βούτυρο, τὰ μακαρόνια, τὴν μπύρα, τὰ μῆλα. Καὶ νὰ μείνῃ τις καὶ νηστικός. Τί νὰ κάμῃ μιὰ κότα εἰς ἕνα ἄνθρωπον!

Τί περίεργος μηχανὴ εἶναι αὐτὴ ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου! Ἀπὸ τὸν κομήτη ἔπεσα εἰς τὸ μαγειρεῖον! Ἐὰν προσέξῃ τις τί γράφεται εἰς αὐτὴν τὴν ταινίαν, ἡ ὁποία καλεῖται σκέψις τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι νὰ ἀπορήσῃ, νὰ γελάσῃ. Σοβαρὰ καὶ γελοῖα, σοφὰ καὶ ἀνόητα, θλιβερὰ καὶ εὔθυμα ὅλα συμφύρονται ὁμοῦ, διαδέχεται τὸ ἓν τὸ ἄλλο, ἀναδιπλοῦνται, εὑρίσκουν νέους συντρόφους, ξαναέρχονται καὶ τὸ σπουδαιότερον δὲν ἀφίνουν κανένα νὰ γράψῃ κάτι τί διὰ τὸ Ἡμερολόγιον. Μοῦ φαίνεται ὅμως ὅτι ἀρκετὰ ἔγραφα.

Νοεμβριανὰ ἐσπέρα τῆς 20 Φεβρουαρίου 1910

Π. Δ. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΔΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΛΑΧΕΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ 1ην ΣΕΛΙΔΑ

ΕΚΛΙΠΟΥΣΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΡΧΑΡΙΔΗΣ

Συμπαθὴς καὶ σοβαρὰ φυσιογνωμία, χαρακτὴρ δραστήριος, ἐπιβλητικός, φιλόπονος, ἀκαταβλήτος. Ἐγεννήθη ἐκ γονέων πτωχῶν καὶ εὐσεβῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ Ἐξωτείχων τῆς Τραπεζοῦντος καὶ συνεδέετο μετὰ τῆς Κρώμνης, ἣν ὡς δευτέραν ἢ μᾶλλον ὡς πρώτην του πατρίδα ἐθεώρει, καθόσον ἡ εὐσεβὴς αὐτοῦ μήτηρ κατήγετο ἐκεῖθεν. Ἐπταετὴς ἀπορφανισθεὶς τοῦ πατρός του διήρχετο τὰ πολυτιμώτερα τῆς ζωῆς του ἔτη ἐν τελείᾳ ἐγκαταλείψει, ὅτε ἡ ὀξυδέρκεια τοῦ τότε ἀοιδίμου διδασκάλου Γεωργίου Κυριακίδου δὲν ἐβράδυνε νὰ διακρίνῃ τὰς ἀρετὰς τοῦ παιδός, ἀνέλαβε δὲ αὐτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ

κηδεμονίαν του. Ὑπὸ τὴν χειραγωγίαν τοιούτου διδασκάλου μορφωθεὶς διῆλθε τὰς σπουδάς του ἐν τῷ Φροντιστηρίῳ πάντοτε ἀριστεύων. Ὑψηλοτέρας ὅμως ὀρεγόμενος παιδεύσεως συστάσει τοῦ τότε προξένου τῆς Ἑλλάδος κ. Μπέτσιου προσλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ ἀρχαιολόγου Γερμανοῦ Δέφνερ, ὅστις εὑρίσκετο ἐν Τραπεζοῦντι διὰ φιλολογικὰς μελέτας ἐρευνῶν τὴν ποντικὴν διάλεκτον, τῆς ὁποίας ὁ Παρχαρίδης ἦτο κάτοχος. Ἀναχωρήσας ἐκ Πόντου ὁ Δέφνερ παρέλαβε τὸν νέον Παρχαρίδην εἰς Ἀθήνας ὅπου τῇ βοηθείᾳ του ἠκροάσθη Πανεπιστημιακῶν μαθημάτων ἐν τῇ φιλοσοφικῇ Σχολῇ ἐπὶ τριετίαν. Ἐπιστρέψας ἐκεῖθεν εἰς Τραπεζοῦντα διηύθυνεν ἐπὶ πενταετίαν τὴν ἀστικὴν Σχολὴν μεθ' ὃ μετέβη καὶ πάλιν εἰς Ἀθήνας πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του, Διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου γενόμενος μετέβη ὡς καθηγητὴς εἰς Ρόδον, εἰς Σέρρας καὶ εἰς Κύπρον, ὁπόθεν ἐπιστρέψας ἐχρημάτισεν ἐπὶ πενταετίαν μὲν ὡς διευθυντὴς τοῦ Φροντιστηρίου, ὅτε καὶ ἀνεγνωρίσθη τοῦτο εἰς τέλειον Γυμνάσιον ἐπὶ 16 δὲ ὁλόκληρα ἔτη ὡς καθηγητής, ἀπολαύων τῆς γενικῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης πάντων τῶν συμπολιτῶν, τῶν μαθητῶν, καὶ συναδέλφων του, ὧν προσηνέστατος καὶ εὐπροσηγορώτατος πρὸς πάντας, εὐφυολόγος δὲ καὶ εὐχάριστος εἰς τὰς συναναστροφὰς παρὰ τὸ σοβαρὸν τοῦ χαρακτῆρός του.

Ἀλλ' ὡς τε καθηγητὴς καὶ διδάσκαλος δὲν περιωρίζετο μόνον νὰ διαχέῃ τὴν πλουσίαν διδασκαλίαν του εἰς τὸν στενὸν κύκλον τῶν μαθητῶν του, θέλων ἐπωφελέστερος νὰ φανῇ ηὔρυνε τὸν κύκλον τῆς διδασκαλίας του ἐμμέσως, ἐργασθεὶς μετὰ τοῦ κ. Θεοδ. Ἑλ. Γραμματικοπούλου, καθηγητοῦ, ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ περιοδικοῦ «Ἀστὴρ τοῦ Πόντου» γράφων παιδαγωγικὰ ἄρθρα, συγγράψας ἀναγνωστικά, ἅτινα ἀπὸ 20ετίας καὶ πλέον εἶνε εἰσηγμένα ἐν τοῖς σχολείοις Τραπεζοῦντος καὶ τοῖς πέριξ, συντάττων διδακτικὰς ὁδηγίας διὰ τοὺς διδασκάλους τῶν χωρίων τῆς ἐπαρχίας καὶ γραμματικὴν τῆς ποντικῆς διαλέκτου, βραβευθεῖσαν μὲν ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ Βασιλευούσῃ Ἑλλην. Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου, μὴ ἐκδοθεῖσαν δὲ καὶ τῆς ὁποίας ἀντίγραφον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ του δὲν ὑπάρχει.

Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλων κύκλων ἐπεξέτεινε τὴν εὐεργετικὴν αὐτοῦ δεξιὰν ὁ ἀοίδιμος ἀνήρ. Χρηματίσας ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν γραμματεὺς τοῦ Φ.λεκ. Συλλόγου «Ξενοφῶν», μέλος διαφόρων σωματε ων, ὧν τοὺς κανονισμοὺς αὐτὸς κυρίως συνέταττε, καὶ πρόεδρος πολλάκις τῆς Ἀδελφότητος τῶν Κρωμναίων, τῆς ὁ-

ποίας μάλιστα ἐτύγχανεν εἷς τῶν κυριωτάτων μοχλῶν καὶ ἱδρυτῶν. Παραθερίζων κατ' ἔτος εἰς Κρόμνην. ἦν ὡς πατρίδα του ἐθεώρει καὶ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἠγάπησε, συνεκάλει τοὺς ἐκεῖ διαμένοντας καὶ παραθερίζοντας πατριώτας του εἰς συνεδριάσεις, ἐζήταζε τὴν κατάστσιν τῶν σχολείων, τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὰς ἄλλας ἀνάγκας αὐτῆς καὶ περὶ τῆς βελτιώσεως αὐτῶν συνεσκέπτετο καὶ ἐφρόντιζε. Συλλέγων συνδρομὰς παρὰ τῶν ἐκ Τραπεζοῦντος ἢ ἀλλαχόθεν παραθεριζόντων ἐκεῖ, ἀνελάμβανε τὴν ἐπιδιόρθωσιν τῶν ὁδῶν, τῶν πηγῶν, τὴν κατασκευὴν νέων δρόμων μισθῶν ἐπὶ τούτῳ ὁ ἴδιος ἐργάτας καὶ αὐτὸς ἐργαζόμενος καὶ ἐπιστατῶν, μὴ λαμβάνων ὑπ' ὄψει τὰς κατηγορίας τῶν καλοθελητῶν, πολλὰ εἰς βάρος του ἐξεμούντων, διότι ὁ ἀείμνηστος Παρχαρίδης ἐπρέσβευεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἐργάζεται πάντοτε μέν, μάλιστα δὲ ὅταν πρόκειται περὶ τῆς πατρίδος. Διὸ καὶ ἡ Ἀδελφότης Κρωμναίων κατὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἐπισυμβάντα τῇ 17 Ἰανουαρίου 1910, εἰς τὸν μέγαν ἀληθῶς ἄνδρα τοῦτον καὶ διδάσκαλον τοῦ γένους ἀπένειμεν τὰς μεγίστας τιμάς, κηδεύσασα αὐτὸν δι' ἰδίων της ἐξόδων καὶ μέγαν αὐτῆς εὐεργέτην ἀνακηρύξασα, καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ αὐτῆς ἀνήρτησεν. Ἡ δὲ κοινότης Τραπεζοῦντος σύμπασα τὴν θλῖψιν αὐτῆς καὶ εὐγνωμοσύνην ἅμα ἐκδηλοῦσα ἐπὶ τῇ στερήσει τοιούτου τέκνου καὶ συμπολίτου δι' ὅλων τῶν Σωματείων αὐτῆς ἀντιπροσωπευομένη κατὰ τὴν κηδείαν αὐτοῦ ὡς μέγαν εὐεργέτην ἐτίμησεν.

ΝΕΚΡΑ ΛΟΓΙΑ

Τὰ κυπαρίσσια πῶς λυγοῦν καὶ τρίζουν ἐκεῖ κάτου
Θαρρεῖς τὰ σάπια κόκκαλα στὸ χῶμά τους σαλεύουν
Θαρρεῖς πῶς βαρεθήκανε τὸν ὕπνο τοῦ θανάτου
Καὶ τώρα κάτασπραις σκιαῖς, πετοῦναι καὶ χορεύουν.
Ἂχ! πόσα λούλουδα εἶν' ἐκεῖ κομμένα πρὶν ἀνθίσουν
Πόσαις παρθέναις δύστυχες ἀκόμη πρὶν στολίσουν
Τ' ὁλόξανθο κεφάλι τους μὲ λεμονιᾶς κλωνάρι
Ἔχουν ἐκεῖ προσκέφαλο τοῦ τάφου τὸ λιθάρι;
Πόσοι καὶ πόσες ἔχουνε τὰ χέρια σταυρωμένα
Καὶ πόσα μάτια πλάστηκαν γιὰ νάναι σφαλισμένα;
(Κατὰ μετάφρασιν.)

Κ. ΚΟΛΑΣΗΣ

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΔΕΙΔΙΝΟΥ

Ὅπως ἀγάπησα τὴν γυναῖκα αὐτὴν δὲν ἀγάπησα καμμιὰ ἄλλην γυναῖκα.

Ὅλον τὸ νεανικόν μου ὄνειρον καὶ κάθε ὑψηλή μου σκέψις ἀφωσιώθηκε στὴν ἀγάπη τῆς γυναίκας αὐτῆς, μιᾶς μαυρομμάτας δηλαδὴ μὲ ὁλόμαυρα μαλλιά, πλασμένης γιὰ ν' ἀγαπηθῇ, νὰ κερανυνώσῃ καθένα μὲ τὴν ματιά της, καὶ νὰ σαγηνεύσῃ καθε σχετικὸν μὲ τὴν ὁμιλία της.

Ἤθελα νὰ τὴν ὀνομάσω «καλλονή». Τὸ γοῦστό μου, παράδοξον ἀληθινὰ γοῦστον, ἔκαμε τὴν διαφορὰν αὐτὴν ἀπὸ τὴν «ὥμορφη» ποῦ μπορεῖ νὰ συγκινήσῃ κάθε ἄνδρα ὄχι ὅμως καὶ κάθε ἄτομον ποῦ ἐξιδανικεύεται μὲ τα ἀόριστα ἐκεῖνα καὶ γαργαλιστικὰ σκίτσα.

Καὶ εἶχα καὶ τὴν ἄλλην μανίαν, να ἔβλεπα τὴν γυναίκα αὐτὴν κατα τὴν ὥραν τοῦ ἀνοιξιάτικου δειλινοῦ. Μοῦ ἦταν ἀπόλαυσις, τρέλλα σωστή, να διαβαίνῃ ἡ γυναῖκα αὐτὴ ἀπ' ἐμπρός μου, πεταχτή, ὀλίγον κόκκινη ἀπὸ τὴν κούρασιν τοῦ περιπάτου, μὲ τὴν μεθυστικὴ εὐωδία τῆς φορεσιᾶς της καὶ μὲ τὸ βλέμμα της ποῦ ἔβγαλε, θαρρεῖς σπίθες, λαύρα κ' ἐκεραύνωνε τὸν κάθε διαβάτη.

Σᾶς ἐπαναλαμβάνω τὴν ἀλήθεια. Τὴν ἀγάπησα ὅπως δὲν ἀγάπησα καμμιὰν ἄλλην γυναῖκα.

Δὲν μ' ἐνδιέφερε διόλου ἡ ἱστορία της. Καὶ ἂν κάποτε ἡ συνειθισμένη ἀνδρικὴ ὑποψία ἐβασάνιζε τὲς σκέψες μου ἤθελα νὰ ἱκανοποιηθῶ μὲ τὸν συλλογισμὸ «ἀφοῦ ὁ κόσμος τὴ παίρνει γιὰ ὥμορφη....» Μήτε μ' ἐπείραζαν τ' ἀδιάκριτα ἐκεῖνα ἀνδρικὰ βλέμματα ποῦ τὴν καταμετροῦσαν καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ διάβα της ψιθύριζαν τόσα καὶ τόσα. Τὸ εἶχα μάλιστα γιὰ θρίαμβο τῆς πανώρηας ἐκείνης γυναίκας ποῦ κοντα σὲ τόσες περνοῦσε ὁλωσδιόλου ἀδιάφορη, κάποτε μαλιστα καὶ σκυθρωπὴ σὰν νὰ τὴν ἐβάρυναν ἡ κακοστομιὲς ἡ συνειθισμένες.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι τώρα πῶς τὴν ἔτυχα ἕνα ἀνοιξιάτικο δειλινὸ στὴν ἐξοχή.

Ἐγυρνοῦσα τὴν καμπὴ κἄποιου δάσους ἀπὸ ἰτιὲς καὶ προχωροῦσα ἀδιάφορος στὴν πόλι ὅταν ἔξαφνα πρόβαλλε ἡ γυναῖκα αὐτὴ μπροστά μου μονάχη, ἀδιάφορη κι' αὐτὴ καὶ μὲ κάποιο ἀδιάκριτο μειδίαμα 'στὰ χείλη. Ἀνοιξιάτικη φορεσιὰ μὲ ῥόδινο χρῶμα, ὀμπρέλλα μὲ ἴδιο χρῶμα, καὶ πρόσωπο μὲ ῥόδινο κι' αὐτὸ χρῶμα. Ἐξύπνησα θαρρεῖς ἀπὸ κἄποιο ὄνειρο καὶ μοῦ φάνηκε μέσα στοὺς χρωματισμοὺς ἐκείνους τῆς ἐξοχῆς ὡς τὸ μόνο συμπαθητικὸ λουλοῦδι αὐτή.

Καὶ μὲ μίαν ἀπόφασιν τῆς στιγμῆς ἐκείνης ποῦ μέσα μου εἶχα ὁλόκληρον πόλιν αἰσθημάτων ἔβγαλα—τί νὰ σᾶς τὸ κρύψω!— μὲ χέρια ποῦ ἔτρεμαν τὸ καπέλλο καὶ ἐχαιρέτησα τὴν γυναῖκα αὐτὴ μὲ ὑπόκλισιν ὀλίγον ἐπιτυχημένην.

Προχώρησα σιγὰ μὲ τὴν ἐλπίδα πῶς θ' ἄκουα τὸνομά μου. Ἡ γυναῖκα εἶναι ποῦ καταλαβαίνει καλλίτερα ἀπὸ τοὺς ἄνδρας. Τὴν ἀνησυχεῖ κἄποτε ἡ ἀπολογία τοῦ ἔρωτός σου. Τὸ βλέμμά σου σὲ προδίδει καὶ ἡ γυναῖκα ποῦ ψυχολογεῖ μόνο ἀπὸ τὸ βλέμμα νοιώθει πάντοτε τὴν φωτιὰ ποῦ σὲ καίει.

Ἔτσι καὶ ἡ γυναῖκα αὐτὴ θὰ ἔνοιωθε βέβαια ἀπὸ καιρὸ πῶς μέσα σὲ τόσες ἀδιάκριτες ματιὲς καὶ τὰ τόσα κρυφολόγια τὸ δικό μου τὸ μάτι τὴν ἔβλεπε βαθύτερα, τὴν ἄγγιζε στὴν καρδιά. Καὶ ἂν ἦταν ἡ γυναῖκα ποῦ ἐθαύμαζα, ἡ γυναῖκα ὅηλ. ποῦ πρέπει νὰ ζητήσῃ ἀγάπην καὶ ποῦ θὰ τρέξῃ στὸ κρῶτο γλυκοχάραγμα τέτοιου καϋμοῦ, ἔπρεπε ἐκεῖ στὸ μοναχικὸ δάσος, στὴν ἤρεμη σκιάδα τῶν ἰτιῶν νὰ μοῦ σφίξῃ δυνατὰ τὸ χέρι καὶ νὰ μ' ἀφίσῃ νὰ χύσω τὴν πλήμμυρα τῶν καϋμῶν ποῦ εἶχα μέσα μου.

Τίποτε ὅμως. Χάθηκε στὰ μονοπάτια τῶν χωραφιῶν καὶ ὕστερα ἀπὸ ὧρες μ' ἔφεραν κ' ἐμένα πικρὲς σκέψεις στὸ δωμάτιό μου.

Κοιμήθηκα ἀργὰ τὴν νύχτα. Ἡ φλόγα αὐτή, ὁ ἔρως ὁ παράλογος, ἔπρεπε νὰ πάψῃ. Ἔπρεπε νὰ σιχαθῶ τὴν Κυρία αὐτὴ ποῦ καὶ σὲ μένα— παράξενο μὰ τὴν ἀλήθεια!— περνοῦσε ἀδιάφορη.

Τὸ πρωῒ ἄρχισε καὶ ἡ δική μου κακογλωσσιά. Ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ ἐκδικηθῶ τὴν γυναῖκα αὐτήν, νὰ τὴν διασύρω, νὰ πῶ μυθιστορηματικὲς μ' αὐτὴν συνεντεύξεις καὶ ὅρκους καὶ φιλιά. Οἱ φίλοι μου ἐθαύμαζαν. Καὶ τοὺς κατήντησε πάθος νὰ διοῦν ἀπὸ κοντὰ τὴν γυναῖκα αὐτὴν τὴν ἱστορικὴν ποῦ «παραδόθηκε τόσον εὔκολα σὲ μένα».

Κατώρθωτα μὲ τέτοιον τρόπον νὰ μὴν τὴν τύχω τρεῖς ἡμέρες.

Ἀλλὰ σὰν τὴν εἶδα ἕνα Κυριακάτικο δειλινὸ—ἦταν τῆς τύχης νὰ τὴν βλέπω πάντοτε τὰ δειλινὰ—σὰν εἶδα τὴν γυναῖκα ποῦ ἀγαποῦσα τόσο, ἕνα ἄλλο συναίσθημα ἐγεννᾶτο μέσα μου. Ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑβρίσω αὐτὴν ποῦ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ μοῦ ἐπιβληθῇ καὶ νὰ πλάσω χρυσᾶ ὄνειρα, νὰ διασύρω τὸ ὄνομα αὐτῆς ποῦ ἤθελα νὰ κάνω συντρόφισσα ἀνεκτίμητη ὅλων τῶν στοχασμῶν μου.

Κάθε ἀπόφασίς μου λησμονήθηκε τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Καὶ ὅταν ἔκλινε σιγὰ τὸ κεφάλι της νὰ μὲ χαιρετίσῃ δὲν ξέρω γιατὶ μοῦ διέφυγε ἕνα «ἄ!» ποῦ πιστεύω ν' ἀκούσθηκε καὶ ἀπὸ ἐκείνη.

Τὴν ἀγαποῦσα· ἐτελείωσε! Καὶ ἤμουν βέβαιος πῶς ἡ γυναῖκα αὐτὴ ἐσκέπτετο κἄτι γιὰ μένα.

* * *

Ἕνα μικρὸ σαλονάκι μὲ κατεβασμένους μπερτέδες καὶ ὀλίγον φῶς ποῦ ἔστελνε ὁ ἥλιος ἀπὸ χρυσᾶ συννεφάκια μέσα μᾶς ἐφίλευαν ἕνα δειλινὸ - βλέπετε πάλιν τὴν τύχην τῶν δειλινῶν— καθισμένους σ' ἕνα μεταξωτὸ καναπέ.

Ἔξω, σὲ μικρὰ μπαλκονάκια λουλούδια πολύτιμα μέσα σὲ Ἰαπωνικὲς ἀνθοδόχες, μᾶς ἔστελναν μεθυστικὲς εὐωδιές.

Τὸ μάτι μου ὁλοκάρφωτο 'στὴν ματιά της.

Τὰ πόδια μας ἀγγίζανε σχεδόν.

Καὶ μὲ ἔλεγεν ἐκείνη:

—Τώρα δὰ εἶσαι εὐχαριστημένος. Ἡ φιλία μου θὰ σοῦ εἶναι χρήσιμος καὶ ἡ δική σου γιὰ μένα μὲ εὐχαριστεῖ πολύ.

—Ἂν πρόκειται περὶ φιλίας Κυρία.... Δὲν εἶναι τὸ αἴσθημα αὐτὸ ποῦ κρυφομιλεῖ τὴν ὥρα τοῦ δειλινοῦ. Θαρρῶ διόλου....

—Πρόκειται λοιπὸν δι' ἄλλο; Δὲν ὑποθέτω τίποτε. Καὶ ὕστερα, πίστεψε πῶς δὲν μοῦ ἀρέσουν ἡ διπλογλωσσιὲς διόλου. Συμφωνεῖς φίλε μου:

—Νὰ συμφωνήσω! Ἀλλὰ τὶ μπορεῖ λοιπὸν νὰ συγκρατήσῃ τὸ μυστήριον ποῦ κρύβετε. Κυρία, κοντὰ στὸ δικό μου μυστικὸν τὸ ὁποῖον ἴσως νὰ θέλετε ν' ἀποφύγετε; Τί μοῦ λέτε παρακαλῶ διὰ φιλίαν ποῦ ἐκφράζεται σὲ σκοτεινὰ σαλονάκια ὕστερα ἀπὸ μίαν συνέντευξιν μόνον ματιῶν εἰς τὸν δημαρχιακὸν κῆπον; Ἄ, σᾶς βεβαιῶ πῶς θέλετε νὰ τυραννῆτε ἕνα, τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ ζητᾶτε ὄχι τὴν φιλίαν ἀλλὰ τὴν ἀγάπην.

—Μπᾶ! Μὲ ἀγαπᾶτε λοιπόν;

—Τὸ γνωρίζετε. τὸ γνωρίζετε πολὺ καλά.

—Μὲ ἀγαπᾶτε σεῖς; Ὄχι δά!

—Γιατὶ τάχα; Σᾶς ἀγαπῶ πολύ, πολύ. Καὶ ἤμουν ἕτοιμος νὰ πέσω ἐμπρός σας, νὰ ἐξομολογηθῶ ὅ,τι σεῖς ἀποκαλεῖτε φιλίαν, νὰ σᾶς πῶ ὅτι εἶμαι ὁ ἄνδρας ποῦ χωρὶς καμμίαν ἄλλην βλέψιν θέλει να εἶναι δικός σας, να σᾶς ἀγαπήσῃ καθὼς τὴν ζωήν του.... Τί περισσότερον θέλετε; Μία ἀγάπη ἐξιδανικευμένη διὰ μ' ἂν ὅπως σεῖς θὰ ἦτο το τέρμα τοῦ ἀγῶνος εἴτε του λογικοῦ εἴτε τοῦ αἰσθήματος

—Ἀλλά, Κύριε, μήπως.... χωρατεύετε;

—Νὰ χωρατεύσω; Διατὶ τάχα! Καὶ ἐπὶ τέλους πιστέψατε ἢ.... μὴ πιστεύετε, ἂν θέλετε, σᾶς ἀγαπῶ.

—Ἀπάτη σας, πολὺ μεγάλη ἀπάτη. Καὶ τὸ κάτω—κάτω τὶ θέλομεν τὰ πολλὰ λόγια; Προσέξατε εἰς ὅ,τι θὰ σᾶς ἐμπιστευθῶ. Σᾶς ἀπομένει νὰ πράξετε ὅ,τι σᾶς φαίνεται λογικόν. Εἶμαι ἡ γυναῖκα τοῦ ἀνεξαρτήτου πνεύματος· ἡ γυναῖκα δηλ. τοῦ γούστου ἢ τῆς πειὸ ὑψηλῆς καλαισθησίας. Ἔχω τὴν καρδίαν μὲ ὅλους τοὺς παλμούς. Καὶ δι' αὐτὸ μὴ νομίσετε ὅτι δὲν σᾶς ἀγαπῶ. Σᾶς ἀγαπῶ ὅσον καμμία ἄλλη ἀλλὰ διὰ τὴν ὥραν τοῦ δειλινοῦ. Μὴ παραξενεύεσθε. παρακαλῶ! Ἔχω τὸν ἐραστὴν τῆς αὐγῆς. Μὲ ἐκεῖνον μὲ τὸν ὁποῖον μᾶς συναντᾷ ὁ ἀγρότης ἐπάνω εἰς τὰ χωράφια, μὲ τὸν ἄνδρα ποῦ μοῦ εἶναι ἀπόλαυσις νὰ ἀκούσω τὰ πρωϊνὰ κελαδήματα ὅλων τῶν πουλιῶν καὶ νὰ ἐπιστρέψω ἀπὸ τὸν περίπατον τῆς αὐγῆς ἐνῶ τὰ πόδια καὶ τῶν δύο βρέχει ἡ καλοκαιρινὴ τοῦ ἀγροῦ πάχνη. Ὁ Ἔρως μου τελειόνει μ' αὐτὸν κατὰ τὸ μεσημέρι. Ἀρχίζει τότε δι' ἐμὲ ἄλλη γλύκα. Μοῦ ἀρέσει νὰ μεθύσω μὲ τὸν νέον Ἐραστήν μου σὲ φιλιά, σὲ ὅρκους, σὲ ὄνειρα, ν' ἀφοσιωθῶ σ' ἐκεῖνον καὶ νὰ προσπαθήσω νὰ ἐννοήσω τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῆς ἀγάπης. Πόσο μὲ μαγεύει μιὰ τέτοια ὥρα! Ὁ Ἔρως τοῦ μεσημεριοῦ πιστεύω πῶς μὲ ἀλλάζει ὁλόκληρη καὶ θαρρῶ πῶς μὲ πάγει καλλίτερα.

Ἐπρόσεχα σὰν ἀφηρημένος 'στὴν γυναῖκα αὐτή. Ἐνθυμοῦμαι καλὰ ὅτι τὸν ἔρωτά μου ἄρχιζε νὰ ὑπονομεύῃ ἕνα ἄλλο αἴσθημα παραδόξου θαυμασμοῦ, κάποιας μάλιστα ἀφοσιώσεως σ' ἕνα Ἔρωτα ἀλλόκοτον, πρωτοφανῆ ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸ ἐπιθλητικόν.

Ἐκείνη ἐξηκολούθησε.

—Μοῦ μένει τώρα ὁ ἐραστὴς τοῦ δειλινοῦ. Διότι δὲν θέλω νὰ ἔχω καὶ ἐραστὴν τῆς νύκτας. Καὶ ἂν συμφωνῇς νὰ μ' ἀγαπήσῃς (ἐτόνισε τὲς λέξεις αὐτὲς) πίστεψε πῶς δὲν θαὐρῇς ποτὲ καμμίαν ἄλλην γυναῖκα, ἴνα σ' ἀγαπήσῃ σὰν κ' ἐμέ. Τὸ ἐννοῶ καλά.

Εἶσαι ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἔρωτος· ὁ ἄνθρωπος τῆς ὑψηλῆς ἀλλὰ καὶ ἀληθινῆς σκέψεως· ἔτσι κ' ἐγὼ εἶμαι ποῦ θὰ σὲ δώσω το πρῶτον δεῖγμα ἀφοσιώσεως πολὺ μεγάλης, ἔρωτος ὄχι ψεύτικου, τιποτένιου, συνειθισμένου στὰ μεγάλα σαλόνια, στὰ ἀλόγιαστα μειδιάματα. Ἀ! σὲ βεβαιῶ, ἡ ἀγαπη μας 'στὴν ὥραν τοῦ δειλινοῦ θὰ εἶναι ἐκεῖνο ποῦ ἐλεγες τώρα· ἡ ἐξιδανίκευσίς μας.

Ἐσιώπησε καὶ κ' ἔρριξε μιὰ ματιὰ πολὺ περίεργη. Καὶ σὰν νὰ ἐσυμβουλεύθηκε κάποιους στοχασμούς μου ἐσηκώθηκε ἀπὸ τὸν μεταξωτὸ καναπὲ καὶ μ' ἐρώτησε.

Συμφωνεῖς λοιπόν;

—Σὲ ἀγάπην δειλινοῦ; ἀλλὰ χωρατεύετε.....

Ἔ, τελειόνει τότε. Θὰ ξεχάσῃς εὔκολα τὴν συνέντευξί μας καθὼς θὰ ξεχάσῃς καὶ τὴν παράδοξον διὰ σὲ γυναῖκα τοῦ παραδόξου Ἔρωτος.

* * *

Κατέβηκα τρεχᾶτος τὲς σκάλες. Ὅταν ἔφθασα εἰς τὸν αὐλόγυρον ἔρριξα ἕνα θαμπωμένο μάτι στὸ μέγαρό της. Ἄραγε ἦταν ἀγάπη ἐκεῖ μέσα κρυμμένη, ἀγάπη ξεμυαλισμένη, περίεργη, μυθικὴ ἢ ἐκρύβετο κάποιο νέο αἴσθημα, ὄχι πλέον ἔρωτος σημερινοῦ καὶ αὐριανοῦ ἀλλ' αἰωνίου ἔρωτος σὲ κάθε ἄτομον τῆς «αἰσθηματικῆς» γυναίκας;

Εἶνε χρόνια τώρα ποῦ εἶδα τὴν ἱστορία αὐτή. Ἀλλ' ἂν ἔσβυσε ὁ ἔρωτάς μου εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ δειλινοῦ, μοῦ ἔμεινεν ὅμως ἕνας ὁλόκληρος γρίφος ἀγάπης ἀληθινῆς, σᾶς βεβαιῶ, ποῦ δὲν μπορεσε νὰ λύσῃ καμμία ἄλλη ἀγάπη εἴτε δική μου εἴτε ὅσων ἠθέλησαν ν' ἀγαπήσουν κάπως ἐφήμερα καὶ ὄχι κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δειλινοῦ.

Τραπεζοῦς, 1910

ΣΙΣΥΦΟΣ

ΠΟΤΑΜΙ—ΖΩΗ

Ὁ ποταμὸς γοργοκυλᾷ τ' ἀσπρόθολα νερά του
Ἀφίνοντας 'ς τὸ διάβα του καλάμια 'ς τὰ πλευρά του
Ἔτσι κι' ὁ χρόνος μᾶς κυλᾷ γοργά, γοργὰ τὰ χρόνια
Ἀφίνοντας ὀπίσω του ἀνάμνησες καὶ χιόνια.

Ε ΤΣΕΛΕΜΠΟΔΗΜΟΣ

Λερία

ΤΟ ΟΡΟΣ ΓΑΛΛΗΣΙΟΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ

Α'.

Τὸ Γαλλήσιον ὄρος μία τῶν σπουδαιοτέρων ὀροσειρῶν τῆς Ἐυρωθραίας Χερσονήσου καὶ τῆς Ἰωνίας ὑψοῦται ὑπερηφάνως πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν Ἐφεσίων, ἐκτείνεται δ' ὡς ἑξῆς:

Πρὸς Ἀν. μέχρι Τζελάτ, Κοσμπουνάρ, Ἀχμετλῆ, Κουγιουμτζῆ, Τζεβασίρ· πρὸς Δ. ἀπὸ Νουχοὺτ Γιὸλ Τσακὰλ Τεπὲ μέχρι Κάστρο —Γιασέμκοϊ (Νότιον) πρὸς Β. μέχρι Τρέτσα, Τσίλεμε, Δειρμὲν Δερές, Σαντζακλῆ, πρὸς Ν. Μπαρουτζῆ, Τσακὰλ Μπογάζ, Κεμπεκλίσια, Ἀλαμὰν Κατρατζὶκ Γκιὸλ, Κισλὶ Πανανοῦ μέχρι Κάστρο Κιασύρκιοϊ. Αἱ νότιαι παραφυάδες του λούονται εἰς τὰ ὕδατα τῶν μνημονευθεισῶν λιμνῶν καὶ ὑπὸ τῆς θαλάσσης τοῦ Ἐφεσιακοῦ κόλπου.

Β'.

Ἀφίνοντες τὰ ἱστορικὰ γεγονότα ἅτινα συνέβησαν περὶ αὐτὸ πρὸ Χριστοῦ, περιοριζόμεθα εἰς τὰ ἐπ' αὐτοῦ συμβάντα μετὰ τὴν ἐβραίωσιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Τὸ ὄρος τοῦτο ὡς γειτνιάζον πολὺ τῇ Ἐφέσῳ κείμενον πρὸς Β. αὐτῆς ἐχρησίμευσεν ἕνεκα τῶν ῥωμαντικῶν καὶ ἀπομονοτικῶν τοποθεσιῶν του, τὸ ἐντευκτήριον τῶν Χριστιανῶν ἀσκητῶν κατὰ τοὺς πρώτους εἰρηνικοὺς χρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ. Συμφώνως πρὸς μαρτυρίαν ἀρχαίου ἐκκλησιαστικοῦ συγγραφέως κατὰ τὸ 412 ἐπισκέφθησαν τὴν Ἔφεσον οἱ Ἀθηναῖοι πατέρες Βαρνάβας καὶ Σωφρόνιος, προσκυνήσαντες δὲ τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου Ἰω. τοῦ Θεολόγου ἐστάλησαν ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου τῆς πόλεως Ἡρακλείδου πρὸς τοὺς ἐν Γαλλησίῳ μοναχοὺς ἔνθα ἔμειναν τρεῖς ἡμέρας φιλοξενηθέντες ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἁγίας Μαρίνης κἀκεῖθεν ἀνεχώρησαν διὰ Σμύρνην.

Διέρχονται αἰῶνες ὁλόκληροι χωρὶς νὰ εὕρωμεν ἀξιοσημείωτόν τι ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ὅτε τῷ 1030 ἀπαντῶμεν τὸν Ὅσιον Λάζαρον τὸν καὶ Γαλλησιώτην ἐπονομασθέντα, ὡς ἀσκητήσαντα καὶ διαπρέψαντα ἐν τῷ ὄρει τούτῳ. Ὁ ὅσιος ἐγεννήθη ἔν τι χωρίῳ τοῦ παρὰ τὴν Μαγνησίαν Μαιάνδρου περὶ τὰ 978. Ἐνηλικιωθεὶς καὶ περιβληθεὶς τὸ μοναχικὸν σχῆμα περιήρχετο πολλὰς μο-

νὰς ἦλθε δὲ καὶ ἐν Ἐφέσῳ πρὸς προσκύνησιν τοῦ τάφου τοῦ Ἁγ. Ἰω. τοῦ Θεολόγου. Ἐκεῖ σχετίζεται μὲ τὸν ἀρχιερέα Θεόδωρον Β'. 47ον μητροπολίτην ἀπὸ Τιμοθέου (κατὰ τὸν Le Quicu) εἰς ὃν ἀνεκοίνωσεν ὅτι ἐσκόπει νὰ μεταβῇ πεζὸς μέχρι Ρώμης πρὸς προσκύνησιν τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων. Μεταπεισθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου παραστήσαντος αὐτῷ τὸ ἐπίπονον τοῦ τοιούτου ταξειδίου παρητήθη αὐτοῦ ἀλλ' ἀπεποιήθη καὶ τὴν προσφερομένην φιλοξενίαν του ὅπως μείνῃ διὰ παντὸς ἐν Ἐφέσῳ. Ἀναχωρήσας ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ὀρόβων ἔνθα πάντοτε ἐβίβασκε τοὺς ἀδελφούς του καὶ τοὺς προσερχομένους προσκυνητὰς ὁμιλῶν μετὰ πολλῆς ἱλαρότητος. Ἐπειδὴ ὅμως διεδόθη ἡ φήμη του καὶ τὸ προσερχόμενον πλῆθος ἐτάραττε τὴν ἡσυχίαν του ἀπεφάσισε νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν καὶ μεταβῇ εἰς τόπον ἥσυχον. Ἀκούων διὰ τὸ ἀσκητήριον τοῦ Γαλλησίου ὄρους καὶ εὑρίσκων αὐτὸ κατάλληλον μετέβη ἐκεῖ καὶ συνηριθμήσθη μὲ τοὺς δύο αὐταδέλφους του οὓς εὗρεν ἐν τῇ Μονῇ. Ἀκούσας ὁ Ἐφέσου ὅτι ἐκεῖ εὑρίσκετο ὁ ἀγαπητός του Λάζαρος μετέβη ἐπὶ τόπου πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ τὸν διώρισεν ἀρχηγὸν τῆς Μονῆς. Ἐν τῷ ὄρει τούτῳ περιέμενε τὸν ὅσιον ὁ θεολογικὸς του ἀστὴρ διὰ τῆς λάμψεως τοῦ ὁποίου ἐφώτιζε διδάσκων τοὺς πέριξ. Μετ' ὀλίγον χρόνον ἔκτισε ναὸν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ πρὸ τοῦ σπηλαίου ἔνθα ἐτελείωσε τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀσκήσεως ὁ μέγας τὴν ἀρετὴν Παφνούτιος. Πολλὰ θαύματα ἐποίει τοῖς ἀδελφοῖς του ὁ ὅσιος Λάζαρος, ὅσον δὲ ἡ φήμη περὶ τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν λοιπῶν θείων του προτερημάτων διεβίβατο τόσον προσήρχοντο νέοι ἀσκηταί. Ἐκ τῆς πολλῆς δὲ συρροῆς αὐτῶν ἠναγκάσθη καὶ ᾠκοδόμησε ναὸν εἰς τὸ ὄνομα τῆς Θεοτόκου καὶ πέριξ ἀρκετὰ κελλία παρὰ τὴν κορυφὴν τοῦ Γαλλησίου. Δὲν παρῆλθεν ὅμως πολὺς καιρὸς καὶ οἱ προσερχόμενοι μοναχοὶ ἦσαν τόσοι πολλοὶ ὥστε δὲν τοὺς ἐχώρει ἡ Μονή. Ὁ ὅσιος τότε ἐσκέπτετο περὶ τοῦ πρακτέου καὶ ποῦ ἔπρεπε νὰ εὕρῃ τόπον εὐρύχωρον πρὸς τὸν σκοπόν του. Νύκτά τινα προσευχόμενος ἤκουσε φωνὴν προστάζουσαν αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ τοῦ κελλίου του καὶ ἐξελθὼν βλέπει πύρινον οὐρανομήκη στῦλον ἀκούει δὲ καὶ τὴν ᾠδὴν «ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ κτλ.» Ἐκ τούτων ἐγνώρισεν ὅτι ἦτο θέλημα τοῦ Ὑψίστου νὰ κτίσῃ τὴν νέαν μονήν, ἀπῃτοῦντο ὅμως χρήματα τῶν ὁποίων ἐστερεῖτο· ἀλλὰ καὶ ταῦτα ᾠκονομήθησαν διὰ τῆς θείας προνοίας ὡς ἑξῆς:

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῶν Βυζαντινῶν Ρωμανὸς ὁ Αργυρόπουλος ὑπωπτεύετο τὸν Κωνσταντῖνον τὸν καὶ Μονομάχον ὀνομαζόμενον (πρῶτον τότε τῶν ἀρχόντων τῆς πρωτευούσης) διὰ τὴν βασιλείαν, διὸ καὶ ἐξώρισεν εἰς τὴν νῆσον Μυτιλήνην· τοῦτο ἀκούσας τότε ὁ ὅσιος ἔστειλε τοὺς ἀνθρώπους του νὰ τὸν παρηγορήσῃ διὰ τὴν δυστυχίαν του καὶ νὰ τῷ προείπῃ ὅτι κατὰ Θεῖόν του ὅραμα αὐτὸς θὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ Βυζαντινοῦ Θρόνου! Ἡ προφητεία του ἐπηλήθευσε. Διαβεβαιωθεὶς ὁ Κωνσταντῖνος τῷ 1042 τὴν Θεοδώραν καὶ εὐχαριστῶν τὸν

ὅσιον τῷ ἀπέστειλε πλῆθος χρημάτων καὶ σκευῶν ὡς καὶ πολύτιμα ἀφιερώματα ὥστε νὰ ἐκτελέσῃ τελείαν καὶ πληρεστάτην τὴν οἰκοδομὴν τῆς Μονῆς. Διὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς ταύτης προσφορᾶς ᾠκοδομήθη αὕτη καὶ ὁ Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως ἐν αὐτῇ. Ὁ ὅσιος Λάζαρος ἀπεβίωσε τῇ 7 Νοεμβρίου 1050 ἐν ἡλικίᾳ 72 ἐτῶν ἀφήσας τὴν ἡγουμενίαν εἰς τὸν ἀδελφόν του.

Παρῆλθον 200 περίπου ἔτη χωρὶς οὐδαμοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ νὰ ἀναφέρεταί τι περὶ τοῦ Γαλλησίου, ὅτε τὸ 1220 ἀπαντῶμεν τὸν ὅσιον Μελέτιον τὸν Γαλλησιώτην ἐπονομασθέντα, μέγαν διδάσκαλον τῆς Χρ. Θησκείας ἐπισκεφθέντα τὴν Μονὴν τοῦ ὁσίου Λαζάρου. Ὁ Μελέτιος προήρχετο ἐκ τῆς Δαμασκοῦ ἐπεσκέφθη πρῶτον τὰς ἐν τῷ ὄρει Λάτμος (μπὲς—μπαρμάκ) Μονὰς κἀκεῖθεν ἔρχεται εἰς Ἔφεσον ἀνέρχεται ἐπὶ τοῦ Γαλλησίου καὶ συναριθμεῖται μὲ τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Μονῆς ἐπὶ ἡγουμενίας Μάρκου Ἀμισέλλη. Ὁ Μελέτιος διῆγε τὸν βίον ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. Νύκτά τινα βλέπει θείαν ὀπτασίαν ἐξ ἧς διετάσσετο νὰ μεταβῇ εἰς Κων)πολιν ἵνα βοηθήσῃ τὴν ἀλήθειαν πολεμουμένην. Ὁ Μελέτιος φέρων τὰς εὐλογίας τοῦ πνευματικοῦ του πατρὸς ἀνεχώρησεν ἔχων συνοδοιπόρον τὸν ὅσιον Γαλακτήωνα συνασκητὴν τοῦ Γαλλησίου. Φθάσας εἰς τὴν Βασιλεύουσαν προσεπάθησε παντοιοτρόπως νὰ μὴ φανερωθῇ τοῖς ἀνθρώποις ὁποῖος ἦτο ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε καὶ καθ' ἑκάστην προσήρχοντο εἰς αὐτὸν ὅπως ἀκούσωσι τῶν λόγων του· οὕτω δ' ἐγένετο γνωστὸς εἰς τοὺς βασιλεῖς, ἄρχοντας, συγκλητικοὺς καὶ λοιπούς. Ἐπιθυμῶν νὰ ἡσυχάσῃ ἀνεχώρησε κρύφα εἰς τὸ ὄρος τοῦ Αὐξεντίου λεγόμενον, ἔνθα ἠθέλησε νὰ τελειώσῃ τὸν βίον του ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ ἐντὸς σπηλαίου. Οὕτω παρήρχετο ὁ καιρὸς ὅτε ἡμέραν τινα μοναχὸς περιερχόμενος τὸ ὄρος ἀνεκάλυψε τὸ ἐνδιαίτημά του ὅπερ καὶ ἐφανέρωσεν εἰς τοὺς ἐν Κων)πόλει, πλῆθος δὲ καὶ πάλιν εὐλαβῶν προσέδραμε νὰ ἀκούσῃ τὴν διδασκαλίαν του.

Τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ Η'. ὁ Παλαιολόγος ὁ καὶ ἀζυμίτης (1258) προσεπάθη ἕνεκα λόγων ἀτομικοῦ του συμφέροντος νὰ ἑνώσῃ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τῆς Δυτικῆς. Ἐξεδίωξε τὸν Πατριάρχην Ἰωσὴφ (1268—1275) ὡς ἀντιπράττοντα εἰς τοὺς σκοπούς του καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀνεβίβασεν ἐπὶ τοῦ Θρόνου τοῦ Χρισοστόμου τὸν Ἰωάννην Βέκκον (1275—1282) ὅστις ἐβίβασκε τὰ δόγματα τῶν Λατίνων καὶ διέταξεν ἐν τῇ λειτουργίᾳ νὰ ἐκφωνοῦν «Δόξαν ἀναπέμψωμεν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἐξ ἀμφοῖν ἐκπορευομένῳ Ἁγίῳ Πνεύματι», τοιαύτην δὲ προσθήκην ἔκαμε καὶ εἰς τὸ σύμβολον τῆς Πίστεως. Δὲν ἔλειψαν ὅμως πνευματικοὶ στρατιῶται Ὀρθόδοξοι ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. Ἐκ τῶν πρώτων ἦσαν ὁ ἔκπτωτος Ἰωσὴφ καὶ ὁ ὅσιος Μελέτιος, ὅστις χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀφῆκε κατὰ μέρος τὸν ἀσκητικὸν βίον, διῆλθε πεζὸς ὅλην τὴν Βιθυνίαν στερεῶν τοὺς Χριστιανοὺς εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, διδάσκων νὰ

φυλάττουν τὴν Εὐσέβειαν καὶ νὰ ἀπέχουν τοῦ νέου στρεβλοῦ δόγματος τοῦ Λατινισμοῦ.

Ἐπειδὴ ὅμως εἶδεν ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ πολὺ ἐτυράννει τοὺς Ὀρθοδόξους ἔρχεται εἰς Κων)πολιν καὶ παρουσιάζεται μετὰ τοῦ θείου Γαλακτήωνος πρὸς αὐτὸν καὶ τῷ λέγει: Διατί Βασιλεῦ παριδὼν τοὺς ἀποστολικοὺς κανόνας καὶ τὰς πράξεις ὅλων τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, παραβαίνεις ἑαυτὸν εἰς τὴν πλάνην ταύτην ἐπεθύμεις καὶ ἡμεῖς νὰ ἀκολουθήσωμεν ταύτην; ἀδύνατον εἶνε νὰ γαίνουν ταῦτα καὶ μὴ ἐπιθυμεῖς νὰ κινῇς τὰ ἀκίνητα διότι προτιμοῦμεν νὰ ἀπολέσωμεν μᾶλλον τὰς φρένας μας ἢ τὴν Ὀρθοδοξίαν μας! ὁ Μιχαὴλ ἐκλαβὼν τοὺς λόγους τούτους ὡς ἀτομικήν του ὕβριν ὠργίσθη καὶ διέταξε νὰ σταλῶσιν οἱ δύο μοναχοὶ ἐξόριστοι εἰς τὴν νῆσον Σκῦρον, ὑπακειμένην τότε εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν καὶ νὰ φυλακισθῶσιν εἰς τὰς ἐκεῖ φυλακάς. Παρῆλθον ἑπτὰ ἔτη φυλακισμένοι ζῶντες ἐν οἰκτρᾷ καταστάσει καὶ λησμονηθέντες ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος, νομίζοντος ὅτι ἐνίκησε τοὺς ὀρθοδόξους καὶ ἐστερέωσε τὸν Λατινισμόν. Ἡμέραν τινα συνομιλῶν εἶπεν εἰς τοὺς ἄρχοντας γελῶν ὅτι πρέπει νὰ τῷ χρεωστῇ μεγάλας χάριτας ὁ Πατριάρχης ἐπειδὴ ἔχει ἤδη εἰρήνην ἡ ἐκκλησία καὶ οὐδεὶς εὑρίσκετο ταράττων τὸν κόσμον, πολλοὶ τῶν ἀρχόντων ἐξέφρασαν τὴν γνώμην των συμφωνήσαντες μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος, εἷς ὅμως εἶπεν: ἀλλ' οἱ ἐν Σκύρῳ ἐξόριστοι φιλονεικοῦν ὅτι εἶνε οἱ φρονιμώτεροι τῶν ἄλλων καὶ ἀντιτάσσονται εἰς τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου, οὗτοι εἶνε οἱ Μελέτιος καὶ Γαλακτίων οἱ Γαλλησιῶται. Ὁ λόγος οὗτος ἐπλήγωσε τὴν καρδίαν τοῦ Μονάρχου καιρίως διότι οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες ἦσαν ἐκ τῶν σπανίων ὀνομαστῶν κατόχων τῆς ἀρετῆς.

Τῇ διαταγῇ τοῦ Αὐτοκράτορος Αὐτοκρατορικὸν κάτεργον (Βασιλ. πλοῖον) μεταφέρει τοὺς δύο δεσμώτας εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Παρουσιάζονται οὗτοι εἰς τὸν Μιχαὴλ καὶ μετὰ μεγάλου σθένους ὑπερασπίζονται τὴν Ὀρθοδοξίαν. Πρὸς τιμωρίαν των τὸν μὲν Γαλακτίωνα ἐτύφλωσε τοῦ δὲ Μελετίου ἔκοψε τὴν γλῶσσαν καὶ τοὺς ἔρριψεν εἰς τὰς φυλακὰς μέχρις ὅτου ὁ Θεοσέβαστος Ἀνδρόνικος (1282) ἀνελθὼν ἐπὶ τοῦ Βυζ. Θρόνου ἐστερέωσε τὴν Ὀρθοδοξίαν, διώξας δὲ τὸν ἐπιβότην καὶ μοιχὸν Βέκκον τὸν φθορέα τῶν προβάτων ἀνεβίβασε εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον τὸν ἁληθῆ ποιμένα Ἰωσὴφ (1283) καὶ ἀνεκάλεσεν ἐν μεγάλῃ τιμῇ τοὺς ἐξορίστους πατέρας.

Μετὰ τρία ἔτη ἀπεβίωσεν ὁ ὅσιος Μελέτιος ταφεὶς ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου ὃν ὁ ἴδιος ἔκτισεν ἐπὶ τοῦ ὄρους Αὐξεντίου,

Ὅτε τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1304 ἐκυριεύθη καὶ ἐπυρπολήθη ὑπὸ τοῦ Περσάρχου (Βλέπε Νέον Ἑλληνομνήμονα Σανάν, γαμβροῦ τοῦ Μανταχίου (Σπ Π. Λαμπροῦ Τομ Α. σελ. 209) (—212 Γεωρ. Παχυμέρη. Ἀνδρ. Παλ. VII 13. σελ. 589) ὡς μᾶς μαρτυρεῖ ὁ Ἱερεὺς Μιχαὴλ Λουλλούδης ὁ Ἐφέσιος συγγράφας ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ ἔνθα μετῴκησεν ἕνεκα τῆς καταστροφῆς τῆς πατρίδος του ἀγνοοῦμεν τὴν τύχην τῶν ἐν Γαλλησίῳ μοναχῶν ὡς καὶ τὰ συμβάντα εἰς τα πέριξ. Μετὰ τὴν μάχην τῆς Ἀγκύρας (2 Ἰουλίου 1402) ὁ Ταμερλάνος καταλαβὼν ὅλην τὴν Δυτικὴν Μικρασίαν καὶ ἐλθὼν εἰς Ἔφεσον προσεκαλέσατο τοὺς ἡγεμόνας τοῦ Ἀϊδίου Μέντεσε, Τεκκὲ Καρμιὰν καὶ Καραμανίας, ἐπὶ 4 δὲ ἑβδομάδας ἐπεβόθη εἰς Λεηλασίαν τὴν σφαγὴν καὶ ἀτίμωσιν τῆς περιωνύμου ταύτης πόλεως καὶ τῶν πέριξ. (Δούκας. Βον σελ. 81)

Τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σουλτάν Βαγιαζήτ (8 Μαρτίου 1403) διῃρέθη εἰς τρία μέρη μεταξὺ τῶν υἱῶν ἤτοι τοῦ Σουλεϊμὰν ἄρχοντος τῆς Ἀδριανουπόλεως, Ἰσᾶ τῆς Προύσης καὶ Μωάμεθ τῆς Ἀπαμείας. Ὁ Μωάμεθ ὅμως μετ' οὐκ ὀλίγον ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ Ἰσᾶ ὃν ἐνίκησεν ἐν Λοπαδίῳ παρὰ τὴν Ἀπολλωνιάτιδα λίμνην ἐκεῖθεν ὁ Ἰσᾶς ἐπορεύθη εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ λαβὼν ἐπικουρίας ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν ὠχυρωθεὶς ἐν Καρασῇ, φιλίαν πρὸς τὸν Μωάμεθ προσποιούμενος καὶ εἰς Καραμανίαν ἐπιδραμὼν, αἴφνης ἐφάνη πρὸ τῆς Προύσης ἡγούμενος 10000 ἀνδρῶν, ἀποτυχὼν δὲ ἐκεῖ ὡς καὶ πρὸ τῆς Ἀγκύρας ἐν τοῖς κατὰ τοῦ Μωάμεθ πολέμοις διηυθύνθη πρὸς τὴν Σμύρνην καὶ συνεμάχισε μὲ τοὺς ἡγεμόνας Ἀϊδίν, Σαρουχάν, Τικὲ καὶ Μεντεσέ, ὁ Μωάμεθ ὅμως ἐνίκησε καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς συμμάχους του ὁ δὲ Ἰσᾶς ἔφυγεν εἰς Καραμανίαν. Ὁ τοῦ Καρασούμπασι υἱὸς γενόμενος ὑπὸ τοῦ Βαγιαζήτ ἄρχων τοῦ Ἀϊδὶν ἐκήρυξε πόλεμον πρὸς τὸν ἐν Ἐφέσῳ ἑδρεύοντα ἡγεμόνα τοῦ Ἀϊδίν, ὃν ὁ Ταμερλάνος ἀπεκατέστησεν ἐν τῇ ἀρχῇ. Καταλαβὼν δὲ τὴν πόλιν ἐπεκαλέσατο τὸν Σουλεϊμάν, ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν χώραν κατακτώμενος. Ὁ τοῦ Ἀϊδὶν υἱὸς Ὁμοὺρ λαβὼν ἐπικουρίαν 6 χιλ. ἀνδρῶν παρὰ τοῦ θείου του κυριάρχου τοῦ Μεύτισε τὴν μὲν Ἔφεσον κατέλαβε, τὸν δὲ κατέχοντα αὐτὴν πατέρα τοῦ Τζουνεϊδ, κυβερνήτου τῆς Σμύρνης, ᾐχμαλώτισε, κυριεύσας τὸ Βυζαντινὸν Φρούριον τῆς Ἐφέσου ἐξ ἐφόδου, ἔνθα ἦτο ἐγκεκλεισμένος. Σπεύσας ἐκ Σμύρνης ὁ Τζουνεϊδ καὶ ἀπελευθερώσας τὸν πατέρα του προήλασεν εἰς Ἔφεσον γενόμενος μετ' ὀλίγον ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ Ὁμοὺρ κυριάρχης τοῦ Ἀϊδίν.

Ταῦτα καὶ τὰς νίκας τοῦ Μωάμεθ μὴ ὑπομένων ὁ Σουλεϊμὰν προέβη εἰς τὴν Προῦσαν, παραθοθεῖσαν αὐτῷ ἑκουσίως ὁ δὲ Τζενουϊδ ἔδραμεν εἰς Ἰκόνιον καὶ Κουταΐαν καὶ συνεμάχησε μὲ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν. Ὁ Σουλεϊμὰν προέβη εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Μεναιμένης καὶ κατεσκήνωσεν ἐξάωρον τῆς Ἐφέσου. ὁ Τζουνεϊδ μαθὼν ὅτι οἱ σύμμαχοί του ἐσκέπτοντο νὰ τὸν παραδώσωσιν εἰς τὸν Σουλεϊμάν, νύκτα φυγὼν ἐξ Ἐφέσου προσῆλθεν αὐτῷ βρόγχον εἰς τὸν τράχηλον ἔχων καὶ τοῦ ἐζήτει χάριν. Οἱ σύμμαχοί του τὴν ἑπομένην μαθόντες τὰ συμβάντα ὥρμησαν πρὸς κατάλειψιν τῶν στενῶν τοῦ Μαιάνδρου, ὁ δὲ Σουλεϊμὰν διέταξε τὸν μὲν στρατὸν νὰ προελάσῃ πρὸς τὸ Γαλλήσιον ὄρος, αὐτὸς δὲ εἰσῆλθε νικητὴς εἰς Ἔφεσον ἔνθα παρεδόθη εἰς τρυφὰς μετὰ τοῦ Τζουνεϊδ.

Ὑπάρχει παράδοσις ὅτι ὁ Σουλεϊμὰν πρὸς κατάληψιν τοῦ φυσικοῦ καὶ τεχνιτοῦ φρουρίου τοῦ Γαλλησίου Κετσί—Καλέ, (παρὰ τὸν σιδηρόδρ. σταθμὸν Κόσβουναρ) ἐμηχανεύθη τὸ ἑξῆς στρατήγημα. Ἐπειδὴ ὁ στρατός του ἦτο ὀλιγώτερος τοῦ τῶν ἀντιπάλων του, συνενοήθη μὲ τοὺς πέριξ οἰκοῦντας Τουρκομάνους ὅπως τῷ παραχωρήσωσι διὰ μίαν νύκτα ὅλας τὰς αἶγας των. Τὴν ἑπομένην λοιπὸν νύκτα ἑτοίμασεν ἔφοδον κατὰ τοῦ φρουρίου θέσας τὰς αἶγας πρὸ τοῦ στρατοῦ καὶ προσκωλλήσας ἐπὶ τῶν κεράτων των ἀναμένας λαμπάδας. Διὰ τοῦ τεχνάσματος τούτου ἐφαίνετο ὅτι ἔκαμεν ἔφοδον ἔχων πολλαπλάσιον στρατὸν ἢ ὅσον διέθεσε τὴν ἡμέραν ἐν τῇ μάχῃ. Οἱ πολιορκούμενοι ἰδόντες τὸν κίνδυνον καὶ φοβηθέντες παρεδόθησαν, ἔκτοτε δὲ τὸ φρούριον τοῦτο ἐπωνομάσθη Ketsi—Kalesi ἤτοι φρούριον τῶν αἰγῶν.

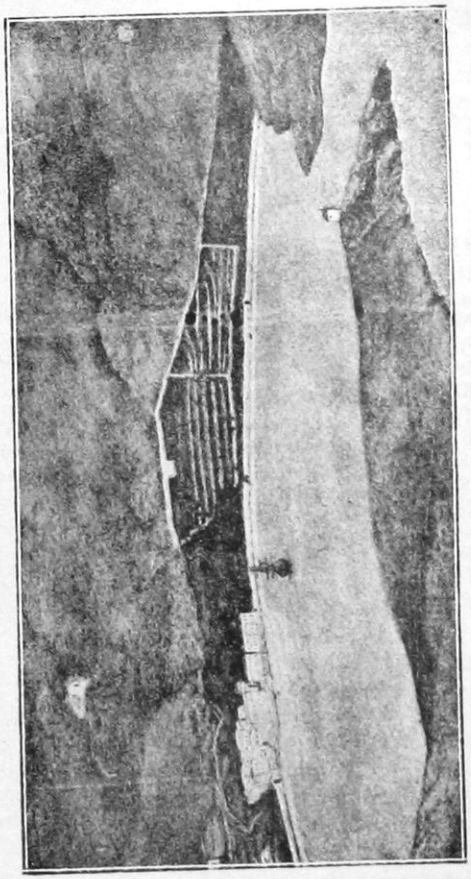
Γ'.

Ἔκτοτε ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατίας τὰ πάντα κατεστράφησαν ἐν Ἐφέσῳ ὡς γράφουν οἱ ἐπισκεφθέντες αὐτὴν περιηγηταί. Τὰ μέρη τοῦ Γαλλησίου ἔνθα τὸ πρῶτον κατοικοῦντο ὑπὸ τῶν πνευματικῶν φωστήρων καὶ ἀπολογητῶν τῆς Ὀρθοδόξου Θρησκείας μας εἰσὶ νῦν ἔρημα, μόνον δὲ ἀπὸ τὸ φθινόπωρον μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Μαΐου κατασκηνοῦσι Τουρκομάνοι (Γιουγοῦκοι) τῆς Προύσης, Ἀλασεΐν, Κοταιίου κτλ. ἀντὶ δὲ τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς τοῦ Λαζάρου βλέπομεν τούτους τῇδε κακεῖσε ἐπὶ τῶν ὑπορειῶν τοῦ ὄρους κατασκηνωμένους, ἡ δὲ ἡσυχία διακόπτεται οὐχὶ διὰ τῶν προσευχῶν καὶ διδαχῶν τῶν τότε πατέρων ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἤχων τῶν κωδώνων τῶν ποιμνίων καὶ καμήλων τῶν νῦν κατοίκων!!!.

Πολλάκις ἐπεσκέφθην τὰ ἀπόκεντρα μέρη τῆς κορυφῆς τοῦ Γαλλησίου ἵνα ἀνακαλύψω τὰ ἴχνη καὶ ἐρείπια τῶν μνημονευθεισῶν Μονῶν, πλὴν οἱ κόποι μου ἀπέβησαν μάταιοι. Τελευταίως πέρυσιν εὐτυχήσας νὰ ἀνακαλύψῳ τὰ ἐρείπιά των, τῇ 3 Αὐγούστου 1909 δι' ἐπιστολῆς μου πρὸς τὸν Γεν. Γραμματέα τῆς Χριστιαν. Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας (ἧς τυγχάνω ἀντεπιστέλλον μέλος) Κ)ον Γεώργ. Λαμπάκην ἀνεκοίνουν τὴν ἀνακάλυψίν μου. Καὶ ἡ μὲν ἀνακάλυψις τῶν ἐρειπίων ἀνῆκεν ἐμοί, εἰς δὲ τὸν προρηθέντα σοφὸν ἄνδρα, ὁτρηρὸν τῆς Χριστ. ἀρχαιολογίας ἐργάτην καὶ φωστῆρα τῆς ἐπιστήμης ταύτης διὰ τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα, θὰ ἀνήκῃ ἡ μελέτη καὶ ἡ δημοσίευσις τῶν Βυζαντινῶν τούτων ἐρειπίων, ἅτινα ἐπὶ τόσους αἰῶνας ἐφείσθη ἡμῖν ὁ χρόνος.

Νέα Ἔφεσος τῇ 5 Ἀπριλίου 1910

Ν ΒΙΖΗΛΟΣ

Η Σύμη Μονή του Παναγίτσου.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΘΡΗΝΟΥΣ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Ὥρα τὴν ὥρα τὶς μετρῶ, ἡμέρα μὲ τὴ ἡμέρα
Πότε θὲ νἄρθω πλάϊ σου ἀξέχαστη μητέρα,
Κι' ὅπως μικρὸ μ' ἐκοίμιζες παιδί 'ς τὴν ἀγκαλιά σου.
Νὰ πέσω ν' ἀποκοιμηθῶ ἀξύπνητα σιμά σου.
Ὥρα τὴν ὥρα τὶς μετρῶ κ' ἡ κάθε μιὰ διαβαίνει
Μὲ συντροφιὰ τὴ σκέψι σου τὴν παραπονεμένη.
Κι' ὅταν ὁ φευτοθάνατος ὁ ὕπνος μὲ κοιμίζῃ
Τὸ πνεῦμά μου τὸ ἄγρυπνο σὲ σένα φτερουγίζει
Καὶ 'ς τ' ὄνειρό μου ἔρχεσαι καὶ ξαγρυπνᾷς μαζύ μου
Ἐσὺ ποῦ δὲν ἐχώρισες μιὰ ὥρ' ἀπ' τὴ ψυχή μου.
Ἐσένα ἔχω προσευχὴ τὸ βράδυ σὰν πλαγιάζω,
Ξυπνῶ μὲ πόνου στεναγμὸ καὶ τὸ ὄνομά σου κράζω.
Καὶ ὅλο καρτερῶ νἀρθῇς, καὶ ὅλο περιμένω
Στὸ λυπημένο σπίτι μας, 'ς τὸ σπίτι τὸ κλεισμένο,
Στὸ σπίτι ὅπου ὀρφανιὰ δὲν ἔννοιωσε πατέρα,
Μὰ διπλορφάνεψε ἐσὺ σὰν πέθανες, μητέρα.

Ὥρα τὴν ὥρα τὶς μετρῶ κ' ἡ κάθε μιὰ περνάει
Κι' ἀλλοῦ φαρμάκια καὶ καῦμούς, κι' ἀλλοῦ χαρὲς σκορπάει.
Περνοῦν καὶ δὲν τελειώνουν· πολλές, μανούλα, ποῦνε
Καὶ πῶς γιὰ 'κείνους ποῦ πονοῦν ἀργά, ἀργὰ κυλοῦνε!
Γιὰ ὅσους κουραστήκανε ἀπ' τῆς ζωῆς τὸ δρόμο,
Ποῦ τὸν περνοῦνε μὲ σταυρὸ ἀσήκωτο στὸν ὦμο,
Γιὰ ὅσους κἄποιον σὰν ἐμὲ τοῦ κάκου καρτεροῦνε,
Γιὰ ὅσους ν' ἀποκοιμηθοῦν ἀξύπνητα ποθοῦνε.
. . . . . .
Ὥρα τὴν ὥρα τὶς μετρῶ, ἡμέρα μὲ τὴ ἡμέρα
Καρτέρει μέσ' ἀκολουθῶ, ἀξέχαστη μητέρα!...

ΕΛΕΝΗ Σ. ΣΒΟΡΩΝΟΥ

ΠΙΝΑΞ
ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
Ἑορτολόγιον, Μηνολόγιον.	1—10
Εἰς φιλέλλην, Φ. Δ. Σιμῶνε Μπροῦβερ ὑπὸ Ε. Σ. Σ. . . .	12
Ἀρχαῖον διήγημα, ὑπὸ Φ. Δε Σιμῶνε Μπροῦβερ. . . .	14
Τὸ Μελτέμι, ποίημα, ὑπὸ Ἑλένης Σ. Σβορώνου. . . .	17
Τὰ κεράσια, ὑπὸ Μπάμπη Ἀννίνου.	18
Ὁ νέος Διάκος ἢ ἡ Χριστιανικὴ Ἑλλάς, ποίημα, ὑπὸ Ι. Φραγκιᾶ	23
Ἐπιστολὴ γραμματοδιδασκάλου.	27
Ἰατρικὸν θαῦμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὑπὸ Ι. Ν. Σβορώνου. .	28
Ἡ καλογρηά, ποίημα, ὑπὸ Χρ. Βασιλακάκη.	37
Ἀλέξανδρος Ζωηρὸς Πασσᾶς, βιογραφικὸν σημείωμα. . . .	38
Ἡ ἀμαξοστοιχία τῆς εὐτυχίας, ὑπὸ Κλ. Βασσαρδάκη. .	41
Κέα. Νοσταλγία, ὑπὸ Στεφάνου Ἐλευθερίου. . . .	43
Ἡ ἀγάπη τοῦ κισσοῦ, ποίημα, ὑπὸ Συλβίου.	50
Ἀλόγων Ζώων πολιτεία, ὑπὸ Κ. Κουρτίδου.	52
Στὴ σημαία μας, ποίημα, ὑπὸ Π. Μπακάνάκη.	60
Πρόσωπα καὶ πράγματα. Μία σελὶς Μακεδονικῆς Γραμματολογίας, ὑπὸ Ἑλένης Σ. Σβορώνου.	61
Τὸ πεταχτάρι, ποίημα ὑπὸ Γ. Δροσίνη.	70
Δὲν ἔχω καιρόν. Σκαλάθυρμα, ὑπὸ Ι. Μπήτου.	72
Στὴν πατρίδα μου, ποίημα, ὑπὸ Δημ. Φλέγγα.	78
Εἰκὼν μιᾶς Ἑλληνίδος. Ἐλισ. Καστρισίου, ὑπὸ Σ. Ἀλιμπέρτη	79
Ἡ Σκλάβα. Χιακὴ παράδοσις, ποίημα ὑπὸ Μ. Τσακύρογλου	84
Τὸ φίλημα, ὑπὸ Δ. Ι. Καλογεροπούλου.	86
Ἀπὸ τὰ περασμένα, Σονέττο ὑπὸ Συλβίου.	89
Λεύκωμα Ἑλληνίδων Καλλιτεχνίδων.	90
Ἐκ τῶν μύθων τοῦ Αἰσώπου (Λέων, Ταῦρος καὶ Σύαγρος)	96
(Καλαμιὲς καὶ Κυπαρίσσα) ὑπὸ Ἑλένης Σ. Σβορώνου.	97
Μία Ἑκατονταετηρίς. Ἀν. Λασκαράτος, ὑπὸ Σ. Δε Βιάζη.	106
Εἰς τὸν Φώσκολον, ποίημα, ὑπὸ Ἀνδρέα Λασκαράτου.	111
Ἱερὰ Μνημόσυνα. Ἑλένη Κ. Μακρυγιάννη.	113
Ἡ ἀπαρηγόρητος χήρα, ὑπὸ Γ. Ἀποστολίδου. . . .	
Τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἔμβλημα τοῦ Πανεπιστημίου, ὑπὸ Ν. Δημητρακοπούλου.	117

Οἱ Πιερρότοι. Κωμικὸν μελωδραμάτιον, ὑπὸ Ρεβέκκας. . 122
Περὶ συνδιαλέξεως, ὑπὸ Ἰουλίας Καράλη. 132
Σὲ χρόνια περασμένα, ποίημα. ὑπὸ Βιργινίας. 134
Ἕνα ταξεῖδι στὸ χωριό, ὑπὸ Σταμ. Σταματίου. . . . 135
Τὸ ἄδειο σπῆτι, ποίημα, ὑπὸ Ἑλένης Σ. Σβορώνου. . 143
Ἐντυπώσεις καὶ συναισθήματα. Ἀπὸ τὴν ἐξοχήν, ὑπὸ Μ. Μ. 144
Στὸν τάφον μου, ποίημα, ὑπὸ Μαρίκας Καρακάση. . 147
Ἡ ἐγγονὴ τοῦ Διονύσου ὑπὸ Εὐριδίκης Ἀλεξανδρίδου. 149
Τετράστιχα. Ποίημα, ὑπὸ Γρ. Μαηδώνη. 160
Ἡρωΐδες τοῦ Σαίκσπηρ. Ἑλένη, ὑπὸ Ἀρ. Κουρτίδου. . 161
Ἐντυπώσεις ἐξ Ἱεροσολύμων, ὑπὸ Γεωρ. Βραχυπέδη. . 169
Ἐπιτύμβιον στὴν πεθερά μου, ὑπὸ Ε. Τσελεμποδήμου. 176
Σονάτα—Ὅλεθρος, ὑπὸ Ἀγ. Παναγιωτάτου. . . . 177
Οὔτε πονέντες οὔτε λεβάντες, ὑπὸ Π. Παναγοπούλου. . 182
Ὁ παπᾶ Παρθένης, ὑπὸ Σιβύλλης. 187
Ὁ εὐγενὴς καθηγητής, ἀνέκδοτον μετὰ γελοιογραφίας. . . 192
Πινακοθήκη Μικρασιατικοῦ. Ἰωακεὶμ Σγουρός, Στέφανος Γεωργόπουλος, Ἰάκωβος Ἀρχατζικάκη, Κλεάνθης Τερμεντζῆς, Νικ. Διθοξός, Ναπολέων Βαλλιέν. 193
Ἅπλωνε Νύχτα. Ποίημα, ὑπὸ Γρ. Μαηδώνη. 199
Στὴν Πατρίδα μου, ποίημα, ὑπὸ Μαρίκας Καρακάση. 200
Ψυχολογία μιᾶς μύτης. Σκαλάθυρμα ὑπὸ Κ. Φ. Σκόκου. 201
Θαμμένα ὄνειρα. Νεκρολογία. Γεώργιος Συνανίδης. 205
Εἰς τὸν θάνατον τοῦ φίλου μου Γεωργίου Συνανίδου, ποίημα ὑπὸ Ἐ. Σ. Σβορώνου. 207
Αἱ δύο βασίλισσαι. ὑπὸ Ν. Βασιλειάδου. 209
Ἀνθρώπινοι χαρακτῆρες. Ὁ Γρίνιαργης ὑπὸ Α. Λασκαράτου 212
Νερωμένο κρασί, ποίημα, ὑπὸ Ι. Πολέμη. 213
Τὸ Ἀλμπερτῖνον ἐν Δρέσδῃ, ὑπὸ Κ. Λαχανᾶ. 214
Καλὸ κονάκι, ποίημα, ὑπὸ Κ. Τριανταφύλλου. . . . 221
Ἠθικὸς ἐκφυλισμός, ὑπὸ Π. Ἀξιώτη. 223
Εἰς φθονερόν, ἐπίγραμμα, ὑπὸ Ε. Σ. Σ. 234
Ἀπὸ τὰ μαγεμμένα τραγούδια. Τοῦ χωρισμοῦ μας, Στὰ προικιά σου, ποιήσεις, ὑπὸ Στ. Σπεράντσα 235
Ἕνα πρωτότυπο ταξεῖδι, ὑπὸ Σ. Ι. Φώκου. 236
Ἐκ τῶν μύθων τοῦ Αἰσώπου (Ἀλώπηξ καὶ Ἐχῖνος) ὑπὸ Ε. Σ. Σ. 244
Εὐλαβῆ μνημόσυνα. Γρηγόριος Ἱερομνήμων. 245
Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Ρώμην. Τὸ Κολοσσαῖον ὑπὸ Κ. Καιροφύλα. 248
Ματαιότης ματαιοτήτων Τὸ τραγοῦδι τῆς γῆς. Ποιήσεις, ὑπὸ Δημ. Στάη. 254
Ἡ νύμφη τοῦ ἀγγέλου, ὑπὸ Χρ. Χρηστοβασίλη. . . . 256
Ἡ ἐν Τήλῳ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ὑπὸ Δημ. Χαβιαρᾶ. 262
Τὸ μνῆμα τοῦ ποιητοῦ, ποίημα, ὑπὸ Φιλ. Κτενίδου. . 269

Ἡ Κωνσταντινίδειος, ὑπὸ Κ. Κουρτίδου. 270
Ὁ γάμος τῆς ὀρφανῆς, ὑπὸ Ἀθηνᾶς Βαβάση. . . . 273
Ἐκ τῶν μύθων τοῦ Αἰσώπου (Δέων καὶ Ταῦροι) ὑπὸ Ἑλ. Σβορώνου. 278
Ἡ Ἀλήθεια καὶ οἱ κυριώτεροι δροι αὐτῆς, ὑπὸ Α. Σιμώνωφ 279
Σκέψεις ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ οἴκου τοῦ Δογοθέτου, ὑπὸ Γ. Λαμπάκη. 286
Πικρὴ ἀλήθεια ποίημα, ὑπὸ Βιργινίας. 288
Ἡ δικαιοσύνη, (κατὰ δημώδη μῦθον) ὑπὸ Δ. Βαρδουνιώτου 289
Ἐνσφράγιστοι λαβαὶ Σαμιακῶν ἀμφορέων ὑπὸ Ν. Χαβιαρᾶ. 293
Οἱ ἐπιτήδειοι, ποίημα, ὑπὸ Φωκ. Βουτζινᾶ. 297
Ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς Ξενητειᾶς. Γιατὶ τάχα ὄχι αὐτός; ὑπὸ Γ. Ζωρδούμη. 298
Ἡ μυστικὴ λειτουργία, ὑπὸ Αὐγερινοῦ. 303
Βαρκάδα, ποίημα, ὑπὸ Εὐελθ. Πιτσιλλίδου. . . . 308
Ἡ προσευχὴ τῆς τρελλῆς, ποίημα, ὑπὸ Ἑλένης Σβορώνου 309
Ἡ καλλιτέρα λύσις. Δραμάτιον μονόπρακτον, ὑπὸ Δ. Δελη-κατερίνη. 310
Τὸ πέλαγο τὸ βράδυ ποίημα, ὑπὸ Σ. Παναγιωτοπούλου. 318
Ἡ καρδιὰ τοῦ βράχου, ὑπὸ Βυρ. Καραπαναγιώτη. . 320
Τὸ ἀπαίσιον πρωτοχρονιάτικο δῶρον, ὑπὸ Ὀλυμπίου. . 223
Σκέψεις, ὑπὸ Ἀδώνιδος. 327
Οὐράνιαι ἀναλάμψεις ὑπὸ Χρ. Σπυριδωνίδου. . . 329
Στὸ πριγκηπόπουλό μας Γιῶργο, ποίημα ὑπὸ Μαρίκας Τσαμαδιᾶ. 333
Νισιώτικες νοσταλγίαις. Ποιός μᾶς δίνει καὶ τρῶμε; ὑπὸ Κ. Γούναρη. 335
Στὸ καλῆμα, ποίημα, ὑπὸ Ἑλένης Σ. Σβορώνου. . 340
Ἡ Νότιος Ἀφρική, ὑπὸ Ν. Γιαννάκη. 341
Τὸ γέλοιο σου, ποίημα, ὑπὸ Ἑλ Σπυρίδου. . . 348
Ἱερὰ μνημόσυνα. Κωνστ. Καραχριστοδούλου. . 349
Ἡ ζωὴ ἑνὸς τριανταφύλλου. ὑπὸ Cid 352
Ἡ πανήγυρις Ἁγιάσσου ἐν Λέσβῳ, ὑπὸ Π. Παντατζῆ. 254
Κανὼν Γραμματικῆς (ποίημα) ὑπὸ Ἀθ. Γεωργίου. . 858
Τὸ Δοχεῖον μὲ τὸ γάλα, σκαλάθυρμα ὑπὸ Ἑλ. Σ. Σβορώνου 359
Ἄσχημη δουλειὰ καὶ καλὴ δουλειά, λαϊκὴ παράδοσις, ὑπὸ Σ. Φ. 368
Ἱστορικαὶ σελίδες, Θεόφιλος Καΐρης ὑπὸ Ι. Π. Ζωγράφου 369
Τί νὰ γράψω! ὑπὸ Π. Παναγοπούλου. 378
Ἐκλειποῦσαι φυσιογνωμίαι. Ἰωάννης Παρχαρίδης. . . . 380
Νεκρὰ λόγια, ποίημα, ὑπὸ Κ. Κολάση. 382
Ἀγάπη τοῦ Δειλινοῦ, ὑπὸ Σισύφου. 383
Ποτάμι—Ζωή, ποίημα ὑπὸ Ἐ. Τσελεμποδήμου. . . . 387
Τὰ ὄρος Γαλλήσιον, ὑπὸ Ν. Βιζήλου. 389
Νοσταλγία θανάτου. ποίημα, ὑπὸ Ἑλένης Σ. Σβορώνου 396
Πίναξ τῶν περιεχομένων. 397

ΤΟ «ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΝ» ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

Τιμᾶται ἐν Σάμῳ γρ. 12, ἐν Τουρκίᾳ γρ. ἀρ 15, ἐν Ἑλλάδι δρ. 4, ἐν Εὐρώπῃ, Αἰγύπτῳ, Κύπρῳ φρ. 4, ἐν Ρωσσίᾳ ρουβ. 1 1)2, ἐν Ἀμερικῇ δολ. 1 ἐν Ἀγγλικαῖς κτήσεσι σελ. 4

Εὑρίσκεται ἐν Ἀθήναις εἰς τὰ καλλίτερα βιβλιοπωλεῖα, ἐν Κ)πόλει εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα τῶν κ. κ. Γεράρδου καὶ Σεϊτανίδου καὶ εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ «Νέου Πνεύματος» ἐν Θεσ)νίκῃ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς «Νέας Ἀληθείας», ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τοῦ κ. Κ. Καραβαγλίδου 45 Madison St. ἐν Σάμῳ παρὰ τῇ ἐκδότιδι.

Εἰς τὸν ἐμβάζοντα τὸ ἀντίτιμον στέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.

Ἐξαντλεῖται πρὸ τοῦ νέου ἔτους.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΤΖ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Ἰατρὸς τοῦ Ὑπάτου Ἀμοστοῦ τῆς Κρήτης

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Θ. ΖΑΓΓΜΗ

Ἀθῆναι Ὁδὸς Μακεδονίας 11 Β.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ

Ὁλονὲν πλουτιζόμενον καὶ τελειοποιούμενον τὸ τυπογραφεῖον τοῦ «Μικρασιατικοῦ» καθίσταται ἐφάμιλλον τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Σμύρνῃ τοιούτων.

Ἐν τῷ τυπογραφείῳ τοῦ «Μικρασιατικοῦ» ἐκτελεῖται πᾶσα τυπογραφικὴ ἐργασία μετὰ ταχύτητος, καλαισθησίας, ἐπιμελείας καὶ

ΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΣΥΜΦΕΡΩΤΑΤΑΣ

Βιβλία, ἐφημερίδες, Περιοδικὰ μετ' εἰκόνων καὶ ἐπὶ χάρτου πολυτελεστάτου, φάκελλοι ἐπιστολοκεφαλίδες, ἐπισκεπτήρια, διπλότυπα, τιμολόγια καὶ ἐν γένει πᾶσα τυπογραφικὴ ἐργασία.

Ἐκτελεῖται ἐν τῷ τυπογραφείῳ τοῦ «ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ» τῆς Δ)ος Ἑλένης Σ. Σβορώνου.

Σάμος—Βαθύ.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 1942